

Trum celi circuniso
la . ecclesiastici pmi .
Secundū doctrinam
AR . et eū coiter

sequentiū sciā metha . que theologia phorum
et sapia noiatur . uersat circa totū ens . et
signāter circa sbās sepatas ut ēca nobiliores
ptes sui subiecti pmi . Et iō qd est ēca nobili
ssima entia . nobilissā sciā ē inf oēs scias na
turalit adinuētas . Nobilitas em sciā ex no
bilitate oīs subiectoz . ex primo de aia . Jō
in psona hui⁹ sciē cōgrue p̄t dici Sūp celi .
icē Cūbi describit eius dignitas admirāda
qntū ad qtuor . s . qntū ad amplexū ambitio
nis magnifice Influxū correctionis autentice
Actū inquisitionis amplifice . Et gradū plati
onis mirifice . ¶ Primū pbat ipius cōtinē
tia generalis . cū pmitit girū . instar em cu
iustibz giri uel circuli que ē figura capacissima
scdm geometricos sciā metha . oīs ambit . nā
ut dicit primo hui⁹ in plogo sapiētis . i . me
thaphisici ē oīs scire ut contigit . Sciā enim
metha . girat oīs entia siue sint imobilis et i
corruptibilis . siue mobilis et corruptibilis .
in qntū in eis repit ratio entis p quo p̄t in
telligi illud eccle . q̄diagesimō t̄cio . Cūdi arcū
et b̄ndic qui fecit illū . valde speciosus est in
splēdore suo girauit celū in circuitu glorie sue
Ih̄tus quidē metha . ē quidā arcus misticus
iatiens sagittas veritatis cōtra hostes falsita
tis . iō est q̄si arc⁹ refulgēs int nebulas glorie
eccle . 30 . Cūte igit ipsū 7 b̄ndic qui fecit
illū . Nā girauit celū . i . totā vniuersitatem
entiū 7 spālī entiū quoz h̄racō est in celo .
Scdm pbat ipūs ifluēticia uirtuat cū addit
celi Sicut em celū influit in hec oīs inferiora
sic sciā metha . in oēs alias scias huānas ut
pote q̄ habēt istā sciām . oēs alias et eaz pri
cipia p̄t corrigere virga ueritatis defendere
hasta p̄bitatis . approbare 7 roborare norma
equitatis sicut inuit AR . i primo postorio .
paz ante illud capitulū . Difficile est aut nos
cere . Jō circo de hac sciā potest intelligi il
lud eccle . q̄diagesimō t̄cio . Altitudo fun
damentum pulchritudo eius spēs celi in uisio
ne glorie . ¶ Tercium pbat efficacia regula

ris cum subūgit circuitui Circuit quicquid inq
rendo de oibus ueraciter sine deceptione .
Et plurimū efficaciter sine defectione et gene
raliter sine exceptōe . iteo in figura ipsa est
ille fluitius phison de quo dicit genesis secun
do qd ipse circuit omnē terrā eiulath ubi nas
cit aux . s . sapientie . 7 aurū terre illius opti
mum ē Eiulath interpretat stolidus . cui⁹ moi
sunt oēs sciē huāne de se metha . excepta
Quartum pbat eius eminentia solitatis cū
cōcluditur sola . Inter oēs enim scias huānas
ista sola p̄cellit et oibus principatur . ipsa
enim sola est cui nulla alia assimulatur . Sola
enim ē cui oīs alia famulatur : Sola est quā
oīs alia admiratur . ut admiratiue dicere pos
simus illud tripliciter priō . Quomodo seget
sola ciuitas . p . p . 7c cte seget ut regina om
nium sciārum .

Etia secundum doct
nam AR . primo
posteriorū . noticia
subiecti p̄supponitur

toti sciē . Nā de subiecto oportet p̄supponere
quia est et quid ē . Jōco ad exposicōz libri
metha . manū extendēs cōfides de dñi boni
tate de subiecto metha . talem p̄fero q̄dem .
¶ Cūtrū ens simpliciter sūptū qd est coē deo et
creature sit sciē metha . subiectū primū pri
mitate adēctionis . Et arguit qd nō Nam
vni⁹ sciē realis est vni⁹ subiectum reale s3 ena
acceptū ut coē deo 7 creature non est aliquid
vnum reale . metha . aut est vna sciā real
patet qd ens sic coē non est subiectū metha .
¶ Maior p̄batur tū . quia cōtingit vno habi
tu uti vno actu . vnius actus est vnum obiec
tum . qd vnius habitus est vnum obiectum
Patet sic prima ps . tū . quia nō maioris
entitatis est effectus quā cā et mensuratū quā
mensura . sed obiectum cū sciām et mensu
rat . qd si est sciā realis obiectum non est ens
rōnis sed ens reale . et sic patet scda ps . mi
nor p̄batur . quia quedē sunt se totis distin
cta n̄hil coē reale h̄nt in quo conueniūt . op
positum p̄dicati infert oppositū subiecti . s3
deus et creatura sunt se totis distincta . alie
deus non esset summe simplex . quia haberet
quo cōueniret et quo differret a creatura . qd
ens coē deo et creature non est aliquid vnum
reale . ¶ Preterea . illud quo sciā foimaliter

continuit vno habitu
uti vno actu

Al

Presented by
Alwyn Faber Scholfield
Librarian

1933

distinguitur et a quo formaliter denotatur: est enim
 subiectum primum. sed ens sic coe non est huius
 modi respectu scientie metha. 6° 7° ma. est enim
 ens. hec enim sunt conditiones subiecti primi. scilicet.
 1° denotet scientiam formaliter et 2° distinguat
 ea a quibus alia. Scientia enim secantur quodammodo
 7 res ex 3° de anima. mi. probatur primo quantum
 ad primam partem de distinctione. quia sexto metha. ca.
 primo distinguitur. tres partes scientie speculative
 dicuntur philosophice esse circa inseparabilia et mobilia
 mathe. circa inseparabilia et immobilia. primam ve
 ro philosophice circa separabilia et immobilia cuiusmodi
 sunt substantie separate. Si 6° hec distinctio sci
 entiarum sit conveniens. videtur quod sit per subiecta
 propria ipsarum. Secunda pars mi. de denotatione per
 sexto huius. ubi vocat hanc scientiam theologia
 quod probatur dupliciter. tunc. quia si alicubi divinum
 existit: in tali natura existit. hoc est in imma
 bilitate et separabili. de qua potest dici hanc scientiam consi
 derare. tunc. quia honorabilissima scientia omnino esse
 circa honorabilissimum genus. scilicet ista scientia est ho
 norabilissima. ex plogo huius 7 genus substantiarum
 separatim est nobilissimum 6° 7°. Confirmatur
 quia in plogo huius vocat philosophus hanc scientiam
 divinam quia est divinorum. ¶ Preterea. si ens
 sic coe est subiectum metha. 6° in speculatione
 entis sic cois consistit felicitas naturalis. omnia
 est falsum 6° 7° anima probatur omne secundum 7. ethico
 rum felicitas naturalis consistit in actu metaphysi
 icali vel sapientiali quod idem est. Tunc sic noti
 tia subiecti in scientia virtualiter continet totam no
 ticiam illius scientie. 6° est perfectior quamque alia in
 illa scientia. quia quod continet virtualiter aliud est eo
 perfectius. si 6° felicitas consistat in aliquo actu
 sapientie vel metha. manifeste erit circa actum co
 gnoscendi subiectum metha. quod est ens per se cum
 ille actus sit perfectissimus in metha. falsitas
 autem omnis per hoc: quia noticia entis ut ens
 est simpliciter imperfectissima. ¶ Preterea si
 ens sic coe est subiectum primum scientie metha. 6°
 scientia metha. subalternat sibi omnes alias scientias
 omnia est falsum. 6° et anima. probatur omne. quia
 tunc subiectum uniuscuiusque scientie esset sub subiecto
 metha: hec enim est condicio scientie subalterne.
 ut patet ex primo post. falsitas omnis per sexto
 metha. ubi dicitur. distinguit tres partes essential
 es scientie speculative. quod non esset si omnes alie sub
 alternarentur metha. probatur quia scientia subalterna
 te vel ponit numerum vel non. si sic. 6° plu

res esset quam tres. cum multe sit scientie subalter
 nate amplius quam tres si non ponit in numerum
 6° philosophice. 7 mathe. non subalternantur metha.
 ¶ Preterea de subiecto scientie omnino notum esse si
 est et quod est ex primo post. ca. primo. sed
 in ista scientia non est notum de ente quod est. 6° ens
 non est subiectum in ista scientia probatur. mi. tum.
 quia ens est equivoce. ut ait Por. ca. de spe
 si 6° 7°. Equivocum autem non habet quod. tunc. quia
 dato quod sit univocum est coisimul non habens genus
 supra se nec dram. nec per omnia distinctiones.
 6° nec quid. quia distinctio dicit quod est esse rei
 ex primo thopi. ¶ Preterea. omne subie
 ctum scientie habet passiones de ipso demonstrabiles. ex pri
 mo post. sed ens non est huiusmodi. probatur mi
 nor dupliciter. tunc. quia per differret centi
 aliter a subiecto ens autem non est huiusmodi. quia
 ens est de essentia cuiuslibet. tunc. quia per predicat
 denotative de subiecto 7 subiectum de passioe
 non nisi per accens. quia predicatioes per se non conver
 tuntur ex primo post. ens autem predicat de quoli
 bet in quod ut videtur. ¶ Preterea. subie
 ctum cuiuslibet scientie habet principia propria 7 partes
 ex primo post. ca. alio. certior autem. scilicet ens coe
 sic non est huiusmodi 6° 7°. probatur mi. tunc. quia en
 te nihil est prius. principium autem est prius princi
 pio tunc quia si ens inquantum est 7 ut sic coe habet
 principia. 6° quodlibet ens haberet principia. sic
 enim arguit philosophus primo prior. ca. de reduplica
 tioe. si iusticia esset bonum in eo quod bonum. omne
 bonum esset iusticia. omnia est falsum quia tunc esset per
 cessus in infinitum in principis 7 principiatis.
 ¶ Preterea substantia est primum subiectum huius
 scientie. 6° non est ens. omnia per quia eiusdem scientie non
 potest esse plura subiecta prima. anima probatur
 per 7. iii. metha. ca. primo. quia aut ubique
 vero primi proprie est scientia ex quo alia dependet
 7 propter quod dicitur. 6° si hoc est substantia: sub
 stantie omnia principia et causas habet per se primum. tunc
 ex octavo metha. ca. primo. substantiarum que
 runtur cause 7 principia scilicet illud cuius cause 7 pri
 cipia queruntur in scientia est subiectum primum illius
 scientie tunc. ex quarto metha. ca. 3°. tot sunt partes
 philosophice quot sunt substantie. per quod inquit quod secundum
 dionem solum. ut subiecti primi distinguitur scientia
 ista contra 7. iii. metha. est scientia que specu
 lat ens inquantum ens. 7 illa non est aliquid particulare
 unum secundum communem loquitur de metha. cuius ibi sta
 tuit subiectum ¶ Preterea Avic. primo metha

inquantum ens

de substantia

dōnes 7 dictionū ad orōnes ¶ Atuerēdū
 tñ q nulla sciā demrāt suū subiectū esse de
 mōrātōe ppter qd 7 a priori q ipm subie
 ctū ē primo cognitū prioritate nature . p tñ
 demrāre suū subiectū esse demrātōe q . sic in
 telligēdo q sciā que p̄suppōit cōceptū aliqūe
 puta qd nōis apud intellectū de subiecto : et
 de illo cōceptu p effectū arguit primo q sit
 scdō q alia sibi insit : ¶ Cōtra scdm dictū
 arguo primo q utraqz tā phia prima quam
 ē naturalis pōt pbare deū esse sic . Ois pro
 prietas cōsiderata i effectū quē ipossibile ē si
 bi iēē nisi ē cā sit cludit cāz ē demrātōe q
 Sed tā p̄prietates cōsiderata i sciā metha . qz
 etiā i naturali de effectū nō pōt sibi iēē nisi
 primū mouēs 7 primū ens sit : q utraqz sciā
 pōt ipm pbare esse demrātōe q . ¶ Prete
 rea . scdō q hoc magis possit prima phia qz
 naturalis arguit sic . sciā cōsiderās cōditio
 nes effectus que ducūt i cognitionē excellētiā
 ē cē magis pōt demrāre cām esse . sed prima
 phia ē huiusmōi respectu natural . qd 7c mē .
 ē euidēs . sed minor p3 ē hoc q generales
 p̄prietates entī que cōsiderāt i sciā metha .
 magis ducūt i cognitionē positiuā primi entī
 p excellētiā quā spāles cōditōes cōsiderate i
 sciā naturalī . minus ei excellēs uidet primū
 tas mouēdi tātū . quā pbat phūs naturalis .
 octaō phī . quā ē p̄mū ens simpliciter q pbat
 primū phūs : ¶ Tertio arguit q phīsi . non
 pōt pbare deū esse sic . q si sic . qd phīsi est
 simpliciter prior metha . qns ē euidēter falsum
 qd 7 aīis . pbatō qne . tu ponis deū esse pri
 mū cognitū 7 primū notū i ista sciā 7 esse no
 bis p̄cognitū ex aliquo medio naturali Si qd
 pois deū esse simpliciter p̄cognitū ex tali medio
 7 hic p̄suppōitū i quātū sic cognitū qd sci
 entia naturalis simpliciter ē prior ista . q notū
 ssimo hic ē aliqd ibi simpliciter notius . Cōfirāt
 q tūc illa que ē simpliciter cōclusio i phīsi . s . de
 um ē esset hic priā p̄pō simpliciter indēmābīl
 et ita phīsi ē prior metha . ¶ Preterea
 sequit q saltē quātū ad istā cōclusionē deū
 esse . metha . subalternaret phīsi . siue phie
 naturali . sicut cirurgia subalternat geometrie
 quātū ad istā cōclusionē q uulnera circularia
 tardius curātur . lz oīo nō sit simile hic 7 ibi
 ut p3 . Cōtra tertiu dictū arguit sic . unius
 sciē ē unū subiectū ex primo post . si qd deo et

i tell gentie sūt hic subiectū qz assignare illis a
 liqd cōe 7 uniuocū a quo hz ista sciā unitatē
 illud uel ē ens uel substa . Tūc ei aliud uidet
 ē posse eis assignari cōe uniuocū Cū ens imedi
 ate videtur post primā dionē i . f . genera et
 substa imediate p corporeā 7 incorporeā si illō
 cōe sit ens . qd hēo p̄positū . q ens erit hic
 subcm 7 p qns nō tātū substa imalesimo mā
 les 7 generalit̄ oē ens subicit cōsideratōis cē
 huius ut subcm . Ens ei cōe nō magis abstra
 hit a substantiis mālibz qz imālibz Si aut illō
 cōe sit substa Cōtra multiplicat . tū . q deus
 caderet i genere p se 7 p qns esset diffinibilia
 tū : q ut sic metha . non magis erit de sub
 stantiis imaterialibz quā materialibz cū substa
 eqliter abstrahat ad utrisqz . Cōfiratur q
 sciā cōis non magis est de una spē quā d alia
 p3 aut ex dicto q i nullo spāli magis uniuo
 cat deo 7 substa sepate quā deo 7 substa cor
 poreā . qd si p̄p̄t aliquā unionē uel unitatē sit
 totū illud genus entīū ponendū unū subiectū
 pari rōne 7 genus subāz corporeāz Cōterit
 cōtra opi . istā fatiūt oēs rōnes posterius ponē
 de q ens iquantū ens ē subiectū primū me
 tha . q si sic . qd non genus entīū sepatoz
 cū unū sciē sit tātū unū subiectū primū nec
 rōnes cogūt ¶ Ad primū positiū i pede qui
 dicit tñ ad rōnes principales . ¶ Ad se
 cundū cū dicit q hic i plogo pbat quod
 hec sciā ē speculatis cā prima p̄cipia . dico
 q hoc non pbat sbās sepatas esse hic subie
 ctū primū nā quēlibz sciā cōsiderat p̄cipia
 sui subcti 7 passiones 7 ptes 7 multa alia se
 cundū q diuersimode ad subcm primū ha
 bēt attributionē . ¶ Ad tertiu cū dicit sub
 stantie sepate nō sunt nobis totaliter ignote .
 Rōne sicut dicit septo libro de substantiis se
 patis sūt multe p̄prietates cognoscibiles quā
 tum est ex pte illarum . sed non a nobis uia
 sensus iteo aliqua scientia speculatiua est
 possibilis haberi de eis sed non a nobis . pro
 prietates autem que sunt scabiles a nobis
 uia sensus de illis substantiis . sunt sole
 passiones entia . Cūde uerum est q ille sub
 stantie sunt subiectum alicuius scientie specu
 latue possibilis intellectui potenti cognosce
 re ipsas : sed non nobis : et iteo quantum
 ad ea que sunt scabiles de eis cadunt sub con
 sideratione metha . non ut subiectum primū

hū qd amōis potest
 dīa arguit bāc dē
 p̄p̄t p̄p̄t naturalib

qd amōis potest
 dīa arguit bāc dē
 p̄p̄t p̄p̄t naturalib

in dictū fuit qd p̄p̄t
 ē p̄p̄t p̄p̄t p̄p̄t
 hūm

nō potuim hēre scientia
 speculatiua de subis sepatis

sed ut aliquo contentu sub subiecto pmo. qd e
ens ut p3. ¶ Ad quartu cu dicit scia cōsi
derans aliq plura rē. Ista rō pōt reduci cō
tra ipm. nā assumpta maiori addo istā mino
rē sed substācia ē ad quā oīa encia attribuit
q̄to metha. ubiqz uero pri p̄prie rē. ergo de
substācia est maxime ista scia. 7 p̄p̄is nō de
deo t̄ de genere entiu separatoy. ¶ Ad formā
argumēti cōceto maiore cu ista specificacione
si illō tale h3 oēs cōdicioēs req̄sitas ad sc̄m
pmū. tūc minor ē flā ut p3 ex p̄p̄is. q̄a illud
gen⁹ nō ē aliq̄d unū ab ēre t̄ substācia. 7 tūc
ut prius. ¶ Quātū ad t̄ciū articulū dicēdū
q̄ ens inq̄ntū ens qd ē cōe deo 7 creature ē
sc̄m primū metha. ad cui⁹ euidēciā declaro
aliquas cōclusiones. ¶ Priā cōclusio sit ista
ens qd ē cōe deo 7 creature dicit unū conceptū
p̄p̄m aliū a conceptu dī t̄ creature hāc cōclusio
nē oīto sic ip̄sibile ē eūdē conceptū eūdē itelle
ctui sit eē certū 7 dubiū s3 aliq̄s itellectūs cer
tū de aliquo q̄ sit ēa p̄t dubitare utz sit de⁹
uel creatura. g^o iste intellect⁹ h3 unū cōceptū
entis aliū a conceptu dei 7 creature ma. uide
tur euidens ex t̄minis q̄ negare p̄dicatum est
negare subc̄m mī. p̄bat. q̄ fidelis disputās
cū ifideli utz a sit de⁹ nō dubitat utz a sit
ens imo est certū tam ille quā aduersari⁹. nā
uterqz supponit tāquā uerū 7 certū q̄ a sit ēa
7 tū dubitant un a. sit de⁹ uel creatura alias
esset uana eorū disputatio. ¶ Preterea ip̄sibi
bile est aliq̄ plura in eorū uno conceptu cōue
nire 7 differre. s3 de⁹ 7 creatura conueniunt i
ente uel conceptu entis q̄ utrūqz uere est ens
dicit aut p̄p̄is conceptibz sicut p3. q̄ non
est id concept⁹ dei 7 creature. g^o conceptus
entis est ali⁹ a conceptu dei 7 creature. ma.
p3. non em̄ est intelligibile oppositū. ¶ Pre
terea. certū est q̄ ens p̄dicat⁹ d̄ deo 7 crea
ture. g^o uel sc̄m aliū conceptū uel eundē si se
cundū eundē sic erit p̄dicatio eius rēz d̄ se ip̄o
g^o sc̄m aliū conceptū 7 ille aliū est unus
in se. aliq̄n tot essent eēntia cōsistūa quot in
feriora. Confirāt q̄ uel conceptus entis est
idē cū cōceptu dei 7 creature t̄ ali⁹. si ali⁹ hē
tur p̄positū. si idē uel idē alteri t̄ utriqz. si
alteri. g^o non p̄dicabit⁹ d̄ altero. 7 sic de⁹ t̄
creatura n̄ esset uere ens q̄ est absurdum.
Si em̄ est idē utriqz. g^o 7 illi sunt idē i
ter se. q̄ que sunt idē uni tertio inf se sunt

idē eō mō quo sunt idē illi 3°. Cum igit⁹
conceptus dei 7 creature sunt unus 7 idē per
oīs sequit⁹ p̄ concipiēdo deum concipitur
creatura 7 econuerso qd est absurdum ut p3.
¶ Preterea conceptus entis est prior natura
lit conceptu dei 7 creature. g^o aliū. aīis p3
q̄ ille conceptus naturalit⁹ est prior a quo non
conuertit⁹ subsistendi oīs. ex libro p̄dicamē
toy. et ex q̄to metha. cā^o de priori. s3 cō
ceptus entis est huiusmōi. q̄ sequit⁹ est deus
g^o ens 7 non econuerso. Similiter si est crea
tura g^o ens 7 non econuerso. g^o conceptus
entis est naturalit⁹ prior. p^o. oīe prius
in suo priori non dependet a posteriori nec
q̄ntum ad esse nec q̄ntum ad cognosci. quia
ut sic. non repugnat sibi esse in posteriori
ergo est aliud a posteriori.

¶ Preterea inter conceptus q̄ditatōis sol⁹
conceptus entis est simpliciter simplex. g^o aliū
a quocunqz conceptu entis inferioris cōmodi
sunt deus 7 creatura. aīis suppono p̄ nunc.
oīs p3. q̄ ip̄sibile est eundē conceptū eē
simpliciter simplicem 7 non simpliciter simplicem
nullus conceptus entis inferioris est simpli
cit⁹ simplex oīo. Ex p̄dictis concludo. corre
lariū q̄ conceptus entis ē uniuoc⁹ deo 7 cre
ature. q̄ si aliū 7 unus. g^o uniuoc⁹. de q̄
uniuocatione dicit⁹ amplius i q̄to hui⁹ dīo
concedente. Secunda conclusio sit ista. con
ceptus entis cōis deo 7 creature est unus re
aliter hanc oīto sic. Oīs conceptus q̄ p̄dica
tur in quid de aliquibus p̄dicatione dīre hoc
est hoc. est unus conceptus realiter. sed cō
ceptus entis est huiusmōi. g^o rē ma. est
euidens quia oppositū p̄dicati infert oppo
situm subiecti. Dato enim q̄ non sit unus
realiter. iam non predicabitur in quid de plu
ribz. nullum enim ens rationis predicatur
de ente reali essentialiter et in quid minor p̄
batur simili mō quo arguit⁹ A^o primo tho
pi. quia illud predicatur in quid de aliquo p̄
quod respondetur ad interrogationem factāz
per quid de eo huiusmōi est ens. quia si que
ras quid est deus respondetur q̄ ens. sim
pliciter est de creatura. Respondetur forte
q̄ ens non habet comunitatem aliquam. rea
lem sed solum quantum ad quandam in disse
rentiam concipiendi. cum g^o dicitur quod p̄
dicatur in quid. non est intelligendum q̄

sit aliqd coe reale qd p dicit in qd d pluribz
 sed sub uno concipiendi continet plures res
 qz qz p dicit de hoc 7 de illo sensu. puta re
 alias rei conteta sub uno mo concipiendi es
 in coi p dicit de deo 7 realitas creature coe
 ra sub alio mo concipiendi ens de creatura.
 Contra qd si sic: tuc p dicit entis de deo non
 esset p dicit supioris de inferiori sed eius de de
 scipo similis 7 de aliis qd nulls sane mentis
 diceret. ¶ Preterea ad principale uni^o pone
 unu est obcm adeqtu. sed ens coe deo 7 cre
 ature e primum obiectu intellect^o scdm Auic.
 pri^o metha. ca^o qnto es 7 res pri^a ipressione
 inprimu^t i aia go ens sic coe est aliqd unu i
 unu scdm roem. go unu realit. pbo assupti
 obiectu pone pcedit naturalit actu pone. go
 n e unu p intellectu. qd i suo priori e aliqd unu
 ¶ Preterea circumscripito oi intellectu deus et
 creatura hnt aliquam couenientiam. qd plus con
 ueniunt qua ens 7 nihil go illa couenientia e rea
 lis. 7 ita fundametu ist^o couenientie e reale qd
 nulla rel^o realis pot fundari sup ens rois. no
 ei maioris entitatis e res fundata qua fundas.
 fundametu illi^o couenientie e unu cu sit relatio
 de pri^o relatioz. ex qnto metha. ca^o de ad
 aliqd go de 7 creatura hnt aliquam uitate re
 ale 7 hec e unitas entis in quo coueniunt deus
 7 creatura. ¶ Preterea intellectus intelligens
 ens coe deo 7 creature aut e uerus aut e fal
 sus. si e falsus nihil ad b. si uerus. go sic oz
 esse ex pte rei qd aliqd realit sit coe. tuc ei
 intellect^o e uerus qm intelligit sicut se hz in re se
 cundu^m Hz. nono metha. ca^o ultio. Cosirat
 qd alit uniuersalitas entis eet qd da fictitium
 ut chimera nisi intellect^o apte rei cogeret ad
 sic abstrahendu unu aliqd coe. un oz. qd oi
 unitati alicui^o ueri coceptus corrdceat aliqua
 unitas ex natura rei. ¶ Tertia cōclusio sit
 ista ens coe deo 7 creature e subem pmu me
 th. scie 7 hec go e directe ad qd oz hanc onto
 sic pri^o auctoritatibz scdo roibz Auctoritate
 sic Hz. postqua distixit sexto meth. tres ptes
 scie speculatie mouet dubitacoēs. Ctz pri^a
 phia sit uniuersalis aut circa aliqd gen^o deter
 minatu. Et uidet solueri qd sit uniuersalis
 un eca fine solutois dicit de ente inqntu ens
 hui^o utiqz erit speculari. ¶ Preterea ibide
 i sexto dicit qd si n e altera subna pter natu
 ra consistetes tuc phisi. erit pri^a scia. qd phisi.

tuc eet de oibus entibus sicut nuc e de oibus
 naturalibz quia tunc oia etia essent naturalia
 Sed nunc est ita de omnibus naturalibus
 quod primu subctm eius e aliquod cone
 oibus naturalibus 7 non aliqd primu ad qd
 oia attribuant sicut Auic. uult pri^o metha.
 ca^o scdo. Et coe qnto metha. cōmento pri
 mo. go subctm pri^e scie est aliqd coissimu ali
 ter oia Hz nulla esset. 7 illud coissimu no
 est nisi ens. ¶ Preterea metha. considerat
 primas cas ut pbat i plogo metha. go det
 considerare cam 7 effectum. prime aut ce sut p
 se 7 scdm se ce entiu inqntu sut entia. go es
 inqntu ens considerat in ista scia ut subiectu
 primu. ¶ Preterea hoc expse dicit Cōmen
 ta. in phio metha. qd subctm utriusqz scie
 s. metha. 7 disputatie est ens inqntu ens.
 Ad cōclusionē istā arguit et p roes Pri^o sic
 illud e subctm cuiuslibz scie e p se pri^o sunt
 passionēs que p se considerant i illa scia. sed
 nihil aliud ab ente est huiusmodi qd s. passio
 nes metha. sut p se primo illius. go ens et
 nihil aliud e subctm primu scie metha. ma
 ior est euidēs accipiendo li primo. ut accipit
 Hz. primo post. ca^o de uniuersali qd s. iest
 sibi scdm qd ipm 7 no p aliud. sed oi alit
 inest p ipm. hēc ei est conditio primi subcti
 cuiuslibet passionis. s3 mi. p3. qntu ad utra
 qz ptem. qd passionēs metha. puta unu. bo
 nu. ueru. unu. et multa actus et poia. 7c
 no sunt alicui^o inferioris entis p se primo. s3
 cuiuslibet inqntum ens na alias non conueni
 rent oi enti. go sut p se primo passionēs en
 tis inqntum ens. Istam rōnem pontero.
 ¶ Preterea si ens inqntum ens non est sub
 iectu primu scie metha. go oz dare quatuor sci
 entias speculatiuas eentialiter distinctas oia
 est falsum. 7 contra phum in sexto huius.
 qui ponit tantum tres. go et antecedens. pro
 bacio dñe ens inquant u3 ens est scibile et ha
 bet proprias passionēs demonstrabiles de ip
 so. ut dicit infra. go in scientia aliqua non
 phisica nec mathe: nec in ista parte. go in a
 liqua alia go quatuor. quia illa esset specula
 tiua et non practica. quia speculatio entis
 inquantum ens non est directiua in aliqua
 uera praxi. ut habet declarari ifra sexto hui^o
 ¶ Preterea. si scia meth. e de aliq^o genere
 determinato et non de ente inquantum ens.

Ista passio
 one est ens

ens e res prima in
 coe p dicitur i aia
 deo prius unu

Sententia ad 6° est
 esse subiectu p dicitur

maxime sta
bilis diam
ter duplici
ter

hic incipit persuadere
tunc non habet proprietatem

hic incipit foluere
vontes pcedentes

nā subctm distiguit forālit a sua ppria pas-
 sione . 7 sic cadit i eius dione ut additū . si
 aut p eē extra eēntiā intelligis distictionē rea-
 lē que ē inter rē et rē . sic nego . Nā ppria
 pa° non distiguit a subctō realit . 7 p oīs
 a° est ens realiter 7 non nihil . non tñ ē ens
 forāliter Est ei dare mediū inf ens forālit et
 nihil . s. aliqd ens in pōia qd nec ē hoc nec
 illud . tñ inter ens realiter 7 nihil nō est dare
 mediu . Quod addit . q tūc ens scdm su-
 am totā cōitatē nō pōdicatur in quid de oibz
 non hēo p incōuenienti . imo p necō . q in
 possibile ē ens pōdicari de ultimis differentiis .
 uel de ppriis passionibus uel de suis ppriis
 cōtrahentibus quibus cōtrahit ad ens crea-
 tū uel increatū . sicut oīc a deo dante in q-
 ro metha . Ad scdm nego suppositū q ens
 aliquo mō pōdicat in qd de . a . et p oīs to-
 tus pcessus rōis nullus ē q ruinoso et falso i-
 nitit fundamento . Ad Huic dico q uerba
 sua sunt ista ex oītibz ens inqntū ens que
 dā sunt ei qī spēs ut subā . qntitas . qūtas
 7 quedā sunt ei ut accēntalia ppria ut unū et
 multa pōia et actus 7c . hec ille p3 q non
 dicit qī passiones . sed dato q diceret qī a
 ad formā rōis dico q li qī non semp est ad
 dictio dīstrahēs . imo aliqn est dīstractia . ali-
 qn cōfirātiua . Exemplū primi : Eccle . pp .
 qro ego qī uitis fructificauī 7c . li qī dicit
 silitudinē nō p prietate . 7 iō quodamō dī-
 strahit . Exemplū scōi . Johānis priō Cū dī-
 gloriā eius gloriā qī unigeniti a prē . i . illi
 q est uere unigenitus priā . Sic in pposito ēs
 bz qī passiones . i . ens bz ueras passioēs . stat
 g° conclusio . Quia conclusio sit ista . ens
 q est subctm primū metha . bz ueras et p-
 prias passiones demrābiles de ipō hāc cōtō
 sic scdm phūm i plogo metha . sapia est cer-
 tissia scia certior aut est scia ppter qd quam
 qī . priō po : g° metha . que est pprie sapia
 ex plogo metha . ē scia ppter qd . Sed oīs
 scia ppter qd demrāt passionē de subctō etiā
 demrātione potissā . ut p3 . ¶ Preterea . ut
 supra arguit . Quod ē pscōnis i qūbet scia
 non ē negandū in scia pfectissā . sed pscōnis
 ē in qūqz scia q demrēt pprias passioēs
 de subctō . qī scdm A3 priō po . una scia est
 unī generis subcti ptes 7 passiones eius cōsi-
 derans . g° hoc nō ē negandū in scia nobilis

sima . Cōfirātur q scia est hitus conclusiois
 demrāte . ex primo po . conclusio aut demrā-
 tionis continet passionē demrātā de subctō unī
 multi uident uilificare metha . q negāt eam
 posse demrāte . maxie cū ipa cōsideret priā
 picipia demrātiois qbus utant alie scie de
 monstrātes ut p3 ex qro 7 sexto metha . sed
 contrā istā cōclusionē arguit nā in demrātōe
 potissā o3 sumi p medio aliqd medians inf
 subctm 7 passionē . sed inf ens 7 suā passioēs
 non cadit mediū g° de ente non pōt aliquo
 demrāti demrātione potissā . pbo mino . in
 ter subctm cuius conceptus est simpliciter sipler
 7 suā passionē non pōt esse aliqd mediū : sed
 conceptus entē ē simpliciter sipler g° 7c pbaō
 maioris p sili Nā illud mediū aut esset dīo
 passionis aut dīo subcti . aut mīxtū ex dione
 h° et illius : sed subctm et pa° que hnt con-
 ceptū simpliciter sipticē cuiusmoī sunt ens et
 sua pa° . non pnt diffiniri . g° inter ens et
 suā ppriā passionē nullū demrātūū mediū p-
 assumi . ¶ Preterea oīs demrātio est ex pri-
 cipiis ppriis ex primo po . Cū in demrātione
 potissima unū tantū mediū est ad unā dclust
 onē augent ei cōclusiones demrātiones non
 p media sed in post assumēdo ex primo post .
 sed quecūqz cōsiderata a metha . sūt coia 7
 non ppria 7c . ¶ Preterea nullū subctm est
 in pōia contrācōnis ad suas passiones demrā-
 biles de ipō . sed ens ē i pōia contrācōnis
 ad ea que ponunt passiones demrābiles
 de ente . g° illa que ponunt passiones entis
 non sūt passiones entis demrābiles de ipō .
 maior p3 . q alit pa° contingentē inēet subctō
 7 p oīs non eēt demrābilis nec scibilis de sub-
 lecto . minor pbat inductie . priō in passio-
 nibz dīiūctis . puta actus et pōia cā 7 cū
 tū contingens uel necessariū 7c . Nā pōia in-
 cludit negationē actus 7 econuerso . g° si ēs
 est in actu uel pōia pōt esse in actu 7 non i ac-
 tu . pōia et non pōia : Scōo oīdo i passioni-
 bus uniciis . puta i uno . unū ei dicit uno
 unū continuitate . ex v . metha . cā d uno 7 r .
 metha : cā priō . Cōtinuū aut oē ē dīibile 7
 pōt fieri plura 7 p oīs n unū g° unū 7 n unū
 ¶ Preterea Nulla pa° demrābilis de subctō
 pōdicat in qd de subctō nec de aliquo cōtōto
 sub subctō p3 . si aliqd qd ponit pa° demrā-
 bilis de ente puta unū pōdicat in quid de cō

diff. pōia

cont. q nō
est potissā

ad 2^{am} trōnem

tentis sub ente g^o 7° pbatio minoris q^oto me
tha. ca^o 3° : in fine dicit *Az.* q^o sicut ens p^o
dicat eandē naturā et non aliā de q^oto et q^o
7° ita 7 unū de his de q^obus p^odicat sed ens
ita p^odicat naturā p^o. p^odicamentoz q^o p^o dica
tur de eis in quid . g^o 7 unū de his de q^obz
p^odicat . si si i^o i^o i^o *Az.* ualer . Et nota q^o
iste due u^otiē rōes eque uel magis concludūt
contra q^ortā conclusionē sicut contra quitam
p^oz intuenti . sed iste rōes nō cogūt . *Ad*
primū non cogit scienti artē demrāndi . cū
dicat q^o in demrātionē potissima o^oz sumi
7° concedo maiorē sed minor est falsa . *Ad*
p^obacōz est dicendū q^o dīo est duplex quedā
dicēs quid ē . quedā p^opter quid ē . mediū
aut demrātionis non ē dīo dicēs quid ē sim
pliciter sed dīo dicēs p^opter quid ē ad p^oposi
tū inf^o ens et passiones entis pōt sumi dīo di
cēs p^opter quid īpius passionis . non cōstā
te q^o p^o hēat conceptū simpliciter simplicē .
Ad cuius euidentiā notandū ē q^o subcōm ha
bens plures passiones sic se h^oz resp^o eay^o q^o
īpe passiones fluūt ab īpo subcōm scōm^o ordi
nē quedā naturalē . q^o una mediante aliā ita
q^o prior p^o est cā p^opter quid inherētie se
cunde et pōt sumi p^o mediū ad demrāndum
scōm de subcō . Exemplū h^oz angulū extrī
secū eq^opopolentē duobus rectis intrīsecis op
positis : et h^oz tres angulos eq^oles duobus re
ctis : sūt due passiones trianguli h^otes se ad
triangulū scōm ordīnē naturalē q^o una inest
mediante altera . et una pōt sumi pro mediū
ad p^obandū aliā de m^oratue Nā p^o h^oz angu
lū extrīsecū p^opter triangulus h^oz tres . sed
unūquid h^oz angulū extrīsecū est dīo h^oz tres
est utiq^oz dīo eius nō dicēs quid sed p^opter quid
Nā dīo dicēs p^opter quid est mediū demrā
tionis . et isto^o oīs cā est dicēs prop^o quid
effectus . unū *Az.* scōm p^o iuxta p^oncipiū aīe
idē est mediū et cā . et ibidē iuxta mediū li
bri oñdit quō p^o oēs cās contingit demrāre .
Item quito huius ca^o ultimo oñdens *Az.* q^o
q^o p^opter quid semp querit aliquid de aliq^o
dicat sic . palā igit^o q^o querit cāz . hoc aut est
q^o quid erat esse ut est dicere logice q^o in quib^o
busdā quidē ē cuius cā . i. finis . ut forsan in
tomo aut lecto . in quibusdā uero q^o mouit
primū . i. cā efficiens Cū exp^olle dicat q^o lo
gice loquēdo cē et extrīsece p^ontinent ad quod

quid est rei . et p^o h^oz q^o querit cā . possit
esse mediū demrātionis sumentō q^o quid pro
propter quid . *Ad* p^opositū cū entis sint plu
res passioēs non o^oz querere dione quid est ad
probandū passionē de ente ut arguit rō . sed
sufficit dīo p^opter quid hec aut est una passio
respectu alterius . s. p^orior respectu posterioris
Sic ei dīo uel rō a . s. primi termini . i. passi
oēs est mediū demrātionis . ut dicat scōm p^o .
q^o intelligendū ē de oī demrātoe pōia de
m^oratue passionē de subcō excepta prima passi
one que uel nō est demrābilis uel demrāt de
subcō p^o dīoem subcō . passiones g^o entis h^oz
quedā ordinē ad ens 7 unapōt sumi pro me
dīo ad demrāndū aliā . esto . q^o ens et pro
pria p^o quelib^oz entis sit in diffinibilis dione
dicente quid est . q^o cōceptus simpliciter simplex
non est diffinibilis ut . p^oz p^o *Az.* sexto meth.
contra platonē . Sed hic est unū dubiū que
p^o sit pōi 7 que posterior in passionibus ētis
ut sic una possit aliā demrāre . Rō saluo
meliori iudicio quicquid sit de aliis passioib^o
q^o nimis proluxū 7 difficile ēēt uidere hoc de
oībus passionibus entis . tñ uidet^o q^o unū sit
simpliciter prima p^o entis . tñ q^o de ea spāliter
probat *Az.* q^o significat eandē naturā cū en
te q^oto metha . ca^o scōm 7 ibidē dicat q^o eedē
sunt p^otes entis 7 unus tū . q^o in xi . metha .
ca^o 3° q^o nihil differt oīa entia reducere ad
ens 7 ad unū cū idē significet conuertibiliter
unū ibi uidet^o q^o loq^o uiformiter de ente 7 uno
post unū uidet^o ēē scōm uex^o tertia aut bonum
Nā rō ueritatis uidet^o ēē p^orior ex natura rei
rōe boīrat^o . sicut itellcūs naturalis ē p^orior uo
lūrate sic pōt dici d^o aliis passioib^o z sequet^o q^o
subtiliori doctoz reliquo . q^o si ita ē īpm unū
pōt sui pro me^o ad probandū 7 demrāndū ēē
ēē uex^o 7 uex^o ad p^obandū ēē esse bonū 7 sic
de aliis īpsū aut unū remaēt idemrābile de
ente . l^o p^opter defectū mediū . uel q^o īpm in
ēē enti ē p^o se . notū . uel p^opter utrūq^o . *Ad* se
cū dū dico q^o proprietās mediū demōstratio
nis ē resp^ocū cōclusiois demōstrande . ut unū
cōclusiois sit tantū unū mediū . s. aliq^o esse
p^opriū unū 7 cōe plurib^oz aliis scōm aliā rōem
nō repugnat cōsiderata g^o a meth . sūt propa
sibi 7 oīa aliis scientiis proportionabiliter cū
lūter . *Ad* tertiū cum dicat nullū subiectū
ē in pōia contradicōis . 7° dicat ad maiorē

ordinem passionum entis unū
q^o p^orior dīo dīcatis est p^orior ueritate

¶ **Q**uæra ē loquendo de passionibus unicis et non disiunctis. et sic minor ē falsa. **C**ontra qd pa° disiuncta uel ē una uel due si ē una g° nec inest enti et cuiuslibet enti inferiori. g° oē ens uel est in actu uel in pōna cā uel cāu. cōtigens uel necessariū. et sic nullū ens esset alterū detriate qd est absurdū. Si sint due: idē qd prius. imo absurdus sequit. qd cū quelibet pa° superioris sit pa° inferioris: qdlibet ens nō solū esset cōtingens uel necessariū sub distinctione: imo determinate qdlibet ens esset necessariū et qdlibet cōtingens sit. Dices qd passionē disiuncte non sūt pprie passioēs illius cōis cuius assignant sed inferior. Exemplū par et impar dicuntur passionē numeri. non tñ sūt pprie passioēs ipsius numeri in cōis. qd nullus numerus est qui sit sit par et impar. sed sūt passionē disiuncte et seorsum inferiorū numerorū. Similiter i pposito. i passionibus disiunctis ipsius entis. Contra. oīs talis ppria pa° hz aliqd subcōm cui inest p se priō. sic qd non inest illi scōm rōem alterius. sed oī alii p rōem eius ex priō po. sed pa° disiuncta siue ponat una siue due non hz aliqd tale primū subcōm: nisi ipm cōe: quia nulli alteri cōuertibiliter inest. p3. g° illud cōe est eius subcōm primū. et tūc idē qd prius. Aliter g° dicendū ē qd pa° disiuncta realiter uel quātū ad illud qd significat ē unica qd ei illa pa° unica ē ignota nobis. nō possū eā noiare uno noie. sed circūloquimur eā p aliq duo noia disiuncta. eo mō quo loquitur **A**z: et metha. de meo cōtrariorū in oīato. qd circūloquimur p abnegationē utriusqz. ut qd nec ē bonū neqz malū. Dico g° qd p cōtingens et necessariū circūloquimur una passionē sit. a. et ad. a. nō se hz ens i pōna cōtradictōnis. imo necō oē ens ē. a. similiter de aliis. Si arguas g° oē ens ē necessariū uel cōtingens simul. Dico qd si p hec duo intelligis ipm a. cōcedo aliter nō. et sic nihil mali sequitur. nō tñ oē ens est cōtingens uel necessariū accipiendo necessariū et cōtingens scōm ppriū significatū. Ad aliud qd addit qd idē ens puta cōtinuū aliqñ est unū aliqñ multa et nō unū. Dico qd unū capit dupliciter. uno accipitur simpliciter. alio scōm qd. primo est pa° una et nec opponit multitudini imo ipsa multitudo est aliquo mō una sicut et ens. Secōdo mō

est pa° disiuncta et opponit multitudini multitudo ei cōparata ad unū nō est unū simpliciter primo ens nō ē in pōna cōtradictōnis. p3. se cūto mō dicendū ē sicut dictū ē de aliis passionibus disiunctis. Ad qrtū dicendū qd illa multitudo nō currit quatuor pedibus. uerū qdē est qd sicut ens significat eandē naturā realiter cū quolibet de quo pōdicat: sic et unū: quia unū cū sit ppria pa° entis nō differt realiter a quocūqz ente. sed est dissimile qd ens est idē formaliter cuiuslibet inferiori de quo pōdicatur. et iō pōdicat in qd. nō sic unū. iō nō pōdicat in quō sed in qle et denotatiue. sicut pa° de subcō. pa° ei et si sit rōe realiter cum subiecto. tñ est sibi non idē formaliter ut dicitur plūius qrtō huius sic ad qdē. **A**d argumenta principalia in oppositū. maiores cōcedo qd unū sciē realis est unū subcōm reale. sed nego mino. qd ens ut est cōe deo et creature dicit unū cōceptū reale. ut pbatū ē supra cōclusionē scda. Ad pbatōz dico qd deus et creatura sūt se ipis totis disticta in realitate. sed nō in cōceptu reali. sed quā hoc est possibile. Sciendum ad huius euidētiā qd qñ intelligit aliq realitatem cū mō suo intrinseco iste cōceptus nō ē ita simpliciter simplex qñ possit concipi illa realitas absqz mō isto. sed tūc ē cōceptus ipfectus illius rei pōt ē concipi sub isto mō. et tūc ē cōceptus ipfectus et adequatus illi rei. exemplū si ēt albedo in 3° gradu intensiōis: posito ē qd ēt oīno simplex in re: posset tñ concipi sub rōe albedinis tate et tūc pfectē cōcipere cōceptu ad eāto ipi rei. uel posset concipi pfecte sub rōne albedinis et tūc conciperetur cōceptu ipfectus et deficiente a pfectōe rei. Cōceptus autē iste ipfectus posset ē cōis albedini isti et alii. Cōceptus autē pfectus ēt pprius. requirit g° distictio in illud a quo accipit cōceptus cōis et illud a quo accipit cōceptus pprius: nō ut distictio realitatis et realitatis sed ut distictio realitatis et mōi intrinseci eiusdē realitatis. que distictio sufficit ad habendum cōceptum perfectum uel imperfectum de eodem. quorum imperfectus sit cōmunis et perfectus sit proprius Ad propositum cōceptus entis cōmunis deo et creature descendit in cōceptum dei et creature non per aliam et aliam realitatem sed per modos intrinsecos alteri et

Exemplo idem

instancia

Vera solutio

ad alud

unū p se ipsum dupliciter
simpliciter et p se ipsum quid

Ad hoc
pfectus
necesse est

aliterius realitatis .s. p finitū et infinitū . ita
q̄ sicut conceptus albedinis abstrahit a t̄to
uel t̄to gradu albedinis et conceptus ip̄fectus
et inadequatus huic et illi albedini . ita quidē cō
ceptus entis respectu dei et creature . de^o g^o
et creature sūt se totis distincti in realitate et
i conceptu reali p̄fecto et adeq̄to realitati cuius
q̄ . sed hoc nō obstante cōueniūt in aliquo
cōceptu reali ip̄fecto et inadeq̄to realitati . cō
moi est cōceptus entis q̄ ut sic abstrahit ab
oī mō intrinseco realitati dei et creature qui
sūt finitū et infinitū . Cū conceptus entis for
malit̄ nō ē finitū nec infinitus positie . sed
cōis utriq̄ abstrahēs ab utroq̄ . ¶ Ad scōz
cū dicit̄ q̄ illud quo scia forāl̄ distinguit̄
et . dico q̄ ista maior nō ē uniuersalit̄ uera .
Ad cuius euidentia sūt duo notāda . primū ē
q̄ scia nō solū uidet̄ esse circa aliq̄d tāquam
ēca subctm p̄ncipalit̄ consideratū . sed etia
circa cās subcti . Exemplū in phisi . tractat̄ de
natura quāuis nullū ponat naturā ēē subiectū
illius scie . sed aliq̄d cō natura ē p̄ncipiū Si
milis in libro de aia tractat̄ de dione aie et
passionibz et p̄tibz eius . quāuis subctm illius
scie ponat̄ corpus aiatū cuius aia ē p̄ncipiū . et
sic de multis aliis . Cōsimilit̄ est i p̄posito nā
circa cās altissias ē cōsideratio huius scie cōmo
di sunt subne imateriales . nō tāquā ēca sub
iectū p̄ncipale sed tāquā ēca p̄ncipia subcti
¶ Itā i principio sexti huius dicit̄ q̄ p̄ncipia et
cē querūt̄ entū in q̄ntū eēntia sūt . Cū i p̄
cipio q̄nti metha . ostendit̄ h̄z hāc sciāz esse cir
ca ens ex eo q̄ ē ēca primas cās q̄ ille cause
sūt cē scōm se effectus primi q̄ ē ens i q̄ntum
ens . Ideo concedit̄ q̄ prime cē cānt entita
tē i effectū . alie aut̄ cē scōe cānt ueritatē enti
tatē uel talitatē entis . Cōsiderat̄ g^o metha .
cās altissias ut p̄ncipia sui subcti . Et el̄ et alie
cōsiderat̄ eas ut p̄ncipaliores p̄tes sui subiecti
nā sunt nobilissia entia et . Scōo ē notandū
q̄ subne imateriales et immobiles nō p̄tinent
ad cōsideracōez alicuius scie p̄ncipalis nobis
note ex puris naturalibz . nō naturalis . q̄
nō sunt mobilia . nō mathema . q̄ non sunt
q̄nta Sed eaz cōsideratio p̄tinet ad aliquaz
sciām supiores cuius cōsideratio abstrahit a
motu et q̄nto . hec aut̄ est metha . Cū in ista
scia nō solū consideratur tāquā cē sui subiecti
sed tāquā p̄ncipales p̄tes subcti que scōm eē

sunt abstracte illa abstractōe que p̄pria ē h̄z
ic scie . que abstractio scōm cōsiderationem
uel rōem . cōpetit aliis cōsideratis i hac scia
Quicq̄ ei cōsiderat̄ hic cōsiderat̄ nō i q̄ntū
q̄ntū aut i q̄ntū mobile et iō q̄bz hic cōsidera
tū abstrahit scōm cōsideratōne et a q̄nto et a
motu . et p̄ oīs p̄ncipue cōsiderant̄ hic illa
que scōm eē abstrahūt ab utroq̄ . huiusmoi
sūt subne separe nō q̄ considerēt̄ sub rōe q̄
rales subne sed semp̄ sub rōe entis cōsiderat̄
metha . q̄cō considerat̄ . Tūc ad rōnem et
auctoritatē phi . sexto metha . de distinctione
scie speculative Dicendū q̄ scōm h̄z . primo
post . ca^o illo . Certior aut̄ scia . altera autem
scia ē ab altera quorūcūq̄ p̄ncipia neq̄ ex
eis dē neq̄ ex alterutris sunt Distingunt̄ igit̄
scie nō solū penes diuersa subiecta . sed et
penes p̄ncipia diuersa . et forsan hec distinctio
p̄ p̄ncipia ē prior et eēntialior quā illa que est
p̄ subctā . quāquā p̄ subctā aliq̄n fiet distin
ctio . ut p̄bat illa auctoritas tertii de aia se
cant̄ scie et . Sic igit̄ intelligi potest illa
distinctio uel dio sciāz speculative sexto me
tha . Quia h̄z duarum . s. phisi . et marhe . po
nant̄ ibi substantia distinguētia uel forte p̄
ncipia : tñ huius scie ponunt̄ ibi p̄ncipia non
subiecta p̄ que ab aliis distinguunt̄ Aliē p̄t
dici iuxta scōm notabile q̄ ista scia conside
rat oia illa que alie scie p̄ncipales considerat̄
licet sub ratione cōmōi et magis abstracta .
Aliqua tamen considerat̄ metha . quibus cō
uenit tanta abstractio in essēto . quanta nō
conuenit cōsideratis in aliis scientiis . et iō
quanto distinguunt̄ hec scientia ab aliis . cō
uenienter hoc fit per illa considerabilia in qui
bus non conuenit cum aliis scientiis sed in q̄
bus distinguunt̄ . Cū hec scientia est circa
separabilia et immobilia non tāquam circa
subiecta . sed tāquam circa p̄ncipales par
tes subiecti . que non participant rationē
subiecti alicuius alterius scie . Per iōē respon
detur ad aliam partem minoris de denomi
natione . Hec enim scia p̄t dici theo . non
a subiecto sed a causa sicut naturalis scientia
dicit̄ a natura que nō ē subiectū illius scie sed
p̄ncipiū illius subiecti . p̄z g^o ex p̄cis q̄ illa
mai . nō ē utr̄ uera h̄z aliq̄n sit uera Ad cōfir
mationē q̄ ista scia dicit̄ dīna dicit̄ ut prius .
¶ Ad tertium nego dīnam . ad p̄bacōz dico q̄

scia nō solū distinguit̄
se a penes subz p̄ncipia
subz p̄ncipia

alia solutio

ad hanc argumentum

*Aliquid p esse pfectu
duplitate aut pmissi
actualiter aut pfectu*

cho.

*Ad
vnde dicitur duplex
fe d. dicitur actualiter
et vnde dicitur pfectu*

aliquid esse pfectius potest esse dupliciter. uel pmissiue uel positie primo quanto uiuersalius tanto pfectius. scdo oē inferius est pfectius suo superiori. qd et includit aliquid positie qd addit supra superius. exemplū aīal est pfectio musica pmissiue p tanto qd aīal potest esse in aliquo pfectioni quā musica. puta in hoīe. sed musica est pfectior aīali positie inquantum includit aīal et aliquid aliud qd addit supra aīal. ¶ Ad ppositū. noticia subiecti in scia est pfectior pmissiue et uirtualiter. non autem oī qd sit pfectior positie pfectior em est cogitatio qd scit qd primū ens intelligit p eētiā suā qd pbat pū. meth. quam scire qd ens inquantum ens est unū. Cū gō sit. Alz. r. etbi. qd in acti metha. consistit felicitas: hoc h3 ueritatē p qnto subie in materiales sūt de consideracōe metha. mō ppositio. in qz cōtemplacōe consistit felicitas naturalis scdm ipm. hec em ē pfectior noticia positie quā noticia entis inquantum ens. non obstante qd illa sit pfectior uirtualiter et pmissiue. ¶ Contra oē uirtualiter cōtentiū alicuius ē pfectius eo et positie. sed noticia subiecti continet uirtualiter oēm aliam noticiā in illa scia rē. Rōno continere uirtualiter aliquid potest esse dupliciter uel uirtualiter actualiter. uel uirtualiter pōnaliter. prima continētia arguit maiore pfectionē positie. scda solū pmissiue. sic est in pposito maxie de una scia unitate generis primi uel remoti de qd dicit in sexto huius. ¶ Ad qrtū cū arguit qd si sic tūc metha. oēs alias subalternaret sibi. nego etiam. ad pbacōz dico qd pcedit ab insufficienti. Nā ad sciaz subalternatā non sufficit h3 subiectū subiecto sed plura alia requiruntur int que est unū qd. s. subiectū sciē subalternatē addat aliquā differentia accidentalē supra subiectū sciē subalternatris quomō se h3 musica ad arismetria. et p spectiua ad geometria: non sic in pposito. Cū caueant illi qd ens mobile ponit subiectū sciē naturalis qm non poterūt euadere qm sciā naturalia subalternet metha. cum mobilitas sit qd diūa accidentalis. ¶ Ad qntū cū dicitur qd de subiecto oī scire si est et quid est rē. concedo sed minor est falsa. Ad primā probacōz cū dicit qd ens non est uniuocū dico qd falsū est ut h3 declarari qrtō huius et ibidē dicit ad porphiriū. entia em et si equiuocan

tur realiter et phisiciloquentes: nō tñ equiuocant in conceptu entis logice et metha. loquentes. Ad scdam pbacōz cū dicit qd ens non h3 qd cū sit cōsumū et transcendēs. dico quod hoc cōcludit generaliter et eqliē de oī generalis siō qd nullū generalissimū h3 qditatē pprie dictā. et tñ quodlibz h3 qd. qd alias nō pōt est in qd de aliquo. Cū p ista ē insufficientis. s. qd si non h3 dionē pprie dcam gō nō h3 qd. nō ei sequitur nisi qd qditatē spēi cuius est pprie dīo. h3 gō ens non hēat qd qd ex primit p dionē sicut arguit pō illa tñ h3 qd eo mō quo h3 eētiā. oī ei in dionibus uenire ad aliq simpliciter indiffinibilia. qd nō est pcessus in infinitū in rōnibus. scdm phisicōz qrtō metha. Ad sextum dicit qd es h3 pprias passiones demrābiles de ipō ut p3 ex qrtā et qntā conclusionē. ¶ Ad primā pbacōz cū dicit qd passio differt eēntialiter a subiecto. dico qd falsū est nisi p hoc eēntialiter intelligas idē qd forāliter. subiectū ei et pō sūt idē eēntialiter et realiter. h3 hēant non idē tātē forālē ut dicit qrtō huius. Ad scdaz rōnem concedo qd passioēs entis pōdicant dno minatiōe de ente et ens de passionibus nō nisi p accis et cū dicit qd ens pōdicat in qd de quolibet. dico qd falsū est ut iā dixi i corpe qōis Ad septimū cū dicit qd ens inquantū es nō h3 picipia. dicēdū qd picipia subiecti pnt intelligi i duplici genere. i cōpleta i cōpleta et utroqz mō es h3 picipia. Nā picipia in cōpleta entis inquantū ens sūt priē cē. s. subie i materiales. Nā ipē sūt cē prime effectus qui est rei entitas. Habet et picipia cōpleta. s. picipia pprietatū p que sue pprietates sibi inherēt qd de ipō pōt cē demrātō ppter quid ut iā pōnsū est. ¶ Tūc ad pbacōes cum dicit qd ente nihil ē prius picipiū aut est prius picipiato. Dico si sit sermo de picipio cōpleto. es cōe ut sic non h3 picipiū qd cū sit cōe cē et cāto abstrahit ab utroqz et neutz includit i sua qditatia rōe. sed bñ es habet picipiū ut conseruat in suis inferioribus nam plura sunt entia quibus conuenit picipiū habere et esse picipiata et hoc ens habet aliquo prius se. Si sit sermo de picipio cōpleto. concedo quod tale picipiū non est prius ente. sed proprietate entis cuius est picipiū ut pōdictū est.

*ut quod qd
et idē rōne
sit idē rōne
naturalis*

*ad
gammēta*

Ad scdm pbaco3 q. 1. tunc oē ens hēret
principiū l' p'cipia si ent' inquantum ens eēt
principia : Rñō si loqmur de p'cipio icōpleto
sic dico q. ens i quantum ens h3 p'cipia . ac
cipiendo li inquantum specificatiue 7 non redou
plicatiue . 7 tunc ē sens' ent' inquantum ens
1. ent' scdm suaz entitatē . sicut dicim' hō
inquantum alb' uicet' . i. scdm suam albedi
nē . 7 tunc cum infert' g' qdlibz ens h3 p'ci
piū : neganda ē oīa q' oīa non ualet ab in
quantum ad p' uersale nisi qn inquantum te
net' reduplicatiue eo mō quo loquit' A7. pri
mo p'ioz ut allegatum est d' iustitia : Si ue
ro loqmur de p'io cōplēto que sunt p'pōnes i
mediate ad p'bandum passiones d' subiecto .
sic dico q. ent' inquantum ens sunt principi
a etiā accipiendo li inquantum reduplicatiue
7 sic oē ens h3 p'cipiū q' passiones entis
sunt cōrribiles de quolibz ente p' p'cipia cō
pleta Nam oīs p'io superioris est p'io inferioris
cuiuslibz p' se h3 non p' se primo . g' p3 q' ar
gumentum accipit mī . falsam Notādum au
tem ad euentiam p'dictoz q' li inquantum
7 quolibz alia dictio reduplicatiue duplicat' ac
cipit' . aliqn specificatiue . aliqn reduplicatiue
Reduplicatiue accipit' qn denotat illō cui in
fungit' esse formalem cāz p'cisam 7 p'pam in
herentie p'icari ad subctm Exemplum hō in
qntum hō ē risibil' . hic ei li inqntum dnotat
q' homo q' sequit' immediate li inqntum . 7
cui adiungit' li inqntū ē cā p'cisa p'pā 7 forat' qre
risibile iest subcō qd est hō Nam risibile iest
hōi scdm p'p'iam rationē humanitatis ut p'
causam . 7 tunc ualet oīa ab inqntuz ad uni
uersale Nam si homo inqntum homo est risi
bilis g' oīa homo Accipit' autē specifica
tiue qnto non notat talem causam sed solum
illō cui addit' accipi scdm rationē formalem
Exemplum homo inqntum homo est alb3 est
sensus . homo inqntum homo . i. illud qd est
homo est albus solum em specificat 7 non . re
duplicat sic accipiendo li inqntum 7 tunc non
ualet oīa ab inqntum ad uniuersale : non ei
sequit' homo inqntum homo est alb3 g' om
nis homo est alb' . hoc ēt motu accipit' A7
3o phisi . 7 est exemplū aptius ad p'positum
ubi diffiniens motum dicit qd mot' est act'
ent' in pōia inqntum in pōia . cum em mobi
le hēat in se duas rationes q' est ens in actu 7

ens i pōia mot' ē actus ei' nō primo sed
scdo et isto significat li i qntū qn accipit'
qntū specificatiue q' si reduplicatiue in ferret
uniuersalem . g' oē ens in pōia mouet' . qd
est falsum . quo ait A7. primo p'ioz qd i
iusticia est bonum inqntum bonum iusticia ē
omne bonum . q' est falsum Sic in p'posito
primo accipit' reduplicatio p'p'issime scdo
minus p'prie : ¶ Ad octauū cum arguitur
qd subna est primū subctm g' non est ens ne
go aīa 7 ad omnes auctoritates que adducū
tur dicendum qd nihil uult plus dicere p'p'ia
nisi qd de subna est principalior int'etō meth
sicut de p'ioz nobiliori 7 notiori pte sui sub
iecti primi Sic em querunt' p'cipia subne
non uniuersalit' sed principalit' : 7 isto intē
dit A7. p'bare in principio quiti metha . ubi
p'bat subam esse p'ioz omni ente triplici pō
ritate . qre de subna principalit' est agendum
et quid i it subiectum metha . patet :

Trū ista p'pō sit uera oēs hoīes
nālī scire desiderāt . uicet' q'
non si sic : g' oēs hoīes natura
lit' sciunt se scire . oīs est falsum
g' 7 aīa . falsitas oīis p3 . tū . q' non oēs
homines sunt scientes . nec p' oīs sciunt se
scire . atum q' scire se scire est act' reflexus nō
autē oēs homines reflectunt se sup actuz re
ctum sciendi ut sic sciāt naturalit' se scire tū
q' multi credūt se scire 7 non sciunt : Si autē
naturalit' scirēt se scire nunquā deciperent in
tali opi . q' actus natural' semp ē rectus : oīa
p3 q' nihil desiderat' nisi cognitū scdm Au
gust . nono de tri . 7 nūlla igit diligere possū
incogita nequā ¶ Preterea ad p'cipale si
sic . g' oēs hoīes amoto impedimento sciunt .
oīs ē falsū . q' aīa nra ē sicut tabula rasa in
q' nihil ē depictū . ex 3o de aīa ēt extrinseco
impedimēto amoto . oīa p3 i oīb3 naturalibus
Nā ignis q' naturalit' inclināt sursū stat' mo
uet' sursū si sit extra locū illū amoto impedi
mēto ¶ Preterea si sic g' oēs hoīes nō hnt
sciāz l' saltē hnt nō desiderat . oīs ē falsū qn
tū ad primā pte euitent' . nā uicem' q' mul
ti hnt sciāz Quātū ad scdm pte ēt falsū ali
rer p'pō nō ēt uniuersalit' uā . 7 sic hēet p'pō
tū . oīs tū p'bat q' desiderū nō est nisi re
spectu rei nō hnti . si g' desiderāt non hnt vel
habens nō nisi desiderat . ¶ Preterea aliq

desiderat ignorantia. 6° nō oēs naturaliter
 desiderat sciām. oēs ē cūctos. sed aīis pba
 tur. qz ē aliq̄ ignorantia affectata. ¶ Cōtra
 ē Az. hic in lra. Respondeo i ista qōe sic
 pcedā. pūmo pūmittā unā distinctionē scō
 ondā triplicē cōclusionē. tertio quedā dubia
 ptractabo. ¶ Quātū ad pūmū notādū qz
 triplex ē appetitus uel desiderū i rebus Qui
 dā em̄ ē appetitus naturalis. Quidā sensiti
 uus siue aīalis. Quidā intellectus siue rōnal
 Dicit appetitus naturalis inclinacō uel tendē
 tia quedā q̄ unaqz res tendit 7 inclināt ad finē
 suū 7 pfectionē. Appetitus aut̄ aīalis dicit q̄
 cōsequitur sēū scōm quē quilibet sensus ten
 dit 7 inclināt ad obiectū cōueniēs 7 fugit dis
 cōueniēs. Sed appetitus rōnalis dicit ipsa uo
 lūtas oīs ipm̄ intellectū sicut appetitus scīti
 sequit ipm̄ sensū. ¶ Et nota qz isti appe
 titus dñt ad inuicē 7 pūmo qz appetitus rō
 nalis ē forāliter liber. nō sic appetitus aīalis
 uel naturalis. Scō qz appetitus rōnalis et
 sensitiuus aliqñ nomīant potētiā. aliqñ actū
 elicītū. Appetitus aut̄ naturalis nec noīat po
 tētiā nec actū elicītū. sed ē quedā tendētia
 oīs naturā rei nō dñs realiter ab ipā natura
 rei. Nā quecūqz res seīpā inclināt ad suū fi
 nē 7 pfectionē. Tertio appetitus scītiuus se
 habz in plus quā intellectiuus. Nā ubiqz re
 pītur intellectiuus repītur 7 sensitiuus. 7 nō
 ecōuerso. 7 hoc i mortalibz. ut dicit scō
 b aīa. similis appetitus nāt se habz i plus quā
 scītiuus uel intellectiuus. Nā ubiqz illi re
 pīuntur 7 ipē 7 nō ecōuerso. un̄ ē ipemet
 appetitus scītiuus 7 intellectiuus ut sūt que
 dā nature hñt appetitū naturālē 7 inclinatioēz
 quādā 7 tendētiā q̄ tendūt in suū finē 7 pfecti
 onē. Cū appetitus rōnalis i mortalibz ē infe
 rior 7 i paucioribz simpliciter 7 post ipm̄ appeti
 tus aīalis. simpliciter aut̄ prior prioritate conta
 tis 7 in plus se hñs ē appetitus naturalis.
 Quanto dñr. qz appetitus animalis 7 rōna
 lis i suis actibus sēp pūponūt actū priorēz
 alterius pōne cōgnitīe. puta uolūtas actū in
 tellectus. 7 appetitus scītiuus actū sensus.
 Appetitus aut̄ naturalis nullū actū alicuius po
 tētiē pūppōit. uerbi grā. graue appetit cen
 trū appetitū naturālē. quē aliū actū pūpō
 nit. uidet qz nullū. ¶ Quātū ad scōm sit
 ista prima cōclusio. Oēs hoīes 7c. nō ē in

telligētia de appetitu 7 desiderio rōnali. Nō ē
 sic oīto. oīs talis appetitus rōnal pūppōit
 actū intellectus. sed appetitus quo oēs hoīes
 naturaliter scire desiderat nō pūppōit actū
 intellectus. 6° 7c. ma. p3 ex pcedētibz. mi.
 pbat qz appetitus 7 si ē aliqñ respectu hñi
 nō tñ necō ē respectu hñi. dñs aut̄ pūpō sup
 ponit esse uīuersalis 7 necessaria. Si aut̄ iste
 appetitus supponeret necō actū intellectus cū ac
 tus intellectus sit scire iste appetitus ēē necō
 respectu hñi. ¶ Preterea. oīs appetitus rō
 nalis ē forāliter liber s3 appetitus quo oēs hoīes
 natura sicre desiderat nō ē forāliter liber. 6° 7c.
 pūbō mi. qz si sic 6° possēt nō desiderare scire
 7 sic dñs pūpō nō esset necessaria sed cōtingēs
 ¶ Scō cōclusio sit ista. qz pūpō ista oēs
 hoīes 7c. nō ē intelligēda de appetitu uel de
 desiderio aīali. Hāc oīto sic. Oīs appetitus
 aīalis ē tantū respectu sensibiliū. sed appeti
 tus quo oēs hoīes scire desiderat nō ē huius
 moi 6° 7c. maior ē cūctos. qz appetitus aīa
 lis 7 sensitiuus sequitur adēqz ipm̄ sensum
 mi. p3 qz nō tantū appetimus scire sensibilia
 imo et insensibilia 7 plus. ¶ Cōfirmat qz
 tūc bruta appetirēt scire cū appetitū scītiui
 hēnt. ¶ Tercia cōclusio sit ista qz oēs
 hoīes 7c. intelligēda ē de appetitu natura
 li. hoc p3 p locū a dñe. qz nō restat aliū ap
 petitus. 6° cēs hoīes scire desiderat natura
 liter. i. naturali appetitu qz unaqueqz res ten
 dit 7 inclinatur ad suū finē 7 pfectionē. Nā
 Az. scō pbi. pbat nāz agere pūpō finē. ali
 ter em̄ nō accideret ibi error nec frustra nō
 6° intendit finē. 6° h3 appetitū. 7 tñ non
 cōgnoscit. 6° ē aliqz appetitus sñ cōgnitōe
 et cū pfectio sit aliquo finis pfectibilis ex se
 cūto pbi. qz ē est finis motus iō pōitur ap
 petitus siue desiderū naturālē i omnibz ordi
 natīs ad finē aliū a se 7 pfectibilibz pfectōe di
 fierēte ab eēntia sua. qd dico ad excludēdū
 pūmū ens 7 isto mō dicit graue appetere
 centz. 7 materia forāz 7 sic de aliis. ¶ Quā
 tū ad tētiū principale ē pūmū dubiū. Cū illa
 ppositio quā infra Aristoteles probat a
 posteriori 7 a signo possit ēē a causa et a prio
 ri declarari. ubi sciendū quod quidam ex
 positōi nititur eam a causa declarari triplici
 ter. Priō sic. Omne imperfectū natulit ap
 petit suū pfectōē ex priō pbi. cō uītiō aīa aut̄

qd nō sit
 appetitus
 naturalis

Xno

qd triplex est appetitus

qd distinguunt appetitus
 naturalis a sensibili
 appetitum

qd nō sit de appetitu
 rationali

hois de se ē imperfecta scōm intellectus potē-
tiam cū sit sicut tabula rasa in qua nihil de-
pigit. ex 3° de aīa. 6° naturalit^r desiderat
scire. qđ est pfectio eius scōm potētiā itelle-
ctiua. scōo sic. unūquodqz inclināt ad suam
ppriā opationē sicut calidū ad calefaciendū
opatio aut hois inqntū hō est intelligere per
hoc em distiguit ab oībus aliis. 6° hō natu-
ralit^r desiderat et inclināt ad intelligere. 6°
et ad scire. ¶ Tertio sic unūquodqz natu-
ralit^r appetit cōiungi suo pncipio hō aut cō-
iugit substantiis sepat^r p intelligere sicut p-
bat Ar. de ciō ethi. qđ inspeculatione uerita-
tis hō mariē assimilāt substantiis sepat^r. 7
ibi cōcludit 7 pbat btrudine nostrā cōsiste-
re. 6° hō naturalit^r appetit scire. Sed iste
pbatōnes eo^o quo ualēt uidēt cōciderē 7 ab-
inuiē nō distigui. Ad culus euidētā notā-
dū qđ sicut ē duplex act^o. s. prim^o et secun-
dus ex scōo de aīa. ita ē duplex pfectio. s.
ppriā et scōa. prima ē forma uel hīus. scōa
ipā opatō cōs formā. unūquodqz aut natu-
ralit^r appetit utraqz pfectōez cū opatio sit fi-
nis hīus. Ista 6° ppō unūquodqz appetit
suā pfectionē ondit ppositū tā de scia de qđ
pcedit pma rō. quā de itelligere de quo p-
cedit scōa rō. 7 sic scōa cōincidit in idē cum
prima. ¶ Preterea. Tertia rō nō uide-
tur distincta a scōa. qđ hō non ē natus cōiugē
suo pncipio nisi p opationē nec uidēt ēē alia
rō desideradi opationē nisi ppter talē cōiū-
ctionē. et iō eodem appetitu appetit hoc 7
illud. cū 6° scōa cōincidat cū prima. 7 scia
cū scōa. prima erit eadē cū scōa et tertia et
sic sūt realiter una. Ex istis 6° tribus rōnī-
bus potest colligi una rō sic. unūquodqz na-
turaliter appetit pfectionē suā tā primā que
est forma. quā scōa que est ppriā opatio p
quā esset potest cōiugē suo pncipio. 6° hō
naturaliter appetit sciam que ē prima pfectio
7 intelligere qđ est scōa pfectio p quā con-
iugitur suo pncipio. ¶ Secundū dubiū
ē ēca pdicta cū hō naturaliter appetat ptra-
qz pfectionē. s. primā 7 secundā. utrum
eodē appetitu uel uniuoce deō appetat utraqz
qz uel appetitu equoce dicto. uidēt qđ equi-
uoce. ¶ Itā sicut pōna dicit^r equiuoce de potē-
tia essentiali que ē ad formā 7 de accidentalī que
ē ad opationē cōntem formā ex scōo de aīa.

Ita uidēt^r equiuocū esse desiderū illud qđ ē
ad formā. 7 illud qđ est ad opationē cōntem
formā. Ad qđ potest dici qđ pōt esse uniuo-
cus 7 equocus aliter 7 aliter sūptus. sicut 7
ipā potētia. uniuoce quidē qđ eodē desiderio
uel saltē uniuoce deō appetit scia imediate.
intelligere aut mediate. qđ mediate scia. qđ
quidē desiderū cōmūdet potētie cēntiali. qđ
nō hīs formā est i potētia cēntiali ad actū
primū et scōm. et ē eadē potētia respectu
ptriūqz actus. Silt^r eodē appetitu 7 deside-
rio cēntiali pōt appeti formā et opatio 7 di-
uersiōde qntū ad mediate et imediate appeti-
ti et hoc qđ neutru hētur sed utruqz deficit.
forte esset eodē appetitu 7 desiderio cēntiali
pōt appeti imediate opatio ut finis. et ipā for-
ma pōt finem. non curo siue sic siue ecōuer-
so. Potest et dici qđ desiderio equoce di-
cto appetit utraqz pfectio qđ patz. qđ pōt
separi nā hīta forma ē appetitus ad opatioez
nō ad formā. et si sic tūc scia appetit ime-
diate. 7 intelligere imediate. quodlibz suo
pprio appetitu prim^o appetit cōmūdet po-
tētie cēntiali et pōt dici appetitus ad formā 7
appetitus cēntialis. Scōus cōmūdet posse ac-
cidentalī. et pōt dici appetitus cōs formā. et
appetitus accidentalī. utraqz uia ē pphab^r sed
pma mag^r. qđ pluralitas nō uidēt pōnēda
esse sine necessitate et sic patet adquestionem.
¶ Ad argumēta ad primū cū dicit^r 6° oēs
sciūt se scire. nego cōnam. cōna em teneret si
illud desiderū sciēdi ēēt actus illicitus uolū-
tati de quo loquit^r Augus. ubi allegat. ta-
li em desiderio nihil desiderat nisi cognitū
sed nō ē ita hic. illud em desiderū sciēdi
ē quedā inclinacō natural^r ipūs intellect^o ad
sciēdū. sic qualibz potētia hēt naturalē incli-
nationē ad suā pfectionē. 7 tale desiderium
non pētigat necō cōgnitionē in ipō desiderā-
te. graue em desiderū cēntiū quā noticiū
hō de cētro. ¶ Ad scōm cū dicit^r 6° amo-
to impedimēto oēs sciūt nego cōnam. Ad
pbatōnem notandū. qđ ut dictum est in cor-
pore qōnis. duplex est appetitus cēntialis
7 accidentalī. essentialis pcedit formam
7 pfectionem primam. accidentalī est cōs
formam. de primo appetitu dico qđ non est
uerum quod amoto impedimento necessa-
rio illud habeatur ad quod est inclinatio.

Solutio

ad pma argumēta

quia erigitur agens extrinsecum inducens for-
mā : de scō appetitu cōcedo q̄ saltem p̄t
hīs e. formam et hīrū amoto impedimento p̄t
erire ī actū hīrū sine ēt aliquo extrinsecō agē
te de priō appetitu intelligenda est p̄pō non
de scō : Ad exemplū q̄d ponitur de igne
dico . q̄ ignis appetit sursū appetitu accūta
li . quia hīs primum actū . s. formā leuīs
pōt erire ī actū amoto impedimēto . non
em̄ appetit appetitu cēntiali ut p̄z 7 iō nihil
mali sequitur ¶ Ad terciū cum arguit̄ gō
oēs non habent scientiā uel hīs non desiderat
nego cōnam q̄ntum ad utrūq̄z cōs ad p̄batio
nem cum dicitur q̄ desiderū non est nisi re
spectu non hīrū . dicitur q̄ falsum est p̄mmo
potest esse esset respectu hīrū ut p̄batur p̄ quā
dam glosam supra scōam canonicam petri .
sup illud In quem desiderant angeli p̄spicere
ponitur em̄ desiderium respectu hīrū ne fasti
dium generet̄ . glosa tñ illa loquitur de desi
derio quod est actus elicitus uoluntatis et il
lud forte non manet cū desiderio hīrū . iuxta
illud August. nono de tri . appetitus inhiā
tis fit amor tenentis l̄ fruētis q̄quid tñ sic
de isto desiderio desiderium naturale de quo ē
sermo non corrūpitur habito ipso desidera
to . quia tunc esset p̄cipiū appetendi suā cor
ruptionē sicut de priuatione arguitur primo
philī . unū iōem uidet̄ oīo desiderū naturale
et dilectō naturalis quod ex hoc p̄z quāda R̄
p̄bat deām p̄posicioēz p̄ dilectionem natu
ralem sensuū . quos non appetim⁹ tantū ut
habitos sed habitos amamus Aliē dicitur
q̄ p̄posicō intelligitur de omni homine secu
dum se cōsiderato . sicut aīa de se semp̄ est
nuda ab oī cognitōe . 7 sic cōsequens ē verū
q̄ oēs hoēs non sciūt scōm se cōsiderati s̄z
prima solucio uerior est ¶ Ad quartum
cum dicit̄ quod aliḡ desiderant 7c̄ . dico si
mul stant q̄ homo naturaliter desiderat scire
desiderio naturali et tñ accūtat̄ et uoluntarie
uelit contrariū . uolūtas enim ī nobis ex sua
libertate pōt moueri contra naturalem inclina
tionem . nūquā tñ p̄ se uult non scire sed per
accēs puta q̄a aliquid aliud uult magis actu
elicitō : ut pigriciam l̄ non habere remorsum
cōscie . quā scire ad q̄d est inclinatio natural
equiuocat̄ gō ī argumento de appetere natu
rali 7 appetere uolūtario seu libero aliquid em̄

appetit naturaliter quod uoluntarie odit̄ :

2^a Cieritur utrū inf̄ om
nes sensus . uisus fa
ciat nos magis scire
Et uidet̄ q̄ non q̄

didit phīs ī libro de sensu et sensato q̄ ce
ci nati hīres auditū sunt magis sapientes q̄z
surdi nati hīres uisum gō si sens⁹ magis dili
tur quia magis cognoscitiuus scōm q̄ cogni
cio ordinatur ad sciām sequitur quod audit⁹
sit magis diligendus Preterea . leo ī sermo
ne pasce preferat tactum thome uisui quo ad
certitudinem cognitiois . un̄ palpās clamauit
domin⁹ meus et deus meus . Item contra
hoc q̄d dicit uisum plures drās demonstrare
Nā tactus plures demonstrat q̄ sensus qui est
duarum cōtrarietatu plures drās demonstrat
quā ille qui est un⁹ tantum . s̄z sensus tact⁹
est duarū contrarietatum . s. calidi et frigi
humidi et siccī . uisus aut̄ est r̄n̄us tantū . s.
albi 7 nigri . ex scō de aīa gō 7c̄ Preterea
Aristotiles scō de generacōe prime qualita
tes sūt p̄ se r̄agibiles sed poster⁹ nō inuenitur
sine priori gō ubiūq̄z iuenit̄ q̄litas uisibīl
iuenitur 7 q̄litas r̄agibīl 7 nō eōuerso gō plu
res drās nobis demrāt tact⁹ quā uis⁹ . Pre
terea cōtra hoc q̄ dicit q̄ sēsū uis⁹ magis
diligim⁹ probō q̄ nō Nā illū sensū magis di
ligimus cuius oppositū magis odimus ex se
cūto prioz capitulo illo quando aut̄ extremi
tates cōuertit̄ in p̄tima regula dicitur q̄
magis eligendo magis fugiendum op̄ponitur
sed magis odimus op̄positū tactus quā op̄po
situm uisus q̄ op̄positū tactus destruit aīa
nō aut̄ op̄positum uisus gō tactum magis di
ligim⁹ quā uisum ¶ Respondeo iste rēōs
non cogūt Ad primum dicēdum q̄ uisus
magis facit ad cognicōz p̄ se siue ad sciām q̄z
est p̄ inuētiōē : sicut uult B̄ R̄ . ī de sensu
7 sensato ubi supra Ad p̄m dicēdū q̄ si
cut ip̄e ididē uult . auditus solū p̄ accēs ma
gis facit ad cognicōz siue ad sciām que est p̄
doctrinā ex hoc q̄ uox audibilis que mouet
auditum est significatiuus cōceptuū mentis 7
hoc accidit uoci scōm q̄ immutat auditū si
em̄ eēdem uoces formarent̄ . que modo 7 nō
essent signa instituta cōceptibus auditio ex
nihil inuenit̄ ad disciplinam si esset signa ui

7 dicitur Augustinus

alio folio

7 bñ libertatem uoluntatis

sibilia inposita cent ad significandū cōcepto
oēs sicut monachi hnt de multis tunc uisus
p illū modū conferret ad disciplinam p quē
modum confert nunc auditus sed uoces sūt
signa pmtissima . et ppter illud uidet ling
uam esse datā oibus ex scōo de aia . sic g^o p^o
q^o quantum ad sciām hitam p inuentionem
uisus facit magis ad sciām quā auditus :
sed quantū ad sciām hitam p doctrinam au
ditus magis facit ad sciām . non p se . sed
p accitens . q^o suum obiectū ex institutione
factum est signum conceptus . p quam insti
tutionē nichil sibi accrescit . un p accitē au
dit^o magis facit scire . uisus aut p se et direc
te mediante lūne naturali ipius intellectus :
Ad illud leonis dico q^o preferit tactū uisui
nō quo ad p se primū obiectū utriusq^o . sed
forte quantū ad illud corpus cristi magis ex
piendū p uisum et p tactum simul quā per
uisum solū . Ad aliud conceto q^o tactus ē
duaz contrarietatu uisus aut unus tantum
et ex hoc forte sequit^r q^o tactus non ē simplici
ter unus . s. sensus . de quo alias tñ ex hoc
non sequit^r q^o tactus plures rerum drās oñ
dat . q^o obiectum ipius uisus . s. lux et color
in pluribus corpibus repinuntur quā oēs quali
tates tangibiles si essent mille : q^o cognosci
mus substantiam p accidentia ut dicit^r quinto
huius . q^o illa . utrū subia sit prior omniū
entiū cognitione : obiectum uisus in pluribz
reperitur quam obiectū tactus uel cuiuslibet al
terius sensus pticularis . q^o omnia corpa tā
inferiora quā superiora lucem l^r colorem ptici
pāt . non aut alias qualitates puta tangibi
les audibiles : huiusmodi . iō uisus plures
res cernit : magis facit ad sciām . et iō ma
gis diligitur Ad illud de scōo de generatioē
dici pōt q^o h^o ueritatem qñ prius est de esse
tia posterioris sicut aial de essentia hoīs . sed
non sic in pposito : q^o iste qualitates prime
non sunt de essentia lucis . similiter iste quali
tates tangibiles non sūt simpliciter prime . sed
sunt prime respectu susceptiui eaz . cuiusmo
di sunt hee inferiora . un ē male allegat^r il
la auctoritas dicit ei sic . quoniam igit queri
mus sensibilis corpis principia . hoc aut est
tangibile . iō sole contrarietates scōm tactū
faciunt spēs corpis et principia corpis sensi
bilis de quo ibi intendit . et sequit^r quamuis

uisus sit prior tactū quā ppter et subiectum
prius . s. obiectū . Sed non est corpis tangi
bilis passio scōm q^o tangibile . sed scōm q^o
aliud et si conuenit prius natura . i. scōm aia
quā naturā cōz corpi generabili de quo iten
dit et corpi celesti . cuiusmodi forsan est natu
ra pspici . p^o g^o q^o auctoritas est ad oppo
sitū . q^o obiectū uisus contingit esse prius . s.
prioritate coitatis et iō est in plus . Ad uel
rum de illa regula scōi priorz dicendū q^o fal
lit p exemplū in terminis nā melius est be
ne uiuere quā uiuere : tñ magis odim^o oppo
situm uiuere . quam oppositum bene uiuere .
quis oppositum uiuere destruit uiuere et bñ
uiuere . un d^o v. thopi. glosat illā ppoēs
sic nisi cū alterum infert alter . et uult q^o il
la regula non tenet qñ magis eligendū inclu
dit minus eligendū . sicut in exemplo poito
bene uiuere includit uiuere similiter in pposit
to sensus uisus includit sensū tactus . et op
positū tactus destruit uisum et tactū . Exp
dictis colligit^r triplex gradus cognitionis in
aialibus . primus est q^o aialium quedā habēt
memoriā : prudentiā et sūt disciplinabilia . s.
que auditū hnt . Secundus q^o quedā habēt
memoriā et prudentiā sed sunt indisciplinabi
lia que auditu carent . Tertius q^o quedam
sunt que non hnt memoriā nec prudentiam
nec sūt disciplinabilia . Quart^o ē q^o aliq^o tali
um sūt disciplinabilia et p dñs hnt memoriā
nec prudentiā est oio impossibilis . sensus enim
apprehendēs obiectū p mediū extrinsecū cui
modi est auditus . ē necessario in aialibus pro
gressiuo motu mobilibus que necō memoriā
hnt et p oīs prudentiā . ut p^o expredictis .

4
Cleritur utrum prudentia sit
in brutis . uidet^r q^o non nā
prudentia ē recta rō agibilis
ex septo ethi . bruta non hnt
rōnem : g^o nec prudentiā . ¶ Preterea pru
dencia includit prudentiā defuturis cū meo
ria preteritoy . q^o non pōt esse sine collatio
ne pteriti ad futurū . cōferre aut est actus rōis
sed bruta non hnt rōnem . g^o nec prudentiā
¶ Preterea bruta nihil cognoscunt nisi per
sensus . sensus aut non est p se nisi sensibili
um proprioy uel eorum . sed prudentia ē cir
ca nociū et utile . que non sūt sensibilia nec

ad 547

bonam putellē edem
fi her qd a27 dicit illud
magis diligimus eum qd
magis odiamus

ad 27

ad 77

ad 47

ad 120

ad 120

cola nec ppria . p3 gº qd bruta non habent
 prudentiam . ¶ Contra Az. in lra Rūteo
 duplex est prudentia pprie dicta et metha
 phorice dicta hoc supposito dico duo ad qd
 nem . primo qd in brutis nō est prudentia p
 prie dca . sicut bene pbāt prima et scda nō
 ad oppositū . Scdo dico qd i brutis est prudē
 tia methaphorice dicta . Circa qd dicit unº
 expositor qd in brutis ē prudentia methapho
 rice dicta . et hoc respē illoz que naturali i
 stinctu psequit . unº scdm eū prudentia in
 animalibus aliis ab hoīe est naturalis estimacio
 de cōuenientibus psequēdis est nociuis fugi
 endis . sicut agnus sequit matrē ⁊ fugit lu
 pum . ⁊ sic de aliis . puta inundo facit nātum
 ⁊ formica colligit grana cōtra hiemē . Sed cō
 tra scdm Az. hic in lra . memoria est pars
 prudentie brutoz . nā prudentia et prouidentia
 de futuris et memoria pteritoz . sed formi
 ca generata in estate non meminit hiemis . qd
 nunquā uidit hiemē ⁊ et tñ colligit grana .
 gº prudentia nō est in eis respē eoz ad que
 hnt naturalē instinctū . ¶ Preterea prudē
 tia est hitus cōsiliatiuus . ex sexto ethi . consi
 liū aut ncn est de fine . sed de his que sunt
 ad finē . non circa necā sed circa contingētia
 que pnt aliter se hrē gº prudentia i brutis dēt
 poni circa ea que pnt sic uel aliter agere . sed
 ea circa que se hnt ex naturali instinctu nō sūt
 contingētia hoc mō . qd cū consequant to
 tam spēm ita necō psecuntur illa qd ad ista
 magis necessitant et magis agunt quā agat
 gº respectu taliū non est prudentia in istis .
 Dicenōū gº aliter qd in brutis est prudentia
 methaphorice non tñ respē illoz ad que in
 clinant ex instinctu naturali . sed respē con
 tingentiū ad que sic se pnt hrē uel aliter . pu
 ta qd formica grana cōgregat et reponat
 in hoc loco uel in illo . ⁊ accipit ex hoc cu
 mulo uel ex illo ⁊ hoc ex memoria loci ubi p
 mū graui posuit . ⁊ cumuli unº primo grana
 sustulit . Item in prudentia grana facit telā
 ubi est maior copia muscar . ⁊ inundo facit ni
 uū ut i difficiliō ē accessus . prudentia gº nō
 est ponenda in brutis respectu eoz ad que na
 turaliter inclinant ⁊ necō . uerbi grā . in for
 mica respē eius qd est aggregare grana sim
 pliciter . sed respē eoz ad que se hnt cōtingē
 ter . puta aggregare grana in hoc foramine ⁊

non in illo uel accipere de hoc cumulo ⁊ non
 de illo . et hoc ex memoria loci ubi posuit pri
 us uel unº accipit . similiter de aliis . ¶ Ad
 argumenta in oppositum illa dīo Az. est de
 prudentia pprie dicta . que tantū est in ho
 mine nō in brutis . sed preter istā pōt ēē alia
 methaphorice que nō requirit rōez et illa pōt
 esse in brutis . Ad scdm conceto qd prudentia
 et prouidentia futuroz cū recordatōe prete
 ritoz . et hec est in brutis et cū dicit quod
 hoc non sit sine collatione . dico qd bruta ex
 pimentū parū picipāt . ut dicit i lra ⁊ sicut
 hnt aliquo mō expimentum . ita et collatio
 nē aliquā . sed non illam que appropriat rōi
 que ē p discursū a noto ad ignotū . talis enī
 collacō est in hoīe . de qua pcedit argumen
 tū . alia est in pprie sūpta . p ut aliquis ex
 memoria unius facit illud . ⁊ non aliud . et
 ista non necō requirit rōem . et hec est in bru
 tis . Ad tertū dicit qd p cognitionē sensi
 tiuā interiorē puta pestimatiuā pōt aliquid co
 gnosci qd non cognoscit p sensū exteriorem
 licet forte spēs illius sit in sensu exteriore . si
 cut ponit de cognitione subne p intellectum
 quā nullus sensus cognoscit . licet scdm eos
 substantia multiplicet spēm suā cū specie acci
 dentis . qd aut sensus nō cognoscit spēm il
 lā que tñ ē in ipso sensu . hec ē ppter defec
 tū uirtutis sensitive non spēs representantis . si
 cut mediū non uidet colorem lz in medio sit
 spēs coloris ⁊ qcquid sit de subna . Exēplaei
 ponimus non ut ita sint ex primo po . tñ pro
 babile uidet qd cū spēs accētis simul cōmul
 tiplicet spēs nociuū ⁊ utilis . et lz non picipāt
 nociuū ⁊ utile a sensu exteriore ppter d
 fectum sensus illius : tñ picipāt a sensu int
 teriore . puta ab estimatiua . que sub intenti
 onibus sensatis subfodit intentiones nō scēa
 tas scdm Auic . sic enī cuis uidens lupū sta
 tim apphēdit inimiciā lupi . et hoc mō
 pōt hrē actū prudentie circa talia . s . fugiēdo
 uel prosequendo .

¶ Queritur utrum expimentis
 generet ars . et uidet qd
 non nam scdm phūm in lra
 hrē quidem accepticnem in
 multis singularibus expimentis est . habere aut
 in oibus artis est . sed ex multis pnt cōcludi

qd in qd bruta hnt
 prudentiam

oia qd esset fallacia consequentia. 2° ex experi-
 mentis non generat ars. ¶ Preterea
 habet in hā sequenti. 3° ex pti sciunt qd solū
 sed artifex ppter qd. ex cognitione aut qd
 non cōcludit cognitio ppter qd. qd nobili-
 us debet esse inferens quā illatū 7 generas ge-
 nerato. saltem non imperfectius 2° 7c.
 ¶ Preterea si expmētis sit ars 3° qd li ex
 dicat circūstantiā alicuius cē. qro cuius. nō
 finalis. p3. qd finis est posterior inesse eo cū
 sus est finis. expmētū aut pcedit artem.
 nec formalis uel materialis. qd forma et ma-
 teria sunt ptes rei et inexistūt rei. cognitio
 aut expmētalis est singulariū. 4° non est
 p cognitiōis uniuersalis que habet p artē
 nec dicit hirudinem efficiētis. qd uel uniuo-
 ci uel equiuoci. non primo mō. qd tūc cū
 et efficiens essent eiusdem spei: qd est falsum
 nec scō qd tūc cū efficiens esset nobilior suo
 effectu. qd est falsum. in pposito. qd ars no-
 bilior est expmēto. ¶ Preterea ars ex
 sciā insūt nobis a natura. 2° non generat ex
 expmēto nā est eundēs. aīa pbatur a pla-
 tone. ipe enī plato quesituit ab uno puero de
 geometria directe quā nunquā didicit eam.
 qui recte interrogatus de principiis geomet-
 ricis et cōclusionibus. recte rēdit ad oia. tūc
 sic nullus recte interrogatus recte rēdet ad
 ea que ignorat. sed iste puer recte interroga-
 tus recte rēdit et tamen nūquā didicit 2° a
 natura habuit. ¶ Preterea sicut ex una
 memoria nō generat unū expmētū nec ex
 uno expmēto ars ut patet in hā 2° nccō est
 multis. sed multa expmēta sūt multe cog-
 nitiōes eiusdem spei quia multoz singulariū
 in una spē. sed multa accidētia eiusdem
 spei nō possunt esse in eodē subiecto. ex quō
 huius. 2° nec multe tales cognitiōes in
 eadē potētia expmētiua: siue illa sit cogita-
 tiua: siue alia quecuqz. 2° nunquā genera-
 tur ars ex expmētis qd non pnt esse plura si-
 mul. ¶ Preterea August. in libro octa-
 uum qōnum capitulo ultio dicit qd a sensibi-
 libus non ē expectāda sincera ueritas. quod
 pbat. qd oē sensibile ē continue mutabile.
 sed de talibus non ē certa apphensio sensitiua
 et p cōsequens ex talibus non habet ars que
 est certa notitia. Cōtra pbūs hic in hā et
 scō post. Respondeo in ista qōne primo pre-

mittam aliquā necessariā. scōo bīcū ad qd
 nem. Quantū ad primū pmitto unum. scō
 qd ars uel sciā duplicat habet in nobis. uel
 p inuentionē uel p doctrinā. oē enī qd quā
 nouit aut dicens aut inueniens nouit.
 primo posterior. Cūca qd dico tria p oī
 dinem primo dico qd sciā bīca p inuentionē
 est simpliciter prior. pbatio huius. nullus ei
 docet nisi qd didicit p doctrinā ab alio. que-
 rat de illo qd uel habuit p doctrinā uel p
 inuentionē et tūc ut prius. uel 2° erit pcessa
 in infinitū. uel stabit ad habentē sciām p inue-
 tionē. Secundū dictū est qd de istis mōis sci-
 endi est sicut de sanatione. qūqz enī nā est
 ita potens qd sine adiutorio extrinseco indu-
 cit sanitatē. qūqz autē ppter sui debilitatē
 indiget adiutorio extrinseco 7 a se nō sufficit
 hoc patet ad sensū. tūc etiā illud requisitū
 extrinsecū est tanquā instrumentū. ipa autē
 natura adiuta est principaliter sanans. simi-
 liter in pposito. nā in quibusdā naturale lu-
 mē intellectus est ita potens ex se suf-
 ficat quod applicet principia ad conclu-
 siones. 7 tūc dicit sciā generari uel acqui-
 ri p inuentionem. qūqz aut a se non pōt. 7
 tūc iuuatur ex quibusdā signis sensibilibus
 sibi a docente ppositis p que docēs exprimit
 applicationē principioz ad cōclusiones quas
 apud se habet. 7 addiscens concipit 7 i uir-
 tute luminis pprii intellectus cōclusionē as-
 sentit. quā uidet esse deductā ex principiis
 bi prius notis. ita qd illa signa se hnt ut in-
 strumentū. sed lumē intellectus se habet ut
 agens principale in ducēs sciām. et tūc sciā
 dicit acquiri p doctrinā. Tertium dictū est
 qd sequitur ex scōo. qd scientia habita p in-
 uentionem assimilatur prime sanationi qd nō
 indiget ex trāseco adiutorio. habita aut p
 doctrinā scōe sanationi patet de se. Secundū
 qd pmitto est qd oīa nostra cognitio siue
 tinet ad sensitiuā interiorem purā imaginati-
 uam memoriā sensum cōm 7c siue ad in-
 intellectuā ouitur a sensu. De sensitiua in-
 teriori quō depēdet et ouit a sensu pōt colligi
 ex dīs Aluic. sexto naturalū. et in libro de
 orā spiritus 7 aīe Ad cuius euidentia notan-
 dū qd sicut colligit ex dīs libris cerebrū al-
 malia dicit i duas ptes anteriore que masol
 ē 7 posteriore qz minor ē Et i pte anteriore siue

Ars in nobis quāt dup
 aut p inuentionē aut p doctrinā

qd pbatur qūto scia p in
 est pōr qd scia p doctrinā

nō argumentū p finitū

duo uentriculi unus altior alio et an alium
 In postrema pte est unus tantum . et q̄ inter
 istas duas ptes est unus uentriculus medius
 hñs duas ptes nam supiorem et aliam inferi
 orem . ita q̄ una ē sita sup aliam . et inter
 illū mediū uentriculū 7 ptem posteriōrē ē q̄
 daz corpus ad modū uermis 7 claudit 7 ap̄i
 tur cū opus fuerit memorari et uergit uersus
 ptes posteriorem de istis g° p ordinē dicam⁹
 A primo g° uentriculo prime ptis pcedunt
 p. paria neruoz quoz unum deseruit uirtute
 uisue et oit⁹ unus neruus a dextera pte illi
 us primi uentriculi . alius a sinistra . et qui
 oit⁹ a sinistra tēdit ad dextera . 7 qui a dex
 tera ad sinistra . ita q̄ concurrūt et interse
 cant se ad modū crucis . ptendunt aut istī
 nerui et elongant quosq̄ recipiūt in suis ori
 ficiis ipos oculos Nota etiā q̄ in illo con
 corso est quedā concuuitas p quā pōt esse trā
 situs ipius spiritus ab oculis usq̄ ad illū pri
 mū uentriculū prime partis cerebri . et ab il
 lo est uia usq̄ ad uentriculū mediū . et ab il
 lo usq̄ ad posteriorem . his premissis notādū
 q̄ in illo cōcurso neruoz duoz ē organū uir
 tutis uisue . cuius est colores ap̄prehendere . q̄
 si alibi uisus iudicaret de obiecto cū recipiat
 duas spēs in duabz oculis . semp iudicaret
 unū esse duo . Virtus aut sensitua interior
 p̄p̄iniori uisue est sensus cōis . cuius orga
 num est in primo uentriculo anterioris partis
 cerebri . cuius officiū est ap̄prehendere oia sen
 sibilia sensuū pticulariū 7 iudicare drām eoz
 ut habet scōo de aia 7 ad hūc sensū uidet⁹
 concurrere origina sensuū pticulariū sic ad cē
 trū uel ad punctū ut ait A. ibidē hec etiam
 uirtus uocatur fantasīa . un item ē dicere fan
 tasiam 7 sensū cōem de hoc sensu loq̄r A. uic
 sexto naturalū libro quarto . ca° priō Post
 sensum aut cōem est imaginatō cuius organū
 est posteriōr uentricul⁹ anterioris ptis cerebri
 cuius officiū est retinere illud q̄ sibi tradit⁹
 a sensu cōi retinet ei spēs illoz que ap̄prehē
 dunt tam a sensibus pticularibus quā a sensu
 cōi . non tñ discernit ut dicit A. uic sexto na
 turalū libro quarto ca° priō . discernere aut
 cōuenit ipi sensui cōi et pticulari 7 cuiq̄ su
 o mō Post imaginatiua est uirtus cogitati
 ua . cuius organū ē in iteriori pte uentriculi
 mediū . officiū eius est facere cōpēm inter ea

que cōseruant in imaginatiōe . ut uult A. uic
 libro eodē ca° priō . p hanc pōnam possū co
 gitare uel cognoscere solē uindē uel montem
 aureū lz non uiderim ea cōiuncta . tñ spetiz
 solis et uiridis herō seorsū in imaginatiōe
 forte hec ē uia exp̄imentatiā de q̄ nūc est ser
 mo in cōclusionē . Post cogitatiua est etiā
 tiua cuius organū est in supiori pte uentri
 culi mediū . officiū eius est ap̄prehendere inten
 tiones non sensatas . que .s. nūquā cecide
 rūt sub ap̄phensioē alicuius sc̄sus pticularis
 tñ ap̄prehēdit eas sub itentionibus sensatis .
 que .s. ceciderūt sub pticulari sensu . p hāc
 uirtutē ap̄phendit ois inimicitia lupi uidē
 lupū . lz non ap̄prehēderit spēs inimicitie p
 sensū pticularē . 7 iō uidēs lupū fugit etiā
 eū esse inimicū . Et hoc uult A. uic . ubi supra
 ca° eodē et libro eodē . scōm eū etiā ibidē
 ap̄phendūt aliqñ intentionēs sensate q̄s .s. sc̄
 sus pticularis natus ē ap̄prehendere lz nō ap
 phendat . puta cū uidemus aliq̄ seruleū iū
 dicamus et estimamus illud esse mel et dul
 ce . hoc ei non oñdit nobis sensus Cōtimo ē
 uis memoratiua cuius organū est uentriculus
 posteriōris ptis cerebri . officiū eius ē retine
 re ea que ap̄prehēsa sūt p estimatiōē . uū sic
 se hz ad estimatiua . sicut imaginatio ad sen
 sū cōem . sicut ei sensus cōis ap̄prehendit q̄
 sibi reddūt a sensibilibus pticularibus . 7 nō
 retinet aliq̄ nisi forte p modicū tēpus uē q̄
 diu est in actu sentiendi . imaginatio aut illa
 retinet et cōseruat . similis uis memoratiua
 retinet et cōseruat ea que inestimatiua
 nō remanēt nisi quā diu est in acta ap̄phen
 dēdi . et hoc dicit A. uic . sexto naturalū ca°
 sexto libro primo . Et p̄cis p3 euidēt q̄
 ois cognitio sensitua interior oit⁹ a sensu ex
 teriori . Sed circa p̄cā est unum dubiū nā
 A. li de sumno et uigilia uult quod primū
 sensitiuum quod uocat sensum cōmunem est
 sitū in corde . eodem etiam libro ostenditur
 quod omnes sensus radicant in corde . pro
 bat enim ibi quod motus et sensus inanima
 li habent principium a corde et tamen orga
 na omnium sensuum assignata sunt moto et
 in cerebro . Licet de hoc sint multe opi
 niones tamen possunt concordari Id cir
 co dicendum quod omnes sensus sunt a cor
 de radicaliter et originaliter ut dicit A. tñ

Sensus cōis
 Virtus imaginatiua
 Virtus cogitatiua
 Virtus estimatiua
 Vis memoratiua

in toto latere hoc potius
 p̄p̄iniori 8 ordinē 8
 dicitur a sensu cōi
 sensum p̄p̄iniori

vis me

si imaginatiua
 p̄p̄iniori 8 ordinē 8
 dicitur a sensu cōi
 sensum p̄p̄iniori

vis me
 si imaginatiua
 p̄p̄iniori 8 ordinē 8
 dicitur a sensu cōi
 sensum p̄p̄iniori

formaliter et quasi subiective sunt in organo
situationis iuxta cerebrum modo pre exposito. sic
et ipse *Az.* concedit de visu auditu oratu
de sensu et sensat o li. p^o ca^o scdo. licet de
tactu et gustu asserat habere organum circa
cor. De cognitione intellectiva patet etiam
q^d oit^r a sensu siue sit habita per inuentionem
siue per doctrinam. de habita p inuentionem
patet. de habita etiam per doctrinam patet
idem. licet aliqui dicunt contrarium. nam
addiscens non potest cognoscere nisi cognos
cat ad quid instituta sunt signa que proponit
docens. et illa apprehendit per aliquem sen
sum. Cuius si cecus a natiuitate doceretur
ab aliquo de coloribus nunquam haberet de
eis habitum scientificum. sed tantum habi
tu fidei uel credulitatis quia t^r posset credere
docenti q^d color est tale ens. forte non habe
ret nisi conceptum nominis uel habitum vo
calem. et ideo dicit *Az.* primo posterioz q^d
deficiente sensu deficit scia. que habetur de
sensibilibus illius sensus quam impossibile est
accipere. omnis g^o scientia oit^r a sensu. na
si illa scibilia sunt sensibilia. patet. g^o si
autem non sunt sensibilia. puta substantie im
ateriales et intentiones non sensate et huius
modi et tunc etiam talia concipiuntur ab in
tellectu. primo actu intellectus non sine ap
prehensione sensibilibus ex quibus cognoscunt^r
uel per discursum. ut forte substantia uel q^d
multiplicant speciem suam cum speciebus se
sibilibus. ut intentiones non sensate et sub
stantia secundum aliam opinionem. g^o nullo
actu intellectus cognoscitur aliquid a nobis
nisi precesserit cognitio sensitiva in sensu.

¶ Quantum ad secundum principale notan
dum q^d omnis cognitio intellectiva uel est
principioz uel conclusionum. et utroq^{ue} mo
diuidit^r. quia uel est notitia incompleta puta
de terminis principii uel conclusionis. uel e
notitia completa de complexione. scilicet hu
ius uel illius. His dictis respondeo ad
questionem et sic ista prima conclusio q^d ad
habendam notitiam incompletam de princi
piis qui est de terminis simplicibus necessaria
est cognitio sensitiva seu experimentalis. hoc
patet ex predictis. nam pre existente cognitio
ne particulari sensitiva generantur consequen
ter cognitiones posteriores in sensu comuni.

qui fantasia dicitur et sic ulterius et quia si
lud quod existit in natura fantastica. ut ibi
existit est in proportionatum ad mouendum i
tellectum possibile secundum quosdam. ideo
attribuit sibi aliqua forma ab intellectu age
te abstrahente quicquid sit illa forma. uirtu
te cuius potest mouere intellectum possibilem
et sic intelligit terminos incompletos.

Secunda conclusio sit. ista ad habendam de *2^a conclusio*
principii notitiam completam non est neces
saria similiter cognitio sensitiva seu experimen
talis bene tamen est utilis et conseruans ut
complexioni principii citius assentiat prima
pars conclusionis declaratur sic. nam ipse in
tellectus conceptis modo pre exposito termi
nis simplicibus potest uirtute propria ipsos co
ponere et diuicere ita q^d conceptus tales completi
si sint principioz primo cognoscunt^r esse ue
ri lumine naturali intellectus. quia principia
cognoscimus in quantum terminos cognoscimus
primo posterioz. et ideo cognitio sensitiva seu
experimentalis non e simpliciter necessaria p
tali complexione cogitioe o principia habenda. Secun
da pars declaratur sic. quia tales conceptus
complexi possunt cognosci. quia ueri sunt ex
frequentia cognitione sensitiva. et memoratia
et experimentalis quatenus p eas cognoscimus
terminos talis principii in suis singularibus
in re esse coniunctos. sicut sensus frequenter
uicet hanc totalitatem. et hanc maiorem
coniungi. et ex hoc intellectus citius assentit
huius principio omne totum est maius sua pte
sic g^o patet ex predictis qualiter cognitio experi
mentaliter ualet ad cognoscendum illud quod e
principium artis et scie de quo habet scdo. post.
q^d et ppter cognitionem simplicium que cognitio
ne sensitiva apprehendunt^r. et ppter cogni
tionem ueritatis in copoe modo pre exposito.
Notandum tamen ad maiorem declarationem ueritatis
duarum conclusionum deaz q^d quantum ad cog
nitionem terminorum de principis non est cog
nitio experimentalis seu frequens acceptio sen
sibilium necesse. sed aliqua apprehensio sensi
bilis e ita necessaria q^d sine illa impossibile est
ab intellectu concipi uel simplex q^d e terminus pri
cipii uel ipsu compositu. q^d ita uerum e de conclu
sione sicut de principio. ut dicitur. quantum autem ad
cognitionem complexiois principii iuuat cognitio
experimentalis ut scitius assentiat principio affirm
Bui

matio si p sensum cognoscat. coniunctio et
tremorum in singularibus. et negatio si in
sensu sit disiunctio. sed non e simpliciter ne
cessaria nec ipsa nec aliqua sensitia. licet enim
nunquam p aliquem sensum uideat. coniunctio uel
sepatio in re sed tantum ex sensibus apphen
dantur termini et intellectus componat uel diui
dat. ipse ppria uirtute assentiet. imo ubi se
sus precipit coniunctionem singularium termino
rum in re: ad huc certius adheret. principio
p lumē naturale intellectus quā ppter aliqz
apprehensionē sensus. si ei in apprehensione
sensus esset error adhuc intellectus circa illud
principiū nō erraret quantū ad ueritatē cōposi
tionis. et iudicaret etiā sēsū errare circa hoc
non obstante qd a sensu errante accipet noti
ciā simpliciū et illa cōponeret ex sua uirtute

Tertia cōclusio sit ista. ad habendā noti
ciam incōplexā de cōclusionē que est notitia
terminorū necā e t cognitio sensitia seu expe
rimentalis. Ista declarat sicut prima et ei
us pbacō p3 expēctibus. qd nihil est in
intellectu qd prius fuerit in sensu aliquo mō
qd uel per se ut color. uel p ptes suas sicut
mons aureus. uel in suo remisso ut albedo i
rensa. uel in suo simili ut anticristus uel in
suo effectu ut itelligetia. uel aliquo alio mō

Quarta cōclusio sit ista ad habendā de cō
clusionē noticiā cōplexā: iuuat cognitio se
sitiua et experimentalis non tamē est necessaria
simpliciter. hoc sic p3 nā cognitio expimen
talis iuuat ex frequēti memoria genita. qd
s. cōclusio ista uera ē. qd p sensum uidet cō
iunctio cōclusionis in terminis singularibus. ul
terius cum intellectus assentit cōclusioni qd
u. ra ē ex frequēti cognitōe sensibiliū: et cog
noscit illud cui assentit non eē p se notū nec
esse primū principiū: cognoscit illud esse uerū
qd h3 causā. et sic incitat ad inquirendū pp
ter quid illius ueri. un ex pti de cōclusionē qd
est. uident se hēre circa illā sicut admirātes
ad huc cās eius qd cognoscūt qd uerum ē
et ex hoc incipiunt phāri et causā inquirere p3
in lra. sed est drām inter admiratōem et ex
perimentū. qd admiratō minus est quā cogitō
experimentalis. qd admiratio pōt esse ex uni
co actu sentiendi. et experimentū non. Exp
dictis patet ueritas qōis. qd experimentis ge
nerat ars siue quo ad principia siue quo ad

conclusiones. qd cognitio experimentalis seu no
ticia sensitia qntū ad noticiā cōplexā non ē
totalis cā nec necā simpliciter. uerū tñ est util
et coadiuuans mō predicto. est tñ necā simpli
citer quantū ad noticiā incōplexā. sic ad qō
nem. Ad argumēta ad primū cū dicit qd
ex multis non pnt cōcludi oia. dicit uno
qd scōm Ar. octauo tho. inducenti in mul
tis singularibus o3 uniuersale concedere uel i
ferre instantiā aliquā pteruis rñdes. ex pti
aut h3 noticiā o multis et i nullo infert instā
tia. go pōt accipe quod sic ē de omnibus.
Sed cōtra quāuis cōcludatur rñdenti dyale
tice scōm artem nūc dictā. tñ sciā non gene
rat p hoc. nā licet ita sit in multis non tñ
necē est ita esse in oibus. h3 nesciat quis in
ferre instantiā et quā diu nō est necē ita esse
in oibus non est firma adhesio qd sit ita in
oibus. Aliter go dicendū qd argumentū bñ
pbat qd cognitio experimentalis qntūcūque
frequens non infert necō ita esse in oibus. s3
tantū pbabiliter. et ex hoc sequit qd non
est sufficiens cā ad causandū artē uel sciām.
sed tantū coadiuuās et occōnalis qd cōcessus
est in corpe qōis. Ad scōm cū dicit qd
ex cognitione qd non infert cognitio pti qd
dicendū ut prius qd ex expimēto nō sequitur
ppter qd notitia scientifica. s3 ex expimēto
cognoscenti qd est datur occasio inquirendi
cām. et sic inuestigandi ppter qd. et p oīs
qd ita sit in oibus. nā exptus p singulāria
arguit p simile qd sicut est de uno singulari
ita est de pluribus. et sicut est de multis ita
et de oibus. ex multis enī singularibus cum
hac ppōe nā agit uniformit ut in pluribz nī
si impediāt: sequit uniuersalis. et si non
scit cā impediēs sequit similis qd sic sit i o
ibus. Ad tertiū dicendū. qd si ex pōt ibi
noiare cām efficiētē non principalem sed in
strumentalē. nec talem qlis est notitia pti
pior respēu cōclusionis. sed minorē. qd oc
casionalē mō pēpōsito. efficiens aut princi
pale in oī acquisitione sciē tam hic quam etiā
conclusionum ex principiis: est ipse intellectus
uirtute luminis naturalis. ppositio uero
allegata de efficiēte qd uel est perfectius ef
fectu uel non minus perfectum uera est de cā
principali et totali. secundum cōmunem xi
metha. Ad quartum nego antecedens. qd

aliquid potest esse et efficiens
et principaliter aut principaliter aut
instrumentaliter.

scientia non inest nobis a natura. Ad probationem platonis dico qd plato docuit puerum in illa interrogatione. sicut et omnes alii docentes. nihil enim potest docens facere quo ad assensum prebendum complexis nisi debito ordine proponere principia nota discipulo. et alia sequentia ex illis in illo ordine quo secuntur et ipse discipulus propria uirtute intellectus acquiescit illis sic ordinate propositis quia silogismo perfectus nullius indiget. ex primo priorum. Ad quidum de pluribus experimentis etc. dictum est in corpore questionis quod cognitio sensitiva sufficit ad noticiam principii si ultra intellectus abstrahit et componat. Ad noticiam autem conclusionis plus ualent multe memorie et plura experimenta ut fatientes cognoscere quia. et inquirere propter quid. cum autem dicat quod multa accidentia eiusdem speciei non possunt simul esse in eodem. dico qd non est uerum uniuersale nec in proposito. Ad Augustinum. dicitur in quinto quomodo intelligendus sit. Ad ultimum Augustinus. dicendum qd non omnia sensibilia sunt continue mutabilia nec infieri ut dicitur in quarto huius contra erasmodum. Sed ad auctoritatem Augustini. saluandam potest dici qd sincera ueritas non cognoscitur a sensu ita quod sensus cognoscat immutabilitatem ueritatis nec obiectum in quantum sic immobile nisi prius et dum est presens non autem se per est presens. posito etiam qd semper continuaretur uisio mea circa obiectum aliquod quod sit. a. sicut in primo instanti non percipio immutabilitatem. a. p. sensum quia p. tunc non percipio nisi quo modo. a. se habet ut tunc quia non percipio ipsum nisi ut est tunc presens. illa est in tota uisione quantumcumque continua nunc quam percipiam immutabilitatem. a. sed pro omni nunc percipiam quomodo se habet p. tunc non sic est de intellectu quia possum intelligere res secundum qd ipsa immutabilis est. et ipsam rei immutabilitatem. Aliter dicitur quod a sensibus non est expectanda sincera ueritas tanquam a causa principali effectus. tunc cognitione sensitiva tanquam ab occasione acquiritur sincera ueritas et immutabilis quia omnis nostra cognitio incipit a sensu licet ab eo non habeat totalem causalitatem. Aliter dicitur qd Augustinus. loquitur de quadam cognitione superiorum in diuinis uel regulis eternis. in quibus

bus solum uidetur perfecte uerum et ad ista non attingit cognitio sensitiva.

Veritur utrum uerum sit quod expertus non habet artem certius operatur artifice in experto uidetur qd non. quia sicut prudentia est habitus cognitiuus circa agibilia. ita ars circa factibilia. ex sexto ethici. sed nullus certius agit circa agibilia quam prudens. 2o nec circa factibilia quam artifex. ¶ Preterea. agens p. cognitionem quanto certius cognoscit. tanto certius operatur. sed artifex ex certius cognoscit quam expertus ex lege quia cognoscit causam et propter quid. expertus tantum quia. 3o etc. ¶ Preterea. qui perfectius scit quidditatem alicuius. perfectius scit illud. sed artifex perfectius scit quid est sanare quam expertus. 4o perfectius scit sanare. probatio minoris quia quidditas sanationis est uniuersale et per se etiam respicit obiectum uniuersale. uniuersale autem magis scit ab artifice quam ab experto 5o. Contra Augustinum in lege. Respondeo. planum est qd expertus certius operatur artifice in experto. cuius ratio est quam ponit philosophus quia cognitio experimentalis est p. se singularis circa quod p. se est operatio cognitio autem artis est uniuersalis primo et p. se quia est singularis. hoc ex consequenti et per accidens. quia 6o expertus perfectius cognoscit operabile quam artifex ideo perfectius operatur. et hoc est quod ait Augustinus hic in lege. si igitur sine experimento quis rationem habeat. et uniuersale quod cognoscit. in hoc autem singulare. ignorat multoties quidem in curatione peccabit. Ad argumenta ad primum dicendum qd in aliquo est similitudo. s. qd sicut prudentia est habitus cognitiuus circa agibilia. ita ars circa factibilia. sed est dissimilitudo in alio. quia prudentia non generatur in nobis nisi ex actibus nostris. ideo nullus est prudens qui fuerit expertus. ars autem non generatur solum p. experimentum sed etiam p. doctrinam sine experimentis. 2o et ideo potest aliquis habere artem qui non est expertus. quare minus certe cognoscit operabile p. se quam expertus. et ideo certius operabitur quam expertus. Contra hoc dicit Augustinus. qd ars generatur ex experimento. non 6o potest generari p. doctrinam sine experimento. Ratio dictum philosophi non est uniuersaliter uerum. sic enim non est uerum qd

B III

1o prima

2o 2a

Ad prima

ad argumenta de 2o

et expimento generet ars. s3 nō oīs ars Ali
ter pōt dici q̄ expimentū dupliciter pōt su
mi. uno pro cognitione expimentali adhi
bito ope exteriori. alio nō adhiito ope exte
riori et exercitatio. scdo omnis ars generat
et expimento. primo mō nō oportet. non
sic de prudentia q̄ o3 exercere actus pruden
tie si homo debeat esse prudens sic aut loqui
tur in pposito. Ad secundū de agente p cog
nitionem dicendū q̄ argumētū pcederet si
artifex certius cognosceret singulare circa qd
est operatio per se quam expertus. qd falsū est
quia artifex certius cognoscit uersale. exp
tus aut certius singulare circa qd est opatio
per se. Contra. q̄ tūc uidet sequi q̄ arti
fex nō cognoscit p̄ticulare. qd ē cōtra mul
tos. uel si sic. tūc argumētum pcedit quia
tunc cognoscit p̄ticulare ppter quid sicut unī
uersale. qd non facit expertus. et per oīs
certius cognoscit operabile. et tunc illud qd
prius. Rūto quicquid sit de cognitione
particularis. utz per se possit intelligi et cog
noscī. forte dicitur quinto huius. tñ cōcedat
p nūc tūc ad formā rōnis dicitur uno modo
quod artifex et hoc solo est artifex perfectus
q̄ habet habitū perfectum in uniuersali quē
habere pōt non applicando ad particulare cō
uenit enim scire in uniuersali ignorando in p
ticulari scdo prior. possibile est igit̄ artificē
esse pfectum et tñ nō per se cognoscere par
ticolare circa qd est opatio. Expertus autē
est impossibile esse pfecte expertus nisi pfecte
cognoscat singulare. quia cognitio expimen
talis p se ē īpius singularis. artifex gō ex eo
q̄ artifex non o3 q̄ ita cognoscat opabile
sicut expertus tamen ex hoc non sequitur qn
possibile sit artificem ita per se et pfecte
cognoscere singulare sicut expertus si applicet
cognitionem uniuersalem quam h3 ad ipsum
singulare. Est gē intelligendum dictū q̄ de
his habitibus p̄scise consideratis in respectu
ad illa quoz sunt p̄cipia cognoscendi ex se
non aut de his que pnt cognosci p applicati
onem hoz habituum ad alia. Aliiter dicitur
q̄ in singulari circa qd est opatio per se. sūt
multa preter naturam cōm que multum di
uersificant actionem nam aliter o3 agere cir
ca hunc infirmū in hoc loco. et hoc tempe
quam circa illum infirmum eadem infirmū

te in specie laborentem in alio loco et in alio
tempore. Ista autem annexa cognoscit exp
tus ex multa frequentatione et cognitione
singularium. et quantum ad se et quantum
ad annexa que non o3 cognoscere artifices ut
artifex est. quia licet in singulari possit cog
noscere per se ppter quid si applicet. nō tñ
cognoscat annexa per habitum artis. iō exper
tus certius operat̄. Aliiter dicitur quicquid
sit de cognitione artis et expimenti q̄ exper
tus ex frequenter agere habet habitum impo
tentia motiua qua exequit̄ operationem. uel
forte i mēbro quo agit alium ab habitu posse
exp̄tatie interioris sc̄itue ut citharedo h3 quē
dā habitū in manu qualem non habet artifex
inexpertus. et quia iste habitus multum fa
cit ad expedite agendum. iō expertus habēs
talem habitū expeditius et certius operatur
Ad tertium cū dicit̄ qui pfectius scit et
Dicendū q̄ maior est uera de scire speculati
uo et mi. simpliciter. sed cō nō pōt sumi nī
si p scire practico. q̄ igitur li scire construi
tur cū infinito sanare. qd ex cōi mō loquēdi
significat operationem. iō rō non ualet. q̄
o3 practica non sequit̄ exp̄missis speculatis.
Sed contra quia artifex inq̄ntū talis nihil co
gnoscat speculatiue. cū ars sit hitus practico
gō mi. est uera de cognitione practica. ma
aut de utraqz quia quacumqz cognitōe siue
practica siue speculatiua pfectius cognoscitur
qd ē aliqd. et o3 pfectius cognoscit illud gō
cōclusio ē uera de cognitōe practica ¶ Pre
terea scia practica cū sit hitus intellectus. ē
circa obiectū ulē qd est obiectū intellect⁹ gō
magis ē circa obiectū ulē quā circa p̄ticulare
et tūc sequit̄ ppositū q̄ p̄cōrē sciam prac
tica h3 qui p se cognoscit ulē cuiusmōi ē ar
tifex. p oīs pfectius cōpatur Rūo ad pri
mū dico q̄ scire practiciū ē duplex. s. scire
opari et scire ordinatiū ad opari. primum
pprie ē practiciū et stricto mō. scdo uero mi
nus pprie et cōiter dicitur practiciū. Prīmū
scire ē exp̄ti qui imēdiate opatur. scōm est
artificis cuius ē ordinare pōnāz exequētē opo
nem et iō mediate et remote opatur omnis
gō artifex sit practice nō priō. sed scdo sc
re aut scdo pōt dici speculatiū resp̄cū pri
mi cū aliql̄t recedat a p̄p̄tissio scire practi
co. et sic accidit ad speculatiū. qn ei sunt

et cōsolatio

operatione
no scit ex
p̄missis
speculati

2° solutio

duo extrema opposito quod aliquid recedit ab uno
uicet accedere ad aliud sic ergo intelligenda solu
co data quod primo ratio est propriissime practica. minor
autem est practica sed non proprie. et ideo est specula
ria respectu conclusionis. ergo autem practica non se
quitur ex ambabus premissis speculatis. Ad se
cundum dicendum quod scire practicum prius est per
se circa singulare et nunquam acquiritur nisi ex ex
perientia. unde est eiusdem rationis cuius est cognitio ex
perientialis puta cogitatio forsan sed scire pra
cticum secundum potest esse circa utile et est in intellectu
extendendo cognitionem ad utile operabile circa quod non
est operatio actualis.

¶ Claretur utrum omnes actus et gene
rationes sint circa singulare
et uicet quod non. quod si sic ergo
actus intellectus est circa singu
lare dicitur esse falsum. ergo et animus. falsitas enim
patet quod actus intelligendi non est circa singulare sed
circa uniuersale per se. nam ex secundo de anima singu
lare dum sentit: utile dum intelligit. probatur
enim quod actus intelligendi est proprius actus artis
et scientie. ergo aliquis actus. ¶ Preterea si sic.
ergo singulare est per se subiectum motus et generati
onis et talium passionum. dicitur esse falsum ergo animus anima
patet. sed quod anima sit falsum probatur. quod tunc tales
passiones cum per se insint singulari non poterunt ob
mirari de subiecto in aliquo scientia. cum singulare non
sit per se subiectum alicuius artis uel scientie. nam sin
gularia relinquenda sunt ab arte secundum primum.

¶ Preterea. si sic ergo ex naturale distinctio
ne obiectorum sequitur naturalis distinctio rationis.
anima est falsum quod eodem uisu uidemus hoc album et
illud per rationem. sicut ex unitate per se obiecti
uel diuersitate est unitas et diuersitas actus ita ex
unitate et diuersitate actus est unitas et diuersitas
rationis. ergo si singulare est per se obiectum actus se
quitur quod est alius actus circa singulare hoc et illud
et per rationem alia ratio. sicut ergo est alius et ali
us actus quo uidetur hoc album et illud. sic alia
et alia ratio. ¶ Preterea arguitur logice sic.
sor. per se sanat. sor. per se est homo. ergo homo
per se sanat. sed homo non est per se singulare
ergo non omnes actus sunt per se circa singularia.

¶ Preterea. si sic. aut circa hoc singulare
tantum. aut circa singulare abstractum ab hoc et
ab illo. si primum ergo ita circa hoc quod non cir
ca illud. quare ratio uisus ita erit circa hoc
album quod non circa illud. quod est absurdum. si se

conditum dicitur. ergo circa uniuersale. quod abstractum
ab hoc et ab illo est uniuersale. Contra Aristotelem.
hic in littera. Ratio duplex est actus uel opa
tio. una transiens in exteriorē materiā. sicut
edificare. alia est manens in agente. sicut intel
ligere et uelle. de quo dicendum est apertius alia.

¶ His premissis dicendum prius quod propter Aristotelem. ue
ra est de actibus transiuntibus. et hoc secundum
per existit extra in rebus et habet esse existētie. non
secundum quod considerantur ab intellectu et habet esse cogni
tum. ita quod duo dicuntur in glossa ad propositum philosophi.
primum dictum est quod propter philosophum est intelligenda ob ac
tu transiunt in materiā extra. secundum dictum est quod
propter philosophum non est intelligenda de actu imanente. pri
mum dictum probatur sic nullum singulare existit in
subiecto utile sed singulari sed actus transiens extra est
per se singularis et existit in aliquo sicut in subiecto
cum sit accedens. ergo illud in quo existit est
necesse aliquod singulare et non uniuersale. sed
illud est obiectum uel subiectum circa quod. ergo.

Sed contra. quod omnis actio est in agente ut in subiecto
sed obiectum actus non est agens. ergo actus non est
in eo quod ratio nihil concludit. Ratio duplex est
actio. actio respectus. et actio acta. prius utri
que est in agente. que non dicit aliud quam respec
tum quendam agentis ad passum ut transmutatis ad
transmutatum. secunda actio est ipsi motus uel forma
que terminat motum et prouocatur per motum. et
ista est in passio sicut et motus immobili ex tertio
philosophi. de secunda loquimur non de prima. que te
net rationem. Dixi autem ut existit in rebus extra et
non secundum quod considerantur ab intellectu. quod actus
uniuersalis consideratus ab intellectu respicit
obiectum uniuersale ut inferius dicitur. quoniam
sit actus ille. secundum dictum probatur per oppositum
nam actus imanes existit in agente sicut in sub
iecto et non in obiecto. sicut intellectio lapidis
est subiectiue in intellectu non in lapide et ideo talis ac
tus est singularis quod existit in subiecto singulari
sicut patet de intelligere. licet obiectum circa quod est
sit per se uniuersale. Ad argumenta ad pri
mum patet quod procedit de actu imanente de quo non
loquitur propter Aristotelem dicendum quod quolibet mo
ueri exis in natura est in aliquo particulari tamen ab
hoc moueri et ab illo potest abstrahi unum conue
moueri. et potest esse per se primo demonstrabilis
de aliquo subiecto cum in aliqua scientia cuiusmodi est
subiectum naturalis philosophie. probatur huius. quod quod in
est multis uniuoce et non uni per aliter: igitur quod
Buii

solucio

ad primum argumentum

primo insit uni cōi illis p cuius naturā insit
 illis multis . oīs enī actus ut uniuersalis et
 in cōsideratione intellectus exis . ē circa ob
 iectū uniuersale et non singulare ut pōit .
 Ad tertiū nego qmā . ad pbacōz dico q
 non ex quacūqz unitate uel diuersitate obiecti
 uel actus sequit unitas uel diuersitas pōne
 sed ex unitate uel diuersitate scōm genus .
 Confirmat a simili . nā sicut pōna receptis .
 materie respectu forāz est eadē respectu oīm
 formāz eiusdē generis phis . sic et pōna
 cognitū respectu obiectoz . Confirmatur
 scōo p Ap . scōo post . dicentē q sensus est
 uniuersalis ut hoīs nō callie hoīs sentire uero
 singularis . Contra hāc responsionem argui
 tur . nā secūf trīs incōuenientia . primo q
 si sic . gō aliquid scōm rōnem uniuersalis
 esset p se obiectū sensus . pbacō qm . quia
 obiectū scōm unitatē generis est p se uniuers
 sale . falsitas qmāz pbatur . q tūc nō distig
 uerent sensus et intellectus penes obiecta se
 cundū rōnes forāles q utraqz pōna esset cir
 ca obiectū uniuersale . Secundū q si sic
 uniuersalitas pcederet oēm actum intellectu
 qd est dēra cōmētorē q uult q intellectus fa
 cit uniuersalitātē in rebus . pbō qm quicqd
 est prius priore ē prius posteriore . sed actus
 sensus pcedit actū intellectus obūz aut scō
 pcedit actū sensus . gō et pcedit actū intel
 lectus . si gō obiectū sensus hz unitatē gene
 ris : ut tu dictis cū ista unitas sit unitas uni
 salis sequit q uniuersalitas pcedit actum
 intellectus . Tertiū q si sic . gō pōne cogni
 tiue puta sensus est aliqd p se obiectū scōm
 aliquam rationē scōm quā impossibile ē illam
 pōnam illud p se obiectū cognoscere . qmā est
 eūctenter falsū . pbō qm . q sensus nihil
 cognoscit nisi sentiendo . sentire solius singu
 laris per se . ut concedit etiā rō ex scōo po .
 Respōdeo sicut pbabitur in quinto : q dare
 pter unitatem uniuersalis in actu aliquā uni
 tatem reālē minōrē unitate numerali . que ē
 prior ex natura rei unitate uniuersalis a qua
 mouet intellectus ad causandū aliqd cōmū
 ne abstractū ab hoc singulari et illo eiusdē spe
 tici magis quā diuersarū aliē uniuersale ēēt
 pura fictō et pbat etiā unica rōne p nuuc
 q circūscripto omni intellectu hec albedo
 magis cōuenit cū hac albedine quā cū aliquo

alterius spei uel generis . ista cōuenientia cum
 sit de primo mō relatiuoz fundat sup unū
 gō ista unitas est realis . q relacō realis non
 pōt fundari supra ens rōnis tantū . sed hec
 unitas non est numeralis . pz . gō erit aliq mī
 nor . pnce dicendo q istud unū reale pce
 dens actum intellectus est unū in multis qm
 tum ē de se . sed est unū preter multa uel de
 multis p intellectū abstrahentē et predicātes
 illud de multis . et tunc ē actu uniuersale . a
 non prius . q ambe cōditōes requirunt ad
 uniuersale primo post . Dicendū gō ad incō
 uenientia adducta q unitas obiecti sensus
 quā dixi unitatē generis non ē aliqua unitas
 uniuersalis in actu de qua concludit . sed est
 aliquid unū unitate priore que est unitas rea
 lis . minor tñ unitate numerali . Sed con
 tra . illud unū est aptum natum predicari
 de pluribus gō est actu uniuersale . ¶ Pre
 terea . illud unū ē uniuersale ē ē singulare q
 non est dare medium . nō est uniuersale per
 te ergo singulare . et tunc redit argumentū
 q respectu diuersorum singulariū sūt uel erūt
 diuerse pōne . Respondeo ad primum dico
 q illud unū reale est aptum natum predi
 cari de pluribus aptitudine remota . sed sic
 aptum aptitudine ppinqua p intellectum .
 prima aptitudo non sufficit ad uniuersale
 actu . sed secunda est necessaria cum prima .
 et ideo illud unū reale non est uniuersale ac
 tu . Ad secundum dico secundum Auic .
 quinto metha q equitas tantum est equi
 tates nec est una nec plures . nec est uniuers
 sale nec pticulare et . sed abstrahit a quacūqz
 tali cōditione et ideo est medium inf . uniuers
 sale et pticulare p abnegationē utriusqz .
 Notandum tamen q Auic . non negat uni
 tatem simpliciter de quiditate cum ait q
 non est una neqz plures . sed negat unitatem
 numeralem et multitudinem sibi oppositam .
 ad quam quiditas est de se indifferens et de se
 ad neutrum determinatur nec ad uniuersale
 nec ad singulare . et ut sic in se cōsideratū
 sine utroqz illoz est obiectum sensus . habet
 tamen semper unitatem sibi cōpetentem . nā
 omne unū est unū unitate sibi pprio hoc
 ē unitas prior unitate numerali . ut predictū
 est . Ad quartum principale qd ē argumen
 tū logicū . respondeo q accipit duas singula

ad 3m

oto

1m in cōuenientia

2m in cōuenientia

3m in cōuenientia

ad 4m

sed ex quibus nihil sequitur. sicut ex duabus
indefinitis. Aliiter dicitur quod argumentum
est in tertia figura ubi semper est conclusio
particularis cum igitur concluditur quod homo per
se sanat. si homo habet supponere pro parti-
culari. et sic nihil contra propositum immo ma-
gis pro. Contra si homo eodem modo supponit
in conclusione quo predicatur in minori. sed
ibi predicatur ut universale cum dicitur scilicet
se est homo quod similiter in conclusione.

*habet effectum
respectu
notie*
Respondetur nego maiorem. nam aliter ex uni-
versalibus non posset concludi particulare in ter-
tia figura: quod est falsum. patet in primo
et in secundo modo. non ergo oportet quod eodem
modo supponat in conclusione quo predicatur in
premissa. Aliiter dicitur quod licet ex necessariis
nunquam sequatur nisi necessarium: sicut ex
veris non nisi verum. tamen ex parte potest sequi
non parte. Ratio primi est. quia anima non potest
esse necessarium nec verum nisi et tale sit anima
alioquin posset esse verum sine illo. premisse
autem se habent ut anima dicitur ut anima. Ratio secundi est
quia antecedens est separabile a consequente
quantum ad causalitatem. quia antecedens
potest esse causa consequentis. non econ-
verso. ista autem causalitas est in propositioni-
bus veris parte. quia subiectum potest habere
causam in se quare predicatum sibi insit non
autem econverso. et ideo propositio parte non con-
uertitur in parte. ex primo posteriorum. alias uni-
versalis affirmativa parte esset simpliciter conuer-
sibilis. quia propositio parte equipolleret universali
in argumento quod est fallacia accidentis. quia non
valet si duo conveniunt in una causa. quod unum
est causa alterius. sic in proposito. ista ergo
conclusio non sequitur que est per accidentem quod ho-
mo sanat. Ad ultimum dico quod hic actus est
circa hoc singulare et actus singularis in com-
muni est circa singulare in com-
muni et actus secundum naturam circa ob-
iectum secundum naturam. et actus universalis circa
obiectum universale. et per tanto est utrumque illud
secundi post sensus est universalis sententie singu-
lare. quia quilibet unus actus sentiendi est cir-
ca unum singulare tantum. multi autem cir-
ca multa. et omnes illi actus sunt ab eadem po-
tentia ex quo concluditur quod nullum unum singu-
lare est primum obiectum ponere. sed aliquid
unum in multis. quod est quoddam universale modo
exposito. licet autem quodlibet sentire sit tantum

8
circa singulare non tamen ut circa primum obiectum.
sed est circa illud unum reale quod est in
singulari de quo amplius in quinto et in que-
stione sequente.

8
Cleric' utrum obiectum parte se
sus sit aliquid sub ratione singu-
laritatis ita quod singularitas
sit formalis ratio obiectiva
sensus utitur quod sic. nam dicit philosophus primo
metaphysice. quod cognitiones singularium sunt maxi-
me proprie sensibus. Preterea secundo de ani-
ma singulare dum sentit universale dum in-
teligit. Confirmatur. quia idem secundum
eandem rationem erit obiectum sensus et intellec-
tus. nam si singularis non est ratio obiectiva
sensus. erit ipsa natura subiecta singularita-
ti. sed natura talis est obiectum intellectus
quomodo ergo ponetur deus sensus et intellectus
cum diversarum potentialium diversa sit ob-
iecta. non utitur. Preterea. cuius est ac-
tus eius est potentia. secundum Aristotelem. primum de sono
no et uigilia iuxta principium. sed sentire est
ipsius singularis ut singulare est. ergo et ipse
sensus. probatio minoris. secundum philosophum.
secundo post. sentire est singulare. Sed contra Aristotelem.
secundo post. sensus est universalis. ut homo sen-
tire uero singularis. Preterea sicut se habet
potentia receptiva materie respectu formarum
sic potentia cognitiva sensitiva respectu ob-
iectorum. sed potentia receptiva materie est
eodem respectu omnium formarum eiusdem
generis philosophi. quia inter omnes formas ta-
le est transmutatio. ex primo metaphysice. trans-
mutatio autem non est nisi inter formas que
habent idem susceptibile et idem genus phi-
sici. quod idem est. ergo incomptitas potentie
sensitivae iudicabitur respectu unitatis obiecti
secundum genus. Preterea. singularitas
ut sic est eiusdem rationis in colore et in sono
et. ergo singularitas non est formalis ratio ob-
iectiva. probatio consequente. quia per formalem
rationem obiectivam distinguuntur potentie vel
ostenduntur esse distincte. ergo si sic eadem
potentia esset respectu soni et coloris. quod
est manifeste falsum. Preterea. vel
hec singularitas est formalis ratio obiectiva
vel abstracta ab hac et ab illa. non pri-
mo modo. quia tunc aliud singulare non

110

*Et duo consideranda sunt
in hac questione. Primum
est de singularitate
et de natura subiecti
singularitatis. Secundum
est de unitate realis.*

seriretur. Si secundo modo illa singularitas est
cōis et uniuersalis. Respondeo et dic
quod singulare sub rōe singularitatis non est
obiectum per se ipsius sensus. sed obiectū
per se ipsius sensus ē aliquod reale unū prius
unitate uniuersalis et minus unū quā unū nu
mero. ut pōxi iam. Cū notandū qd i sin
gulari est duo cōsiderare. scilicet ipsū singularitātē
que pōt uocari hecitas et naturā subiectā sin
gularitatis que de se et differēs ad eē hoc et ut
sic differēs pcedit ipsā singularitātē et i illo
suo prioris quo pcedit habet illā indrām et
unitatē realē minōrē unitate numerali. cū
gō sentit singulare ipā natura subiecta singu
laritatis est forālis rō obiectia. licet totū singu
lare sentiat ut qd. Si queras quō se habeat
ipā singularitas uel hecitas ad obiectū cum
nō sit ratio forālis obiecti. Dico qd se hēt
ad modū quo causa sine qua non. Sic intel
ligēdo qd ipā pprietas indiuidualis non est
ratio agendi sed bñ est cōditio agentis. ipā
enī natura est rō mouendi et agendi in sen
su. sed non sine singularitate. obiectum gō
sensus ē ipā natura indifferēs non tamen
sentitur sine singularitate ut patet in simili
qd color non uidet nisi sub quāditate licet qn
titas non sit forālis rō ipsius obiecti ē tamē
rācō sine qua non. Ad argumenta ad pri
mū dicendū qd p tanto cognitiones singula
riū dicunt pprie sensibus qd ratio singulari
tatis est requisita ad actum sensus. non ut
ratio formalis obiecti sed ut causa sine qua
non. Ad illud secundo de anima pīdem Ad
confirmationem de distinctione sensus et intel
lectus p obiecta. Dico qd si scēm unam opio
nem uniuersale in actu esset per se obiectū in
tellectus possibilis: et causaret ab intellectu
agente. tunc non sequeretur incōueniens. qd
natura que est obiectū sensus nō ē actu ul'e
Si uero dicat secundum aliam opinionem
qd intellectus agens non causat uniuersale
sed intellectus possibilis considerans istā qui
ditatem illimitatē causat in ea uniuersale
ita qd uniuersale actu non est per se obiectū
intellectus sed consequit etiam actiones pri
mā intellectus possibilis ita qd quiditas scōz se
sicut est obiectum sensus ut concessum ē ita
et intellectus si sic dicat tunc argumentum
haberetur apparentiam. si potentie distinguā

tur p obiecta. Tunc Respondeo qd potē
tiarum quedam sunt disparate. quedam sub
ordinate. Si disparate tunc dico qd etiam
habent obiecta disparata. exemplum potētie
sensitiue particulares. iteo unus sensus pu
ta uisus non pōt in obiectum alteri. puta au
ditus. si sunt subordinate. uel sunt. eiusdē
generis puta si ambe sunt cognitue. uel
alterius generis. puta si una est cognitua al
tera appetitiua si sunt subordinate eiusdem
generis habent etiam obiecta distincta subor
dinata secundum cōmuniū et minus cōmune
et tamē pōna supior potest in oē in qd potest
inferior. Exemplum sensus cōmunis et sen
sus pticularis. quia sensus cōmunis est potē
tia superior et habet obiectum cōmuniū unū
potest in oē illud in qd pōt uisus. et adhuc in
plus. patet scōo de anima. Similiter de po
tentis subordinatis alterius generis. Nam
si potentia cognitua est cōmuniū quam ap
petitiua habebit obiectum cōmuniū. si sint
equalis ambitus ut in quodcūque pōt una po
test et reliqua: tunc habent idem obiectum
ambe et sub eadem ratione quantum est exp
te obiecti sicut habent se ut credo intellec
tus et uoluntas. de quo alias. Ad pposi
tū intellectus et sensus pōne sūt subordinate et eius
dem generis. quia ambe cognitue. disting
uuntur gō penes obiectum cōmuniū et min
cōmune. unde in quodcūque potest sensus po
test et intellectus sed non conuertitur. eadē
gō natura idifferēs et nondū actualiter ul'is
poterit cognosci ab utraq et nihil mali seqt
Ad illud de somno et uigilia. cuius est ac
tus eius est potentia. dicitur uno modo qd
uerum est subiectiue non obiectiue. ita qd
cuius subiectiue est potentia eius subiectiue
est actus. et hoc enim pbat Ar. ibi. qd si
cut actus sentiēdi ē cōpositi. ita et pōna et nō
anime tantum. Potest etiam dici in pposi
to qd eiusdem est actus et potentia etiam ob
iectiue. ita qd sicut potentia sensitiua habet
p obiecto illam naturam sic indifferētem
sic et actus qd pbat. tum. quia aliter
non esset idem obiectum potentie et actus.
tum. quia alias potentia sensitiua haberet
aliquid p se obiectum secundū aliquam ratio
nem secundum quam impossibile esset il
lam potentiam cognoscere actu obiectum

*hunc est actus cuius est potentia
hoc habet intelligi subiecti sed non ob*

illud qd est absurdum qd sensus cognoscat ob
iectum secundum naturam communem et non secundum singu
laritatem. probatur sic. qd omnis potentia cogniti
ua cognoscit obiectum sub illa unitate qua dis
tinguit ipsum ab omni alio. quod non est unum ista
unitate. sed sensus puta visus actu uicena
obiectum non distinguit ipsum ab omni alio quod
non est unum unitate numerali et singulari. 2o
non cognoscit ipsum sub unitate numerali uel
singulari. 3o sub aliqua alia. illa est unitas
nature realis minor unitate numerali. probatur
minoris. qd licet radius in medio continue
mouetur et sit alius et alius numero. visus
tamen non distinguit. sed iudicat ipsum quasi unum
continue permanentem. Similiter si per diuinam
potentiam fierent duo corpora simul in eodem loco
eiusdem quantitatatis et coloris nunquam sensus dis
tingueret inter illa. sed iudicaret unum corpus
numero se sentire. hec est una ratio ad proban
dum illam unitatem inter alias ponendas quod me
thaphisica. Sicut 2o negandum est de potentia sensi
tius qd sit per se et primo circa singulare. ita
negandum est de actu. Cum dicitur secundo post. sen
tire est singularis et quecumque similia addu
cuntur eandem habent ueritatem quatenus sin
gularitas est ratio sine qua non.

Clarum utrum ad methaphisicam. in qua
talis pertineat cognoscere
omnes quidditates rerum ip
siculari. et uidetur qd sic.
nam secundum philosophum septimo huius iuxta princi
pium. nulla alia scientia facit considerationem de
ipso qd quid est. 2o ista habet cognoscere omnes
quidditates. 3a probatur qd quidditates rerum
sunt note. si 2o in nulla alia scientia sequitur qd
in ista. Preterea cognitio tantum in uni
uersali est imperfecta eo qd confusa et indisti
cta. 2o si methaphisica non cognoscit quidditates
rerum in particulari. sed tantum in uniuersali. es
set imperfecte sciens et alii perfecte. quod est con
tra philosophum hic in prologo. Preterea a se
sicut se habet in potentiis ordinatis. sic est in
habitibus. sed sic est in potentiis ordinatis qd
potentia superior potest omnem rationem apprehendere
quam potest inferior. 2o habitus superior cognos
cet omnia que cognoscuntur in habitibus in
ferioribus. sed habitus inferiores cognoscunt
in particulari. 2o et superiores. methaphisica est ha

bitus supremus 2o. Contra sic 2o om
nes alie supfluerent. quod est absurdum dice
re. Respondeo dicitur qd sic. sed sunt duo
modi dicendi. unus modus est qd ad methaphisicam
pertinet cognoscere quamlibet quoditatem secun
dum qd quidditas est et secundum qd hec qui
dditas. non tamen secundum omnem rationem
cuiuscunque accidentis huic quidditati. sed
hoc pertinet ad alias scientias. Pro isto
modo arguitur primo sic. quidditas hec est prior
cognitione diuine et terre. motu et quantita
te. et quocumque alio accidente. ex quinto.
huius. 2o potest considerari absque illis accide
ntibus qd prius in suo priorum non dependat a
suo posteriori nec quantum ad esse. nec quantum
ad cognosci. aliter iam non esset prius. sed
quidditas ut sic non consideratur in scientia natura
li. quia illa non abstrahit a motu. nec in ma
thematica. quia illa non abstrahit a quanto
2o relinquatur qd in methaphisica. Preterea.
si hec quidditas particularis non consideratur
a methaphisica. 2o ab aliquo alio. 3a est falsum
propter qd illa scientia quecumque sit erit subal
terna methaphisica. quia cum methaphisica considerat quidditatem in comuni si illa consideret in parti
culari habebit subiectum sub subiecto quod
est distinctio scientie subalterne. Prete
rea si non. 2o superius et inferius per se ad
eandem scientiam non pertinebunt. conse
quens est falsum qd eiusdem scientie est considerare
numerus et binarium. triangulum et pro
chelem 2o 3a patet. qd hec quidditas est infe
rior ad quidditatem in comuni. Pretere
a prima cognitio de re pertinet ad methaphisicam.
qd est primus sciens. sed prima cognitio
de re cognoscitur sua quidditas. ergo 2o.
minor probatur. quia illud quod. est de re
omnino inestensibile cognoscitur de re prima
cognitione. huiusmodi est quidditas propria
que habetur per definitionem. secundum il
lud quinti methaphisici. capitulo ultimo. que
rere enim quare homo est homo nihil est
querere. Unde ibi ostendit Aristoteles.
quod quid est rei habet rationem cause et
principii indemonstrabilis. Nec potest de
eo formari questio propter quid. Alius
modus dicendi tenens eandem conclusio
nem est. quod quidditas hec. et particula
ris. est prior accidentibus. et acciden

duplex est opinio har
in questione hanc est
tres affirmates
prima

in 5o methaphisici 2o de quidditate
qd non est actio per principium
demonstrabile
secunda opinio

*Nota quoniam
& differentiam istarum
opinionum*

rentia p se respectu illius quiditatis sunt pri-
ora accitibus per accidens . licet g^o quiditas
secundum quod hec 7 particularis et etiam qn-
tum ad perse accidentia pertineant ad metha .
tame inquantu mobile uel huiusmodi que sunt
accidentia per accidens . i. ut formaliter intel-
lecta sub aliquo accidente per accit . pertinet
ad aliam scientiam . quia sic est posterior se-
ipsa intellecta sine illis accitibus que sunt ac-
cidentia per accidens . Ambo isti modi conue-
niunt in hoc quod alie scientie non considerant
quiditatem nec hanc quiditatem in se . sed
tantum accidentia sibi . sed differunt quia p-
mus modus dicit quod metha . considerat q-
ditatem et hanc quiditatem tantum ut qui-
ditas est . Secundus modus dicit q^o me-
tha . considerat quiditatem et hanc quidita-
tem non tantum ut quiditas e sed etiam qn-
tum ad perse accidentia . Sed Contra il-
lud in quo conveniunt arguitur . quia si sic .
g^o omnes alie scientie considerant de ente p
accidens . consequens est falsum 7 contra Axi-
septo metha . g^o et antecedens . consequentia
est evidens quia quiditas cum accidente per
accidens constituit ens per accidens . secundum
philosophum quinto metha . capitulo de ente
et uno . Caveant g^o illi qui dicunt quod de
corpe mobili i qntu mobile est scia nalis et
q^o mobilitas sit foralis ratio subiecta ne ha-
beant concedere quod naturalis scientia sit de
ente per accidens . de quo alias . i. in prima
questione libri phisi . phisius recolo me dixisse .
Confirmatur ratio . quia necesse est p
cognoscere de subiecto quid est . ex primo .
posterioz . sed ens per accidens non habet
quid . quia omne habens quid uel est genus
uel in genere . sed ens per accidens non est i
genere . immo distinguitur contra omnia ge-
nera septo metha . Contra illud in quo se-
cundus modus distinguitur a primo arguitur
sic . quia si sic g^o omnes alie scientie erunt
scientie methap . subalterne . consequens est
falsum . ut etiam ipi dicunt . g^o et antecedens
pbatio consequentie . quia tunc nulla passio
remanet consideranda in aliis scientiis . quia
sola metha . considerat pprias et primas
passiones . alia autem accitia per accidens . 7
per consequens nulla alia demonstrat primam
passionem inesse sed psupponit demonstrari

in alia . sed conclusio ubi demonstrat passio-
passio est principium in inferiori scientia ubi
demonstratur posterior passio uel aliquid ali-
ud . sed hec est conditio scientie subalterne
7 subalterne . g^o omnes alie scientie
sunt subalterne scientie metha . Alter g^o
dicendum quod ad metha inquantum talis
non ptinet considerare omnes quiditates in
particulari sed in uniuersali tantum 7 sub ra-
tione entis . 7 hoc pbat ratio facta . quia si
liter alie omnes superfluerent . unde et Axi .
multum temperate dicit sicut decet et ut con-
uenit . quia sapientis non est scire omnia quo-
cumque modo sed ut contingit . i. in comuni
7 in uniuersali . nec rationes alterius opinio-
nis cogunt . Ad primum dico quod quelibet
quiditas no est prior omni accidente . sed
solum quiditas substantie . no autem quidi-
tas quantitatis . uel qualitatis . quia si sic
esset prius seipo . Contra adhuc stat argu-
mentum . quia quiditas ignis est prior omni
motu et quantitate . g^o ut sic non conside-
ratur a naturali nec a mathe . g^o a metha .
et habet propositum . Respondo . mobi-
litas non est formalis ratio subiectus subie-
cti naturalis . ut alias dixi . cuius una est
ratio p nunc . quia subiectum sub ratione
subiecti prius est naturaliter passione . g^o i
suo priori passio no est foralis ro cognosce-
di ipsum . ex quo posterius est . mobilitas
autem est passio in scientia naturali . Dicen-
dum g^o quod quiditas ignis cum illo quod
appropriat ipsum quicquid sit illud ut sit
proprium subiectum motus consideratur in
scientia naturali . g^o talis quiditas ut quidi-
tas considerabitur a pho naturali illud uero
quod appropriat ipsum ut sit subiectum mo-
tus non est motus . quia prius naturaliter
habet rationem illam quam sit subiectu mo-
tus . Ad secundum cum inferitur quod illa
est subalterna metha . dico q^o potest redu-
ci contra eos . nam secundum eos illa alia
habet subiectum sub subiecto 7 ultra hoc
adderet differentiam accidentalem ad subie-
ctum metha . nam quiditas secundum se qn-
tum ad accidentia per accidens consideratur
ab alia scientia . hec est autem una de condi-
tionibz scie subalterne quod addat differen-
tiam accidentalem . Ad formam procedit

ab insufficienti. Ad cuius evidentiam
notandum. Quod una conditio scientie subalter-
ne est quod suum subiectum sit sub subiecto
scientie subalternantis. alia Quod sciat quod ubi
superior sit propter quod et a superiori acci-
pit sua principia ad probandum conclusiones.
Alia Quod subiectum addat dram accidentalem
sicut sonus addit numero et uisuale linee.
Ad propositum licet naturalis et mathematica
habeant subiectum sub subiecto metha. quod illa
considerat quidditatem in eo. iste quidditatem
in particulari. id est in speciali. non tamen addit dif-
ferentiam accidentalem sed essentialem. puta hanc
quidditatem super quidditatem. Ad tertium di-
cendum Quod ad eandem scientiam pertinet con-
siderare superius et inferius. genus et speciem
secundum rationem superioris. sicut patet in
exemplo quod adducit quod arithmeticus consi-
derat de numero et binario secundum rationem nume-
ri. et sic math. secundum rationem entis in commu-
ni considerat de omni ente. tamen de superiori et infe-
riori potest esse alia et alia scientia secundum aliam et alias
rationem propriam. unde si binarius haberet aliquas pas-
siones proprias determinabiles de ipso non per rationem
numeri. eius consideratio pertineret ad aliam
scientiam ab arithmetica. Sic dicendum in
proposito. Ad ultimum dicendum Quod prima
cognitio de re uel est universalis uel est particu-
laris. prima universalis cognoscit illud quod
primo inest sibi in universalis. sicut ens et hu-
iusmodi prima uero particulari cognoscit prius
quod sibi inest in particulari. id est sua propria qui-
ditas. metha. autem non est prima scientia particu-
laris de homine in particulari. sed prima universa-
lis de ipso inquantum ens uel substantia. Ad
primum principale de sexto metha. dico Quod
solum intendit Quod nulla alia scientia considerat
quid in eo nisi metha. Ad secundum quan-
do dicitur quod cognitio in universalis est im-
perfectior. dicitur uno modo quod scilicet. perfectius
sit cognitio scientie in particulari ut particulare in-
cludit universale. quam in universalis tantum.
tamen ubi particulare non concludit universa-
le. universale non est imperfectius. Alter di-
cit Quod scilicet aliquo modo cognitio particularis sit
perfectior in se sumpta per se. tamen cognitio uni-
versalis de proprio cognoscibili est certior secun-
dum proportionem. quam cognitio particularis
de suo cognoscibili. quod plus dat cognoscere.

universalis quantum cognoscibile est quam particu-
lare. Ad tertium de simili de potentiis ordi-
tis. dico Quod non est simile de potentiis et
habitus. quod ex quo superior potentia habet
maiorem uirtutem. et si species plurium habet
potest illa plura cognoscere. scilicet habitus non est
ratio cognoscendi nisi representando rem. habitus
autem universalis non est representatiuus illorum par-
ticularium propter quod contingit scire in universalis
ignorando in particularis. habitus ergo universalis
non cognoscuntur que sunt habitus inferioris.
potestas autem superior et habet uirtutem maiorem et
potest recipere alias species.

Claretur utrum magis universa-
lia sint difficiliora ad cognos-
cendum. et uidetur Quod non nam
innata est nobis uia procedere
et notioribus nobis ex primo philosophi. et interdu-
bit ut patet per litteram Quod universaliora sunt nobis
magis nota et singularis minus nota. Con-
firmatur. quod confusa et indeterminata sunt
nobis magis nota ut dicitur ibidem. Item
notum est magis notum quam partes. sed
universalis sunt magis confusa et indetermi-
nata quam singularis. universale est etiam
totum ergo universalis sunt nobis magis no-
ta. Preterea illa citius occurrunt intellectui
quorum singularis occurrunt citius sensui. scilicet
singularis magis universalis citius sentiuntur.
ergo universalis prius intelliguntur. probatio
minoris. quia pueri primo omnes homines
appellant patres et omnes feminas matres.
et patet etiam in experimento Avic. quia
si aliquid uicatur a remotis prius cognosci-
tur quod sit corpus quam animal et prius ani-
mal quam homo et homo quam species.

Preterea. secundum Avic. prius metha.
capitulo quinto. communissima ut ens et res
prima impressione imprimuntur in anima.
ergo primo cognoscuntur.

Preterea. quod minus universalis ma-
gis cognoscantur et sint magis nota nature
Arguitur sic. unumquodque est magis no-
tum quod est magis perfectum et magis ens. quod
sicut res se habent ad entitatem. ita et ad
cognoscibilitatem. sed minus uel est perfectius

ad tertium

et experimentum Avic.

ens quam magis uniuersale qd addit supra
magis uniuersale aliqua pfectionem g^o e ma
gis notum. Contra Az. in textu ¶ Respon
deo primo premittam unam distinctionem 1.
Secundo ostendo multiplicem comunem.

Quantum ad primum dico qd quantum pro
nunc sufficit duplex est uniuersale .s. in causa
do 7 in predicando : uniuersale autem in causa
do attendit penes ambitum et extensionem uir
tutis ut illud dicat uniuersalius isto modo
cuius uirtus ad plures effectus se extēdit : sicut
causa prima que tamē in se est singularis ut
opponitur uniuersali in predicando cum non
predicet de pluribus singularibus . uniuersa
le autem in predicando est illud qd diffinitur .
primo post qd est unum i multis 7 de mul
tis qd .s. est aptum natum de pluribus predi
cari . Quantum ad secundum si querat de
uniuersali secundum causalitatem sit ista pri
ma conclusio magis uniuersale secundum ca
litate est nobis minus notum quam min
uniuersale hanc ostendo sic . quanto aliquid e
minus sensibile tanto est minus notum nobis
sed magis uniuersale secundum causalitatem
est minus sensibile . g^o 7c maior patet de itel
ligentis sepatis a materia que quia minus
sensibilia minus nota sunt nobis : pbatō mi
noris qd uniuersaliora in causando sunt pfecti
ora . sed plectiora sunt minus sensibilia .
Notandum tamen qd ista conclusio non est
intelligenda de principiis complexis . nam cē
uel principia complexa qnto uniuersaliora eē
in causando tanto sūt notiora . Unde et pri
principia simpliciter sunt sicut locus ianue
et secundo metha . Si autem queratur de uni
uersali scdm predicationem . aut magis uni
uersale comparatur ad singulare simpliciter .
aut ad minus uniuersale sicut genus compa
tur ad speciem . si primo modo distinguen
dum est de cognitione . quia cognitio potest
sumi dupliciter . uno modo ut est comunis
ad sensitivam 7 intellectiuam que dicit cog
nitio in genere . alio modo sumitur de termina
te p cognitione uel sensitiva seorsum uel in
tellectiva seorsum . Si g^o cōpetur uniuersa
le magis ad singulare simpliciter penes cogni
tionem comunem i genere . sit ista secunda
cōclusio singulare simpliciter est nobis notius
quam uniuersale . hanc ostendo sic . Illud est

nobis notius simpliciter qd est notius in cog
nitioe prima i nobis . sed singulare simpliciter
est huiusmodi g^o 7c pbatō minoris cognitio
prima in nobis est sensitiva . singulare autem
notius est nobis cognitioe sensitiva quā uiuersa
le patet : Si autem magis uniuersale nō cō
petur ad particulare uel singulare simpliciter qn
tum ad cognitioē i genere sed quantum ad
hanc uel illam seorsum . Si quantum ad sensi
tiuum sit ista tertia cōclusio . singulare est no
bis notius quam uniuersale . hanc ostendo sic . Il
lud est notius cognitioe sensitiva qd sentit
per se quam quod sentitur per accēs . sed sin
gulare per se sentitur . uniuersale autem per
accēs qd i quantum est in singulari patet . g^o
singulare est notius quam uniuersale cognitioe
sensitiva . Si autem magis uniuersale cōpe
tur ad singulare quantum ad cognitionem intellē
ctiuam . uel singulare nō est intelligibile p se
sed per accidēs secundū unam opinioē . uel
potest p se intelligi secundū aliam opinioē
Si prima opinio teneatur sit ista conclusio
quarta uniuersale est prius notum quam sin
gulare . hanc ostendo sic . omne per accidēs
est posterius eo quod est per se secūdo philo
capitulo de fortuna . sed secundū primam
opinionem uniuersale per se intelligit singula
re autem per accidēs g^o . Si autem secūda
opio teneatur . sit ista quinta cōclusio . singu
lare est notius quam uniuersale . hanc decla
ro sic conclusio nō cognoscitur nisi per pri
cipia que sūt magis nota scōz Az. priō poste
principia aut scdm eum sumūtur p inductionē
inductio autem est ex singularibus . g^o totū iste
pcedus incipit a cogitōe singulariū . 7 p dñā
ista sūt nota prius . Si aut cōpetur magis ui
uersale ad minus uniuersale ut qn utrūqz est
simpliciter uniuersale . hoc pōt esse dupliciter qd
aut ambo cōpantur ad intellectū aut singula
ria eorum cōpantur ad inuicem Si secūdo mō
sit ista sexta cōclusio . singulare magis uni
uersale ē nobis notius quā singulare min
un
uersale . hoc apparet . tū qd illud ē cōfusius
iō prius notū . tū a signo qd pueri prius uocāt
oēs hōes patres . tū qd a remotis prius uidet
aliquid esse aīal quam hō mō 7c ut superius
dicebatur . Si autem utrūque uniuersale
cōparetur ad intellectum . hoc contingit
dupliciter quia uel ipm supius cōsiderat ut

no duplex esse vtr
in causando & in predicando

prima conclusio

secunda p minus sensibi
lia laqueolo de pceptis

prima pcepta p se
locus prius ex e

conclusio

conclusio

conclusio

conclusio

conclusio

est quid indistinctū plura continens confuse
uel ut ē quoddā distinctū diffiniens Si priō
mō sit ista quīta conclusio magis uniuersa
le est prius nobis notum . hanc pbant prime
quātuor rōnes prius facte in opponendo . Cō
tra q̄ p̄p̄inquis simpliciter tali est magis ta
le tertio tho. s̄z singulare est nobis simpliciter
magis notū ex scda conclusione et minus uni
uersale est prop̄inquius singulari quā magis uni
uersale . p̄z gō est magis notum Respondeo
regula ista de tertio topi. est sic intelligenda
si sit prop̄inquius illi in eo q̄ tale . singulare
aut est nobis magis notum q̄ sensibile . illud
gō q̄ est p̄p̄inquis singulari ut sensibile ē
nobis notius . sed in hoc magis uniuersale ē
p̄p̄inquis quam minus uniuersale non . q̄
uniuersale ut sic sit sensibile sed ut existit in
suppositis q̄ singulare magis uniuersalis ē no
bis notius quā singulare min⁹ uniuersalis ut
dictū est . Si scdo modo sit ista octaua cōclu
sio diffinitū est nobis magis notum cognitio
ne tamē indistincta q̄ prius cognoscitur dif
nitum indistincte quam diffiniens . hanc oñ
do sic cōposita sunt nobis magis nota quam
simplia ex primo philo. q̄ intelligendum est
cognitione indistincta ibi enī dicit quod to
tum qd est cōpositū ex notius quam ptes. s̄z
minus uniuersale componitur ex magis uni
uersali gō est nobis magis notum cognitione
distincta Contra sexto ethicoz dicit q̄ diffi
nitum est minus notum quā diffiniens . sed
diffiniens sunt magis uniuersalia quam dif
finitū gō rē Confirmat q̄ diffinitio est p̄ sim
pliciter priora ex sexto tho. sed p̄ te talia sūt
minus nota nobis . gō priora sunt nobis mi
nus nota . q̄ uidet absurdū . Respondeo
q̄ diffiniens in quantū diffiniens sūt no
bis magis nota et priora quā diffinitū et hoc
quantū distinctā cognitionē diffiniti qualis est
cognitio diffinitiva de tali loquit̄ . H̄z. sexto
topi. Ad argumenta ad prima quatuor
p̄z ex p̄cedentibus nā arguunt de cognitione
confusa magis uniuersalis cōparati ad minus
uniuersale et fatiūt p̄ quita conclusioē . Ad
ultimum p̄ quod pbatur quod min⁹ uniuers
ale est magis notum nobis . Dicendū quod
uerum est de cognitione confusa et indistinc
ta . Ad illud in oppositum dico q̄ H̄z .
hic in lra loquitur de magis uniuersalibus se

cundum cōlātatem et tale uniuersale est min⁹
et difficiliter nobis notum ut p̄z ex prima cō
clusionē . Et hoc p̄z intentio huius text⁹ de
quibus h̄z in pte ista intendit H̄z q̄ de pri
mis causis et principiis incōplexis cuius mōi
sunt substantie separe.

Queritur utrum methaph. sit
sciā practica uel speculatiua
et uidet q̄ practica nāz ois
sciā que ordinat ad bonum

moris est uere practica methaph. est huiusmōi
quia est ut boni fiamus . ordinatur enim ime
diatē ad felicitatem que est summū bonum
nostrum . gō uel uere practica . ¶ Pretere
a ordinare est actus sciē practice . sed meth.
ordinat alias ut patet hic in lra p̄cedenti .
capitulo . sapientis est ordinare . ex sexta cō
ditione sapientis gō methaph. est practica .

¶ Pretereā sicut se habeat theologia ad p̄
ficiendum nos in esse sup̄ naturali sic meth.
ad p̄ficiendum nos in esse naturali . sed illa
ponitur practica quia p̄ficiet nos per amorem
caritatis que est esse sup̄naturalē . gō meth.
est practica que nos p̄ficiet in esse naturali .

¶ Pretereā methaph. est cōmunis ad practica
et speculatiua quia uniuersalis respectu oī
um . gō nec est speculatiua nec practica . Cō
tra H̄z hic in lra . Respondeo in ista questi
one suppono unum quod ab omnibus genera
liter concedit̄ . s̄z . q̄ habitus seu sciā practi
ca aliquo modo extenditur ad praxim . sicut
et ipse intellectus . iuxta illud tertii de anima
intellectus intensione fit practicus . hoc sup
ponendo sic p̄cedam Primo declarabo qd sit
praxis ad quam dicitur extendi sciētia pra
ctica et a qua dicitur practica . secundo qua
liter cognitio seu sciētia practica extenditur
ad praxim . tertio dicetur ad questionem

¶ Quantum ad primum pono talem rōez
praxis ad quam dicitur extendi sciētia pra
ctica est actus alterius potentie quam intelle
ctus naturaliter posteriori intellectione . natura
elici confirmatur intellectui recto . ad hoc q̄
sit rectus actus . quatuor ponuntur in de
scriptioē priā cōditio ē q̄ ē actus alterius po
tentie quā intellectus hoc . p̄z q̄ stāto p̄fate

diff. practica

In actibus intellectus non est extensio intellectus. quia extendere est extra se tendere. sic autem intellectus non extra se tendit. actus enim intellectus ut est eius non respicit actum alterius posse. Si dicas unum actum intellectus extendi ad alium quem dirigit sicut actus cognitionis logicae dirigit in actibus discernendi et arguendi qui etiam sunt actus intellectus. Dico quod non propter hoc scilicet actus est practicus ut modo loquimur de practico a qua scilicet dicitur scientia practica. nec per consequens primus erit cognitio practica. Ex his concludo correlarium quod logica vel rethorica non est scientia practica. Sed contra istud correlarium arguit Aureolus per sex rationes. Quia logica sit scientia practica. primo sic omnis habitus actiuus est practicus. sed tamen logica quae rethorica sunt habitus actiui ergo practici: maior uirtus uera sed minor probatur primo de rethorica. quia primo ethico. uocat eam philosophus quamdam uirtutem. ubi cum ezechielis dicit quod est quedam uirtus et quedam potentia. Et de logica probatur. quia rethorica est affectuosa dialectice. si ergo rethorica est habitus actiuus multo plus logica et dialectica.

¶ Preterea. secundo sic habitus qui non caret respectu prioritatis conformitatis actiuitatis et directiuitatis non est simpliciter speculatiuus quia iste uidentur condiciones habitus practici. sed logica est huiusmodi. ergo non est speculatiua minor per de prioritate. quia inconueniens est scire querere scientiam et modum sciendi. id est logica. et ideo logica precedit noticiam omnium aliarum scientiarum de conformitate et aliis patet. quia omnes alie utuntur et regulantur per logicam. ¶ Preterea tertio sic habitus cuius finis proprius non est actus proprius est habitus practicus. logica est huiusmodi ergo tamen minor patet. quia ordinatur ad alias scientias. ¶ Preterea quarto habitus qui extenditur ad actus alterius habitus est practicus. sed logica est huiusmodi ergo tamen maior probatur. quia intellectus extensione sit practicus. ¶ Preterea quinto habitus qui diuiditur in docentem et utentem est practicus exemplum de medicina. logica est huiusmodi ergo tamen. ¶ Preterea nullus habitus speculatiuus facit obiectum suum sed logica facit ergo tamen. maior probatur ex differentia que est inter habitus speculatiuos et actiuos posita sexto meth. minor probatur quia logica facit orationes conceptum expressiuas et syllogis

mos et huiusmodi que sunt subiectum in logica. Ex his omnibus infert regula talis. omnis ille habitus est practicus qui non solum habet pro fine actum quem elicit. sed etiam actum quem dirigit. in quacumque potentiam. Sed iste rationes que omnes ex una radice procedunt nihil concludunt sicut patebit respondendo et reducendo eas. Ad primam reduco eam sic. omnis habitus actiuus est practicus. hec est maior. sed omnis habitus intellectualis est actiuus. ergo omnis talis est practicus. quod est falsum euidenter. quia tunc nulla scientia esset speculatiua. minor probatur sicut tua. quia omnis talis habitus est facultas et quedam uirtus. secundum Aristotelem septimo ethicorum. qui sapientiam et scientiam enumerat inter uirtutes intellectuales. Ad secundam dico quod maior est uera si sit habitus directiuus et practicus. et tunc minor est falsa. quia nec logica nec rethorica dirigunt in practicum. sed solum in actum intellectus uel speculationis quod idem est. Confirmatur quia uirtutur fallacia consequentis est uirtus ergo practica. sunt enim uirtutes multe speculatiue ut dictum est. Ad tertiam dicendum quod maior uera est si ille habitus sit directiuus in operationem que est practica et alterius generis a speculatione. et sic minor est falsa. quia logica non est huiusmodi. non enim dirigit nisi in actum rationis. qui non est uera practica de qua loquimur. Ad quartam per idem quia maior est uera si habeat pro fine actum alterius generis a speculatione et sic minor est falsa. Aliter dicitur quia minor est falsa simpliciter. quia quicquid sit de logica utente tamen logica docens ut sic uirtutem habere actum proprium pro fine. Ad quartum per idem. quia si logica extendatur ad actum alterius habitus. non tamen ad actum qui est practicus de quo nunc loquimur et sic ratio non ualet. Ad quintum reducitur assumptum maiori addo minorem. sed meth. diuiditur in docentem et utentem. ergo est practica conclusio est euidenter falsa. ergo maior. quia minor etiam conceditur ab ipso. probatur etiam quia omnes alie scientie utuntur metha. specialiter quantum ad principia communia que sunt dignitates quas accipiunt omnes scientie metha. secundum philosophum secundo huius tertio capitulo. Ad sextum mihi. est falsa. quia quicquid sit de logica utente tamen logica docens presupponit obiectum suum. puta discibile incompletum in libro predicamentorum et sic de aliis. Alii data maiore et minore perdit ab insufficienti

*sunt argumenta aureoli
fuerunt logica esse
iuz practicum*

*no
ad 12*

*intel si si
directum
ad pray*

ad 22

ad 32

*logica docet
ut actum
pro fine
ad 42*

quia illud non sufficit ad scientiam practica[m]
nisi sit directum uere praeceptum. nam in hoc stat
scientiam esse practica[m]. ut dicitur. quod de
logica non potest dici. Ad illam regulam qua
libet dico quod est falsa. tum. quia insufficienter
docet cognoscere praeceptum patet. tum. quia si
quereret talis extensio sufficeret ad habitum pra-
cticum: principium in speculatiuis esset practi-
cum cum extenderetur ad habitum conclusionis. quod
absurdum. stat ergo prima conditio quod praeceptum
sit actus alterius potentie quam intellectus uel quod
idem est alterius generis a speculatione. et per
hoc nec logica nec rethorica est scientia practica
uadant ergo istae rationes uiae suas quia contra pro-
positum non faciunt calidum neque frigidum.

Secunda conditio est quod est naturaliter poste-
rior intellectus. hoc patet. nam actus non habent
tes ordinem ad intellectum cuiusmodi sunt ac-
tus uegetatiui uel etiam naturaliter praecedentes
intellectionem. ut actus sensitiui: non dicuntur
praeceptum. nec ad eos extenditur practica cogni-
tio ut sunt priores intellectione: Similiter ac-
tus potest appetitiue sensitiue quatenus prece-
dit actum intellectus non est praeceptum nec respec-
tu istorum actuum est cognitio practica nisi
per quanto est aliquo modo moderatiua istorum
actuum. et isti actus secuntur intellectum mo-
deratiua ut per ipsam sunt moderati. Et
duabus conditionibus supradictis sequitur cor-
relatiui quod praeceptum ad quam extenditur habitus
practicus non est nisi actus uoluntatis elicitus
uel imperatus. nam nullus alius actus ab intelle-
ctione est posterior essentialiter intellectus. quia
quicunque alius actus est aliquis eiusdem rationis
cum isto posset esse prior. sicut patet discurren-
do per actus omnium potentiarum. Sed contra quia
aliqua intellectio est actus imperatus a uolunta-
te. ergo erit praeceptum quod est contra primam con-
ditionem. antecedens patet. quia uoluntas im-
perat etiam intellectui. Rursus argumentum
peccat per fallaciam dantis. hoc enim uerum est
quod omnis praeceptum est actus uoluntatis elicitus uel
imperatus: sed non conuertitur. licet ergo aliqua
intellectio sit imperata a uoluntate. ex hoc non
sequitur quod sit praeceptum. Tercia conditio est
quod praeceptum est actus aptus natus conformiter eli-
ci intellectui recto. hoc probatur. tum. ex sexto
ethicorum. ubi dicitur quod electio recta necessario
requirit rationem rectam. et si hoc est uerum de

electione que est actus elicitus uoluntatis per
rationem de actio imperato. Tum. ex libro
Augusti. quinto de trinitate capitulo primo
quod intellectus intelligit sibi et aliis. sicut ergo
potest iudicare de actu suo. ita de actibus alio-
rum potentiarum que sunt posteriores. et per
hoc si recte iudicet oportet ipsum actum qui
est praeceptum confirmiter elici si debeat esse rectum.
Ex duabus conditionibus uelutis ipsius prae-
cepti sequitur quod actus imperatus a uoluntate non est
primo praeceptum. sed quasi per accedens. quod patet
ex hoc quod non est primo posterior intellectus
nec primo natus elici conformiter rationi recte
oportet ergo alium actum esse primo praeceptum.
Iste non est nisi actus elicitus uoluntatis qui
est uoluntas. quia per uoluntatem habet deus con-
ditiones actus imperatus. et ipsa non per alium. Et
hec ratio eius quod est esse primo. ex primo
capitulo de universalibus. Et sic aliter quod
liquet est primo tale contactum cum aliquo po-
teriori adhuc esset tale si posset ab illo separari.
ergo si actus uoluntatis posset separari ab ac-
tu alterius potentie erit praeceptum etiam ab illo
separatus. separat autem circa quodlibet ob-
iectum circa quod potest esse actus uoluntatis et
non actus alterius potentie inferioris. cuius
modi sunt omnia immaterialia. ergo circa om-
ne tale solus actus elicitus uoluntatis est praeceptum.
Quarta conditio est talis. quod praeceptum
est actus qui potest recte et non recte elici et hanc
significat cum dicitur. ad hoc cum sit rectum
nam si non posset recte et non recte elici fra-
stra poneretur respectu eius scientia practica dire-
ctus: non enim indigeret directione.

Quantum ad secundam principalem dico quod
ista extensio scientie practice ad praeceptum iuxta
regulam ad regulatum consistit in duplici respec-
tu uel relatione aptitudinali. scilicet confor-
mitatis et prioritatis naturalis. et per
omnitate patet per illud sermo conclusionum. quod
electio recta requirit rationem rectam. non
autem necessario eam requiritur uia dicitur per
omnitate. De confirmato habetur etiam ibidem
quod ueritas considerationis potest esse cum con-
fessione se habens appetitum rectum. et per
titudinali. quia neutra relatio requiritur actu-
alis. quod enim praeceptum actualiter sequitur con-
siderationem cui sit conformis: hoc quidem
accidit considerationi. nam si ad actualem

In actibus intellectus non est extensio intellectus. quia extendere est extra se tendere. sic autem intellectus non extra se tendit. actus ei intellectus ut est eius non respicit actum alterius posse. Si dicas unum actum intellectus extendi ad alium quem dirigit sicut actus cognitionis logicae dirigit in actibus discernendi et arguendi qui etiam sunt actus intellectus. Dico quod non propter hoc scilicet actus est practicus ut modo loquimur de practico a qua. sicut dicitur scientia practica. nec per consequens primus erit cognitio practica. Et his concludo correlativum quod logica vel rethorica non est scientia practica. Sed contra istud correlativum arguit Aureolus per sex rationes. quod logica sit scientia practica. primo sic omnis habitus actus est practicus. sed tamen logica quae rethorica sunt habitus actus ergo practici: maior videtur vera. sed minor probatur primo de rethorica. quia primo ethico. vocat eam philosophus quandam virtutem. ubi cum. eudistichis dicit quod est quedam virtus et quedam potentia. Et de logica probatur. quia rethorica est affectiva dialectice. si ergo rethorica est habitus actus multo plus logica et dialectica.

¶ Preterea. secundo sic habitus qui non caret respectu prioritatis conformitatis actus et actus directivus non est simpliciter speculativus quia iste videntur condiciones habitus practici. sed logica est huiusmodi. ergo non est speculativus minor per de prioritate. quia inconueniens est scire querere scientiam et modum sciendi. id est logicam. et ideo logica precedit noticiam omnium aliarum scientiarum de conformitate et aliis patet. quia omnes alie utuntur et regulantur per logicam.

¶ Preterea tertio sic habitus cuius finis proprius non est actus proprius est habitus practicus. logica est huiusmodi ergo tamen minor patet. quia ordinatur ad alias scientias.

¶ Preterea quarto habitus qui extenditur ad actus alterius habitus est practicus. sed logica est huiusmodi ergo tamen maior probatur. quia intellectus extensione fit practicus.

¶ Preterea quinto habitus qui dividitur in docentem et utentem est practicus exemplum de medicina. logica est huiusmodi ergo tamen.

¶ Preterea nullus habitus speculativus facit obiectum suum sed logica facit ergo tamen. maior probatur ex differentia que est inter habitus speculativos et actus posita sexto meth. minor probatur quia logica facit ordines conceptum expressius et syllogis

modi et huiusmodi que sunt subiectum in logica. Et his omnibus infert regulam talem. omnis ille habitus est practicus qui non solum habet pro fine actum quem elicit. sed etiam actum quem dirigit. in quacunque potentiam. Sed iste rationes que omnes ex una radice procedunt nihil concludunt sicut patebit intendendo et reducendo eas. Ad primam reduco eam sic. omnis habitus actus est practicus: hec est maior. sed omnis habitus intellectualis est actus. ergo omnis talis est practicus. quod est falsum euidenter. quia tunc nulla scientia esset speculativa. minor probatur sicut tua. quia omnis talis habitus est facultas et quedam virtus. secundum Aristotelem sexto ethicorum. qui sapientiam et scientiam enumerat inter virtutes intellectuales. Ad secundam dico quod maior est vera si sit habitus directivus et practicus. et tunc minor est falsa. quia nec logica nec rethorica dirigunt in practicum. sed solum in actum intellectus vel speculationis quod idem est. Confirmatur quia videtur fallacia consequentis est virtus ergo practica. sunt enim virtutes multe speculative ut dictum est. Ad tertiam dicendum quod maior vera est si ille habitus sit directivus in operationem que est practica et alterius generis a speculatione. et sic minor est falsa. quia logica non est huiusmodi. non enim dirigit nisi in actum rationis. qui non est vera practica de qua loquimur. Ad quartam per idem quia maior est vera si habeat per fine actum alterius generis a speculatione et sic minor est falsa. Aliter dicitur quia minor est falsa simpliciter. quia quicquid sit de logica utente tamen logica docens ut sic videtur habere actum proprium per fine.

Ad quartum per idem. quia si logica extendatur ad actum alterius habitus. non tamen ad actum qui est practicus de quo nunc loquimur et sic ratio non valet. Ad quintum reducitur superius maiori addito minori. sed meth. dividit in docentem et utentem. ergo est practica conclusio est euidenter falsa. ergo maior. quia minor etiam concedit ab ipso. probatur etiam quia omnes alie scientie utuntur metha. specialiter quantum ad principia communia que sunt dignitates quas accipiunt omnes scientie a metha. secundum philosophum secundo huius tertio capitulo. Ad sextum minor est falsa. quia quicquid sit de logica utente tamen logica docens presupponit obiectum suum. puta discibile incompletum in libro predicamentorum et sic de aliis. Aliud data maiore et minore procedit ab insufficienti

¶ sunt argumenta aureoli
probat logicam esse
magis practicam

no
ad 1^{am}

¶ utel si
obiectum
ad practicum

ad 2^{am}

ad 3^{am}

logica docet
ut actus
¶ fine
ad 4^{am}

quia illud non sufficit ad scientiam practicam
nisi sit directiva uere praxi. nam in hoc stat
scientiam esse practicam. ut dicitur. quod de
logica non potest dici. Ad illam regulam quam
fertur dico quod est falsa. tum. quia insufficienter
docet cognoscere praxim patet. tum. quia si
quolibet talis extensio sufficeret ad habitum pra-
cticum. principium in speculatione esset practi-
cum cum extenderetur ad habitum conclusionum. quod
absurdum. stat ergo prima conditio quod praxis
sit actus alterius potentie quam intellectus uel quod
idem est alterius generis a speculatione. et per
hoc nec logica nec rethorica est scientia practica
uadant ergo iste rationes uias suas quia contra pro-
positum non faciunt calidum neque frigidum.

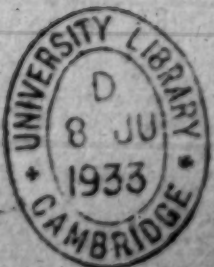
Secunda conditio est quod est naturaliter poste-
rior intellectui. hoc patet. nam actus non habet
ordinem ad intellectum cuiusmodi sunt ac-
tus uegetatiui uel etiam naturaliter preecedentes
intellectionem. ut actus sensitui non dicitur
praxis. nec ad eos extenditur practica cogni-
tio ut sunt priores intellectione. Similiter ac-
tus potencie appetitiue sensitue quatenus prece-
dit actum intellectus non est praxis nec respec-
tu istorum actuum est cognitio practica nisi
per quod est aliquo modo moderatiua istorum
actuum. et isti actus secuntur intellectum mo-
deratiuam ut per ipsam sunt moderati. Ex
duabus conditionibus supradictis sequitur cor-
relatiuum quod praxis ad quam extenditur habitus
practicus non est nisi actus uoluntatis elicitus
uel impatus. nam nullus alius actus ab intel-
lectione est posterior essentialiter intellectui. quia
quicunque alius actus est aliquis eiusdem rationis
cum isto posset esse prior. sicut patet discurren-
do per actus omnium potentiarum. Sed contra quia
aliqua intellectio est actus impatus a uolunta-
te. ergo erit praxis quod est contra primam con-
ditionem. antecedens patet. quia uoluntas im-
perat etiam intellectui. Ratione argumentum
peccat per fallaciam dantis. hoc enim uerum est
quod omnis praxis est actus uoluntatis elicitus uel
impatus. sed non conuertitur. licet ergo aliqua
intellectio sit impata a uoluntate. ex hoc non
sequitur quod sit praxis. Tertia conditio est
quod praxis est actus aptus natus conformiter eli-
ci intellectui recto. hoc probatur. tum. ex sexto
ethicorum. ubi dicitur quod electio recta necessario
requirit rationem rectam. et si hoc est uerum de

electione que est actus elicitus uoluntatis pari
ratione de acto impato. Tum ex dicto
Augustini. quinto de trinitate capitulo primo
quod intellectus intelligit sibi et aliis. sicut ergo
potest iudicare de actu suo. ita de actibus alia-
rum potentiarum que sunt posteriores. et per
hoc si recte iudicet oportet ipsum actum qui
est praxis confirmiter elici si debeat esse rectus
Ex duabus conditionibus ultimis ipsius praxi
sequitur quod actus impatus a uoluntate non est
primo praxis. sed quasi per accidens. quod patet
ex hoc quod non est primo posterior intellectui
nec primo natus elici conformiter rationi recte
oportet ergo alium actum esse primo praxim.
iste non est nisi actus elicitus uoluntatis qui
est uolucio. quia per uolucionem habet deas condi-
tiones actus impatus. et ipsa non per aliud. Et
hec ratio eius quod est esse primo. ex primo po-
capitulo de universalibus. Tum ultra quanto a
liquo est primo tale coniunctum cum aliquo po-
steriori adhuc esset tale si posset ab illo sepa-
ri. ergo si actus uoluntatis posset separari ab ac-
tu alterius potentie erit praxis etiam ab illo
sepatus. separat autem circa quodcumque obie-
ctum circa quod potest esse actus uoluntatis et
non actus alterius potentie inferioris. cuius
modi sunt omnia immaterialia. ergo circa om-
ne tale solus actus elicitus uoluntatis est praxis.
Quarta conditio est talis. quod praxis
est actus qui potest recte et non recte elici et hoc
significatur cum dicitur. ad hoc cum sit rectus
nam si non posset recte et non recte elici fru-
stra poneretur respectu eius scientia practica dire-
ctiua. non enim indigeret directiua.

Quantum ad secundam principalem dico. quod
ista extensio scientie practice ad praxim ut re-
gule ad regulatum consistit in duplici respec-
tu uel relatione aptitudinali. scilicet. confor-
mitatis et prioritatis naturalis. de pri-
oritate patet per illud sextum ethicorum. quod
electio recta requirit rationem rectam. non
autem necessario eam requireret nisi esset pri-
or. De confirmitate habetur etiam ibidem
quod ueritas considerationis practice est con-
fesse se habens appetitui recto. Dicitur apti-
tudinali. quia neutra relatio requiritur actu-
alis. quod enim praxis actualiter sequatur consi-
derationem cui sit conformis. hoc omnino
accidit considerationi. nam si ab actuali exte-

dictum Augustini

dictio

sione diceret practica nulla scientia est neco
 practica s3 ead qntoq3 practica qntoq3 specu
 lativa . quod est impossibile . sufficit g^o du
 plex extensio aptitudinalis . Ex his conclu
 do correlarie q^d nulla scientia est vere practi
 ca nisi sit directiva alicuius vere praxis m^o
 pre exposito ¶ Quantum ad tertium dico
 q^d methaphi. est scientia speculativa non
 practica . probat^r tum . ex auctoritate Ex .
 hic in littera . ex sexto metha. Probat^r eti
 am per rationem . Omnis scientia practica
 est directiva alicuius vere praxis secundum
 duplicem respectum predictum . sed metha.
 non est huiusmodi g^o r^e maior patet ex pre
 cedentibus . minor probat^r . quia cognitio
 entis inquantum ens . non est nata dirigere
 in aliquam vere praxim . patet discurrendo
 per actus omnium potentiarum qui possunt
 esse praxes secundum descriptionem posita i
 primo articulo questionis . ¶ Ad argumen
 ta . ad primum data maiore ad minorem di
 co q^d secundum opinionem Az. felicitas co
 sistit in speculatione dei . que non est praxis
 ut patet de primo articulo . 7 ideo licet me
 thaphi. ordinatur ad felicitatem ex hoc non
 est censenda practica . quia ex hoc non exte
 dit ad praxim . Si dicas q^d etiam metha
 phisica ordinat^r ad amorem ultimi finis . Di
 co q^d non ordinat^r ad aliquem amorem qui
 sit actus elicited voluntatis maxime secundum
 phum qui respectu ultimi finis non posuit ali
 quam praxim . sed ille amor est quedam dile
 ctio naturalis . uel amor naturalis qui semp
 necessario est rectus . 7 p consequens non est
 praxis . quare methaphi. que ad talem amo
 rem ordinat^r non propter hoc erit practica
 ¶ Ad secundum concedo q^d ordinare in ra
 tione directivi uel regulativi est scientie prac
 tice . sed sic minor est falsa . cum dicit q^d
 metha. ordinat^r 7 sapientis est ordinare . dico
 q^d verum e in ratione finis . 7 sic intelligit
 Az. 7 hoc non sufficit ad practicam scientia
 scientia enim practica non solum ordinat in
 ratione finis : sed etiam in ratione efficientis
 Aliter dicit q^d si dirigit etiam effectiue no
 tamen in praxi . quia actus aliarum scientia
 rum in quibus dirigit non sunt alterius gene
 ris a speculatione g^o nec praxis : ¶ Ad ter
 tium qd est a simili dico q^d non currit quatu

or pedibus . quia licet sit simile in hoc qd i
 cut theologia supnaturalis pficit nos in esse
 supnaturali : ita methaphi. in esse naturali
 tamen est dissimile quia theologia divina p
 ficit nos in amore caritatis que est actus eli
 citus voluntatis : 7 p consequens uera prag
 is . metha. autem pficit nos in actu amoris
 naturalis qui non est praxis cum sit necessario
 actus rectus 7 non pot recte 7 non recte elici
 quare relinquit^r qd illa sit practica ista uero
 non . ¶ Ad quartum dicendum qd licet me
 tha . sit communis omni scientie rone subiecti
 qd est ens comuni omni enti . tamen modus
 considerandi non est communis sed ppius . s.
 speculativus nec in modo considerandi abstra
 hit ab utraq3 sed solum quantum ad subiectum .

12^a ¶ Querit^r utrum speculativa sci
 entia sit nobilior practica .
 uidet^r q^d non . nam cuius fi
 nis nobilior illa scientia e no
 bilior . sed finis practice est bonum esse . finis
 speculative uerum scire . primum autem no
 bilius est secuto patet . g^o practica e nobilior
 speculativa ¶ Preterea scientia ordinativa
 alterius est nobilior ordinata . sed scientia ci
 uilis que est practica ordinat speculativam ut
 dicit^r primo ethicor. g^o r^e . Contra Az.
 hic in lra . sed expressius sexto 7 xi metha.
 Respondeo secundum uiam phiⁱ omni practi
 ca est aliqua speculativa nobilior . 7 ideo spe
 culativa e simpliciter nobilior practica . pro
 batio huius . quia practica est gra^u usus . spe
 culativa autem gratis speculandi uerum . sed
 secundum est nobilior primo . probatio illud
 e nobilior per quod conuenimus cum nobilissi
 mo . sed per intellectionem ueritatis conueni
 mus cum substantiis sepatis que sunt entia
 nobilissima . non enim faciunt sicut nos . nec
 agunt aliqua communia nobiscum . g^o speculati
 ua est nobilior . hoc autem intelligo nisi pra
 ctica excedat speculativam in nobilitate obie
 cti . quod dico propter ueram theologiam te
 nendo qd sit practica . ¶ Contra theologia
 supnaturalis est nobilior metha . 7 tamen
 illa est uere practica ut suppono tanquam ue
 rum . ¶ Respondeo uerum est . Quid g^o
 uidet^r ad Az . dicit^r q^d metha . est nobilior

ad p^{ri}ma argumenta

ad 2^m

ad 3^m

ad 4^m

R^{mo}

ob^o

solu^o

omnibus aliis scientiis humanis ad inuen-
tis. de talibus enim loquitur.

¶ Ad argumenta. Ad primum 9° dicen-
dum qd bonum simpliciter non est finis pra-
ctice. de qua *Az.* loquitur. sed bonum ope-
ris. nobilius autem est bonum speculativum qm
bonum operis. scientia enim practica est ut
boni finis non simpliciter sed secundum vir-
tutes. et illud non est bonum simpliciter. qd
secundum philosophum ordinatur ad magis bonum no-
strum. scilicet ut speculemur substantias separatas
et quietemur in speculatione earum. ista autem
speculatio est summum bonum nostrum. qd
est felicitas secundum *Az.* 10. ethicorum.

¶ Ad secundum nego minorem. ad proba-
tionem dico qd aliud est ordinare scientiam in
se aliud ordinare quis eam legere debeat ut
docere vel audire. civilis autem ordinat non
istam sed quis audiat aut doceat istam. Se-
cundum pertinet ad practicum. primum non
unde aliud est ordinare usum alicuius et qd
debet legere et exercere qd facit civilis aliud
est ordinare ipsam scientiam in se et qd non
facit practicus civilis. Exercitium 9° civilis
sic ordinantis est melius non simpliciter sed
in aliquo sensu et secundum quid modo per-
posito et quare ratio non concludit.

Explicit primus liber.

¶ *TR. CA. Secundum.*

libri metha. Quod
est primo utrius pri-
ma principia complexa
sicut de quolibet af-
firmatio etc. et omne

totum est maius etc. sint nobis naturaliter
cognita. Et videtur qd sic. nam commenta
primo metha. commento primo super illud.
nullus ignorat locum ianue in domo dicitur
prima principia sunt nobis naturaliter cog-
nita in quolibet genere entium. **¶** Preterea
prima principia complexa non sunt nobis cognita
per inventionem nec per doctrinam. 9° sunt na-
turaliter nota. consequentia patet. quia non
sunt plures modi cognoscendi quam isti duo
probatio antecedentis quia omne cognitum per
doctrinam vel per inventionem cognoscitur
per aliquid prius notum. per illud primo po-
tius omnis doctrina et omnis disciplina etc. sed
primis principis nihil est prius notum. 9°
non sunt cognita per doctrinam nec per in-
ventionem.

¶ Contra philosophum tertio de anima. vi-
detur qd anima de se est sicut tabula rasa in qua
nihil de pingitur. 9° secundum suam naturam et
ex se nullam habet cognitionem. **¶** Re-
spondeo et dico duo. primum qd notitia pri-
morum principiorum non inest nobis a natu-
ra. probatio huius. quia omnis nostra cog-
nitio intellectus ortum habet a sensu. et per con-
sequens non inest a natura. sed cognitio pri-
morum principiorum est intellectus. patet
ante respectu primorum principiorum pon-
tur habitus qui dicuntur intellectus. 9° etc. ma-
ior declaratur. quia anima nostra nullam ha-
bet cognitionem naturalem ex natura sua nec
simplicium nec complexorum. sed omnis cog-
nitio eius oritur a sensu. primo enim movetur
sensus ab objecto simplici non complexo et a se-
cundo movetur intellectus et intelligit simpli-
cia qui est primus actus intellectus deinde post
apprehensionem simplicium sequitur alius actus
qui est componere simplicia ad invicem. et post istam
compositionem habet intellectus ex lumine natu-
rali ut assentiat illi veritati complexe si illud
complexum sit primum principium. **¶** Se-
cundum dictum est qd notitia primorum prin-
cipiorum

Rno.

*Unum complexum quicquid
non inest nobis a natura*

2um dictum

*Ad 1um p^{ar}te
et 2^{am} p^{ar}te
et 3^{am} p^{ar}te*

Ad 4^{am}

Ad 5^{am}

Rno

Ad 6^{am}

Solutio

ad argumenta

ost

Solutio

primus

principiorum dicitur nobis inesse naturaliter quatenus ex lumine naturali intellectus sunt nobis nota habita notitia simplici terminorum quatenus principia cognoscimus in quantum terminorum cognoscimus. ex primo posteriorum. ¶ Ad argumenta ad illud comen. dicendum quod pro tanto dicuntur nobis naturaliter nota: pro quantum facta compositio terminorum simplicium statim ex lumine naturali intellectus adheret illi veritati tamen cognitio terminorum acquiritur ex sensibus. unde habitus principiorum quo adheremus primis principis dicitur intellectus. ¶ Contra si sic tunc omnes homines illis principis equaliter assentirent. quod est falsum. 8° autem. quia probatur: quod quod consequitur hominem vel intellectum nostrum secundum naturam suam equaliter reperitur in omnibus hominibus vel in omnibus habentibus intellectum. falsitas contra patet per comen. qui super secundo philosophico. in principio dicit. quod aliqui propter consuetudinem negaverunt prima principia. et exemplificat de christianis qui negant illud ex nichilo nichil fit. ¶ Dicendum quod ratio data intelligenda est de principis simpliciter. cuiusmodi sunt impossibile est idem simul esse et non esse. omne totum est maius sua parte et huiusmodi circa que impossibile est errare secundum philosophum quarto huius non autem procedit de his que possunt esse conclusiones respectu primorum principiorum talibus enim potest unus magis quam alius assentire. et de talibus loquitur comen. ubi supra. ¶ Ad secundum principale dicendum quod cognitio principiorum quantum ad simplicia acquiritur ex sensibus. et sic aliquantulum sunt nota ex persistenti cognitione. cum autem dicitur quod non sunt nota per doctrinam nec per inventionem. dico quod verum est quantum ad cognitionem completam. et ista dividit acquisitionem scientie que fit per prius nota. non sic autem est de intellectu quod ponitur habitus principiorum et hoc modo est de tertio modum cognoscendi.

¶ Item difficultas cognoscendi res sit ex parte intellectus nostri cognoscentis vel ex parte rerum cognoscibilium. et videtur quod sit ex parte rerum. nam res sunt cognoscibiles in quantum sunt in actu et certe in

se et determinate secundum philosophum nono. huius capitulo ultimo. sed multe res sunt de se potentiales. ut materia. et multe certe. ut tempus et motus. multe indeterminatae ut infinitum. 8° difficultas cognoscendi tales res est ex parte ipsarum rerum non ex parte intellectus nostri. ¶ Confirmatur per commenta. primo methaphysico. capitulo primo quod difficultas intelligendi formas materiales est ex parte ipsarum formarum et non ex parte intellectus nostri. ¶ Preterea. sicut se habet materia summe disposita ad susceptionem forme. ita intellectus summe dispositus se habet ad intellectionem rei. sed quanto materia est summe disposita ad susceptionem forme non est difficultas recipiendi formam ex parte materie sicut patet de lumine in medio. quia enim medium quantum est de se est summe dispositum. ideo difficultas recipiendi lumen non est ex parte medii. 8° similiter se habebit intellectus summe dispositus ad intellectionem rei. sed intellectus noster est summe dispositus de se ad cognoscendum res cum in eo non sit nisi sola privatio cognitionis et non aliquid contrarium cognitioni rerum quod si sic. in parte intellectiva esset propria alteratio. quod negat philosophus quinto. et quinto philosophico. Item per hoc differt sensus ab intellectu. quod sensus corrumpitur ab excellenti sensibili. in intellectu autem magis habilitatur et confortatur ab excellenti intelligibili. cuius ratio est quia sensus est potentia organica. non autem intellectus. 8° si intellectus non potest intelligere. iste defectus erit ex parte rerum. Contra est philosophus hic qui dicit quod difficultas est cum difficultatis non est in rebus sed in nobis quod probatur: quia sicut oculi noctue etc. ¶ Respondetur. una opinio est comen. quod rerum quedam sunt materiales. et quedam immateriales dicit 8° quod ex parte intellectus nostri est difficultas cognoscendi subas si patas et ideo ex parte earum sed intellectione subas materiales est difficultas ex parte rei. cuius ratio assignatur quod unumquodque est cognoscibile secundum quod est in actu. quod 8° substantie immateriales sunt omnino in actu. materiales vero non sunt simpliciter in actu. ideo non habent immateriales de se quod difficulter cognoscantur. materiales autem habent de se difficultatem cognoscendi. Sed contra hoc quod dicitur de sub

en

R. Andio

ob 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

2
2
Sensibile materialibus argitur sic. si in rebus
materialibus est difficultas ex parte earum. ergo
hoc item erit cooperando illas res ad omnem
intellectum. consequens est falsum. sicut per
respectu intellectus divini. 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100° 101° 102° 103° 104° 105° 106° 107° 108° 109° 110° 111° 112° 113° 114° 115° 116° 117° 118° 119° 120° 121° 122° 123° 124° 125° 126° 127° 128° 129° 130° 131° 132° 133° 134° 135° 136° 137° 138° 139° 140° 141° 142° 143° 144° 145° 146° 147° 148° 149° 150° 151° 152° 153° 154° 155° 156° 157° 158° 159° 160° 161° 162° 163° 164° 165° 166° 167° 168° 169° 170° 171° 172° 173° 174° 175° 176° 177° 178° 179° 180° 181° 182° 183° 184° 185° 186° 187° 188° 189° 190° 191° 192° 193° 194° 195° 196° 197° 198° 199° 200° 201° 202° 203° 204° 205° 206° 207° 208° 209° 210° 211° 212° 213° 214° 215° 216° 217° 218° 219° 220° 221° 222° 223° 224° 225° 226° 227° 228° 229° 230° 231° 232° 233° 234° 235° 236° 237° 238° 239° 240° 241° 242° 243° 244° 245° 246° 247° 248° 249° 250° 251° 252° 253° 254° 255° 256° 257° 258° 259° 260° 261° 262° 263° 264° 265° 266° 267° 268° 269° 270° 271° 272° 273° 274° 275° 276° 277° 278° 279° 280° 281° 282° 283° 284° 285° 286° 287° 288° 289° 290° 291° 292° 293° 294° 295° 296° 297° 298° 299° 300° 301° 302° 303° 304° 305° 306° 307° 308° 309° 310° 311° 312° 313° 314° 315° 316° 317° 318° 319° 320° 321° 322° 323° 324° 325° 326° 327° 328° 329° 330° 331° 332° 333° 334° 335° 336° 337° 338° 339° 340° 341° 342° 343° 344° 345° 346° 347° 348° 349° 350° 351° 352° 353° 354° 355° 356° 357° 358° 359° 360° 361° 362° 363° 364° 365° 366° 367° 368° 369° 370° 371° 372° 373° 374° 375° 376° 377° 378° 379° 380° 381° 382° 383° 384° 385° 386° 387° 388° 389° 390° 391° 392° 393° 394° 395° 396° 397° 398° 399° 400° 401° 402° 403° 404° 405° 406° 407° 408° 409° 410° 411° 412° 413° 414° 415° 416° 417° 418° 419° 420° 421° 422° 423° 424° 425° 426° 427° 428° 429° 430° 431° 432° 433° 434° 435° 436° 437° 438° 439° 440° 441° 442° 443° 444° 445° 446° 447° 448° 449° 450° 451° 452° 453° 454° 455° 456° 457° 458° 459° 460° 461° 462° 463° 464° 465° 466° 467° 468° 469° 470° 471° 472° 473° 474° 475° 476° 477° 478° 479° 480° 481° 482° 483° 484° 485° 486° 487° 488° 489° 490° 491° 492° 493° 494° 495° 496° 497° 498° 499° 500° 501° 502° 503° 504° 505° 506° 507° 508° 509° 510° 511° 512° 513° 514° 515° 516° 517° 518° 519° 520° 521° 522° 523° 524° 525° 526° 527° 528° 529° 530° 531° 532° 533° 534° 535° 536° 537° 538° 539° 540° 541° 542° 543° 544° 545° 546° 547° 548° 549° 550° 551° 552° 553° 554° 555° 556° 557° 558° 559° 560° 561° 562° 563° 564° 565° 566° 567° 568° 569° 570° 571° 572° 573° 574° 575° 576° 577° 578° 579° 580° 581° 582° 583° 584° 585° 586° 587° 588° 589° 590° 591° 592° 593° 594° 595° 596° 597° 598° 599° 600° 601° 602° 603° 604° 605° 606° 607° 608° 609° 610° 611° 612° 613° 614° 615° 616° 617° 618° 619° 620° 621° 622° 623° 624° 625° 626° 627° 628° 629° 630° 631° 632° 633° 634° 635° 636° 637° 638° 639° 640° 641° 642° 643° 644° 645° 646° 647° 648° 649° 650° 651° 652° 653° 654° 655° 656° 657° 658° 659° 660° 661° 662° 663° 664° 665° 666° 667° 668° 669° 670° 671° 672° 673° 674° 675° 676° 677° 678° 679° 680° 681° 682° 683° 684° 685° 686° 687° 688° 689° 690° 691° 692° 693° 694° 695° 696° 697° 698° 699° 700° 701° 702° 703° 704° 705° 706° 707° 708° 709° 710° 711° 712° 713° 714° 715° 716° 717° 718° 719° 720° 721° 722° 723° 724° 725° 726° 727° 728° 729° 730° 731° 732° 733° 734° 735° 736° 737° 738° 739° 740° 741° 742° 743° 744° 745° 746° 747° 748° 749° 750° 751° 752° 753° 754° 755° 756° 757° 758° 759° 760° 761° 762° 763° 764° 765° 766° 767° 768° 769° 770° 771° 772° 773° 774° 775° 776° 777° 778° 779° 780° 781° 782° 783° 784° 785° 786° 787° 788° 789° 790° 791° 792° 793° 794° 795° 796° 797° 798° 799° 800° 801° 802° 803° 804° 805° 806° 807° 808° 809° 810° 811° 812° 813° 814° 815° 816° 817° 818° 819° 820° 821° 822° 823° 824° 825° 826° 827° 828° 829° 830° 831° 832° 833° 834° 835° 836° 837° 838° 839° 840° 841° 842° 843° 844° 845° 846° 847° 848° 849° 850° 851° 852° 853° 854° 855° 856° 857° 858° 859° 860° 861° 862° 863° 864° 865° 866° 867° 868° 869° 870° 871° 872° 873° 874° 875° 876° 877° 878° 879° 880° 881° 882° 883° 884° 885° 886° 887° 888° 889° 890° 891° 892° 893° 894° 895° 896° 897° 898° 899° 900° 901° 902° 903° 904° 905° 906° 907° 908° 909° 910° 911° 912° 913° 914° 915° 916° 917° 918° 919° 920° 921° 922° 923° 924° 925° 926° 927° 928° 929° 930° 931° 932° 933° 934° 935° 936° 937° 938° 939° 940° 941° 942° 943° 944° 945° 946° 947° 948° 949° 950° 951° 952° 953° 954° 955° 956° 957° 958° 959° 960° 961° 962° 963° 964° 965° 966° 967° 968° 969° 970° 971° 972° 973° 974° 975° 976° 977° 978° 979° 980° 981° 982° 983° 984° 985° 986° 987° 988° 989° 990° 991° 992° 993° 994° 995° 996° 997° 998° 999° 1000°

q3 secundum proportionem caloris sui eque fa-
cilitate calefacit licet non simpliciter. ¶ Ad
argumenta ad primum dico qd unūquodque
cognoscitur inquantum ens. illa ergo que sunt
imperfectiora in entitate non habent ita perfectam
cognitionem simpliciter. tamen cognitio ea-
rum proportionata ita facilius est de eis quā
tum est ex parte sui sicut de quibuscumque aliis
quantum ex parte ipsorum. nec plus concludit
ratio. ¶ Ad secundum dico qd minor ē
falsitas cum dicit qd intellectus noster est summe
dispositus ad intellectionem rei ad probandum
dicendum qd ista dispositio non est propter
contrarium. sicut oculus nocturnus non habet con-
trarium luminis solis sed hoc est propter debi-
litate virtutis sue incomprehensibile. ¶ Ad
tertium de differentia inter sensum et intelle-
ctum. dicendum qd difficultas ista non est
in intellectu quia debilitatur per organum. sed
quod virtus intellectus est debilis cognoscendo
sensum autem habet utrumque impedimentum
scilicet tam ex parte organi ad cuius corruptionem de-
bilitatur. quā ex parte debilitatis in virtute
cognitiva.

2
¶ Num substantie immateri-
ales possint cognoscere secundum
suas quantitates ab intellectu
utroque utitur. ¶ sic. prius
per commentum. qui in loco illo dicit sic qd hoc ex-
emplum Aristotelis non demonstrat res abstractas intel-
ligere et impossibile nobis. sicut est impossi-
bile vegetioni aspicere solem. quia si ita es-
set nature ociose egisset. quia fecisset illud
qd in se naturaliter est intelligibile non esse
intelligibile ab aliquo intellectu. sicut si feci-
set solem non apprehensum ab aliquo visu.
¶ Preterea. intellectus nihil intelligit nisi
sub ratione immaterialis. et tertio de anima
6° maxime intelligit simpliciter immateria-
lia. consequentia patet. quia ubi maxime ē
ratio formalis obiecti illud est maxime appre-
hensibile a potentia. probatio antecedentis
quia propter hoc actio intellectus a gentis po-
nitur ut obiectum materiale fiat aliquo modo
immaterialis. ut sic fiat natum ad movendum
intellectum possibilem. ¶ Confirmatur
quia commenta. tertio de anima recitat opinio-
nem Averrois. qui vult qd intellectus potest ab
Cui

habere formale a materiali. et sic quidditatem
substantie materialis a singularibus. Quod si in
tate sic abstracta adhuc remanet aliquid ma
teriale. adhuc potest ulterius abstrahere for
male a materiali quo usque tandem deveniat
ad quidditatem simpliciter immaterialem. et
hanc cognoscit. quia hanc abstrahit a singu
laribus. ¶ Preterea de subiecto demonstra
tionis oportet esse notum quid est. et prius
posterius. sed de substantiis abstractis mul
ta a philosophis demonstrantur. sicut patet. duode
cimo huius de intelligentia prima. scilicet. Quod sit
sempiterna et Quod moueat sicut appetibile et
intelligibile non mota. et Quod est uita. et Quod
semp actu intelligit. et Quod se ipsam intelligat
sicut obiectum primum. ita etiam probat nu
merum intelligentiarum iuxta numerum or
bium celestium mobilium. quod quidditates oim
nium philosophi cognouerunt. Contra Aristotelem hic
in libro. Sicut se habet oculus nictitans ad
lucem dei. sic intellectus noster ad ea que
sunt manifestissima in natura. cuiusmodi sunt
substantie sepe. sed primum est. impossi
bile. 2. et secundum. ¶ Preterea plus di
stat intelligibile incretum ab intellectu creato
quam intelligibile creatum a sensu. sed intel
ligibile creatum non potest apprehendi a sen
su. 3. multo minus intelligit ille incretum
ab intellectu creato. ¶ Preterea non pla
te extendit potentia passiva quam potentia ac
tiva sibi correspondens. sed potentia activa
intellectus que est intellectus agens non se
extendit ultra fantasmatum et sensibilia. ergo
nec intellectus possibilis qui est potentia passiva
¶ Preterea si sic. 4. homo posset naturali
ter ad beatitudinem attingere. consequens est
falsum. 5. et antecedens. consequentia probat
et decimo ethicorum. ubi dicit philosophus Quod felici
tas consistit in speculatione istarum substantia
rum. In ista questione sic procedam. prius
premittam unam opinionem. secundo subi
gam eius probationem. tertio dicam aliter
ad questionem. ¶ Quantum ad primum
est una opinio Quod anima coniuncta corpori non
potest intelligere substantiarum abstractarum quid
itates. cuius motus sunt duo. primum est
Quod anima coniuncta corpori nichil intelligit ni
si abstrahendo a fantasmatibus. sed substan
tie sepe non faciunt fantasmatum nec possunt

cognosci ex his que faciunt fantasmatum 6. et
probatur maior. quia lesio organo facit intel
lectus impediri ab addiscendo incognita. et a
speculando igitur quod non est nisi in utroque organo
fantasmatibus indigeret. tum. quod cum volumus
aliquid intelligere formamus nobis idolum. quod
ad simpliciter unde tertio de anima dicitur
Quod sic se habent fantasmatum ad intellectum
sicut sensibilia ad sensum. minor habet duas
partes. prima probatur sic. quia fantasia est mo
tus factus a sensu secundum actum. et secun
do de anima. sed substantie sepe non sunt
sensibiles. 7. nec fantasiabiles. secunda pro
batur. tum. quia effectus qui non adequat
potentiam cause non inducit in cognitionem
quidditatis cause. quod quidditas talis cause excedit
effectum illum. sed substantie sepe si cog
noscantur per illa que faciunt fantasmatum in no
bis tantum cognoscuntur per effectus huiusmodi.
qui scilicet non adequant potentiam sue cause. 8.
et cum. quia finiti ad infinitum nulla est pro
portio. 9. nec aliquis effectus sensibilis est
proportio ad quidditatem dei. si 10. quidditas dei
qui est prima causa effectus non potest cogno
sci per effectum. multominus quidditas alterius
substantie sepe. cum quilibet alia minus
causet quam prima. secundum primam pro
positionem de causis. Secundum motum est
quia quidditas substantie materialis est proprium
obiectum intellectus nostri possibilis. ergo
nichil poterit per se intelligi a nobis quod nec est
materialis quidditas nec cognoscibile per tale
quidditatem. sed substantie sepe sunt huius
modi 11. et primum manifestum est de qui
ditate substantiarum immaterialium. Secun
dum probatur ut prius per non adaequationem
et in proportionem. maior ostenditur. quia ob
iectum proportionat potentie. cuius est intelle
ctus autem est potentia existens in materia non
tamen operatur mediante organo. 12. obiectum
eius erit existens in materia. non autem con
siderat in quantum existens in materia. talis
autem est quidditas substantie materialis abstr
acta per intellectum agentem. ¶ Confir
mas. quia nisi quidditas materialis esset obiectum
intellectus possibilis. non uideretur ne
cesse ponere actionem intellectus agentis contra
obiectum intellectus possibilis. ¶ Quan
tum ad secundum contra istam opinionem et

de organo
lesio

de solo
formate

de adiecto
effectus ad
causam

in finiti

in motum

Quod

una opinio
primum motum

quod intellectu
est in materia
non in organo
mediante
organum

in phas
opinionem

gultur p quinq rationes primo sic. Omnia
homines scire desiderant: et primo metha.
g^o maximam scientiam maxime desiderabunt
sicut et in plogo arguit phis. maxima autem
scientia est circa maxime scibilia cuiusmodi
sunt prime cause que sunt substantie septe.
g^o scientia primarum causarum maxime desi-
derat ab homine naturaliter, sed desiderium
naturale non est ad impossibile. et primo me-
tha. nam alius esset frustrus: g^o possibile est
homini habere scientiam de primis causis qz
sunt substantie abstracte uel septe. ¶ Pre-
terea. secundo aliqui phis decimo ethicor.
probat qz felicitas hominis consistit in specula-
tione ueritatis et concludit in fine capituli
qz sapientia erit utiqz felicitatius. et secundo
ipsum in septo ethico. sapientia est circa altis-
simas causas. g^o in speculatione altissimarum
causarum consistit felicitas hominis. ad fe-
licitatem autem hominis cum sit finis p^{ri}us
hominis non est impossibile homini ptingere
nam ut dicit secundo huius Nullus conatur
ad terminum non futurum. uenire. Item na-
tura reddit homini necessarium ad attingendum
hunc finem. sicut pot. probari a simili de
stellis. sicut ponitur secundo de celo et mun-
do. qz stelle p se moueri possent motu p
gressiuo natura redderet eis instrumenta et or-
gana ad motum. ¶ Respondet ad istas
duas rationes. qz possibile est homini sci-
re scientiam maxime scibilem quantum ad
primam rationem. et speculari altissimas cau-
sas. quantum ad secundam. non tamen in hac
uita. sicut omnes desiderant in hac uita ad
beatitudinem secundum August. 13. de trini-
tate. ad quem non possumus ptingere in hac
uita. ¶ Contra felicitas de qua loquitur
Arist. decimo. ethicor. haberi potest in hac ui-
ta: dicit enim sic. quare erit utiqz felicitas
speculatio quedam. opus autem erit et expe-
ritiori prosperitate: non enim p se sufficiens na-
tura ad speculari. sed oportet corpus sanum
esse et cibum et reliquum famulatum existere.
et sed certum est qz illa non habent nisi in
hac uita. ¶ Confirmat. quia non e cer-
tum ex intentione phi qz ponat aliam inter
esse. quia in diuersis locis ut in secundo de
anima et p^{ri}. huius uidet loqui dubitatur
sed certum est secundum ipsum felicitatem

esse finem hominis. et p consequens possibile e
attingi. g^o hoc debet poni in aliquo statu.
quem certum sit ipsum certitudiniter pos-
sibile. ¶ Preterea contra responsionem in se
arguitur primo sic. potentia im pportio-
nata alicui obiecto non potest p aliquem habitum
aduenientem sibi cognoscere p se illud ob-
iectum. g^o si potentia intellectiva anime co-
munes corpori sit im pportionalis quodam
substantie septe. p nullum habitum que re-
ciperet tam eadem remanebit septe potest
fieri pportionalis. g^o intellectus septe si
cognoscat illas substantias septe sicut nec
conducitur. probatio minoris. quia omnis ha-
bitus receptibilis in aliqua potentia uel res-
picit p obiecto p^{ri}o obiectum istius pot-
est: puta si sufficit ad eliciendum omnem ac-
tum illius potentie in ratione p^{ri}mi principii
et formalis elicitus. uel respicit p^{ri}o obiecto
p^{ri}o aliquod peculiare contentum sub obie-
cto potentie. sicut patet de diuersis habi-
tus potentie intellective. exemplum p^{ri}mi.
habitus metaphisicus forsan. exemplum se-
cundi. habitus geometricus uel arithmeticus
minquam tamen habitus respiciens p ob-
iecto aliquid improporionale potentie poterit re-
cipi in tali potentia. ¶ Preterea. si intel-
lectus septe cognosceret aliquod obiectum
p se quod modo non potest cognoscere. pu-
ta quodammodo talium substantiarum. g^o non
esset eadem potentia tunc et modo. quia ei-
dem potentie est idem obiectum. et secundo
de anima. ¶ Preterea. tertio ad p^{ri}nci-
pale sic. phis secundo huius arguit sic. si fi-
nes essent infiniti nullus esset agens p intel-
lectu. Sequentia illa non ualet nisi agens p in-
tellectum intenderet non solum finem p^{ri}mi
sed omnes fines essentialiter ordinatos. nullum
autem agens p intellectum intendit agere p^{ri}-
ter finem quem non cognoscit. g^o agens per
intellectum cognoscit non solum finem p^{ri}-
mum sed etiam omnes essentialiter ordinatos
in ultimum. si g^o non posset illum ultimum
cognoscere non est agens p intellectum. qd
phis negaret. ¶ Preterea. quarto sic.
in secundo huius arguit phis sic. si cause es-
sent infinite nihil contingeret cognosci. illa
consequentia non ualet nisi ad cognitionem
cuiuslibet oportet cognoscere omnes causas

ubi istam rationem
difficilis intellectu

quisio qda

obiectio

qd itell
est in gual
modum
organum

probatur
p^{ri}mo

si g^o non contingit intelligere primam causā
que est maxima causa cu. ubi est effectus : nul
lum effectum contingit intelligere .

¶ Preterea quinto sic .ueritas rei aut est
cōformitas rei ad ppriam mensurā . aut non
est sine illa conformitate . g^o si contingat in
telligere ueritatem alicuius rei naturalis : po
ssibile erit intelligere conformitatez illius rei
ad propriam mensuram . illa mensura est pro
prie ideo in mente diuina . sed conformitatez
ad ideam non contingit intelligere nō intelle
cta ideo . cum respectus non intelligat sine
termino g^o si ē aliqua ueritas a nobis intelligi
bilis . per consequens et ideo . ¶ Respon
detur ad omnes istas quinqz rationes q^o non
concludunt nisi q^o cognoscimus de substantiis
separatis quia sunt uel inquantum sunt cause
omnium istorum inferiorum . non autem p
pter quid cum effectus deficiens non sufficit
ad causandum notitiam de quid est cause .

¶ Aliter respondetur q^o cognoscimus de il
lis substantiis quid non sunt . quia .s. nō sūt
aliquid istorum inferiorum : per hoc enim co
gnoscimus ipsas esse causas excedentes res
pectu horum . non autem cognoscimus quid
sunt : et hoc concludunt dicte rationes : nō
plus . ¶ Sed contra . primo contra utrā
qz solutionem simul nam secundum phūm .
quarto huius . ratio quam significat nomen ē
diffinitio . diffinitio autē exprimit quid rei .
g^o ubicunqz intelligimus rationem quam sig
nificat nomen ibi possumus intelligere quid ē
res . sed ubicunqz imponimus nomen ad sig
nificandum ibi possumus intelligere rationez
quam significat nomen . nullus enim signifi
cat per uocem quod non intelligit : substan
tiis autem abstractis uel separatis imponim^o
nomina propria significatiua ipsarum . quod
p3 q^o de nullo sunt uera illa que de deo affir
matur nisi de illa substantia separata cui hoc
nomen imponimus g^o possumus intelligere qd
sunt . ¶ Secundo contra primam respon
sionem specialiter arguitur sic . nam secūdu
phūm secundo posteriorum . capitulo illo .
Iterum autem speculandum . ubi tractat de
cognitione si est et quid est . uult expresse q^o
quando cognoscitur si est per se tunc cognos
citur quid est . quando autē cognoscitur si est
per accidens nec cognoscimus si est neqz qd

est . cum g^o de substantiis separatis cognos
cimus si est secundum te non tamen per acci
dens quia hoc non est cognoscere si est . seq^o
q^o de ipis possumus cognoscere quid est ma
xime d^o deo ubi id ē . si ē : qd ē ¶ Preterea
impossibile est cognoscere compositionem ali
quorum nisi cognitis terminis uel extrinsecis
quia secundum phūm primo per armenias .
capitulo de uerbo . esse significat quandā cō
positionem quam sine compositis non est in
telligere . sed esse immediate inest quiditati il
larum substantiarum . g^o si cognoscimus sub
stantias esse : per consequens esse quiditati
earum in esse . sequitur de necessitate q^o cog
noscimus quiditates earum . ¶ Tertio
contra responsionem secundam arguitur speci
aliter sic . quia omni propositione negatiua
est aliqua ppositio affirmatiua prior . g^o si
cognoscatur de substantia separata quid non ē
oportet cognoscere quid est . antecedens p3
ex secundo per armenias capitulo ultimo ubi
dicit phūs q^o illa propositio bonum non est
malum est uera : quia hec affirmatiua prior ē
uera . bonum est bonum . et quarto hui^o di
cit phūs notior itaqz est dictio quam oppo
sita negatio . stant ergo dicte rationes impro
bantes dictam opinionem . ¶ Quantum
ad tertium est dicendum ad questionem q^o
substantie separate possunt intelligi secunduz
quiditates proprias ab intellectu uiatoris se
cundum modum qui dicetur . conclusio ista
patet . tum ex improbatione dicte opiniois
tum ex nono huius . capitulo ultimo . ubi
dicit q^o ignorantia de illis uon est in nobis
sicut cecitas . sed talis est in non habentibz
intellectum . tum quia . si effectus ducit in co
gnitionem cause g^o magis in cognitionē ma
gis cause . quia magis dependet ab illa . ma
gis enim ducit in cognitionem efficientis qz
materie . quia deus posset facere illum sine
materie . non autem posset facere sine efficiē
te . magis etiam ducit in cognitionem efficiē
tis remoti . quia minus potest fieri sine illo
¶ Ad uidendum autem quomodo iste sub
stantie a nobis cognoscantur . notandum est
q^o sex sunt gradus cognitionis sensitiue qui
bus correspondent alii sex gradus cognitionis
intellectiue . prima cognitio est intuitiua que
respicit obiectum ut presens est . secunda est

et alio modo sunt sex gradus
cognitionis sensitiue & alii
sex gradus cognitionis
intellectiue

respondetur ad omnes
dicentes rationes

et inueniunt

et inueniunt

ista in libris postioribus

et inueniunt

et inueniunt

et inueniunt

abstractiva . que . s . est per speciem non intuitivam sed potest esse in absentia obiecti . tertia est per accidens correspondens prime cognitioni . s . per privationem per se cognoscibilis puta cognitio obiecti presentis oppositi obiecto primo modo . quarta est cognitio per accidens scilicet per privationem cognoscibilis per se secundo modo . puta cognitio alicuius obiecti oppositi obiecto secunde cognitionis . quod in eius absentia cognoscitur per speciem tamen genitam ab eo . quinta est cognitio per compositionem specierum diversorum sensibilium . sexta est cognitio alicuius per accidens puta alicuius cui accidit obiectum per se : exemplum primi . visus videt colorem . exemplum secundi . fantasia imaginatur colorem visum . exemplum tertii . visus videt tenebram . exemplum quarti . fantasia imaginatur tenebram . exemplum quinti . fantasia imaginatur montem aureum . exemplum sexti homo videtur per figuram et colorem et alia que sibi accidunt .

Similiter etiam correspondenter dicuntur sex gradus cognitionis intellective . prima cognitio est intuitiva que dicitur notitia visionis . que est de obiecto presenti ut presens est in sua existentia . secunda cognitio est abstractiva que est obiecti presentis in sua specie genita ab obiecto quod potest esse absens in sua existentia . tertia est cognitio obiecti oppositi obiecto primo modi . quarta est cognitio obiecti oppositi obiecto secundi modi . quinta est cognitio alicuius ex conceptibus aggregatis . Sexta est per accidens cum aliquo cognoscitur per speciem illius quod sibi accidit . Exemplum primi . cognitio beatorum in patria . et illa cognitio visionis est nobis forte impossibilis pro statu isto de quo alias . exemplum secundi . cum intelligo rosam absente . exemplum tertii . cum intelligo aliquid oppositum contrarie vel forte privative obiecto intuitivae visionis . ut cum intelligo non visum obiectum intuitivae . exemplum quarti cum intelligitur oppositum contrarie vel privative obiecto abstractivae cognitio . puta cum intelligo non rosam abstractivae . exemplum quinti . cum intelligo aliquid esse ens infinitum necessarium sempiternum . exemplum sexti substantia intelligitur per speciem accidentis secundum unam opinionem .

Ad pro

positum dico quod quoditas substantiarum separatarum non intelligitur nec primo . nec secundo . nec tertio . nec quarto . sed quinto modo . s . in conceptu aggregato et aliquantulum septimo modo . s . per effectus suos . substantie enim separate cognoscuntur per hoc quod multa apprehensa simul concipiuntur que omnia nunquam alibi inveniuntur et nulli alii conveniunt . et iste est conceptus aggregatus . puta de deo quod est ens infinitum necessarium et primum et quod omnia nulli conveniunt simul accepta nisi deo . et sic de aliis intelligentiis et sic patet ad questionem .

Ad argumenta ad primum fundamentum cum dicitur quod nihil intelligimus nisi abstrahendo a fantasmatibus . aut intelligit quod nihil intelligimus nisi cuius cognitionem accipimus a fantasmatibus . aut intelligit quod nihil intelligimus nisi cuius species secundum se prius fuit in fantasia . primo modo datur maior . sed minor est falsa . sic enim de substantiis separatis possumus intelligere quid sunt . sicut patet ex precedentibus . Si intelligitur secundo modo sic illa maior est falsa . quia tunc nihil esset per se intelligibile nisi per se sensibile : quod nihil aliud facit propriam speciem in fantasia quod est falsum et contra omnes . nam anima multas rerum quoditates intelligit que non faciunt propriam speciem in fantasia . ut incorporea . Item anima seipsam cognoscit . unde anima diffinitur secundo de anima . cognoscit etiam suas potentias et suos actus et intentiones secundas : et multa alia quorum nullum facit propriam speciem in fantasia . patet et quomodo omnia intelligimus per abstractionem a fantasmatibus : quia nec in tertiam nec in quartam nec in quintam nec in sextam cognitionem veniret intellectus nisi prius esset prima vel secunda : tamen multa non cognoscit primo modo nec secundo modo et ita non abstracta a fantasmatibus sed cognoscit ea aliis modis sequentibus .

Ad illud de leione organi dico quod ea ibi non est equalitas obiectorum utriusque potest . sed causa est ratio naturalis ponere per statum isto . quod intellectus nihil potest intelligere nisi fantasia prius fantasietur circa illud .

Ad illud de idolo formato bene verum est quod incipit cognitio . sed ultra intellectus progreditur ad non habentia

hec solucōes sunt ad
motum opinionis ad
primum motum

et quod sumit hypotesin
necesse est intelligere
matia speculativa

de organi leione

de idolo formato

de adequatione effectus

est eod finiti

finito ad infinitum no est
proporcionem commensurati
p bte cognoscens

ad 2^m motum

hec ppositio est fals
q dicitur rei materialis
est p se obm intellectu

ad 2^m argumentum

idola respuens idola ¶ Ad illud quod addu
citur de adequatione effectus . dico q non
plus concludit nisi q effectus substantie se
parate non ducunt in cognitionem pfectam
sue cause sed hoc non obstante possunt du
cere in cognitionem aliquam imperfectam .
¶ Ad illud quod additur de im pportione
finiti ad infinitum . dico q licet finiti ad i
finitum non sit aliqua proportio comensurati
onis potest esse pportio cognoscentis ad cog
nitum . que proportio magis requirit dissimi
litudinem quam similitudinem . ut dicitur .
¶ Ad secundum fundamentum opinionis .
dicendum q illa propositio . s . quiditas ma
terialis est per se obiectum intellectus . est fal
sa . si intelligitur obiectum primum sub cui
ratione omnia alia intelliguntur . quia osten
sum est multa alia per se et secundum suam
quiditatem intelligi a nobis quorum nullum
est substantia materialis . ¶ Ad probati
onem de pportione obiecti ad potentiam .
dico quod illa proportio est mouentis
ad mobile que magis requirit dissimi
litudinem quam similitudinem . quod pbat
quia aliter intellectus angelicus qui non est in
tellectus incorpore nec in materia . secundum
eos non posset intelligere quiditatem substan
tia materialis que est in materia . ¶ Item in
tellectus noster non posset intelligere quidita
tem rose ipsa non existente cum talis quidi
tas non sit tunc materialis . ¶ Item secun
dum Auic . primo metha . ens et res prima i
pressionem imprimuntur in anima : que tamen
non sunt quiditates materiales . et sic de mul
tis aliis posset dari instantia . ¶ Dicendum
g^o q inter obiectum et potentiam non requi
ritur proportio in esse nec in modo essendi .
nec in natura uel essentia quia tunc ocul^o cor
ruptibilis quo modo uideret solem in corrup
tibilem et quare stella uel luna non cognoscat
solem . requiritur g^o proportio dissimilitudi
nis que est inter motuum et mobile . si aut
corpus potest mouere intellectum . g^o multo
magis incorporeum cuiusmodi sunt substan
tie sepe . ¶ Ad primum principale de
illa similitudine ad uespertilionem patet qd
dicendum sit secundum expositionem comen
ta . positam in opponendo . quia illud exem
plum . Az . non demonstrat res abstractas in

telligere esse impossibile nobis sicut inspicere
solem est impossibile uespertilioni . quia si ita
esset natura ociose egisset . quia fecisset illud
quod de se naturaliter est intelligibile non esse
ab aliquo intellectu intelligibile . ¶ Sed
contra rationem comenta . dicitur satis pba
biliter q in suo argumento est fallacia conse
quentis . non enim sequitur si natura fecisset
intelligentias non intelligibiles a nobis . ergo
nec ab aliquo est etiam alius defectus in argu
mento quia frustra dicitur quod ad finem or
dinatur ad quem non potest perungere . si
cut habetur secundo phisicorum : capitulo
de casu et fortuna . sed substantie sepe se
cundum suam intelligibilitatem non ordinan
tur ad intellectionem nostram ut ad finem .
g^o non sunt frustra intelligibiles licet non po
sint intelligi a nobis . exemplum sol enim n^o
est frustra licet non possit uideri a uespertilio
ne . ¶ Itedo dicitur aliter q similitudo
illa intelligitur de potentia recipiendi propri
am speciem obiecti genitam ab obiecto per
quam fit secunda notitia que dicitur abstrac
tiua . et tunc est impossibile utriusq sed inuesp
tatione est impossibilitas simpliciter . in nobis
autem non simpliciter . sed secundum istum
statum i q^o tantu recipimus spes a sensibilibz
¶ Aliter dicitur q similitudo intelligenda
e^o quito gradu noticie intellect^o qntu ad diffi
cultate n^o qntu ad impossibilitate scdz cometa .
¶ Ad secundum cum dicitur q plus
distat intelligibile increatum q^o dicendum q
uerum est in esse non tamen in cognoscibilita
te nec in proportionem obiecti . ¶ Ad terti
um dicitur uno modo q maior est falsa de il
la potentia actiua que tantum est unius . pos
sua autem est contrariorum nisi loquamur de
potentia actiua prima . ¶ Aliter potest
dici concessa maiore q intellectus possibilis
i actu n^o dicit^r amplius passiuus q ut factus
factu circa effectus subaru^o imaterialiu quos
apprehendit p se^o querit ulterius eaz cognitio
ne mo p^oposito . ¶ Ad quartu cu dicit^r q
homo posset naturaliter attingere beatitudinem
nego consequentiam . cuius ratio est . quia
beatitudo consistit in notitia intuitiua earu
qualis non habetur a nobis pro statu isto ut
dictum est supra . ¶ Contra . eius
dem potentie circa eod obiectum est

notatur
dictu dilig

q^o b^o

eandem actio specie . 3^a cognitio nostra pro
punc non differt specie ab illa uisione et tunc
omnes essemus beati licet illi qui sunt in pa
tris eint beatiores . sicut et inter eos unus bea
tus clarius quam alius uidet deum : antece
dens patet . quia siue actio specificet ab ob
iecto siue a potentia : si utrumque est item 7
actio e eadem specie . ¶ Respondeo illa co
gnitio differt specie a nostra cognitione . ad
probationem dicendum qd uerum est quando
potentia est eadem 7 obiectum item et secu
dum eundem modum agunt 7 ad inuicem se
habent . aliter posset actio specificare uariari :
exemplum . aqua item obiectum infrigidat 7
humectat . que sunt actiones alterius speciei
ignis etiam comburit lignum p x positum et
non remotum : sed tantum calefacit . Item
ista uariatio pot esse propter medium . exem
plum . aliter uidet uisus per aquam et aliter
per aerem . etiam sol uidetur aliter in mane
quam in meridie ppter medium uaporosum
¶ Item ista uariatio potest esse propter in
tmem . nam aliter uidet obiectum aliquod in
lumine caele 7 aliter in lumine solis .
¶ Item etiam uariatio potest esse propter
rōnem cognoscendi . nā aliter uidetur aliquid
per speciem propriam rectam aliter per reflex
am : ut patet de obiecto uiso in speculo refle
xente . Ad ppositum illa uisio que est in
uis et ista que est in patria habent diuersa lu
mina representatiue obiecti que adinuicem spe
cie distinguuntur .

Accipi media infinita. Antecedens patet specul
aliter de primo efficiente quod est infinitum .
et alio efficiente finito . sed inter finitima
et infinitum est finita distantia 8° 7^c : probat^o
consequentie . quanto aliqua magis distat ta
to inter illa possunt esse plura media . 8° si
distant in infinitum infinita possunt esse me
dia inter illa . ¶ Contra phis hic in tra .
Ritudo i ista qone primo aliquae distinctiones
pmitte^our scdo conclusioes aliq³ adducet^o .
¶ Quartu ad primu sit ista pri^a distinctio .
¶ Causae quaedam sunt per se . quaedam per accidens .
uoco causam per se que secundum ppriam na
turam causat et non secundum aliquid sibi ac
cicens . Sed causam per accidens uoco que
non secundum naturam ppriam sed secundu
aliquid sibi accidens causat . exemplum primi
bedificator bedificat . et homo hominem ge
nerat . exemplum secundi : musicum bedifi
cat et album generat . ¶ Secunda distinc
tio sit ista : ¶ causarum quaedam sunt essenti
aliter ordinate . et quaedam accidentaliter .
Exemplum primi . homo et sol sunt cause es
sentialiter ordinate hominis generati . exem
plum secundi . pater et auus sunt cause filii .
¶ Differt autem ista distinctio causae a pri^a
nam aliud est loqui de causis per se et per ac
cicens . et aliud loqui de causis essentialiter or
dinatis et accidentaliter ordinatis : nam i pri
mo est tantum coparatio unius ad unum . s .
cause ad causatum . in secundo est comparatio
duarum uel plurium causarum inter se inquā
tum ab eis est causatum . ¶ Notandum
autem ¶ cause essentialiter ordinate differunt
a causis accidentaliter ordinatis tripliciter .
prima dicitur est . quia in causis essentialiter or
dinatis . secunda inquantum causat dependet a
prima . licet non in esse . unde causa secunda non
agit nisi in uirtute prime . sed in accidentaliter
ordinatis . scdo non dependet a prima inquan
tum causa licet dependeat in esse suo . uel in aliquo
alio . pz de filio qui potest generare patre mor
tuo . ¶ Secunda differentia est ¶ in
causis essentialiter ordinatis est causalitas al
terius ordinis et alterius rationis quia superior
semp est perfectior . sed in accidentaliter ordi
natis non est sic . ista dicitur sequitur ex prima . nam
nulla causa dependet essentialiter i cando a causa
eiusdem rationis . quia in catione alicuius su

110

est essentialiter ordinata. et aliter
per se esse accidentaliiter ordinata
unde per se

2^a dra

quid probatur
quod impossibile
sic infinitas
in causis essentialiter
ordinatis

sic utrum unus rationis. et ista differentia se
quitur manifeste quod cause essentialiter ordina
te sunt alterius ordinis et speciei. cause aut
accidentaliter ordinate eiusdem speciei.

Tertia dra est quod omnes cause essentiali
ter ordinate simul necessario concurrunt et re
quirunt ad causandum alioquin aliquis per se
causalitas deesset effectui. sed accidentaliter
ordinatis non necessario requiritur similis
omnium in causando. et hec tertia dra ex pri
ma et secunda sequitur si bene attendatur.

Quantum ad secundum ostendam tres
conclusiones. Prima conclusio sit ista. In
causis essentialiter ordinatis est impossibilis
simpliciter infinitas. hanc probo sic causa ut
causa habet rationem primi. si ergo cause sint
infinite non est dare primam. et per consequens
nec ultimum. et sic omnes erunt medie.
tota ergo universitas causarum essentialiter ordi
narum est causata. uel ergo ab aliqua sui ordi
nis et universalitatis. uel ab aliqua causa que non
est aliquid sui ordinis et universalitatis. non
primo modo. quia tunc illa esset causa sui
cum tota illa universitas ponatur causata ergo
secundo modo. nam tota universitas depen
dentium dependet non ab aliquo illius univer
sitalis. illa ergo causa a qua dependet erit pri
ma et essentialiter ordinata et sic habeo pro
positum.

Preterea si in causis essentialiter
ordinatis est processus in infinitum ergo dabit
infinitum in actu. consequens est falsum quod
nullus ponit. consequentia patet ex tertia
differentia supradicta. quia omnes cause esse
tialiter ordinate sunt simul et concurrunt ad
effectum.

Preterea prius est quod est pro
pinquius primo. ex quinto metha. capitulo
de prioribus. ergo ubi nullum est primum ibi ni
hil est essentialiter prius. si ergo cause essentia
liter ordinate essent infinite nulla esset prior et
essentialiter ordinata. quod est differentie oppo
situm in adiecto.

Preterea. in essentia
liter ordinatis semper superior est perfectior in
causando. et per secunda differentia supradicta
ergo si in infinitum est superior in infinitum est
perfectior. et per consequens infinite perfectionis
in causando. ergo non causans uirtute alterius
quia quodlibet causans uirtute alterius est de
pendens ab alio et imperfecte causans. illa ergo
que est infinite perfectionis est simpliciter pri

us habet propositum.

Secunda conclusio
sit ista. In causis accidentaliter ordinatis est
impossibilis infinitas nisi ponatur status in esse
tialiter ordinatis. hanc ostendo sic. quia ac
cidentaliter infinitas si ponitur hoc erit non si
mul. sed successive tantum. ut alterum post
alterum. tunc sic omnis infinitas successiva
habet causam perpetuantem ipsam que causa
in infinitum durat. illa causa perpetuans non
potest esse aliquid illius successionis. quia
omnis successiva sunt eiusdem rationis. ergo
est aliquid prius essentialiter. et alterius or
dinis a quo dependet quelibet causa illius suc
cessionis. et tunc illa causa erit prima et esse
tialiter ordinata et habetur propositum. ma
ior probatur. quia nulla dissimilitudo perpetua
tur nisi in uirtute alicuius permanentis quod
nihil est illius dissimilitudinis uel illius successi
onis.

Tertia conclusio sit ista. Quod si
negetur in causis essentialis ordo. adhuc in
finitas in causis est simpliciter impossibilis.
hanc ostendo sic. certum est quod in entibus
aliquid est effectum. ergo a se uel ab alio uel a
nullo. non a se. quia secundum. Augu
stinum. primo de trinitate. nihil est quod se ip
sum gignat ut sit nec erit a nullo. quia a
nullo nihil est effectiue. ergo ab alio. illud
aliud erit prima causa. et per consequens in
illa erit status. Si dicatur quod illa agit in
uirtute alterius prioris. contra quia erit esse
tialiter ordinata quod negabas. Sic ergo patet
ad questionem quod infinitas in causis essentia
liter ordinatis est impossibilis simpliciter.

Non arguenda ad primum concedo quod
posita generatione infinita quod cause sunt in
finite. sed iste sunt accidentaliter ordinate.
ut predictum est. Sed est dubium de cau
sa materiali. utrum materie sint infinite.

Respondeo posito quod materie essent plu
res forsan non esset inconueniens ipsas esse in
finitas successive sicut concedit de aliis cau
sis accidentaliter ordinatis. tenendo tamen cum
probo quod tantum una est materia omnium formarum
ut patet primo philosophi. et primo de generatione
dico tunc quod non sunt infinite sed manet
una materia numero in generato et corrupto.
quia generatio unius est corruptio alterius
et e converso.

Contra quinto huius
dicitur quod generans generat aliud propter materiam

2^a dra

ad Argum

2
[R]espondeo: q[uod] intelligit q[uod] alia est ma-
teria in generatione et genito, tamen cum hoc
potest dare q[uod] sit eadem successive in genera-
to et in corrupto et hoc in infinitum.

[A]d secundum dicendum, q[uod] duplex est
distantia, quedam dimensionis et quedam per-
fectiva. Si loquamur de distantia perfectiva
sic concordo antecessores q[uod] inter primum effici-
ens et quodlibet aliud est infinita distantia,
sed tunc nego consequentiam, sicut patet de
contrariis que maxime distant tali distantia
et tamen aliqua sunt contraria non habentia
medium. [A]d probationem consequentie
patet q[uod] procedit de distantia dimensionis de qua
antecessores est negandum, sicut patet de se-
quis inter deum et creaturam non est distan-
tia dimensionalitatis sed perfectionis.

Trum infinitum possit cog-
nosci a nobis. Et videtur q[uod]
sic, nam deus est infinitus,
sed deum possumus cognosce-
re sicut probatum est superius, ergo infinitum co-
gnoscat a nobis. Confirmatur quia cogni-
tio rei est per omnes causas, secundum philosophum
hic in secundo, ergo per primam causam, sed
prima causa est infinita, ergo infinitum cognos-
cat a nobis. [P]reterea, illud cuius diffi-
nitione et passionibus assignantur a nobis et ei no-
men imponimus intelligitur a nobis: sed in-
finitum est huiusmodi sicut patet tertio phi-
sico in capitulo de infinito ergo 72. [P]re-
terea omnes species quorumcumque generum sunt
intelligibiles a nobis, quia diffinitionibiles, sed
species numeri et figure sunt infinite, quia ul-
tra omnem speciem datam potest accipi alia et
sic in infinitum, ergo possunt cognosci. Si
dicatur q[uod] iste non sunt vere species quia non
existunt. Contra species rose est vere speci-
es licet rosa non existat. [P]reterea Alexander
quarto phisico in capitulo de vacuo arguit sic,
si duo corpora possunt esse simul ergo et infinita,
ergo a simili, si due species possunt esse simul in
intellectu ut clarum est q[uod] sic, ergo et infinite
et quolibet est principium cognoscendi, ergo
infinita possunt cognosci a nobis. [C]on-
tra secundo huius, si cause formalis essent in-
finite nihil contingeret scire, item dicitur pri-

mo phisico, contra Anaxagoram ponentem pri-
cipia infinita, quia tunc nihil esset cognoscibile
ratio ubi non valet si infinitum possit cognos-
ci.

[I]n ista questione primo premitte una
opinionem, secundo dico aliter ad questionem.

[Q]uantum ad primum dicit q[uod] infinitum
non potest intelligi a nobis secundum intenti-
onem philosophi in libro 12, per qua opinionem arguit sic
obiectum proprium intellectus nostri est qui-
ditas rei materialis, ergo nihil est a nobis cog-
nosibile nisi sub ratione quiditatis rei materia-
lis, sed infinitum non est aliquid materiale
nec contentum sub quiditate materiali, ergo non est
a nobis cognoscibile. [P]reterea, si infini-
tum posset intelligi a nobis vel hoc esset unica in-
tellectio vel pluribus, sed neutro modo est a no-
bis cognoscibile: ut ostenditur ergo 72 maior pars
sufficiens dione, minor probat, quia non una
quia tunc cognosceretur per speciem unam generatam ab
obieto, tunc sic o[mn]is agens agit secundum q[uod] est causa
ergo quod causa una species est una in actu: o[mn]es autem tale
habet una forma infinitum autem non habet formam quia forme
est terminare, infinitum autem non terminat. [S]ecundo
probat q[uod] infinitum non posset pluribus intel-
lectionibus cognosci, quia si sic tunc essent in intel-
lectu plures species simul, sed plures species intelli-
gibiles sunt plures forme eiusdem rationis et per
omnes sunt impossibiles in eodem, ex quo hu-
ius non ergo possunt esse perfecte intellectum ergo 72.

[P]reterea obiectum et potentia proportionantur
sed inter finitum et infinitum non est proportio, ergo in-
tellectus noster cum sit finitus in esse et per
consequens in operando, non poterit intelli-
gere infinitum. [H]is premissis responde-
tur secundum istam opinionem ad rationes
in oppositum: [A]d primum de deo dicitur
q[uod] utique deus est infinitus et potest cognosci
a nobis non tamen sub ratione infiniti, quod
probat q[uod] deus non cognoscitur nisi per
effectum: nullus autem effectus adequatur
ei: et per consequens non potest ducere in
cognitionem eius secundum q[uod] infinitus est.
[A]d confirmationem per idem quia licet pri-
ma causa sit infinita non tamen cognoscitur
a nobis secundum q[uod] infinita: [A]d aliud dicitur
q[uod] multis imponimus nomina que tamen non
sunt intelligibilia, exemplum significamus eni-
m nihil, et tamen nihil non est intelligibile.
[C]um etiam dicitur q[uod] infinitum diffi-

Luo

prima et per opinionem

2. 72

72

quid sit infinitum
quid sit finis
quid sit

notabile scilicet

ad solvendum eandem de
limitibus

iste vult persuadere nos
cognoscere deum et infinitum

numus re. dicitur quod diffinitio est duplex. que
dam est diffinitio quid rei, quedam vero quod
nominis. prima bene arguit diffinitum esse
cognoscibile. sed secunda non. quia potest
esse tam entis quam non entis. et tamen non
ens non est intelligibile. talis enim diffinitio
infiniti est posita tertio philosophi. ¶ Ad aliud
cum dicitur de speciebus numeri et figure responde
tur quod sole ille species que in suis singularibus
possunt per sensum apprehendi sunt a nobis cog
noscibiles tales autem sunt finite. ¶ Ad ul
timum cum arguitur a simili. dicitur quod non est
simile hic et ibi quia locus est terminus cor
poris et habet rationem forme in quantum fini
nas ipsum corpus. corpus autem locatum est
sicut materia et forme enim est terminare. et
materie terminari. species vero intelligibi
les habent respectu intellectus modum forme
informantis et perfectientis. intellectus vero
modum materie et perfectibilis nunc autem si
una forma potest terminare et informare duo
pari ratione infinita. quia terminatio et infor
matio est a parte eius. ideo sequitur quod si unus locus
potest terminare et recipere duo corpora pari
ratione infinita. et propter hoc illud antecedens
est impossibile. sed si materia potest perfici
a duobus formis non oppositis non propter
hoc sequitur quod ab infinitis. quia hoc argue
ret ipsius materie infinitam capacitatem licet
quod intellectus possit informari duobus speciebus
simul non propter hoc sequitur quod ab infinitis
¶ Aliiter dicitur quod consequentia philosophi est in
telligenda quando est tanta repugnantia respe
ctu paucorum quanta est respectu plurium sic
est in proposito philosophi. quia est tanta repugnantia
ex parte loci quod in eodem loco sint duo corpo
ra quanta si sint plura. ideo sequitur quod si du
o corpora possint esse simul. quod infinita. non
autem sic de speciebus. quia non est tanta re
pugnantia esse simul duas species in intellec
tu sicut plures et infinitas ¶ Contra istas so
lutiones arguitur et primo contra primam. cum
dicitur quod deus non potest cognosci a nobis se
cundum quod infinitus. Contra. quia non
intelligimus deum et creatorem. sed ut est cre
ator est infinitus. quia potentia creativa est
infinita. quod intelligimus eum ut infinitum. ¶
¶ Preterea. deus intelligitur a nobis ut est
finis ultimus. sed ut sic est infinitus. quod in

telligimus eum ut infinitum. probatio maio
ris. quia ut in hoc secundo dicitur omne agens
per intellectum cognoscit ultimum finem ut
ultimus est. arguitur enim ibi sic. Si fines es
sent infiniti. quod nullum agens per intellectum
est. quia omne tale cognoscit finem ultimum
propter quem agit. probatio minoris. quia
omni bono finito contingit intelligere aliud
magis bonum. si quod deus secundum quod ulti
mus finis non sit bonum infinitum. quod pos
sumus intelligere maius bonum deo scilicet quod
ultimus finis quod aliquid aliud preter deum est
ultimior finis. quod est hereticum et absurdum
¶ Preterea omnis cognitio completa presup
ponit cognitionem terminorum. sed infinitum
attribuimus deo et removemus a creatura
dicendo quod deus est infinitus et creatura non
quod cognoscimus ipsum infinitum secundum
quod est alterum extremum illius comprehensionis
et ut sic attribuitur deo et remouetur a creatu
ra. ¶ Contra secundam cum dicitur ad ar
gumentum quod nihil significat et tamen non
est intelligibile. Arguitur quia voces sunt
signa rerum mediantibus conceptibus. quod
nihil significat quin prius precocipiatur et
pre intelligitur. antecedens patet primo pe
riarmenties. voces sunt signa passionum que
sunt in anima. et ibidem dicitur quod sicut vo
ces sunt signa passionum. sic passionum sunt
signa rerum. ¶ Confirmatur. quia quar
to huius dicitur quod si nihil intelligitur nihil
significatur. ¶ Preterea. impossibile est
intelligere differentiam extremorum nisi ipsa
extrema intelligantur. sed nos intelligimus
differentiam inter ens et nihil. quod cognosci
mus ens et nihil. ¶ Confirmatur quia
privationes et negationes sunt intelligibiles
cum de ipsis formentur aliquae propositiones
et tamen privationes et negationes sunt for
maliter nihil. ¶ Contra tertiam. soluti
onem de speciebus numeri videtur quod possu
mus intelligere numeros infinitos. quia per
speciem unius unitatis potest intelligi alia uni
tas. sicut vult Augustinus. quod per speciem
unius solis possumus intelligere quot volu
mus soles. per speciem. ergo unius unita
tis possunt intelligi numeri infiniti per redup
licationem unitatis. non dico simul. sed
successive et hoc sufficit.

Si bono fini
aliud magis
bonum

proba ratio

am
de nichil

de deo
num

Contra solutionem quartam. Nec enim similitudo non ualeat omnino, tamen non uidetur esse aliqua repugnantia ex parte intellectus quod possint infinite species esse in intellectu in actu primo. sicut centrum potest terminare infinitas lineas. potest enim intellectus ut uidetur scire infinita in habitu. si esset qui imprimeret infinitas species in ipso. uerum est tamen quod intellectus non potest naturaliter infinitas species acquirere. cuius ratio est quia oportet quod acquireret illas species ex actibus suis et per omnes quod prederent actus infiniti. quod est impossibile. tamen quod intellectus habeat infinitas species per infusionem non uideatur inconueniens. sicut forte habuit anima christi de quo alias. quia magis est alterius negotii. **H**ec rationes facite per opinionem cogunt. Et ideo ad primam cum dicitur quod proprium obiectum intellectus nostri est quidditas rei materialis dico quod falsum est sicut ostenditur est supra questione de cognitione substantiarum separatarum. potest tamen per nunc ostendi uicem ratione sic. nullus habitus potentie potest aliquid habere per obiecto communis obiecto illius potentie. quia nunquam habitus excedit potentiam cuius est. sed habitus metaphis. habet per obiecto ens quantum ens ut ipse met cōcedit qui est alterius opinionis. ens autem in quantum ens est communius quidditate materiali. ergo quidditas materialis non est obiectum adequatum intellectus. **A**d secundum respondeo quod infinitum potest intelligi unica intellectio ne. **A**d probem cum dicitur quod haberet cognosci per unam speciem concreto. quod potest cognosci per unam speciem non tamen generatam ab eo. sicut probatio procedit. uel dato quod generet unam speciem non sequitur ex hoc quod infinitum esset terminatum. quia forma terminat illud in quo est. illa autem species generata ab infinito non esset in infinito sed in ipso intellectu finito cognoscente. **C**ontra illud etiam quod dicitur quod nihil intelligit a nobis unica intellectione nisi per unam speciem. arguitur sic. omne quod potest esse unum extremum unius compositionis apud intellectum potest intelligi unica intellectione simplici. sed possibile est aliqua duo quorum due species sunt in intellectu esse unum extremum unius compositionis apud intellectum ergo etc. maior probatur quia in

tellectus tantum illud apprehendit simplici apprehensione primo quod componit cum alio probatio minoris. quia motus aureus non intelligitur una specie cum nihil unum tale sit in re extra quod unam speciem faciat in sensu. et per consequens nec in intellectu. et tamen constat quod motus aureus est extremum unius compositionis. ut si dicatur quod motus aureus est figmentum uel aliquid tale. **P**reterea. multa possumus simul scire ergo multe species sunt sit in intellectu. contra patet. quia cuiuslibet sciti in actu est species in intellectu in actu antecedens probatur. quia si considero unam conclusionem per speciem in actu et cognosco per possibile alias duas conclusiones in habitu si non habeo species illarum duarum in actu: oportet ergo me inquirere species illarum conclusionum. sed pono per possibile quod singulare non sit extra in re quod possit facere speciem in sensu. et per consequens nec in intellectu. uel tunc nunquam intelligam illam conclusionem. hoc illa species in actu sic de prima conclusionem. nec ex uirtute fantastica potest abstrahi species illius conclusionis. quia ibi non possunt esse simul due species secundum se sicut nec in intellectu. nec est inconueniens plura accidentia et plures species eiusdem rationis et generis secundum esse intentionale esse in eodem subiecto simul. sicut duo lumina sunt in eadem premeditatione de quo dicitur amplius quinto huius. **A**d tertium de proportionem obiecti ad potentiam dicendum sicut prius. et potest sic argui contra eum et quero de qua proportionem loqueris. quia uel de proportionem numerali. uel de proportionem perfectionis. uel de proportionem finiti ad infinitum. primo modo non potest quia eadem potest numero potest in plura obiecta numero. Secundo modo non. ut intelligitur proportio perfectionis quod aliquotiens sumptum reddit aliud. uisus enim infinitas sumptus non reddit solem. quia est alterius rationis. tertio modo non. quia proportio potentie et obiecti est proportio mouentis et moti. et tamen si aliquid mouetur a finito potest etiam moueri ab infinito. sicut celum potest moueri a deo quod nunc mouetur ab angelo.

Ad formam iam superius dictum fuit quod illa proportio cum sit motui ad mobile magis

motus autem quod probatur de
specie possit intelligi unam
intellectionem

ad faciendam rationem

quod requiritur proportio
et mouetur a finito

requirit dissimilitudinē quā similitudinē. Opī
nō g^o predicta nō cogit quantum ad rōnes
nec ualeat quantum ad responsiones.

¶ Quantum ad scōm principale primopie
mittiam quasdam distinctiones. scōo oñdam
aliquas cōclusiones. **¶** Quātum ad primū
sic ista prima distinctio q^d infinitū potest tri
pliciter accipi .s. negatiue .priuatiue . et cō
trarie . primo mō dicit^r infinitum qd nō est
ēptum natum finiri . sed repugnat sibi . eo
mō quo dicit^r tertio phisī . q^d pūctus est infi
nitus . sicut uox est inuisibilis . Infinitum
priuatiue dicit^r qd priuat finem uel finitatem
in apto nato finiri . et hoc sonat uocabulum
Infinitum cōtrarie est qd negat finitatem po
nēdo eis oppositū . et isto mō loquit^r boetius
sup^r pōicamēta . ca^o de qualitate . ubi dicit^r
sic phis . q^d liti inest habere cōtrariū sicut i
iustitia cōtrariat^r iustitie . iustus enī cōtrarie
dicit^r eo q^d habet habitū cōtrarium ex acti
bus generatum . sic infinitum cōtrarie negat
finitatem cum pōne cōtrarii . puta infinitū
ēptēsum sine terminis . et sic loquit^r phis pri
mo phisī . cōtra pmenitētem et melissum :

¶ Istud infinitum cōtrarie dictum pot^{est} duplici
ter intelligi . uno mō q^d sit actu exis sine ter
minis . alio mō q^d sit in potētia . qd diffi
nit phis tertio phisī .s. infinitum est cui^{us} q^u
titatem accipientibus semp est aliqd extra ac
cipere . ita q^d quātumcūq^{ue} accipiat semp ē
aliquid extra Si tamē esset priuatiue uel ne
gatiue nō semper esset aliquid extra accipere .
g^o infinitum duobus modis ultimis .s. priua
tiue et cōtrarie semp est inquantitate mot^{us} uel
uirtutis . quātitas aut^{em} omnis dicta pprie ut
methaphorice ē magitudo lⁱ mltitudo dca p
pe lⁱ methaphorice g^o omis infinitas talis ē i
magitudine uel multitudine ppria uel me
thaphorica

¶ Scōa distinctio sit ista q^d infi
nitum potest dupliciter accipi . uno mō p ra
tione infinitatis i se . alio mō p substrato
rōi infinitatis et p eo qd sub est tali rōi . ali
ud est enim querere de rōe infinitatis in se . et
aliud de eo quod subest tali rōi infinitatis .
sicut aliud est querere de ente p accidens et
aliud est querere de eo qd subest uel est sub en
te p accēs . phis enī sexto hui^{us} pbat que
dam de ente p accēs . ex quo sequit^r q^d d en
te per accēs potest esse scia . et tñ ibi pbat

q^d de ente p accēs non pot^{est} esse scientia . pri
mum intelligitur de rōne eius in se . scōm
de illo cui inest . sic in pposito dicit^r de infi
nito **¶** De secūdo declarato octo cōclusiones
prima cōclusio sit ista . Infinitū cōtrarie in
magitudine uigoris uel pfectōis a nobis est
intelligibile . hanc oñdo sic . deus est infinitus
cōtrarie i magitudine pfectōis . sed deus ē
a nobis intelligibilis . g^o rē . maior patet .
quia deus est infinitus et nō negatiue nec priua
tiue . g^o cōtrarie . minor est oñsa superius .

¶ Scōa cōclusio sit ista . Infinitū cōtrarie
i multitudine nō potest cognosci a nobis simul
tāquam unum obiectum . hanc ostēdo sic . i
tellectus qui icludit cōtradictionem est impossi
bilis . sed intellectus itelligens infinitum con
trarie in multitudine est huiusmodi . g^o rē
maior est euidēs . sed minor patet ex prece
dētibus . tum . quia nō est dare infinitum in re
lⁱ actu . tum . quia infinita multitudine sūt in
telligibilia infinitis actibus . qd repugnat itelle
ctui nostro

¶ Tertia cōclusio sit ista . Infi
nitum cōtrarie i multitudine nō potest itelligi
a nobis successiue . puta itelligendo unū post
aliud . hanc ostēdo sic . Si infinitum i multitu
dine potest itelligi successiue . g^o cōtigit infi
nitum pertrāsire . oñs est euidēter falsum . g^o
et ans . pbatio oñe . quia si cōtingeret itelli
gere infinitum i multitudine successiue : opor
teret totam istam multitudinem pertrāsire .

¶ Notādum autem est q^d ista cōclusio utet^r
i re ad mētem phi et certum est de actibus in
tellectus actu infinitis siue simul siue successi
ue . quia uirtus nō sufficit ad tot actōes hū
das simul siue successiue et hoc modo loquit^r
phis habitualiter autem itelligi infinita p spe
ties pprias nō quidem naturaliter acquisite
sed a deo impressas : forte nō est impossibile
de quo alias

¶ Quarta cōclusio sit ista Infi
nitum cōtrarie i magitudine quātitatis mot^{us}
nō potest itelligi a nobis . hanc oñdo sic itelle
ctus qui icludit cōtradictionem est impossibi
lis : sed itelligere infinitum i tali magitudine
icludit cōtradictētem p quāto nō est dare ta
le infinitum i re g^o rē

¶ Quinta cōclusio sit
ista Infinitum priuatiue i magitudine mot^{us}
nō potest itelligi a nobis . ista pbat^r sicut p
cedēs . quia nō est dare aliquam talem mag
nitudinem que sit apta nata finiri et nō sit ac

negatiue
priuatiue
cōtrarie

pūctus ē infinitus sicut
vox est inuisibilis

infinitum dicit^r q^d sit actu
exis sine terminis

infinitum
p ratione infinitatis i se
p substrato rōi infinitatis

de rōe entis p accidens
pbat^r quēdam de ente p accēs
ex quo sequit^r q^d de en
te per accēs potest esse scia
et tñ ibi pbat

tum septignat rei. ¶ Septima conclusio sit
 ista. infinitum privative in multitudine non
 potest intelligi a nobis. hoc patet sicut prece
 dens: quia nulla est multitudo que sit apri
 nata finiri et non actu finita. quare intellec
 tus intelligens multitudinem infinitam repug
 nat rei. ¶ Advertendum quod omnes pre
 dictae conclusiones accipiunt infinitum pro sub
 strata et que subicitur rationi infinitatis. Si
 autem queratur de infinito accepto pro ratione
 infinitatis in se. sit ista septima conclusio.
 scilicet quod infinitum isto modo potest intelli
 gi a nobis. quam sic ostendo. impossibile est
 aliquid intelligere inesse vel non inesse alteri
 nisi ipsum prius apprehendat ab intellectu sim
 plici. sed infinitum omni modo dictum po
 sumus cognoscere alicui inesse vel non inesse
 si necessario ipsum infinitum ut sic prius est ap
 prehensum ab intellectu. ¶ Ex omnibus pre
 dictis concludo correlarie quod infinitum accep
 tum pro substrata sic est impossibile intelligi
 vel non intelligi. sicut est possibile esse vel non
 esse ex parte rei. unde infinitum perfectione si
 cut est deus est intelligibile a nobis. Infiniti
 tum autem in magnitudine mobilis et in multi
 tudine secundum actum non. ¶ Item in
 finitum in essentialiter ordinatis et in actu et
 in potentia seu privative seu contrarie non
 potest intelligi a nobis. cuius ratio est quia
 repugnat rei. infinitum autem siue in multi
 tudine siue in magnitudine in quibuscumque ac
 cidentaliter ordinatis si in potentia accipiat
 potest intelligi a nobis. et hoc potentialiter
 acceptum. ut sic semper intellectus confor
 metur rei. ¶ Octava conclusio sit ista. In
 finitum negative potest intelligi a nobis hoc
 patet. quia punctus vel unitas potest intel
 ligi a nobis. sed ipsa sunt infinite negative.
 ergo infinite negative possunt a nobis cognosci.
 Et predictis patet quid sit dicendum ad quod
 nem. ¶ Ad argumenta. ad primum et
 ad confirmationem patet quod verum concluditur
 quia arguunt de infinito in magnitudine per
 fectionis. quod est deus. unde dicit Damascenus
 quarto sententiarum quod hoc solum po
 sumus scire de deo quod est infinitus et incor
 poralis. ¶ Ad aliud cum arguitur quod
 infinitum potest diffiniri et passionem de eo
 monstrari. dicendum quod probat de infinito

accepto non pro re substrata sed pro ra
 tione infiniti in se. ¶ Ad aliud de
 finitate specierum numeri et figure. dico quod
 omnes sunt intelligibiles a nobis non simul
 sed successive tamen non contingit pertransire
 ¶ Ad ultimum cum arguitur quod si duo cor
 pora etc. dictum est quod infinite species pos
 sunt esse simul in intellectu actu primo non
 naturaliter. sed si a deo infundantur. sicut
 superius tactum est. et tamen non sequitur
 quod intellectus in actu secundo possit intelli
 gere infinita. Ad auctoritates philosophi in opposi
 tum dico quod intelligit quod infinitas in multi
 tudine que intelligitur per diversas species
 non potest intelligi a nobis. esto quod intelle
 ctus haberet infinitas species apud se. quia
 non posset elicere simul infinitus actus et ope
 rationes. nec posset intelligere unum post ali
 ud quia non posset ea pertransire.

Explicit secundus liber.

TRACTATUS Tertium li
 brum metha. Que
 ritur utrum in immo
 bilibus sit causa effi
 ciens et finalis. Et
 videtur quod sic. nam

medium demonstrationis reducitur ad gen
 cause efficientis. sed scientie metha. que sunt
 de immobilibus vere demonstrant. ergo in im
 mobilibus est vere invenire rationem efficien
 tis. maior est nota ex secundo philosophi ubi phi
 losophus principia demonstrationis enume
 rat inter causas efficientes rationis medii.

¶ Item primo post. dicit quod principia de
 monstrationis sunt cause conclusionis. me
 dium autem non est causa materialis. quia non
 inerat conclusionem. nec est causa formalis.
 nec finalis. relinquatur ergo quod sit causa effici
 ens. ¶ Preterea. immobilis sunt entia.
 ergo habent rationem finis. ante patet. sed co
 sequentia probat. quia quod habet rationem entis

ad 3^m

ad 4^m

actus primus in intellectu
 habens propriam in die
 uis 29 est naturalis
 per distictionem

habet rationem boni cum bonum et ens conuer-
tantur. finis autem et bonum sunt idem. ut
dicitur hic.

¶ Contra Az. hic in littera
Respondeo ad questionem. primo premit-
tas aliquas distinctiones. secundo dicam ad que-
stionem. ¶ Quantum ad primum sit
ista prima distinctio quod immobilia sunt in du-
plici genere. quedam sunt immobilia mo-
uentia ut deus et intelligentie. quedam que
non movent nec moventur ut mathematica.

¶ Secunda distinctio sit ista. quod duplex est
efficiens quoddam dans esse sine motu. quod-
dam dans esse cum motu. exemplum primi
deus qui non agit interueniente motu. exem-
plum secundi omne agens physicum.

¶ Tertia distinctio sit ista. quod duplex est
finis. quidam qui attingitur mediante
motu. quidam qui attingitur sine motu. pri-
mus finis correspondet secundo efficienti. se-
cundus finis primo. ¶ Quarta distinctio
sit ista. quod motus reperitur in aliquo triplici
scilicet. uel effectiue. uel subiectiue. uel termina-
tiue. exemplum primi deus et intelligentie.

exemplum secundi. celum et quodlibet mobi-
le. exemplum terti. albedo et quodlibet foras
motum terminans.

¶ Quinta distinctio
sit ista. quod finis reperitur in aliquo dupliciter
uno modo quia ipse est finis. alio modo quia
terminatur ad finem. exemplum primi deus
qui est finis omnium. exemplum secundi
creatura omnis que ad deum ut ad finem or-
dinatur.

¶ Quantum ad secundum uidetur
est primo de efficiente. secundo de fine
de primo si sit sermo de immobilibus primo
modo que. scilicet. sunt immobilia mouentia. sic
dico duo. primum est quod deus est efficiens
imobile sine motu. Secundum dictum est ad
efficiens immobile aliud a prima causa est effi-
ciens per motum.

¶ Si autem sit sermo
de immobilibus secundo que. scilicet. nec mouet nec mo-
uentur ut sunt mathematica. sic dico quod nullo modo
reperitur in eis realiter loquendo ratio efficientis
nec cum motu nec sine motu. nam mathematica
ut talea non habent esse aliquod reale.

¶ De
secundo quod est de fine si sit sermo de immobili-
bus primo modo que. scilicet. sunt mouentia sic di-
co duo. primum est quod loquendo de fine pri-
mo modo qui est ipsum quod est finis sic finis
reperitur in prima causa que est omnium finis

Secundum dictum est quod loquendo de fine se-
cundo modo per ut finis reperitur in aliquo quia
ipsum ordinatur ad finem. sic dico quod finis
reperitur in omni creatura siue mobili siue im-
mobili. ¶ Si autem sit sermo de immo-
bilibus secundo modo. sic potest dici quod in eis
non est finis aliquo modo realiter loquendo ut
posset dici quod in eis est finis secundo ut finis
reperitur in aliquo non quod ipsum ad finem or-
dinatur. nam mathematica. eo modo quo sunt ali-
quid citra primam causam ordinantur ad ip-
sam ad quam omnis entia ut ad finem realiter
ordinantur.

¶ Sed hic est unus du-
bium utrum in immobilibus possit motus re-
periri.

¶ Dicendum quod de motu subiecti-
ue aliter est secundum uiam philosophi. aliter secun-
dum uiam theologi. nam secundum philosophum
nec deus nec intelligentie possunt esse subiectum
motus sed sunt simpliciter immobiles. Sed
secundum uiam theologorum omnes intelli-
gentie preter primam possunt moueri etiam
localiter. quia moueri de loco ad locum non
repugnat angelo.

¶ De immobilibus au-
tem mathematicis patet quod in eis nullo modo est
motus subiectiue realiter loquendo.

¶ Si
autem loquamur de motu terminatiue simpli-
citer negandum est motum in immobilibus es-
se. de deo quidem patet. quia est omnino in-
terminabilis de intelligentibus etiam patet quod
licet sint producibilis in esse non tamen per mo-
tum. quia deus a quo produci sunt non pro-
ducit aliquid per motum.

¶ De mathe-
maticis autem patet quod non produciuntur in esse per mo-
tum. Si autem loquamur de motu effectiue
sic dico tam in deo quam in intelligentibus est
reperiri motum. quia omnes mouent
uel mouere possunt. de mathematicis
autem patet quia nec mouent nec moventur
realiter loquendo. Sic ergo patet ad questionem.

¶ Ad primum igitur posset dicendum est quod
licet medium respectu conclusionis dicatur ha-
bere rationem efficientis non tamen est hoc
realiter loquendo et per motum. sicut loquitur
hic philosophus.

¶ Contra quod discursus demon-
stratus uidetur esse quidam motus.

¶ Re-
spondeo quod non est motus realis quod fit per
intellectum.

¶ Ad secundum dicendum
quod non omne bonum habet rationem finis
nisi illud ad quod omnia alia ordinantur mathematica

Quo

immobilia ut deus

immobilia sunt in du-
plici genere

quod dicitur esse cum motu
quod dicitur esse sine motu

efficiens

finis

motus

terminans

terminatus

distinctio

deus

angelus

creatura

matematica

motus

terminans

terminatus

distinctio

deus

angelus

creatura

Dubium

ad 1^m

ad 2^m

mathica aut licet equaliter possint dici esse ad finem extrinsecum . tamen in eis non est finis ad quem aliud ordinat . ita qd unum sit finis alterius pprie loquendo .

¶ Trum genus predicatur de differentia per se . et videtur qd sic . nam homo per se est rationalis . qd rationale p se est homo . qd rationale per se est animal . consequentia prima probatur qd ppositio necesse conuertitur in necessarium ex primo priorum qd per se in p se . secunda consequentia probatur . qui homo per se est animal . homo per se est rationalis . qd rationale p se est animal ista illatio probatur . quia sicut ex premissis necessarius sequitur conclusio necessaria . ita ex per se p se . **¶** Preterea septimo h dicitur qd quando aliquid de alio predicatur per se primo modo unum predicatur de alio etiam in abstracto . ergo iste sunt vere . humanitas est rationalitas . et humanitas e animalitas . quia iste sunt per se in primo modo . homo est rationalis . homo est animal . qd sequitur qd rationalitas e animalitas . et tunc concretum predicabitur de concreto p se primo modo dicendo qd rationale est animal . **¶** Preterea . si genus per accens predicatur de differentia . ergo per accens predicatur de specie . qd est falsum . ergo qd ante probatio consequentis quia quando aliquid predicatur de aliquo per accens . predicatur per accens de quocumq in quo illud formaliter includitur . differentia autem formaliter includitur in specie . qd si genus predicatur p accens de differentia qd predicatur et de specie per accens . **¶** Contra : quia si sic . qd unum animal erunt multa animalia . qd est falsum ergo et antecedens . probatio tunc quia animal et rationale includitur in conceptu speciei puta hominis . aut ergo item animal importatur per genus qd dicitur . aut aliud et aliud . Si primum ergo erit nugatio in definitione hominis . Si secundum habetur propositum . homo erit duo animalia . **¶** Respondeo qd genus non predicatur p se de dicitur qd patet per Avic . quinto metha . dicit qd licet genus et dicitur predicentur de toto . i . de

specie . non tamen significant totum per se . sed genus significat materiale . dicitur autem formale . utrumque autem significat partem speciei per modum totius . et sicut materiale est extra formale sic conceptus generis est extra conceptum dicitur . **¶** Ad argumentum ad primum negandum est consequentia . sed est fallacia consequentis . perfectitas enim significat causam predicati esse in subiecto . superius autem non habet causam quare inferius sibi insit . sed magis econverso . in subiecto ergo potest esse causa inherente predicati licet in predicato non sit causa qd subiectum sibi insit . **¶** Ad probationem dico qd non valet similitudo de propositione per se et necessaria . ratio huius est quia antecedens non potest esse verum vel necessarium nisi etiam consequens sit verum vel necessarium . alioquin posset esse verum sine illo . ppositio ergo conuersa non potest esse vera seu necessaria que se habet ut ante . nisi ppositio conuertens que se habet ut ante sit vera seu necessaria verum tamen ante potest habere causam quare predicatum vel ante sibi insit . licet non econverso . ut dictum est alioquin universalis affirmatiua conuerteret simpliciter . quia per se presupponit de omni . ppositio ergo p se non necessario conuertitur in p se . **¶** Ad secundum per idem qd licet ex premissis necessariis que se habent ut ante in syllogismo non potest sequi conclusio nisi necessaria que se habet ut ante . alioquin premissa possunt esse vere sine conclusionem . tamen ex premissis p se potest sequi conclusio p accens licet necesse . **¶** Contra . primo post . dicit qd si per accens ergo non necessarium . **¶** Respondeo . illud est ut de accensibus copatis ad subiectum . predicatio ei per accens generis de dicitur non e aliquis motus per accens qui opponit ad necessarium de quo p accens habet p primo post . qd dicitur . predicatur accens de accens . vel accens de subiecto vel subiecto de accens et de tali utpote qd si p accens qd non necessarium . qd aut non e proprie accens generis nisi accipiendo accens aliquid qd e extra conceptu quodammodo formalem . et id talis predicatio p accens potest stare cum necessario . **¶** Ad tertium dicendum qd pmissa sunt falsa . i . humanitas e animalitas . et similiter humanitas est rationalitas . **¶** Ad probationem

ad argumenta

accens p se qd non est de predicati conceptu

est sciendū q̄ duplex est concretio ⁊ duplex abstractio. una concretio est ad subcō. puta quando aliquid denominat aliud. q̄ est extra suam essentiam. alia est ad suppositum. puta quando aliquid significat aliquid p̄ modū de nominantis aliquid p̄prie nature. exemplū primi album q̄ denominat subiectū. exemplū secundi ut hec albedo est albedo. Similiter ē duplex abstractio correspondens. una a subiecto. et alia a supposito p̄prio. exemplum primi cum albedo abstrahit ad homine. exemplum secundi. cum albedo abstrahit ab hac albedine ⁊ homo ab hoc homine. ¶ Ad formam ḡ rōnis dico q̄ dictum p̄bi septio huius uerū est de concretis ⁊ abstractis secundo modo. sed non primo modo: unū si hec est uera. hic homo est homo. hec est uera hec humanitas est humanitas. non tamē sic se habet in cōcretis et abstractis primo modo non enim ualeat si hūm̄ est albus ḡ humanitas ē albedo. rō huius ē quia in predicatione p̄ se primo modo ē predicatione rōne quāditatis qm̄ autem predicatum est infra quāditatē subiecti. p̄faiso quocumq; alio adhuc ē de intellectu subiecti. sed si sit concretum ad subiectum ē extra. nec predicatum ē idem subcō. ¶ Ad p̄positum dico q̄ rationale in concreto idēo predicat de homine quia rōe suppositi significat p̄modum totius. in abstracto autem aufertur iste motus et significat p̄modum p̄tis. p̄s autem non predicatur p̄ toto. quare iste ambe sunt falsae. humanitas est animalitas. humanitas est rationalitas. ¶ Ad quartum nego dñam. ad p̄bationē dicendum q̄ ista maior est uera si illud dat intelligere ⁊ facit unum p̄ accēs cum alio differentia autem cum genere non facit unum p̄ accēs sed. unum p̄ se. ¶ Aliter dicit et est idem q̄ si genus predicat de dñā p̄ accēs: proprie non ē p̄dicatio p̄ accēs. q̄ non est in aliquo illoz trium modoz qui ponunt p̄rio post. sed est accēs p̄ largo modo eo q̄ predicatum ē extra rationem subiecti. ⁊ sic p̄ accēs diuidit contra p̄ se primo uel secundo modo.

¶ Trū idem nunc ē instans sit in toto tpe. Et est nra opinio satis cōmunis que oritur ex hoc tertio. et etiam ex q̄rto

phisi. capitulo de tempe. q̄ est idem secūduz subñaz in toto tpe licet sit aliud ⁊ aliud secundum esse. quod ostenditur sic. substantia ipsius nunc correspondet substantie ipsius mobilis. uariatio autem ipsius nunc secundum esse correspondet uariationi motus. unde secundum defluxum motus uariatur nunc secundum esse. licet maneat idem secundum substantiam p̄pter identitatem mobilis in toto motu. ¶ Sed contra istam opinionem. i quantum uerba uident sonare arguitur per duas rationes p̄bi quarto phisi. primo sic. illa dicuntur simul que sunt in eodim nunc in diuisibili. si ḡ idem ē nunc in toto tempore ḡ illa que fuerunt in .ad. anno ⁊ que sūt hodie erunt simul q̄ est falsum euidenter.

¶ Respondet q̄ omnia possunt esse in eodim nunc realiter sicut unum mobile realiter per suum motum habet esse in omnibus p̄tibus spatii. non tamen omnia sunt in eodem nec secundum rationem sicut nec ē idem mobile secundum rationem ut habet esse in diuersis p̄tibus spatii. ¶ Contra uniformitas sit tatis accipienda est cōmōdenter identitati ipsius nunc. ut que sunt in eodem nunc realiter sint simul realiter. et que sunt in eodem nunc secundum rationem sint simul secundum rationem. si ḡ in toto tpe est idem nunc realiter ⁊ alterum secundum rationem. segitur q̄ illa que fuerunt in .ad. anno et que sunt hodie erunt simul realiter et secundum ueritatem licet non sint simul secundum rationem. quod nullus sane mentis diceret.

¶ Preterea. secundo. cuiuslibet continui sunt duo termini distincti. sed tempus ē q̄daz continuum cuius termini sunt ipsa nunc ḡ ipsa nunc sunt distincta. ista ratio declaratur. q̄ ipm̄ nunc scōm substantiam est aliq̄d indiuisibile de genere quantitatis. tunc que ro cuius continui sit terminus uel cuius discreti sit pars. quia omne indiuisibile quod est p̄ se de genere quantitatis uel est terminus continui uel pars discreti. si ponit pars discreti: ḡ tempus ponitur discretum. q̄d phis non concederet proprie loquendo. Si ponitur terminus continui oportet ḡ q̄ sit aliud ⁊ aliud secundum q̄ terminat a iam ⁊ aliam partem continui. q̄d est p̄positum.

¶ Respondetur q̄ unum ⁊ idem nūc scōm

Def. abstractio

7. p̄p̄ta humanitas est
rationalitas est p̄positio fū
sa

rem potest terminare aliquod tempus ex utraque parte sicut unum et idem mobile per suum motum terminat aliquod spatium ex utraque parte. quia prius existens in principio aliquod spatium sit postea per modum in fine illud spatium. ¶ Contra, quia illa esse accidunt illi nunc eadem secundum substantiam et secundum rem, quia per se illud nunc manet idem sub diversis esse et per consequens illa esse accidunt sibi, ergo nunc temporis non per se sed per accidens est terminus temporis, quod est falsum, nam omne indivisibile de genere quantitatis per se terminat quantitatem vel est pars discreti, quare sequitur quod tale idem nunc non sit indivisibile per se de genere quantitatis. ¶ Preterea illa esse quero cuius generis sunt, si sint indivisibilia de genere quantitatis, ergo sufficiunt ad terminandum proprium continuum absque illo nunc secundum substantiam, quod nullus diceret. Si autem sint alterius generis puta qualitatis ergo qualitas per se est ratio terminandi continuum in genere quantitatis, quod est falsum, ut dicitur ergo rationes philosophi stare nec ipse eas aliquando soluit. ¶ Preterea, ad principale, si idem nunc secundum substantiam fluere per totum tempus, ergo totus eius fluxus componeretur ex indivisibilibus, et per consequens tempus cum secundum eos nunc fluens causet tempus consequens est manifeste falsum, ergo et antecedens; probatio consequentie, quia nunc indivisibile non posset fluere nisi secundum esse diversum que necessario sunt indivisibilia, probat autem philosophus sexto philosophi, quod indivisibile non potest moveri, quia tunc motus eius componeretur ex indivisibilibus quia prius per transitum minus vel equale quam maius, ergo tempus esset compositum ex indivisibilibus, quod est contra philosophum. ¶ Preterea, omnis mutatio habet aliquam mensuram, si ergo idem nunc secundum substantiam mutatur secundum diversam esse oportet ipsius vel suorum esse querere aliquam mensuram, illa vel est tempus vel est nunc et sic in infinitum.

¶ Dicendum ergo aliter quod nunc est aliud et aliud secundum substantiam in toto tempore, sicut est alius et alius punctus in toto lineae sed ad salvandum philosophum qui prima facie videtur dicere oppositum est notandum quod non

est intentio philosophi quod idem nunc maneat in toto tempore sed quodcumque unum nunc de pluribus, consideratum secundum se, est idem et hoc est esse idem secundum substantiam, consideratum autem in ordine ad tempus presentium et futurum non sed cum sit terminus preteriti et principium futuri videtur distingui secundum esse, quia alia est ratio finis et principii, ut sic, unum ergo nunc habet idem tatem secundum substantiam, id est a se et secundum se et habet distinctionem secundum esse respectu proprium temporis, et non est tanta idem tatem instantis in toto tempore cum sit infinita instantis, quanta est idem tatem unus instantis, ergo in toto tempore necesse est esse aliud et aliud nunc secundum substantiam. ¶ Et ad hoc valet declaratio philosophi quam isti addunt pro se de mobili quod manet idem non quidem mobile ut absolute preceat mutationem, quia hoc modo non est tempus mensura eius nec aliquo pertinens ad tempus sed forte ut sic eum est mensura eius, de quo alias, sed mobile ut est sub una mutatione est idem secundum substantiam id est secundum esse illius mutationis considerate in se vel secundum se, est autem aliud secundum esse id est sub illa mutatione terminat preteritum et incipit futurum, et secundum hoc dicitur alibi et alibi esse a non eodem actu sed in eodem ubi medio inter extrema in quantum illud terminat motum secundum prius ubi et incipit motum secundum posterius ubi, dicitur autem alibi et alibi esse quatenus mutari est aliquid utriusque extremi.

Explicit liber tertius.

TRCA quantum li
 brum methaphisi.
 Queritur prius ut
 ens uniuoce predice
 tur de omnibus enti
 bus. uidetur qd non
 p porphirium. Si qs inquit omnia entia uo
 cet equiuoce nuncupabit. ¶ Confirmat
 qd nihil unum predicatur uniuoce de omnibz
 ppter infinitatem entium in natura. ¶ Co
 tra phus hic in tra dicit qd ens multipliciter
 dicitur non tamen equiuoce. ergo uniuoce.
 si uniuocum et equiuocum sunt immediata.
 ¶ Respondeo. In ista questione primo re
 citabo unam opinionem. Secundo dica alif
 ad questionem. ¶ Quantum ad primum
 sciendum est qd est una opinio antiqua qua
 etiam secuntur aliqui moderne tenentes ptes
 negatiuam. p qua arguitur multipliciter.
 primo auctoritatibus. nam quarto huius di
 cit phus qd ens dicitur de entibus sicut sanu
 de sanis. et qd methaphi. est una scientia. n
 qd omnia illa de quibus e dicantur secundum
 unum sed ad unum. i. non uniuoce sed ana
 logice. qd subiectum metha quod est ens n
 est uniuocum sed analogum. ¶ Prete
 rea quinto huius dicitur qd qualitates qd ac
 cedentia sunt entia sicut logici dicunt non es
 se non ens et non scibile esse scibile. et sicut
 uas dicitur salubre et corpus. sed in omnibz
 istis non est uniuocatio eius qd dicitur de plu
 ribus. p3 ergo qd. ¶ Preterea. primo
 phisicoy. dicit phus qd principium pceden
 di contra Premenidem et ad elissum est quo
 nam ens dicitur multipliciter. ¶ Arguit
 etiam per rationes et primo sic. si ens e uni
 uocum ad omnia entia. qd ens est genus.
 qd est falsum. et contra phum tertio meth
 qd et antecedens. pbatio consequentie. qd
 tunc ens deceretur in quid de pluribus disfe
 rentibus specie. qd est pprum generi.
 ¶ Confirmat ratio. qd si ens est huiusmo
 di. qd predicatur de entibus secundum rati
 onem alicuius uniuersalis. non drne. qd non
 predicat in quale. nec pprie. nec acciden
 tis. qd hec sunt extra essentiam eius de quo
 dicuntur. non sic ens. nec etiam predicatur

ut species ut p3. qd relinquit qd predicat
 ut genus. ¶ Preterea si ens e uniuocum
 ad decem genera qd descendit in illa p aliqa
 dras. sint. a. et. b. aut ergo a. et. b. inclu
 runt ens aut non. si sic qd in conceptu cui
 lictet generis generalissimi includeret bis ens
 7 p consequens nugatio. Si non. qd. a. et
 b. non sunt entia. et tunc non ens erit de
 intellectu entis. nam. a. et. b. includunt
 in conceptibus decem generu. ¶ Prete
 rea illa que sunt totaliter et immediate sub ex
 tremis contradictionis nihil est comune uni
 uocum. sed deus et creatura substantia et ac
 cidens sunt huiusmodi. nam sunt sub istis
 extremis contradictionis. dependere et non
 dependere causatum et non causatum. esse
 ab alio et non esse ab alio. patet qd qd nihil
 est eis commune uniuocum. pbatur maior.
 qd omnis conceptus comunis est neuter respe
 ctu illorum quibus est comunis. sed nullus
 conceptus respectu contradictoriorum est neu
 ter. sed est necessario alter illorum alioquin
 contradictoria haberent medium. ¶ Pre
 terea que sunt primo diuersa in nullo coue
 niunt. sed deus est primo diuersus a creatu
 ra et unum predicamentum ab alio qd nec de
 us et creatura nec decem genera conueniunt
 in aliquo. nec per consequens in aliquo concep
 tu comuni uniuoco. maior est euidens. sed
 prima pars minoris de deo 7 creatura pbat
 qd alioquin deus haberet quo conueniret 7 qd
 differret a creatura. 7 ita non esset simpliciter
 simplex. secunda pars de decem generibus
 pbat. qd aliter non esset negatiua imedia
 ta quando negatur unum genus generalissimu
 ab alio. consequens est falsum. 7 contra phi
 losophu. primo post. pbatio drne. qd tunc ex
 trea illius negatie esset i aliquo toto puta in
 ente. quod non potest esse in propositione i
 mediata negatiua. sicut dicit primo post.
 ubi supra. ista qd negatiua quantitas non est
 substantia non esset immediata. ¶ Preterea
 ubi tantum est unitas attributionis non possit
 esse unitas uniuocationis. sed omnia entia at
 tribuunt ad substantiam in ratione entis ut
 dicit in hoc quarto. Item creature ad deum
 in ratione entis oportet ponere unitatem at
 tributionis. qd ens non est uniuocum pdictis.
 ¶ Quantum ad secundum est alia opinio.

antiqua opinio

consequens opinionem

negabile est scibile

quā teneo tāquā uerā q̄ ens ē uniuocū deo ⁊ creature subie ⁊ accēti et generaliter oibus entibus de quibus p̄dicat̄. ¶ Ad cuius euidentiā primo p̄mittā unā distinctionē . se cundo oīdam triplicem conc̄usionem .

¶ De primo sciendum ē q̄ uniuocatio est triplex . quedā est uniuocatio phisica . quedā logica . ⁊ quedā methaphisica . uniuocatio phisica ē unitas nature ex natura rei circūscri pto oī ope intellectus . de illa uniuocatione loquitur phis̄ quinto phis̄ . qm̄ dicit q̄ si spe tie specialissima ē pprie cōpatio et non in ge nere q̄tenus species dicit unam naturā ⁊ uni uocā . nō aut̄ genus . sed latent equiuocati ones . in generibus . genus enī dicit̄ equo cū equiuocatione opposita uniuocationi phis ice eo q̄ non comit̄et sibi una natura uel p̄positas extra sed plures . scōm q̄ dicit cō mēta . ⁊ themistius super primū de aīa uni uocatio ista solum ē in specie specialissimā que uere dicit unam naturā unitate reale minore tñ quā sit unitas numeralis . sicut declarabi tur in quinto. ¶ Chiuocatio logica est unitas alicuius realitatis uel intentionis pri me sub una intentione logica concepte uerbi gratia . sub intentione generis uel dñe uel alicuius alterius secunde intentionis . Logi ca enim considerat huiusmodi intēiones secū das adiūctas primis. ¶ Ex quo concludo correlative primo q̄ aliq̄ transcendens ē pro prie uniuocū uniuocatione logica . q̄ licet nulla secunda intentio in genere puta genus ⁊ trā cōpetit alicui transcendenti ⁊ existenti extra genus sicut patet aliqua tamen cōpetit sibi . puta intentio universalitatis que est lo gica ⁊ scda intentio. ¶ Secundo cōcludo q̄ aliq̄d esse uniuocū uniuocatione logica ⁊ equiuocū equiuocatione phisica nō repu gnat . patet ei ex p̄dictis q̄ genus est equi uocū equiuocatione phisica ⁊ tamen est uni uocū uniuocatione logica. ¶ Chiuoca tio methaphisica est unitas alicuius prime in tentionis abstrahibilis p̄ intellectū a pluribus ex natura rei circūscripta q̄cūq̄ intentōe se cundo uel logica ⁊ hoc mō transcendentibus non repugnat uniuocatio . ut dicitur . et q̄ concluditur correlative q̄ aliq̄d est uniuocū metha . quod non est uniuocū pprie phisice loquendo. ¶ De secundo sit ista pri

ma conclusio . Ens cōmuniter sumptum non ē uniuocū oibus entibus uniuocatione phisice . hanc oīdo sic . conceptui entis cōmu niter sumpti non respōdet una natura in re extra . g^o conceptus entis non est uniuocū uniuocatione phisica . asis est euidens . quia conceptui entis in cōi subsunt oīa entia de q̄ bus certū est q̄ non dicit̄ aliquā unā naturā oīa etiā p̄ ex p̄cedentibz. ¶ Secunda cō clusio sit ista . ens cōiter sumptum est uere uniuocū omnibus entibz uniuocatione logi ca . hanc ostendo sic . illud quod dicit ali quam una realitatem uel primam intentionez conceptam sub aliqua intentione logica ē uni uocū uniuocatione logica . sed ens cōiter sumptū est huiusmodi g^o ⁊ c^o . maior patet ex diffinitione uniuocationis logice posite superi us . minor etiam est euidens . q̄ licet ens cō munit̄er sumptum . non concipiatur sub intē tione generis uel dñe uel alicuius alterius se cunde intentionis in genere concipitur tamē uel pōt concipi sub intentione uniuersalis q̄ utiq̄ est intentio secunda uel logica .

¶ Tertia conclusio sit ista . ens cōmunit̄er sumptum est uere uniuocū omnibus entibz uniuocatione methaphisica . sic intelligendo q̄ ens dicit̄ aliquem unum conceptum reale abstrahibilem ab omnibus entibus p̄cipatibz ens quiditatie ⁊ secundum . quem conceptū ens est predicabile de omni ente uniuoce et realiter ⁊ in quid . hanc ostendo sic . oīs intel lectus certus de uno cōceptu ⁊ dubius de tu obus in quibus ille certus quiditatie inclu dit̄ . habet cōceptū illū de quo ē certus aliū a cōceptibus de quibus ē dubius ⁊ uniuocū illis . sed intellectus hominis pōt esse certus de aliquo q̄ sit ens dubitatio utrū sit deus uel creatura . substantia uel actus . ⁊ sic de aliis i quibus cōceptus entis quiditatie includitur sicut patet ergo cōceptus entis est alius a cō ceptibus . dubiis ⁊ uniuocū eis ita q̄ ex se est neutri ⁊ includit̄ i utroq̄ istorum . maior pbat̄ . qm̄ impossibile est eūdem cōceptum eūdem intellectui simul esse certū ⁊ dubiū . g^o uel est alius et hēt p̄positū uel nullus . et tunc non est certitudo de aliquo cōceptu . est g^o alius et si quiditatie includitur in illis se quitur q̄ nō t̄arum est alius sed etiā uniuo cus . minor declarat̄ . primo de deo ⁊ creatu

prima conclusio

2^a conclusio

3ª conclusio

4ª conclusio

5ª conclusio

6ª conclusio

phisica

uniuocatio

logica

methaphisica

ra : qz quilibet phis antiquus fuit certus illo
 qd ponebat primū pīcipiū esse ens . puta .
 unus qui posuit ignē pīcipiū . alius aqua qui
 libet ei erat certus ignē uel aquā esse ens . erat
 tñ dubius utz esset ens creatū uel icreatū pri
 mū uel nō primū . nō ei erat certus qd ēēt es
 primū . qz tūc fui set certus de falso . falsuz
 aut nō contigit scire . nec erat certus qd ēēt
 nō primū qz tūc nō posuisset oppositū .

Secdo pbat de subna 7 accēte . nā phi
 diuersi diuersimode opinati sunt de lumine
 quoz unus ponit qd sit accēs . alius qd sit
 corpus 7 subna . 7 ille quidē qui ponit qd est
 subna ē certus qd ē ens . sed nō ē certus qd
 sit subna . qz tūc esset certus de falso . nec qd
 nō ē subna qz oppositū poit . **R**espōdet
 qd quilibet talis phis habuit duos cōceptus
 in intellectu suo pīquos qui ppter pīqui
 tatē analogie uident esse unus cōceptus 7 ppter
 istā pīquitatē quā uident unus cōceptus
 uidet esse certus de uno hoc ē de illis duobz
 dubie cōceptis . **C**ontra qz ex ista euasi
 one uidet destrui ois uia pbandi unitatē uni
 uocā alicuius conceptus . Si ei dicis hoīez hē
 re unū conceptū cōm ad sortē et plōnem .
 negabit tibi 7 dicet tibi qd sūt duo concep
 tus . sed uidetur unus ppter magnā pīqui
 tatē 7 similitudinē . **C**onfirat rō pīcipa
 lis . qz ois conceptus pīcabilis de pluribus
 scdm unū nomē 7 unā rōem ē unus unitate
 uniuocatiois . Hec ei ē descriptio uniuoci in
 antepīdicamētis . sed conceptus entis ē huius
 modi . nā pīcat in quid 7 icluditur quōita
 tiue i entibus īferioribus que dicūt entia p3 .
 7 p oīs pīcat scdm nomē 7 dīdēm gō . con
 ceptus entis ē uniuocus . **P**reterea . priā
 dignitas seu primū prin ipiū nō ē multiplex
 gō nec ens . et p oīs uniuocū . aīs p3 . qd
 primū pīcipiū nō ē . distiguendū cū sit no
 tiūmū 7 firmissimū . ex qrtō huius . oīs pro
 batur qz primū pīcipiū constituit ex ente .
 qre si primū pīcipiū nō ē multiplex gō nec
 ens ex quo cōstituit . **P**reterea pbat
 spetialiter qd sit uniuocū ad subnam 7 accēs
 sic . si ens nō ē uniuocū subne 7 accēti gō in
 intellectus noster non pōt hēre conceptū quidi
 tatiū de subna . oīs ē euidenter falsū . gō 7
 aīs . pbat oīs qz subna non imutat imedi
 ate intellectu nostz ad itellectionē sui cū nō i

telligitur p statu isto nisi p spēm accētis sen
 sibilis . sed nullus conceptus quiditatus sub
 stantie pōt hēri p imutatōem accētis . sensibi
 lis nisi possit abstrahi a conceptu accētis . et
 ille necō sic abstractus ē uniuocus . alias nō
 esset abstrahibilis . talis aut conceptus maxi
 me uidet esse conceptus entis . nā nullū aliū
 esset quiditatus . ma . p3 qz qd pīs et in
 mediate imutat intellectu illius abstrahit pōt na
 turalitē ab intellectu cognosci qm non imutat
 sicut app3 i scdo de aīa . qd uisus ē pceptus
 tenebre . qm . s . lux non ē pīs nec uisus imu
 tat . gō si intellectus imutat a subna imedi
 ate ad actū circa ipsū sequeretur qd qm subna
 non esset pīs posset eius absentia naturaliter
 cognosci . 7 ita posset naturaliter cognosci in
 hostia consecrata non esse subz panis . qd ē
 euidenter falsū . nullus gō conceptus quidita
 tius hētur de subna uaturaliter imediate a
 subna . cātus sed tantū cātus 7 abstractus pri
 mo ab accēte . 7 talis non ē nisi conceptus en
 tis . **P**reterea signū distributiū nō distri
 buit terminū equiuocū p suis significatis qz
 terminus equiuocus non h3 unū cōceptū qui sit
 diuisibilis in plures . sed signū distributiū
 additū enti ipm ens distribuit p suis īferio
 ribus . sequit ei oē ens gō subna . gō accēs .
 gō ens non ē equiuocū . **P**reterea unius
 pōne ē unū primū obiectū . sed primū obiec
 tū intellectu ē ens ut cōe oibus . gō ens sic cōe
 ē aliqd unū . 7 p oīs uniuocū . ma . p3 quia
 pōna mouetur ab obiecto . scdm formā ob
 iecti . 7 nisi hēat unā formā non mouebit . 7
 iō dicit qrtō huius qd intellectus qui non itel
 ligat unū nihil itelligat . pō mī . qz illud est
 primū obiectū . intellectus sub cō rōe oīs itel
 ligunt . sicut p3 de obiecto uisus . sed nec rō
 subne nec accētis sed sola rō entis repitū in
 oibus itelligibilibus . gō ens ē primū obiectū
 intellectus nri . **P**ro ista conclusione faci
 unt rōes adducte p priā 7 scda cōclusionibz
 priē qōis istius scripti posite i pīcipio . 7 iō
 ist rōes suffiāt l3 multe possēt adduci .
Ad argumēta alterius opi . ad illud qrtū
 meth . d . sano 7 c . d . qd phisūm . metha . cōce
 dit ordinē essētiālē iter spēs eiusdē generis nā
 ibi uult qd in quolibz genere ē unū primū qd
 ē mensura oīm alioz mensurata aut hnt ordi
 nē essētiālē ad mensurandā 7 tñ non obstante

Evasio . qdam

Obiectio

qz qd supponit subna nō posse
 cognosci itelligitū p statu isto
 in p . aīa

ad rōnes
 prius qd

tali attributione nullus negat conceptu gene-
 ris esse unum cum predicat. I qd de pluribus dicitur
 bus spe. Si ei genus non haberet unum conceptum ali-
 um a conceptibus spei non conceptus diceretur
 i qd de pluribus sed qd de seipso et sic idem pos-
 caret de eodem et non genus de spe. ¶ Co-
 firmat qd phis quito phi ut in allegatu e di-
 cit qd i generibus latet equiuocationes ppe qd
 non pot esse copatio scdm genus. non tñ e ibi
 equuatio i genere qntu ad logicu sed qntu
 ad reale phicu. qd non e ibi unitas nature.
 oēs g auctoritates que essent de illa materia
 siue i metha siue i phi possēt expoi ppe di-
 uersitate reale illoz i quibz e attributio cu q
 diuersitate stat unitas conceptus abstrahit
 ab eis sicut p de genere. concedo g q ac-
 cides hz attribucōez eēnale ad sbia et p oīs
 q ens e analogu ad ea. et tñ ab hoc et ab i-
 pot abstrahi un conceptus cōis uiuoc. nā ana-
 logia realis et uiuocatio metha. realiter nō re-
 pugnat i eodē pceptu. ¶ Ad illud q aduoc-
 tur o quito metha. dōz q argumētū o sū i n-
 cludit. p tanto g e uer q accētia sūt en-
 tis sicut logici dnt non ens eē ens et qntus
 iter subāz et accētia e analogia scdm pfectio et
 ipfectius. cu q tñ stat uera uiuocatio. ut
 dictū e. uā ibidē dicit. ¶ Ad qd talia nō dnt
 equoce sed ad unū. Ad aliud de p phi. cō-
 tra pmen et mel. dōz q phis loquit o mul-
 titudinē suppositoz. que nō repugnat uiuoca-
 tōi. ut e dictū i exponēto lram pncipū ei cō-
 tra eos e accipe q ens multipliciter dicit n-
 equoce sed multiplē. i. de multis ad quiren-
 dū de quo itelligit. sicut si diceret ois esse
 unū aial. tra eos eēt distinguedū de aiali. et
 querere de quo aiali itelligit. i. querere utrū
 ois esset unū hō uel unus asinus. ¶ Ad pū-
 mā rōez nego oīs q ens eēt genus. ad p-
 bacōz dicēdū q pcedit ab iufficiēti nā aliqd
 deficit entī rōe cui non pōt eē gen. s. qd eē
 de aliqbz cōibz dntiis pōicat. de illis. s.
 que sumūt ab aliis re quam sūt res a qua su-
 mit genus. tales enim differentie sicut e for-
 te rationale includunt ens quiditatie. sed
 hoc est contra naturā generis predicari scilicet
 cet quiditatie de differentia. ¶ Ad con-
 firmationem de illis quinque uniuersalibus
 positis a por. dicendum q por. ordinat li-
 brum suum ad predicamenta. ¶ sicut ipse

met promittit in pbenio. loquitur g de
 illis uniuersalibus que aliquo modo inueniun-
 tur in linea predicamentali. sed preter illa e
 aliquod uniuersale quod est transcendens qd
 non ptnet ad aliquod predicamentum. ergo
 ens est uniuersale transcendens predicatum i
 quid. nec tamen est genus nec species. nec
 ppiū et. ¶ Ad aliud concedo q ens de-
 scendit in r. genera p aliq. strahētia que ppe
 non sūt drē. cu aut querit aut includit ea aut
 non. dico q non includit ens forālē sicut
 nec passioēs entis nec ultie drē ut ifer. oīē
 dā. et tñ n sūt nihil cu g arguit q nō sūt
 ētia dicēdū q n sūt eētia forālē sūt tñ ētia
 realit et eēnalit qd aut illud q n eē forālē
 dūmō sit ens realit sūt de itellctū entis nulla
 e iconueniēs. sicut rōnale qd e aial forāliter.
 e tñ de itellctū hoīs q est uere aial. ¶ Ad
 aliud de extreīs contradcōis et. aut itelligit
 q illa sūt sub extreīs contradcōis totaliter
 hoc e q illa pscise sūt extrema contradcōis
 et tñc mī. e falsa. qd deus uel subia non est
 pscise hoc qd e non ab alio accipiēto ppor
 qm illa negatio dicit et de chiera. sicut nec
 creatura e pscise illa negatio non necē eē. qd
 hoc eē conuenit chire. sed tā tens quā creatu-
 ra tā subia quā accūs e aliqd cui conuenit al-
 ter extremū contradcōis. Si g sic accipi-
 as ma. q qbuscūbz conueniūt extrema tra-
 dcōis ipa non uiuocant i aliq cōi. illa ma. e
 flā. nā oia diuidentia p se aliq cōe sūt ralia
 q de ipis dicit extrema tradcōis. et tñ ui-
 uocat i ipo cōi dīso. Sicut i pposito de
 creatura subia et accūs pnt recipe pōicacōez
 tradcōis et tñ hnt aliq substratū illi extreīs
 tradcōis rōe cō pnt hnt aliq cōe. Ad aliud
 dictū fuit i priā rōe pncipali hō scripti de dō
 et creatura hō sit pno diuersa i realitate qd in
 illā realitate conueniūt non tñ sūt pō diuer-
 sa i pceptu reali at quō possit eē diuientia
 in conceptu reali et n i realitate dictū fuit
 ibi. ¶ Qd aut dicit q negatia i q negat
 unū genus generalissimū ab aō n eēt imēda-
 ta ne oīs. ¶ Ad probationez cū dicit
 q extrema essent in aliquo toto di o quod
 non sūt in aliq toto q possit esse medim
 in aliqua figura silogistica remouendo unum
 alio cū de utroqz affirmatie ipsū ens pōicat p
 hoc cuiuslibz sciēti artē silogizadi. Ad ultimū o

h solutio affirmatoris
 quomodo ens sit unum

de formalitate & de
 realitate

qd dicitur q creatura non habet
 aliquod reale in quo conuenit
 et dicitur aliqua realitate in qua
 conceptus realiter

ad ultimum

attributione. dico q. attributio sola non po-
nit unitatem uniuocationis. q. unitas attributio-
nis minor est unitate uniuocationis. minor aut unitas
non arguit maiorem tñ minor potest stare cū
maiori. sicut que sunt unum genus sūt unū
specie licet unitas generis sit minor unitate spe-
ciei. Similiter in pposito dico q. licet unitas
attributionis non arguat unitatem uniuocatio-
nis. tñ cum unitate attributionis stat unitas
uniuocationis licet una non sit alia formaliter.
Exemplum species eiusdem generis hñt essen-
tialē ordinem et attributionem ad primum
i illo genere ex. r. metha. et tamen cū hoc
stat unitas uniuocationis conceptus ipsi ge-
neris respectu specierum. Similiter i pposito
in rōne entis in qua est unitas attributionis
ipsa attributa habent unitatem uniuocationis.
¶ Ad Argumentū in oppositū de por. di-
citur uno modo q. ipse allegat alium dicēdo
si quis rē. ita q. non uidet loqui secundū
intentionem ppriam. ¶ Aliter dicitur
q. uerum ē accipiendo equiuocum sicut acci-
pitur apud physicū realē sicut etiam genus re-
aliter dicitur esse equiuocum. et de tali equi-
uocatione loquitur. por. ¶ Contra ipse fu-
it logicus et ita logice uidetur locutum fuisse.
¶ Respondeo. q. multa dicuntur in logi-
ca nō logice sicut i scō metha. dicit q. in
omni moto est materia et tamen hoc conside-
rare magis pñet ad physicū quā ad metha
physicum.

¶ Trū negatio habeat distinc-
tam formalitatem ab affirmatio-
ne cui opponitur et uidetur
q. nō nā q. nō hz distinctā
intelligibilitatem nō hz distinctā formalitatem. s. ne-
gatio est huiusmodi gō rē. pbatio minorie
q. non ens non est obiectum intellectus et p-
dñs non pōt distincte intelligi. ens ei est ob-
iectū adeqñ intellectus. illud gō q. subfu-
git rōem entis subterfugit rationē obiecti in-
tellectus. sed negatio non est ens gō nō pōt
intelligi distincte. ¶ Confirmatur q. pri-
uatio cognoscit p hitū et negatio p affirmati-
onem scdm doctrinam phī unde affirmatio i-
telligitur in negatione. Preterea int affirmatio
nē et negationē non est dare mediū. cū sit cō-
tradictoria. sed si negatio possit distincte con-
cipi q. o3 cōcedere si hēat distinctā formalitatem.

tūc affirmatio et negatio esset aliqō cōe et me-
diū. s. posse concipi. ¶ Preterea omis
formalitas ē aliquid positium. q. actus intelle-
ctus cū sit positium non uidet posse terminā-
ri ad obiectū qd non ē positium. sed negatio
non est aliquid positium. gō non hz ppriam
formalitatem. ¶ Contra illa dicit distinctas
formalitates ex natura rei quoz altez manz in
aliquo altero nō manēte. sed ista negatio ma-
net i hoīe ex natura rei hō nō est asinus cuius
opposita affirmatio. s. hō est asinus non ma-
net in hoīe. sicut patz. gō illa affirmatio et ne-
gatio opposita distinctas hēnt formalitates ex
natura rei. ¶ Respondeo primo pmittam
aliq nccā. scō dicā ad qōnē. ¶ Quan-
tū ad primū primo pmittā rōem formalitatis
quā describo sic. Formalitas ē rō obiectalis in
re apprehensa ab intellectu ex natura rei quā
non o3 semp mouere intellectū dūmō actus
intellectus possit terminare. q. dico p rōem
q. hz aliquid possit terminare actū intellectus
non tñ semp pōt intellectū ad sui intellectōez
mouere. Sicut cōter dicit q. relationes
non mouēt intellectū ratione dupedētie et qd
non sūt aliqō absolutū et tñ termināt actū ei-
us. Similiter pprietates indiuiduales ex eo
q. non habent rōem quid. iteo non mouēt
intellectū. et tñ terminant actum eius. similie
negationes teriant licet nō moueāt intellectū q
tenus nō sūt etiā ita. q. tria requirūt ad hoc
q. aliquid moueat intellectū. primū q. sit
ens. scō q. sit absolutū. tertiū q. habeat
rōem qui uel eētie. ppter primū remouēt
negationes. ppter scōm relatōes. ppter ter-
tiū ois pprietas ppetetica uel pprietas pso-
nalis itiuinis. et pprietates indiuiduales que
oia hz actū intellectus terminent nō tñ mouēt
intellectum. Ex ista descriptōne conclusio
correlarie q. quecumqz possunt distincte cōcipi
p intellectū hñt distinctas formalitates ex natu-
ra rei. Sz cōtra ultimū positū i descriptōne
is. q. aliqō possit ēminare actū intellectus q
nō pōt mouere intellectū istat. Nā uisus. uide-
tur moueri a relatōe quā dicit nō posse moue-
re intellectū. nā ex alio et alio ordine obcoz fit
alia et alia uisio. qd nō ē nisi ille ordo moue-
ret uisū. ordo aut est relatio. si ergo relatō
potest mouere uisum pari ratione et intellec-
tum. ¶ Preterea. unius potentie

h arguit de
affirmatio
qut nō tñ

Rur

descriptio
formalitat

et tñ ea
terminant
intellectū
nō mouēt

q. requirunt
ad hoc qd
quid mouet
intellectū

insistent
objection
q. pñt
tōe

et actus unius rationis est una ratio obiectalis
et unius rationis sed omnes actus intellectus
sunt unius potentie et sunt actus unius ratio
nis in ratione talis actus. 6° eorum est una
ratio in obiecto sed hec non potest esse ratio
determinativa distincta a motiva quia sic esset
alie et alie rationes obiectales. 6° ille ratio
non sunt sic distincte quoniam omne obiectum termi
nans intellectum moueat etiam in intellectum.

Preterea si ratio terminandi sufficit ad ob
iectum intellectus 6° ubi aliquis terminabit
actum intellectus ex natura rei illud esset ob
iectum reale intellectus sed secunde intentio
nes terminant actum intellectus et tamen nul
lus diceret quod sunt obiectum reale intellectus.

Respondeo ad primum quod ordo ille non
mouet uisum sed extrema illius ordinis que
habent rationem absoluti. 3° ille ordo sit
quedam ratio connexa et sine qua non. unde
ordo ille cum non sit obiectum proprium nec
commune sensui ideo non solum non mouet sen
sum sed etiam nec terminat. unde cognitio
eius pertinet ad altiore potentiam quecumque
sit illa siue sensus communis siue intellectus.
uel uero quod ille ordo aliquo modo precipiat a
sensu. dico quod ex hoc non sequitur quod mouet
sensum sed sufficit quod terminet actum eius.

Ad secundum dico quod ratio obiecti non
est precise mouere sed accidit sicut patet in
potentia nutritiua et augmentatiua et in aliis
potentiis mere actiuis. habent enim obiectum
non motuum potentie sed terminatum tan
tum actus potentie. cum ergo in omni obiecto
sit ratio terminatiua sequitur quod obiectum ut
obiectum habet rationem terminandi non mo
uendi cui est alluot nomen obiecti. nam ob
iectum uidetur significare illud quod obicit po
tentie et circa quod terminatur actus alicuius.

Ad aliud de secundis intentionibus dico
quod secundae intentiones non terminant ex na
tura rei. nam ipse fabricantur per actum intel
lectus negotiantis. ideo non frustra posui quod
formalitas sit ratio repta in re ex natura rei.
Secunda quod premitto est hoc. quod distinctio
formalis siue per formalitates importat non idem
tatem aliquorum quorum unum excludit alio a.
suo conceptu formali in primo dicendi per se
ut ostendit illud dicitur distinguere ab alio formaliter
quod non est idem sibi in primo modo dicendi

per se. Tertium quod premitto est hoc quod nega
tio copatur ad duas affirmationes quarum una
includit et presupponit aliam uero destruit et
excludit. uerbi gratia. homo non est asinus re
spicit affirmatiuam istam homo est asinus et ista
homo est homo. prima destruit. sicut per
secunda ponit et includit uirtualiter in suo sub
iecto. nam per tanto ista est uera homo non est
asinus. per quanto homo est homo. negatio autem di
stinguitur et plurificatur secundum distinctiones
et plurificationem affirmatiue quam destruit et sic
est una unius. secundum philosophum primo peri
armentias. quod una affirmationi una negatio
opponitur et non autem sic secundum affirmati
onem quam includit. quoniam imo unius affirmatiua
talis sunt plures negationes. unum illius homo est homo
sunt ille negatiue homo non est asinus. homo non
est lapis. et sic de aliis quibuscumque in quibus
negatur aliquid uere de homine. **Q**uantum
ad secundum Respondeo ad questionem secundam du
as conclusiones. prima conclusio est ista nega
tio non habet distinctam formalitatem ab affir
matione quam includit et supponit. hanc ostendit
sic. quod non habet distinctam conceptibilitatem
ex natura rei a conceptibilitate alterius non
habet distinctam formalitatem a formalitate illius sed negatio
est huiusmodi respectu affirmationis quam in
cludit et supponit. 6° et maior pars ex prece
dentibus. probatio minoris. nihil est distincte
conceptibile ab eo quod includit in ratione sua intrin
seca. sed negatio includit in sua ratione affirma
tionem quam supponit. nam de ratione negationis
est non tantum predicatum negatum sed etiam
subiectum quod est uirtualiter ipsa affirmatio
supposita. **C**onfirmatur. quia impossibi
le est intelligere negatiuam hanc. homo non
est asinus nisi intelligatur homo qui subicitur.
in illa propositione negatiua. intelligendo au
tem hominem intelligitur uirtualiter quod homo est
homo. quare negatio illa non potest intelligi
siue illa affirmatiua quam supponit. **S**e
cunda conclusio sit ista. negatio habet distinc
tam formalitatem ab affirmatiue quam destru
it et excludit. hanc ostendit sic. illa quorum unum
dicit perfectionem simpliciter et aliud imperfec
tionem ex natura rei habent distinctas conceptibi
litates et formalitates. sed in deo non esse
asinum dicit perfectionem simpliciter et sua af
firmatio quam excludit dicit imperfectionem ex natura

tertium quod premitto

obicit non de affirmatiue

Respondeo ad questionem
et conclusio

ante dicitur

et conclusio

quod illud distinctio est altera formalis
et non est de sua ratione anal est
idem for hoc eo quod est de sua
formali huiusmodi sed hoc distinguitur
for ab anali non tunc ueritatem
et est quia hoc non potest esse realiter
absque animali. et hoc dicitur hoc disti
nguitur for ab anali quoniam hoc non est de
sua ratione anali sed est

no de formalitate

del Argumenta

metha' asile
neyato' 63 p
co' 66

g^o 7° uis i falsitas omnis ps ex primo phisic.
ubi i probatur p^omen^o. qui posuit tantu^m unu^m
esse. probatio o^one. quando aliquid predica
tur de aliquo conuertibiliter predicat de eo
cu^m d^oc^one exclusiua. sicut si homo 7 risibile
conuertuntur uerum est q^{uod} tantu^m ho^{mo} est risibilis.
¶ Preterea diuidens non significat eandem

tiam cum diuiso . sed unum diuidit ens .
 8° non significat eandem naturam cum ente .
 probatur maior . q^{ia} de oppositum tunc unum
 diuidens ex quo opponit^r cōdiuidentia non p
 ticiparet diuisum . Si enim rōnale diceret eā
 dem naturam cum animali . irrōnale non p
 ciparet aial . Similiter in pposito . cū unum
 et multa diuidant ens . si unum significaret
 eandem naturam quam ens . ergo multitudo
 esset non ens . et sic unum et multa non esset
 differentie entis . ¶ Preterea unum est de
 terminati generis . ens autem non est deter
 nati generis . 8° non significant eandem na
 turam . probatio maioris : q^{ia} cuius species oēs
 sunt determinati generis ipsum est determinā
 ti generis . sed omnes species unius . s. simi
 le et dissimile . equale et in equale sunt deter
 minati generis . quia de genere relationis .
 ¶ Contra phis in lra qui dicit q^{od} ens hō
 et unus homo idem significant . q^{od} probatur
 dupliciter . tum q^{ia} non sepantur in generatō
 ne et corruptione : tum q^{ia} ens et unum pōi
 cant eandem naturam et essentiam cuiuslibet
 p se et non per accidens : 8° significant ean
 dem naturam . ¶ In ista questione sic p
 cedam . primo quedam opinio premittetur
 secundo eius i probatio opponetur . tertio ad
 questionem aliter dicetur . ¶ Quantum ad
 primum sciendum est q^{od} una est opinio Aui
 cene . cuius conclusio est q^{od} ens et unum sig
 nificant aliaz naturam . In sua autem pōe di
 cit tria dicta . primum dictum est q^{od} ens et
 unū pōiatur de oibus entibus scōz q^{od} n sūt
 idē scōm naturā licet sunt idem subcō . sicut
 passio et subiectum que sunt idem subiecto .
 tertium dictum est q^{od} unum est determināti
 generis . s. de genere quantitatis . et p oīs
 non conuertitur cum ente : ¶ Primum dic
 tum supponitur tanquā uerū . Secundus dem
 probatur tripliciter . tum quia si unum 7 es
 significant eandem naturam . 8° multitudo
 est non ens . consequentia probat^r sicut pri
 in opponendo . tum secundo . quia dicendo
 ens unum esset nugatio q^{od} est falsum . conse
 quentia patet quia tunc idem bis diceretur tū
 tertio q^{od} significat idem alicui predicat^r o
 eo in quid . sed unum non predicat^r in quid
 de ente sed tantum denominatiue 8° 7c .
 ¶ Tertium dictum probatur sic : Omnis

unitas est de genere quantitatis . 8° unum n
 est conuertibile cū ente nec dicit eandem na
 turam cum eo antecedens . probatur . quia oīs
 unitas que cum alia constituit numerum ē de
 genere quantitatis sicut et ipse numerus con
 stitutus . nam si constitutum est in genere
 quantitatis constituens erit de genere quan
 titatis . sed quęcunq^{ue} unitas est huiusmodi .
 8° 7c . consequentia patet quia ens est trans
 cendens quia nūh q^{od} est determinati generis
 est conuertibile cum ente . ¶ Quantum
 ad secundum sciendum est q^{od} contra Aui
 arguit suus emulus cōmentatur cōmento ter
 tio Si unū non dicit eandem naturā cū ente
 sed aliquid additum accipio istam q^{od} homo
 est unus : unumquodq^{ue} autem est unum sua
 unitate . tunc sic . aut homo ē unus p se aut
 p accidens . si per se habetur propositum .
 quia homo qui est quoddā ens est unus nō p
 aliq^{od} additum . Si hō est unū p accidens 8°
 p aliq^{od} additū . 7 tūc querā de illo addito
 quia uel est unum per se uel per aliud . si per
 se pari ratione standum est in primo . Si per
 aliud querā de illo alio sicut prius . uel sic e
 rit processus in infinitum ē stabitur in aliquo
 q^{od} est unum per se 7 non p aliquo additum
 Sed q^{od} sit de conclusione ista rō tamen
 non concludit sed peccat dupliciter : primo
 p fallaciā figure dicōis mutādo quo i q^{od} sic
 hic hō ē albz p se 7 p accidens . si p accidens 8° p
 aliud 7 tūc querā de illo alio utz sit albz p se
 uel per accidens . si per accidens 8° per aliud
 7 tūc queram de illo alio 7 sic pcedendo ut
 prius : quare sequit^r q^{od} homo sit albus p se
 Iste modus arguēdi nō ualet . q^{ia} cludit eui
 denter falsū mutat ei quo in q^{od} : nā albedo ē
 principū quo hō est albz : non tñ hēt rōez q^{od}
 q^{ia} albedo non ē alba pprie loquēdo : iō dato
 q^{od} hō sit albz per aliud q^{ia} per albedinē non tñ
 debet ulterius queri utrum albedo sit alba per
 se uel per accidens nisi mutetur quo in q^{od} . Si
 militer in proposito . ipm unū dato q^{od} sit a
 liud ab ente non potest queri utz sit unū per
 se uel p aliud : sed mutatur quo in q^{od} . nā
 ipsū unū sic habet rōnem quo ens est unū q^{od}
 non pōt habere rōem quod . unitas enim nō
 est una pprie loquendo . Secundo peccat
 rō p equiuocationē nā sicut p se dicit^r dupl
 ter . s. primo modo 7 secundo : ita et p accidens

Argumentum similes Aui
 arguit q^{od} Aui
 7c

In argumenta dicit
 tunc

2us dicitur dupliciter

sto
vult

Antonius hic capit
arguitur q^{uo} dicitur

in ista vnde quid
probat ens non predicari
quiditativum de
se per se in se
libus

4
dicitur dupliciter . uno modo ut opponitur p
se primo modo . alio modo ut opponitur p
se secundo modo . ens g^o de nominatum ab
uno est unum p accidens ut opponitur primo
modo p se non tamen ut opponitur secundo
modo . nam unum cum sit passio entis predi
catur de ente per se secundo modo . Si g^o
ultra inferas si p accidens g^o p aliud .
¶ Respondeo q^{uo} p aliud dicitur dupliciter
unomodo per aliud ab utroq^{ue} extremo . alio
p aliud ab altero extremo tantum . ens ergo
est unum per aliud non primo modo . sed se
cundo modo . sicut homo est risibilis non per
aliud ab ipso homine . sed p aliud a risibili
quia per formam ppriam que aliud est a risi
bili et non aliud ab ipso homine . ita dicit^{ur} in
pposito ¶ Dimissa g^o impugnatione co
mentatoris . Aliter arguo contra Avicennam
et primo contra primum dictum cum enim
dicit q^{uo} ens et unum predicantur de omnib^{us}
quero an predicantur de omnib^{us} uniformiter
aut difformiter . non uniformiter quia unum
semper predicatur de nominativum cum sit pa
ssio . ens autem predicatur quiditativum licet
forsan aliquando possit de nominativum predicari
Si dicas q^{uo} p edicantur difformiter sic intel
ligendo q^{uo} ens predicat^{ur} quiditativum de oib^{us}
unum vero de omnibus de nominativum .
¶ Circa primum instatur et arguitur quod
ens non predicatur quiditativum de ultimis di
fferentiis . q^{uo} probatur dupliciter primo sic .
Sint due d^{ic}te a et b . tunc l a et b includit
ipsu ens quiditativum . vel non . si non habet^{ur}
ppositum . quia ens non predicatur de eis i
quid . Si vero includunt ipsu es cum non sit
omnino idem inter se . habent quo conveniunt
et quo differunt . g^o a et b non erunt primo di
versa nec ultime differentie sed differentes .
ergo differunt aliis differentiis . sint ille alie
c . et d . tunc arguit^{ur} de istis sicut de priorib^{us}
quia vel includunt ens quiditativum vel non et
sic procedendo vel erit ire in infinitum indiffe
rentis vel stabitur ad aliquas omnino non in
cludentes ens quiditativum . q^{uo} est ppositum q^{uo}
sole ille erunt ultime . ¶ Preterea secundo
probat^{ur} idem a simili . sicut est in compositione
reali ita est in compositione intellectus . quis
sicut ens componitur ex actu et potentia in re
ita conceptus compositus p se unus componitur

et conceptu potentiali et actuali seu determi
nabili et determinante . Sicut g^o resolutio en
tis compositi stat ultimo ad simplicit^{er} simplici
s . ad actum ultim^{um} et p^{er}nam ultimam que
sunt primo diversa ita q^{uo} nihil unius includit
aliquid alterius alioq^{ue} nec hoc est pri^{us} act^{us} nec
illud esset primo potentia . namq^{ue} includit
aliquid potentialitatis . nec est primo ac
tus nec c^{on}verso . Similiter o^{mn}is etiam i con
ceptibus q^{uo} omnis conceptus compositus per
se unus resolvitur in conceptum determinabi
lem et determinantem ita q^{uo} illa resolutio
stat ad conceptus simpliciter simplices . s . ad
conceptu determinabilem tantu qui nihil deter
minans includit . et ad conceptu determinantem
tantu . qui nihil determinabile includit . con
ceptus ille determinabilia est conceptus entis .
conceptus aut determinans e conceptus ult^{ime}
d^{ic}te . isti g^o conceptus erunt primo diversi .
ita q^{uo} unus nihil includit alterius . et sic ens
non poterit p^{re}dicari i quid de ultimis differen
tiis . Si autem loquitur Avic . de predicat^{io}ne
a p^{re}te entis siue sit quiditativa siue de nomi
nativa forte verum dicit . ¶ Contra secundu
dictum arguitur sic . quecumque sunt . idem
realiter dicunt eandem naturam . sed ens et
unum subiectum et passio . sunt item reale
g^o et . probatio minoris illa quorum separ^{atio}
includit contradictionem sunt item realiter
sed ens et unum subiectum et passio sunt bu
iusmodi . quia eorum separatio includit contra
dictionem . g^o et . maior patet . quia sicut
ex separatione aliquorum arguitur distinctio rea
lis alioquin contingeret idem simul esse et
esse quod est oppositum primi principii . ita
econtrario ex impossibili separatione aliquor^{um} su
contradictione probatur eor^{um} id^{em}itas realis .
probat^{ur} minor ex quarto hui^{us} de uno et ente
q^{uo} se c^{on}secut^{ur} i generatione et corruptione .
¶ Probat^{ur} et generalit^{er} de oi passio^{ne} na si p^{ro}p
p^{ri}o est separabilis a sub^{iecto} tunc lesset sit i c^{on}g^{re}
ter . et p^{ro} p^{ri}o cu scia sit de necessariis splogismo
delut es passion^{em} o sub^{iecto} no c^{on}scientific^{us} q^{uo} e
manifeste falsu . Contra tertiu dem arguit mul
tipliciter pri^{us} sic . si veritas est o genere q^{uo}nt
tat^{is} g^o q^{uo}ntitas erit posterior oib^{us} aliis p^{re}dic
ment^{is} . q^{uo}ntas e falsu . tu q^{uo} q^{uo}ntitas ponit^{ur} pri^{us}
oib^{us} predicamentis accidentalibus . tum q^{uo}
immediatus uest substantie qua aliquod aliud

actus & p^{ro}p
cia p^{ro} d^{ic}te
entis

habetur q^{uo}
p^{ro}p^{ri}o d^{ic}te

distinctio
idei substantie
realis

habetur q^{uo}
ind^{ic}te

predicamentum : consequentia probatur quia
quicquid est prius priori est prius posteriori .
sed unum cum sit passio omnium predicamen-
torum et passio sit naturaliter posterior quo-
cunque subiecto . sequitur quod omnia alia sint
priora ipso uno . unum autem ponitur prius
quantitate cum sit principium in genere quan-
titaris . quare sequitur quod illa predicamenta
sunt priora quantitate . ¶ Preterea subiecte
prior est omni accidente ex septimo huius
sed prius in suo priori est cognoscibile sine
posteriori . ergo substantia in suo priori est in-
telligibilis sine quantitate et intelligitur ut
una quia indiuisa a se et diuisa a quocunque alio .
talis ergo unitas est sine quantitate .

¶ Preterea nullum transcendens est determi-
nati generis . sed unum est transcendens quia
conuertitur cum transcendente . scilicet cum ente .
ergo unum non erit alicuius determinati gene-
ris .

¶ Preterea nihil unius predicamenti
est passio alterius extra illud predicamentum
sed unitas est passio omnis entis . ergo non est
alicuius determinati predicamenti . maior pars
quia passio est idem realiter cum subiecto . pre-
dicamenta autem sunt realiter distincta et in-
mixta . ergo etc .

¶ Quantum ad tertium
principale sic procedam primo . premittam a-
liquas distinctiones . secundo ostendam aliquas
conclusiones .

¶ De primo sit hec prima
distinctio quod unum dupliciter dicitur . quod-
dam est enim unum quod est principium nu-
meri . et quoddam quod conuertitur cum ente
primum unum est in genere quantitaris . secu-
dum unum est transcendens et passio entis .

et quia quodlibet unum est principium alicuius
numeri . ideo sit ista secunda distinctio . quod
numerus est duplex . unus de genere quanti-
taris . alius transcendens . primus numerus
causatur ex diuisione continui . secundus nu-
rus causatur ex diuisione seu distinctione es-
sentiarum . principium primi numeri est unum
de genere quantitaris . principium secun-
di est transcendens quod conuertitur cum ente .

et ideo primus numerus est quantitarum . se-
cundus est quidditarum .

¶ Tertia distin-
ctio sit ista quod unum quod conuertitur cum
ente potest accipi dupliciter uno modo comu-
niter large et simpliciter et sic est passio uitae
entis conuertibilis cum ente simpliciter

¶ Alio modo potest accipi stricte determinate
et secundum quid . et hoc modo opponitur
multitudini . et est passio entis . non unita .

¶ De secundo sit ista
prima conclusio ens et unum non dicunt ean-
dem naturam conuertibiliter si unum accipitur
proprie stricte et secundum quid . Si au-
tem accipiat unum communiter et simplici-
ter sic unum et ens dicunt eandem naturam
conuertibiliter . prima pars conclusionis pro-
batur sic . quia si ens et unum sic acceptum
dicerent eandem naturam conuertibiliter . de
quocunque predicaretur unum et alterum .

¶ De secundo sit ista
secunda conclusio de multitudine . ergo et unum .
quod est falsum de uno sic accepto . secunda
pars conclusionis sic patet . quia de quocun-
que predicatur ens de illo predicatur
unum large . et communiter sumptum . et hoc
modo multitudo est unum sicut ens .

¶ Secunda con-
clusio sit ista . ens et unum non dicunt eandem na-
turam quoditate et formaliter habere ordinem sic . tu pri-
mo quod est negatio dicere ens unum . sicut quod
dicimus homo animal uel ecclesia . tu secundo quod
predicant de se in abstracto . et sic ista est ue-
ra entitas est unitas : quod est falsum : contra pars quia
que sunt idem quoditate uidetur de se in abstracto
predicari ad inuicem ut forte uerum est dicere huani-
tas est animalitas : non curo de exemplo . exempla
enim ponimus etc . primo priorum . cum ter-
tio quod ens et unum non predicant de se inui-
cem in quid ergo nec dicunt eandem naturam quod
itate et formaliter . consequentia patet .

¶ De primo sit ista
conclusio quod unum quod est principium nu-
meri . et quoddam quod conuertitur cum ente
primum unum est in genere quantitaris . secu-
dum unum est transcendens et passio entis .

et quia quodlibet unum est principium alicuius
numeri . ideo sit ista secunda distinctio . quod
numerus est duplex . unus de genere quanti-
taris . alius transcendens . primus numerus
causatur ex diuisione continui . secundus nu-
rus causatur ex diuisione seu distinctione es-
sentiarum . principium primi numeri est unum
de genere quantitaris . principium secun-
di est transcendens quod conuertitur cum ente .

et ideo primus numerus est quantitarum . se-
cundus est quidditarum .

¶ Tertia distin-
ctio sit ista quod unum quod conuertitur cum
ente potest accipi dupliciter uno modo comu-
niter large et simpliciter et sic est passio uitae
entis conuertibilis cum ente simpliciter

¶ Alio modo potest accipi stricte determinate
et secundum quid . et hoc modo opponitur
multitudini . et est passio entis . non unita .

¶ De secundo sit ista
prima conclusio ens et unum non dicunt ean-
dem naturam conuertibiliter si unum accipitur
proprie stricte et secundum quid . Si au-
tem accipiat unum communiter et simplici-
ter sic unum et ens dicunt eandem naturam
conuertibiliter . prima pars conclusionis pro-
batur sic . quia si ens et unum sic acceptum
dicerent eandem naturam conuertibiliter . de
quocunque predicaretur unum et alterum .

¶ De secundo sit ista
secunda conclusio de multitudine . ergo et unum .
quod est falsum de uno sic accepto . secunda
pars conclusionis sic patet . quia de quocun-
que predicatur ens de illo predicatur
unum large . et communiter sumptum . et hoc
modo multitudo est unum sicut ens .

¶ Secunda con-
clusio sit ista . ens et unum non dicunt eandem na-
turam quoditate et formaliter habere ordinem sic . tu pri-
mo quod est negatio dicere ens unum . sicut quod
dicimus homo animal uel ecclesia . tu secundo quod
predicant de se in abstracto . et sic ista est ue-
ra entitas est unitas : quod est falsum : contra pars quia
que sunt idem quoditate uidetur de se in abstracto
predicari ad inuicem ut forte uerum est dicere huani-
tas est animalitas : non curo de exemplo . exempla
enim ponimus etc . primo priorum . cum ter-
tio quod ens et unum non predicant de se inui-
cem in quid ergo nec dicunt eandem naturam quod
itate et formaliter . consequentia patet .

¶ De primo sit ista
conclusio quod unum quod est principium nu-
meri . et quoddam quod conuertitur cum ente
primum unum est in genere quantitaris . secu-
dum unum est transcendens et passio entis .

et quia quodlibet unum est principium alicuius
numeri . ideo sit ista secunda distinctio . quod
numerus est duplex . unus de genere quanti-
taris . alius transcendens . primus numerus
causatur ex diuisione continui . secundus nu-
rus causatur ex diuisione seu distinctione es-
sentiarum . principium primi numeri est unum
de genere quantitaris . principium secun-
di est transcendens quod conuertitur cum ente .

et ideo primus numerus est quantitarum . se-
cundus est quidditarum .

¶ Tertia distin-
ctio sit ista quod unum quod conuertitur cum
ente potest accipi dupliciter uno modo comu-
niter large et simpliciter et sic est passio uitae
entis conuertibilis cum ente simpliciter

¶ Hic videtur quod est passio entis
est passio unius prout unum
causatur ex distinctione essentiali
et sic unum est ens ens

1. conclusio

2. conclusio

opposita predicatio
et predicatio
et predicatio

venit entibus creatis . nec est species in aliquo genere vel principium essentiale alicuius generis . quia omne tale includit limitationem . nullum autem transcendens de se est limitatum alioquin repugnetur esse infinito nec posset de ipso dici formaliter . quod est falsum . quia omnis transcendentia dicit perfectionem simpliciter et conveniunt deo in summo . cum quinto . quia si unum includit ens quidditative vel includit ipsum precise vel addit aliquid aliud non primo modo . quia tunc illud ens esset passio sui ipsius . Si secundo . modo illud aliud quod addit sit a quo includit ens vel non . si includit a quo unum includit ens bis . et sic esset processus in infinitum vel ubicunque stetur illud erit ultimum quod erit de ratione unius et si non includit ens vocetur . a . tunc sic . unum ratio entis non est passio quia id non est passio sui a quo illud aliud inclusum quod est a est passio entis primo . et est tale quod non includit ens quidditative . patet ergo ex predictis quod ens et unum non si significant eandem naturam formaliter et quidditative . Similiter est de aliis passionibus entis .

Tertia conclusio sit ista . ens et unum dicunt eandem naturam realiter . licet distinguantur formaliter . ut ostensum est in precedenti conclusione . ista conclusio patet hic per philosophum . Ibra tunc quia non separantur quantum ad generationem et corruptionem . tunc quia sunt idem realiter in tertio de quo predicantur per se non per accidens . ergo in se sunt idem realiter . **Q**uarta conclusio sit ista . unum quod est passio entis dicit formaliter aliquid positivum . Ad cuius evidentiam sciendum quod quidam doctor tenet oppositum . dicit quod unum ut distinctum formaliter ab ente non dicit formaliter aliquid positivum sed dicit formaliter duplicem negationem . prima negatio est sui ipsius seu a se ipso modo iunctio . et hec negatio fundatur super idemprimitatem eiusdem ad se . quia . scilicet ipsum est ipsum . secunda negatio est divisio a quocumque alio quod non est ipsum . et hec negatio potest dici non idemprimitas alteri . ita quod prima negatio est negatio diversitatis . et secunda idemprimitatis . **P**ro ista conclusione sua arguitur primo sic . illud positivum quod dicit formaliter ipsum unum secundum te ut distinguitur ab ente vel est unum vel non unum non est dicendum quod non unum . ergo unum .

tunc sic vel est unum positivum se ipso vel aliquo alio . si aliquo alio . de illo queratur . et sic infinitum . si se ipso ergo sua unitas non addit aliquid supra se ipsum . ergo similiter dicam de ente . scilicet . quod se ipso positivum est unum . et per consequens unum ut formaliter distinguitur ab ente non dicit aliquid positivum .

Preterea ens ut secundum suam rationem formalem distinguitur ab uno vel est unum . oportet dicere quod est unum alioquin scilicet suam rationem formalem non distingeret ab altero tunc ut prius si illa unitas dicit aliquid positivum . quero de illo et sic in infinitum . vel secundum est in hoc quod ens positivum se ipso est unum . ergo unitas non addit supra ens aliquid positivum . **P**reterea quaecumque in creaturis formaliter distinguuntur et quocumque est positivum . distinguuntur realiter . ergo si unum et ens formaliter distinguuntur et quolibet est positivum distinguuntur et realiter sed hoc est falsum ergo illud ex quo sequitur maior pars quia cum neutrum istorum positivum sit infinitum intensum non includit per se idemprimitatem realitatem alterius . Et confirmatur quia aliter homo non esset unus secundum substantiam . ut dicitur hic in littera .

Sed contra hanc opinionem arguitur . et primo contra conclusionem I se secundo reduco rationes in contrarium . contra conclusionem sic . nulla negatio est idem realiter alicui per se positivum sed una negatio est idem realiter ipsi enti . ergo unum per te est idem realiter ipsi enti . ergo unum non est negatio formaliter . maior probatur . quia aliter idem esset realiter positivum et realiter negativum . quod videtur implicare contradictionem . Secundo reduco rationes contra eum primo sic secundum te unum supra ens addit duplicem negationem . accipio eam . tunc sic vel illa unitas sine duplici negatione est una seipsa vel alio . si seipsa pari ratione standum erit in primo . scilicet . quod ens sit unum sine duplici negatione . et sic aliquid esset formaliter unum sine unitate . quod videtur absurdum . Si est unum aliquo alio queram de illo et sic vel procedet in infinitum vel stabitur in aliquo alio quod est unum se ipso . sine illa duplici negatione . quod est manifeste falsum .

Preterea illa ratio peccat per fallaciam figure dictionis mutando quo in quod . unde respondetur deo ad formam . et dico quod unum oportet

*Et qd idem realiter
posset et negativum
philosophum h. p. l. i.*

q. d. d. d.

et ista ratio

*atque dicitur
quodammodo*

supra. entis aliquo positum. quando dici-
tur illud. uel est unum se ipso. uel a-
liquo alio. dico qd unum cum sit principi-
um quo non debet dici pprie unum. qd sic
haberetur idem quod. sicut altero non est alba
licet illud sit quo aliquo est album. quando
qd dicit. qd eodem modo erit de ente nō ut
sit ille modus arguendi mutando quo in qd.
dicam enim qd illud positum qd dicit unū
formaliter non est unum formaliter nec for-
maliter non unū. sed est illud quo ens est unum.

¶ Secundam rationem reduco sic. qd que-
ram de illo negativo sicut prius et concludet
contra te. Ad formam respondeo qd ens
ut distinctum formaliter ab uno non est unū
formaliter nec non unum. sed abstrahit ab
utroq. si tamen non unum accipiat positi-
ue uel contrarie. non priuatiue solum uel
negatiue. nam utiq. ens ut sic formaliter ac-
ceptum nō est unū sicut conceptus entis dicit
esse non finitus uel infinitus formaliter positiue
sed est nec finitus nec infinitus. ¶ Alter
potest dici qd ens si accipiat ut distinctum
ab uno. et queratur utrum sit unum uel non
unum. potest dici qd si ut uel accipiat re-
duplicatiue. uel specificatiue. si primo mō
sic li ens ut distinctum ab uno nec est unum
nec non unū contrarie ut dictū ē si specificati-
ue sic ens ut distinctum dicitur esse unum.
et est sensus qd ens qd distinctum formaliter
ab uno est uere unū. sed ex hoc nihil habet.

¶ Tertiam rationem reduco sic. secundū
te ens et illa duplex negatio differunt forma-
liter ergo et realiter qd est contra te. conse-
quentia probatur secundum te. quia cum neu-
trum sit infinitum intensiue non includit
p idēitate realitatis alterius. nec refert dicere
utpote abo positum uel nō. sed hoc accidit
dūmodo neutrum extremorum sit infinitum
intensiue qd per te illa est causa pfecta quare
quecumque differunt formaliter differunt et re-
aliter.

¶ Ad formam datur maior si
intelligat realiter. i. ex natura rei. non tamē
sic realiter distinguuntur sicut res et res. et
tunc concedo argumentum. et sic esset in p-
posito. Aliter posset dici qd ratio non est ad
propositum. quia arguitur de illis que sunt
creaturis. ens autem et unum cum sint tran-
scendentia abstrahunt a creato et in creato.

et reperiuntur in utroq. Dimittit qd hac opi-
nione. probatur quarta conclusio proposita
primo sic. quia unum dicit perfectionem sim-
pliciter. sed negatio non dicit perfectionem
simpliciter de se formaliter. qd ipsum unum
non est pura negatio. maior p3 qd in quolibz
melius est ipsum quam non ipsum. et hec ē
descriptio perfectionis simpliciter quam ponit
ansel monologion p3. et ppter hoc summa
unitas attribuitur primo enti cui nulla cōpe-
tit imperfectio minor paret. qd priuatio h3
rationem mali ut sic et similiter negatio.

¶ Preterea nunquam in priuationibus aliq
requantur ad primum tale. qd non est dare
summum malum. sed sicut omnia bona re-
ducuntur ad summum bonum ita omnia una
ad primum unum. qd unum nō habet formaliter
rationem priuationis. ¶ Preterea nulla priua-
tio suscipit magis et minus. sed unum susci-
pit magis et minus. qd simplex est magis. una
quam cōpositum. qd unum non dicit solam
priuationem.

¶ Preterea negatio non ha-
ret rationem mensuræ sed oportet mensuram ē
aliquo positum. unum autem habet ratio-
nem mensuræ i quolibz genere ex decimo hu-
ius. qd rē. ¶ Preterea impossibile est a-
liquo positum componi intrinsece ex priua-
tionibus. sed numerus qui est aliquo positi-
um componitur intrinsece ex unitatibus. qd
unitates non sunt formaliter priuationes.

Sed doctor qui est alterius opinionis respo-
dit ad istas rationes dicendo. qd unum et
p consequens numerus duo dicit. i. aliquid
positum qd est ipsum ens. uel plures en-
titates. et dicit aliquid negatiuum. i. ipsas
unitates uel plures unitates quarum quilibz
dicit formaliter duplicem negationem ita qd
unum licet dicat formaliter negationem tū
dicit fundamentum positum. i. ipsum ens
cui est idem realiter. dicit qd unum est
perfectio simpliciter. non formaliter sed ratio-
ne fundamenti quantum ad primam rationē
et dicit qd plura reducuntur ad summū unū
nō formaliter sed ratione fundamenti quan-
tum ad secundam rationem. et quod unus
suscipit magis et minus non formaliter sed
ratione fundamenti quantum ad tertiam ra-
tionem. et qd unum habet rationem mensuræ
non formaliter sed ratione fundamenti quantum
ad

q. d. unum est passio
entis dicit aliquid positiuum

distictio perfectionis

unum est passio suscipit
magis & minus

utrum sit ratione mensuræ

ad quartam rationem . et qd numerus qntū
ad illud qd dicit positium componitur ex ui
tatibz rōe fundamenti iquantū uero dicit ali
quid negatiū cōponitur ex unitatibus ut ui
cunt formaliter aliquid negatiū quantū ad
quintam rationem . Sed contra istam respon
sionē licet uideatur apprens aliter naz
unum est uera pa° entis . uel ratione funda
menti uel ratione alicuius additi supra ens .
non primo modo . qz idē foret passio suimet
si secundo modo uel illud additū est positium
et sic est ppositum . uel est negatiū . et
tunc contra . tum qz nulla negatio uel priua
tio est idem realiter cum positio qz ut supra
argutum est idem esset realiter negatiū et
positium . sed passio que est unum est idē re
aliter cum subiecto qd est ens . tum qz nega
tio est realiter et formaliter nihil . si g° unū
est negatio sequitur nihil non ens est realis
pa° entis . et sic qd idem est realiter ens . et re
aliter non ens . et nihil que uidentur absurda
stat g° conclusio qd unum addit aliquid for
maliter positium supra ens . ¶ Ad rati
ones Huicenne in oppositum ad primam ne
go consequentiam cuius falsitas patet ex ter
tia distinctione et prima conclusione . nā eg
uocat de uno sūpto simpliciter uel secundum
quid . ¶ Ad secundam nego consequentiā
ad pbationem dicendum qd non repetitur
oio idem bis . qz cum idemitate reali stat
diuersitas formalis uel distinctio formalis uel
ex natura rei que tollit negationem . et
ideo dicendo ens unum non est negatio

¶ Ad Tertiam negatur maior dum
modo sit inter illa distinctio formalis et ex
natura rei ppter quam distinctionem pa° n
predicatur in quid de subiecto . et similiter di
co in pposito . ¶ Ad quartum nego antece
dens . ad pbationem dicendum qd duplex
est numerus . sicut patet ex secunda distine
tione unitas . g° que est principium numeri
causati ex diuisione continui utiqz est de ge
nere quantitatis sed de tali uno non loquimur
nunc . sed de uno qd est principium nume
ri cāti et distinctione eēntiaz . si inferas ergo
ois unitas est de genere quantitatis ē fallacia
consequentis . Ad argumenta principalia .
cum inferatur g° unum est tantū ens . conce
to accipiendo unū proportionabiliter cū ente

¶ si cōmuniter cōmuniter . si pticulariter p
ticulariter . nam cū unum sit passio entis uni
formiter accipitur sicut ipm ens . cum dicit
qd hoc inferat contra permenitem pno phi
dicendum qd pmeni . posuit omis entis unū
significatum et pticulē simpliciter et secun
dum rem . contra quem bene ualet i pbatio
phi . sed ego non pono sic . ¶ Ad secundū
dicendum qd unum diuidentis ipm ens ē unū
sūptum secundum quid et determinate . et de
hoc arguit ratio . de quo concessum est i pri
ma conclusione qd non dicit eandem naturā
cōuertibilem cum ente . sed hoc non obstan
te unum sumptum simpliciter . qd est passio
entis dicit eandem naturam cōuertibilem cū
ente . ¶ Ad tertium dicendum qd unum
non est terminati generis cum sit transcēdens
ad probationem dicendum qd minor ē falsa
qz licet idem simile et equale dicuntur relōnes
et uideant esse de genere relationis tamē pnt
accipi transcēdenter . quatenus omne ens oī
enti compatum uel est idem uel diuersum si
mīle ē dissimīle . equale ē ineguale . et sic p
ad questionem .

¶ Item istud principium
Impossibile est idem simul
esse et non esse sit firmissimum
et notissimum et arguitur qd
non triplici uia . tum qd est falsum . tum qd
est aliud eo notius . tum contingit dubitare
de eo . et p consequens errare . ¶ Et priā
uia arguitur sic : aliqua opposita possunt eī
inelle . g° et contradictoria consequentia p
qz contradco includitur in qlibet spetie oppo
sitionis cum sit prima oppo . et quarto huius
antecedens pbat dupliciter primo de cōtra
riis que pnt eīdem inelle . qz cuiusque inest
genus inest aliqua spēs eius . sed scutum . et
una medietas ē alba et alia medietas nigra ē
coloratū . g° de nominat ab aliqua spē colo
ris : qua aut rōe de noiat ab albedine pari rō
ne a nigredie . g° sit erit album et nigr que
sunt contraria . ¶ Secundo pbat idē
ans de relatis oppositis . qz idem ē duplū et
dimidiū . sequit ei si aliquid ē duplū ad hoc
g° ē duplū . qz oppositū dntis non stat cum
antecedente Similiter sequitur si est dimidiū

distinco e natura
nec collit negatione

ad argumenta
principalia

ad hoc g^o e^o dimidiu^m g^o e^o duplu^m et dimidiu^m
¶ Ex scda via arguitur sic. p^o affirmatis est
notior negatis q^{ia} notior est affirmatio qua^m op
posita ne^o ut dicitur in hoc q^{uo}to infra. s^z istud
principiu^m e^o p^opositio negatiua. ut p^o g^o aliqd.
e^o notius isto principio. **¶** Preterea iⁿ si
logismo ex oppositis conclusio debet e^o notior
premissis iⁿ falsitate s^z iⁿ p^omissis accipiunt^r
opposita contradictorie iⁿ conclusione sunt ne
gat^r idem a se. exempli h^{oc} est aial. h^{oc} non
e^o aial g^o aial noⁿ e^o aial. g^o aliqd^o iⁿ falsitate
est notius qua^m sit oppositum primi p^oncipii.
¶ p^o consequentia aliqd^o notius est iⁿ ueritate
primo p^oncipio. s. oppositum illius falsi no
tioris. **¶** Ex tertia via arguitur sic. ois
nra cognitio incipit a sensu. sed circa omne
cognitionem sensitiua contingit errare. ergo
circa intellectua. sed illud p^oncipiu^m cognoscit^r
cognitione intellectua p^o g^o r^o **¶** Preter
ea contingit scire iⁿ uliⁿ iⁿ ignorari iⁿ p^oicu
lari. ex secundo p^oncipio. ita q^{uod} contingit opi
nari iⁿ p^oiculari oppositu^m uⁿiuersalis. sed illud
p^oncipiale est contradic^oriu^m uⁿiuersalis sciti ut
oem mula esse sterilem et hanc non. g^o conti
git contradictoria opinari. **¶** Contra
phus hic iⁿ lra. Respondeo dicendu^m est cu^m
pho q^{uod} hoc primu^m p^oncipiu^m est firmissimum
ex eo q^{uod} conueniunt sibi coⁿditioes p^oncipii fir
missimi tunc q^{uod} circa ipsum. non contingit
errare nec dubitare. tu q^{uod} non est coⁿditioa
le. tu q^{uod} necesse est uenire iⁿ mentē habenti finis
nos ipsius. iste autem sunt tres coⁿditioes
p^oncipii firmissimi. **¶** Prima coⁿditio p^o
batur. s. q^{uod} non contingit circa ipsum dubi
tare. q^{uod} si sic tūc posset opinari d^oria inesse
eidem. ut q^{uod} idem sit calidum et frigidum
sic enim arguit coⁿmentator. et phus iⁿ terra
¶ Sed contra ista rōem arguitur et uidet^r
q^{uod} petat. nam ois ratio ad impossibile cuius
conclusio non est iⁿ falsitate notior qua^m p^omis
sa interimenda petit. et sic e^o iⁿ p^oposito. q^{uod}
consequens non e^o magis iⁿ conueniens quam
anteceⁿdens. nam si aliquis opinatur contra
dictoria esse simul. multo magis contraria.
¶ Respondetur dupliciter. primo q^{uod} con
sequens est magis impossibile secundum seⁿsu
nam phus dicit iⁿ fine huius quarti. quod
nullus sensus dicit idem simul esse et non esse
¶ Aliter respondetur q^{uod} phus hic non ar

guit contra negantes primu^m p^oncipiu^m. sed ad
recipientes ipsum p^obando q^{uod} sit firmissimu^m
notius e^o ei mibi secundu^m intellectū q^{uod} coⁿtrarie
opineones non p^ont simul e^o iⁿ aia mea. qua^m
q^{uod} istud p^oncipiu^m sit firmissimu^m. q^{uod}re non o^z
fugere ad aliqd^o notius scdm sensu. uⁿi notan
du^m q^{uod} phus et coⁿmentator n^o ducit ad hoc iⁿ
conueniens q^{uod} aliqd^o opinet^r coⁿtrarie opposita
sed q^{uod} contrarie opiones sunt iⁿ aia eius. si
cut opiones coⁿcoⁿnoⁿ licet coⁿmentator ma
gis uideatur ire ad ipa opposita. Secunda
coⁿditio p^obatur ex hoc q^{uod} ois p^oncipioes redu
cunt^r ad ista. q^{uod}re non est coⁿditionalis.
¶ Tertia p^obatur ex hoc q^{uod} est prima coⁿ
gnitatu^m q^{uod}re non p^ont acquirere p^o aliud e^o g^o sta
tim cognoscit^r notis terminis sicut dictum e^o
iⁿ ex p^oncipio litteram. **¶** Ad argumenta
iⁿ oppositu^m ad primu^m de prima via nego
ans. cu^m dicitur q^{uod} aliqua opposita p^ont eio^e
iⁿ esse. **¶** Ad p^ob^o de contrariis dicendu^m
q^{uod} illa contraria non insunt scuto simpliciter
sed secundu^m quid. cu^m enim dicitur q^{uod} cuius
q^{uod} iest gen^o et aliq^{uod} sp^os dico q^{uod} uer^o e^o q^{uod} iest
aliqua eius sp^os uel simpliciter uel secundum
quid. sic est iⁿ p^oposito. q^{uod} scuto inest albe
do et nigredo scdm alias et alia p^otem. isto^o
etiam. s. secundu^m quid inesse eidem contradi
ctoria non e^o impossibile. sicut dicitur inferi^o
iⁿ hoc eodem quarto. sic enim non insunt se
cundum idem. **¶** Ad scdm p^ob^o de re
latiis dicendu^m p^o idem q^{uod} non e^o scdm idem.
nam mons dicit^r magnus et puus. et idem
duplum et dimidiu^m non ad idem sed ad di
uersa. inferre g^o idem esse simpliciter magnu^m
et puu^m duplum et dimidiu^m est ignorantia
elenchi. coⁿsequentie tamen ille que sunt h^{oc}
iⁿ p^odicamentis. s. q^{uod} si aliquid est duplum
ad hoc g^o duplum r^o. sunt bone p^o hoc eni
p^ob^oat phus magnu^m et puu^m non esse coⁿtra
ria. quia dicuntur de eodem. non tamen si
pliciter sed secundum quid. q^{uod} iⁿ coⁿparatione
ad diuersa. **¶** Ad secundum de secunda
uia dico q^{uod} illud p^oncipiu^m est realiter iⁿ for
maliter affirmatiu^m quauis scdm uocē sit ne
gatiu^m. sicut iⁿ ista p^oncipio non impossibile est
hoiem currere. unde ualet istam possibile est
hoiem currere sicut illud p^oncipiu^m impossibile est
idem simul esse et non esse. idem ualet q^{uod} iⁿ
ta. necesse est idem non simul esse iⁿ non esse

2° coⁿditio

3° coⁿditio

ad argum^ota

aliquod p^oncipio p^o e^o formaliter
q^{uod} realiter affirmatiu^m q^{uod} negati
u^m secundu^m uocem

enim e^o p^oncipio iⁿ impossibile e^o
idem e^o q^{uod} a

qui est affirmatiua de modo . et tali negatiua non
est necessarium aliquam affirmatiua esse notione

Ad aliud de eadem via dicendum quod philosophus
in libro priorum docet multos syllogismos ex hypo-
thesi per quos non contingit aliquo probare do-
cet enim syllogizare ex falsis . secundum quem mo-
dum nunquam aliquis probat . similiter de syllo-
gismo circulari secundum quem nihil contingit pro-
bare . per eo ipso quod est circularis nihil probat
similiter dicitur in proposito de falsis ex oppo-
sitis . **A**liiter dicitur quod notius est impossi-
bile est aliquid simul esse et non esse quam nega-
tio eiusdem de se que concluditur in syllo ex
oppositis . unde licet forsitan aliquis non nega-
ret quod idem non sit ipsum tamen nunquam co-
cederet quod idem sit ipsum et non ipsum . unde
notius est in falsitate quod idem sit ipsum et non
ipsum quam quod idem non sit ipsum . prima respon-
sio est melior . **A**d aliud de tertia via
dicendum quod omnis deceptio que potest fie-
ri extra per sensum non falsificaret primum prin-
cipium . nunquam enim aliquis sensus iudicat
quod hoc sensibile sit et non sit in eodem instans
ti . uel dato quod sensus erraret circa ipsum tamen per
intellectum tanquam per potentiam nobiliorem
corrigeret error sensus . **A**d ultimum di-
cendum quod uerum est quod contingit scire in uiuer-
sali ignorando in particulari . cuius causa est . quod
non pertractat minor cum maiori . unde secun-
dum philosophum primo post . maior potest sciri prius
tempore quam minor uel conclusio quoniam . scilicet . minor non
applicatur cum maiori si tamen applicetur eodem
tempore scilicet et minor et maior et conclusio .

Ad formam cum dicitur quod contingit igno-
rare in particulari et scire in uiuersali . dico quod
uerum est propter hoc quod nescit illud particula-
re contineri sub illo uiuersali . sed propter hoc
non sciuit . contradictoria . non ei opinor con-
tradictionem nisi opiner hanc mulam esse contem-
tam sub mula . et hoc non fatio ut supponit
quod si opinaretur hanc mulam contineri sub mu-
la impossibile est ignorare hanc mulam esse ste-
rilem . nam applicata maiori cum minori sta-
tim scitur contra ut dictum est .

Etum hoc principium im-
possibile est idem simul es-
se et non esse simpliciter sit
primum et uidetur quod non quod
est resolubile in alia principia priora . scilicet . in ter-

minos proprios qui sunt principia incompleta
unumquodque enim resoluitur in ea ex quibus
componitur **C**ontra philosophus hic in litteris
qui dicit ipsum esse primum omnium dignitatum .

Respondeo primo premissam quedam uti-
lia . scilicet dico ad quodam . **Q**uantum ad
primum sit istud primum dictum quod quedam
propositiones sunt affirmatiue et quedam negatiue .
propositio affirmatiua uocatur identica id est
dicens et notans identitatem predicatorum ad
subiectum . siue sit identitas accidentalis siue essentialis
exemplum primi homo est albus . exemplum
secundi homo est animal . propositio negatiua uo-
catur diuersifica . id est . dicens uel notans diuer-
sitate predicatorum ad subiectum . exemplum
homo non est asinus . **S**ecundum dictum
sit istud quod in propositionibus istis siue sit af-
firmatiue siue negatiue est ordo in primitate
nam quedam est primo prima . et quedam se-
cundo prima . quedam tertio prima . et sic per or-
dinem . secundum quod plus uel minus accedunt
uel recedunt ad propositionem priorem pri-
mam . exemplum in affirmatiuis . homo est homo est
primo prima . homo est animal rationale est secun-
do prima . homo est animal est tertio prima . homo est risibi-
lis est quarto gradu homo est albus est quinto gradu et
per se ipso quod iste habent ordinem in primitate
si consideretur identitas extremorum . simili-
ter est dare ordinem in negatis . nam prius
est ista homo non est equus . quam ista homo non
est hinabilis . **T**ertium dictum est quod idem
in copatione ad diuersa esse prius et posterius
non est in conueniens . sicut patet in linea per
dicamentali . nam genus subalternum est prius
respectu speciei specialissime . et posterius gene-
re generalissimo . Similiter in proposito propositio
secundo prima est prius respectu propositionis
que est tertio prima . et posterior propositio que
est primo prima . **Q**uantum ad se-
cundum dictum quod istud principium impossi-
bile est . non est primum simpliciter . id est . prius pri-
mum . hoc probatur sic . quod illud principium cu-
ius termini non sunt primo primi nec ultimo
ultimi non est simpliciter primo primum . sed
hoc principium est huiusmodi . igitur . ma-
ior patet quod ista duo sunt de ratione principii
simpliciter primi . quod sit primo primum in
essendo . et ultimo ultimum in resoluen-
do . minor probatur et primo de termino subie-

to qd est totum, conceptus enim ille non est primo primus cum sit resolvable in duos alios conceptus, quorum unus est absolutus, alter respectivus, conceptus autem simul includens absolutum et respectum non est eorum primus sicut conceptus inclusi in quos resolvitur, iste aut conceptus item ens est huiusmodi qd si item dicitur conceptum respectivum, li ens dicitur conceptum absolutum vel saltem neutrum et indifferentem ad absolutum et respectivum, probat etiam minor de termino predicato qui est esse et non esse, ille aut conceptus est aggregatus ex affirmativo et negativo qd est resolvable, qd non est primo primus, nec ultimo ultimus. ¶ Preterea nulla positio modalis est primo prima, qd est resolvable in aliam de in esse, sed istud principium impossibile est et est ppter modalem qd non est primo prima. Si ergo queratur quod est primum completum simpliciter, et non primo primum, dico qd istud ens est istud enim principium habet terminos primo primos, et ultimo ultimos, et p qns qui non sunt resolvable in aliquos priores imo omnis resolutio conceptuum stat ad conceptum entis ut ad simpliciter primum inter conceptus quiditationis. ¶ Ad argumentum in oppositu dicendum qd phis vocat istud principium primum si sit simpliciter primum s3 qd est primum respectu istorum, s. de quolibet affirmatio vel negatio, omne totum et si ab equalibus et respectu istorum hoc est primum et dicitur dignitas dignitatum, sicut enim totum et pars equale et inaequale non intelliguntur nisi intellecto inter ista nec hoc principium omne totum et de quolibet et si sic de aliis non intelliguntur nisi intellecto hoc principio cuius intellectus dependet ex intellectu entis ex quo componitur.

¶ Item inter contradictoria sit dare medium, et videtur qd sic, nam esse et non esse sunt contradictoria sed inter esse et non esse est medium ipsa generatio, ut dicitur secundo huius, qd et.

¶ Preterea quanto magis extrema distant tanto sunt plura media inter ipsa, qd si infinite

distant infinite erunt media inter ipsa, sed ad contradictoria distant infinitum, qd et probatur minoris, qd omni finito contingit intelligere re maius, sed non contingit intelligere maiorem distantiam quam que est inter contradictoria qd quocumqz daret illa caderet sub contradictione, qd et. ¶ Preterea inter omnia relativa medium est relatio, sed contradictoria simul se referuntur, nam opponuntur, et oppositum est quedam relatio, qd inter contradictoria est media relatio. ¶ Preterea inter contradictoria est medium p abnegationem utriusqz extremi nam scutum cuius medietas est alba et medietas nigra, nec est album nec non album. ¶ Preterea si inter contradictoria non est medium qd de quolibet est vera affirmatio vel negatio, consequens videtur falsum nam ambe iste videntur falsae, omnis homo est albus et omnis homo non est albus, ergo antecedens est falsum ex quo sequitur.

¶ Contra phis hic in lra. Respondeo in ista qone premitram duplicem distinctionem. Secundo dicam ad questionem. ¶ Quantum ad primum sit ista prima distinctio qd medium inter aliqua potest esse duplex, s. vel secundum formam vel secundum substantiam. Exemplum primum in contrariis mediatis, croceum enim est quoddam media forma inter album et nigrum. Exemplum secundum in privative oppositis, lapis enim non est vitens neqz cecus. ¶ Secunda distinctio sit ista qd medium potest etiam alio modo accipi dupliciter, ut habetur in textu huius capituli, s. positive et negative, exemplum primum, ratio habet medium inter album et nigrum, et hoc medium est eiusdem generis cum extremis, exemplum secundum, medium secundum qd accipitur p abnegationem utriusqz extremi, ut qd nec est egrum nec sanum, secundum medicos enim ponitur aliqua forma siue dispositio media inter egritudinem et sanitatem. ¶ Tertia distinctio sit ista qd alio modo accipitur medium dupliciter qd quoddam est medium interpositum, quoddam presuppositum, exemplum primum clavus contingens duos postes, et alia similia ut viscus seu gluten exemplum secundum, quantitas isto modo media inter formam substantialem et materiam, forma enim substantialis requirit et presupponit materiam quantum ad dispositam, non qd quantitas medietatis sit forma et materiam quasi quoddam clavus

in forma
medium
substantia

positive
Medium
negative

q d sit medium inter qd est
aliqua forma que non est ex se
tunc non sanitas
medium
suppositum

et uiscus cum forma substantialis attingat i
mediate materia. sed solū dicitur medium
pro quanto perigitur et per supponitur ad
introductionē forme in materiam.

¶ Quantū ad secundū dico istam conclusi
onem. **¶** Inter contradictoria non est mediū
quocūq; sumptū. hoc pbo sic. quodocūq;
aliquid inest alicui p se eius oppositum nullo
modo inesse pōt nec p se nec p accidens. p
inducendo sed carere mediis inē contradicto
riis p se. secundū illud phi primo post. con
tradictio est oppō cuius non ē dare medium
secundum se. **¶** g^o contradecō nullo modo hēt
mediū. **¶** Sed contra diffinitionem il
lam primi post. arguitur. qz non uidetur p
pria. nam conuenit contrariis immediatis que
non habent mediū secundū se saltem secundū
formā. Respondeo dicendū est qz diffinitio
data est multiplex. eo qz negatio pōt carere
sup li secundū se uel p se. ut sit negatio psei
tatis. uel pōt esse econuerso ut li p se cadit
sup negationem. ut sit pseititas negationis.
primo modo non accipitur in illa diffinitione
sed secōdo modo. et est sensus qz pseititas af
firmatur et cadit sup negationem. ut sic cō
tradictio sit oppō cuius p se non ē mediū et
quo sequitur qz nullomodo hz mediū. et qz
carere medio p se inest sibi: sed primo modo
put pseititas negatur et ē negatio pseititatis.
sic carere medio pōt conuenire contrariis im
mediatis. et etiam priuatiue oppositis. qua
tenus carēt medio secundum formā. tamen
hoc non obstante habent mediū p accidēs. s.
secundū subiectū. nam carere medio non inē
cis p se. ut li p se cadit sup li nō habere me
dium et ē pseititas negationis. et iteo non re
pugnat eis habere medium saltem p accidēs
modo perposito. **¶** Ad primum in oppo
sitū cū dicitur qz esse et non esse sūt contradi
ctoria. dicendum qz esse et non esse pnt du
pliciter accipi uel simpliciter uel sub conditi
one. s. ut esse nominat ens in actu et pfecto
et se. non ē aut nihil simpliciter. priō modo
sunt uere contradictoria nec ē mediū inter
ipsa. secundo modo non sunt contradictoria
et habent medium. s. ipsum fieri seu esse ip
sectum. nam inter non ens simpliciter et ēs
in actu et pfecto esse est medium. ens siue ēē
simpliciter. et hoc secundo modo loquitur.

phūs secundo metaphisice. unde dicit sic:
¶ Qz sicut semp est medium inter esse et nō ēē
s. generatio ita existentis et non existentis
s. entis et non entis ē mediū qd sit. et p
p exempla sua qui ponit ibi. s. qz ex adiscen
te fit sciens et ex puero uir. isto g^o modo nō
contradicunt esse et non esse. **¶** Sed con
tra. omnis p se mutatio mediat inter p se ē
minos. sed termini generationis sunt contra
dictorii. s. esse et non esse. g^o inter esse et nō
esse ut sūt contradictoria uere esse mediū.
pbatio minoris. nam generatio est a nō sub
iecto in subiectum et corruptio econtra. ut
dicitur quinto phōz. ibidem etiam dicitur
qz generatio et corruptio sunt contradicto
ria. **¶** Confirmatur quia hic in textu ut
apparuit parum ante phūs phans qz nō sit
medium inter contradictoria. s. inter ens et
non ens. arguit sic. qz si sic g^o est aliqua mu
tatio media inter generationem et corruptio
nem. sed illa consequentia nulla esset nisi ē
mini generationis contradicerent. **¶** Re
spondeo qz terminini generationis non sunt
contradictorii. sed se habent sicut habitus et
puatō et ista sūt ēmini pri nō solū i generatōe
sz et i quocūq; alia mutatioe. Ad illud qz dicit
quinto phōrum dicendum qz phūs accipit p
non subiectum priuationem forme et p sub
iectum habitum uel formam. **¶** Ad illud
quod additur qz generatio et corruptio sūt
contradictoria exponitur qz p contradictoria
intelligit priuatiue opposita. nam priuatiue
opposita sunt sicut contradictoria circa subie
ctum aptum natum. qd est subiectum muta
tionis. **¶** Ad confirmationem de quar
to huius dicendum. qz argumentum ē a mi
noris. s. qz si est medium inter contradictoria
multo magis inter quecumq; alia opposita et
ita inter priuationem et formam. quare erit
alia mutatio media inter illam que terminan
tur ad formam que est generatio ad illam qz
terminantur ad priuationem que est corruptio.
¶ Sed contra istam responsionem arguit
primo qz uidet concedere ppositum. nam
secundum te priuatio et forma sunt termini
generationis. sed priuatio et forma sunt con
tradictoria circa susceptibile etiam per te. si
ergo inter priuationem et formam sit mediū
sequitur qz inter contradictoria sit medium

qz qd ēmini gūtoris nō sunt
contradictoria p am se habz ut habet
alter ut pūcto

¶ Preterea contraria immediata sunt contra-
dictoria circa subiectum pari ratione sicut pri-
uatiue opposita . 6° sicut inter priuationem
et formam est generatio et corruptio secundū
se . ita posset esse inter contraria imme-
diata . ¶ Respondeo ad primum qd ter-
mini generationis possunt comparari uel ad subiectū
uel ad ipsam generationem . Si primo modo
sic habent rationem contradictionis nec hnt
mediū isto mō . nam subiectum uel necō est
sub forma uel sub priuatione . Si secūdo
modo sic non habent rationem contradicōnis
et ideo hnt generationem mediam sicut dic-
tum ē . ¶ Ad secundū dicendū qd de ratio-
ne contradicōnis sunt duo . s . qd alterum ne-
cessario insit . et qd alterum nihil ponat . con-
traria autem immediata circa subiectū aptū
natum habent unam conditionem . s . qd alte-
rum necō in est sed deficit secunda conditio
qd utrūqz ē aliquid positium et illa duo req-
runtur ad generationem et corruptionem utra-
qz aut conditio est in priuatiue oppositis p-
quare nō ē simile de iis et contrariis immedia-
tis . ¶ Ad secundum principale dicendū
qd distantia est duplex . quedam dimensiuā
et illa ē pprie distantia que ē de genere quan-
titaris . et quedam est distantia perfectius seu
pfectionis et ista est transumptiue dicta . et
transfertur ad alia ut ad opposita . cum ergo
dicitur qd quanto magis distant extrema tā-
to sunt plura media . dicendum qd illa ma-
ior est uera de distantia dimensiuā . et tūc mi-
nor ē falsa . qd contradictoria non sic distant
maior autem est falsa de distantia pfectius et
transumptiue dicta . qd p- quia contraria im-
mediata maxime distant isto modo et tamen
nullum habent medium . contradictoria ergo
habent distantiam priuatiuā p- quanto unū
contradictoriorum ē priuatio alterius . non
autem habent distantiam dimensiuā qd qua
pcedit ratio . ¶ Ad illud qd additur i
minori qd contradictoria distant i infinitum
dicendū qd ibi requirit distantia infinita qd
pbat quia quantūcūqz aliqua parum distat
potest esse contradictio inter ipsa . qd de quo-
libet est uerum alterū contradictoriorū . quātū-
cūqz 6° distat modicum aliquid ab uno con-
tradictorio et de eo predicatur aliud contra-
dictorium . cum ergo dicitur distantia contra-

dictoria est infinita . glosando est ppositio
infinita id est indeterminata . qd quocūqz mini-
ma distantia sufficit et maxima etiam in infi-
nitum potest esse . unde contradictio minimā
distantiam ponit et pmitit maximam . p-ia
dicit positue . secundam uero p-ia . unde
de non sequitur qd ibi sit infinita distantia p-
positiua . potest tñ ibi esse gratia materie
alicuius . puta si alterum extremum sit infi-
nitum positue . ut deus et non deus . unde
sicut dictum est contradictio minimam distā-
tiam requirit et maximam pmitit ita quod
indifferenter quantum est de se saluatur in q-
cunque . ¶ Ad tertium cum dicitur qd i-
ter omnia relatiua ē medium relatio . dicens
dum qd uerum ē de intentionibus . sic enim
ē media relatio . et hoc modo omnia opposi-
ta sunt in genere relationis qtenus oppositio
que est genus eorum ē in genere relationis . et
sic contradictoria secundum istam intentio-
nem habent utiqz medium relationem ipsam
loquendo tamen de rebus substractis intenti-
onē non ē uerum qd referantur . nec p- conse-
quens qd habeant medium relationem . nam
homo et non homo non referuntur adinuicem .
¶ Ad quartum de illo scuto dicit
uno modo qd non ē inconueniens illud scutū
esse album et non album qd hoc non est secun-
dum tēm . nam unum contradictorium in ē
p- una pte et alterum p- altera . ideo neu-
trum inest simpliciter . sed utrūqz secundum
quid . ¶ Contra qd tunc medium ita ē i-
ter contradictoria sicut ē i-ter contraria ime-
diata . ¶ Respondeo . in contrariis imedi-
atis datur subiectū medium cui neutrum in-
est neque simpliciter neqz secundum quid . la-
pis enī neque ē sanus neqz ē eger neque cecus
neqz uicens . sed i-ter contradictoria nō pōt
dare aliquid medium uel subiectum cui neu-
trum insit uel simpliciter uel secundum quid
qd de quocūque dicitur alterum contradicto-
riorū uel simpliciter uel secundum quid . ut
in pposito de scuto . In contrariis autem i-
mediatis et etiam in priuatiuis est dare aliq-
subiectum cui neutrum inest nec simpliciter nec
secundum quid . ut p- in exemplo predicto .
de lapide . ¶ Aliter rñ dicit qd cū queritur
utrum tale scutū sit album uel non album neu-
trum ē dandū qd nihil benoietur ab accidente
E III

infinita et indeterminata

contradictoria nō hnt medium
substratum intentionale tū

nisi simpliciter insit . unde scutum illud nō ē album simpliciter . nec est nigrū simpliciter .
C Contra si hoc scutum non ē simpliciter album nec simpliciter nigrū et sic de aliis . g^o non ē coloratū . consequens est euiçenter falsū . g^o et aīa . nōa pbatur . qⁱ quicquid de noiatur a genere denoiatur ab aliqua eius spē ex scō thopi . . Respondeo nōa non ualz ad pbōz dicendū . q^o ad destructionē cui⁹ libet inferioris non sequitur destructio supioris in predicatione denoiatiua nisi destruat^r quodlibet inferius non solum in se sed etiam in cōiunctione cū alio opposito . ut dicendo sic . non ē album neq³ nigrum . neq³ album 7 nigrū simul . g^o nec coloratum . sic exponitur illa consideratio . sed in pposito non est sic . qⁱ licet quodlibet inferius destruat^r i se non tamen inconiunctione ad aliud oppositū tale enim scutum est album et nigrū simul . et neutrū seorsū . Uel pōt exponi aliter sic : de nominatū . a genere . o³ denominari a spē aliq⁹ uerum ē aliqua illarū denominationū de qbz est sermo ibi . sic q^o est albū ul⁹ habet albedinem uel huic inest albedo . primus modus non est uerus in pposito ut scutum illud dicatur album uel nigrū . sed duo alii modi sūt ueri in pposito . nam uerum est dicere q^o illud scutum habet albedinem et sibi inest albedo similiter est de nigredine . **A**lter dicitur q^o hec simpliciter uera q^o scutum . nō est coloratum qⁱ nullo colore . non enim ē album uel nigrū sicut duo habentes uineaz neuter habet uineam . sicut dicitur sexto thopi .
Ad ultimum principale dicitur q^o cōtra dictio non ē in terminis incomplexis . et ideo neutrum predicatur de quolibet in talibus
C Contra qⁱ quinto hui⁹ dicitur q^o alterū contradictoriōz dicitur de quolibet . sed propositio cōplexa de nullo predicatur . g^o contradictio habet accipi secundū terminos incomplexis . **P**reterea homo 7 nō homo sūt opposita non contrarie . tum qⁱ alterum nihil dicit positue . tum qⁱ in substantia non est proprie contrarietas . ut dicitur in p^odicamentis . nec opposita priuatiue . qⁱ nō homo dicitur de eo q^o non ē natum esse hō . puta de lapide priuatio autem non sic nec opposita relatiue . p³ g^o relinquitur q^o contradicōrie opponantur . **A**lter ergo dicendum

q^o contradictoriōz semp alterū dicitur de unoquoq³ in icōplexis dūmō terminus de q^o dicitur non accipiat^r distributiue . ratō h⁹ est . qⁱ uni supposito pōt iesse unū 7 alii alterum . unde neutra istaz ē uera . ois homo ē albus ois homo non est albus . Scdmō etiā q^o contradictoria non ē necē p^odicari de quolibet cū reduplicatione . un⁹ utraq³ istaz ē falsa . homo inquantum hō est albus . hō iqn tum hō ē non albus qⁱ tunc de necessitate uel omnis homo esset albus . uel nullus homo esset albus .

Explicit quartus liber .

TRACTA Quintum librum querit . Cū ei⁹ effectus sint plures p se cē . uidetur q^o non . qⁱ si una sufficit alia sup

fluit . sed quolibet p se cā uidetur sufficere in suo genere siue alia g^o 7c . **C** Contra philosophus hic in lra . Respondeo in ista qō ne primo p^omittā aliquas distinctiones . secundū ostendā aliquas conclusiones . **Q**uātū ad primū sit ista prima distinctio q^o cāuz quedā sunt ei⁹ de ordinis . quedā sunt alterius ordinis . ille dicunt^r esse ei⁹ de ordinis q³ sunt in eodē genere eque primo et ei⁹ de speciei . sed dicunt^r alterius ordinis que in eodē genere sunt essentialiter ordinate secundū prius et posterius et sunt alterius speciei . **E**xemplū primi . duo hoies eque primo trahentes nauim . exemplū secundi . homo 7 sol in generatione hois . **S**ecunda distinctio sit ista q^o cāuz ei⁹dem ordinis quedā sūt totales . quedā p^ociales . dicitur aut^r cā totalis . que in illo genere cē non indiget ad suā causatē aliqua cā ei⁹dem ordinis secū cōcānte sed sola p se sufficit . Sed dicit^r causa p^ocularis que in illo genere cause non sufficit ad causandum effectum . sed indiget alia causa ei⁹dem ordinis secū cōcānte . exemplū primi ignis generans ignē . exemplū secundi duo

scutum illud de scuto
 cui⁹ sup^o p^obat^r est
 album album p^obat^r nigrū

Admō

consequenter ordinis

alterius ordinis

et alibi

secundū ordinem

finalis

hoies trahentes nauē quorū alter de se non fu-
fficeret ad tractionem. ¶ Tertia distinctio
sit ista. q. cāru quedā sunt eiusdē generis
7 quedā alterius generis. exemplū primi oēs
cē efficientes 7 formales et huiusmodi. exem-
plū secundi. si accipiāt cē diuerse una mate-
rialis altera efficiens 7c. ¶ Quantum ad
secundum sit ista prima conclusio q. eiusdē
efficiēs pnt cē plures cē alteri 7 alteri generi
et totales. hec p3 p phūm in lra q. es 7 for-
ma statue 7 factō ipsius sunt cē statue. q. qu-
quelibet in suo ordine est cā totalis huius sta-
tue. hoc etiā habet expresse tertio huius se-
cunda questione ubi dicit phū q. contigit
eisdē inesse oēs mōs cāp. ut. domus un qōē
motus. i. cā efficiens ē ars et edificator. cō-
uero cā. i. cā finalis est opatio. i. usus pu-
ta habitatio et mā. i. causa materialis sūt ē-
ra lapis 7 ligna. speteis. i. forma est ratio. i.
pportio siue cōpō domus. ¶ Secunda
conclusio sit ista. q. eiusdē effectus possunt
esse plures cause eiusdē generis et totales si
sint alterius ordinis hoc patet p exemplū. q.
deus sol et homo pducunt hoīem. quorum
quodlibet est causa totalis. et suffici-
ens in suo ordine. et quodlibet ē de genere
cause efficientis. ¶ Tertia conclusio sit
hec q. eiusdē effectus pnt esse plures cause ei-
usdē generis et eiusdē ordinis. si sint cē-
piales. hoc patet p exemplum. Sic enī
plures trahentes nauem sūt causa tractus
nauis. Item pater et mater sunt isto modo
cause prolis. ¶ Quarta conclusio sit ista
impossibile est plures causas esse eiusdē ge-
neris. et eiusdē ordinis et totales eiusdē
effectus. hanc pbo sic. q. si sic. gō effectus
non dependet essentialiter ab aliq. hān cāru.
consequens ē falsū. gō et antecedens. pbatō
consequētie. Sint. a. et b. totales cause
ipsius. c. patet q. c. non dependet ab. a. q.
pōt esse sine. a. nam sufficit habet esse per
b. q. ponitur totalis cā eius et per idē pōt
haberi q. non dependet essentialiter ab ipō. b.
q. habet esse sufficienter p ipm. a. q. ponit
totalis cā ei gō ipm. c. non dependet nec ab
a. nec. a. b. essentialiter Sed hec ratio nihil
ualet contra secundam conclusionem q. causē
alterius ordinis et totales non supfluent qua-
tenus ratione ordinis essentialia omnes sit

requiruntur et sunt alterius rationis qd non
est in pposito. ¶ Ad argumentum i op-
positum p3 q. seipm soluit. arguit ei o cau-
sis totalibus eiusdē generis et ordinis. aliter
n cōcludit. Ad illō i oppositū p3 ex dictis 2

Trū finis sit principiū. ar-
guē q. non. q. de rōe prin-
cipii ē esse primū. ut p3 in
cō pcedenti. sed de rōne fi-
nis ē esse ultimū. ut habet infra cō de per-
fecto. gō finis non ē principiū. q. primum
et ultimū opponunt. ¶ Contra phū
hic in lra in fine capituli pcedentis. Iuxta
hoc quero secundo. utrū finis sit cā Et uice-
tur q. non. q. uel esset cā secundū q. ens.
aut secundū q. non ens. non secundo mō
q. non ens nullius ē cā. finis aut ponit cau-
sa entis. nec primo mō. q. finis non ē cā nī
si secundū q. mouet efficientem ad agendū
sed q. finis est non mouetur efficiens. sed
cessat ab actione q. habitibz presentibus. ces-
sat motus primo de generatione. ¶ Con-
tra phū hic in lra. Iuxta hoc queritur ter-
tio. utrū finis sit cā efficientis. uice q.
non. q. si sic sequeretur tria inconueniētia
primū q. idē respectu eiusdē erit cā et cau-
satū. et p consequens prius et posterius na-
turaliter. qd p3 ex hoc q. etiā ipm efficiens
est cā finis sicut econuerso ut dicitur hic in
textu. secundū inconueniens est. q. idē
esset cā sui et prius se ipō. q. p3 sic q. quic-
quid ē cā cause est cā causati 7 quicquid ē pri-
us priori est prius posteriori. si gō finis ē cā
efficientis et efficiens ē causa finis. sequitur
q. finis ē causa finis. similiter pōt argui. de
priori sicut patet. tertium inconueniens est
q. in demonstratione esset circulus quod pa-
tet sic. nam demonstratio propter quid est
per causam. ergo causa efficiens sit causa fi-
nis poterit demonstrare finem. ergo etiam
finis sit causa efficiens. ergo per finem po-
terit demonstrari efficiens. et sic erit circulus
¶ Contra philosophus hic in littera.
Iuxta hoc queritur quarto. Utrum finis
sit maxime causa. Et uidetur quod non.
nā finis est causa extrinseca ergo non ē max-
ime cā q. nā p3 q. materia 7 forma sūt cē intrinsece

primū & ultimum opponunt

ut finis sit causa

ut finis sit causa efficiens

ut finis sit maxime causa

intrinsicum aut uidetur magis conferre ad
esse rei quam extrinsecum. ergo materia et
forma erunt magis cause quam finis.

Preterea si finis esset maxime causa tunc
nobilissima causa haberet illam causam consequens
est falsum. quia immobilis sunt nobilissima causa
et tamen habent causam finalem. ut dicit philosophus. **T**er-

tio huius ubi assignat causam ex hoc quod finis
est alicuius actionis. actio autem est in motu.
sed immobilis non habent motum. **P**reterea
si finis esset maxime causa tunc maxime certa cogni-

tio esset per finem. unde est falsum. nam maxime co-

gnoscimus quod ipsum est per formam. nam phi-

losophus ubique circuloquitur quod per formam.

Contra commentator ca. de principio et fi-

ne dicit ex prelo hoc. **R**espondeo circa

istas questiones sic procedam primo distinctiones

aliquas premitterentur. Secundo ad quodam dicitur

quantum ad primum sit ista prima di-

stinctio quod finis est duplex ut habet secundo

de anima. scilicet finis gratia cuius et finis quo. dicitur

autem finis gratia cuius ipsum obiectum quod

per operationem attingitur. ut deus qui attingi-

tur a beatis per actum intellectus et uoluntatis.

sed finis quo dicitur ipsa operatio qua obiectum

attingitur puta ipsa uoluntio seu intellectio.

Secunda distinctio sit ista: quod finis gratia

cuius aliqui per operationem in esse producitur aliqui

non sed presupponitur exemplum primi de

forma naturali que per motum uel generationem

producitur. unde quinto huius ca. de natura

dicitur quod finis generationis est forma. et il-

le finis est obiectum quod attingitur actione si-

ue operatione transiente per quam producitur in

esse. exemplum secundi. deus et iste finis est

obiectum quod attingit operatione seu actione im-

manente. puta per actum intellectus et uolun-

tatis. hoc etiam secundo modo se habet obiectum

sensus ad sensum. **T**ertia distinctio sit ista

que ponitur ab Avicenna. quinto methaphysice capitulo

quinto. quod res dicitur esse causata duplici-

ter. nam res dicitur aliqui causa in sua calitate

aliqui in suo esse. primo modo causa finalis pre-

cedet omnes alias in calitate quia mouet agen-

tem et agens ex appetitu finis mouetur ad a-

gendum. ut attingat finem. efficiens autem

habet rationem causam respectu finis. non quantum

ad suum esse per se sed quantum ad calitatem. secun-

do autem modo ipse finis est causa sicut forma carni

dicitur quantum ad suum esse. per se. **Q**uarti

ad secundum dico quod omnes quatuor quodam. et te-

neo preter affirmatiuam que probatur primo au-

ctonitibus. nam Avicenna. ubi supra. ca. eodem

circa finem. dicit quod si de unaquaque causa esset

scilicet de causa finali esset nobilior. et ipsa es-

set sapia et nobilior aliis partibus illius. scientie

unde secundum cum causa finalis esset causa

causarum. **I**tem commentator in fine ca-

pitulo de primo. dicit quod illud principium

scilicet finale intenditur ad sciendum in hac

scientia et illud est causa finalis. omnes autem

cause non sunt principia nisi propter illud.

Item Aristoteles secundo philosophi. dicit. quod

sicut est principium in speculabilibus sic finis

in agibilibus. unde omnes causalitates redu-

cuntur ad causalitatem finis ut ad primam.

nam extrinseca prius causant. quia enim ex-

trinseca causant ideo et intrinseca causant et

non econuerso. extrinsecorum autem prius

causat finis. quia enim ille mouet efficientes

ratione amati ideo agens agit et non econuer-

so. **S**i uero queras que causalitas ista

rum scilicet materie et forme sit prior. dicen-

dum quod causalitas forme quod enim propinquius est

primo est prius. sed causalitas forme est huius-

modi. quatenus est propinquior efficienti et finis

est igitur iste ordo quod prima causalitas ex natura

rei est finis. secunda est efficientis. tertia est

forme. quarta materie. **A**rguitur etiam

ratione ad propositum sic. omne per se agens agit

propter finem. igitur finis habet rationem principii sic

intelligendo quod finis est causa causarum ut probatum

est nam primo uenit in mentem agentis sub ratione

boni appetibilis. nam est bonum et optimum alio-

rum. ut dicitur in libro. agens autem motum a fine

producit formam que producta coicatur materie et

ultra sequitur quod materie sustentet formam et

quibus patet in toto isto processu finis habet

rationem principii. antecedens rationem probatur sic.

quod omne agens in cuius actione potest accidere error

agit propter finem. sed omne agens per se est

huiusmodi. igitur omne agens per se agit pro-

pter finem et dico agens per se ad remouen-

dum casum et fortunam. cum omne agens

per se siue agat naturaliter siue a proposito

agit propter finem ut probatur secundo phi-

losophorum. probatio maioris. nam secundo a

philosophorum dicitur. illa actio frustra

physi. 2. 27

esse que non consequitur finem intentum. si
g^o nullus finis sit intentus nullū agens agens
frustra nec erraret: g^o omne agens q^d potest
errare agit ppter finem. tale aut est agens
naturale q^d pōt errare et h^o etiā ē verū de a
gente p intellectum. ¶ Sed est dubium
cū finis pductus ab efficiente habeat nobilius
esse existens extra in re quam existens in esse
intellecto tantum. nā primū est esse reale. se
cundum intentionale. videtur q^d magis sit
causa primo mō quā secundo modo. nāz no
bilius est esse cause inquantum causa. quā cau
sati inquantum causatum. ¶ Dicendum
q^d esse nobilius pōt secunde intelligi. s. uel
simpliciter uel secundum quid primo mō esse
rei factibilis nobilius est in mente artificis
quam in se. sicut lapis nobilius esse simplici
ter habet in mente diuina simpliciter quam in
ppria natura. similiter archa in mente artifi
cis. nam primum esse ē imateriale et incorpo
rale rōne eius in quo est sed secundum esse
est materiale et corporale. sicut patet. Si
uero loquamur de esse secundum quid. sic
lapis uel archa habet nobilius esse in se et in
sua natura quā in mente cuiuscumq^z artificis
q^d ut in se habet realius et uerius esse lapideis
uel arche q^z i mente dei uel artificis. ¶ Ad
ppositum finis ut habet esse in intellectu et i
mente agentis habet nobilius esse simpliciter
quam in re extra et ut in se. non tamen esse
secundum quid. ut arguit ratio. secundum
ergo primū esse habet rationem cause. et sic
nobilius esse simpliciter respondet fini ut est
causa quam fini ut est causatum et pductus
¶ Ex pdictis colligitur pars affirmatiua cu
iuslibet illarū questionū lz mixta sit posita
quodamō ueritas illaz. ¶ Ad argumen
ta ad primū p^z ex pdictis. nā finis ē primū
scdm qd est in mente artificis et ultimū scdm
qd est in re extra. primo mō ē primū princi
piū. scdm mō non sed magis ē principiū.
¶ Ad secundū p secunda questione dico q^d
finis est causa secundū q^d est ens p^zentatum
in mente siue intentione agentis sic enim mo
uet agens sub ratione diligibilis. ¶ Ad
aliud primū de generatiōe dico q^d phis log
tur de termino motus qm ē realiter p^zes et
pductus iā p motū. tunc enī cessat motus
non tū ut ē p^zes in intentione. finis aut ut

est causa h^z esse in mente et non in re extra
¶ Ad tertiā p tertia qōne. nego. nām ad
qōlibet illoz triū inconuenientū que inferūt
cū enī inferūt primo q^d idem respectu eiusdē
esset causa et causatū. prius et posterius. ol
centū q^d ille quatuor cē sūt eque primo i suo
genere. et tū una pōt esse prior alia sicut oīa
generalissima sūt priā genera simpliciter. et tū
unū predicamētū est prius alio. unde priori
tas in cāis est equiuoca sicut cālitas. tūc ad
formā dico q^d non est in conueniens idē esse
prius et posterius causa et causatū prioritate
et posterioritate et causalitate diuersimode di
cta. In eodem tamen genere cālitatis et pri
oritatē est impossibile. unde efficiens est cā
finis et p dñs primū in ratione cause efficien
tis: finis aut est causa efficiens. p cōsequē
prior in ratione finis et desiderabilis. Cum
uero inferatur secundo q^d idē esset cā sui ipis
dicendum q^d cū dicitur q^d quicquid est cā
cause est causa causati i illa ppōe accipiunt
tres cause. sed tamen uariatur causa prima
respectu medie. et media respectu ultime q
re cōmittitur fallā accētis. prima enim cau
sa accipitur in genere cause efficiens. cū ol
citur q^d quicquid est causa cause s^z secundo su
mitur in genere cause finalis est causa causati
unde in talibus sic uariatus non est ppō uera
Si uero una causa sit prima respectu secunde
in genere cause efficiens et illa secunda respe
ctu tertie in eodem genere cause tūc est ppō
uera. ¶ Ad illud de prioritate dicendū per
item. cū enī dicitur q^d idem esset prius se
ipso non ualet. q^d mutatur prioritas sicut p
us. cū inferūt tertio q^d circulus demratiōe ne
go. nām. ad p^zes dicendū q^d non ē circulus
in demratiōe. nisi qm ē utrobq^z item genus
demratiōis. q^d non ē in pposito nā sicut cā
ē equiuoca sic et demratiōis. o^z g^o ad ecclū
miratiōis q^d idē gen^o ppter qd sit i utraq^z de
miratiōe nā aliter nō erit circulus. ¶ Aliter po
test dici ad argumentum q^d finis non est cā
finalis efficiens sed effectus. unde cum dici
tur q^d agens agit propter finem non est intel
legendum propter finem suum sed propter fi
nem sui effectus. et tunc p^z quod nihil mali
sequitur ex pdictis. ¶ Sed Contra phis hīc in litteris dicit q^d
efficiens et finis sunt sibi inuicem cause et

ad 3^m

q^d q^d est p^zes p^zes i suo g^zie

Respondere uerum est in causando uel secundu
causalitatem non secundu ad q sunt . qz eni
efficiens amat sine seo efficit effectum . illu
tamen qd est finis non est causa eius qd est
efficiens . nec etiā efficiens est semp causa ipi
us finis saltem respectu finis gratia cuius . qz
ille p supponitur nec pducitur ab efficiente .
¶ Ad primū quarte qōis cum dicitur q
cause intrinsece sunt magis cause . dicendum
q falsum ē . qz illa que ē prima causalitas
omnium ē uerior : talis ē causalitas finis . nā
oēs alie cāitates dependent a fine ut postē
sum ē . ut uerum ē q effectus est a causa
intrinsece immediatus et primus tamen nō
magis simpliciter . ¶ Ad secundum cō
cedo q nobilissima cāta habent finalem cām
cum autem adducitur phis . tertio huius .
dicendu q illa auctoritas non multum cogit
qz ibi in tertio pcedit modo disputatio ut
ibi declaratum fuit in scripto . et determinans
tum qualiter i immobilibus iueniatur ratio
finis et efficiens . et cum pbat q omnis fi
nis est finis alicuius actionis . dicendum qd
duplex ē actio . s . immanens et transiens licet
g° negetur ab immobilibus ratio finis qui atti
gitur actione transiente qui pprie habet rati
onem motus sicut loquitur phis : non tamē
negatur finis q attrahitur actione immanente
¶ Ad tertium cum inferitur q maxime cer
ta cognitio esset p finem . dicitur uno mō
q uerum ē . ut oēs cause pnt p finem omō
strari : iteo potissima demonstratio et certis
sima ē p finem . qz sicut principiū in specula
bilibus ita finis in agilibz g° sicut pncipia
sunt certissime cognita sic et finis cum ergo
dicitur q maxime cognoscimus per formam
ipsum qd quid est . dico q falsum est nā q
quid est rei et diffinitio pōt accipi ab omni cā
¶ Aliter dicitur qd cognitio rei pōt accipi
dupliciter . s . simpliciter et secundum ppor
tionem . ut dictum fuit in secundo et in priō
Dico g° q aliqua certius cognoscunt secun
dū pportionem cognoscibilitatis sue et tamē
non sunt notiora simpliciter . sicut materialia
sunt notiora nobis secundum pportionē qz
imaterialia et tamen imaterialia sunt notiora
simpliciter . Similiter i pposito cognitō
p finem est simpliciter notior tamen cognitō
de illa re secundum pportionem suam est no

tior per formam . qz forma est primior causa
quam finis . unde primo post dicit q cog
nitio p causam ppinquam ē ppter quid . s .
p remotam qz ¶ Et omnibus predictis p
unum correlarium . s . qz finis est causa
causarum quantum ad causare . et ut hē
esse in mente . sed efficiens quantum ad esse
reale extra :

¶ Cum causa picularis et in
actu simul sit et non sit cum
effectu piculari et in actu ad
detur q non . qz si sic g° in

principio motus cessat motus . consequens ē
evidenter falsum . g° et antecedens . pbatio
consequentie . habitibus pntibus cessat mo
tus . primo de generatione et accipiat ergo
aliquo efficiens per motum . certum est quod
in principio motus ē efficiens in actu . g° et
effectus erit in actu . sed existente effectu in
actu cessat motus . g° cessat in principio :

¶ Preterea mouens naturaliter prius ē mo
to . et si ordinem referantur nihil minus ut
dicitur quarto huius . g° mouens pōt esse si
ne moto sicut prius sine posteriori g° cā in ac
tu sine effectu in actu . ¶ Preterea scitum
in actu est causa sciē in actu s . scitum in actu
pōt esse sine sciā . g° causa in actu sine effec
tu in actu . pbatio maioris qz referunt ter
tio modo relatiuorū ubi non est essentialis or
do nec mutua dependentia qz scientia depen
det a scito uel scibili et non econuerso :

¶ Preterea deus semper est causa in actu .
si g° causa in actu et effectus in actu simul sit
sequitur q effectus dei semper fuisset in actu
et sic mundus ab eterno est qd est hereticum .
q aut deus sit semper causa in actu patet
qz si non prius fuisset cā in pōia et postea in
actu et p oīs mutaretur ¶ Contra phis hīc
et secundo phōz . Juxta hoc queritur secundo
utp cā in pōia sit simul cū effectu in pōia
uidetur q sic . nā relatiō simul sunt et nō sūt
sed cā in pōia et effectus in pōia referuntur
secundo modo relatiuorum ut calefactum et
calefactibile in quo moto est mutua dependen
tia essentialis sicut in primo . et per hoc
distinguntur a tertio modo . g° causa in po
tentia et effectus in potentia simul sūt et non

ut hūc nō ē
essēntialis or
do mutua dep
endentia

sunt. ¶ Contra phis hic in lra. Re-
spondeo. circa istas duas qoes primo quan-
dam opinionem tractabo. secundo aliter re-
spondebo. ¶ Quantum ad primū est
una opinio que uidetur egioii super secundo
phi. q. cā efficiens p motum habet duplicē
effectum unū immediatū s. ipsū fieri. alium
mediatū s. factū esse. ¶ Ex hoc dicit
ad questionem duo. primū dictum ē q ista
ppō ē uera de causa in actu et effectū imme-
diato scilicet ipso fieri hoc pbatur. q. quā-
do causa est in actu tunc mouet. et quando
mouet ipm fieri tunc ē in mobili. et iō simul
sunt causa mouens et ipm fieri siue moueri.
¶ Secundum dictum est q ista ppō non
est uera de causa in actu et effectū mediato
qō pbatur sic. q. si sic omnia euenirent de
necitate supposito iō q oia haberent causas
p se. consequens est falsum. ut patet sexto
huius. cōsequentia pbatur sic. Sit aliquis
fariendū tertia die et uocetur. a. si. a. fiet
ab aliqua p se causa sit illa causa. b. si. b. ha-
beat aliam causā sit c. et sic reducendo ad
aliquid qō nunc ē sit d. qō est cā ipsius c. tūc
sic si d. est cā in actu et est et ipsū c. ē necō i
actu ex ppothesi. et sic c. g. b. et si b. g. a.
g. omnia necō euenirent. Sic ei arguit phis
septo huius. unde iste due ppōes non sunt
simul uere scilicet q cuiuslibet fieri sit da-
re aliquam p se causam. et q posita causa
in actu necessarium sit ponere effectū i actu
nam ex his duabus ppositionibus sequitur
conclusio impossibilis modo predicto scilicet
q omnia erunt de necessitate. non propter
primam ppōem q concessa illa tanquam ue-
ra adhuc conclusio sequeretur ppter secundā
g. secunda est impossibilis. ¶ De secūda
questionē dicitur ab istis q causa i potentia
non o3 q sit simul cum effectū. ratio ē quia
causa in potentia est prior effectū q pōt esse
sine eo. ¶ Sed contra istam opinionē ar-
guitur reducendo rationem primam contra
eos de fieri q ponit effectū immediatū. nā
posito prima ppositione quam concedūt et
hac quam ipsi dant q posita causa in actu
necō sit ipsum fieri esse in actu. arguo ut pri-
us. q. d. existente in actu necesse ē c. fieri. et
c. b. et ex b. a. fieri. g. omnia futura fierent
de necessitate. ¶ Preterea contra ipsum

dictum in se ut ponitur non uidet. necū scilicet
cet q causa particularis et effectus immediatus
sint simul. q. ponamus q sint multe causē
agentes non p motum si causa exite in actu
necesse est immediatum effectum esse in actu.
g. omnia pducibilia a talibus causis de neci-
tate euenirent. quod falsum est. quia pnt
illa contingenter causare sicut causē agentes
p motum. et magis etiam ut patet de mobi-
litate p uoluntatem. ¶ Ad formā ratiois
dicendum q ibi ē fallacia secundum quid et
simpliciter. concedo enim q qn causa in ac-
tu causat. necō sequitur q effectus ē in actu.
Si autem inferamus g. necō est effectus non
ualet. q. causa est in actu contingenter. unde
consequentia non ualet effectus necessario ne-
cessitate consequentie ē in actu si causa sit in
actu. g. effectus necessario est nisi poneret.
q. esset causa necessario in actu. nunquā enī
ex necessitate conditionali sequit. necessitas
consequentis nisi antecedens sit necessarium
sed nō est ita in proposito si sit causa in actu
contingenter. ¶ Contra illud ad qō dicit
quantum ad secundam questionem de causa
in potentia et effectū in potentia. uidet. enī
q simul sunt et non sunt. q. referunt. secūdo
modo relationum que mutuo dependent.
¶ Quantum ad secundam dico tertia pri-
mū ē q illa ora inter causas in actu et in po-
tentia respectu effectuum pportionabiliter ac-
ceptorū nō ē accipienda quātū ad ipas relati-
ones causē ad effectum. q. sic simul ē causa in
potia et effectus in potia. sicut cā in actu et
effectus i actu. nā oia. hec referūt uno gene-
re relatioz. s. scdo mō. Sed ueritas huius
dicti accipienda ē i fundamētis relationū. ut
sit scūs q relatio cē i actu et effectus i actu
non pnt fundari nisi i ente in actu et iō sicut re-
lationes simul sūt et nō sūt ita et fundamēta
eoz. sed relatio cē in potia et effectus i potē-
tia nō requirūt fundamēta i actu. et iō nō o3
fundamēta eoz simul et i3 relōnes simul sūt
nam si relatio causē in potentia fundaretur
in ente in actu. sicut iste est edificator. non
oportet relationem effectus in potentia sibi
correspondentem fundari in aliquo ente in
actu. non enim oportet simul existere edifi-
catorē et edificabile q edificabile pōt fundari
i ente i potia. ¶ Scdm dictū ē q illa dif-

¶ ueritas ppositio
q. b. d. b.

ferentia non ē intelligenda de fundamentis re-
lationum inquantum fundamenta sunt q̄ sicut
utroq; relationes utriq; simul sunt ita ⁊ fūda-
menta simul sunt .i. in actu sunt inquantū fū-
damenta . hoc ē ⁊ actu sunt sub illis relatiōi-
bus . Sed est intelligenda de fundamentis cō-
patis ad existētiā . q̄ in cā et effectu in actu
si unum fundamentū existit in actu et aliud
nō sic de cā et effectu in pōia . ¶ Tertium
dictum ē q̄ illa drā non ē intelligenda de fū-
damentis absolute acceptis . sed sub relatiōi-
bus . non ei sequit̄ q̄ si unū fundamentum
existat .i. cē in actu q̄ fundamentū effectus
in actu existat : q̄ fundamentum absolute ex-
istere pōt in actu sine relōne . sed si fūdamē-
tū cē in actu est sub relatione in actu . funda-
mentum relationis effectus existit sub relōne
in actu . ¶ Est ergo i summa drā sic acci-
pienda hinc inde . non quidē int̄ relationes
q̄ sic utriq; necō simul sunt . nec inter fun-
damenta relōnum inquantum fundamenta . q̄
etiam illa utriq; necō sūt sunt . cum sine il-
lis ut sic . nō sint relōnes . nec inter ea q̄
sunt fundamenta secundū se considerata . q̄
sic neutrobq; necō sūt simul in actu nec necō
simul in potentia . ¶ Sed intelligitur drā
de fundamentis actu existentibus sub rela-
tionibus cōpatis ad existētiā absolute non
ad existētiā sub relationibus . ut sit sc̄sus
q̄ si est a causa in actu . illa relatio est in actu
gō necesse est aliquid existere in quo fundat̄
relatio cē in actu et effectus in actu . Sed . si
est causa in potentia sicut edificat̄ non oꝝ
aliquod ens in actu esse i quo fundat̄ illa rela-
tio in potentia sed sufficit habere aliquod fū-
damentum ens in potentia . ¶ Ad argu-
menta . ad primum dicendum q̄ consequē-
tia non tēt . ¶ Ad probationem dico q̄
eodē mō quo agens p̄ motū ē i actu effect⁹ ē i
actu .i. mō p̄posito . Sed dū motus est ip-
sum agens non est causa in actu ipsius . facti
esse usq; ad ultimum instans . accipiendo tā-
men effectum respectu cuius est mouens i ac-
tu ille effectus est in actu .i. ipsum fieri . q̄
dum mouet non est causa in actu nisi ipsius
fieri . sed in ultimo instanti est causa in actu
facti esse . et tunc causa et effectus sunt simul
in actu . unde si causa est in actu in fieri sit
erit effectus in fieri . si ē actu in facto ē erit

simul effectus in facto esse ⁊ quando gō dicit̄
q̄ habitus .p.c. motus dicendum q̄ presen-
te habitu siue effectu in facto esse cessat mot⁹
non aliter . sic autem est tantum presens in
fine motus . ¶ Ad secundum de quarto
huius . dicendum q̄ mouens ē simul natura
cum effectu accipiendo ista ut sunt sub relōi-
bus modo predicto . tamen res subiecta mo-
uenti est prior re in qua fundatur relatio effe-
ctus . ph̄us autem loquitur de fundamentis
non de relationibus . unde ibidem dicit̄ q̄
sensibilia possunt esse non existentibus sensibz
q̄ sensibilia et sensus dicunt̄ relatiue .
¶ Tertio modo dictum ē autem q̄ drā il-
la intelligenda est non de fundamentis abso-
lute sed ut sunt sub relatiōibus . ¶ Ad ter-
tium dicendū q̄ sc̄tū in actu ⁊ sc̄iā in actu
simul sunt et non sunt . dicit̄ q̄ referuntur
tertio modo . dico q̄ falsum est nisi accipie-
do sc̄iā in actu et sc̄ibile non sc̄itum . unde
sc̄endum q̄ sc̄ibile secundum se et essentiali-
ter refertur ad sc̄iā in potentia ⁊ sc̄iā in po-
tentia et sc̄ibile simul sunt et non sunt . nec
accidit sibi q̄ sc̄iatur in potentia . accidit
tamen lapidi . sicut accidit iohanni q̄ sit pa-
ter . non tamen accidit pater quō sit pater
unde sicut sc̄iā in potentia essentialiter depen-
det a sc̄ibili ita ecō . et scientia in actu de-
pendet a sc̄ito in actu et ecō . quando ergo
dicitur q̄ accidit sc̄ibili q̄ sc̄iatur est intelli-
gendum de re subiecta .i. lapide uel ligno .
probatio huius . quia sc̄ibile non est sc̄ibile
nisi q̄ eius p̄t esse sc̄iā nā si esset sc̄ibile ⁊ ei⁹ nō
ēet sc̄iā ēet sc̄ibile et nō sc̄ibile gō i rē sc̄ibilē
ut sc̄ibile est includitur scientia in potentia si-
cut suum per se correlatum . de hoc ampli⁹
in capitulo de ad aliquid . ¶ Ad quartū
de deo negetur antecedens . quia deus semp
fuit non tamen semper fuit causa in actu . q̄n-
do dicit̄ q̄ esset mutatus . dico q̄ non va-
let . quia agens uoluntarium cuiusmodi ē de-
us uoluntate antiqua non mutata potest cau-
sare quando sibi placet sine mutationi sui .
exemplum . sicut si ego uellem moto sedere
cras sine mutatōe uolūtatis mee possz sedere
cras . Sicut de deo q̄ quicquid fecit uel sc̄i⁹
est sc̄iuit et uoluit se facturum uoluntate anti-
qua et ab eterno . et ideo facit quicquid fa-
cit sine mutatione sui . facta solum muta-

q̄ in q̄nd actu
cō intelligit̄

ad argumenta

q̄ optime potest

tionem ex pte effectus hoc tamen retere
quomodo se habeat magis ptnet ad negotium
theologicum. sed hoc p nunc sufficit. qd
effectus nouus pot esse a causa non mutata.
¶ Ad argumentum p secunda questione.
p3 quid dicendum sit ex his que dicta sunt i
corpore questionis.

¶ Etum necessaria habeant
causam sui esse: et uidet qd
non. p. Huic primo metha
fisice a capitulo vi. cuius ra
tio est ista: omne habens causam amota ut
circul cripta ca potest non esse: g. sequitur
qd nullus effectus sit necessarius. qd posse n
esse repugnat necessario. ¶ Preterea cau
sa e fficiens est principium unde motus: sed
in immobilibus non est motus. g. immobilia
que sunt necessaria non habent causam effitien
tem. et p consequens nec aliquam aliam caz

¶ Confirmatur. qd tertio huius dicit qd
in immobilibus non est efficiens neqz finis.

¶ Contra secundo huius dicitur qd necessa
rior et sempiternorum sunt ee. idem dicit
hic in lra. ¶ Respondeo in ista questione
primo quasdam distinctiones pmitram et de
clarabo. secundo quoddam dubium tangam et
remouebo. tertio dicam ad questionem.

¶ Quantum ad primum sit ista prima dis
tinctio qd necessaria sunt in duplici genere.
quedam sunt complexa. quedam incompleta
Exemplum primi. ppo necessaria siue sit pri
cipium siue coo. exemplum secundi deus et
intelligentie secundum uiam phoz q posuerunt
eas quedam necesse esse. ¶ Secunda dist
tione sit ista. qd necessitas est duplex quedam
est necessitas simpliciter. quedam secundum
quid. prima dicitur necessitas consequentis
puta quando tam antecedens quam consequens
sunt in se necessaria. exemplum si homo est
animal neco est sensibilis. secunda uocat neci
tas consequentie. puta quando consequens
non est necessarium nisi posito antecedente.
sic tñ qd tam ans quam consequens sunt in
se contingentia. exemplum si homo currit
homo mouetur. ¶ Tertia distinctio sit
ista qd ad hoc qd effectus sit necessarius oz
causam esse necessariam in eendo et in cando.
qd altero istoz deficiente pot effectus non ee.

exemplum sit a. ca b. si a. non est necarium i
causando. nec b. eius effectus erit necarius.
qd non cante a erit n b. similiter si n a. e ne
cessarium in eendo. nec ipm b. qd non exite a.
non erit b. utruqz istoz est in coplexis. pri
cipia enim in se sunt neca et neco causant cōclu
siones. qd ratio cause neco cantis est qd de
structo effectu illa destruit. sic est de pñci
piis respectu cōclusionis. qd ad falsitatem con
clusionis arguit falsitas pmissaz.

¶ Quantum ad secundum est unum dubium
utrum in rebus sit aliquis effectus necarius.
Respondeo et dico qd sic. scdm uiam phoz
nam secundum eos agite secunda causa pri
ma causa neco agit. posuerunt enim ordines
et connexionem carum ee necessariam. tunc sic
in causis eēnaliter ordinatis una neco cante.
alia neco causat. sed cause rerum sunt eēnaliter
ordinate. et aliq ca i rebz neco cat. g. et oēs
alie. et p consequens prima ca maior patet
qd hec est una ora inter causas eēnaliter ordi
tas et accidentaliter ordinatas. ut dictum fu
it secundo huius qd cause eēnaliter ordinate
simul concurrunt ad causandum et non sic ac
cidentaliter ordinate. minor p3 quantum ad
primam ptem ex ppothesi phorum. secun
dum uerum est qd multe sunt cause eēnaliter
ordinate. secunda pars minoris pbat ex di
fferentia inter causas naturales et a pposito
qd causa naturalis neco causat. sed causa a
pposito contingenter. Sed tenendo uiam
theologorum dicitur in incomplexis de quibus
nunc est sermo nullus effectus est simpliciter
necarius. pbatio huius. qd in causis eēnti
aliter ordinatis prima causa causante contin
geter. oēs alie causant contingenter. s3 pri
ma ca que est deus cat contingenter. qd oīs
actio dei ad extra est cōtigens. g. omēs alie
cant cōtingeter. maior p3. s3 minor pbat
nā effectus necarius regit cam necam et qua
tū ad cālitatē et qntū ad ee. ut dictū ē sic qd
destructo effectu ca destruit. Si g. priā ca
cāret aliquē effectū necariū ad destructōez effe
ctus neco arguit destructō cē pñci et ita eis en
titas n ēēt oīo icēpēdis et absoluta. qd ē ab
surdū. ¶ Pro ista cōclusiōe sūt inter alie rō
nes et p op. phoz. que cā breuitatis pro
nunc dimittatur. sūt ei prolixioris et altioris
negotii nec ratio posita a philosophis cogit

¶ una dicit pte causas eēnaliter
ordinate et a accidentaliter

¶ in modum theologorum hac in man

nam secunda pars minoris est falsa. cum dicitur quod aliqua causa causat necesse. cum probatur ex differentia cause naturalis ad causam a proposito. ¶ Dicendum quod necessitas est duplex. scilicet necessitas simpliciter et necessitas secundum quid. causa ergo naturalis necessario causat necessitate secundum quid et sub conditione. puta si causa sit. pro eo quod causa prima naturalis ex naturali colligentia ad effectum necesse dum est causat illum. sed illa ratio est contingens simpliciter. sicut et illa causa contingenter est ignis. non dum est necesse calefactus est. tamen quod ignis contingenter est. ideo simpliciter contingenter causat. sed nec sic est necessitas in prima causa. quod tunc esset simpliciter necessitas cum illa ratio sit simpliciter necessaria. ¶ Deus sit. quod enim necessarium est ex suppositione necessaria est simpliciter necessarium. hec enim est necessitas consequentis. illud autem suppositum in aliis causis naturalibus non est simpliciter necessarium. per istam ergo necessitatem conditionatam et secundum quid differat causa naturalis a causa a proposito. quia agens a proposito supposito quod sit. non sequitur quod necessario agat. sed potest non agere ex eo quod agit ex libertate voluntatis.

¶ Quantum ad tertium. dico quod necessaria complexa puta conclusiones habent causas sui esse. ut dictum est. secundum etiam philosophum multa necessaria inconplexa puta corpora celestia et intelligentie et alia a prima forsan secundum eorum mentem habent causam sui esse. licet secundum viam verorum theologorum aliter sit dicendum ut patet ex predictis. aliquid. ¶ Ad rationes in oppositum ad primum dicendum quod duplex est necessarium. scilicet necessarium effectiue et necessarium formaliter et per se. necessarium effectiue dicitur quod per se includit omnem aliam priorem causam efficientem a qua producat. et sic solus deus est necessarius effectiue seu in genere cause efficientis. sed necessarium per se et formaliter non excludit quod ab alio possit esse effectiue seu principiatiue. sicut dicimus de personis productis indiuisis. nam verbum diuinum licet sit quoddam necessarium formaliter non tamen excludit quod sit ab alio puta a patre principiatiue. ¶ Ad hunc. ergo dicendum est quod loquitur de necessario effectiue cum ergo

arguitur quod amota vel circumscripta causa causatum non esset necessarium ex se. verum est in genere cause efficientis tamen quia effectus necessarius requirit causam necessariam si tantum in causando. sed etiam in essendo. pro eo posito tali effectu nunquam posset eius causa realiter circumscribi. talis ergo effectus esset necessarius de se formaliter licet dependeret ab alio effectiue.

¶ Ad secundum dico quod non est simpliciter de ratione efficientis quod sit principium unde motus. quia accidit efficienti secundum quod huiusmodi quod agat per motum. quia efficiens potest agere sine motu. tamen quod in naturalibus communiter est verum. quod efficiens agit per motum. ideo dicitur quod illa descriptio efficientis qua dicitur principium unde motus est a posteriori et a notiori quo non. in immobilibus ergo est principium efficientis non tamen unde motus et per hoc idem potest responderi ad confirmationem que adducitur. ¶ Ad argumentum in oppositum quod videtur facere contra opinionem theologorum. dicitur uno modo quod philosophus secundo huius loquitur de necessariis complexis de quibus concessum est quod possunt habere causam sui esse. sed ista responsio non est tenenda quia contrarium ibi fuit dictum. ¶ Dico ergo aliter quod loquitur in philosopho que non est recipienda in proposito cum repugnat veritati theologice. ¶ Aduertendum tamen quod licet in inconplexis non sit aliquis effectus simpliciter necessarius. nec per consequens necessaria causa simpliciter. tamen si cut est effectus necessarius secundum quid. ita sunt cause necessarie secundum quid. ut dictum fuit. et hoc modo dici posset quod in complexis necessaria habent causam sui esse eo quo sunt necessaria. scilicet non simpliciter sed secundum quid.

¶ Item materia que est altera pars compositi sit causa indiuiduationis. Et arguitur quod sic nam quinto metaphysice

dicatur illa sunt unum numero quorum materia est una. ¶ Sed contra illam opinionem arguitur. quod si materia est causa indiuiduationis ubi eadem est materia ubi idem est indiuiduum.

non oportet posuisse

ad idem in
effectiue

necessariu

formaliter &c.

accidit
effectiue
et
necesse

et
polino

et

sed eadem est materia in generato et corrupto.
g^o generatum et corruptum erunt item indi-
uum qd est falsum. Confirmat. si primo
ex aqua generetur ignis et secundo ex igne
generetur aqua patet qd aqua primo genera-
ta et secundo corrupta habent eandem materi-
am et sunt eiusdem speciei. g^o aqua prius cor-
rupta et aqua secundo generata erunt una numero
qd est falsum. qz tunc p naturam corrupta
possent redire eandem numero. qd est contra
Aq ubiqz. ¶ Preterea qd est causa indiuidu-
ationis est causa distinctionis. sed materia non
est causa distinctionis. qz actus est qui dis-
tinguit. ex septimo huius. materia autem non
est actus. g^o 7c. ¶ Preterea materia est de
essentia speciei. ut probatur quinto et octavo
huius. sed qd est causa speciei non est causa indi-
uiduationis. qz tunc species essent indiuidua
g^o non est causa indiuiduationis. ¶ Confir-
matur qz contractum est extra naturam illi-
us qd contrahitur. sed materia est de ratione
speciei. ergo species seu natura specifica non
potest p materiam contrahi ad hanc indiui-
duationem seu hecitatatem nec auctoritas hic
posita cogit. nam equiuocat de materia
¶ Ad cuius euidentiam est sciendum qd ma-
teria et forma opponuntur relative. ex secun-
do phorum. quot autem modis dicitur unum
oppositum tot modis dicitur et reliquum
ex primo thopi. forma autem quantum spec-
tat ad oppositum dupliciter accipit. scilicet uel
p forma ptis. uel p forma totius que est ipsa
quiditas. ¶ Similiter materia corresponden-
ter dicitur dupliciter. qz quedam est materia
que opponitur forme partis et hec est materia
que est principium essentiale rei constituens re-
cum forma et unum ens p se. quedam est ma-
teria que opponitur forme totius et ipsi qui
ditati et p hanc est extra rationem quiditatis for-
maliter. et hec est materia que est diuisa seu pro-
prietas indiuidualis. que est causa propria hece-
itatis et indiuiduationis que dici potest hecitas
¶ Cum g^o dicitur phus qd illa sunt idem nu-
mero quorum materia est una. loquitur de mate-
ria non primo modo dicta. sed secundo mo-
do que proprie et congrue uocatur materia quatenus
constituit rem in esse ultimo subicibili et mate-
riali. non autem in esse formali. quia uel dictum
est non pertinet formaliter ad formalem qd

tatem rei et ista oppositio consonat lre phi.
subdit enim qd illa sunt unum specie quorum
ratio est una. ratio quidem sumitur pro qui-
ditate que dicitur forma respectu esse indiuidualis

¶ Cum secunda dicitur unus qz
dicitur loqua qz tangitur in litte-
ra sit ueniens. et uidetur qd
non. qz uel est eadem cum pri-

ma uel non. non eadem. qz esset insufficientis
cum prima habeat quinque membra. et illa
quatuor tantum. nec est alia. qz duo membra
illius diuisionis coincidunt cum duabus alte-
rius diuisionis. scilicet unum genere et unum spe-
cie. ¶ Preterea illa dicitur unus uel est dicitur unus
uniuoci uel equiuoci. non est dicitur uniuoci. qz
tunc multum qd sibi opponitur non diceret
tot modis quot ipse unum. cuius oppositum
p3 et inuitur in lra. hanc probatur. qz quando
aliquid uniuocum dicitur multis modis non
est suum oppositum tot modis et equalibus
dici. patet de rationali et irrationali que non
diuisunt in equalia. qz de pluribus dicitur irra-
tionalia quam rationalia. nec est dicitur equiuoci.
tum qz omnis ppo in qua poneretur unum
uel multa esset distinguenda. tum qz ad unum
membrum non posset sequi aliud. cuius oppo-
situm dicitur in lra. scilicet qd unum membrum di-
uisionis conuenit omnibus membris. nam in
eodem capitulo dicitur qd unus esse est prin-
cipium numeri esse. g^o unum omne est prin-
cipium numeri. ex quo p3 qd unum numero
qd est unum membrum illius diuisionis est comune
omnibus membris. ¶ Preterea. contra ptes
diuisionis arguitur. nam dicitur unum nume-
ro esse cuius materia est una numero. quod
si sic. nullum imateriale esset unum numero
hanc est falsum. qz sicut unitas prior infert ui-
tatem posteriorem ut dicitur in littera. ita
p oppositum de multitudine qz multitudo po-
sterior infert priorem. sed imaterialibus est
multitudo specifica. g^o et multitudo numerica
et p hanc unum numero. ¶ Preterea seque-
retur qd contraria essent unum numero. quia
eorum materia est unum numero. ex primo
de generatione. ¶ Contra phus hic in lra
Respondet. in ista questione duo dico. pri-
mum dictum est qd illa secunda diuisio est
f1

secundum intentiones loquas et fundamenta
intentionalia. prima autem dicitur secundum funda-
menta realia. et ideo modi secundae dictionis fun-
dantur super modis prime. eo modo quo inte-
tiones fundantur in rebus. et ideo prima dicitur
dicatur realis. et secunda loquas. ¶ Secun-
dum dictum pertinet ad sufficientiam secundae
dictionis declarandam. que sic haberi potest. quia
intellectus intelligens aliquid sub ratione unitatis aut
intelligit illud sub ratione incōicabilis. aut sub
ratione cōicabilis. et predicabilis de pluribus. si
primo modo sic est primus motus. scilicet. unum
numero. ¶ Si secundo modo autem est cōi-
cabilis pluribus differētibz numero. et tunc
est unitas speciei. aut pluribus differētibz
specie. et tunc est unitas generis. ultra autem
illa unitatem uel similes quod dico propter cōita-
tem entis quod non est proprie species nec genus non
est inuenire aliquem cōceptum unum predica-
bilem de pluribus predicatione quiditatis
tamen cōperando unum cōceptum cōissimum
aliis cōissimis. si similiter se habeant respec-
tu suorum inferiorum in predicando in quod de
eis inuenitur unitas proportionis siue analogie
et sic diuisio est sufficiens. Sed contra primum
dictum instatur sic. quia si secunda diuisio va-
let secundum intentiones seu fundamenta intentiona-
lia tot essent unitates quot fundamenta et eodē
uerso. sed hoc est falsum. quia plura sunt funda-
menta intentionalia quam illa quatuor. scilicet. dicitur
proprium et accidens. ¶ Preterea si sic ergo ille
unitates erunt nihil. quod uidetur falsum propter tri-
um. quia omne minus ens ente intentionis est oīo
non ens. sed passio fundata in ente rationis est mi-
nus ens ipso ente rationis. quia oīs passio est mi-
noris entitatis quam sit substantia. ergo ille unitates
fundate super fundamenta intentionalia erunt si ens
et nihil. ¶ Contra secundum dictum arguitur quod
repugnat primo dicto. nam duo membra non
sunt accepta secundum fundamenta intentionalia.
unum est quantum ad primum modum secundum
quod dicitur unum numero cuius materia est una
sed materia non est in consideratione intellectus
sed est ens reale. ¶ Secundum membrum
est quantum ad quartum modum. quia aliqua est propor-
tio non existente intellectu. nam tunc similiter
se haberent octo ad quatuor. sicut sex ad tres
ergo unitas proportionis non causatur ab intellectu
Sed iste instantie non cogunt. ¶ Ad pri-

mam dicendum uno modo quod illa dicitur unitas
dicitur secundum quod unitas intentionalis funda-
tur in quocumque considerato ut quid. sed predi-
camenta in quid non sunt nisi quatuor enume-
rata. illa autem alie de quibus instatur predicantur
in quale. ¶ Aliter dicitur quod illa dicitur assigna-
tur secundum quod unitas cuiuslibet intelligi-
tur in se et ut non cōpatur ad alia secundum
diuersos gradus unitatis. per primum excludi-
tur proprium et accidens. quia si in se considerē-
tur reuocantur ad unum specie uel genere. quia
omne proprium ut sic est idem genere uel spe-
cie. similiter est de accidente. per secundum
excluditur unitas diffinitionis et dicitur que ut ui-
datur secundum diuersos gradus cōpantur
ad illa de quibus dicuntur. prima tamen re-
sponsio melior uidetur. ¶ Ad secundam istam
tiam dicendum quod sicut est dare gradus in enti-
bus realibus ita in entibus rationis. et ideo ma-
ior est falsa. non enim oīs quod quicquid est mi-
nus ens ente rationis sit non ens. nam licet illa
res rationis que subicitur alteri rei rationis sit
magis res aliquo modo non tamen sequitur quod
res fundata sit nihil. ¶ Ad aliud contra
secundum dictum exponitur membrum primum
de quo instatur sic. quod dicitur unum numero
quod non predicatur de pluribus et hec est unitas
singularis. et sic fundamentum eius est singulare
quod est fundamentum intentionale. probatur huius quia
uniuersale et singulare referuntur adinuicem.
sed uniuersale est intentionale. ergo et singulare
quia sunt simul natura. res autem prime intentio-
nis et secunde non sunt simul. ¶ Confirma-
tur ista expositio per illud quod habetur tertio huius
quod tertia unitas numero dicitur. aut sin-
gulare nihil differt dicere. ¶ Ad aliud
tunc de proportionem dicendum quod dupliciter
se accipitur proportio. uno modo secundum
fundamenta realia sicut in numeris. alio modo
secundum fundamenta intentionalia sicut pre-
dicati et subiecti. prima potest esse sine intel-
lectu et illa arguitur ratio. secunda non potest esse sine intel-
lectu. cum predicati et subiecti pertineant ad ac-
tum intellectus. et de illa loquitur hic philosophus
quia predicamenta habent hanc proportionem in se
dicando in quid de contentis sub se.
¶ Ad primum principale dicitur quod secunda
dicitur est alia a prima nec cōiunguntur quia nec secun-
da dicitur nec prima diuidit unum secundum rationem.

1. ob. 3. p. 1. d. 1.

3. m. 1. d. 1.

coale

fundamentum

ph. 1. d. 1.

unus scilicet secundum rationem indiuisionis
sed secundum fundamenta super que potest unitas
fundari. et tunc hec diuisione differt a prima secun-
dum fundamenta diuersa. quia prima fundamen-
ta sunt realia. secunda autem sunt intentiona-
lia. ¶ Contra. nam res prime intentionis
non fundantur in rebus secunde intentionis.
sed unitas que est in genere quantitatis. puta
unum continuitate est unitas prime intentionis
et sic de aliis unitatibus. ergo talis unitas non
potest fundari super fundamentum intentionale.
ut uidetur dicere responsio supponens ut uide-
tur rationem unius ut unum est esse reale et prime in-
tentionis. fundamenta autem posse esse nunc re-
alia nunc intentionalia. ¶ Aliter ergo dici-
tur quod unitas diuisa primo est realis. sed se-
cundo diuisa est ratio. et similiter se habent fun-
damenta earum correspondenter. tunc patet quod duo
membra. scilicet. unum genere et unum specie non
coincidunt nec conueniunt. hic et ibi. ¶ Ad
cuius euidentiam notandum quod sicut iam dic-
tum est in primo libro. et in septimo. ampli-
us dicitur. omnis unitas causata ab intellectu
habet unitatem in re a qua originatur. sicut ig-
nis generat ignem sibi similem in specie nullo est
intellectu existente. et pro tanto illa genera-
tio conceditur uniuoca. et ex illa unitate in
re mouetur intellectus ad inueniendum unita-
tem intentionalem que in illa unitate reali fu-
natur. et hec unitas realis est in primis mem-
bris prime diuisionis. unitas autem ratio que funda-
tur in tali unitate est in secunda diuisione.

¶ Ad secundum posset dici quod unum hic di-
uisum equiuoce dicitur ab uno prius diuiso. tamen
istud unum in se et illud in se non sunt equi-
uoce dicta quo ad suos modos. licet unitas
hic in suis modis et ibi in suis differat secun-
dum magis et minus. cum ergo arguitur quod
multum non sic dicitur. dico quod falsum est
quia sicut unum dicitur secundum magis et mi-
nus de aliquibus sic et suum oppositum quod
est multum dicitur tot modis. non tamen omni op-
positum diuidi in tot inferiora sicut aliud op-
positum sicut tu arguis de rationali et irrationali.
quando ergo dicitur primo topicorum quod quot
modis dicitur unum oppositorum etc. non est intelli-
gendum de multitudine suppositorum sed signifi-
catorum. cum ergo dicebat quod tunc propositum in qua po-
nitur unum esset multiplex et distinguenda. con-

cedo accipiendo unum quod est commune utrique diuisioni
non autem ut accipitur seorsum in hac diuisione et
illa. ¶ Ad aliud principale dicitur uno
a commentatore quod est diuisione inter unum numero et
unum quod est principium numerorum. quia unum nume-
ro est in materia et ideo tale unum non est in
rebus immaterialibus. sed unum quod est princi-
pium numerorum non est in materia. et ideo ta-
le unum est in immaterialibus. ¶ Sed con-
tra hoc quod dicitur quod unum quod est principium
numerorum non est in materia. quia illud dictum est
equipollet uiuersali negatione et particulari negatione
si primo ergo nullum unum principium numerorum
erit in materia quod est falsum. probatio quia ali-
quis numerus est in materia qui. scilicet. causatur ex
diuisione continui. ergo et aliquod principium nu-
meri est in materia quia quolibet diuisum est
unum numero. si autem nullum unum principium
numeri esset in materia. ergo nullus numerus
esset in materia. Si equipollet particulari ne-
gatione ita quod loquitur de uno quod conuertitur
cum ente quod ponit esse aliud ab uno quod est princi-
pium numeri. ¶ Contra quia illud unum
non tantum est in rebus immaterialibus. quia proba-
tum est unum numero esse in materialibus. ergo
in omnibus potest esse principium numerorum.

¶ Preterea arguitur de secundo membro. quia
aut diuisione quam ponit nulla est. aut habet intelli-
gi quod omne unum numero est in materia. sed
hoc est falsum. nam in immaterialibus est aliqua
unitas maior unitate speciei. sed nulla alia est
maior quam unitas numeralis. ergo unum nume-
ro est in rebus immaterialibus. maior patet
quia aliquis angelus est ita unus quod non preui-
catur de pluribus puta gabriel. ergo est magis
unum quam unum specie. ¶ Aliter exponit
quidam expositio quod unitas numeralis caret
ex una materia secundum quod substat dimensionibus
terminatis. et ideo negat in immaterialibus
pluritudinem diuiduorum sub una specie. Simi-
liter per hoc respondet ad aliud de contrariis.
quia contraria non habent unam materiam talem
sit. ¶ Sed contra primum arguitur. quia non
solutum quia in immaterialibus est secundum eum est unum
numero. et tamen ibi non est talis materia que
substat talibus dimensionibus terminatis.

¶ Contra secundum. quia si simultas habendi unam
materiam requiritur. illa erit simultas temporis. et
tunc abstracta a tempore non poterunt habere illam

unitatem, sed hoc consequens est falsum. quia mathematica sunt abstracta a tempore, et tamen in mathematicis sunt multa numero eiusdem speciei, ut dictum fuit primo et secundo huius. **Aliter dicitur** quod unitas numeralis non diffinitur per hoc quod dicatur quod est illa cuius materia est una numero, quod probatur quia ens secundum intentionem qualis est ista unitas ut dictum est non diffinitur per ens prime intentionis cuiusmodi est materia, etiam accepta per rationem individuali quod est propria cum unitate numeralis et individuationis, nec est circumlocutio per convertibilia, accipiendo materiam que est altera pars compositi et essentialis, nam multa sunt unum numero que carent tali materia puta imaterialia, sed accipiendo sic materiam erit quedam exemplificatio per exemplum magis manifestum, quia manifestior est nobis unitas materialium quam imaterialium non tamen excluditur quin unitas numeralis sit etiam in imaterialibus. **Sed** tamen iuxta mentem philosophi prius dictam accipiendo materiam per illa hecitate seu rationem individuali, dicendum quod licet illa notificatio non sit proprie dictio, est tamen descriptio quedam seu circumlocutio etiam per convertibilia, nam omne unum numero habet talem materiam et e converso. **Ad illud etiam de contrariis dicendum est** quod licet habeant eandem materiam successive accipiendo materiam pro subiecto motus uel mutationis non tamen habent eandem hecitatatem uel differentiam individualement, nec per consequens erunt unum numero ut patet ex predictis.

Queritur utrum ens distinguatur
in decem predicamenta secundum
diversos modos predicandi,
videlicet quod sic, nam ens non

potest contrahi ad aliquod determinatum per rationem sicut genus contrahitur ad species, nam ut arguitur tertio huius, ille dicitur ens non ens et nihil cum nulla ratione participat suum genus uel illud cuius est ratio diuisius seu contractius, si ergo ens non contrahitur ad diversa genera per rationem, relinquitur quod contrahatur secundum diversum modum predicandi qui consequitur diversum modum esse rei. **Confirmatur per philosophum in libro qui dicitur** quod quotiens dicitur ens totiens esse significat, et propter hoc ea in que diuisi-

tur primo ens dicuntur predicamenta, quia distinguuntur secundum diversum modum predicandi.

Contra quod modus predicandi sequitur modum essendi, ergo distinctio per modum predicandi non est prima, de qua querit questio.

Respondetur hic est una opinio tenens preter affirmatiua propter rationes positas in preter dicit enim quod predicatum potest se habere tripliciter ad subiectum, uno modo ut est iteque quod est subiectum, ut dicendo sortis est animal, et hoc predicatum significat substantiam secundo modo ut predicatum sumatur ab eo quod est in subiecto quod quidem dicitur uel inest ei absolute ut consequens materiam et sic est quantitas, uel ut consequens formam et sic est qualitas, uel inest et non absolute sed in respectu ad aliud, et sic est relatio tertio modo, ut predicatum sumatur ab eo quod est extra subiectum, quod est dupliciter uno modo ut sit extra subiectum omnino quod quidem si non sit mensura subiecti predicatur per modum habitus, ut sortis est calciatus, si autem sit mensura eius extrinseca uel est tempus, uel est locus ex parte temporis est quando, et ex parte loci est ipsum ubi, non considerando ordinem partium in loco, quo considerato erit predicatum situs, alio modo ut illud a quo sumitur predicatio secundum aliquod sit in subiecto de quo predicatur, et si quidem secundum principium sic est agere, nam principium actionis in subiecto est agere, si autem secundum terminum sic predicabitur in pati, nam passio terminatur in subiectum patiens, et hoc modo assignatur predicamentorum distinctio. **Sed contra** illam opinionem arguitur nam primi modi predicandi simpliciter non sunt nisi duo, scilicet in quid et in quale, nec sunt nisi quatuor predicata ex primo topicorum, nec sunt nisi quatuor que uniuersalia secundum porphyrium, ergo penes modum predicandi non possunt distinguui predicamenta ponendo quod sunt decem. **Preterea** si sic cum esse quod significat predicationem alicuius de aliquo secundum te, significat toties quotiens sunt predicamenta essentialiter, sequitur quod in omni predicatione est negatio, quia compositum tenet se ex parte predicati, et sic bis diceretur, scilicet ipsum predicatum quod significat esse aliquod, et ipsum esse compositum quod est ex parte predicati. **Preterea** esse significat quandam compositionem quam

dam compositionem quam sine extremis non est
intelligere. ex primo piarmentis. sed illa co-
positio causatur ab intellectu 5° et illud esse
et per consequens esse significat aliquid secun-
de intentionis. sed ens secunde intentionis non
diuersificatur propter distinctionem rerum pri-
me intentionis nec econuerso. 6° predicame-
ta que sunt prime intentionis non distinguuntur
secundu distinctionem talis esse uel modi p-
dicandi qui est res secunde intentionis. p-
b- assumpti q- genus est secunda intentio se-
cundu eandem rationem dicitur de substan-
tia et qualitate que sunt res prime intentionis
6° secunda intentio non uariatur ad uariatio-
nem rerum prime intentionis. Sicut et quod
secundum se est res prime intentionis non ua-
riatur ad uariationem generis uel speciei que
sibi attribuitur ab intellectu pro ut ponitur
genus subalternu q- est genus respectu inferio-
rum et species superioru. et sic p- q- res pri-
me intentionis non uariantur ppter uariatio-
nem rerum secunde intentionis. ¶ Respon-
detur q- modus predicandi est duplex. quidam
intentionalis. quidam qui se tenet ex pte rei
dicunt 6° q- non quilibet modus intentiona-
lis predicandi distinguit predicamenta sed
illi soli qui sunt modi ipsarum rerum predi-
catarum q- alium modum predicandi ha-
bent quantitas et qualitas ex natura rei puta
q- qualitas predicatur p modum informan-
tis. et quantitas per modum mensurantis. et
tu aut arguis de modo intentionali puta de ip-
so esse siue compositione p- p- que est secunda
intentio. ¶ Contra si diuersus modus p-
dicandi ex natura rei. ponit distinctiones p-
dicamentoru. 6° in quolibet genere uno erunt
duo genera generalissima. probatio consequen-
tie q- alius modus predicandi secundum istum
modum est abstracti. alius concreti. q- p- q-
q- modi intentionales predicandi quos exclu-
dit non causant falsitatem in propositione sed
isti modi abstracti et concreti faciunt falsita-
tem in p- p- dicendo album est alteru illa
aut est uera. alteru est alteru. 6° isti modi
duo sunt ex pte rei. ¶ Preterea diuersus
modus predicandi realis in diuersis generalissi-
morum competit eis in compositione ad sub-
stantia. q- componendo ea ad p- p- p- et
ad p- p- inferioris uniformem modum habet

predicandi. s. i. qd. Si 6° predicamenta di-
stinguntur penes modum predicandi illa que di-
uersimode predicantur de substantia erunt predica-
menta diuersa. s. huiusmodi sunt actus in co-
trecto q- ueris in abstracto non predicatur de
substantia 7 6° ipsu quale erit predicamentu 7 non q-
litas. qd est falsu. et contra. Quicquid phi-
te sue 6° secundo ubi pbat q- si aliquid h-
torem generis in quantum predicatur in quid
ergo quatenus predicatur in quid uerius est
genus. sed talia sunt abstracta. ¶ Prete-
rea si diuersi modi predicandi distinguere-
nt genera aut illa distinctio sola sufficit aut cu
hoc requiritur diuersitas eorum que predicantur
si prima sufficit. contra. tum q- predicamen-
ta non erunt diuersa entia realiter et per se.
tum q- negatiua in qua negabitur unum p-
dicamentum de alio non erit prima negatiua.
consequens est falsum et contra p- p- p- p-
posteriorum. capitulo figurarum autem. pro-
batio consequentie ueritas negatiue est ex p-
ueritate extremorum sicut ueritas affirmatiue
ex identitate. ubi ergo maior diuersitas ubi
uerior negatio. sed diuersitas que est in re est
maior quam diuersitas in modo predicandi
solum. sed in ista homo non est alius est diuer-
sitas in re. ergo ipsa erit uerior p- p- et in
mediator quam ista substantia non est quanti-
tas. ubi secundu re est tantum diuersitas in
modo predicandi. Si det aliud membrum
scilicet q- cum diuersitate in modo predican-
di requiritur diuersitas rerum que predicantur
sequitur q- distinctio predicamentoru se-
cundu diuersos modos predicandi non erit
prima. qd est contra p- p- p- p- p- p- p-
p- p- huius. q- res que predicatur est p-
quam modus predicandi. 6° aliquid distinguit
aut ipsa genera prius quam modus predican-
di. ¶ Ex predictis colligitur q- ois uie
distinctionis ad essentialem sufficientiam predica-
mentoru uidetur dupliciter peccare. tum pri-
mo q- ostendunt oppositum p- p- p- s. q-
distio entis in decem genera non sit prima.
Si enim prius fiat distio in ens per se et in ens
non per se. et ultra unum membrum subi-
ditur uel ambo erunt multe diuisiones subordi-
nate. et sic ens non in mediate diuidetur in de-
cem genera. tum secundo. quia non probat
diuisionem illam sic debere fieri et non aliter
fuit

oportet enim probare quod diuisum sic diuisum
et quod diuisio sic constituant generalissima
et etiam quod prescise sic diuiditur et non aliter
¶ Dicendum ergo quod tenendo diuisiorem
esse sufficientem ipsa diuisio entis in decem gene-
ralissima est prima. nec est alia trimembris
uel bitembris prior ea. ita quod ens descendit
in decem genera non per diuersos modos pre-
dicandi. sed per modos essendi distinctos et na-
tura rei. quorum quilibet habet rationem contracti-
ui respectu entis et constitutiuum respectu alicuius
predicamenti. nam sicut ens primum sui
diuisione simpliciter descendit per finitum et
infinitum in ens creatum et increatum. sic etiam
finitum et creatum cuius est diuisio in decem gene-
ra contrahitur et descendit prima et immediata
diuisione in decem genera per proprios modos
essendi sunt a. et b. **¶** Ad rationes princi-
pales. Ad primam dicendum quod licet non con-
trahatur per duas proprie sumptas. contrahitur
tamen per aliquos modos essendi qui largo
modo licet improprie possunt dici quodam modo
cum infertur quod essent non ens. concedo for-
maliter loquendo. quia semper contractum est ex-
tra rationem formalem contrahibilem. si ultra
inferas ergo erunt nihil nego consequentiam
quia erunt ens realiter licet non formaliter. est
eiusdem medium inter ens formaliter et nihil
scilicet. quod est ens realiter sed non formaliter. nec
nihil sicut etiam fuit declaratum quarto. huius
de passionibus entis et de ultimis differentiis
¶ Ad aliud de primo dicendum quod esse est eg-
uocum scilicet. ad esse prime intentionis et secunde
intentionis. esse autem quod predicatur est esse
prime intentionis. dicendo homo est bestia ho-
mo est existens. esse autem quod est secunde inten-
tionis scilicet. quod est esse unius seu esse propositionis si
predicatur. cum ergo dicat philosophus quod quotiens
diuiditur ens totiens esse significat. dicendum
quod illud esse non est esse propositionis quod est
compositio. sed esse prime intentionis deinde
denotatiue ab ente. et illud esse significat idem
uniquique categoriæ. nam ens non diuisum
in decem genera que sunt decem predica-
menta entium sicut uox insignificationes cum ens
non sit equiuocum ad decem genera. ut ostē-
sum fuit quarto huius.

¶ Num possibile sit duo acci-
dentia differentia tantum numero
esse in eodem subiecto. in-
detur quod sic. nam multe spe-
ties eiusdem speciei sunt in eadem parte mediæ
et in eodem oculo. sed ille sunt quedam acci-
dentia ergo etc. **¶** Contra philosophus hic in littera
Respondet ut appareat qualiter propositio
quam philosophus hic in littera ponit sit intelligen-
da declarabo quinquæ conclusionibus.
¶ Prima conclusio sit ista. non includit con-
tradictionem duo accidentia intentionalia di-
fferentia solo numero esse in eodem. hanc ostē-
do per rationem positam in preteritis sic. quia in
eodem parte mediæ etc. que differunt solo nu-
mero. ergo duo accidentia intentionalia di-
fferentia solo numero esse in eodem non includit
contradictionem. consequentia est eadem.
quia huiusmodi species sunt entia intentiona-
lia secundum communem modum loquendi.
antecegens probatur. quia si ponantur multe
albe in medio oculus existens in quocumque par-
te mediæ poterit nitere ipsa. ergo potest ha-
bere species eorum. et si distincte uidet eas.
ergo habet distinctas species. Similiter i uir-
tute ymaginatus sunt due species eiusdem
speciei uel rationis. quod probatur per eandem
rationem. **¶** Respondetur quod non in e-
adem parte mediæ sunt species huius albi et illi-
us. et similiter de oculo que sunt in diuersa
parte oculi. **¶** Contra ponatur hic unum
album tantum scilicet ouum. species illius.
erit in toto medio illuminato quantum du-
rat uirtus eius. ponatur etiam aliud album.
tunc species eius erit in eadem parte mediæ
cum specie alterius albi. aut sequitur quod aliud
aliud non uidebitur ab oculo disposito. cum
secundum te non possit gignere speciem suam
quod est contra sensum manifeste. Sed dicitur
quod gignendo speciem suam corrumpit speciem
alterius albi. **¶** Contra quia pono quod sit
debilius alio. aut ergo erit si species eius
cum specie alterius aut corrumpet ut uidetur.
sed non potest corrumpere cum sit debilius
ex hypothesi. et sic patet quod iste plures species
erunt in eadem parte mediæ. Similiter proba-
tur quod sint in eadem parte oculi uel fantasie
nam si in organum uisus uel fantasie cum sit fa-
tis paruum quantitate scito esset occupatum

speciebus puta duabus vel tribus : et tunc non possent sentire de nouo aliquod obiectum nouiter representatum : cum species eius non possit recipi in organo uisus uel fantasie . sed illud consequens est manifeste contra sensum , ergo falsum est illud ex quo sequitur .

Contrario respondetur quod duae species per compositionem ad obiecta quoniam sunt effectus sunt duae . ratione uero mentis in quo sunt subiectae sunt unum . **C**ontra dupliciter . tunc quia talis species si est una est intentio quae altera secundum . et per consequens illa talis una species in medio uel in oculo non ducit in albedinem remissam quae multiplicauit unam speciem . et eadem ratione nec in alteram quia illa species composita ex utraque in proportionibus utriusque repraesentabit ergo aliquam intentionem et perfectionem utraque alterum et sic ille albedines nullo modo uiuantur ab oculo . cum quis ex quo illa species composita est una . nullo non repraesentabit duas albedines distincte sed aliquod unum intensius . ut prius .

Confirmatur . quia distincta actio est distincti entis . si ergo species repraesentet duo distincta obiecta sequitur quod erunt distincte et non una . **C**onsequenter conclusio sit ista non est impossibile duo accidentia realia respectu differentia solo numero esse in eodem . hanc ostendo sic . iste unus pater habet multos filios . ergo in eodem sunt multae relationes reales puta plures paternitates quae sunt eiusdem speciei . probatio consequentie pater dicitur quis generat . et quinto huius capitulo de ad aliquid . ergo si multis personis genuit multas paternitates est pater . **R**espondetur quod non sunt multae paternitates simul sed pater eorum paternitates se habent ad multos filios . unde pater non est pater quia genuit hunc filium signum . sed quia genuit filium in communi . Similiter fundamentum paternitatis non est iste actus signatus . sed actus in communi . et sic est una paternitas per se . quod autem sint plures filii hoc accidit .

Contra quia paternitas in isto patre ad hunc filium signum dicitur maiorem unitatem quam unitas speciei . alioquin non esset maior unitas paternitatis cum se ipso quam cum aliquo alio . puta cum paternitate platonis . quod euidenter apparet falsum . sed unitas

unitas unitate speciei non est nisi unitas particularis . scilicet hec paternitas . ergo in isto patre ad hunc filium est hec paternitas . semper per hanc non refertur ad plures filios . probatio huius . quia destructo hoc filio destruitur hec paternitas . si per eam ad alium filium referatur illo alio filio existente existit hec paternitas . nam relationes mutuo simul sunt et non sunt . ergo hec paternitas simul erit et non erit . quod est contradiotio manifesta .

Preterea responsio supponit falsum . quod actus generandi sit fundamentum paternitatis . quia in eo quod non est non potest aliquid fundari . sed illo actu transiente paternitas manet . ergo . de hoc etiam dictum supra capitulo ad aliquid .

Tertia conclusio sit ista . non est impossibile duo accidentia realia absoluta noneducta ex potentia materiae differentia solo numero esse in eodem . hanc ostendo sic . nam secundum philosophum in probando ex multis memoriis sit et generatur unum experimentum entium scilicet multae memoriae sunt cognitiones eiusdem speciei . quia de singularibus eiusdem speciei secundum ipsum in littera . et sunt accidentia realia et absoluta sicut patet . ergo non est impossibile talia accidentia solo numero esse in eodem . **N**on potest dici quod ille plures cognitiones sunt in diversis partibus organum uel potentie . uero enim per impossibile quod species obiectorum singularium essent in alia et in alia parte organi tamen cognitio est in tota potentia cognoscente uero quod per se habet esse in parte cognoscente .

Preterea memorata est ex multis speciebus simul in memoria sensitiua . sed ille plures memoriae sunt plures accidentia realia et absoluta per se . quod sit eiusdem speciei . quod supponit quod sunt de singularibus eiusdem speciei ergo non probatio maiora . si nunc memores uel fingamur de illo alio prima uisio habeo speciem et cognitionem eius in memoria . statim etiam fingamur de alio alio uisio . ergo habeo speciem et cognitionem aliam . sed cum hec species in cognitione manet prior speciei uel cognitioni alii prioris . alioquin non posset iterum fingamur de priori alio nisi iterum adderetur illi et sic cognoscitur speciem aliam . cuius oppositum exprimitur quotiens 5° quod quod memores sit

¶ Quarta conclusio sit ista . non est impossi-
bile duo accidentia realia et absoluta educta
de potencia materie si non per modum educā-
tur differentia solo numero esse in eodem . hanc
ostendo sic . duo lumina distincta sunt in eadē
parte medii . sed duo lumina distincta sunt
accidentia realia absoluta educta de potēcia
materie non per motum sicut patet . quia i in
stanti medii illuminatur ab utroq3 . 8° plura
taliter accidentia non est impossibile esse in eodē
sit . pbatur maior . ponantur due candelae una
hic et alia ibi . ponatur etiā corpus medium
densum . sicut due umbre . si ergo amoueat
illud corpus medium . lumen utriusq3 candelae in-
ceat in censu directo usq3 ad locum ubi fue-
rit corpus densum . et ita erunt duo lumina
in eadem pte nam umbra ē priuatio luminis
8° amoto obstaculo lumen utriusq3 candelae
erit ubi umbra praefuit . q3 habitus et priuatio
circa idem fuit . **Respondeo** q3 duo lumina
p cōpationem ad subiectum scilicet ad mediū
sunt unum lumen . et duo p cōpationē
ad candelas a quibus sunt effectiue .

¶ Contra q3 si illa lumina essent unus subiec-
to 7 duo per cōpationem 7 processum a cāde-
lis . sequit̃ q3 isti duo radii essent geometri-
ci et non uisuales . nam secundum rationem
lineae eēt ibi duo radii sed non secum um ali-
quam qualita em supradictam . lineae uisuali
et tunc conclusiones p̃spectiue de intersecatō-
ne radioꝝ et consimiles que dependunt ex
diuersitate radioꝝ essent tantummodo uere
secundū geometricam considerationem non
secundū p̃spectiuam . quia p̃spectiuus con-
siderat ut est in materia sensibili .

¶ Quinta conclusio sit ista in possibile ē du-
o accidentia realia absoluta educta de poten-
tia materie p motum naturalem trā solo nu-
mero eē i eodē . hanc ostendo sic . quia mo-
tus non est nisi immobili sit dispō opposita for-
me inducende ut contraria uel media . nam
omnis motus ē inter contraria uel media . ex
quinto philo . sed si agens inueniat in mobili
formam eiusdem spei forme sue . non inuenit
ipsum sub dispositione opposita . 8° n̄ nouet
ipsū simpliciter inducens aliam formā . sed
augebit persistentem in mobili . **¶** Preterea
et est quasi idem argumentū . quaecunque for-
ma non ē inducibilis nisi post aliam formam

impossibilem tunc corruptam . ipsa tantum po-
set esse unica in uno susceptiuo . sed omnis for-
ma inducibilis per motum uel mutationes ne-
cessario ad sui inductionem p̃tergit in susceptio-
formam incōpossibilem tunc corruptam . ergo
quaecunque talis forma ē unica in unico suscep-
tiuo . probatio maioris . q3 illa forma in duc-
ta manente non inducitur alia postquam illa
ē inducta si sit eiusdem speciei . quia illam se-
cundam non precederet alia incōpossibilis . ita
enim in inductione prime quilibet incōpossibi-
lis ē expulsa . **¶** Item nec due tales neque
similes simul inducerentur . quia uel hoc esset
ab eodem agente uel a diuerso . non ab eodem
qui si efficiens est unum 7 materia una effectus
erit unus . ut habetur quarto huius . nec a
diuersis q3 si illa sint approximated diuersis pri-
bus mobilis puta unus ignis ad caput alius
ad pedes agūt in diuersas partes primo . et
inueniunt unam formam . quod probatur . q3
intensiores quam alter solum induceret quā-
to non simul agunt . Similiter si ponantur
in eodem situ respectu eiusdem partis passi
inueniunt unam formam intensiores sicut pri-
us . probatio minoris . quia omnis motus na-
turalis est inter terminos in cōpossibiles . ita
q3 ad aduentum termini ad quem corrupit̃
tur forma contraria que fuit terminus a quo
ita q3 nullum agēs naturale mouet uel mutat
mutatione terminante motum aliquod mobile
nisi habens formam sue forme incōpossibilem
et ideo non possunt plures tales eiusdem spe-
ciei simul esse per motum nec per mutationes
per se terminantem motum . **¶** Contra
principale quia duo contraria possunt esse sit
in eodem subiecto in esse remisso . ergo 7 duo
accidentia eiusdem speciei etia3 educta p mo-
tum . antecedenens est euident . sed consequē-
tia patet a minori . quia minus repugnant
duo accidentia eiusdem speciei quam duo cō-
traria etia3 remissa . **¶** Respondeo nego
consequentiam ad probationem non ualet .
nam repugnantia nel non repugnantia non ē
causa in proposito incōpossibilis atis duorum
accidentum eiusdem speciei . sed est causa q3
per motum inducuntur . ut praestensum est .
et ideo agens inducens secundam formam i-
tendit primam et sit unica intensior . sed cō

traria manent simul in esse remisso distincta
ex eo qd ex duabus formis contrariis non est
apra nata fieri intensior una, manent autem
simul ex eo qd unum contrarium agens non
habet plenum dominium supra aliud et ideo
remittunt se inuicem et non totaliter se cor
rumpunt. ¶ Ad argumentum in opposi
tum dico qd intentio phi est secundum hanc
conclusionem quintam, nam per motum nō
possunt induci forme due eiusdem speciei, un
omnes forme habentes differentiam in subie
cto eodem si inducantur per motum necessa
rio differunt specie, tamen de aliis non indu
ctis per motum non intendit phi, nec ē ne
cessarium modo dicto in quatuor conclusio
bus primis. ¶ Argumentum ad ali
am partem concludit pro prima conclusione
sicut p3 sic qd patet ad questionem.

¶ Meretur utrum hec sit ratio
communis et proprie assignata
de prioribus scilicet prius est qd
est principio propinquius, ut
datur qd non, nam in tempore est dare pri
us et posterius cum tempus sit motus scdm prius
et posterius, et quarto topicorum, sed in tē
pore nullum est principium secundum philo
sophum, ergo et cetera. ¶ Confirmat
quia in generationibus per propagationem
unum generans est prius alio dato qd gene
ratio fuerit sine principio, ergo prius non
dicitur quod est principio propinquius, con
sequentia tenet, quia ibi nullum est principi
um posita pprohe, antecedens patet, quia
ad auius est prius generans quam pater,
et pater quam filius.

¶ Preterea, si prius est quod est principio
propinquius, ergo principium non est prius
principiato, consequens uidetur falsum con
sequentia probatur, quia si principium est
prius, hoc erit respectu alicuius principii,
ergo principii erit principium per te, et sic in
infinitum, quod est impossibile.

¶ Preterea habetur hic in littera qd aliqd
dicitur prius quia remotius a presenti nunc,
ut in preteritis, et tunc utimur presenti nūc
ut principio ut dicitur in littera, ergo non
omne prius est principio propinquius, sed

aliquando posterius. ¶ Contra philosophum
hic in littera.

¶ Respondeo et dico qd illa ratio seu diffi
nitio communis prioris est bene assignata et cō
ueniens, tñ est aduertendū qd aliter cōuenit
prioribus essentialiter ordinatis aliter accidentaliter ordi
natis, nā i essentialiter ordinatis ē uera dependētia
posterius ad primū simpliciter, unde in cau
sis essentialiter ordinatis nihil causat sine pri
mo simpliciter non sic est in accidentaliter or
dinatis, quia accidit huic reuolutioni celi qd
alia precesserit, nam potuit fuisse etiam per
impossibile si prima non fuisset. In essentia
liter ergo ordinatis dicitur prius in respectu a
licuius primi simpliciter, sed in accidentaliter
ordinatis per comparisonem ad aliquod pri
mum non simpliciter sed secundum quid, ut
respectu illius quod ponitur esse prius, et hoc
accidit, propter quod patet quod in utrisque
ē prius et posterius in comparisonem ad aliqd
primum uel simpliciter uel secundum quid, et
sic intelligendo conueniens est definitio si
ue ratio prioris.

¶ Ad primum in oppositum potest dici qd
partes temporis sunt accidentaliter ordinate,
accidit enim dici presenti qd hesternus preces
serit, ut dictum est, ideo in tempore non ē
principium simpliciter sed secundum quid, et
ita qd prius in tempore et similiter primum
sunt ex assignatione nostra et non simpliciter
dato qd tempus esset eternum ut pbat rō.

¶ Contra, quia si sic ergo tempus non es
set in genere quantitatis, consequens est fal
sum et contra philosophum in predicamentis
consequentia tenet quia tempus non esset rea
le ens, cum prius et posterius in tempore de
pendeant ab anima et ab assignatione nostra.

¶ Preterea sequeretur tunc qd uel primus
motus esset sine tempore uel qd ille motus de
penderet ab anima, quorum utrumq; est falsū
primum qd quia tempus est passio primi mo
tus, et quarto phi, secundum etiam quia ē
ens reale et extra animā. ¶ Respondeo,
quedā sūt entia pure realia, ut sunt entia na
ture, quedā pure rationis ut secūte intētiois
quedā pīm sic et pīm sic, ut uia que iclu
dūt aliqd rei et aliqd rōis, tale est tempus,
nam tempus materialiter est ens reale, cum
sic item qd motus materialiter qd ē ens reale

formaliter tamen et ut habet rationem numeri secundum prius et posterius ex quarto philosophorum, habet esse ab anima. Si ergo accipitur tempus materialiter sic utique est in genere quantitatis sicut et motus. secundum uero quod dicit compositionem ex materiali et formali et est in genere cum sit quoddam ens compositum per accidens ex re et intentione. Sic ergo est intelligendum quod in tempore est aliquod principium non tamen sine anima. non quod simpliciter primum sed respectu alicuius prioris et posterioris. puta ista dies incipit a mane. et prima hora dicitur proprie mane. et alia hora est secunda et sic deinceps componendo unam partem temporis ad aliam. Contra si in tempore secundum se non est principium sed in aliqua parte eius respectu alterius patet tunc tempus non habet secundum se prius et posterius. sed solum respectu aliquarum partium sed hoc est inconueniens. quia definitio conuenit per se toti. partibus autem per accidens. sed definitio temporis est quod tempus est numerus secundum prius et posterius. Preterea tempus est continuum ergo non est ibi aliquod nunc in actu de se quod est prius respectu cuius dicatur alia pars posterior. sed solum in potentia quantum est ex parte temporis probatio consequens quia si sic esset de se discontinuum.

Respondetur ad primum. quod si licet secundum se accipiat per toto tempore uerum est quod secundum se non habet prius et posterius. sed ex hoc non sequitur quin tempore insit prius et posterius ex assignatione nostra.

Ad aliud bene consideratur quod in tempore non sit aliquod nunc in actu quantum est de se et sine consideratione nostra. Sic enim est idem quod motus. et per consequens continuum: tamen in consideratione anime habet rationem numeri et per consequens discontinui et discreti. et hoc modo est ibi dare aliquod nunc in actu secundum nostram considerationem et sic prius et posterius modo preterito.

Ad confirmationem non plus concludit nisi quod non esset ibi principium simpliciter esse tamen secundum quid et in respectu. nam tres generantes accidentaliter ordinati habent quartum per principium respectu cuius dicuntur inter se priores et posteriores.

Ad aliud unomodo conceditur quod si. quod principium non est prius sed est primum absolute. definitio

nunc dicta datur de priori non de primo.

Aliter dicitur quod illa ratio seu descriptio seu definitio ponitur de illis que sunt post principium et non proprie de primo.

Ad ultimum dicendum quod hoc nunc prius non est principium respectu cuius dicatur prius et posterius in preterito nisi si mediante aliquo nunc preterito priori. quia est aliquod nunc prius respectu cuius illa in preterito dicatur priora uel posteriora. ut quod est propinquius illi dicatur prius. et quod est remotius dicatur posterius. non est ergo simpliciter prius et posterius in preterito respectu presentis nisi si ut respicit etiam nunc precedens et si intelligamus est ista philosophi.

Enim propria ratio quantitatis secundum quod est generalissimum sit diuisibilitas. uidetur quod non quia si sic ergo partes post diuisiones different inter se. consequens est falsum quia quod ro qualiter. aut ei different formaliter. aut per accidens non per accidens quia quantitas esset diuisibilis per accidens. idem ei est principium diuisionis et distinctionis partium diuersarum non formaliter quia deus formaliter est specifica. ergo partes diuise differet specificice quod est falsum inquantum sunt partes quantitative.

Preterea propria ratio generis equaliter est in omnibus speciebus. sicut genus equaliter predicatur de omnibus. sed diuisibilitas non est huiusmodi in proposito ergo ratio. probatio minoris. quia quantitas continua est diuisibilis in partem. discreti autem diuisi in actu. nam si est actu senarius duo ternarii sunt actu partes. et per consequens ipse senarius est diuisus actu. uel etiam infra in casu de colobon dicitur quod numerus habet partes aliquo modo diuisibiles. sicut quaternarius binarius et ternarius. ex quo patet ut uidetur quod numerus non sit tantum ex unitatibus. et ideo idem quod prius hoc idem habet septimo euclidis per partem quinta ubi dicitur quod omnis numerus minor est parte maiore.

Preterea cuius est pars eius est actus libro de somno et uigilia. si ergo diuisibilitas est propria ratio quantitatis conuenit omni quantitati. ergo actu diuisi conuenit omni quantitati quod falsum est quia diuisi in actu repugnat continuo. nam quod diuisi non est in actu continuum secundum quod dicitur.

Preterea si sic ergo diuisibilitas conuenit omni quanto consequens est falsum

qd est dare minimū generatum in quantitatibz
 naturalibus scilicet minimam carnem et mini
 mū os . ex primo philo . 8° antecedens est fal
 sum ex quo sequitur . ¶ Preterea . si sic
 8° cuiusqz inesset diuisibilitas illud esset
 per se species quantitatis . consequens ē fal
 sum ergo et antecedens . consequentia pater
 sed falsitas consequentis apparet . tum . qd lo
 cus non numeratur hic inter species quantita
 tis . tum qd tempus et motus sunt quedam
 diuisibilia . et tamen ponuntur hic inter spe
 cies quantitatis per accidens . ¶ Contra phi
 losophus hic in 1^a . In ista questione primo
 una opinio recitabitur . scdo ad qdē aliter
 dicet . ¶ Quantum ad primū est una
 opinio qd diuisibilitas non est ppria ratio qn
 titatis sed magis rō mesure nam sicut quali
 tas est dispositio subiecta quantitas est men
 sura subie . ¶ Pro ista opinione arguitur
 qd dicitur in predicamentis qd oratio est quā
 titas . mensurat enim syllabas . ergo mensu
 re est ppria rō quantitatis . ¶ Preterea .
 pbatur qd sit magis propria ratio quam diui
 sibilitas . nā illud ex cuius distinctōe assignat di
 stinctio i spēbus qntitatis ē magis ppia rō qn
 titatē s3 rō mesure ē huiusmodi et nō diuisibi
 litas ergo rē . quia superficies et locus sunt
 distincte . species quantitatis quatenus distig
 untur in ratione mesure . quia locus est mē
 sura extrinseca superficies intrinseca . non ta
 men distinguuntur in ratione diuisibilitatis si
 cut patet . ¶ Contra istam opinionem ar
 guitur . nam ratio generis eque primo inest
 omnibus speciebus . nam genus equaliter
 omnibus dicitur . sed ratio mesure non inē
 equaliter continuis et discretis . sed discreti
 magis . continuis autem non . nisi inquantū
 participant rationem discreti uel numeri . si
 cut dicitur in decimo huius capitulo secundo
 ergo ratio mesure non est propria ratio ge
 neris quantitatis . ¶ Preterea . si sic quod
 maxie hēbit rōez mesure per se maxime erit
 quantitas . sed unitas habet maxime ratio
 nem mesure . ex decimo huius capitulo eo
 dem ergo unitas per se maxime erit species
 quantitatis . quod est euidenter falsum . quia
 non est in genere nisi per reductionem .
 ¶ Preterea ratio mesure conuenit omni ge
 neralissimo . qd in omni genere est unū primū

qd est mensura omnium illius generis et teci
 mo huius . 8° non est ppria ratio quantita
 tis . ¶ Dices duplex est mensura quedaz
 mensura mensurans p replicacōez que aliquo
 tiens ducta redit suum totū quedam ē mē
 sura scdm pfectionē et cognitionē . quo mō
 albedo mensurat colores . et illud qd dicit i
 cognitionem alterius dicitur mensurare illud
 prima mensura ē pprie quantitatis . secūda
 uero non . sed cōpetit aliis generibus .
 ¶ Contra qd adhuc stat prima rō . qd mēsu
 ra p replicationē non equaliter conuenit conti
 nuis et discretis . nā in discretis ē simpliciter
 minimū redēs p reduplicationē totum non
 sic in continuis . ut hētur decio huius . quia
 nihil ē ibi minimū nisi punctū . qd nūquā red
 dīt motū p reduplicacōez . 8° rō mesure non
 erit rō ppria quantitatis . cū nō conuenit eqli
 ter oibus spēbus . Nec ad rōez p priā opione
 cogūt . solū ei pbāt rōem mesure cōpetere
 quantitati . nō tñ qd sit ppria rō dicta . eqliter
 de oibus spēbus . ¶ Quātū ad scdm dēla
 rō tres cōclusiones . priā sit ista diuisibilitas i p
 tes eiusdē rōis non ē essentialis rō qntitatis .
 hanc oīdo sic . nullus respectus forāliter ē esse
 tialis rō aliquis absoluti . sed diuisibilitas est
 forāliter respectus . qd dicit quādā aptitudiez
 ad diuē . 8° non erit essentialis rō qntitatis
 qd est ens absolutū maior pz . ex qro huius
 ubi phūs ponentes omnia apparentia uera
 ducit ad hoc inconueniens qd omnia tunc es
 sent formaliter ad aliquid . ¶ Preterea .
 potentia et actus sunt eiusdem generis et ei
 dem essentie quia diuidunt omne ens . sed ac
 tu diuidi non est essentia ē quantitati . quia
 omnis quantitas est actu diuisa . 8° nec po
 tentia ad diuē ē de eius essentia . esse aut diuibi
 le dicit pōnam ad diuē . ¶ Cōtra hōc con
 clusionē ista nā illa rō scdm quā ē distinctio
 specifica utet essentialis generi . s3 diuisibilitas
 ē huiusmodi . ut pz i 1^a ubi scdm diuersū mōm
 diuisibilitatis . puta secundum unam diuisi
 onem uel secundum duas et cetera . ponit
 philosophus diuersas species quantitatis .
 ¶ Preterea in predicamentis dicitur quāti
 tas cōtinua ē cuius partes copulantur ad unū
 terminum communem . discreti uero cuius p
 tes non copulantur . 8° de ratione utriusque
 est habere partes . sed oē habens ptes edī

uisibile g^o 12. ¶ Respondeo ad primum
 duo generis aliquando fit per duas pprie deas
 aliquando p passionem circumloquentes duas
 essentielles que sunt ignote nobis. exemplum
 primi alia diuiditur p rationale et irrationale. ex
 emplum secundi ens diuiditur p possum et ac
 tum. numerus p par et impar que non sunt
 de se sed magis passionem. sic e in pposito na
 uisibilitas est passio quantitatis. et sic secun
 dum diuersum modum uisibilitatis distinguit
 phus diuersas species quantitatis. ¶ Ad
 secundum bene concludit qd essenziale e qua
 titati habere ptes non tamen uisibilitas que
 consequitur habere partes ut quedam passio
 que non e essentialis ratio quantitatis.

¶ Secunda conclusio sit ista. qd uisibili
 tas in ptes eiusdem rationis est propria passio qu
 titatis. hanc ostendo sic. illud qd in e aliquid p
 se primo. et secundum qd ipm. uidet esse p
 pria eius passio. sed uisibilitas inest quan
 titati isto modo. g^o 12. minor p3 qd uisibi
 le esse inest oī quantitati. ipsi quidem quan
 titati in e per se primo. sed speciebus per se
 non primo. cuiusque etiam in e uisibilitas
 in ptes eiusdem rationis hoc e p quantitatem
 unde si substantia corporea habeat pprias ptes.
 eiusdem rationis licet habeat eas ex se extensas et di
 uisibiles in potentia tamen actu extensas et di
 uisibiles habet p quantitatem. et hoc conclu
 do correlarie qd ista ppo. quantitas est diui
 sibilis et per se secundo modo. sicut ista color
 e uisibilis. unde sicut uisibilitas est respectus
 quidam in colore per copationem ad uisum sic
 uisibilitas e respectus in quantitate et dicit
 habitudinem ad uisionem. unde notificatio
 phi de quantitate posita in principio huius ca
 pituli e notificatio per propria et primam pa
 sionem eius. et non e pprie deo. ¶ Ter
 tia conclusio sit ista. uisibilitas in ptes eius
 dem rationis e prima passio quantitatis. Ad cui
 us ueritatem est sciendum qd quantitatis
 phus assignantur quatuor passionem. prima est
 uisibilitas in ptes eiusdem rationis. secunda
 e esse finitum uel infinitum et hec supponit
 primam. nam qd e finitum psupponit aliquod
 qd debet finire. et illud necessario pntelligi
 tur uisibile. tertia est eque et inaequale que con
 sequitur et psupponit secundam. s. finitum
 et infinitum sicut patet quarta ratio mēsure.

que etiam psupponit tertiā. nam oī mēsu
 ra pntelligitur equalis uel inaequalis mēsu
 rato. qd enim e equalis uel inaequalis ideo mē
 surat et non econuerso. ¶ Cū ex his p3
 ordo. istarum passionum quantitatis. et qd uisibi
 litas e prima passio simpliciter. prime due
 cōpetunt quantitati in se. sed alie due in re
 spectu ad aliud p3 de se. de prima passioe ut
 habet hic in littera. et tertio phi. capitu
 lo de infinito. de secundo habet primo phi.
 ubi dicitur qd finitum et infinitum soli quanti
 tati congruit. de tertia habet in predicamē
 tis. ubi dicitur qd ptoprium est quantitati
 secundum eam equalis uel inaequalis esse. de q
 ta habetur plane decimo huius capitulo secun
 do. sic g^o ad questionem. ¶ Ad primum
 in oppositum dicitur qd ptes quantitatis di
 uise differunt per accidens. quia scilicet per
 partes substantie in quibus sunt. ¶ Cōtra
 quia queritur de partibus substantie uel dicit per se
 uel p accidens. si per se et formaliter g^o speci
 fice. qd falsum est. si per accidens g^o per ali
 ud. et sic infinitum quia illud aliud non po
 test esse quantitas qd sic esset circulus.

¶ Preterea. ratio stat. quia si partes di
 uise differunt per accidens ergo totum fuit di
 uisibile per accidens ut arguebam.

¶ Dicendum ergo aliter qd partes quanti
 tatis diuise differunt se ipsis formaliter p pri
 ma indiuiduantia de genere quantitatis. g^o
 illa pars est hec et illa similiter est hec per su
 um principium indiuiduans. et tamen non
 sequitur qd differant specificē. nam non om
 nis differentia formalis est specifica nisi esset
 per differentias específicas et essentielles.

¶ Ad secundum qd minor est falsa. ad
 probandum dicendum qd quantitas discreta si
 est diuisa actu sicut nec continens sed solum
 in potentia. nec actu duo ternarii sunt par
 tes senarii sed solum in potentia. alias ex di
 stinctis speciebus et actu distinctis speciebus fieret unū spe
 cie qd e falsū. nā eadē rōe biarius et ternari
 eēt ptes quarii dico g^o qd ptes numeri sūt ui
 tates. cū g^o adducit euclides et phisica ca
 de colobon. sunt sic glossant qd numerus mi
 nor est pars maioris text unitates in numero
 minori sunt partes materiales in numero
 maiori. ut sic partes numeri. dicantur di
 uisibiles pro quanto potest accipi pars maior

et minor in numero : puta que habet duas unitates et que habet tres unitates. ¶ Ad tertium cum dicitur quod cuius est portio eius est actus. dicendum quod duplex est portio quedam abiciens actum. quedam simul stans cum actu. exemplum primi corruptibile est in portio ad corruptionem et tamen nunquam illa portio simul est cum actu. quia adveniente actu subiectum est in corrupto esse. et non in portio ad corruptionem exemplum secundi. homo est risibilis. nam si actu ridet nihilominus est aptus ad ridendum. quia illa aptitudo que est risibilitas est propria per se hominis et passio nunquam derelinquit subiectum. ¶ Ad propositum continuum est divisibile in portio primo quando actu dividitur iam non est continuum. ergo ergo est portio eius est actus successiva quedam primo modo simul aut secundo modo. ¶ Ad quartum dicitur contra quod quantum dupliciter potest intelligi. quia vel inquantum mathematicum vel inquantum naturale. primo modo est divisibile in infinitum. secundo modo est dare minimum quatenus forma naturalis requirit subiectum determinatum quod si ulterius dividatur non potest ibi referri forma naturalis. sed corruptum in continens hoc modo loquitur philosophus primo philosophi. hic autem loquitur de quanto ut quantum est. ¶ Ad quintum dicitur quod locus non est in genere quantitatis per se. tamen. quia non est divisibilis per se. sed per accidens scilicet ad diem suppositici. nam locus naturaliter est ipsa suppositicia. tamen. quia est ens per accidens compositum est suppositicia et quodam respectu immobilitatis. Sic ei diffinitur quarto philosophi. ¶ Locus est continentis ultimum immobile primum. ¶ Contra in predicamentis ponitur in specie quantitas. Respondeo quod illa que philosophus dicit in predicamentis non sunt omnia vera. nec loquitur secundum intentionem propriam sed famose secundum opinionem aliorum. De motu vero et de tempore dicitur a quodam quod sunt quantitates et divisibiles per accidens quia motus est formaliter quantus per magnitudinem et tempus per motum. ut videtur dicere philosophus hic in libro. tunc sic. sunt quantitates per aliud ergo per accidens. ¶ Contra. quia illud quod habet partes eiusdem rationis distinctas realiter a partibus alterius habet propriam divisibilitatem aliam a divisibilitate alterius. sed motus et tempus et magnitudo sunt huiusmodi inter se ergo tamen. probatio minoris. tamen quia partes temporis et motus sunt partes que non possunt esse simul cum sint de genere successivorum

partes autem magnitudinis in omni instanti sunt sunt cum magnitudo sit de genere permanentium. tamen quia partes temporis et motus sunt prius et posterius sed partes magnitudinis sunt omnes simul. ergo omnis divisibilitas hec et illa non erit eadem. ¶ Preterea si in littera dicitur quod propria pars quantitatis est magis et minus. tunc sic. quod habet proprium magis et minus aliud a maiori et minori alterius habet propriam divisibilitatem et distinctam a divisibilitate alterius. sed motus est huiusmodi respectu magnitudinis. ergo tamen. probatio minoris. quia magnitudine existente tanta potest motus esse maior si transit mobile tardum. et minor si transit mobile velocius. ¶ Preterea continuum est cuius partes copulantur ad aliquem terminum communem. tunc sic illud cuius partes copulantur ad alium terminum communem habet aliam continuitatem. sed ad aliud indivisibile copulantur partes motus scilicet ad mutatum esse. partes autem magnitudinis ad punctum. ergo alia est continuitas huius et illius.

¶ Preterea arguitur sic contra rationem eorum cum dicunt sunt quantitates per aliud ergo accidens. primo contra antecedens sic. quia si sunt quantitates per aliud aut illud aliud est ipsum mobile. vel terminus motus vel spatium non est ipsum mobile ut videtur plane in littera. nec est terminus motus. quia tunc aliter ratio non esset continua. cum forma que est terminus alterationis non sit quantitas. vel divisibilis nisi per accidens. et septimo philosophi. nec est spatium quia ut dicitur quinto philosophi. super spatium discontinuum potest esse motus continuus. sicut patet ex motu facto super cordas cithere pulsate. ¶ Secundo contra consequentiam quod valet. arguo enim sic. musca est musca per aliud quia est substantia ab alio effectiue. ergo musca est per accidens in genere substantie. consequens est evidenter falsum.

¶ Dicendum ergo quod licet musca sit ab alio effectiue substantia. est tamen formaliter substantia secundum se.

¶ Similiter est in proposito motus est effectiue quantus a magnitudine et formaliter de se. concedo ergo propter tres rationes supradictas. quod motus est formaliter quantus. non quantitate magnitudinis.

vinitis . 7 q^o motus et tempus sūt forāter qn-
 ta a se ipsis ¶ Sed h³ eorū dñs non valeat o³
 tamen saluare añs ppter phñm qui hīc dicit
 q^o motus 7 tpus sūt quanta p aliū . 7 ad il-
 lud q^o arguit^r contra añs dicentū q^o de rōe
 continui sunt duo . unum 7 dīdī in semp dī-
 sibilis . aliud ē q^o habeat unitatez et hoc q^o
 ptes copulantur ad terminū cōmunem . quo
 ad primū pōt concedi q^o motus cōsequitur
 magnitudinem . ita q^o motus diuiditur ad
 dīoem magnitudinis . 7 tempus ad diuisionē
 motus 7 sic intelligit phñs . sed quo ad ui-
 tatem non o³ q^o non requirit^r tanta unitas i
 magnitudine sicut i motu . q^o motus pōt eē
 continuus 7 unus h³ magnitudo sit disconti-
 nua . ut arguebat^r . q^o g^o motus non ē diuisi-
 bilis de se sed p aliud . ideo ponitur quanti-
 tas per accidens .

3° q^o motus hēt aliā quan-
 titatē 7 diuisibilitatē formali-
 ter a quantitate magnitudis
 restat dubiū cōpando temp⁹

ad motū . ¶ Quid tempus sit idem cū motu rea-
 liter . sic q^o quantitas q^o motus ē quantus forma-
 liter sit ipm tempus . ¶ Dicendū q^o tēp⁹
 est idem materialiter q^o motus distinctus tñ
 formaliter 7 p dñs quantitas qua motus ē qn-
 tus formaliter est ipsū tempus materialiter .
 non tñ formaliter . ¶ Contra nam cui⁹ p-
 tes copulant^r ad aliū terminū h³ formaliter
 aliam continuitatem 7 quantitatem . sed ad ali-
 um terminū copulat^r ptes temp⁹ 7 ptes
 motus . q^o ptes tps ad nūc . ptes aut mot⁹
 ad mutatu esse . ¶ Preterea . q^o h³ ppiū
 magis 7 minus aliud a maiori et minori al-
 terius h³ distinctā continuitatē 7 quantitatem
 ab alia . sed tempus ē huiusmōi respectu mo-
 tus . q^o in minori tpe ē maior motus si mo-
 bile sit uelox et in maiori minori si sit tardum
 mobile . ¶ Preterea relatiua realia diffe-
 runt realiter . sed tempus 7 motus sunt hui⁹
 modi g^o 7 c^o . pbatio minoris . q^o mensura 7
 mensuratu referunt^r realiter . sed tempus est
 mensura motus . g^o quantitas motus non est
 tempus realiter . ¶ Preterea ois motus est
 de se forāter successiuus . sed non ois mot⁹
 h³ in se tempus sed solū primus motus . g^o

successio cuiuslibet motus non ē tempus

¶ Cuidetur g^o ppter istas rōnes q^o quanti-
 tas qua motus est quantus ē alia non solum
 a magnitudine sed et a tempore . ita q^o tres
 sūt spēs quantitatis pmanentis . s. corpus su-
 pficies . 7 lines . 7 due successiue . s. motus 7
 tempus . sed ille rōes non cogunt . ¶ Ad
 cuius euidentiam pmitto tres distinctiones .
 prima ē q^o duplex est motus . s. cois 7 prim⁹
 puta motus primi mobilis . alius ē motus
 spālis et secundarius puta oēs alii a primo .
 ¶ Secunda distinctio sit ista . q^o tempus ē
 duplex scilicet cōe et spetiale . de primo tra-
 ctatur quarto phōrum capitulo de tempore 7
 ubi dicit^r q^o idem ē tempus omnium in celo
 et in terra 7 in mari et illud respōdet motui
 primo pro mensura . de secundo potest intel-
 ligi quod sibi dicitur q^o tempus ē nume-
 rus motus . licet hoc sit cōe utriq⁹ tempori .
 et tale tempus spetiale est propria mensura
 motus inferioris . ita q^o quorū sunt motus p-
 ticularēs tot sunt tempora huiusmodi spetia-
 lia ¶ Tertia distinctio sit ista q^o duplex
 est mensura . quedam intrinseca quedam ex-
 trinseca . exemplum primi . q^o dura⁹ rei et
 ultima speties corporis . exemplum secundi
 locus . ¶ Tunc ad primum dico q^o mior
 est falsa 7 iteo dicendum q^o sicut tempus est
 idem realiter cum motu ita 7 nunc cum mu-
 tato esse . tamen cum illa iteinitate reali-
 stat aliqua distinctio ex natura rei . uel saltem
 secundum ratio nem propter quam diuersa no-
 mina sortuntur . ¶ Ad secundum dico
 q^o minor est falsa . si motus et tempus uisio-
 niter accipiantur scilicet motus primus et
 tempus cōmune 7 motus inferior et tempus
 spetiale . ratio tamen accipit tempus cōmūē
 7 motum aliquem inferiorum . sic enim uerū
 ē q^o secundū uelocitatē 7 tarditatem mobilis
 in maiori tempore erit minor motus . 7 in mi-
 nori maior 7 sic non plus concludit nisi q^o tē-
 pus cōmune quod ē passio primi motus distin-
 uitur realiter a motu inferiori . quod conceto
 tamen hoc non obstante quodlibet tempus ē
 idem realiter cum proprio motu cuius est pas-
 sio propria et mensura . ¶ Ad tertium
 cum dicitur q^o mensura et mensuratum refe-
 runt^r realiter . dico q^o uerū est de mēsurā extri-
 seca . 7 sic cōpāto tempus cōe ad motus infe-

riores quorū ē mensura extrinseca vnde utiq;
 ab eis realiter . tñ si tempus cōe cōpetur ad
 motū primū cuius est mensura intrinseca nō
 vnde ab eo realiter : nec sic refertur realiter
 ad ipm . Similiter est de tpe in speciali si
 cōpatur ad motū infiriozem cuius intrinseca
 mensura . ¶ Ad quartum dicendū qd h
 non ois motus habeat in se tempus cōe sed
 solum primus motus nōlominus qd mor
 hz suū tempus ppriū qd ē ppria 7 intrinse
 ca mensura . Et hie pz ad titulū qd is qd mot
 7 tēpus non ponunt quantitates p se quate
 nus hnt disibilitatem p aliud qd motus per
 magnitudinem et tempus per motum modo
 ppositio .

¶ Item phūs convenienter
 assignet 7 sufficiens tres mo
 dos relatiuorum . 7 videt
 qd non . nā isti tres modi sū
 vnde sup diuersa generalissima : qd non sū
 relationes unius generis . sed indiueris gene
 ralissimis sū . qd videt absurdū . p bō oñe
 qd relatō est item cū fūdamēto uel aliud . si
 item habet ppositū . qd sicut fūdamēta sū
 in diuersis pēdiamentis ita relationes . si re
 lationes sū aliud a fūdamēto tñ cū accipi
 ant spēm . 7 distinctionē a fūdamētis tanta
 erit distinctio in relationibus quanta est i fū
 damentis distinguētibz a sed fūdamēta
 distingūtur genere qd 7 relationes . ¶ Prete
 rea aliq sū p se relatiū que non continentur
 sub aliquo istorū modorū . qd isti modi insuffi
 cienter sū assignati . oñe est euidens . s3 p
 bat oñe . qd multa sū relatiua scdm genus .
 sicut medicina refertur qd scia 7 sū relatiū p
 se : qd qequio est de intellectu est de intellectu
 spei . Si qd genus dependet ad aliquod sequi
 tur qd similiter 7 spēs . huiusmodi aut relatiū
 scdm genus non continentur sub aliquo istorū
 trium modorū . ¶ Contra phūs hic in lra
 Rñdeo qd isti tres modi sū bñ 7 sufficienter
 assignati . ubi sciendū ē qd quāuis relationes
 habeāt distinctiones específicas secundū ppli
 as drās . sicut 7 alia . tñ qd latent nos 7 sū
 ignote nobis accipimus distinctiones earū p
 fūdamēta p que circūloquimur earū drās
 específicas qd forte ppter eaz modicam enti

tatem latent nos . ita qd ex fūdamētis in
 notescit nobis distinctio earū relationū siue
 effectiue siue materialiter ita qd illa distinctio
 sit extrinseca . ¶ Ad primū in oppositū ne
 go oñam . ad pbatōem dicendū qd relatio
 non est item cū fūdamēto realiter . h3 sit
 uerū de quibus dā de quo alias . cū qd arguit
 qd tanta ē distinctio in relationibus quāta in
 fūdamētis . dico qd falsū est . ex eo qd fū
 damentis sū distinguētia extrinseca in quibz
 non ē uerū qd eālis sit distinctio in distinctio
 sicut in distinguente . exemplū anima et uer
 mis distinguūt inter se . non tamen sicut sol
 pducens uermē effectiue . 7 deus creans ani
 mā . Similiter et nec ē necessarium loquendo
 de distinguētibz intrinsecis . nam due spe
 cies specialissime distinguūt nō tamen se totā
 qd conueniūt in genere . et tamen drē . specifi
 ce distinguūt se totis . Similiter in pposito
 fūdamēta possūt distinguī genere 7 relatiōis
 tamen erūt eiusdem generis . unde sicut uni
 uersalitas pōt fūdari i re cuiuslibz generis ita
 non repugnat qd super distincta generalissima
 possit fūdari relatio eiusdem generis imo ei
 usdem speciei . ¶ Ad secundum dicendū
 qd antecedens est falsum . ad pbatōem di
 co qd relatiū secundū genus h3 non continē
 tur directe sub istis modis . tamen reducūt
 ad aliquem istorū . ¶ Aliter dicitur qd
 est qd item . qd phūs loquit de relatiuis per
 se primo . illa uero que referunt ratione ge
 neris non referunt primo sed solum per se
 ipsū aut genus qd refertur per se primo cōti
 netur sub aliquo istorū modorū . sicut pz
 de scientia que refertur tertio modo . unde ad
 ipsū genus cōmune qd sic refertur reducunt
 ipsa relatiua scdm genus 7 sic pnt ptenere ad
 eundem modum licet non eque primo . qua
 liter autem tertius modus distinguat a priō
 7 scdo . 7 secūdu a primo . dicitur infra .

¶ Item primus modus relati
 uorum fuerit bene assignatus
 uidetur qd non . Nam itez
 non refertur per se ad diuer
 sa : qd alias idem diceretur bis ut dicitur infra
 sed item conueniens refertur ad multa contē
 ta pz ergo 7c . ¶ Preterea omnia relatiua

sunt opposita . ut p3 in predicamentis et si-
muliter in hoc eodem quinto . sed continens
et contentum non sunt opposita . g^o 7° . pro-
batio mi . qⁱ in predicamentis ca^o de quantita-
te dicitur q^o p^uum et magnum respectu di-
uersorum non opponuntur . Similiter duplū
et dimidiū qⁱ idem ē duplū ad hoc 7 di-
midū ad illud . ¶ Preterea : idempritas
ē relatio rationis . g^o non est uera relatio .
q^uis p3 . qⁱ secundum phūm capitulo quarto
idempritas ē una q^u intellectus utitur uno ut
duobus . g^o ē relatio rationis . nec p^o oīs ē
in eodem genere cum relatione reali .
¶ Preterea . idem simile et equale fundat^r
sup unum et sup ptes unius ut dicitur hic in
lra . sed in omni genere est unum . g^o idem si-
mile et equale in omni genere . male g^o dicit^r
q^u unum in substantia determinate est idem
et sic de aliis ¶ Contra phūm hic in littera .
Respondeo Ad questionez et dico q^u prim^o
modus est hū assignatus . ubi notandu est q^u
sicut fuit dictum relationes primi modi fun-
dantur sup rem de genere quantitatis 7 prin-
cipaliter sup numerum et inde fundantur su-
per continua in quantum habent aliqualem ra-
tionem numeri inter se . ¶ Ad primū ar-
gumentum posset negari ma . qⁱ idem potest
referri ad diuersa per se 7 non p se primo .
ut dicitur in lra . concessa tñ illa maiori di-
cendum ē ad minorem . q^u continēs pōt acci-
pi dupliciter . scilicet materialit^r 7 subiectiue . alio
modo formaliter et sub ratione formali conti-
nentis . primo mō idem continēs pōt refer-
ri ad diuersa contenta . sicut idem pater sub-
iectiue ad multos filios . tamen continēs for-
maliter dicitur multiplicari quoties multipli-
catur aliud extremum . et sic idem continēs
formaliter non refertur p se primo nisi ad unū
contentum ¶ Ad secundum dicendum q^u
relatiua considerantur dupliciter . uno modo
ut cōpata ad seinuicem . Alio modo ut idez
cōpatur ad diuersa . primo modo sunt oppo-
sita . secundo modo non . nam idem ē gene-
rans et genitum . ut pater habens filium et
patrem . pater non refert^r ad seipsum patre
sed ad patrem eius et illo modo pater 7 filius
sunt opposita . ut scilicet ad seinuicem refe-
runtur 7 non aliter . sic est in pposito de du-
plo 7 dimidio . phūm autem in predicamentis

nult pbare q^u magnum 7 pūm non sunt con-
traria absolute sed solum in respectu alioquin
opposita essent uera de eodem . p quāto idē
mons ē magnus respectu huius et pūus respe-
ctu illius . ¶ Ad tertium potest dici q^u
sicut unum ē multiplex scilicet unum numero
spē genere 7 pportione . similiter 7 idemti-
tas . licet g^o idemtitas numeralis sit relatio
rationis eo q^u relatiuum esse ē ad aliud se ha-
bere . idem autem numero non pōt ad aliud
esse nisi ad aliud rōne iquātū intellectus utitur
uno simpliciter ut duobus . tamen idemtitas
genere spetie 7 pportione ē relatio realis . et
uere ē in genere relationis pro quanto habet
conditiones relationis realis . ¶ Ad quar-
tum dicendum q^u sicut ens dicitur . multipli-
citer ita 7 unum . concedo g^o q^u sicut unū
inuenit^r in omni genere sic et ens . cum ergo
dicitur q^u relatio idemtitatis non erit p^oale
in genere substantie . 7 sic de aliis duobus .
dico q^u substantia pōt sumi dupliciter . uno
modo ut ē res determinati generis . alio mō
p^o essentis rei que est cōis omni generi . Simi-
liter quantitas pōt sumi dupliciter . uel pro
ut ē res determinati generis que pōt dici qua-
ntitas mobilis 7 p quantitate pfectionis 7 gra-
dus essentialis rei . 7 sic conuenit omni ge-
neri . Similiter qualitas pōt sumi ut ē res de-
terminati generis . uel p qualitate essentiali
eo^o quo drā specifica dicitur qualitas . accipi-
endo g^o illa primo mō p ut dicit^r drās deter-
minati generis sic idemtitas fundat^r sup unū
in substantia 7 non sup unum in aliis generi-
bus . Similiter intelligendum est de equalita-
te 7 similitudine . Sed accipiēdo secundo^o
utique idemtitas pōt fundari super unam in
substantia cu uisibet generis . 7 similiter equi-
tas 7 similitudo . hoc enim mō oē ens omni-
enti compatum est idem uel diuersum . simi-
le uel dissimile . equale uel ineguale .

¶ Item secundus mōs relati-
onis sit bene assignatus . uide-
tur q^u non nam relatiui nō
est fundamentum relationis
sed pōns actiua et passiua referunt^r . g^o relati-
onem fundatur sup pōnam actiua 7 passiua .
pbat^r ma . qⁱ cū relatiuum sit relatiui relati-
onis

esset processus in infinitum in relationibus si
 relatio super relatiuum fundatur minor pars. quia potest
 actiua referri ad passiuam. ¶ Preterea
 idem potest referri per se ad diuersa.
 sed si secundum potentiam actiuam aliquando
 dicatur relatiue hoc erit ad dictum secundum
 potentiam passiuam. cum ergo potentia acti
 ua per se referatur ad agere sequitur quod idem per
 se dicatur ad duo. scilicet ad ipsum agere et ad
 potentiam passiuam. ¶ Contra philosophus hic
 in littera. Respondeo quod modus bene est
 assignatus. Ad primum in oppositum dico
 quod magis est dubium. quia relatio videtur posse
 fundari super aliam relationem. et per con
 sequens super relatiuum. sicut proportio
 alitas super proportionem. nec tamen esset tunc
 processus in infinitum. quia erit deuenire ad ali
 quam primam relationem. cuius fundamentum
 non erit alia relatio. nec per consequens rela
 tiuum. Aliter potest dici data maiori quod po
 tentia actiua et passiuam dupliciter possunt ac
 cipi. uno modo circumscripta relatione po
 tentialitatis. alio modo includendo ipsam. et
 primo modo non sunt actu relatiua. et ut sic
 fundantur relationes secundum modum. secundo
 sunt relatiua actu. et tunc non fundantur sed
 sunt quod compositum ex fundamento et relatione.
 Ad secundum dicitur quod sicut fuit dictum in
 ipso referri ad plura per se primo impossibile
 est. sed per se non primo non est inconueniens.
 Sic est in proposito. quia potentia actiua referri
 per se primo ad potentiam passiuam tantum sed
 ad ipsum agere per se sed non primo.

¶ Item tertius modus sit be
 ne assignatus. uidetur quod non
 nam ambo relatiua sunt eius
 dem generis. alioquin relatio
 esset duo generalissima. sed relatiua dicta ter
 tio modo non sunt in eodem genere. ergo ni
 hil refertur secundum istum modum. minor
 probatur ex decimo huius. capitulo nono. ubi di
 citur quod inter reductiuum non est medium. quia
 non sunt in eodem genere. et ponitur exemplum
 scientia et scibili. que sunt relatiua tertio modo
 sicut patet. ¶ Preterea. omne quod habet esse
 in genere relationis proprium illius est esse ad
 aliud siue sit cogenitum siue sit foris. sed esse sci

bile non est ad aliud se habere quia non dependet
 ab alio. ergo scibile non est in genere relatiua
 ¶ Contra philosophus hic in littera. Respondeo dicē
 do quod modus est bene assignatus. Ad primum
 in oppositum dicendum quod minor est falsum.
 ad probationem dicendum quod philosophus in decimo huius
 loquitur de genere philosophi. que est inter oppo
 sita que habent ad inuicem transmutationem. ubi pri
 us aliquid mutatur ad medium quod ad extremum
 et ideo talia opposita habent medium. relatiua autem
 non sunt talia opposita quod ad inuicem habent trans
 mutationem. et ideo carent medio. nec sunt in eo
 dem genere philosophi. sed hoc non obstante sunt in
 eodem genere logico de quo nunc est sermo.
 ¶ Ad secundum dicendum ad modum. quod scibile et
 scientia prout accipiuntur dupliciter. scilicet uniformiter ut ab
 in actu uel ab in potentia. prout scilicet accipiuntur dif
 formiter puta unum in actu alterum in potentia. pri
 mo modo habent mutuam dependentiam sicut relatiua
 aliorum modorum et sic esse scibile est ad aliud se
 habere et econuerso. nam scibile ut scibile est secundum
 se et essentialiter refertur ad scientiam in potentia nec
 accipit scibili. quia sciatur in potentia. nam scibi
 le non est scibile nisi quia eius potest esse scientia.
 quia si esset scibile et eius non esset scientia in poten
 tia. esset scibile et non scibile. et ideo in ratio
 ne eius includitur scientia in potentia. sicut
 suum per se conuersum. ut non solum scientia
 dependeat a scibili. sed etiam econuerso.
 Similiter est de scientia in actu et scibili in actu scilicet au
 ter modo accipiendo ipsum non habet mutuam
 dependentiam. nam scibile in potentia non de
 pendet a scientia in actu. quia potest esse sci
 bile in potentia cuius non erit scientia in actu.
 ¶ Contra quomodo ergo ille modus distin
 guitur ab aliis duabus supradictis. nam philo
 sophus per hoc distinguit istum modum ab
 illis. quia in illis est mutua dependentia. in
 ista autem non. ¶ Respondeo quod in illo
 tertio modo est sicut aliis mutua dependentia
 sed non est mutua dependentia realis. sed in
 uno extremo est realis et in alio rationalis. sci
 entia et realiter refertur ad scibile. scibile autem
 ad scientiam secundum rationem est igitur dicitur quod in primis
 duobus est omnis mutua dependentia realis in ter
 tio non. et propter hoc dicitur quod relatio inter deum et
 creaturam est in tertio modo. quatenus creatura ad deum
 realiter refertur. deus autem ad creaturam si
 nistri secundum rationem.

Terminus tertius modus distinguitur a duobus primis . arguitur primo quod non . et spalius a primo modo . nam mensura et mensuratum referuntur tertio modo referuntur etiam primo . 6° tertius non distinguitur a primo . probatio minoris . quia continens est mensura contenti et dupli mensuratur . dimensio que sunt relatiua primi modi . 6° 7° .

Preterea quod non distinguitur a secundo arguitur sic . nam sensus et sensibile ponuntur relatiua tertii modi . sed sensus et sensibile referuntur secundum potentiam actiuam et passiuam . quia se habent sicut mouens et motum . et quarto huius . ubi dicitur quod sensibile est motuum sensus . et mouens est prius moto . 6° sensus et sensibile referuntur secundo modo et per consequens tertius non distinguitur a secundo .

Confirmatur . quia sensus est potentia passiva . secundo de anima . 6° fundat relationem secundi modi . sensus etiam ponit relatiuum tertii modi 6° 7° .

Preterea scia est per se in genere qualitatis . 6° non refertur ad scibile . ut dicitur hic in libro . consequentia patet quia qualitas cum sit ens absolutum non dependet secundum se ad aliud .

Contra philosophus hic in libro . Respondetur hoc est unus modus dicendi qui fuit tractatus supra et ponendo lram . quod ille tertius modus sic distinguitur a primo . nam mensura est duplex quedam quantitatiua et illa pertinet ad primum modum . quedam perfectionis et illa pertinet ad tertium modum . alias non differret a primo . sic intelligitur quod in primo modo relatiua se habent sicut excedens et excessum . ita quod excessum aliquoties ens sumptum reddit ipsum correlatiuum quod est excedens . additur etiam quod mensura perfectionis que pertinet ad tertium modum fundatur super eentiam omnem quatenus omnis eentia est sensibilis et scibilis potens actiue mensurare seipsum uel sciendum . sed mensurari passive fundatur super ipsum habitum scientificum qui est de genere qualitatis .

Contra primum dictum arguitur sic . tum quia non omne contentum mensurat continens quantitatiue . ans patet de quibusdam numeris . nam quaternarius non mensurat quaternario sed contineat ipsum . 6° excedens et excessum non se habent in primo modo ut dicebatur .

Preterea tempus mensurat motum mensura

ra quantitatiua pertinet ad primum modum . et in tempore non excedit motum nec aliquoties super tum reddit ipsum si motus sit infinitus secundum uiam philosophi .

Contra illud quod additur appropinquando istum modum obiecto et habitui cognitiuo . arguitur nam in omni genere est aliquid primum quod est mensura omnium in illo genere . et decimo huius . 6° circumscripto omni alio habitu de genere qualitatis est aliquid in genere substantie quod mensurat eentiam omnium illius generis . similiter est in aliis generibus .

Dicendum 6° aliter quod tertius modus distinguitur sic a primo quia relationes primi modi fundantur per se supra rem de genere quantitatiua . relationes uero secundi modi fundantur supra rem de genere actionis et passionis et super principia agendi et patiendi . que possunt esse in multis generibus et non solum in genere substantie . nam omnes forme possunt esse actiue preter quam quantitas et forma relatiua . relationes autem tertii modi fundantur in omni re cuiuscunque generis etiam super preteream in mente diuina per quanto est mensura et perfectio preterea . possunt etiam fundari super res diuersorum generum per quanto omnis res cuiuscunque generis est intelligibilis et scibilis . et potest mensurare habitum cognitiuum qui est de genere qualitatis per ergo ex dictis quo modo tertius modus distinguitur a duobus primis . nam non distinguitur ab eis per mutuam dependentiam uel non mutuam . ut dictum est . sed per fundamenta . quia primus modus fundatur per se supra rem de genere quantitatiua . secundus autem supra rem de genere actionis et passionis uel supra principia agendi uel patiendi que sunt potentia actiua uel passiva . tertius uero supra rem cuiuscunque generis per quanto in omni genere est dare unum primum quod est mensura omnium aliorum . potest etiam fundari super res diuersorum generum modo perpositum .

Sed est unum dubium quatenus scia mensuretur a scibili . ubi sciendum quod scia est duplex . quedam speculatiua . quedam practica . practica etiam est duplex . ut dictum fuit in primo libro . et etiam habetur tertio de animalibus de mouente . quedam ordinata ipsi operari . et hec est practica uniuersalis . quedam est operatiua immediate . et hec est practica particularis puta scia artificialis . loquendo de scientia speculatiua et practica primo modo ipsius .

scibile mensurat scia p quanto talis scia ca-
tur a rebus . sed loquendo de scia opatia ibi
ipsu scibile h3 rōez mensurabilis 7 ipsa scia rō
ne mensure . ex eo q artificialis cānt a scia
pratica que est ars . ut dictū fuit tertio huius
7 supra in eodem quinto cao de cā . hoc mō
se hnt oia naturalia ad sciam dei sicut artifi-
cialia ad sciam nostram . q scia dei est mēsu-
ra rez naturalū . ¶ Ad primū in opposi-
tū p3 ex dōis q mensura 7 mensuratu aliter
se hnt in primo mō quā i tertio ¶ Ad se-
cūdu dicendū q sensus ē equiuocus ad ipsā
potentiam naturālē sensitivā 7 ad ipsū actū
sentienti . sensus primo mō fundat relationē
secundū mōi . 7 sic pcedit rō ad oppositum
7 sua confirmatio sic ei ē potentia passiva . se-
sus autem secundo mō fundat relatōem tertiū
mōi . similiter itelligendū ē de intellectu . 7 sic
sensus mēsurat asensibili . 7 intellectus ab itel-
ligibili . ¶ Ad aliud concedo q scia ē in
genere qualitatis . et non p se i genere relatō-
nis . q diuersorū generū 7 non rē . nihilomi-
nus tñ scia que ē hūus est . primū fundamen-
tū relatōis tertiū mōi . et sic ē in genere rela-
tōis denominatiue . sicut quaternarius qui
est de genere quantitatis fundat duplicitates
que est in genere relationis .

¶ Tum idēz referatur ad duo
uel ad plura p se . uidet q
sic . nā idē continēs dicit ad
multa contenta sicut unus
numerus continet multos . Similiter una po-
tentia actiua refert p se ad ipsum agere . et
ad potentia passivā . similiter idē pater dī-
cit p se ad plures filios . ¶ Preterea . ad
quod dependet uel refertur genus ad idē
dependet uel refert spēs . q spēs refert ad
suū ppiū correlatiū et ad relatīū generis 7
ad utriūque p se . exemplū duplū q est spēs
multiplicis refert ad submultiplex qd ē corre-
latiū multiplicia . et ad dimidiū qd est pro-
pitiū correlatiū . ¶ Preterea spēs per se
refertur ad genus . secundū porphiriū . sed
spēs per se refertur ad indiuidua . q idē p
se refertur ad plura . . pbatō mūuōis spēs
p indiuidua diffinit . cū dicit q species est
qd predicat de pluribus differenciis nume-
ro idē de indiuiduis . quero uel indiuidua

ponunt in diffinitione spei sicut genus . uel
sicut subiectū . uel sicut correlatiū non ut ge-
nus uel subiectū patet ergo sicut correlatiū
¶ Contra q tunc idē bis diceret . quod
phūs h3 p inconuenienti hic in littera .
¶ Respondeo in ista questione primo pmit-
tam unam distinctionem . secundo ostendū
triplicem conclusionē . ¶ Quantū ad pri-
mū sciendū . q aliquid conuenire alicui con-
uenit dupliciter . uno mō p se primo . alio
p se non primo . illud cōpetit alicui p se priū
qd cōpetit ei p suā spēs et ppiā rōez specifi-
cā s3 illud cōpetit alicui p se q cōpetit sibi p
eāz in se non tñ p ppiam rōem specificā . et
hinc est q illud qd inest p se et primo inest
adequate et secundū q ipsū . non aut q in-
est p se non primo . exemplū primū . habere
tres inest sic triangulo . exemplū secundū
habere tres inest sic psocheli . ¶ Quantū
ad secundū sit ista prima conclusio . impossibi-
le ē idē referri ad plura p se primo . hāc os-
tendo sic . q si sic . ergo una relatio est essen-
tialiter plures . qns ē falsū . ergo et aīis . p-
batō qns q non est eadē hūdo p se primo
ad plura sed relatio est habitudo secundum
se ista ergo relatio que esset rō referendi unū
ad plura per se primo . eēt necō plures essen-
tialiter . ¶ Dices q essent plures relatio-
nes ita q referēt ad plura distinctis et ppiis
relationibus . et ad quolibet p se primo .
¶ Contra q unū relatiū ē una relatione re-
latiū . sicut unū albū ē unica albedine albus
q si pones plures tales relationis iā non erit
idē relatiū nisi materialiter 7 subiectiue
¶ Preterea ad principale . q si sic tunc idē
hēret plures diffinitiones ppias . qns est
falsū . ergo et aīis . pbatō qns . q ē p uti-
q3 correlatiū eque primo diffinitur . nā se-
cundū porphiriū in relatiuis o3 in utroq3 rō-
nibus utriq3 uti . falsitas consequens est eu-
dens et pbat q tunc posset cognosci p unā
diffinitōz et non per aliā ¶ Preterea si sic .
uel idē relatiū est plura relatiua uel idē simul
erit et non erit . qns ē euidenter falsū quantū
ad utramq3 ptem . pbatō qns detur q
c . referatur ad .a . et ad .b . ad utriq3 p se
primo tūc destructo .a . potest referri ad
.b . et destructo .b . ad .a . quia ergo cor-
relatiua simul sunt 7 non sūt . uel dabis q ip3

est duo relativa uel q̄ destructo a. simul est ⁊ non ē . nam destrueretur destructo a. ⁊ manebit manente b. ¶ Secunda conclusio sit ista nō ē impossibile idem referri ad plura p se non primo . hoc apparet per duo ultima argumenta posita in pede . nā ad dimidiū refertur duplū per se p^o ut ad propriū correlatiū . sed ad correlatiū sui generis . s. ad submultiplex refertur per se non primo . similiter spēs refertur primo ad genus ut ad propriū correlatiū . sed ad indiuidua per se nō primo . sic g^o intelligenda est ista conclusio . q̄ idē pōt referri ad diuersa non primo . q̄ primo ⁊ per se ad correlatiū ppiū . ⁊ per se non primo ad correlatiū sui generis uel ad aliud . ¶ Tercia conclusio sit ista . quādo refert idem ad duo ad unū per se primo ad aliud per se non primo . posito illo ad q̄ refertur per se primo necō ponitur correlatiū per se nō primo . non tñ est necessariū eod uerso . sed pōt esse per se correlatiū sine primo correlatiū . hanc oīdo sic . q̄ si non g^o unum extremū correlatiū simul est et non ē consequens ē falsū . g^o et aīd . s. pbatio dñe . correlatiua sunt simul et non sunt . referatur g^o a. ad b. per se primo puta duplum ad dimidiū ⁊ ad c. p se non primo puta ad submultiplex tunc existente b. idest dimidio necō est a. idest duplū cuius est per se priō correlatiū n sed destructo c. idest submultiplici q̄ ē per se correlatiū dupli et n priū destructo a. idest duplū . si ergo b. idest dimidiū pōt esse nou exīte c. idest submultiplici simul esset ⁊ non esset ipsum a. idest duplum . q̄ esset ad esse dimidiū et destrueretur per se ad destructionem per se correlatiū q̄ ē submultiplex . ⁊ id n pōt esse b. destructo c. uerūti q̄ ipsum c. i. submultiplex q̄ ē per se correlatiū ponit tantum esse generis et non ponit necō aliquo posterius ipso genere id ipsum c. idest submultiplex q̄ est per se correlatiū potest esse non est exīte b. i. dimidio q̄ ē priū correlatiū . ¶ Ad primum in oppositū de continente et contento et de potentia actiua in cōpatione ad passiua et agere ⁊ de patre dicto ad plures filios . p̄ et his que dicta sunt superius nam continēs licet sit idem materialiter et subiectie ad plura contenta ad que refertur p se primo ⁊ tñ

plura cōtinētia formaliter . nam propriis et distinctis relationibus continētie refertur ad quodlibet illoꝝ . ¶ Similiter dicendū ē de patre dicto ad plures filios de potia autem actiua dictum est q̄ refertur ad potentia passiuā per se primo sed ad agere per se nō primo . et hoc non est inconueniens ut p̄ et se cunda conclusio . ¶ Ad primum p idē nam ut patet ex p̄dictis . speties refertur per se primo ad suū ppiū correlatiū . ut duplum ad dimidiū sed refertur ad correlatiū sui generis p se non primo scilicet ad submultiplex . ¶ Ad secundum dicendum p idē q̄ spēs refertur p se priō ad genus . sed ad indiuidua p se non primo . ¶ Ad aliud i oppositū de p̄bi. dicendū q̄ si intellectus p se eque primo dicit ad intelligentē et ad intelligibile idē bis diceretur . uel dato q̄ refertur ad utruq̄ non tñ eque primo uel non relatione eiusdem generis . nam respectus quo accidens dependet ad subiectū ē respectus extrinsecus aduenies ut dicit in septimo huius . nec ē respectus de genere relōnis scdm se .

Explicit liber quintus .

TRCH librum septimum utq̄ sciā practicā sortiat suū esse practicū ex ordine ad finē que est praxis uel ex obiecto . uidet q̄ ex fine nā scio d aīd

dictur q̄ intellectus extēsiōe fit practicus et differt a speculatio fine . ¶ Preterea ⁊ priō dicit hui⁹ q̄ practica ē min⁹ mobilis quā speculatiua q̄ ē grātia usus . hoc aut argumētū non ualeret nisi usus eēt per se finis practici habitus . ¶ Preterea secundo huius dicitur q̄ finis speculatiue est ueritas . practice uero opus . ¶ Contra p̄bi hic in lra . qui distinguit sciā practicā tam actiuā quam factiuā a speculatiua penes obiectū

uel subiectū. ¶ Respondeo in ista q̄e pri-
mo aliqua supponentur. secundo ad q̄nem
dicetur. ¶ Quantū ad primū oz hic pre-
supponere aliqua que in primo sunt ostensa i
plogo huius et et in quinto. primū ē quā
sic praxis. secundū ē q̄ duplex ē finis scilicet
finis gratia cuius. et finis quo. et quo dic-
tū in quinto libro. Similiter tertio q̄ extensio
quā sciā practica extenditur ad praxim stat. in
duplici relōe uel respectu aptitudinali scilicet
in respectu prioritatis naturalis et in respectu
conformitatis. quarto oz presupponere q̄
sciā catur ab obiecto et a potestate mediante
actu ut a duabus cāis p̄tialibus integrantibz
unam totale causam effectiuam. ¶ Quā-
tū ad secundū ē una opinio que dicit q̄ illud
a quo sciā dicitur practica ē finis qui ē ip̄a pra-
xis. p̄ qua opione arguitur p̄ auctoritates
positas in pete. ¶ Preterea p̄ rōem sic sci-
entia n̄ dicitur practica ex obiecto. ergo ex fine.
dñs ē ens. p̄batio autē dupliciter. priū
q̄ intellectus extensione fit practicus ex tertio
de aīa. qd̄ non ē uerū nisi de eodem intellectu
prius speculatiuo et postea extenso ad opus
gō circa idē obicm̄ pōt ē cōsideratio specula-
tiua et practica et p̄ dñs n̄ erit practica et obicm̄
Secundo sic. quia medicina dicitur in prati-
caz et speculatiua. et tñ ip̄a ē de aliquo eodē
subiecto sic uel sic accepta scilicet de sanitate
uel corpore sanabili. ¶ Alius doctor p̄ ea-
dem opione arguit sic. ratio quiditativa rei
accipitur a p̄ se cāis eius ex quibus hz esse p̄
se et essentialiter. sed finis p̄ se notitie practi-
ce ē per se cā eius. ergo ratio quiditativa no-
tie practice accipitur a p̄ se fine eius qui est
opus seu praxis. ex secundo huius. ¶ Pre-
terea notitia practica ē illa que conformiter
se hz appetitui recto. ex sexto ethico. gō rō
notie practice accipit̄ ex appetitu recto. sic
ex regula appetitus recti ē appetitus finis ut
intenti et amati. ¶ Contra istam opionē ar-
guitur sic. si sciā dicitur practica p̄pter intē-
sionē ad finem. quarto autē p̄pter extensio-
nem actualement uel aptitudinalement. non p̄-
pter actualement. tum q̄ tūc eadem sciā aliquan-
do esset practica aliquā non. cū aliquā extendat̄
aliquā non. tū q̄ faber non intendens opera-
ri uel non opans actu non h̄eret cognitionem
practicam. qd̄ ē falsū. ergo erit practica p̄pter

extensionē aptitudinalē. tunc sic nūquā apti-
tudo ducit uni nature et repugnat alteri nisi
p̄pter aliquā absolutā in tali natura intersecū. q̄
ei hec natura est talis sō. conuenit sibi talis ap-
tudo. gō p̄supponit̄ in ip̄a sciā aliqua con-
ditio intrinseca p̄pter quā conuenit sibi apti-
tudo talis. ista autē conditio sciē ē ab aliq̄ cā
eius priore. cē autē priores eius sunt intellec-
tus et obiectū. gō practici esse conuenit sciē
ab obiecto uel ab intellectu non gō a fine.

¶ Contra q̄ finis ē cā prima. secundum
Aulic. sexto metha. ergo a fine pōt sciā esse
talis nature ut ei conueniat talis aptitudo.

¶ Respondeo finis n̄ ē cā nisi iquantū amatus
et desideratus mouet efficiens ad agendū. ap-
tudo autē dicta conuenit sciē siue finis sit aū-
tus siue non. nam pōt esse in intellectu dñs
sciā qualitercūque uolūtas se h̄eat. et si si. uo-
lūtas p̄ impossibile non esset coniecta intellectui
exemplū sciā scribendi adhuc est practica siue
uolūtas amet opus siue non. talis gō apti-
tudo non conuenit sciē a fine tanquā a finali
cā. q̄ nihil est ab aliqua cā illa cā non cante

¶ Dices q̄ finis ē aptus amari antequam
aptitudo. ista insit sciē practice. ita q̄ illa
practicabilitas est a fine non ut amatus sed ut
amabilis. ¶ Contra effectus non habet a
cā aliquid inquantū ip̄a est apta nata causare
nisi actu cēt. sed finis ut amabilis tñ est in
aptitudine causandi. ergo non cāt aliqd̄ nisi
ut actu amatus mouet efficiens ad agendum

¶ Preterea ad principale sic. si finis facit
sciā esse practicam uel hoc est ut elicitus ē et
habitus in re extra uel ut est cognitus et con-
sideratus uel ut ē intentus. non ut elicitus
et habitus iam in re extra. q̄ sic est posteri-
or sciā et effectus eius aliquo modo. effectus
autē non distinguit nec specificat suam cām
si ut cognitus et consideratus. habet p̄po-
sitū. q̄ sic hz rōem obiecti. Si autē ut intē-
tus hoc iam i p̄batum ē. q̄ naturaliter ante
quā finis intendatur iam sciā est talis scilicet
practica. nec rōnes huius opinionis cogunt

¶ Ad auctoritatem tertiā de aīa. dicendū
q̄ loquitur de fine ut cognito. nā intellectus
rōcinans p̄pter aliquod rōcinatur p̄pter finē
cognitū a quo sumitur principium demrati-
onis practice. sic autē finis hz rōem obiecti.

¶ Ad aliqd̄ de primo metha. dicendū q̄

¶

practica non ē grā usui ut p se finis. h3 tñ
 aliqua hinc inde ad usū. secundū qd usui ē
 p se obiectū eius uel aliquod uirtualiter inclu
 dens usū. quale non posuit esse aliquod ens
 nisi ēs ad finē. oē aut tale obiectū ē ignobili
 obiecto speculabili. 7 iō talis ordo ad praxim
 arguit ignobilitatem practice respectu specula
 tiue. ¶ Ad aliud de secundo metha. di
 cendū qd speculatio et practica hñt diuersos
 fines loquendo etiā de p se fine intra genus
 cognitionis. tñ illi finis non primo distinguit
 ipsas. sed prior distinctio sciārū est ab obie
 ctis. ¶ Ad primā rōem nego assa. cū
 pbatur qd intellectus extensione fit practicus
 dico qd intellectus speculatiuus et practicus
 non sunt circa idem obiectū. nec intellectus
 speculatiuus quacūque extensione fit practicus.
 H3. aut ponit tres gradus intellectus quorū
 primus ē considerare tantū speculabilia. secū
 dus est considerare agibilia in uniuersali non
 dictando psequi uel fugere. tertius est iam
 psequi uel fugere uel dictare psecutionem
 uel fugam particulari. intellectus g^o epñs in
 secūdo gradu in quo est imperfecte practicus ex
 tendit se ad tertium 7 fit perfecte practicus. ut
 cōo se uelle psequi uel fugere. ita qd illa ex
 tēsiō est intellectus imperfecte practici ad cōside
 rationem perfecte practici. puta ab apphen
 sione terribiliū ad dictamē cōpletū de eis
 picipiendo fugam uel psecutionem dato. qd ē
 intellectus speculatiuus fiat practicus non est
 ad ppositum. qd speculatiuum 7 practicum
 sunt diē accidentales intellect^o. s3 sūt essen
 tiales scie in cōi. sicut dicitur in sequenti qdē
 7 ideo sciā speculatiua non extenditur. nec
 fit practica ita qd impossibile est circa idem ob
 iectū esse sciāz practiciam 7 speculatiuā. Ad
 aliam pbationem de medicina dicendū qd
 qñ accipitur aliquod mediū inter duo extrema
 quando plus recedit ab uno extrema tātō pl^o
 accedit ad aliud extremū. nunc sciā pure spe
 culatiua 7 sciētiatiua pure practica que immediate
 nata est esse conformis praxi eliciēde que est
 practica particularis. sunt quedā extrema inter
 que est media sciā practica ultis que. s. non est
 nata esse immediate cōformis praxi eliciēde.
 7 iō pōt dici aliquo mō speculatiua respectu sciē
 practice particularis que immediate dirigit in
 praxim eliciēdam ita in pposito pōt distingui

medicina in theoricā seu speculatiuā que. s.
 est de uniuersalibus cāis et curis. et i practica
 que de particularibus ppinquioribus praxi tñ
 scdm ueritatē illa uniuersalis que respectiue
 dicitur speculatiua ē practica simpliciter. qd uir
 tualiter includit particulare. et ē directius pra
 xis h3 mediate. ¶ Ad primā rōem altera
 doctoris reducit contra eū. nā assumpta ma
 iori addam mi. sic. sed finis p se notitiē spe
 culatiue est scire. ergo rō quiditatiue notitiē
 speculatiue accipit a p se fine qui. est scire et
 non ab obiecto. qd nullus sane mentis uideret
 et ipse tenet oppositū. ¶ Ad formā dico
 qd finis quo non est cā finalis. sed finis grā
 cuius qd ē ipsū obiectū est cā finalis. 7 ipa ē
 qui cāt notitiā practica non aut finis quo nisi
 quatenus h3 rōem obiecti et ut est cognitua.
 ¶ Ad aliud non ualet. non enim ē intelli
 gendum sicut uidetur accipere argumentum
 qd sciā practica se habet ad appetitum rectus
 conformiter passiue. sed se habet conformiter
 actiue. nam habet rationem directam 7 regul
 latim. ideo non ualet. ¶ Est igit alia op
 pinio quā teneo scilicet qd sciā practica sit pra
 xica ex obiecto qd pbatur auctoritate phi sep
 to ethiconum. ubi distinguit rōinatiuā a sci
 entifico penes obiectum necessarium et contin
 gens. ¶ Preterea tertio de anima assignat
 phis obiectum practicum bonum non quodcū
 que sed agibile et contingens. ergo sciētiā ē
 p se practica ex obiecto. non ergo ex praxi ut
 ex fine. ¶ Preterea arguitur rōne sic. illud
 a quo sciā practica habet duplicem respectum
 scilicet prioritatis naturalis et conformitatis
 ē illud a quo ē sciētiā practica. obiectum est
 huiusmodi ergo rō. ma. est euidens. nā ob
 iectum stat in duplici respectu ut ostensum
 fuit in primo huius. mi. p3 primo de conform
 mitate. nam ipam habet ab obiecto qd obie
 ctum uel est rectitudo praxi. uel aliquod uir
 tualiter includens ipam rectitudinem. ideo
 enim ipsi sciētiē practice est praxi conforma
 lis ut sit recta qd sciētiā practica est talis obie
 ctis. ¶ Secundo declaratur minor de respec
 tu prioritatis. hunc enim respectum habet
 sciētiā practica non solum ex ratione potenti
 arum ordinatarum naturaliter quatenus intel
 lectus est prior uoluntate et praxi est actus
 uoluntatis elici tus uel impetus. sed hoc h3

et obiecto. eo quod non semper illa scientia et intellectio prior est practica. nisi sit determinata rectitudinis ipsius practice et formaliter et virtualiter. et hoc habetur ex obiecto.

¶ Confirmatur quia a quo res habet esse effectiue ab illo habet tale esse proprium. sed scientia habet esse effectiue ab obiecto. ergo ab obiecto habet esse quod sit practica uel speculativa. non uero formaliter sed effectiue. prima enim distinctio scientiarum est ex obiectis. sicut ad questionem. ¶ Ad auctoritates in oppositum responsum est de respondendo ad argumenta prime opinionis.

¶ Primum practicum et speculativum sunt differentie essentialiter scientie in comuni. uideatur non. quia affirmatio et negatio non sunt differentie essentialiter alicuius positiui. sed practicum et speculativum habent se sicut affirmatio et negatio. nam practicum dicit extensionem ad praxim sed speculativum negat illam. ergo et cetera. ¶ Contra philosophum hic in littera. ubi diuidit scientiam prima diffinitione per practicum et speculativum. sed prima ratio uidetur esse per differentias essentialiter. ¶ Respondeo primo premittebam unam distinctionem. secundo ostendo duplicem conclusionem. ¶ Quantum ad primum dico quod practicum et speculativum dupliciter possunt accipi. uno modo ut practicum accipitur pro esse aptitudinali directiuo seu pro illo duplici respectu aptitudinali. de quo dictum est supra et speculativum accipitur per negationem illius duplicis respectus seu extensibilitatis ad praxim. Alio modo potest accipi practicum siue practicabilitas pro ratione quadam siue conditione intrinseca ipsi notitie quod quidem est sibi ratio fundandi talem respectum et aptitudinem. speculativum autem et speculabilitas pro ista ratione intrinseca pro qua repugnat tali notitie aptitudo seu respectus aptitudinalis predictus impossibile enim est aliquam aptitudinem committere uni nature et repugnare alteri nisi ratione alicuius conditionis intrinsece. ¶ Quantum ad secundum sit ista prima conclusio. speculativum et practi-

tum primo modo non sunt differentie scientie in comuni. hanc ostendit sic. nullus respectus formaliter uel negatio respectus est una essentialiter alicuius absoluti. sed scientia est quoddam ens absolutum quod qualitas practicum autem primo modo dicit formaliter respectiuum. speculativum uero negationem eius. ergo practicum et speculativum primo modo non sunt differentie essentialiter scientie in comuni. Si queratur quid ergo erit. dicendum quod sunt quedam passionis distincte scientie in comuni. eodem modo quo dicimus par et impar esse passionis distinctas numeri. Sicut enim numerus est par uel impar sic scientia est practica uel speculativa.

¶ Secunda conclusio sit ista practicum et speculativum secundo modo dicta sunt differentie essentialiter scientie in comuni hanc ostendit sic. illa que faciunt differre essentialiter species contentas sub genere sunt differentie essentialiter eius. sed speculativum et practicum secundo modo dicta sunt huiusmodi respectu scientie in comuni ergo et minor patet. quia ex quo practica et speculativa sunt due species contente sub scientia in comuni ut sub genere oportet dare duas essentialiter quibus distinguuntur. illas uero conditiones seu rationes intrinsecas earum per quas una convenit duplex respectus predictus. et alteri repugnat. ¶ Ad argumentum in oppositum dicendum quod practicum et speculativum predicta se habent sicut affirmatio et negatio. et hoc modo non sunt differentie essentialiter. et tunc ad argumentum conceditur. et facit per prima conclusionem. ¶ Si autem practicum et speculativum sumantur secundo. utrumque est aliquid positiui et tunc argumentum nihil facit quod accipit. nisi falsam.

¶ Primum trimembria dico speculativae scientie que est in philosophia et mathematica et diuinam. sit conueniens uidetur quod non. tunc quod diminuta et insufficientis. tunc quod superflua. per prima uia arguitur sic logica est scientia speculativa et tamen non continetur sub aliquo istarum. per ergo ista diuisio sit diminuta. una est euidens antecedens probatur. quod logica non est circa factibilia. nec circa agibilia. et per consequens non est practica ergo speculativa. ¶ Preterea ens equaliter diuisum in decem genera. et quinto huius. ergo cum unum videtur. scilicet qualitas facit scientiam spe-

[illegible]

victū est qd. **A**z. loquitur de scia speculativa
possibili acquiri ab homine ex luce naturali intelle-
ctus. s. ex principis cognitionis via sensus quia
cognitio nostra oritur a sensu. primo posse
p. qd. excludit speculativam cognitionem de substan-
tiis separatis quantum ad propria ipsarum ut dicitur
infra. ¶ Quantum ad tertium principale vi-
co istam conclusionem qd. scia speculativa cum
triplici de nominatione predicta sumpta. suffi-
cienter dividit hic a pho. in tres partes scilicet
sic intelligendo qd. illa vltima sit primaria que s.
ē in contenta immediate sub vltimo. qd. p. 3. na-
talis vltima non potest esse in sciā hūtes unitatem
primo modo. qd. ille sunt species specialissime et
remotissime a vltimo quare 03 qd. sit in hūtes ut-
tate secundo vel tertio modo. sed istarum vlti-
tum utraqz continetur unitati subiecti virtuali-
ter continentis totā sciā. ut dictū fuit sup.
g. sequit. qd. secundū distinctionē talium subia-
torū est vltimo talium sciā. ¶ Hanc conclusio-
nem sic expositas p. sic. subiecta prima pro-
pria et speculabilia et realia de quibus pnt alii
qua sciri via sensus sunt tantū tria. g. tantū
tres sunt sciē speculativę pprie reales et scibiles
naturalis via sensus nra ē curvę expōis. an-
pbat sic nā ab oībus speculabilibus realibus
pōt abstrahi unū cōe qd. est ens hūis. pprias
passiones. et quarto huius. ut sunt oīa trā-
scendentia denotativa puta unū bonū actus po-
tentia et c. g. de ente ē aliqua scia possibit qn-
hū ad tales passiones. est etiam necessaria
quia cognitio nostra procedit a cōmūibz ad
propria. ex primo phisi. ens autem ē subie-
ctum reale. nam predicatur de rebus in quibz
et est subiectum pprie speculabile. quia ēc-
ens inquantum ens non ē nato esse speculatio
directiva in aliq. opatione que sit vere praxis
et alterius generis a speculatione. iterum pa-
ssiones eius possūt oīdi de ipso ex principis
cognitionis via sensus hūis g. unū subm primū
qd. hz oīs vltimōes pōcās et sic p. 3. una p. ant.
¶ Alterius qd. hūis in universali nō est respē p.
priorū nisi in pōis tantū et scdm quid ad hoc
qd. intellectus circa alia specialia pficiatur 03
descendere inferius et querere subm specialia.
¶ Notandū g. qd. sub ente occurrūt primo
decē generalissima de quibus ex principis no-
tis via sensus non sūt demrābiles alie passio-
nes quā transcendentē et iō nullū illoz ē sub

lectū alterius scia a metha. ¶ Alterius si-
03 dividere ad inveniendū subm alicuius sci-
entie non 03 pcedere dicendo aliqd. genus ac-
cidentis. nā qdlibet illoz et querit specia-
culabiliter illoz in aliq. specie subie mediate et
immediate virtualiter continet et ita qd. quic-
istoz ponet p. subiecto licet forte haberet a-
liam passionem scibilem de se non tñ ē p.
mum subm. quare non accipiet prima dis-
tinctio sciāz penes aliqd. istoz. 03 g. vlti-
tere subm p. scie ut subm primū habeat sci-
entie alterius a metha. vltima aut subm p. con-
poreum et incorpoream alterum membrum. s.
incorporea dicit ad metha. p. tenere. cuius
rō hec est qd. et si subm incorporea hēat passi-
ones sibi primo inherentes non tamē nobis
scibiles via sensus. sed sic sūt note de ipso so-
le passiones entis. unū uerū est qd. illa substan-
tia est subiectū scientie speculativę possibilis in-
tellectui potenti cognoscere ipsam sub p. p. p.
ratione. sed non nobis. ¶ Restat g. sub-
stantia corporea cui absolute considerate inest
primo quantitas continua et secundo quanti-
tas discreta. et mediante quantitate oīa que
consequit quantitatē ut sūt relationes sū-
date sup. quantitates et ēt. q. lites q. rte specia-
et ille passioēs sūt de ipso cognoscibiles ex pri-
cipis cognitionis via sensus. g. ipsa pōt ēē et
subm sciē speculativę possibilis nobis et alte-
rius a metha. et hec nominatur mathematica
que quāvis dicat ēē de quanto vel de quātin-
te. ideo ē quia mathematica non multū cō-
pat quantitatē ad substantiā corpoream sed
posteriores passiones ad quantitatē que est
prima pars. et quia ipsa nota est in esse subm
ideo quasi supponitur ut formalis ratio subm
tamē secundum veritatem primum subiectū
virtute continens omnia. est substantia cor-
porea. et sic patet secunda pars antecedentis.
¶ Alterius eadem substantia corporea non
contracta ad inferiora s. alio modo considera-
ta. in quantum scilicet hūis formam que est
principium determinate operationis et motus
et quietis. habet multas passiones sic sibi ihe-
rentes et scibiles secundum viam sensus. ergo
quo ad istas passiones est alia tertia speculatio
que dicitur phisi. seu naturalis. et sic patet t-
tia pars antecedentis. ¶ Preter istas tres
nō pōt inveniari aliq. alia scia speculativa que

non continetur sub istis uel de aliq ista puta
si sit de aliq subna inferiori uel in aliq ista i
cludat puta si sit de aliquo accide. 2o tantu
sunt ille tres dicentes sciam speculatiuam pe
nes tria subiecta hntis condicoes sup^o exp^o
sas. 7 sic pz totu ans. 7 sic ad questionem
¶ Ad primu i oppositu pz ex secundo articu
lo q loyca lz sit speculati non tn est realis.
7 io nihil ad ppositu de ea. ¶ Ad se
cundu dicendu q supponit falsu scilicet q
qntitas sit subiectu mathe. sicut dictum est
in tertio articulo ¶ Ad tertium dictu est
in tertio articulo q licet de subna incorporea
sit possibilis aliq scia speculati nō tn ē nobis
cognoscibilis naturaliter uia sensus. et ideo
nihil facit ad ppositu. ¶ Ad qrtu dictu
fuit i primo libro 7 ē in uno notabili expone
do litteram. ans ei ē falsu. nā metha. non
confiterat oim quiditates nisi tantu in uniuers
sali 7 modo pposito. Ad ultimū dicendu
q lz metha. mathe. et phisi. tractant de qu
titate. differenter tn. q metha. inqntu est
ps entis. 7 hz rōem entis. phisi. aut ut po
test ēē subiectu motus. mathe. uero sub rōe
pfcisa quantitatis.

¶ Tum de ente p accis pri
mo mō possit esse scia. uide
tur q sic. nā de quocūqz po
test ēē demrātio. pōt ēē scia
q demrātio ē silogismus fatiens scire. primo
post sed de ente p accis p^o demrāt hic lz.
aliq. sicut pz 2o 7c ¶ Preterea scia subal
ternata est de ente per accis p^o. 2o de tali
ente p accis pōt ēē scia. consequentia ē eui
dens. 7 ans pbat. tū inducendo in pfecti
ua. musica. 7 astrologia. nam de linea uisu
ali multa pbat pfectiuus que p solā rōnez
linee non iūt. aliqgn pfectia ēē pure geo
metri. Similiter oñdit multa que p solā rō
nē uisualitatis nō iūt. aliter ēē pure natura
lis. 2o qquid ē subm. eius includit ambo qz
qdē non constituūt nisi unū p accis. tum. qz
quelibet talis scia subalternat. duabus qm
utriusque conclusiones continent in ea p pfi
cipiis qd non ēē nisi subiectu includeret sub
iecta ambay ¶ Contra phis hic in lra.
In ista qōne primo pmitram aliquas distinc
tiones. scōo ostendā aliqs conclusiones.

¶ Quantum ad primū sit ista prima distinc
tio. q ens per accidens dicitur dupliciter.
uno modo ut li per accidens priuat perfectatē
in entitate rei per se accepta. Alio modo di
citur ut li per accidens priuat perfectatē in en
titate rei non in se sed in compatione ad ali
quam causam preter cuius intentionem eueit
moto predicto in exponendo litteram.

¶ Secunda distinctio sit ista. q esse scia
de aliquo dicitur dupliciter scilicet proprie et
stricte. et large siue cōmuniter. proprie qui
dem de illo dicitur esse scia. de quo aliquo sci
tur. sicut est subiectu de quo scis passio. lar
ge aut et cōmuniter dicitur esse scia de illo qd
scit. ut de conclusione. seu de passione scita
de subiecto. tunc enim magis proprie diceretur
scia eius quam de ipso.

¶ Tertia
distinctio sit ista. qd scia potest distingui uel
secundum unitatem speciei specialissime. uel
generis inter mediū et propinqui uel ēē generis
remoti. sicut dictum fuit in questione prece
denti.

¶ Quantum ad secundum prima
cō sit ista. de ente per accis p^o accipiendo
de quo proprie non potest esse scia per se una
unitate speciei. hanc conclusionem ostendo
sic. unius scibilis isto modo est una per se cū
sed talis entis per accidens non potest ēē una
causa per se ergo 7c. probatio mino. is. qz
cum totum illud non sit aliquod unum ens.
non poterit esse per se causa alicuius unius pa
ssionis et ideo de tali nihil demonstrat nisi p
alterum conceptum quem includit. 7 io illi
conceptui per se inest tale demonstratum. nō
autem toti cōposito nisi per accidens. ergo
scia una specie que est conclusionis demonstra
re non est per se nisi de altero conceptu in ta
li ente cōpleto.

¶ Secunda conclusio sit ista.
de ente per accidens primo modo. acci
piendo de quo. n. pprie sed cōir. nō pōt esse
scia una unitate spei p se. hoc apparet sili rō
ne. qz de tali non pōt accipi ppriu mediū
ad ipm demrāndū nisi p cōceptū alterius. et
ita non scit nisi per accis. ¶ Tertia cōclu
sio sit ista. qz de ente p accis p^o. accipien
do de quo pprie. potest esse scientia una mi
tate generis propinqui uel remoti. hanc osten
do sic. unius intelligibilis plures passionē
continentis potest esse scia una unitate gene
ris propinqui uel remoti. sed ens per accidens

primus est huiusmodi 9° 7° probatio minoris nā
tale ens est aliquo modo unū intelligibile .s. uico
actu intelligendi q est p se eius ut obiecti licet
nō sit p se unius . nō . n. est i possibile hoīem
albū unico actu intelligēdi concipi sicut hoīes
et albū . non tamē ita simplici 7 p se uno actu
concupiendi concipitur hō albus sicut homo
tali ergo enti natus ē correspondere habitus
p se ex talibus actibus generatus . 13 ille habi
tus non sit ita unus sicut ille qui est alterius
partis tantū . tale quidem totū potest multas
passiones includere quas simul neutra pars p
se includit . licet nullā includat nisi rōe alteri
us partis ut dictū ē supra . 9° hitus ppius
isti istius totius uirtualiter inclinat ad omnes
istas passiones sciēdas de illo toto . quare
omnes iste sciē uirtualiter continent in habitu
qui ē p se correspondens enti p accēs . et ita
habent unitatem in genere primo : licet nō
tātam sicut illi qui includuntur in habitu cor
respondente uni conceptui quidditatio .

¶ Dices q linea uisualis non est intelligibi
lis aliquo uno actu sed diuersis . et quibus di
uersi habitus reliquunt alter linee alter uisua
litate . quorum uterque uirtualiter inclinat ad
speculandū illa de suo ppro obiecto . que in
illo obiecto uirtualiter includunt ut sic sicut
nec una sciā ē de toto nisi per accēs . sic nec
unus habitus uirtualiter includit illas sciās
que sunt de una pte 7 alia . ¶ Contra q
si sic dicat non uideo qualis unitas possit as
signari sciē subalterne . ut musice uel ppecti
ue nisi unitas aggregationis . quod uidetur i
conueniens et potest cauēri si uia supra posi
ta de sciā una genere teneatur

¶ Ad primū in oppositum dicendū q ens
p accēs potest uno modo accipi p conceptu
quem per se importat hoc qd est ens p accēs
alio modo pro illa re substracta cui inest et o
qua denominatiue predicat . secūdo modo
accipiendo intelligendū est dictum 12 . non
primo modo . argumentū aut non pcedit ni
si primo modo accipiendo exemplū a simili q
si ostendatur q de infinito et de uacuo non
est sciā . hoc non intelligit de conceptu ipor
tato . nam de infinito 7 de uacuo multa de
monstrat 12 . tertio et quarto phisi . sed in
telligi potest de illo substrato quod intelligit
denominari a tali conceptu . ¶ Ad secū

dum . patet ex solutione qōnis quō de ente p
accēs primo modo potest ē sciā eo mō quo
ibi expositū est . 7 aliter nequaquā . auctori
tates 12 . ad propositū faciūt nam intelligit
secundū primū 7 secundā conclusionē .

¶ Tum possit ē sciā de ente
p accidens scōo modo dicto
uicē 9° sic . nam de quocū
que pōt ē dmonstratio 7 sciā

q demonstratio facit sciē . ex primo posse .
sed de ente p accēs secundo mō demonstrat
12 . hic aliqua sicut patet ergo et cetera .

¶ Preterea . qd habet causam determinatā
pōt p illam sciā . sed ens per accēs . secūdo
modo ē huiusmodi 9° 7° . probatio minoris .
q scōm phūm hic in hā tale ens per accēs
puenit a causa naturali que est ut in pluribus
7 non a causa que ē ad utriūlibet . sed causa
naturalis ē determinata . cū proucat ex necē
tate . et per hoc distinguit a uolūate . ergo
ens per accēs habet causam determinatam .

¶ Preterea quicquid euenit a causa inuari
bili ē necariū . 7 per consequēs scibile . 13 ens
per accēs ē huiusmodi 9° 7° . maior probatur
q non uicē . effcūs qnqz euenire 7 qnqz nō .
nisi q causa qnqz se habet sic uel aliter ad ip
sū . qd non uicē . posse ē sine mutabilitate
cause . si 9° causa sit imutabilis . 7 effectus
erit imutabilis 7 necariū . 7 per consequēs
scibile . probatio minoris . q a primo ente p
uenit quilibet effcūs positū . 7 per consequēs
ens per accēs 13 respectu eius non sit ens per
accēs . primū aut ē ē imutabile . et octauo
phisi . ¶ Contra 12 . hic in littera .

In ista qōne primo pmittam aliquas distine
tiones . Scōo oīdam aliquas conclusiones .

¶ Quantum ad primū supponēdo tres di
stinctiones positas in pcedēti qōne . Sit ista
quarta distinctio . sciā pōt dupliciter accipi .
uno modo p habitu conclusionis . p ut scilicet
ē notitia habita per causam necessariam . alio
modo accipit p quacūque determinata no
mina per causam per se 13 non necariam .

¶ Quinta distinctio sit ista . qd aliquid pōt
sciā dupliciter uel absolute uel reduplicatiue

¶ Quantum ad secundū sit ista prima
conclusio . de ente p accēs secūdo accepto :

scilicet reduplicatiue .i. inquantu ens per de
ciden. non pot esse scia hoc apparet p roem
Hic. qz o illud de quo e scia est semp uel ut
frequenter . sed ens per accns inquatu p acc
dens non e huiusmodi g^o 7° . maior pz qd
ens p accns secundo mo dicit in copatione
ad aliam cam preter cuius intentionem eue
nit qns . non tn semper nec frequenter et io
ut sic tale ens p accns non e scibile .

¶ Secunda conclusio sit ista de ente p acci
dens scdo mo non reduplicatiue sumpto sed
absolute . pot esse scia . hanc ostendo sic . omne
illud qd hz cam determinatam a qua tuenit
semp uel frequenter . e scibile p illam causa
sed ens p accns scdo mo non inquantu ens p
accns . sed absolute sumptu e huiusmodi g^o
7° . pbatio mi . Is enim ex copatione solis ad
sodiacu non possit scia qd pluit sub cane . qz
sic non hetur ca pluuie . tn ex copatione al
terius planete ad solem uel ad alium planetu
uel ad stellas fixas in respectu lune sic eleua
te uel copatione multoz simul . pnt sciri hec
que sunt concurrentia et sunt ce pluuie ut plu
rius . et sic generaliter in aliis . nullu eni est
ens p accns respectu alicuius qd non sit p se
effectus respectu alicuius alterius uel aliorum
concurrentium . ¶ Ad primu in oppositu
mum fuit in preceden .i. qone . distinguendo
de ente p accns . secundu qd potest accipi ut
p conceptu quem iporat hoc qd e ens p acci
dens . uel pro re substrata de qua ille concep
tus tenoiatiue predicat . secundo mo no e
scia de ente p accns inquantu p accns sed po
test esse primo mo de ente p accns ergo scdo
mo qd e ens casuale 7 fortuitu . si aliquid hic
remoueat ab Hic . p roem casualis sciet de
illo conceptu iporato . ¶ Ad secundum
dico qz mi . est falsa . ad probationem dicen
dum qz licet tale ens pueniat a ca naturali
tn qz tuenit preter eius intentione . io talis
ca non est determinata nec ut in pluribus re
spectu talis effectus . licet sit determinata ut
frequenter respectu effectus ppris qui tēp
¶ Ad tertiu dicendu qz ma e uera de ca p
rima . mi e uera de ca remota . io argumen
tum non concludit qz equiuocet . ¶ Sed
contra qz ma . est uera de ca remota qd pbo
sic . na si prima ca neco causat mediante .a .
neco mouet ipm . a . 7 . a . neco motum neco

mouet . b . 7 sic usque ad proxima causa cum
posterior nuqua moueat nisi mota a priori Si
ergo sola prima ca concedatur mouens neco .
sequitur qz oes neco mouebunt et sic stabit
argumentum . ¶ Aliter ergo dicendum qz
ma . est falsa ad pbationem dico . qz causa
uoluntaria sine sui mutatione pot aliter se be
re ad effectum per solam mutationem alteri
a quo effectus dependet . ita qz solum ex p
te effectus sit mutatio . agens aut uoluntari
um per uoluntatem antiquam . est causa effe
ctus noui . exemplum . si uolo nunc me sece
re ens . tali uoluntate existente uniuersi . se
redo ens . ita qz e effectus nouus a uolunta
te antiqua non mutata . sic dicendum e .o . pri
mo ente . qz ipsum uoluntate antequa ex
eterna . uult quicquid uult . ita qz ab eius
uoluntate in mutabili eueniunt effectus noui
quotidie Hic . ad oppositum intellexit secundu
primam conclusionem .

¶ Tum ens uerum uideat se
pari a consideratioe metha
uitetur qz non . na metha .
e prima scia 7 collima . ergo
maxime uidet esse ens primum obiectu sci
bile 7 intelligibile . sed primum obiectum sci
bile 7 intelligibile uidetur esse uerum . g^o 7° .
mi . pz . qz non uidetur aliquid posse poni ni
si uerum qd conueniat oibus intelligibilibus si
sit distinctum obiectum contra obiecta alia
potentiaru . ¶ Confirmatur . qz secundo
huius uidetur qz uocari phi . ueritatis sciam
recte se habet 7 loquitur ibi de metha . g^o ipse
erit de uero . ¶ Preterea . uniuersum si
cut se hz qd esse sic se habet ad ueritatem ex
scdo huius g^o ueru conueniunt cu ante . sed
metha . e de ente . g^o et de uero . ¶ Pre
terea si uerum excluditur a consideratione
metha . hoc non e ut uidetur nisi qz uidet ali
quid omnium . sed hoc e falsum . na que
diminuunt de pcone entis non attribuunt
primo enti . ut pz de cito 7 finito 7 huiusmo
di sed uerum attribuitur deo in summo uoce
dicatur scdo huius qz principia sempiterna
neco est semp esse uerissima . g^o ueru non ex
cludi a consideratione metha .

¶ Contra phis hic in hui . In ista questioe
1171

primo tractato opinionē suā. scōdo rēcto
 aliter ad qōem ¶ Quantū ad primū est
 una opinio que ponit duo primū est q̄ uerū
 ē primū obiectū intellectus qd̄ pbat sic ob
 iectū pōne p̄p̄iū ueteris et pōnāz cuius est
 obiectū, sed uerū est huiusmodi respectu intel
 lectus. g^o uerū ē obiectū primū intellectus
 ma. p̄ q̄ obiectū appetitus ut bonū determi
 nat ens ad appetitū g^o a simili uirē i aliis
 potētis puta de intellectu q̄ obiectū intelle
 ctus determinat ens ad intellectū. minor de
 claratur q̄ sup̄ ens non uirētur aliud determi
 nans ipm̄ ad intellectū nisi uerū q̄ ens ut ens
 de se ē indifferens ad sensibile et intelligibile.
 ¶ Secundū dictū ē q̄ ens uerū non est de
 consideratione metha. qd̄ pbat ex uno di
 cto sic. nullū distrabēs et diminutū ē de cō
 sideratione metha. cū metha sit maxima sci
 entia. sed ens uerū ē huiusmodi. g^o 7^c. p
 batio minoris. q̄ cū intellectus tenet in ob
 iectū inquantū in intellectu ē. sequitur q̄ ue
 rū cū sit obiectū intellectus dicet rōem entis
 in intellectu. et iō rōem entis diminutū et dis
 tractū. nā esse in intellectu diminutū ab ente et
 abstrahit. ¶ Contra primū dictū arguit
 sic. primū obiectū pōne scōm suā rōem forā
 lem ē prius simpliciter ipa pōna uel saltē actu
 pōne. sed uerū cū secundū te dicat rōem en
 tis in intellectu. non ē naturaliter prius ipso ac
 tu. nam non contingit cognoscere seu intelli
 gere rōem entis in intellectu ut cogniti. nisi i
 telligendo actū intelligenti p̄ quē sic ē in intel
 lectu. g^o ens uerū scōm te non ē primū ob
 iectū intellectus. ¶ Preterea. illud non ē
 primū obiectū intellectus qd̄ non intelligitur ac
 tu directo sed reflexo tantum. sed uerū secū
 dū te ē huiusmodi g^o 7^c maior p̄ q̄ actus
 directus p̄cedit naturaliter actum reflexum.
 cū g^o in quolibet actu inueniat formalis ratio
 obiecti. impossibile ē illud qd̄ cognoscitur tantū
 actu reflexo esse primū obiectū pōne. mi. p̄ q̄
 q̄ scōm te uerū intelligitur sicut rō intelligibi
 lis que h̄z intelligi postquā obiectū puta lapis
 fuerit intellectus reflectendo supra rationem
 obiecti. ¶ Preterea etiā dicit contra secū
 dum. impossibile ē obiectū h̄us excedere ob
 iectū pōne cuius est h̄us. sed obem metha
 ē ens g^o cum rō entis sit prior rōe ueri impos
 sibile est q̄ uerū sit primum obiectum intellectus

6
 alioquin aliquis esset subem metha. qd̄ non
 h̄z rōem intelligibilis inquantū tale. ¶ Pre
 terea illud qd̄ scōm p̄p̄iam rōem pōt intelli
 gi non inquantū includit aliud ita est p̄ se in
 telligibile sicut illud aliud. et p̄ d̄ns eque e
 rit primū obiectū intellectus. sed bonū i qua
 tū distinguit d̄ uerū et ut n̄ includit eius rō
 nem. ita ē p̄ se intelligibile scōm suam p̄p̄iā
 rōem. sicut econuerso uerū inquantū non in
 cludit bonū. g^o bonum eque erit primū obie
 ctū intellectus sicut uerū. qd̄ ē contra te et cō
 tra ueritatem. q̄ tunc unius pōne essent duo
 obiecta prima. p̄batio mī. tum q̄ intellectu
 dras boni inquantū bonum et uerū inquantum
 uerū cognoscit. et eque p̄fē ex utraqz pte g^o
 etiā cognoscit extrema cū hec dras non conue
 niat bono nisi scōm p̄p̄iā rōem et ut. differt
 a uero. tum q̄ si non intelligeret bonum nec
 aliquid aliud nisi ut includeret uerū. sequitur
 q̄ nec bonum. nec quiditas rei intelligeret. nī
 si p̄ per accēs. cum p̄ accēs includit uerū et
 ita intelligitur per accēs et non simpliciter. si
 cut conus non cognoscitur simpliciter si cog
 noscitur iquantū ueniens. ¶ Propter istas rō
 nes concedendū est q̄ primū obiectum intel
 lectus non pōt esse aliqd̄ nisi formaliter uel
 saltē realiter et essentialiter includat in quo
 cūque p̄ se intelligibili. sicut obiectū uisus nō
 est nisi q̄ essentialiter includit in quolibet p̄
 se uisibili. puta lux et color. cum aut unum
 quodque ens sit p̄ se intelligibile. et nihil po
 ssit i quocūqz ente sic includi nisi ens. sequi
 tur q̄ primum obiectum intellectus est ens.
 unde Auic. primo metha. capitulo quinto.
 dicit q̄ ens prima impressione imprimatur i al
 ma. oēs aut rōnes transcendentis que sunt
 passionis entis puta uerū. bonum. et cū sūt po
 steriora primo obiecto. et quilibet eorū ē eorū
 per se intelligibilis nec una habet magis rōem
 obiecti intellectus quam alia. Im p̄batio se
 cundi dicti patet ex im p̄batione primi. q̄
 ex eo sequitur quia supponit illud. Nec rō
 p̄ primo dicto cogit. nam sicut fuit dictū
 in primo libro potentiaz anime quodam sūt
 disperate. et talium sunt obiecta simpliciter
 diuersa. quedam sunt subordinate quemad
 modum se habent omnes potentie sensitue re
 spectu intellectus. et talium sunt similiter ob
 iecta subordinate. ut sicut potentia est sub

potentia seu obiectum sub obiecto. obiectus
 6° intellectus est cōsummum et abstractissimum
 et ista abstractio et cōitas est determinatio talis
 obiecti. nec 03° quod determinet per aliquod post
 erius ente. Supponit et rō ut credo unum
 falsum. s. quod bonū determinet obiectū appe
 titus quod sicut ens sub rōe entis est primū ob
 iectū intellectus. ita et uoluntatis de quo ali
 quod. ¶ Quantum ad secundū primo pmi
 tam aliquas distinctiones. secundo admodum
 aliquas conclusiones. ¶ De primo sit ista
 prima distinctio quod ueritas est duplex. quedā
 est in rebus quedā in intellectu. ¶ Secūda
 distinctio sit ista. quod ueritas in rebus sumi
 tur dupliciter. uno absolute secundū rem.
 alio modo per cōparationem ad intelligentē et cog
 noscentē. primo modo sumitur tripliciter. uno
 ut dicit absolute cōformitatem producti ad pro
 ducens. alio modo determinate ut dicit cōfor
 mitatem producti ad producat secundū imitati
 onem. tertio modo ut supra istam imitationem
 addit adaequationem. primus modus istorum
 trium h. uidetur esse cōis secūdo et tertio tñ si
 nomen imponatur ad significandū quocūque
 istorum trium secundum propriam rōem esset
 equiuocum. ¶ Secundus modus in
 uenitur in creatura que imitatur exemplar diu
 nū uel creatū a quo prouocatur cui assimilatur
 aliquo modo. ¶ Tertius inuenitur in filio dei qui
 est ueritas in qua est summa similitudo ad pri
 mū producat secundum August. hec est con
 formitas cū adaequatione. ¶ Secūdo autē modo
 principali. s. ut est ueritas in rebus per cōparatio
 nem ad intellectum dicitur res uera tripliciter
 uno modo inquantū est de se manifestus
 sui cuiusque intellectui potenti manifestatio
 nem cognoscere. alio modo quod est assimilatiua i
 ntellectus. sibi assimilabilis. puta mediante
 actu uel aliquis specie. qualis non est nisi in
 intellectus creatus. alio modo quod facta manifestatōe
 et assimilatione. res est intellectu sicut cog
 nitū in cognoscente. ¶ Et est sciendū quod
 iste secundus terminus distinguitur a primo.
 quod hitudo ad prouocentē et ad intelligentē alia
 et alia est. licet quique idem sit intelligens et
 producat. pñt ei separari. nam si per impossibile
 deus esset producat alius consimilis et eq
 lis secundū imitationem et non esset intelligē
 esset primus modus tripliciter sine secūdo

similiter e contrario si esset alius deus intelligens
 creaturas et non producat quod est distingui
 tur ptes utriusque termini in se per intuitum.
 ¶ Tertia distinctio sit ista quod ueritas in
 intellectu est duplex secundū eius duplicem
 operationem. quare utraque ueritas intellectus
 cōformari obiecto ut mensurata mensura.
 et quāto huiusmodi de ad aliquod una ueritas
 dicitur cōpleta. alia cōpleta est autē inter il
 las ueritates oratio. una. quia ueritati inco
 plete non opponit falsitas. s. ignorantia tā
 tum. et sic intelligitur illud tertū de aia quod i
 ntellectus circa quod quid est semper est ueritas
 sicut sensus circa propriū obiectū. et intelligē
 dū est pñtē circa conceptū simpliciter simpliciter
 quod circa conceptū nō simpliciter simpliciter h. nō possit
 et forālē flūa tñ pñt esse uirtualitē flūa ap
 pñtēdo aliquid sub determinatōe sibi non
 cōueniente. unde quinto huius capitulo de
 falso dicitur quod est aliqua rō in se falsa. nō
 solū de aliquo falso. et tñ ista rō in se falsa est
 intelligibilis simplici apprehensione. h. ipsa
 non exprimit aliqd quid nisi forte quid nōis
 secundū aut ueritati. s. cōplete opponitur ig
 norantia priuatiue et falsitas contrarie quā. s.
 ununtur que in re non sūt unita. ¶ Secūda
 brā est in modo essendi ueritatis in hac ope
 ratione et illa. h. ei in utraque operatione intellectu
 sit proprie ueritas. prima tñ non est ibi obiec
 tiue sed formaliter. secundus autem est ibi
 formaliter et obiectiue. neutro ei est i intel
 lectu obiectiue nisi reflectēte se super actū. sū
 compando illū ad obiectū. que reflectio. s.
 in cognoscendo quod actus talis est similis uel
 dissimilis obiecto. non ē nisi in cōparatione et
 dicitur. ¶ Ad cuius maiore euidētiā est
 notandū quod ueritas in cōpleta est hitudo cōfor
 mitatis et similitudinis actus simplicis ad obie
 ctum simplex intelligibile. ueritas autē cōpleta
 ad obiectū cōplectū. ueritas prima subiectiue
 et formaliter ē i actu simplici. secundus uero in
 actu cōpleto que i cōpō et uō neutra autē ē i
 intellectu obiectiue nisi i intellectu se reflectēte sup
 actū suū et cōparante ipsū ad obiectū uel sit sibi
 similis et cōformis uel nō. et tñ cognoscit istā
 cōformitatem et similitudinē que est formali
 ter ipsa ueritas. hec autē reflectio et compatio
 non ē sine cōpōe et dicitur. quare sequitur quod
 i sola operatione cōpleta est ueritas obiectiue
 huius

¶ Dubium tñ ē utp̄ hec ueritas ⁊ illa sit rela-
tio realis uel rōis. De ueritate incōpleta di-
cendū q̄ cū sit de tertio modo relationum
q̄ sit realis expte opationis. ⁊ opatio ista
essentialiter dependet ex obiecto ut mensura
tū ad mensurā. sed ē rōis expte obiecti. tñ
q̄ obiectū ut sic h̄ esse diminitū nā esse cog-
nitū dīstrahit ab ente. tñ q̄ obiectū ē men-
sura quare non dependet essentialiter ab opa-
tione mensurata. **¶** De ueritate cōpleta
dicendū ē eodē mō si ip̄a sit illa cōformitas
opationis ad obiectū ut p̄dictū ē. si aut ut
quidā dicunt ueritas cōpleta sit conformitas
inter ptes obiecti puta inter p̄dicatū ⁊ subiec-
tū tunc utrūq̄ erit relatio rōis. q̄ extrema
ut sic sunt entia rōis sup̄ quorū hitudine fun-
datur ista conformitas que ē ueritas forma-
liter. **¶** Si aut uetur utraque opio. rñdē
dū ē sicut p̄ ex p̄dictis. **¶** De secūdo p̄
cipali sit ista prima conclusio. ueritas i intel-
lectu scōm opationē cōpleta nō ē de cōsidera-
tione metha. ratō huius ē q̄ talis ueritas uel
ē relatio realis uel solū rōis scōm duas opio-
nes. si ē realis p̄tinet ad cōsiderationem li-
bri de aīa. ubi agitur de p̄dictis aīe. ex natu-
ra ei actus intellectus cognoscitur quō est fū-
damentum talis relationis. Si ē relatio rōis
scōm aliā opioem tunc p̄tinet ad cōsiderati-
onem logici. cuius ē cōsiderare uerū ⁊ falsū
possibile ⁊ impossibile. ⁊ oēs alios modos com-
positiōis. similiter dicendū ē de ueritate incō-
pleta intellectus. **¶** Secunda conclusio
sit ista ueritas in rebus primo modo sūpta.
• s. p̄ cōpationē ad p̄uocentē. p̄tinet ad cō-
siderationē metha. hanc oīdo sic. illud rea-
le uerū qd non contrahit ens ad quantū nec
ad motū. p̄tinet ad cōsiderationē metha.
h̄ uerū reale dictū isto ē huiusmodi. g. ⁊ ē
p̄batio minoris. q̄ ut p̄ ex p̄dictis tale ue-
rū inuenitur in diuinis ubi nec est motus nec
quantitas. **¶** Tercia conclusio sit ista
uerū reale sūptum p̄ cōpationem ad cogno-
scentem primo illoz triū p̄tinet ad cōsidera-
tione metha. p̄batio huius ē. nam tale ue-
rū conuertitur cū ente g. p̄tinet ad metha
sicut ⁊ ens cū quo conuertitur. aīa p̄. quia
oē ens quantū ē de se ē manifestiū sui cuius
que intellectui potenti cognoscere ipm.
¶ Quarta conclusio sit ista. uerū reale sūp

tū per cōpationē ad cognoscentē scōd ⁊ ter-
tio modo illoz triū. non p̄tinet ad cōsidera-
tionē metha. rō p̄ secundo mō ē. q̄ tale
uerū non conuertitur cū ente p̄ nā contrahi-
tur ad actum determinatum ut patet ergo
non p̄tinet ad metha. qui determinat de en-
te. **¶** Rō p̄ tertio mō ē q̄ tale ens ē ue-
rū diminitū ⁊ contractū ad ens logicum
unde oēs scōe intentiones de tali ente p̄di-
cantur ⁊ ideo p̄prie ut sic excluditur a me-
tha. conuertitur tñ cum ente aliquo ut metha.
logicus cōsiderat oīs aliquat. ē ut metha.
sed modus cōsiderationis ē alius. s. p̄ quō
reale et p̄ intentionem scōam. sicut etiam ē
conuertibilitas entis simpliciter ⁊ diminitū
q̄ neutrum aliter excedit in cōitate. nā q̄quid
ē simpliciter ens pōt esse ens diminitū. qua-
tenus oē ens pōt esse cognitū aut intellectum.
¶ Ad argumenta in oppositū h̄ primum
supponit falsum in minori ut p̄ ex primo ar-
ticulo pōt tñ responderi ad oīs simul qd nul-
lum ē contra dicta. arguitur ei de uero reali
modo p̄posito. dictū aut p̄bi p̄esse exclu-
dit a cōsideratione metha. uerum i intelle-
ctu cōpleto. qd ē incōpōe ⁊ diuisione sicut
expresse patet in lra eius. **¶** Contra a quo
non excluditur cōsideratio cāe nec effectus
scō illa ueritas in intellectu ē effectus entita-
tis realis. iuxta illud in p̄dicamentis in eo q̄
res ē uel non ē dicitur oratio uera ut falsa.
¶ Respondeo ma. ē uera de cā totali nō sic
ē in p̄posito. nam ueritas triplex exclusi-
oio a methaphi. dependet ab intellectu. ita q̄
res ex se non est insufficiens cū alicuius istarum
h̄ ad illam requiratur ut probat auctoritas
allegata. ita q̄ si in eo non dicit causā p̄e-
sistentem ueritatis in intellectu. sed requiritur
intellectus cōponens p̄dicatū cū subiecto.

Explicit septus liber

3R^{us} Septimum
librū querit Ctrum
inherentia sit de esse
accidentis. videtur
q^{od} nō nā essetia passi
onis p^{ro}gnoscat de
m^ostratiōe cū sit medi
um in dem^ostratiōe ut dicitur scōdo post. sed i
herentia eius non p^{ro}gnoscat sed conclusi
tur in dem^ostratiōe. ergo inherētia non ē de
essetia passionis. ¶ Preterea si sic. ergo
dicendo acc^ons inherētis puta albedo inherēs
ēset nugatio. q^{ui} nō ē falsū g^o 7 a^ois. probatō
d^one q^{ui} addere aliquid ei de cuius essetia est
est nugatio. ¶ Contra q^{ui} si non. g^o ihe
rentia illa d^ons ab acc^onte uel esset sub^onta uel
acc^ons. non sub^onta p^oz. nec acc^ons ut uidetur
q^{ui} tunc inhereret 7 sic eius esset aliqua iheren
tia d^ons. 7 sic i infinitū. ¶ Confirmat^{ur} quia
scōm boeciū acc^ons esse est inesse. In ista q^{ui}
ne primo p^{ro}mittā aliq^{ui} distinctiones. scōdo
o^{mn}ia aliq^{ui} conclusiones. ¶ Quantū ad
primū sit ista prima distinctio q^{ui} cū hoc no
men acc^ons sit nomen concretū. p^ot^{est} duplici
ter sumi 7 sicut quodlibet nomen concretum
uno^o p^{er} se significato no^{is} qui ē cōcept^{us}
quē acc^ons naturaliter ip^{ro}nat q^{ui} ē ipsa acc^ons
licet siue ipsa acc^ons q^{ui} uidetur sinonimū
cū hoc q^{ui} dicit^{ur} inherētia. alio^o p^ot^{est} sumi
p^{er} illo substrato q^{ui} d^onsiat hoc concretū ac
c^ons. q^{ui} ē aliquod ens decem p^oicamēto
rū siue sit absolutū siue respectiū. puta q^{ui}
titas uel q^{ui}litas uel relatio 7c. ¶ Secunda
distinctio sit ista q^{ui} inherētia ē duplex. s. actu
alis 7 aptitudinalis. actualis est ipsa unio ac
c^ons et p^{ro}ns in ipso subcō ex^ote ut quidaz
actus 7 p^{ro}ns cū p^onsali perfectibili Inherētia
aut aptitudinalis ē ipsa dependētia siue essen
tialis ordo acc^ons scōm suā quēritatē ad sub
iectū scōm quā quiditatem. d^ont aut^{em} hec in
herentia 7 illa. nā que est actualis circūscribi
tur a dem^ostratiōe: dem^ostratiō ei abstrahit^{ur} ab
ex^ontia 7 o^{mn}ibus rem inquantū ex^ontit. aliogn
non esset necēriū. scōa aut^{em} inherētia. s. ap
titudinalis que est passionis ad subcōm dem^ostrā
tur ex quo p^oz q^{ui} illa scōa est alia prima.

nā ista prima est ex^ontia uel conditio p^{ro}prie ex
istentie. unde prima non semper inest acc^onti
scōa uero semper inest siue subcō ex^ontē siue nō
ex^ontē. ¶ Tertia distinctio sit ista. quod
aliud ē aliquid esse de essetia alicuius puta. a
7 esse essentialiter uel realiter idem ipsi. a p^{ro}
mū q^{ui} infert secundum scōd non econuerso q^{ui}
de essetia p^{ro}scise ē illud q^{ui} includitur i cōcep
tu quiditatio a. 7 iō ponit^{ur} in ratione eius
quiditatio non ut additū. sicut aial est de es
setia hoīs. p^ot^{est} aut^{em} aliquid esse idem realit^{er}
7 essentialiter alicui licet sit extra eius concep
tū formalem 7 quiditatiū. puta unitas et
ueritas 7c. que sunt passionēs entis. hec ei
sunt extra conceptū formalem entis. 7 nō nō
dicunt aliam rem ab ente ut p^{ro}batū fuit q^{ui}to
huius. prima est idem^ontitas formalis. scōa
est idem^ontitas realis 7 essentialis. ¶ Quan
tū ad scōm sit ista prima conclusio. neutra
inherentia est de essetia acc^ons scōdo sūp
ti s. accipiendo acc^ons p^{er} eo q^{ui} hoc nomine
denoiat^{ur}. 7 hoc siue sit acc^ons absolutū siue
respectiū. hanc o^{mn}do p^o quantū ad primaz
p^{ro}tem spāliter sic. nullus respectus ē de essen
tia absoluti. sed utraq^{ue} inherētia est forma
liter respectus g^o 7c ma^o p^oz q^{ui} aliter oīs eēt
formaliter ad aliquid. q^{ui} tanquā inconueniēs
concludit p^{ro}bus quarto huius contra opponen
tes de ueritate apparentiū. ¶ Preterea q^{ui}
tum ad secundam p^{ro}tem arguitur sic. q^{ui} fun
damentū respectiū est aliquo preter relati
uū. q^{ui} nihil fundat se ipm. unde secundū
August. li. de tri. omne q^{ui} relatiue dicit^{ur} est
aliquid p^{ro}ter relationem. g^o inherētis non
est de essetia acc^ons scōdo modo sumpti i
quo fundatur. ¶ Preterea q^{ui} si sic g^o q^{ui}ntitas
q^{ui}litas 7 relatio 7 si de aliis non erunt gene
ralissima consequēs est falsū g^o 7 a^ois p^{ro}batō
d^one q^{ui} inherētia uidet^{ur} esse eiusdem rationis
in quantitate qualitatē 7 aliis acc^onsibus.
g^o si ē de esse utriusq^{ue} p^ot^{est} ab utroq^{ue} abstrahi
p^{ro}cept^{us} cōis dictus in q^{ui} de eis inferior q^{ui} ē
conceptu entis 7 superior eis. oīs talis ē cō
ceptus generis 7 ita quantitas 7 qualitas 7c.
non erunt generalissima. q^{ui} haberēt aliquo
supra se ueniens genus. prima ratio probat
p^{er} acc^ons absolute due alie p^{ro} utroq^{ue}.
¶ Secunda conclusio sit ista inherētia sec
undū. s. aptitudinalis est idem realiter uel
ll^o ill

essentialiter accidenti secundo modo sumpto
siue sit absolutum siue respectum. hanc ostendit
sic. qd nulla aptitudo naturalis aliquis
distinguitur realiter ab illo ente cuius est ap-
titudo sed inherens aptitudinalis est quedam
aptitudo naturalis talis accidentis 9° 7^c

Preterea passiones entis dicte de inferioribus
non dicunt aliud realiter ab ente in eis sed
esse in se ens 7 sic esse inherens sunt quedam pas-
siones entis dicte de inferioribus. scilicet de substan-
tia 7 accidente 9° nec esse in se ens dicit aliud
a substantia nec esse inherens aliud ab acciden-
te probatur minor qd esse in se 7 esse inherens p
eodem accipio sicut esse prius 7 posterius pri-
us aut 7 posterius dicitur ens ut passiones

Tertia conclusio sit ista. inherens actu-
alis non est item realiter accidenti secundo sup-
to qd est absolutum nec p consequens est de en-
tis eius. hanc ostendo sic. impossibile est quod
item realiter maneat 7 corrumpatur. alias esset
7 non esset simul qd est oppositum primo prin-
cipio. sed manente 7 exstante accipiente absoluto
non manet inherens actualis. ergo 7 cetera
minor p3 in sacramento eucharistie. ubi acci-
dencia separata erunt sine inherencia actuali. ali-
as si illa maneret. maneret substantia panis. qd
est falsum. **S**ecundo contra istam conclusionem
specialiter instatur multipliciter. primo sic illud
quo accidens est formaliter ens est sibi realiter idem
sed accidens est formaliter ens p inherencia ad
subiectum. 9° talis inherencia est sibi idem reali-
ter 7 essentialiter. probatio minoris qd hic in li-
tera dicitur. Qd accidentia sunt entia in eo qd
sunt taliter entis 9° formalis ratio entitatis in
accidente est inherere realiter enti. id est subiecto

Confirmatur qd quarto huius dicitur. Qd
ens dicitur de substantia 7 accidente. sicut
sanum de sanitate in aiali 7 in urina. sed nihil
formaliter dicit sanum de urina nisi habitudinem
ad aialsanum 9° nec ens dictum de accipiente dicit
aliquid nisi habitudinem ad substantiam. 9° accipiens
non erit ens formaliter nisi p inherentiam
ad substantiam. **P**reterea si inherencia non
est de essentia accidentis sed aliud 7 inherere est ipi
accidenti qd accidens dicitur inherens formaliter
queritur 9° de ista inherencia scda qua prius inhe-
rentia inheret accidenti. ut ipsa est eadem ipi ac-
cidenti uel prime inherentie. aut est aliud. Si est
eodem pari ratione standum fuit in p^o. si est aliud

est processus infinitus. **P**reterea respectus
accidentis ad subiectum non est minus idem accipiens qd
respectus creature ad deum est idem creature. sed ille
est idem creature p ut nunc suppono 9° respectus
accidentis ad substantiam qui est inherens
est idem realiter accidenti. maior p3 qd creatura
non diffinitur p ipsam essentiam d. u. n. ad deum
in sua ratione. qd tunc nihil haberet diffinitio-
nem in suo genere cum deus sit e. tra genus.
accidens tamen ppter suum respectum ad sub-
iectum necesse diffinitur p subiectum. ut dicitur infra
in hoc eodem septimo. 9° ille respectus acci-
dentis ad substantiam non minus est item sibi
quam respectus creature ad deum. **P**reterea
si iste respectus accipiens ad substantiam est aliud ab
accidente. 9° erit posterior accidente. conse-
quens est falsum. 9° 7 antecedens consequentia
p3. qd respectus est posterior fundam. falsitas
consequentis probatur. tum qd accidens non
requirit subiectum nisi ppter istum respectum. que-
ritur ad ipsum sed si ille respectus est posterior.
potest accidens manere illo respectu circumscrip-
to. 7 per consequens potest non dependere ad
subiectum qd est falsum. tum qd si accidens est prius
illo respectu 9° potest complete concipi sine illo re-
spectu. 7 p consequens complete diffiniri si-
cut prius sine posteriori. sed non requiritur
subiectum nisi ppter respectum quem ad h3 ipsum 9°
diffiniri sine subiecto. qd est contra probum in
hoc septimo. **P**reterea si inherencia est ali-
ud 7 posterior accipiente saltem uidetur esse ppa
eius passio qd nihil uidetur immediatus inherere
accidenti quam habetudo ad subiectum. sed subiectum
p se esse sine propria passione includit contradi-
ctionem. 9° impossibile est accipiens esse sine ppa
inherencia 7 p prius non dicitur realiter. probatio
minor. qd alioquin nulla conclusio esset simpliciter
scibilis. qd quecumque conclusio probat pas-
sionem de subiecto. si autem prima ppa posset se-
parari a subiecto nulla talis conclusio esset simpliciter
necesse sed contingens. nec p prius scibilis. Ratio
tenendo duas conclusiones dnto qd neutra inhe-
rentia qua accipiens inheret subiecto est de essentia acci-
pientis puta albeis et h3 inherencia aptitudinalis sit
idem realiter accipienti tamen inherencia actualis distinguitur
realiter. **A**d primum dato maius. dico qd maius est
falsum. cum probatur p. h3. hic in lra dico qd p-
batio peccat ex equiuocatione huius uocabuli
in eo qd ei semper in eo qd est nota esse forma

illius quod praedicat, nam ut dicitur huiusmodi. ca. 6. d. scilicet quod uel in eo quod quatuor dicitur cum toties dicitur in eo quod scilicet quod ipse non ergo in eo quod potest esse nota cuius cuiusque esse illius praedicat et ideo cum substantia ut praedicatum est exponendo hanc sit aliqua causa accidentis licet non de essentia eius. ideo accidens est ens in eo quod est taliter ens id est talis cause et in tali ordine causandi nec tamen illa habitudo ad quacunque causam est formalis uel essentialis in causato. quia tunc nullum causatum est formaliter absolutum. ¶ Ad confirmationem de quanto huiusmodi dicitur quod si aut iam dictum fuit ibidem quod illud simile non currit super quatuor pedes. dicitur enim est quod in exemplis est considerare simile et dissimile nam quod in omnibus est simile idem utique est et non exempli. ut ait D. mascenius. 6. simile in proposito quod sicut est ordo essentialis urinae ad animal in eo quod sanum. ita est habitudo essentialis inter subiectum et accidens in habendo entitatem sed est dissimile quia ille ordo essentialis ad subiectum non est esse de essentia accidentis. sicut ratio signi est essentialiter sanum ut dicitur de urina. in urina enim non est aliqua forma absoluta a qua dicatur sanum. in accidente autem est aliquid absolute propter quod formaliter dicitur ens. licet super illud absolutum fundetur ordo ad aliud. scilicet subiectum. ¶ Ad aliud concedo quod inherencia inheret accidenti puta alteri. alioquin albedo non esset formaliter inherens. et cum queris de illa secunda inherencia dico quod illa est realiter eadem prime. et ita est ibi status. quia illa relatio est eadem fundamento sine qua fundamentum esse includit. dicitur enim huiusmodi est illa inherencia inherencie quia dicitur est inherencia albedinis ad superficiem esse actu et aptitudine et non inherere actu et aptitudine. sed propter rationem oppositam nulla inherencia forme absolute est sibi eadem. quia non est simpliciter repugnancia forma absolute simpliciter esse et tamen non in esse. ¶ Ad aliud nego maius. et cum probatur per relationem creature ad deum. dico quod non est simile. cum arguitur de dione. dicendum quod identitas respectus ad fundamentum uel non identitas nec dependentia essentialis uel non essentialis non est ratio quod terminus talis respectus uel dependentie cadat in dione fundamenti dependentis quia tunc deus magis poneretur in dione cuiusque creature quam substantia

in definitione accidentis. sed est quod nulla forma potest habere conceptum perfectum quietatum. et quod dicitur nisi cointelligitur illud cuius est forma. definitio autem exprimit conceptum perfectum definiti. et ideo quacunque essentialia forme exprimerentur sine illo cuius est et quod dicitur eius indicaretur. non tamen esset conceptus perfectus quietatus intellectum. ideo nec definitio. sed creatum quod est in se quodam compositum subsistens si concipiatur in se in intellectu quiescat ibi non requirens aliud cointelligere. ¶ Ad aliud concedo quod ille respectus est posterior accidente et cum dicitur primo quod tunc accidens non necessario requirit terminum respectus. nego consequentiam bene enim potest aliquid dependere terminum respectus et tamen non dependere a respectu si respectus sit posterior eo et cum dicitur quod non requirit terminum nisi propter istum respectum. dico quod uerum est propter istum respectum ut consequentem necessario naturam fundamenti sed non tamen ut requisitum ad naturam fundamenti tanquam prius ipso. quod autem sic est propter aliud non oportet quod eodem ordine requiratur in quo terminus respectus. ¶ Cum dicitur secundo quod posset concipi sine illo respectu. et cetera. dicendum quod accidens potest utique intelligi quantum ad quodlibet quod per se prime includitur in conceptu formali accidentis. nihil omnino intelligendo de illo respectu. ¶ Sed dices ergo potest designari per sua essentialia. dico quod bene posset assignari aliqua ratio indicans totam essentialiam accidentis. sed illa non esset definitio. quia non esset expressius perfecti conceptus. intellectus enim habens illud conceptum semper dependeret ad aliquid aliud terminans dependentiam illius. et cum dicitur si respectus ille non necessario cointelligitur. ergo nec terminus respectus requiritur ad conceptum accidentis. nego consequentiam loquendo de conceptu quietate intellectum. ad illum enim requiritur cointelligentia terminum. non tamen respectus ad terminum talis respectus sine dependente. ¶ Ad aliud dicendum quod illa inherencia actualis non est per se passio accidentis. sed est accidens per accidens. et respectus etiam extrinsecus adueniens saltem cuiusque absoluto.

Et cum dicitur quod immediate inheret. dico quod est falsum imo si accens puta albedo habet aliquam propriam passionem. illa immediatius inheret sibi quam illa inheretia. illa enim passio sit a. a. necessario inest albedini siue coniuncte subiecto siue separte inheretia aut in? contingenter et non ex natura albedinis. sed a causa extrinseca. albedo enim non facit seipsam inherere sed ipsum agens albificans. ¶ Posset ad id quattu conclusio quod illa inheretia actualis est eadem realiter accenti relatio secundo sumpto. hanc ostendo sic illa relatio est eadem fundamento sine qua fundamentum esse includit contradictionem. sed inheretia actualis accidentis relati est huiusmodi ergo et cetera. probatio minoris quia respectus est realiter habitudo inter duo extrema. et ideo sicut tollere terminum ad quem ipius respectus est destruere respectum. ita tollere illud cuius est respectus est destruere respectum et rationem respectus et per omnes contradictionem est respectum non inherere quia ei respectus est respectus ideo requirit necessarium subiectum uel fundamentum cui actualiter inheret sic ad quodam. ¶ Ad primum in oppositum dicendum quod esto quod inheretia aptitudinalis sit eadem realiter uel essentialiter accenti iuxta secundam conclusionem tamen quia non est de essentia eius iuxta primam conclusionem alius et alius conceptus formalis et quod ratio sufficit ad per cognoscendum et concludendum. ¶ Ad secundum facit per primam conclusionem nam cum inheretia distinguitur ab accente ex natura rei non est nugatio dicendo accens inherens sicut nec dicendo ens unum et sic concedo quod inheretia non est de essentia accidentis. Aliter forte posset dici quod essentia passionis per cognoscitur quantum ad quid nominis sed temerum quantum ad quid rei. et ideo non obstat contra secundam conclusionem. ¶ Ad primum per preposita ratio est illic quod omnis natura inheretia illa dicitur ab accidente utique inheret non quidem alia inheretia sed eadem sibi realiter ita quod standum est in secundo. Ad aliud de hoc dico quod intelligit accens habet de natura sua quod sit saltem in aptitudine non tamen quod inheretia talis sit de conceptu eius intrinseco et formali.

¶ Item sit uerum quod substantia sit primum omnium accidentium tempore. uidetur quod non. nam eterno nihil est prius tempore; sed aliqua accidentia sunt et

na sicut motus et octavo philosophi ergo tali accidente non est substantia prior tempore.

¶ Preterea si sic ergo substantia precedit tempus tempore. omnis est falsum. quia esset tempus ante tempus infinitum. consequentia quia tempus est accens quoddam.

¶ Contra philosophum hic in littera. In ista questione primo excludam multiplicem opinionem. secundo dicam aliter ad questionem.

¶ Quantum ad primum est una opinio commenta. quarto huius cuius sententia stat in hoc quod si accens aduenit corpori postquam est corpus ut accens separabile. tunc est prius tempore omni tali accidente adueniente. si uero non est accens adueniens sed inseparabile et semper simul cum eo. tunc substantia composita non precedit accens tempore. sed preceditur a materia substantie compositae.

¶ Sed contra hoc arguitur. tum quia hec opinio non est ad mentem philosophi. tum quia in se est falsa. ex prima uia arguitur. nam philosophus supra eodem libro probat quod substantia est primum ens. et qualiter sit primum ens puta tempore; sed primum non est uerum de materia. probat enim substantiam esse primam quia predicatur simpliciter in quod et quia alia sunt entia quia sunt realiter entis. sed neutrum est uerum de materia. primum non quia nono metha. dicitur quod materia predicatur denominatiue de materiato et non in quod. secundum etiam non est uerum de materia. nam accidentia non dicuntur entia quia materie. quia non sunt in materia ut in subiecto saltem accidentis perfecta. quod ergo dicitur de accidentibus inseparabilibus quod scilicet materia precedit ea non est de intentione philosophi. ¶ Preterea de eodem probat philosophus primitate temporis et cognitionis et rationis. sed materia non precedit cognitionem quia est scibile per analogiam ad formam ex primo philosophi. et quia actus est prior cognitione quam potentia ex ipso metha. materia autem est in potentia respectu accidentis scilicet nec precedit cognitionem quia subiecta disposita cadit in ditione accidentis et non materia. nam septio metha. dicitur quod accidentia copulata habent dictionem per proprium subiectum. Ex secunda uia arguitur sic. si materia precedit accidentem tempore aut hoc est uerum de materia secundum se aut non est sub aliqua forma. non primo quia ut sic non est sub tempore cum sit ingenerabilis et in

corruptibilis : et primo phisicis , nec secundo
quod ut sic est sub forma accidentalis . et sic non est
prior tempore quod ut est sub forma non est prior foris
aut ut est sub forma substantiali et tunc habetur pro
positum . quod substantia composita est prior .

Preterea si sic . sequitur quod sint accidentia
que non preicerentur ab aliqua substantia . scilicet acci
dentia propria corporum supercelestium . quod est con
tra philosophum . probatur ostendere . quod in celo uel est mate
ria uel non . si non ut dicitur commente . in de sub
stantia orbis . tunc talia accidentia non prece
duntur . quod materia non preceit nec potest dici quod
precedant a substantia composita quod illa accidentia sunt
inseparabilia . si autem sit ibi materia illa non pre
cedit tempore substantiam compositam cum substantia celi sit in
generabilis et secundum philosophum et per omnes non prece
dit accidentia . **A**lia est opinio que dicitur quod
substantia dupliciter consideratur . uno modo inquantum
tunc hec et sic non preceit necesse accidens tempore . alio
modo inquantum substantia coit . et sic est prior acci
dente tempore . probatur sic . nam illud quod coue
nit speciei non repugnat generi nec alicui inferi
ori ratione generis . nam si habet alias couenit aut
non repugnat alicui habere alias . nec alicui inquan
tum aial . sed aliqua substantia preceit tempore omne accidens
scilicet . prima causa . ergo substantie inquantum substantia si re
pugnat preceit omne accidens tempore et duratione . et
per omnes non repugnat alicui substantie inquantum
substantia est . **C**ontra istam opinionem sunt
rationes probantes commenta . expositorem non esse
ad mentem philosophi per se . tunc quod non sequitur . deus
qui est simpliciter prius preceit . ergo substantia que
est posterior preceit imo uidetur peccare secundum
omnes . tum quod deus non est in aliquo genere ut
uidetur ratione opinionis supponere in minori .
Item saltem deus non preceit tempore tempus ut supe
rius arguebatur . **A**lia est opinio que dicitur
quod philosophus philosophi est uera per se et falsa per accidens
et consimiles propositiones inveniuntur a philosopho frequen
ter ut in septimo philosophi . supponit philosophus quod in
mobili sit accipere motum uelotiorum et tardio
rem in infinitum . et tunc in octauo dicitur quod aliquis
motus ita uelox est . quod nullus sit uelotior
sicut motus primus . illa ei propositio uera est per se
scilicet . ratione motus in se accipiendo mouentia pro
portionabilia motui est tunc falsa per accidens ut scilicet
contrahitur ad talem motum uel tale . simi
liter in proposito substantie quantum est de se non re
pugnat preceit omne accidens tempore . et quo non de

pendet ab aliquo accidente : nam conceptus com
pletus et quiditativus potest de substantia haberi circū
scripto omni accidente repugnat tamen alicui substantie
sed hoc accidit et ideo propositio philosophi est uera per se
et falsa per accidens . **C**ontra quod si sic . ergo
conclusio demonstrationis non est per se necesse .
ostens est falsum ex primo poste . quod demonstratio est
necarioz et eoz tantum que sunt per se philosopho conse
quentie . quod necarium est quod non contingit ali
ter se habere . ex quinto methaphisicorum . capitulo de
necessario . sed per se subiectum potest esse sine
passione . quare contingit aliter se habere quam
quod passio insit subiecto . **C**onfirmatur
quia quero unde sit illa accidentalitas . non ex
parte passionis . quia semper inest subiecto .
nec ex parte subiecti . quia ipsum est causa ne
cessaria passionis . quo modo ergo est falsa per
accidens illa propositio . **Q**uantum ad secū
dum dico tria . primum est quod quantum substantia di
citur prior tempore non accipitur hic tempus
ut diffinitur quanto philosophi . nam primitas tempus
est ipsius substantie inquantum substantia est .
sed tempus non est mensura nisi motus et que
rit et eorum qui sunt . in motu . et quiete .
substantia autem secundum se non est aliquid
tale sed abstrahit a motu et quiete ergo et cetera .
Secundum dictum est quod non accipitur
hic tempus per quacunque duratione uel men
sura extrinseca successiva alia ab essentia rei .
nam de illo esset questio quia tunc substantia
posset illam preceit . cum sit ei accidens .
et sic preceit illam durationem . et tunc
queratur de illa duratione et sic in infinitum .
Tertium dicendum est quod prius tempore
hic dicitur sicut patet in litteris quod potest
separatim esse sine alio et aliud non sine ipso .
et isto modo substantia est prior omni accidente
uno modo et alio modo non . **C**onversum
dicendum quod esse prius tempore ut dictum est .
est posse habere sine alio existentiam actuales
et priorem quantum est de se . ita scilicet quod
sibi non repugnat eo quod in nihilo dependet
ab eo . et tale prius satis potest dici prius na
tura . nihil enim est prius natura quod non sit
etiam illo modo prius tempore . quod autem
aliquid possit preceit aliud illo modo potest
esse dupliciter . uno modo quia non dependet
ab illo . alio modo quia non est causa necesse illius . quod
probatur per oppositum . quia si non potest

ab illo separari hoc est vel quod dependet ab illo vel
quod est necesse cum illius. ¶ Ad oppositum dico
quod substantia comparata ad accidentia separabilis est prior
tempore utroque modo. comparata autem ad accidentia insepara-
bile puta ad propriam passionem est prior uno
quod scilicet non dependet. sed non alio modo quod scilicet est
cum imo habet eam necesse respectu passionis. id non
est prior isto modo. primo ergo modo est separabilis
modo perposito et ut sic non repugnat substantie
existere sine quocunque accidente. ¶ Ad primum
principale per se dictis nam equivoce ut tempore
habet ei nihil sit prius motu eterno. accipientes
tempus primo modo. tamen tali motu potest esse substantia
prior tempore puta substantia mobilis quod non dependet
ab eo quantumvis forsan non potest separari inquantum
est necesse. ¶ Ad secundum videtur quod tem-
pus consideratur dupliciter uno modo ut est pas-
sio primi mobilis. alio modo ut est mensura.
primo modo preceditur tempore a primo mobili sed
non secundo modo. ¶ Contra quod ostenditur quod pre-
ceditur tempore ab alio non est tunc quando precedit. sed
ergo tempus ut passio preceditur tempore et non ut est me-
sura. sequitur quod illud tempus realiter sit erit
et non erit. quod tempus ut passio non est quando
preceditur. et tempus ut mensura est quia non precedit
tur. sed tempus passio et tempus mensura sunt ite-
realiter. ergo idem realiter est et non est simul.
¶ Aliter ergo dicendum sicut prius quod non ac-
cipitur hic tempus proprie ut est numerus motus sub-
stantie ergo precedit tempus proprie dictum tempore in pro-
pria dicto. quatenus non dependet a tempore.

¶ Cum substantia sit primo omni-
accidentium diffinitione ita quod
substantia cadit in diffinitione cu-
iuscunque alterius videtur quod non
est diffinitio propria et sufficiens constituitur ex
genere proprio et dicitur. sed omne accidens habet genus
proprium et propriam diffinitionem. ergo diffinitio
propria et sufficiens potest haberi de accidente in sub-
stantia materia. per se octavo methaphysice ubi dicitur
quod in diffinitione est quid et quale. id est conceptus
generis qui est quid dicitur et conceptus dicitur
qui est qualificativus minus per quod diversorum gene-
rum et non subalternarum positio sunt diverse
species et dicitur. substantia autem et accidentia sunt in di-
versis generibus. ¶ Preterea. ratio quam signi-
ficat nomen est diffinitio. ex quarto methaphysice.

sed nomen accidentis non significat substantiam
ergo substantia non debet poni in eius diffini-
tione. ¶ Preterea si sic. ergo erit nugatio
dicendo natus sumus. consequens est fal-
sum. ergo ratio. probatio consequentie. quia
ad videndum nugationem ponens est ratio
per nomen. sed posita ratione sunt que est se-
cundum se natus sumus. patet quod dicendo
natus sumus est dicere natus sumus sumus.
¶ Preterea. accidens potest esse sine subie-
cto. ergo subjectum non debet poni in diffi-
nitione accidentis. consequens est euidens a
probatio antecedentis. tamen quia deus est cau-
sa perfecta simpliciter. perfectum simpliciter
est quod non habet dependentiam. ut patet
quinto huius capituli de perfecto. sed si pri-
ma causa cum secunda posset facere quod non
potest per se habere dependentiam. quia ipsa
cum secunda excederet se ipsam solum. ergo
si prima causa potest facere accidens concu-
rentem subiecto ut causa secunda poterit ipsam
facere per se ipsum sine obiecto et de facto fa-
cit in sacramento altaris. tamen. quia aliqua
accidentia videntur separabilia. possunt ergo
separari. et per consequens sine subiecto diffi-
niri. ¶ Contra Aristotelem. hic in littera. Respon-
deo ad questionem. dico cum philosophus istam con-
clusionem scilicet quod substantia est primum
omnium entium diffinitione. ita quod necessa-
rio cadet in diffinitione cuiuslibet alterius
hanc proba sic. omnis diffinitio perfecta ex-
primit perfectum conceptum et quietativum
intellectus sed nulla diffinitio accidentis in
substantia est huiusmodi ergo necessario sub-
stantia cadit in diffinitione cuiuslibet alterius
scilicet accidentis materia. patet ex ratione diffini-
tionis. probatio minor. quia omne accidens ha-
bet rationem forme inherens. talis autem
non potest haberi perfectus conceptus quietans
intellectum sine illo cui inheret. conceptus
autem perfectus forme inherens non potest
haberi quietans intellectum nisi cointelligat
se cuius est et cui inheret. ¶ Preterea et redit in
idem sicut couenit aliquibus quod sic et diffinitio. sed
accidentia non habent quod nec sunt etia nisi quod entia
modo perposito in hunc ergo nec habent diffinitores nisi
quod etia scilicet substantie. et per omnia in eorum dione pos-
set substantia. ¶ Ad primum in oppositum dicendum
quod non omne constitutum ex proprio genere et

substantia non est primū oīm entium cogniti-
one primitate generationis, hanc ostentunt
due rōnes facte ad oppositū p3. ¶ Secū-
da conclusio sit ista. subnā ē primū oīm entium
cognitione primitate perfectionis hūc oīm
do. nā cognitio ipsius q̄ quid ē ē pfectissimā
ut dicitur in eodem septimo. quod g° maxi-
me h3 qd quid est. ē pfectius cognoscibile s3
subnā pfectissime h3 qd quid est. g° est cog-
noscibile pfectissimū. maior p3. q̄ etiam i iis
que non hnt simpliciter q̄ quid est ut sūt ac-
cidentia. ipfectissima ē eorum cognitio quo-
nias cognoscitur qd ipsorū. eo modo quo ha-
lent quid. et hec est rō phi in lra.

¶ Ad argumentū in oppositum dicendū q̄
arguit de prioritate generationis ut dictum ē

¶ Contra q̄ accidentia sunt priora cogniti-
one etiam prioritate perfectionis. nam cogno-
scibile non cognoscitur nisi q̄ eius species ē
in cognoscente. sed in intellectu est species
accntis non subnē. g° accidens perfectius co-
gnoscitur. maior p3. sed secunda pars mi.
affirmativa probatur. q̄ intellectus agens est
abstractius illorū que sunt in fantasia. s3 spe-
ties accidentis sunt in uirtute fantastica g°
7c. secunda pars negativa pbatur q̄ nihil ē
intellectu quin prius fuerit in sensu. ex priō
poste. si ergo spēs subnē esset in intellectu priō
esset in sensu. et sic posset cognosci substantia
a sensu. qd est falsū q̄ oia sensibilia sunt ac-
cidentia puta quantitas qualitas 7c.

¶ Respondetur negando mi. eo q̄ substan-
tia spēs est in sensu inuoluta cum spē accntis.
non tñ facit sensū nec est principium sentiē-
di. sed apprehensa specie accntis a sensu.
uirtus superior puta intellectus suffodendo
sub specie accntis spēm subnē. cognoscit sub-
stantiā per ppriam speciem. eo modo quo es-
timatius in agno p spēm inimicitie quas suffo-
dit per spēm apprehensā p sensum. cognos-
cit inimicitiam lupi. licet speciem inimicitie
non cōprehendat per sensū. ¶ Contra q̄
illud qd prius immutat intellectum. eius absē-
tia potest cognosci qm non immutat sicut ui-
sus cognoscit tenebram qm non immutatur a
lumine. ex secundo de aia. si ergo intellectus
pōt cognoscere naturaliter pntiam substantie
panis: ita et absentiam in sacramento altaris
posset cognoscere qd est euidenter falsum.

Aliter dicitur q̄ in intellectu non est nisi spe-
ties accntis que immediate causatur ab ac-
cidente et mediate a substantia. et ideo priō
representat accntis secundo substantiam.

¶ Contra nulla species pōt distincte represe-
tare illud qd est perfectius eo cuius ē species
sed subnā est pfectior quam accntis etiam cog-
nitione. ut hic dicitur. ergo species accntis
non pōt distincte representare substantiam. ma-
patet q̄ alias similitudo alicuius albi remissi
representaret album intensum. et tunc quā-
que uideretur album remissum uideretur album
intensum. qd est manifeste falsum. ¶ Con-
firmatur. q̄ cum Aliqñ accntis sit per se. ut in
sacramento. quō species accntis representabit
secundario substantiam. cum ibi sint sola ac-
cidentia. ¶ Aliter dicitur q̄ subnā cogno-
scitur per discursum ab accidentibus arguen-
do substantiam. ¶ Contra q̄ cum omnis
cognitio discursus sit imperfecta. sequitur
q̄ substantia imperfectius cognosceretur quā
accntis. qd est contra pbūm hic. ¶ Aliter
g° dicentū q̄ subnā est perfectius cognosci-
bile simpliciter. tñ aliqd aliud pōt perfectius co-
gnosci a nobis secundum pportionem cogno-
scibilitatis sue. nec illa repugnant. exemplū
species alicuius albi remissi perfectius mōi re-
presentat ipsum album cuius est spēs. quam
species solis representat oculo agle ipsū solē
et magis uideo album secundum pportionez
uisibilitatis sue quā agle solē scdm pportioez
uisibilitatis sue. licet simpliciter sol sit pfer-
tius uisibile quam tale album. ¶ Ad for-
mam cum dicitur q̄ illud perfectius cognos-
citur cuius species est in intellectu dico q̄ ue-
rum est secundum pportionem sue cogno-
scibilitatis. et tñ hoc non obstante subnā re-
se est perfectius cognoscibile in se. et etiam
i nobis si possemus ad illam pertingere sed nō
possumus in ista uita. propositio g° phi est
sic intelligēda q̄ subnā ē primū cognoscibi-
le primitate pfectionis simpliciter. i se s3 non
nobis ut sic dcm phi intelligat metha. 7 nō aia
stice que distinctio ptebat iherius in hoc eodem
septimo.

¶ Item forma sit prior materis
et cōposito et magis utroque.
uidetur q̄ non sit prior cōposi-
to. nam omne per accntis ē po

fierius eo qd est per se. et 1° pbi. expl^o de cau
 et fortuna. sed forma est per accidens respectu
 compositi. ergo et cetera. probatio mino quia
 fieri et generari est per se uia ad esse. ergo il
 lud qd fit per se. et qd fit per accidens est per
 accidens sed compositum fit per se. forma au
 tem per accidens ut habetur in eodem septio
 ergo et cetera. ¶ Preterea qd non sit magis
 ens qua compositum. nam illud dicitur perfec
 tius ens alio qd includit totum illud et aliquid
 ultra. sed compositum est huiusmodi respectu
 forme. nam preter entitatem forme includit et
 aliam entitatem. scilicet entitatem materie. ¶ Pre
 terea qd non sit magis ens quam materia. na
 qd pluribus substat est magis substantia ut di
 citur in predicamentis et per consequens ma
 gis ens. ¶ Preterea qd non sit prior quaz
 materia nam posterius essentialiter non pot
 ee sine priori sed econuerso. si g^o forma e pri
 or quam materia. uidetur qd materia no po
 ssit ee sine forma sed econuerso. qd e absur
 dum. ¶ Contra phis hic in lra. In ista
 questione declarabo tres conclusiones. prima
 conclusio sit ista. forma e prior materia et
 magis ens. hanc ostendo. omis actus est
 prior potentia simpliciter et prioritate pfectio
 nis ex nono metha. sed forma est actus et per
 fectio materie materia aut e perfectibilis ut
 potentia. g^o forma est prior materia et ma
 gis ens. ¶ Secunda conclusio sit ista for
 ma est prior composito. hanc ostendo sic ma
 teria e prior composito sicut principiu principi
 ato. sed forma est prior materia ex prima co
 clusione. g^o forma e prior composito. na qd
 quid est prius priore e prius posteriore. hac
 roem tangit. 2^a in lra. ¶ Confirmat
 qd principiu est prius principiato. sed no ta
 tu materia sed etia forma e principiu compo
 si. g^o 2^a. ¶ Tertia conclusio sit ista. for
 ma non e magis ens composito. hoc pz per se
 cunda roem in pede. nam illud uidet pfect
 tius ens alio qd includit illud et plus. sed sic
 e compositu respo forme qd includit formas et
 materiam. ergo e magis ens et perfectius
 2^a. ¶ Contra qd actus est perfectio simpli
 citer aliter non attribueretur primo enti. g^o
 cui uerius inest ro actus illud uidetur simpli
 citer perfectius. sed forma est primo et essen
 tialiter actus. compositu aut non nisi perfor

ma e i actu g^o forma e perfectio simpliciter
 ipso composito. ¶ Respondeo cui inest ue
 rius ro actus illud e pfectius simpliciter dico
 uerum e ceteris paribus. sed i pposito non sunt
 cetera paria. na ipsu compositu includit ipas
 formas et p 2^a quicquid pfectionis est in for
 ma ad huc aliquo aliud addit ad pfectiones
 eius. ¶ Sed quid ad 2^a. qui dicit qd fo
 ma est prior et magis ens qua compositum.
 ¶ Rno qd li prius et magis intelligitur non
 secundu pfectione sed secundu principialem
 et ipendentia. qd entitas principii principalio
 ris qd e forma e independens respectu principi
 sti qd e compositu. et respectu principii mi
 nus principalis qd est ipa materia. principia
 tu ei dependet a principio potissime principa
 liori et non econuerso. ¶ Ad primu in op
 positu dicendu qd forma i composito hz du
 plex esse. scilicet esse ppiu et ee coicatu sibi a co
 posito. p illud esse ppiu qd est eius p se
 prior composito. illud tñ ee ppiu non est ee
 eritie quo compositu est p se ens. qd tali esse
 forma ipsa est p se ens. sicut pz p esse totius
 sed est esse ppiu forme ta quiditatu quā
 essentia. et secundu illud esse pcedit compo
 si naturaliter. cu g^o dicitur qd forma est es
 et fit p se ens. uer est de entitate que est p se
 compositi. et de tali esse pcedit ppo. qd ad
 tale ee p se generatio terminatur. tñ nihilo
 minus forma e eius p se secundum ee ppiu.
 ¶ Ad secundu dicendu qd concludit d ter
 tia conclusione. et iteo concedat. ¶ Ad
 tertiu dicendu qd p se ro substantie non e sub
 stare in potentia receptiu sicut substat ma
 teria. sed ro p se subte e p se existere sepa
 lis ab aliis non dependens. sed illud non con
 uenit materie nisi p formā. ¶ Ad phum
 in predicamentis dicendu qd prima subna non
 dicitur maxime substantia ex hoc solu qd sub
 stat aliis. sed qd existit in se. non dependens
 et ita compatio intelligitur respu substantia
 rum secundarum et accidentiu. non respectu
 forme p quam prima substantia consistit.
 ¶ Ad quartu forte dici possit qd non solu
 materia potest existere sine forma. sed forma
 sine materia p posam diuinā. sed nihil hoc
 ad minorem. ¶ Aliter g^o dicendu qd du
 plex est ordo prioritatis nature. unus. scilicet cu
 calitate: alius sine calitate. hz g^o ubi e ordo

prioritatis nature cū causalitate posterius nō possit esse sine priori. pōt tñ esse ubi est sine calitate. sic est i pposito. qz forma prior est materia sic qz tñ non est cā eius. 7 iō materia esse pōt sine forma. ubi ē est calitas posterioris pōt esse sine priori dū tñ calitatem illius prioris possit supplere alia cā prior. Exēplū accis pōt esse sine subcō non obstante quod subcō sit prius naturaliter 7 cā accidentis qz calitas subcō pōt suppleri a cā prima. sicut patet de facto i sacramento altaris.

Erum materia prima sit ens uidet qz non. nā septimo metha. dicit materia nec ē quid nec quale nec quātū nec aliquid aliorū quibus ens determinat. gō nō ens. ¶ Preterea quinto phis. ad pban dū qz generatio non ē motus arguitur sic qd mouetur est. qd generat non ē. gō generatio non ē motus. quero quō intelligit i mī qd generat non ē. nō pōt dici qz intelligat p termino. qz sic etiā terminus motus non ē. nec pōt dici qz in minori. li qd generat accipiat p termino 7 i maiori li qd mouet pro subcō. qz tunc argueret in quatuor terminis. gō cū dicit qd generat non ē. accipitur p subcō. sed subiectū generationis ē matetia. ergo materia non ē ens. ¶ Contra: materia ē principiū p se ex primo phi. 7 cā p se ex secundo metha. gō est aliqd ēs dñs pz qz qd non ē nō pōt esse principiū per se nec p se cā. ¶ Respondeo 7 dico duo primum dictū ē qd materia est ens. pbatio huius. illud qd manet idem sub utroqz termino mutationis est ens 7 non nihil. s3 materia est huiusmodi gō 7c. pbatio mino. qz secundū cōmē. transmutatio facit scire materia oē ei agens naturale requirit passū in qd agat sicut igit in transmutatione accūali transmutans transmutat aliquo manens idē ab uno termino ad aliū terminū. nā sicut altero non fit nigredo sed aliquo cōe quod prius fuit albū fit postea nigrū. sic in transmutatione subnali. puta in generatione. generans transmutat aliquo a forma in formā. 7 illō est materia. 7 hec est rō phi in primo de generatione Sed dices illud qd generationi sub

scit non ē materia nec aliquid cōe generato et corrupto. s3 est ipm corrupendum. qd nō manet in fine generatōis. ¶ Confirmat ista responsio. qz in generatōe simpliciter totū trāsmutat in totū. i. de generatōe gō nihil manet cōe genito 7 corrupto. ¶ Contra. quia prius naturalit corrupēō non est antequā generatum fiat. gō si nihil corrupendi manet i pō instanti in qd generas generatur. nihil sibi psupponit in. qd agat ergo generat de nihilo. 7 p dñs generatio erit creatio. qd est falsū. ¶ Dices qz poucere de nihilo uel nō aliq pnt ē dupliciter uno mō subiectiue. alio inicitie. agēs naturale pducit de non aliquo subiectie. s3 non inicitie quia pducitur ex tmino a quo de aut utroqz modo pducit ex nihilo. et talis pouctio est creatō. nō sic in pposito cū illa pductō naturalis sit de aliquo saltem inicitie s3 non subiectiue. ¶ Contra. a gēs habens i sua uirtute actiua totū affectū non minus illū pducit licz nō apponat aliō p cuius pntiam magis debilitat uirtus eius quā fortificet. sed p actionē in cōtrariū magis debilitat uirtus actiua agentis quā fortificet. quia agens naturale agendo repatit. gō si p te ignis generans h3 in sua uirtute actiua totū effectū cū nihil eius supponat sequitur qz ignis generans ignem ex aqua nō minus pducit ipm sine aqua quā cum aqua. 7 p dñs talis pouctō erit de nihilo tam subiectiue quā inicitie. et per dñs erit creatio. ¶ Confirmat quia agens naturale potens in aliqū totū effectū necō aliqū ipm fatiet non ipeditum ex nono metha. ca. qto. s3 p amotionē cōtrariū siue corrupēōi amouet impedimentum agentis. quia ex actione i cōtrariū ipeditur in sua actione. gō non posito ipso corrupendo i qd agat necessario poucit totū effectū illum ex nihilo utroqz modo gō creabit. Nec cogit illud quod adducitur de phō qz totum mutat in totum. illa enim p dñs uera ē si totū accipit cathegrau. est ei sensus qz totum constitutū puta ser mutatur in totum aliud puta in aquam. non autem est uera si totum accipitur sincathegra mathice. qz esset sensus qz quelibet pars mutatur in quālibet prem. qd est falsum qz manet materia cōis. ¶ Ad cuius euidētiā est

notum. **¶** Ille dicitur dicuntur cathegrem. que significat rem uel dispoem rei que subici tur uel p dicitur i enunciatōe. uerbi grā hō albz currit. hō ei significat rem que subicitur et al bus uero dispoem subci li currit significat rē que p dicitur. dēōes autē sincathegrem. dicitur que non significant rē nec dispoem rei. sed determinant ipam rē puta boiem accipi di stributic p suis pibus subiectis. **¶** Ad p positū totū acceptū cathegrem. significat ip sū rem constitutā ex pibus. et sic cū in gene ratione simpliciter fiat mutatio i forma subū tiali a q principalit ē eē rei iō totū dicit trāsi re q totū eē aeriā in totū eē aque uē ecōuerso totū aut acceptū sincathe. dēte. iat ipsū rem accipi p qualibet sui pte. et sic accipiendo ef fet sensus. **¶** Ita scō. n. qualibet sui ptem trā siet in qualibet ptem alterius totius et ille se sus est falsus ut p3 et p dicitur. **¶** Preterea ad principale materis est fundamentū et rece peaculū oim formay naturalū uñ phis scō de generatōe uocat p dēre. i. receptaculū formay. materia ē per se p rei. ut p dicitur infra in hoc septimo materia est ē p se subie ctū generationis. uñ h. p. primo de generatōe sit. **¶** Materia prima quā ibi uocat pte ē ma rime subem generationis et corruptionis. ma teris est ē p se terminus creatōis. secundū August. p. confessionū. ē ē in generabilis et in corruptibilis. p. imo phis. est ē p se cō et principū ut p dicitur ē sed certū est q ois p dicitur non pnt cōpetere non eni. **¶** g. mate ris non est non ens sed uere est ens. **¶** Secundū dictū est q materia est ens in poia ad cuius euidentiā est norandū q sicut dictū fuit in quarto et in quinto huius ens in poia dicitur dupliciter uno ut subem poie in quo est poia. alio sicut terminus potētie ad quem est poia exemplū primi. supsticia de elbanda. exemplū secundi altero genera tio. prima poia dicit subiectis. secunda di citur obiectis. nec sunt eadem ille due po tentie. pnt eise sepe. qd non est creabile puta angelus est in poia obiectis non subiectis qnqz tā sunt in eodē. qz eadem poia ut est in subem dicitur subiectis. et illa eadem ut ē illius ad q. est dicitur obiectis. et sic. rō. nō epia cōpata ad subem est in poia subiectis. cōpata ad agens dicitur esse i poia obiectis

¶ Ad ppositū materia dicitur ens i poia non obiectis sicut altero aūquā sit. tū qz ēē simpliciter nō ens. tū qz talis poia obiectis numerat scōm numez actiū. materia autē est una res pē oim formay. tū qz ens in potē tia obiectis non est subem transmutationis sed terminus. materia aut ponitur subiectū sed materia ponitur ens in poia subiectis eo modo quo supsticia est in poia ad alteroines ita q materia est ens receptiū actus sub stantialis primo et actus accēctalis secunda rio. materia g. licet sit ens actu entitatio. qz est aliquid distinctū extra causam suam tū dūtinguitur contra actū dūtinguentē. forma lem et specificum. et ita describitur p ens in poia qz marie est receptus actus. **¶** Ergo ēē in poia subiectis et magis quā subem accēctis qz minus hīs actualitatis et magis capax ac tualitatis. ut p3 de se. **¶** Ad primum in oppositū. dicitur uno. **¶** qz phis loquitur se cundūm opi. alioz qd patet ex duobus p dō et epologo. Et his ergo speculantibus legim do qz statim arguit ad oppositū. sed ipos sibile ē. **¶** Aliiter dicitur q loquitur o diuidentibus ens p se. unde sequitur. nec ali quid bonū quibus ens determinatur. sic etiā forma non est nec quid nec quale. quia nec materia nec forma sunt p se in genere sed p reductionem. **¶** Ad tertium concedo q in argumento h. p. uniformiter neget. et a sub iecto generationis et affirmatur de subem mo tus. et loquitur de esse formali et specifico et pfecto. nam subiectum motus est. aliquid ens in esse pfecto et formali. materia uero non. sed ex hoc non sequitur q sit nihil s3 est aliquid ens distinctum extra suam causā **¶** Contra. quia motus est actus entis in potentia. ex tertio phis. ergo non uidetur q subiectum motus sit ens in actu **¶** Rō. de rationi subiecti motus ut sic nō est q sit actu sed potentia. tamen est que dam conditio necessario cōcomitans. sicut ei esse quantū est conditio cōcomitans sentientē sic entitas actualis est conditio mobilis. et hoc sufficit phō ad dūtinguēdū generationem et motū. uñ dico q subiecto motus ut sic ac cioit q sit ens in actu pfecto. h3 hoc sit qd dam necō cōcomitans.

Item *Q*uid est sit idem cu
eo cuius est *Q*uid est . uidet
*Q*uid na tertio de aia dicit *Q*
aliud est magnitudo 7 magni
tudinis esse . 7 caro 7 canis esse . sed p mag
nitudinis esse intelligit *Q*uid est magnitu
dinis similiter de carne 7c. ¶ Preterea .
phus in hoc septimo co de ptibus diffinitio
nis dicit . quod in conceptis cum materia
non est idem *Q*uid est cu eo cuius est secula
naturalia concipiunt cu materia ex primo
philis . 7 sexto huius . 5° in talibus non est
idem *Q*uid est cu eo cuius est . ¶ Pre
terea 11 sic 5° *Q*uid est . est generabile 7 cor
ruptibile sicut illud cuius est . dicitur est falsu 5°
7 ans . dicitur p3 q si idem sunt sequit *Q*uid sit
generant 7 corrumpuntur . falsitas dicitur p3 .
ex co sequenti . ubi dicitur *Q*uid nec sps gene
ratur nec *Q*uid est . ¶ Contra . phus
hic in septimo . Respondeo in ista questioe
sic pceda . primo una opi . tractato secun
do aliter ad questionem mdebo . ¶ Quatu
ad primu est una opi . cuius primu dictu est
*Q*uid ipm *Q*uid est illud *Q*uid colligitur ex p
dicatis in quid . ut dictu fuit supra capitulo
illo . 7 primo dicemus . ¶ Secundu dictu
e cu illa pdicata in quid sint formaliter talia
p roem . sequitur *Q*uid est . e sit substantia
p roem dicta scdm se illa . que hnt intelle
ctu completu per aliquam dram ppii generis
¶ Tertiu dictu est . et sequitur ex pre
cedenti *Q*uid talia simpliciter loquendo no sut
nisi subne . nam accidentia licet habeant dras
ppii generis . tn semp dependent ad subie
ctu . io sequitur *Q*uid solu subne hnt *Q*uid e
7 non accntia cu includat subm ¶ Et
his dictis concludit tres conclusiones . priu
est *Q*uid est e idē cu eo cuius est in substantia
tuis . qd p3 p phum . et ex his dictis . naz
*Q*uid est non e nisi eoz que hnt pdicata in
quid . et talia ut dicunt sut subne . ¶ Se
cunda conclusio e *Q*uid in dictis p accntis *Q*uid
est non e idem cu eo cuius est . qd pbat p
argumentu phi . q si sic *Q*uid e hois albi
esset idem cu hoie 7 q ho albus non subicit
nisi roe alterius ptis que est subna .
¶ Tertia conclusio est . *Q*uid particularis non
hnt *Q*uid e idem sibi qd sic p3 . q singula
ria non hnt no predicata i quid nisi predicata

spei . 7 io non hnt *Q*uid e ppiu sed solu
hnt quid spei . q tn includit aliquid in se *Q*
e extra roem . spei . io non sut idem cu *Q*uid
e spei . nec hnt aliud *Q*uid e ¶ Co
tra istam opi 7 primo contra illa dicta argui
tur sic q nihil e formaliter ens nisi suu *Q*uid
est sibi insit si ergo *Q*uid e esset ex pdicat
in quid collectis secundu ratione . nihil esset
formaliter ens nisi p consideratione inter quid
facit pdicata in quid . qd e inconueniens q
tunc nullum esset ens reale sed rois solu mai .
p3 in quinto co . ubi dicit *Q*uid cui non in
bono esse non est bonu . 7 similiter cui no in
ens formaliter non e ens . ¶ Preterea hic
in tra dicitur *Q*uid singulu ei non aliud uidetur
a sui met subna 7 *Q*uid erat esse dicitur si
gula subna . si 5° *Q*uid esset subna secudu
roem ut ipi dicunt singulu et ens rois 7 nullu
ens reale ¶ Preterea veritas in intellectu
componentis outur 7 catu a re extra . i . *Q*uid
aliqua sunt coposita in re sicut ibi concipiunt
ita *Q*uid naturaliter prior est idēitas in re qua
in intellectu . Si 5° ho 7 *Q*uid e hois secū
du roem sunt idem . sequitur *Q*uid ho aliquas
consideretur ab intellectu sit idem quidit at
sue preter oem intellectu ¶ Unde uidetur
dicendu *Q*uid *Q*uid est e idem qd res nec o
pendet a predicatis in quid nec ab intellectu
sed est idem sine omni intellectu . ¶ Ho
auctoritatem phi que adducitur dicendum
*Q*uid ibi loquitur logice ut ipse met dicit . unde
cu accipiunt p se illam lram in qua igitur no
inerit roe ipsu dicente ipm . hic ro enim *Q*uid
quid erat singulis . accipitur ibi *Q*uid erat
esse genitice 7 non notatiue ad denotandu *Q*uid
accipitur *Q*uid erat esse logice ut est quod
da collectu ex pdicatis in quid 7 p se primo
7 hec e ro eius . ¶ Prima conclusio eoz
7 secunda concedantur . q sunt phi 13 ro eoz
p scda conclusione pcedet scdm accnt ut dic
tu fuit in sententiano ¶ Sed contra ter
tia conclusionem arguitur sic . na *Q*uid est
est idem cu eo cuius est i substantiis et sen
du te : Sed prima substantia est maxime
substantia et maxime ens . 5° prima subna
que est singularis maxime h3 *Q*uid e 7 per
ons est idem suo *Q*uid est . ¶ Pre
terea illud qd singulare addit ad spm que
quid sit aut facit unu p se cu natura spei

aut non. si nunc cum illud additum sit de essen-
tia prime substantie sequitur quod prima substantia est ens
per accidens et per se non generabitur neque corrumpetur
per se quod est falsum. ut patet ex primo huius
in prologo quia omnes generationes per se sunt
circa singularia. Si uero facit unum per se ergo to-
tum illud est idem sibi uere et potest habere proprium
quod quid est id includit aliud a natura speciei
¶ Quantum ad secundum primo premitur aliquas
distinctiones. scilicet omnia aliquas conclusiones
de primo sit ista prima distinctio. idem quicquid
concipitur confuse. quicquid distincte. primo modo
significatur per nomen. secundum significatur per disti-
ctionem. et sic primo dicitur illud cuius est quod
quid est. secundum dicitur quid unde quod quid est
et illud cuius est nichil dicitur nisi in diuerso modo
concipiendi idem. ¶ Secunda distinctio
sit ista. Sicut forma potest sumi dupliciter ita
et materia. nam materia et forma opponuntur re-
latiue ex secundo philosophi. et quot modis dicitur
unum oppositorum tot modis et reliquum. ex primo
thomae. forma autem sumitur dupliciter. scilicet uel per
forma partis uel per forma totius. exemplum
primum. anima hominis. exemplum secundum quiditas ho-
minis que est humanitas. Similiter materia di-
citur uno modo que correspondet forma parti. et sic
materia est pars essentialis compositi quod constituit
cum forma unum ens per se de genere substantie. Alio
modo dicitur materia que correspondet forme to-
ti contrahens quiditatem ad esse hoc. et hec est
proprietas indiuidualis. que cum ipsa quiditate
specificam constituit ipsum indiuiduum speciei unum
ens per se. de qua materia dicitur fuit quito hoc
et de uno. ¶ Tertia distinctio est quod eorum
que sunt quedam sunt entia per se quedam per acci-
dens. exemplum primum. f. genera. et omnes species
omnium generum et omnia indiuidua que sunt per se in ge-
nere quod. scilicet non includunt res diuersorum generum
et hoc patet ex quinto huius et de ente. exemplum
secundum compositum ex rebus diuersorum predi-
camentorum siue diuersis nominibus nominetur
ut homo albus siue uno nomine ut albus. nam albus
cum sit concretum accidentis includit diuersas res. scilicet
substantiam et accidens. ¶ Quarta distinctio sit
ista quedam habent quod quid est primo et per se ut
homo et quelibet species composita universalis. nam
species dicitur habere quod quid est primo et per se ex
hoc quod quiditas per nichil aliud concedit eis. scilicet aliis
scilicet indiuiduis per ipsas conuenit hoc ei est habere aliquod

per se et per se post. quedam autem habent quod quid est per se et
non per se ut hic homo singularis abstrahens ab existia
et tempore et tale indiuiduum est per se in genere quod non
includit res diuersorum generum. tale autem indiuiduum
habet quod quid est per se quod non includit tolles uni-
tatem. per se entis tamen quod quiditatem. habet per aliud. scilicet
per speciem quam participat idem non per se habet. quod quid est
quedam autem habent quod quid est nec per se nec per se
per accidens. ut hic homo existens et ens in tempore et modo tale
indiuiduum includit aliquod accidens extra rationem quidita-
tis. puta existiam et esse in tempore et alias condi-
tiones materiales. que tollunt per se unitatem en-
tis. ulterius si homo albus habet aliquam quod
quid est habet ipsum magis per accidens quam hic homo
existens nam homo albus est magis ens per accidens quam
hic homo existens quod includit existiam et si accipiat hic
homo albus existens ad hoc addit aliud ac-
cidents puta albedinem. Si esset homo albus
accipiat ut abstrahit ab existentia ad
hoc est magis ens per accidens quam hic homo existens.
quod albedo est proprie et uere accidens existentia autem
non est proprie accidens essentie nisi per ut accidens a
licui dicitur large quicquid formaliter non est id
illi. homo albus magis habet quod quid est per accidens
quam hic homo existens. ¶ De secundo sit hec pri-
ma conclusio. in dictis per se est idem quod quod
est cum eo cuius est hec probatur ex argumē-
tis philosophi. tunc quod singulum non uicet aliud quam
sui met substantia sed quod quid est. est substantia
cuiuscumque extendendo substantiam ac omne ge-
nus entium ut sumitur per essentiam cuiuslibet rei
tunc quod aliter nulla esset scibilis et quod nulla res esset
formaliter ens nisi scire perfecte rem est scire
suum quod quid est. nec aliquid est ens formaliter
nisi quod sibi inest quod quid est ut patet in textu.
¶ Preterea sit hoc. quod est ipsius a. tunc sic uel
per includit per se idem quod a. uel includit per
uel minus quam a. si idem perfecte habet pro-
positum. si minus. ergo non est proprium quod quid est
nam dico est terminus rei. terminus autem est ita
quem includitur tota res et nihil est extra ex
quinto et de termino Si includit plus abiectionem
ipsum additum ab ipso b. et tunc quod remanet est
est ipsum quod quid est ipsius a. nihil includens
plus quam a. et sic habetur propositum. ¶ Secun-
da conclusio sit ista in dictis per accidens non
est idem quod quid est cum eo cuius. hanc ostendit
sic. quod non habet quid est non est idem cum eo
sed ens per accidens non habet quid est propter

duplex significare ut dictū fuit 5° 7^c

¶ Ad primū in oppositū dicendū q^d carnis esse accipitur p^{er} quiditate 7 caro p^{er} carne hñte materiā indiualē . q^d est p^{er}ticulare . uult er go phūs q^d ipsū q^d quid est carnis in spē nō est id p^{er} se 7 p^{er} indiūo sicut nec indiūū h3 p^{er} se et p^{er} q^d quid ē . est tñ sibi id p^{er} se nō sicut ē h3 q^d quid est nō p^{er} ex q^uta distinctō ne Similiter dicendū ē de magnitudie 7 magnitudis esse hoc ei uerū est regulariter 7 uiner saliter q^d eo^o quo res h3 q^d quid est h3 ipsū idē sibi . si p^{er} se p^{er} . p^{er} se p^{er} si per se non p^{er}io per se non p^{er} . si scōm quid 7 per accñs scōm quid 7 per accñs singulū ei non uidet^r aliō sui met subñā ē q^d quid erat esse dicit^r siguli sub stātia scōm phūm hñc in lra ¶ Aliter dicit^r q^d quid spei non est idē cū singulari q^u singuulare aliquo adit supra spēm . s^c materiā indiualē . tñ singulare ē idē cū suo pprio q^d quid est . ¶ Ad scōm dicendū q^d phūs acci pit materiā que est pprietas indiualis qñ di cit q^d in cōposit^r cū materiā non est id q^d quid est cū eo cuius est . 7 sic concedo q^d in talibus non sit id p^{er} se p^{er} p^{er}posito . 7 tūc minor rōis non sūt sub maiori . sed equiuocat de materiā ut p3 . 7 sic nihil male sequitur . ¶ Ad tertiū concedo qñs si illud cuius est ē generabile 7 corruptibile . q^u qñs for . generat^r per se generat^r suū q^d quid est . tñ q^d quid ē hois ut hō est spēs . non generatur per se . si cut nec ipsa spēs . 7 hec est intentio phi ut in se quenti ca^o ubi dicit contra platonē q^d nō ge neratur totus esse scōm q^d h^o s3 i particulari

¶ Tū generata per putrefacti
tionē sine spmate 7 generata
per ppagationē cū spmate
distinguant^r spē in natura ui

detur q^d sic . nā alterius materie est altera for ma . alioquin non esset forma ppria hui^o ma terie . 7 tunc quodlibet ex quolibet generetur sed altera est materiā sic generatoz . q^u ppaga ta generantur ex spmate . putrefacta aut nō sed aliquo corpe putrefacto 5° hñt alteras for mas 7 per qñs specificē distingūt^r . ¶ Prete rea generata a natura 7 a casu non sunt eius dem spei . alias hō non uidet^r posset generari 7 spmate aliū . 7 ex infantis materis . sed

ppagata sūt generata a natura putrefacta a casu ut dicitur hñc in septimo 5° 7^c .

¶ Contra phūs septimo metha . qñ dicit q^d eadem sūt que sunt ex spmate 7 sine spma te . ¶ Rñō una est opio Auic . ut sibi ipo nit cōmen . octauo phisi . cōmento . quadrage simo sexto . q^d opia que generant^r ex semine eadem spē pñt per putrefactionē sine seīne ge nerari . que oia coir . non tenetur . q^u tūc aialia perfecta puta hō equus 7 huiusmodi pñt per putrefactōem generari sine ppagatione q^d ē absurdū 7 de homine est contra ritē .

¶ Alia est opio in extremo que est cōm in octauo phisi . cōmento q^udragesimo sexto q^d eadem secundū spēm non generantur ex spma te 7 sine spmate cuius p^{er} est q^u unius natu re cuius unus debet esse modus cōicandi . que 5° hñt diuersos modos cōicandi sunt alterius nature 7 per qñs alterius spei . sed ppagata 7 putrefacta sunt huiusmodi 5° 7^c : maiore ipse pbat per rōnes positas in pte .

¶ Sed contra illā opi . arguitur per August . 3° de tri . ca^o nono dicentem oppositum . cuius rō est ibidem q^d generatū per putrefactionem ppagat alia itez ppagatia et tūc sūt uiuoca ge nerans 7 generatū a se 5° ppagata 7 genera ta per putrefactionem sunt uiuoca et eiusdē spei . an p3 in apibus 7 in muribus 7 huius modi 7 euicenter p3 de plantis . q^u plante eg uoce generate . i . non de semine postea pdu cunt semen ex quo generentur alie plante ei usdem spei . ¶ Preterea ipse cōmen . uidet^r sibi alibi contradicere . nam scōo de celo 7 mūdo cōmento decimo q^uto . concedit q^d in accidentibus non est semper generatio ab uni co . 7 ponit exemplū de calore nā calor genera tur equiuoce ex motu 7 concursu radiorū . ge neratur et . uiuoce a calore in substantiis .

¶ Dicit et secundo celi 7 mūdi cōmēto xi . q^d ex itus ignis a lapide non est de ca^o translatōis sed de ca^o alterationis . hoc est . non generatur per translationē sed per alterationē generatur et ignis p motū locale . ut ipse dicit scōo me tha . cōmento tridecimo sexto 7 p3 primo me tha . de generatione ipressionū ignotū s3 oia predicta generata equiuoce sunt eiusdem spe tici cū generatis uiuoce . 5° 7^c . pbatio assū pti q^d hñt easdem operationes 7 circa easdem obiecta ab eisdem et conseruantur 7 ab eisde

corruptum eorum motus sunt siue quantum
ad deorsum siue quantum ad motum progressum
et eorum sunt organa motus progressus ex uita
te sunt motus concludit philosophus per se et loco et multo
uitate nature et idem commentum. commento quarto dicitur
Quod motus unus non puenit nisi ex uitate na
ture. ¶ Confirmat quod ut dicitur per se de anima
membra leonis non dunt a membris cerui nisi quia
anima differt ab anima et aliquid sic et sic generata ha
bent membra eiusdem speciei per se de muribus et api
bus et huiusmodi. ergo habent animam eiusdem speciei et
per omnes eandem naturam. et generaliter quocumque
que possunt concludere unitatem specificam siue su
per actibus siue operationibus concludunt
propositum de unitate specifica. sic et sic genera
torum. ¶ Preterea sibi contradicit magister
suus. hic in septimo et per inferius. ubi
unle quod sicut aliquid sunt ab arte et a casu quod scilicet
principium est in materia sine arte quod est prin
cipium motus factiois si idem fieret ab arte
ita ut quod quedam naturalia fiat a natura et ca
su. quedam non. ibidem unle commentum. Quia illa
possunt generari sine se et per omnes secundum ipsum eg
uocem in quorum materia potest inuocari uirtute cele
sti aliqua uirtus simul uirtute in propagatione
¶ Ad eius rationem dicendum quod assumit malo
rem falsam. scilicet eiusdem nature non potest esse nisi
unus modus concludendi. Ad probationes eius dicitur
statim. ¶ Est ergo tertia opinio quam teneo quod
propagata et putrefacta sunt eiusdem speciei pro
pter rationes contra commentum. adductas. nec teneo
cum Avicenna. quod omnia animalia possunt utroque modo genera
ri. nihil ei uniuoce generabile est generabile
equiuoce nisi sit ita imperfectum quod tamen causa uniuoca
qua equiuoca sufficiant ad eius generationem
et idem imperfecta entia ut sunt plante et quedam
alia possunt utroque modo generari. scilicet uniuoce et equi
uoce. perfecta autem non. ¶ Ad primum in op
positum cum dicitur quod alterius materie est altera
forma. dicendum quod ut per se quinto huius ca
te de causa quod materia est ex qua fit aliquid cum sit
et addit cum insit ad contrarium oppositum ex quo tra
smutato et corrupto fit res non tamen existit
rei secundum se. Si ergo intelligas quod forma eiusdem ra
tionis est materie eiusdem rationis. loquendo
proprie de materia que est in eis rei concreto
sed si accipis materiam per oppositum ex quo
corrupto generatur oppositum tunc nego. ignis
enim eiusdem speciei generatur siue ex aere co.

rupto siue ex aqua corrupta seu ex quocumque
alio corrupto. in propagatione autem et putrefacti
est materia eiusdem rationis per se sed non secundum
¶ Ad aliud nego maiorem quia sicut per se et
textu philosophi eadem possunt fieri utroque modo
scilicet a natura et a casu.

¶ Tunc tantum compositum ex ma
teria et forma generetur per se
per se uidetur per se. non. nam
illud non igitur alicui per se quod tamen
tamen inest sibi secundum unam partem ex quinto et sex
to huius. sed generatio inest secundum unam
partem tantum. scilicet rationem forme. nihil ei in compo
sito realiter habet esse post non esse nisi forma. ergo co
positum non generatur per se primo. ¶ Prete
rea. quod non tantum compositum. arguitur sic. for
ma per se generatur. ergo non tantum compositum
omnis per se. probatio antis. tamen primo quia mutatio non
denotatur nisi a per se terino. alioquin denotaret a
re cuiuslibet generis cum possit esse ad rem cu
iuslibet generis per accidens. sed generatio naturalis
denotatur a forma. nam forma est natura ex
secundo philosophico et ibidem dicitur quod generatio est
naturalis quia est uia in naturam sed non in naturam
que est materia. quia materia per se. uirtute. nec in co
positum quia compositum non est natura sed habet natu
ram ut ibidem dicitur ergo dicitur naturalis quia est in
naturam que est forma. ergo forma est per se finis
eius. ¶ Tunc secundo. quia quod de nouo habet
esse post non esse. illud per se generatur sed forma
sola est huiusmodi. quia tota materia presuppo
nit. et in composito nihil est nisi materia et
forma. ergo forma per se generatur. ¶ Pre
terea. materia per se generatur non ergo tantum
compositum. omnia est euidens. probatio antis. tamen
primo. quia octauo huius. capitulo primo
philosophus uocat materiam generabilem et corrup
tibilem in istis inferioribus. tamen secundo. quia
tertio philosophi. post datam definitionem motus
et exemplificat de generatione et corruptione di
cens quod generatio est actus generabilis in qua
tum generabile. et corruptio actus corrup
tibilis in quantum corruptibile. illud autem
cuius est actus. est ipsa materia. ergo materia est
generabilis et corruptibilis. ¶ In opposi
tum est philosophus in ista. In ista questione primo
permittam aliquas distinctiones. secundo ostendit
J. liii

dam aliquas conclusiones. ¶ Quantū ad
 primū sit ista prima distinctio. ¶ Cū genera-
 tio sit quedā mutatio pōt cōpari ad duo. s. ad
 subcōm in quo est et quod trāsmutat. et ad
 terminū ad quē est et qui pducitur. ¶ Se-
 cunda distinctio sit ista. ¶ termināre aliquod
 pōt esse dupliciter. sicut et agere. s. uel i rōe
 quo uel in rōe qd. Exemplū de agere hō intel-
 ligit ut qd. sed in ellectu hōis ut quo. exem-
 plū de termināre. fili⁹ terminat dependentiā pa-
 tris ut qd. sed filiatio ut quo. Similiter in p-
 posito terminus generatōis pōt intelligi uel
 de termino formali quo. uel de termino qd.
 dicitur aut terminus qd. ipm cōpositū sed di-
 citur terminus quo illud quo cōpositū ē forma-
 liter siue substantialiter siue accidentaliter iste ē
 minus est forma scilicet terminus formalis quo.
 ¶ Tertia distinctio sit ista. ¶ hoc qd. dici-
 tur pō accipitur ab hz. dupliciter uno mō ac-
 cipitur pō ut distinguitur contra ptem. ut sic
 illud dicatur alicui in esse pō. qd. sibi non in ē
 scōm ptem sed scōm totū. hoc mō loquitur
 hz. quinto phis. ca. pō ubi distinguit mo-
 ueri in p se pō. et scōm ptem et p accns. p3
 ubi. Item sexto phis. eodem accipit pō ubi
 dicit qd. si aliquis mouetur pō in aliquo tpe
 mouet in qualibet pte tps illius. qd. si nō. nō
 mouetur pō in illo tpe. Alio accipit primo
 ut dicit calitatem pscā. exemplū triangulos
 h3 tres pō qd. h3 in se cām pscā et ad equatā
 passionis talis. hoc mō loquit hz. de primo
 in primo post. ca. de uiversalī. ubi diffinit ui-
 uersale qd. est p se pō et de oī et scōm qd. ipsū
 primū pō dicit quoditatiū et sit a. scōm pō
 dicatur qd. itatiū et sit b. Drūt aut hec duo
 primo tripliciter. prima drā est qd. inesse aliqd
 alicui solū per ptem repugnat a. et non repu-
 gnat b. Exemplū hē tres angulos inest tri-
 angulo et risibile hōi per ptem qd. p suā formam
 siue drām specificā. et tñ pō inest triangulo nō
 primitate a. sed primitate b. rō huius est qd.
 p in exemplo dato non h3 rōem qd. sed quo
 aliter non conueniret primo toti primita-
 te b. ¶ Secunda differentia est que sequi-
 tur ex prima. qd. qd. inest alicui pō a. remouet
 ab eo si remouetur ab aliquo qd. est aliqd ei-
 us. exemplū hō non sanat pō a. si manus ei⁹
 non sanatur. rō huius p3 ex pōis. sed qd. in
 est alicui pō b. non remouetur ab eo si remo-

uetur ab alio non solū qd. non ē aliqd eius
 sed et qd. est aliqd eius. exemplū risibile in
 est hōi primo b3 tñ risibile non remouet ab
 hōie si remouetur ab alio qui non est aliqd
 eius uel si mouetur a pte hōis qui ē aliqd
 eius. Similiter hē tres angulos non remoue-
 tur a triangulo si reductur a circulo qui nō est
 aliqd eius uel ab hoc angulo qui est aliqd
 eius uel ab illo. ¶ Tertia drā est que se-
 quitur ex pōictis. ¶ quicquid iest alicui pō
 a cōpat sicut pō hōgenea ad subcōm hōgei-
 um. qd. respē talis pōicti sic in exntis par-
 tes sūt unius rōis. Exemplū si hō mouet pō
 a motus est quedā pō hōgenea. et hō similis
 est subiectum homogeneum ut sic. quia
 uniformiter totus hō et ptes hōis mouent s3
 qd. inest alicui pō b3 non o3 sic esse imo subie-
 ctū et pō uident et etherogenea. hē nāque
 tres angulos non uniformiter inē triangulo et
 ptribus imo nullo mō inest ptribus per se pō
 sed oīo p accns. ¶ Quantū ad scōm sit ista
 prima conclusio materia generatur et corrū-
 pitur subiectue hanc probō sic. oīs forma alicui
 formaliter iexns p necessitatem ueniat ipm cui
 iexistit impossibile ei ē aliter inesse alicui forma-
 liter nisi illud formaliter sit albū sed genera-
 tio formaliter inest materie. qd. materia est
 subcōm generatiois. gō necessario generatio de-
 noat materiā et p oīs materia generat sub-
 iectiue. ¶ Preterea oīs mutatio est actus
 entis in pōna ut subci ex tertio phis. sed ge-
 neratio est quedā mutatio. gō gñatio ē actus
 entis i pōna ut subci subcōm at gñatiois ē mā
 gō gñatio ē actus mē. et p dñs mā generat
 ut subcōm. ¶ Preterea generatio ē de nō sub-
 iecto in subcōm. ex quinto phis. tunc sic quic-
 quid mutat a nō subcōm i subcōm gñat s3 mā
 mutatur de non subcōm ad subiectum. puta a
 non igne ad ignē gō materia generatur.
 Similiter pōt argui de corruptione que ē mu-
 tatio a subcōm in nō subcōm nā materia sic mu-
 tatur et p dñs corrūpitur ut subiectum.
 ¶ Preterea hz. quinto phis. pbans qd. ge-
 neratio non sit motus arguit sic. qd. genera-
 tur non est. qd. mutatur est. gō generatio nō
 est notus. quero pro quo accipitur i maiori
 qd. generatur. non p termino qd. minor esset
 falsa. nā i hoc nō distinguit generatio a motu
 qd. sic terin⁹ gñatiois nō ē sic nec terin⁹ mot⁹

g^o accipit p^o subco s³ subcm g^o natiois e^o ma^o g^o
 materia generatur ¶ Secunda conclusio sit
 ista . q^o materia nec generatur nec corrupit^r
 terminative . hanc p^obo sic . o^o q^o naturalit^r ge
 neratur ⁊ corrupitur ut terminus h³ materia
 ptem sui . g^o ⁊c maior p³ hic in lra ⁊ ex p^o
 phisi . nam materia est ex qua fit res cum
 insit . p^obatur et r^oe q^o omne q^o generat^r aut
 corrupit^r ut terminus est possibile esse uel n^o
 esse de potentia intrinseca ut p³ ex secundo d^o
 generatione . ergo q^o p^o se generatur aut cor
 rupitur h³ per se principiu quo potest esse et
 non esse . ⁊ illud est materia ut dictu est sup^o
 ⁊ dicitur infra in hoc eodem septimo mino .
 principalis p³ q^o aliter esset p^ocessus infinitus
 in materiis ¶ Preterea o^o generabile ⁊ cor
 ruptibile ut terminus est in p^ona alicui^o sub
 iecto . sed materia non est huiusmodi q^o primu
 p^onale in nullius est p^ona . q^o ia non esset pri
 mu p^onale . sed materia est primu principiu
 potentiale et primu subcm . ex primo phisi .
 ⁊ primo de generatione . ¶ Confirmatur .
 q^o illud q^o supponitur in omni actione natu
 rali ⁊ illud ad q^o stat resolutio ois generatiois
 ⁊ corruptionis impossibile est generari ⁊ cor
 rumpi . sed materia est huiusmodi . nam ipsa
 supponitur in o^o actoe naturali ex prio phisi .
 ⁊ ad ipsam resolutur omnis corruptio et ge
 neratio ex primo de generatioe . ergo impossi
 bile est ipsam generari uel corrumi ¶ Ter
 tia conclusio sit ista . forma nullo modo e^o ter
 minus generationis per se primo . hanc p^obo
 sic . o^o q^o per se generatur ut terminus . ge
 neratur ex materia que est pars sui . ut p^oba
 tum est in prima conclusione . sed forma non
 hab³ materiam ptem sui . alioquin esset pro
 cessus in infinitum in formis et i materiis . g^o
 forma non est per se primo terminus generati
 onis ¶ Quarta conclusio sit ista forma est
 terminus formalis quo generationis . p^obo hu
 ius illud quo formaliter est ⁊ existit terminus
 generationis per se primo est terminus forma
 lis quo generationis ex primo articulo . s³ for
 ma est huiusmodi patet de se ergo ⁊c .
 ¶ Quinta conclusio sit ista compositum ex
 materia et forma non generatur per se primo
 primitate . a . hanc ostendo sic . nam illud n^o
 in^o alicui primo . a . q^o uest t^om scd³ pte ut p³
 ex p^o arti^o . s³ generatio uest copoito r^oe fore

t^om n^o ei copoiti simplicit^r h³ esse post n^o el
 n^oi forma sola . ergo compositum non gene
 ratur per se primo . a . ¶ Sexta conclusio sit
 ista compositum ex materia et forma genera
 tur primo primitate b . hanc ostendo sic illud
 inest alicui per se primo b . quod inest sibi per
 causam p^oscisam que est aliquid eius . ut p³
 ex primo articulo s³ generari inest composito
 per formam que est quo . sicut risibile inest ho
 moni per formam propriam que est quo ⁊ i^o il
 ludo eius ¶ Preterea omne illud quod fiti
 ex materia que est pars sui . genera ur p^o se
 primo . sed compositum est huiusmodi ergo
 ⁊ cetera . maior probatur . omne illud q^o per
 se fit est possibile esse ⁊ non esse potentia intrin
 seca . ergo habet principiu intrinsecum quo
 potest non esse ⁊ esse illud est materia minor
 p³ q^o ex hoc compositu est compositum q^o
 habet partem potentialem ⁊ actuaalem . pars
 autem potentialis est materia sic ergo patet
 quid dicendum sit ¶ Ad primum dicen
 dum q^o procedit de primitate a³ et sic conce
 ssu n^o est in quira conclusione q^o composituz
 non generatur per se primo ¶ Ad secundu
 nego antecedens ad probationem primam di
 cendum q^o generatio dicitur naturalis primo
 quia est uia in ens naturale quod est compo
 situm . secundario uero quia est uia in formas
 que est natura quando ergo dicitur q^o gene
 ratio dicitur naturalis quia est uia in natura
 que est forma . li quia non dicit causam imme
 diatam sed remotam ¶ Ad secundam p
 probationem dicendum q^o maior est uera de esse
 composito ex potenciali et actuali . tunc ad
 minorem dico q^o totum compositum habet
 esse post non esse . esse autem forme non acq
 ritur per generationem inquantum forma sed
 inquantum compositi . et ideo per accidens .
 ut p³ in lra hic . ¶ Ad tertiu principale ne
 go ans si intelligas q^o materia p^o se generetur
 ut terminus ad p^ob^oes p³ q^o o^odit materia ge
 nerari ut subcm ⁊ hoc concessu e^o in pria conclu
 sione . n^o t^om sic querit q^o nec h³ hic in lra .
 ¶ T^om r^o ph^o concludat contra
 platonez . s³ q^o si p^oter uel for
 me separare sunt cause genera
 tes q^o genitum non erit hoc a
 liquid uidetur q^o non ualeant na forma in co
 posito est principiu generadi copositu q^o est

hoc aliquid. g^o si per se esset idē agerz dñā p3
a simili. nā calor calefaceret simili ter separa
tus sicut coniunctus ¶ Preterea nullū agēs
particulare agit nisi mediantibus qualitatibz
actiuis et passiuis. g^o nullū tale agens inuocit
formam substantialem et p^o dñs inuocit ab aliq
forma separata dñā pbat qⁱ nullū agēs inuocit
aliquid perfectius et nobilius quā sit forma per
quā agit. ois aut forma subālis est nobilior
quāz qualitate actiua et passiua. ¶ Prete
rea oia que generantur generāt ab uniuoco
ut p3 hic in lra. sed i putrefactis non est ge
neras uniuocū nisi sit aliq^o uniuocū separatū
g^o rē ¶ Preterea dñā dñz. non ualet. nā
animā intellectis non est a generate sed a cre
ante qⁱ est pura forma separata et tñ genitū ē h^o
aliquid non g^o ualet dñā dñz. ¶ Contra
phūs hic in lra. Respondet hic a cōm. cū
migrō suo qⁱ rō ualet. q^o pbat tripliciter p^o
sic agēs imateriale non dependet a materia i
agendo. sed itea separata si ponitur est pura
forma et agens imateriale g^o non dependet a
materia i agendo tunc sic uel pducit sibi sibi
le. uel non. si sic hētur ppositū qⁱ sicut itea
non est hoc aliquid sic nec generatū est hoc a
liquid Si non. hoc h3 esse ppter defectū ex
pte materie. qⁱ item semp facit item scdo
de generatione. sed materia circūscribit a ta
li agēte. si g^o generas ē forā tñ. g^o et genitū
et non erit hoc aliquid sicut nec generans.
¶ Preterea si genitū est hoc aliquid g^o gene
rat per trāsmutationem materie g^o generans
erit cōpositū et non forma tātū. pbo dñe. qⁱ
pura forma non pōt trāsmutare materiā. si
g^o generans non est hoc aliquid et cōpositum
g^o nec genitū. ¶ Dicitur ad hoc qⁱ itea
in generatōe non h3 rōem disponentis sed i
roducentis formā itea qⁱ in generatione o3
dare duplex agens cōpositū disponentis mate
riā et aliud inuocens formā q^o est pura forā
nā sola forma pōt inuocare formā. ¶ Hanc
rñsionem excludit cōm. dupliciter. tū qⁱ se
queret qⁱ genitū esset duo i actu. ex quo res
pectu ipsius ponunt duo agentia unū scilicet
disponentis materiā aliud inuocens formam
tū qⁱ unus effectus scdm q^o unus gñaret a
duobus agentibus. et hec est tertia rō cōm.
que pcedit ex uitate cōpositi excludendo pre
dictā rñsionem. s3 iste rōes non concludunt

¶ Prima noncludit qⁱ assumit falsū in ma
iori. s. qⁱ agens q^o. non est in materia nō de
pendet in agēdo a materia. qⁱ oē agens citra
primū requirit materiā in quā agit. et tñ est
aliquo agens imateriale preter primū. ¶ Se
cunda et rō assumit ppoem falsā. s. qⁱ ima
teriale non pōt trāsmutare materiā tū p^o
qⁱ si sic. prima cā trāsmutaret materiā cō
sequens ē falsū. qⁱ q^o pōt cā scda effectia
pōt et prima. dñā p3 qⁱ prima cā est maxie i
materialis. et nullū imateriale est ita separatū
sicut prima cā. tū scdo qⁱ iposibile ē aliquo
trāsmutare aliud p mediū nisi trāsmutat
mediū sicut cōm. in fine istius cōmenti dicit
qⁱ forma separata pōt trāsmutare materiā
mediante corpe celesti. g^o pōt trāsmutare
illud corpus mediū. alias pcederet in. in
finitū. et illud corpus mediū est materiale ut
nunc suppono. tū tertio qⁱ ex dictis propriis
contradicit sibi. dicit ei qⁱ corpa celestia in
illis que generantur p putrefactionez dāt eis
aliquid loco seīs. sed corpa celestia sunt for
ma. ita qⁱ nō est ibi materia receptiua forme
substantialis scdm ipsū in d substantia orbis
g^o sola forma pōt trāsmutare materiā. tū
quarto. qⁱ trāsmutans trāsmutat in qntū
est in acto. ex nono huius. et in quantū tale
accidit sibi hēre principiū potentiale. g^o acci
dit trāsmutanti hēre materiā et esse composi
tum. ¶ Tertia rō assumpta ex ipugnatōe
rñsionis non ualet. unde contra primū argu
itur sic materia est a deo qⁱ ingenerabilis et in
corruptibilis forma autem a generate parti
culari. g^o cōpositum seu materia et forma
erunt duo in actu. non ualet quod sint duo
in actu quia tota materia est in potentia et ac
tus seu forma adueniens facit unum in actu.
¶ Contra secundum arguitur sic. i causis
essentialiter ordinatis oportet omnes simul cō
currere ad effectum. ut ostensum fuit secūdo
huius. sed aliquis unus effectus est ab agente
particulari. ergo item erit effectus ab omnibz
causis uniuersalibus essentialiter ordinatis. et
uerius etiam quam in illo particulari. non g^o
est inconueniens aliquem unum effectum actu
ē a duobus agentibus. immo hoc ē necessa
rium. sed forte diceret plato quod agens dis
ponens materiā et agens inuocens formam
sint agentia essentialiter ordinata.

Dicendum aliter ^{g^o} ad quod ^{q^o} phis probat
 ideas non esse necessarias ad generationem non
 quia sint possibiles. et hoc sufficit phis ^{q^o} aut si
 sint necesse probatur quia nunquam ponenda sunt plu-
 ra ubi unum sufficit. ex ^{p^o} phis. contra Anaxa-
 s3 generatio uiuorum potest saluare sine ideis ^{g^o}
 non o3 ideas ponere propter generationem non tamen
 probat phis ^{q^o} idee non sunt. et hoc sonat
 littera di. n. et si sint idee preter singularia ut
 ualida essent ad generationem. unum non uult eas
 simpliciter non esse. sed ^{q^o} propter generatio-
 nem uniuocam non est necesse eas ponere. ¶ Ad
 primum in oppositum posset negari ^{di. n.} ^{q^o} si
 forma in composito est principium generandi com-
 positum. ^{g^o} simpliciter si per esset. non sequi-
 tur ^{q^o} si est per se separata ^{q^o} possit esse principium
 quoniam ei est in composito est tantum principium quo. et
 non est principium ^{q^o} forma ei sic est principium
 quo quod non quod. ¶ Aliter posset dici propter
 probationes que adducuntur de calore separato. scilicet quod
 non est impossibile formam separatam esse principium
 generandi compositum tamen non necessarium. et hoc pro-
 bat ratio et hoc sufficit phis contra platonem ut di-
 ctum est. ¶ Ad secundum scilicet nullum particulare a-
 gens agat nisi mediantibus qualitatibus acti-
 uis et passivis non tamen est intelligendum ^{q^o} qualitates
 actiue sint immediatum principium agendi formam
 substantialem. nulla ei qualitas attingit terminum gene-
 rationis substantialis sed solum alterationum et dis-
 positionem materie precedentem forme inductionem
 et per tanto agens generans dicitur agens me-
 diantibus qualitatibus talibus. ¶ Ad tertium dicitur
 est in sententiando litteram. ^{q^o} oia aliter sunt
 ex uiuoco. quia agens uel habet formam quam producit
 formaliter et tunc est generatio simpliciter uniuo-
 ca. uel habet eas tantum uirtualiter et tunc est uniuo-
 ca secundum quid. et sic uniuocatio generationis po-
 test saluari et in putrefactis sine ponere idearum
 ¶ Ad quartum concedo argumentum quia non pro-
 bat aliud nisi ^{q^o} genitum et hoc aliquid potest
 esse a pura forma. ^{di. n.} tamen phis est bona modo per-
 positio. quia sufficit phis ^{q^o} si genitum est hoc ali-
 quid et compositum non o3 generare esse formam se-
 paratam sed sufficit ipsum generans esse compositum.
 ¶ Tunc in materia rerum na-
 turalium sit aliqua pars for-
 me generante coagens ad co-
 positum generationem uel aliquod
 quod sit transmutabile in formam uidetur quod

sic. nam comen^o octauo metha^o dicit ^{q^o} est
 actu et potentia non fit unum nisi per agens
 extrahens ad actum. quod non largitur ei mul-
 titudinem sed perfectionem. dicit etiam
 in eodem octauo quod illud quod est in actu
 non est aliud ab eo quod est in potentia. scilicet
 illud quod fuit in potentia est in actu et non
 sunt duo diuersa sed si nihil forme periste-
 ret in materia agens extrahens uel coagens
 potentiam ad actum non tantum largiretur
 perfectionem sed multitudinem. ¶ Item
 illud quod est in potentia et illud quod est in
 actu essent aliqua duo diuersa cuius opposi-
 tum ait comen^o. ¶ Contra philosophus hic in
 littera dicit ^{q^o} sicut domus fit tantum ab
 extra sic tantum utique et ignis. ergo respec-
 tu ignis nullum ponitur actum intra passum
 sed solum sufficit ipsa materia. ergo nihil
 aliud peristit. ¶ Respondeo circa istam
 questionem quedam dicunt ^{q^o} sic et quodam
^{q^o} non primo ergo pars affirmatiua pertrac-
 tabitur secunda pars negatiua declarabitur.
 ¶ Quantum ergo ad primum dicitur quod in ma-
 teria aliquid tale peristit. quod probatur du-
 plici uia prima sumitur ex parte uitante crea-
 tionis in generatione naturali. secunda ex
 parte saluante naturalitatis. Ad hoc ei ^{q^o} forma
 non fiat ex nihilo nec creetur ponitur aliquid
 in materia per se ex quo fiet forma ad hoc et
 ut generatio sit naturalis et non uiolenta po-
 nit illud esse actum coagens extrinseco agenti
 ¶ Ex prima uia arguitur sic si nihil perigit
 in materia quod in formam naturalem transmutetur ^{g^o}
 productio forme naturalis non erit generatio sed
 creatio ^{di. n.} est falsum ^{g^o} et ^{di. n.} probat quia crea-
 tio est ex nihilo factio sequitur et eadem ratione ^{q^o}
 quoniam forma naturalis corrumpitur ^{q^o} annihilatur quia
 unum res incipit in ipso redit et resoluitur ^{g^o} agens
 naturale potest creare et annihilare quod est fal-
 sum. ¶ Ex secunda uia arguitur sic si nihil in
 materia perigitur. ergo generatio forme natu-
 ralis non erit naturalis. ^{di. n.} est falsum ergo et
^{di. n.} arguitur. tunc primo quia hic in littera dicitur
^{q^o} a natura fuit in quoruncumque materia est
 aliqua pars forme que sic mouet materiam que si-
 cut mouetur ab extrinseco. auctoritas est expre-
 ssa. tunc secundo quia oia generatio naturalis habet
 principium intrinsecum actuum naturale quia na-
 turale est principium motus et quietis eius in

quo est ex scdo phisi. 7 p hoc vnt naturalia
ab artificialibus .ut ibide dicitur sed illud pu
cipiu non est forma inducenda .qz non du est
nec materia qz eius non est agere g^o aliquid
transmutabile in forma .tu qz uolentiu .est cu
ius principiu est ab extra non conferente uim
passo .ex tertio ethi. si g^o nihil est in materia
coactiuu generationis forme .nullu ui coferet
passu .sequitur g^o qz generatio ista esset uiole
ta non naturalis .tale aut pfectu dicunt qz
est in materia a creante non a generante 7 est
coeuu materie .ex quo postea fit forma natu
ralis 7 illud quida eoz uocant inchoationem
forme .quida ptem forme generante . quida
forma ipsecta . quida roem seialcm . quidam
ponam actiuu materia scdm ponentes illud
quo agere extrinseco agenti quida uocat illud
puz ponale . ¶ Cui hec opio tenens ptem
affirmatiua .h3 quinqz mos dicendi .primus
mos dicendi est qz in materia est una forma
generalis concreata ipsi materie .que est ro se
mialis respcti generis primi 7 ulterius alioru
sequentiu usqz ad forma spci spalius . unde
comen . primo phisi . dicit qz materia primo
recipit formas uniuersales 7 sic deinceps
¶ Sed contra qz forma generis prioris uel est
pars forme generis posterioris uel non puta
qz forma subie sit ps forme corpis et sic de
inceps . si non est ps g^o non euaderet creatio
ne qz forma corpis erit non de aliquo sui si sic
g^o forma prior eadem numero realiter est ps
formaru contrariaru sibi mutuo p generatio
nem succedentiu . qd uidet ipossibile . dicit
p3 qz illa forma prior manet p te 7 est una in
una materia ¶ Preterea p generatione3 na
turalem uel aliquid noui pducitur uel nihil
si aliquid . g^o non euades creatione . qz illud
quantuqz modicu . fiet de non aliquo . si
nihil g^o nulla erit generatio . sed erit qolibz
in quolibet . ois ei pductio noua h3 terminu
nouu ¶ Secundus mos dicendi est qui po
nit respectu cuiuslibet forme ppria inchoatio
nem 7 io tot quot sunt forme educibiles d po
tentia materia 7 illa inchoatione dicunt esse
a creante 7 eam uocant ptem forme l formu
incompletam que pficitur a generatione .
¶ Contra quero quod ex pte pcedente 7 pte
sequente fiat unu . qz uel sicut ex pona 7 ac
tu uel sicut ex ptibus bogencis cuiusqz ronis

non primo : tum qz forma est actus . tu secun
do qz forma pfecta ex illis ptibus coposita n
esset simplex . nec secundo mo qz uel pars ad
ueniens imediate educeretur de potentia ma
terie . uel mediante prima . i . de pona . prime
si primu frustra ponitur ppter uitandu crea
tionem . quia sine illa eque imediate educere
tur . si secundu contra primo qz ipossibile est
duas ptes forme eiusdem rois sic se bre qd
una sit terminus 7 alia subiectu transmutatio
nis . tu scdo qz quecuqz potentia actius eque
respicit quodlibet in quo saluat ro obiecti p
mi . g^o pona generatiua eque poterit i ptem
pexistente sicut in ptesubsequente quo ponun
tur eiusdem rois . imo plus cu pars pexistens
sit ipfectior sequente . g^o prima ps non erit i
generabilis nec coeua . ¶ Preterea illud i
choatiuu intrinsecu et actiuu uel est efficiens
per se actiuu ad generatione uel non . si sic .
¶ Contra tu primo qz nihil ipfectius est suf
ficiens actiuu respectu perfectionis . tu quia
semper ageret . cu sit agens naturale hns sp
passu apromatu : g^o forme uel educerentur
semper uel saltem illa cuius potentia actius t
inchoatio esset fortior . quod est euidenter fal
sum . si non ergo agens extrinsecum prius a
git quam intrinsecum aliter intrinsecum sem
per egisset licet impfecte . in illo ergo priori
ex quo intrinsecum non agit . erit actio uio
lenta per te non ergo euades innaturalitatem
generationis ¶ Tertius motus dicendi
ponit cuiuslibet forme propriam inchoatione
sicut et secundus . sed illam dicit esse totam
formam ita qz tota forma pset in materia no
tamen uniu materia nec informans eam .
sed post per generans sit unio forme cu mate
ria ut eam actu informet .
¶ Contra cum primo quia ponit accitens
sine subiecto . quia formam accidentalem no
in formantem materiam . tum secundo quia
ponit formam materialem sepatam et non
informantem materiam . tum tertio quia po
nit materiam sine forma informantem . qui oia
sunt impossibilia per naturam : ¶ Preterea
nulla actio realis naturalis p se terminat ad
relatione qz ad aliquid non est motus ex quin
to phisi . sed unio est relatio . g^o actio natu
raliter agētis que utiqz est realis non terminat
ad illa unionē forme cu materia ut tu dicit

¶ Quartus modus dicendi ponit qd tota forma persistit et unita materie sed post scdm esse incompletu accipiens completu esse p generationem . ita qd totu copositu persistit sub alio mo essendi . i . sub esse incompleto . **¶** Contra qd ois actio realis h3 terminu reale . s3 generatio est actus realis g^o rē . Iste terminus p te ē mōs essendi pfectus et nouus . tūc sic uel iste mōs essendi est accūs : et tunc generatio erit alteratio . uel erit subitā : tūc l erit materia uel forma uel copositu : quicquid ues sequitur qd non totu copositu persistit . s3 ipsū uel aliquid eius nouiter pducitur . **¶** Confirmatur sic qd ois puctio subitālis noua h3 terminu subitālem nouū . sed generatio simpliciter est huiusmōi g^o rē . et tunc idem qd prius . qd tūc totu copositu non persistit . **¶** Preterea sequitur qd materia simul informetur oibus formis contrariis et quibuscūque specificis distinctis . qd est absurdum scdm philosophiam . tunc ei rediret opio Anax . qd qd libet esset in quolibet . **¶** Quintus modus dicendi ponit in materia naturā quandā pure potentialem . quā uocat principiu potiale que post in materia distincta tñ a materia . transmutabilis tñ in formā p actōem agentis naturalis . et ista est potia materie de qua euocūf forme corpales . **¶** Contra qd principiu potiale uel accipitur p potia obiectiua l subiectiua : si subiectiua tunc non ē aliquid aliud a materia cōtra te . materia ei potit sicut potentia subiectiua . Si accipit p potia obiectiua ista nihil potit . sic ei ē in potia anticristus et aliter futura nōdū ens : g^o pure potiale ēēt nī si g^o ipm est transmutabile i formā tūc forma fiet ex nihilo . et sic non uitabis creationem . **¶** Preterea illud purū potiale si ē aliquid extra nihil . ē creator uel creatura . nō creator . p3 si creatura . contra qd ois creatura h3 respectu reale et actualē ad creatorē . cuiuslibet respectus realis actualis est fundamentum reale actuale . qd nō minoris entitatis ē fūdamētū quā respectus fundatus . g^o principiu potiale ē aliqd ens actuale reale . **¶** Preterea illud purū potiale uel erit principiu uel est p forme generande uel non ut prius . **¶** Contra alios mōs ponendi argutū est . ita qd uel si creatio uitabiliter uel p generationē naturā lē nihil nouū pducet quoz utrūq3 ipi repu-

tant impossibile **¶** Quantum ad secundū principale est opio negatia que dicit qd utiq3 i materia ponenda ē rō seialis . nō tñ coeua materie uel transmutabilis in formā : ita . qd aliquo forme perigat i materia de quo fiet forma . **¶** Ad cuius euidentia suppono qd sit rō seminalis . et i quibus sit . ex his que dicta sunt i sententiando circa principiu huius lectionis . Et alterius primo declarabit de seie qd semē sit scdo ad qd sit semē et tertio ad quid sit rō seialis . **¶** Quo ad primū pono tales rōem de semine . Semen est qdā corpus ipse ctū pductū a generante cuius forma non est intentā a natura ppter se sed ppter aliter ut ex ipso generet aliquid simile generati . Ad cuius euidentia est sciendū qd in natura ē duplex pcessus unus ascensiuus et generatiuus uerbi grā pcedendo a forma seie usq3 ad formā sanguinis . et ultra ad formā ē bris et ultra ad formā pfectam in spē . puta asini uel bouis . et iste pcessus ē ab imperfecto ad pfectū . Alius ē descendiuus et resolutorius uerbi grā . resoluendo aial in cadauer . et cadauer in elementa . usq3 ad materiā primā . et iste pcessus est a perfecto ad imperfectum illud autem a quo incipit natura i primo pcessu est semen . et patet qd ibi non sūstet sed pceat ultra usq3 ad formā ultimā perfectā : econuerso est in secundo pcessu . ex quibus patet qd semen est quoddam corpus imperfectum productum a generante ut sit una ascendendi ad formā ulteriorem et perfectam . **¶** Quantum ad secundū dico quod semē non ponitur ut sit principiu actiuum generationis attingens terminum formalem generationis qui est ipsa forma . hoc probo dupliciter . primo sic . quod non est non est principiu productiuum substantie . agere enim p supponit esse . sed semen in instanti generationis non est . quia generatio unius est corruptio alterius . ergo et cetera . **¶** Dices qd est principiu dum est . Contra quia semen est aliquid de proximo conuertibile in illud quod debet generari . sed omē tale habet rationem passiuū magis quam actiuū . **¶** Preterea . secundo sic . nullum imperfectum est principiu efficiens producendi perfectius . Sed semen est quid imperfectius re generanda . maior patet .

qⁱ oē principiū p^rductiū ē uniuocū ē equo
cū quicquid dicitur uel ē eque p^rfectū ē p^rfectio
termino p^rducto et nullo mō imp^rfectius.
Dices q^d semen agit in uirtute decidentis et
non in uirtute p^rpria. et sic pōt p^rducere
substātiā et formā geniti. ¶ Contra i uirtu
te non entis eo^o quo non est. nihil agit sⁱ de
cicens cū non sit in reⁿ natura. puta pat^r mor
tuus. uel ē si sit t^o qⁱ non est p^rns corpi in
quod debet semen agere iō est non ens uel ha
bens rōem non entis ibi. g^o in uirtute illius
nihil agit. Si ergo agit semen. uel agit uirtu
te p^rpria uel illicui^o substātie actualiter coe^rsisten
tis. ¶ Confirmatur qⁱ in cāis ordinatis ac
cidentaliter non o^z simul concurrere oēs ad
effectū ut ostensū est secundo huius. sed dec
dens et ipsū semen sunt accidentaliter ordinata.
g^o rē. semen g^o non agit in uirtute deciden
tis. ¶ Sed occurrit dubiū a quo illa forma
p^rducit si non a semine nec a patre. R^ono
in generatis mediante semine et maxime p^r
pagationem ut sunt animalia oportet recurrere
ad uirtutem diuinā. et dico q^d immediate
a deo p^rducitur. p^rbatio qⁱ non a semine ut
p^rbatum est. nec a patre qⁱ eo mortuo potest
filius generari. nec a forma uel uirtute celi.
qⁱ ipsa est ip^rfectior quā forma uiuē. nō se
cundū August. r. de tri. ca^o xxi^a septimos
oē uiuens est p^rstantius non uiuente. p^rponi
tur ei uiuentia non uiuentibus. nec p^rduc
tur ab intelligentia uel ab angelo. tū qⁱ secū
dū cōuem scolā non pōt inducere ē educere
formā de pōia marēte. tū qⁱ agunt mediā
te motu celi. si g^o celum non pōt. nec āge
lus mediante motu celi pōt. relinquitur g^o
q^d deus rē. ¶ Contra g^o omēs iste forme
naturales creantur. R^ono ad illud si d^ret con
sequens non uideret aliquos impossibiles et alit^r ne
getur o^ria falsitas hui^o consequentie patebit
infra. ¶ De generatis aut^r imediate et
sine semine puta cū ignis generat ignem. nō
o^z sic dicere. de his ei non concludūt rōnes
facte. sicut p^r semen g^o non ponitur ut sit
principiū actiū respectu termini formale ge
nerationis sed magis principiū passiū et ma
teriale. Sed nunquā semen agit ad alteratio
nem p^ruā ē p^rcedentem terminū generationis
Dicendū q^d non agit ut sufficiens actiū. nā
uirtus actiua agentis uniformis non pōt cūre

effectū diffōrmē in passio uniformi. sed uirtus
seminis est uniformis ut p^r et materia simpli
ter. g^o uirtus seminis non pōt efficiere tantā
diffōrmitatem quāta apparet i organis aialū
nec p^r o^ris pōt alterare ad tantā diffōrmitatē
ma. p^r qⁱ diffōrmitas i effectu uel secūdit^r ex
diffōrmitate agentis uel passi. Quia g^o. di
co q^d uirtus que facit tantā diffōrmitatem or
ganorū in corpe aialis o^z q^d sit agens diffōr
me. et est actio diffōrmitas influentie siue colo
ris celestis. que quantū ad hoc consona ē uir
tuti o^rine nec puto inconueniens si ad istā ac
tionem diffōrmitas aliquo^o concurrat semen ut
cōcā. ¶ Quantū ad tertiū dico q^d ratio
seialis non ponitur ut sit principiū p^rductiū
forme substātiā sicut nec semen et p^rpter eas
rōes. ¶ Item sicut semen nec est sufficiens
alterans line influentie celi ut cōsū est. sic
nec rō seialis que est aliq^u forma siue uirtus ac
tiua seia. Sunt t^r et semen et rō seialis nō su
fficienter sed aliquantū concurrat et coe
tiua non ad formā substātiā sed ad alteratio
nem p^ruā. ¶ Ex p^ro^ris o^ribus concludi
tur q^d nihil p^rexistat in materia ut icobatio for
me uel actiui forme q^o in ipsā formā natura
liter generatā naturaliter transmutat^r et sic ad
q^on. m. ¶ Ad argumenta alterius opionis
ad primū de creatione nego. o^riam et ad p^rba
tionem cū dicit^r q^d creatio est de nihilo fac
tio. ¶ R^ono q^d si de nihilo pōt dicere ha
bitudine termini uel subiecti. Si dicit^r hui
usmodi termini sic nō distinguit^r creatio a ge
neratione naturali utraq^z ei est p^rductio de ni
hilo. si dicat habitudinem sub^r sic ē tantum
creatio et nō generatio naturalis. creatio ei ē
p^rductio de nihilo. et nullo p^rsupposito ita
q^d excludit calitatem cuiuscuq^z cē tā marēnt
quā formalis quā ē efficiētis creati cōcānt^r
ipi creati. h^z aliq^u cōcurrat ut posterius. ut
puta si res creata suscipiatur in aliquo suscep
tibili. oppositū huius semp accidit in actione
naturali. qⁱ ibi p^rexistit sub^r et materia cō
causans que est i pōia naturali ad formā hū
inclinationē ad eā tanquam carens et apta na
ta naturaliter suscipere eam. unde si per ipo
ssibile forma naturalis p^rduceretur a natura
cōcurrente materia nec transmutata p^r natura
talit^r p^rductio esset creatio. ¶ Cū notandū
q^d creatio ē p^rductio inter eā et nō simpliciter

generatio uero est inter ens et priuationē q̄
priuatio et si nihil sit formaliter . tñ p̄suppo
nit aptitudinē ⁊ inclinationes naturalē i sub
iecto aliquo concante nō sic creatio .
¶ Et hoc cessat . instantia de grā ⁊ aia intel
lectiua . q̄ ad istoz p̄ductionē non cōcurrat
aliqua cā cōcans ip̄i p̄ouenti . cū iste forme
non educant de pōia materie . un̄ ⁊ d̄o p̄
sset eas p̄ouere sine īsusceptio . ⁊ tūc p̄ q̄
nihil sibi coageret . nūc ē prius ex natura
rei p̄ducunt a deo nulla alia cā concante ⁊
in scōo siḡ nature uniant . quelibet suo sus
ceptiuo . i . grā aie ⁊ aia intellectiua corp̄ . p̄
q̄ agens naturale non creat . ⁊ eadē rōne
non annihilat . esto qd non p̄ducatur formā nō
p̄supposito aliquo in materia qd in informā
naturaliter transmutet . ¶ Ad secundum
cū infer̄ q̄ generatio forme naturalis non ē
naturalis . nego oīam . Ad cuius euidentiā
p̄supponendū ē q̄ naturalitas generatōis et
modus naturalis accipienda est ex p̄e passi
ad formā naturaliter inclināt ⁊ non ex parte
principiū actiui in ex̄tis ip̄i mobili . ut p̄ba
tū fuit p̄ rōes tres . quito hui⁹ cā de natu
ra hoc p̄supposito m̄tetur ad p̄bationē oīe
¶ Ad primā dico sicut dicit in sententiis
q̄ p̄bū hīc in l̄ra loquit̄ de p̄e forme . nō
formaliter sed uirtualiter . eo qd dicit calo
rem esse p̄tem sanitatis ⁊ hoc modo rō semi
nalis pōt dici pars forme generante h̄ sit fo
maliter nihil illius forme . ¶ Ad scōam p̄
bationem cū dicit̄ q̄ oīs generatio natural
h̄z principiū actiui dicitur q̄ falsū ē . Tu
dici q̄ natura ē principiū motus eius in qd
est dico q̄ ē principiū passiui non actiui . et
per hoc naturalis orit̄ ab artificialibus q̄ i na
turalibus principiū passiui h̄z determinatā
inclinationem ad formā in artificialibus nō
sed ibi uel inductio forme est contra inclinati
onem materie ut patet in edificiis ⁊ erectōni
bus . nā contra inclinationem grauium est q̄
ponatur sursum uel saltem materia est i potē
tia neutra ad formas artificiales . ¶ Contra
q̄ natura dicit̄ magis de forma quā de mate
ria ex secundo p̄b̄si . Respondetur . natura
ut principiū passiui dicitur de materia et nō
forma . nam p̄ formā per quam res est talis
p̄ eandem est receptiua passionē consequēt
formam . exemplum p̄ eandem formam quo

homo est homo est receptiua rationalitatis .
⁊ qua graue est graue uel leue est leue compe
tit sibi talis uel talis motus . ¶ Ad tertiā
p̄bationem q̄ uiolentiū rē . dicendum q̄ li
non conferente uim debet construi cum li pas
so . et non cum li p̄cipium extra . ut sit se
sua q̄ uiolentum est cuius p̄cipium est ab
extra ip̄o passo non conferente uim . confert
aut uim passum non actiue sed inclinatiue et
dispositiue q̄ . i . habet naturalem ⁊ determinā
tam inclinationem ad formam inducendam qd
non est uerum de uiolento ut cū lapis fertur
sursum . sed ex hoc nihil habes . sufficit enī
q̄ materia naturaliter sit inclinata ad formā
naturalem ad saluandam naturalitatem gene
rationis esto q̄ nihil actiui sit ex p̄e ma
terie . ¶ Ad cōm . i oppositum dicentoz
q̄ in illis duabus auctoritatibus loquitur
de potentia obiectiua . sic enim agens non lar
gitur multitudinem sed p̄fectionem . et illud
quod est in actu et in pōia non sunt duo di
uersa . quia aliter i actu non est alia nec ē cō
pōitio se ipsa ut est i potentia obiectiua sed ē
perfectior s̄ loquēdo de potentia subiectiua
sic agens multitudinem largitur p̄ducendo
formam aliquam de nouo . Item ens i pōia
i . materia ⁊ ens i actu scilicet forma sunt
duo diuersa a realiter distincta et sic nihil ma
li sequitur .

¶ Tū in rebus naturalibus ma
teria sit . p̄s quiritatis rei speci
fice . uidet̄ q̄ non . nā quito
huius cā de cā dicit̄ q̄ oīs
p̄es diffinitionis sunt forme . q̄ materia non
p̄inet ad dionem nec p̄ oīa ad quiditatē rei
¶ Preterea ibide ⁊ scōo de aia ⁊ alibi fre
quenter d̄z . noiat formā q̄ qd est rei ergo
materia non p̄inet ad quod quid est rei .
¶ Preterea hīc i quito p̄az post dicitur q̄
aia ē sub̄ia aiat et sp̄s et q̄ quito erat esse
non materia . ¶ Contra octauo huius dicit̄
tur cōtra platōē q̄ oīs dīo h̄z quid et quā ē
⁊ oīs hoc esse ut materia illud uero ut forma
¶ Respondeo hīc est op̄io tenens partem
negatiuam propter auctoritates adductas in
oppositum et plures consimiles . ¶ Pre
terea arguit̄ rōibus et p̄o sic quicquid habet
materiā est generabile et corruptibile . sed
q̄ quid est non pōt generari nec corrūpi.

5° Quid est rei non includit materiā. mē
loī pbat̄ ex hoc septimō capitulo quito ma
teria est qua res pōt eē et non eē. sō secundū
pbūm ibidem in omnibus generatis siue ab
arte siue a natura est materia. q̄ quodlibet
tale est possibile esse. ⁊ non esse. minor habet
in lra ubi dicitur q̄ quicūq; non concipiū
cum materia sed sine materia ut rationes. s. q̄
quiditates spetierū solum hec non corrūpūt
¶ Preterea q̄ quid est p se est principium
cognoscendi illud cuius est. ut dictum fuit
supra in hoc eodem septimo capitulo quarto
sed materia non est principium cognoscendi
rem. q̄ ut dicitur parum post materia est d
se ignota. ⁊ ibidem cōmentator ait q̄ mate
ria siue sensibilis siue intelligibilis secundum
se ē ignota. 6° materia non p̄t̄ ad q̄ qd
est rei. ¶ Preterea nihil p̄t̄ ad quiditatem
rei qd p̄t̄ q̄ quid est idem esse euz eo cu
ius est. sed materia est huiusmodi. 6° mate
ria non p̄t̄ ad rei quiditatem. maior est
quasi euicēns ex terminis. nam nihil pōt pro
hibere idēitatem inter rem ⁊ suam quidita
tem nisi sit extraneum a rei quiditate. unde
supra capitulo quarto pbat q̄ in dictis secū
dum se q̄ quid est idem cum eo cuius ē mē.
habetur in lra in hoc eodem septimo q̄ mate
ria est omnis eius q̄ non est idem cum suo
q̄ quid est. et inferius etiam dicitur q̄ cō
cepta cum materia non sunt idem ergo ⁊c.
¶ Sed ista opinio non placet ppter ratio
nes inferius ponēdas pro secunda opinione
nec rationes istius opinionis concludunt.
¶ Ad primum in oppositum cum dicitur
omne qd habet materiā ⁊c. dicendum q̄
corruptibile dicit potentiam p̄pinquam uel
remotam corruptibile in potentia remota dici
tur illud qd h̄z un possit corrūpi. non tamē
pōt exire in actū nisi prius sit i potentia p
pinqua: sicut calefactūm in potētia remo
ta dicitur qd habet unde possit calefacere sed
non potest actu calefacere nisi sit in potentia
p̄pinqua scilicet q̄ non ip̄diatur ⁊ q̄ passū
sit sibi p̄is. ¶ Ad p̄positum ignis ē cor
ruptibilis in secundo modo dicendi per se si
cut color est uisibilis ex secundo de anima. tū
ignis non est in potentia propinqua ut corrū
patur nisi sit in esse exītie. qd est generabile
⁊ corruptibile p̄mo habet materiā cōtrac

tam ad exītiā. sic aut q̄ quid est nec est
generabile nec corruptibile. ut dicit phīs.
nec plus concludit ratio. sed hoc non obsta
te q̄ quid est spetici habet materiā non cō
tractam. ¶ Ad secundum dicitur q̄
quid est ē principium cognoscendi ⁊c illa rō
reducitur sic nihil enim pōt p̄fecte cognosci
nisi cognitis omnibus suis causis. unde secū
do huius ponitur q̄ cause non sunt infinite
loquēdo tam de causis materialibus quam de
aliis. tunc sic nihil ē necessarium ad cognitiō
nem rei nisi q̄ quid ē secundum te. s. ma
teria est necessaria ex secundo huius. 6° ma
teria includitur in ipso q̄ quid est.

¶ Ad formam dicendum q̄ licet cognitio
materie requiritur ad cognitionem rei materi
alis tamen aliter est ratio cognoscendi forma
aliter materiā. nam sicut cause differunt in
p̄fectione ⁊ entitate et causalitate in causan
do. ita et in causando cognitionem rei cau
sant. sicut ergo forma magis est ens quā ma
teria ita magis causat entitatem ⁊ cognosci
bilitatem rei. q̄ etiam materia non habet eē
naturaliter nisi p̄ formam causantem eius eē
in effectū. et iteo etiam forma facit cognos
cere materiā tamen utriusq; postea est cau
sa cognoscendi compositum dicitur ergo ma
teria ignota quia non est prima ratio cognos
cendi illud cuius est nec potissima. ¶ Ali
ter dicitur q̄ A. loquitur de cognitione sci
entificā ⁊ de materia cōtracta ad esse exīstē
te illa quidem est ignota sciētificē ⁊ cā conti
gentie rei. ideo non facit cognitionem sciē
tificā. s. at strabantur a sensu illa quorum
est talis materia non est de eis nisi opinio.
¶ Ad tertium cum dicitur nihil p̄t̄ ⁊c.
dico qd minor est falsa. Ad p̄bationes di
cendum q̄ A. loquitur ibi de materia cō
tracta p̄ exīstere. uel de materia que est pro
prietas inōndualis. in his enim non est idē
q̄ quid est cum eo cuius est p se primo. si
cut A. iutendit. licet sit idē eo modo qd
habent quid ut ostensum est supra in hoc sep
timo capitulo quarto. ¶ Alia est opinio
tenens ptem affirmatiuā. Ad cuius cur
tiā suppositis tribus distinctionibus poset
in sententiando quorum prima est de spetie
alia est de materia: alia de simul toto deca
rabo quinque conclusiones. ¶ Prima con

clausio sit ista materia acta contracta que est
 per potentialia accepta absolute et uniuersali
 pertinet ad quidditatem specificam. hanc omnino sic
 est. actus huiusmodi secundum reductum opinionem. dis
 finientia res materiales. quorum quidam diuinitas
 habet per materiam solum quiddam per actum. quiddam per utrum
 que. et isti ultimi diffiniebant preterea. unum ibi
 commendat architan. quod complexus est in diuisione
 materia et forma. ¶ Preterea ibidem causa ter
 tio dicitur quod oportet terminum esse ordinem longum
 et in diffinitione esse hoc quiddam ut materia illud
 uero ut forma. ¶ Item in hoc septimo ite
 rius dicitur quod probatio aialis quam consuevit so
 crates iunior dicere non bene se habet superfluum ei
 est asserere materiam et quidditatibus rebus quarum
 quiddam sunt huiusmodi. i. forma in materia hoc
 et dicitur alibi frequenter in hoc septimo. et in oc
 tauo. ¶ Preterea arguitur per rationes primo sic
 essentia et quidditas cuiuscumque subiecti est ratio intri
 nseca sufficienti essendi rei cuius est circumscrip
 ta quacumque alia re realiter differente. sed per te
 forma ignis est tota essentia et quidditas ignis.
 ergo ignis est ignis sine materia et per omnes mate
 ria est superflua in natura quod est absurdum. ma. per
 quod albedo est ratio superficiem essendi albam. ergo multo
 magis ignitas essendi ignem. ¶ Preterea cum
 essentia est in causa et ipsum est in causatum. proinde
 cum includit in subiecto. quod cum essentia rei et ipsa
 res sunt. totum realiter perfecta identitate si unum
 est in causatum et reliquum. ergo addito utrobique
 illud cuius est essentia in causa a causis intrinsecis
 ipsum est idem a causis intrinsecis. sed si quidditas
 rerum materialium non includit materiam nec erit
 causa materialiter ergo nec res materialis erit causa
 materialiter. ergo frustra ponitur materia in re
 bus materialibus. nec materia erit causa. quia non
 potest esse causa nisi intrinseca quod est absurdum. cuiusmodi
 ¶ Preterea omnis essentia completum in genere nulli al
 teri unitur ad faciendum unum per se. sed si unum
 facit unum per accipere. cum eo uel unum aggregati
 one. ut aceruus. sed si quidditas ignis est ipsa
 forma ignis sine materia. forma ignis est essentia
 completum in genere. ergo cuiuscumque unum facit unum
 per accipere. sed materie unum. ergo hic ignis cum
 materia non est unum per se sed per accipere uel ag
 gregatione ut aceruus quod est falsum. ma. princi
 palis probatur. quia que faciunt unum per se non sunt
 complete in genere sed per reductionem ut sunt
 principia et partes rei minor pars quod ignis est co

pl. te in genere ergo et forma ignis si sit tota quidditas
 ignis. ¶ Preterea quod non includit a
 liqua quidditatem in genere nec aliqua quidditas
 in genere includit ipsum. nec est in genere
 per se nec per reductionem. sed per te materia est huius
 modi ut ordinem ergo materia non est per se in gene
 re nec per reductionem ergo erit nihil. quia nihil
 est ens extra genus nisi deus. materia non est
 deus ergo nihil. maior patet quia quicquid est
 in genere per se est quidditas uel includens qui
 dicitatem ut ignis. et quicquid est in genere
 per reductionem includit in quidditate aliquid huius
 tis quidditatem minor est includens quod si materia
 non pertinet ad quidditatem nec etiam includit
 quidditatem nec includit ut dicitur.

¶ Preterea quodcumque aliqua ratio communis
 conuenit pluribus conuenit eis per aliquod
 commune cum conuenit primo illa ratio. ut pars
 ex primo post. et secundum de anima. sed facere per
 se unum conuenit huius forme et huius materie
 et illi ergo et illud commune est ipsa materia et for
 ma commune accepte que primo faciunt per se
 unum quod non esset nisi ipsa materia. et ueretur
 ad quidditatem rei communem accepte.

¶ Preterea quicquid ponitur in diffinitione
 subiecti materialis pertinet ad quidditatem eius
 quia substantia non habet diffinitionem per ad
 dictam. sed materia ponitur in diffinitione
 substantie materialis ex sexto huius ergo et

¶ Secunda conclusio sit ista materia contra
 eta per indiuiduationem pertinet ad quidditatem
 simul totius quod est indiuiduum substantie di
 stinctum contra uniuersale. hanc ostendit sic.
 singularium sunt cause singulares. et quanto
 huius capitulo de causa. materia autem et for
 ma sunt cause intrinsece rei. ergo in diuisa erunt
 cause indiue. materia ergo indiua erit causa
 intrinseca et quidditatis indiui et substantie sic
 accepte.

¶ Tertia conclusio sit ista ma
 teria contracta per essentiam pertinet ad quiddita
 tem simul totius essentis. probatur huius princi
 pia essentialia compositi essentis sunt essentis non
 est intelligibile. quod ex non essentis componi
 tur intrinsece aliquod essentis. sed materia est prin
 cipium essentialis rei ergo compositi essentis erit
 materia essentis.

¶ Quarta conclusio sit ista
 materia accepta per parte intrinsecam remota per
 tinet ad quidditatem rei non proprie et directe
 sed per reductionem. quod non proprie et directe

ostendo sic illud qd non intrat diffinitionem rei non pertinet proprie et directe ad quoditatem eius. nam diffinitio est res includens quicquid est de quoditate rei sed materia accepta pro parte integrali remota non intrat diffinitionem rei. quia semicirculus non est de diffinitione circuli ut dicitur hic in lra 8° 12. Sed qd pertinet ad quoditatem rei per reductionem ostendo sic. nam quicquid principiat principium principiat et principiatum saltem per reductionem. quia quicquid est causa est causa causati. sed materia sic accepta est principium principii immediati scilicet materie prime et immediate. nam circulus quantum ad suum esse materiale primum componitur ex semicirculis sicut paries ex lapidibus 8° 12. ¶ Quinta conclusio sit ista materia contracta per accidens propter necessarium nullo modo pertinet ad quoditatem rei. hanc ostendo sic quod potest per se esse et per se intelligi in sua quoditate sine alio non dependet ab eo nec includit illud in sua quoditate. sed syllaba composita ex litteris cereis potest perfecte esse et intelligi in sua quoditate sine cera vel litteris cereis. 8° 12. uel littere ceree non pertinet ad quoditatem syllabe nisi si dicas syllabe ceree ma. patet et minor etiam quia hec syllaba potest esse et intelligi perfecte sine a. et b. cereis quia b. et a. possunt esse cupree vel ferree. uel sine omni tali materia posset perferri hec syllaba. ¶ Aduertendum tamen qd materia contraeta quocumque modo non est de ratione quoditatis specificae. nam natura specifica abstrahit a quacumque contractione accepta secundum quatuor conclusiones ultimas. et ideo solum materia accepta modo abstracto et in uniuersali est de essentia speciei ut prima conclusio preedit.

¶ Ad auctoritates philosophi in oppositum ad primam cum dicit qd omnes partes diffinitionis sunt forme dicendum qd non sunt forme sibi uicem comppate sed respectu diffiniti quia de ipso formaliter predicantur. ¶ Ad secundam de secundo de anima cum dicitur qd forma est qd quid erat esse dicendum qd hoc dicitur appropriate ex eo qd forma est principalior causa et completius diffinitionis et quoditatis rei non quin materia etiam concurrat. ¶ Ad tertiam qd anima est substantia aiatu dicendum qd anima accipit ibi substantiam et qd quid erat esse per notionem parte diffinitionis et non per totam diffinitionem. quod patet per ipsum met glossantem se statim infra. siquid autem altera et non

est anima animal et sic hoc quidem dicendum hoc autem non dicendum. sic ergo non uult qd anima sit animal sic non est diffinitio animalis. sed principalior pars. ideo sic ait dicendum. sic autem non. ita qd uno modo dicitur alio modo non.

¶ Num singulare sit per se a nobis intelligibile. uidetur qd non per philosophum hic in lra. qui dicit qd abstractibus a sensu non est palam an sint aut non sit. ¶ Item secundo de anima dicit qd sensus est singularium intellectus uniuersalium. ¶ Ex his sic arguitur sicut se habet sensus ad suum obiectum sic se habet intellectus ad suum. 8° permutatim. sicut sensus ad intellectum sic obiectum sensus ad obiectum intellectus sed sensus non est intellectus. 8° nec obiectum sensus quod est singulare est obiectum intellectus. ¶ Confirmat. quia diuersarum potentiarum sunt diuersa obiecta. 8° singulare qd est obiectum sensus non erit obiectum intellectus. ¶ Preterea. qd quod est obiectum intellectus. ex 3° de anima. sed singulare non habet proprie qd quod est. 8° 12. probatio minoris. tamen. quia alias singulare non esset diffinibile et de ipso esset proprie scilicet quorum utrumque est contra philosophum in hoc septimo. tamen quia infinitum possent esse scientie. cum infinitas non repugnat singularibus. tamen quia huiusmodi notitiam perfectam de specie specialissima haberet imperfectam et in potentia notitiam de specie quilibet ipsius. sed hoc omnis est falsum. nam agens per cognitionem non potest perfectissime se dirigere in agendum nisi perfectissime cognoscat agibile quantum sibi possibile est. sed artifex per artem de modo tantum uniuersale perfectissime se dirigit in faciendo hanc totum particularem ita particularem ita perfecte sic si eandem prius aut uidisset aut nouisset. 8° domus facta non est aptius perfectius cognosci ab artifice quam in uniuersali. ¶ Preterea. ad principale si singulare per se intelligitur. ergo uniuersale per se non intelligitur. omnis est falsum. 8° et antecedens probatio domine. quia si uniuersale et singulare per se intelligantur. aut 8° uniuersale intelligitur per eandem speciem per quam singulare aut per aliam. non per eandem. tamen. quia item et

pararet aliquid sub ratione distincti et distincti tunc quod
 si sic .s. per eandem aut una species que est ipsius
 universalis esset omnium singularium . aut quocumque
 que est alicuius singularis propria est ipsius
 universalis . non primo modo quod nulla species
 unica est ratione cognoscendi plura ut plura . non
 secundo modo quod tunc quot essent intellectus singu-
 larium tot essent universalia . tum quod ambo .s.
 universale et particulare semper intelligerentur
 simul . nisi intellectus uteretur specie nunc ad hoc
 nunc ad illud et illum usum haberet . quod pro-
 ceperet cognitio huius et illius . tunc quod illa eadem
 species aut esset ipsius universalis primo et sic non
 possit repugnare singularia quod esset indistincta et
 confusa . uel et ipsius singularis primo et ex omni
 universalis et tunc quot essent species singularium tot es-
 set species universalium . et sic species multiplicarentur in
 infinitum si debeant omnia singularia cognosci si ue-
 ro datur alia pars quod per aliam speciem cognos-
 citur . hoc non uidetur . tunc quod utraque species es-
 set eque abstracta cum ab eodem fantasmate ge-
 gnatur et uirtute eiusdem intellectus agentis .
 quare ergo una erit magis universalis et alia par-
 ticularis non uidetur . tum quod si primo gigna-
 tur species intelligibilis singularis ex fantasmate
 aut ergo gignatur alia universalis ex eodem uel
 etiam de illa specie . et tunc tot erunt species univer-
 sales quot particulares . et sic eiusdem universalis
 essent infinite species . aut non necessario gigne-
 tur species universalis sed tantum uoluntarie . sed
 hoc est irrationabile omnino . cum gignitio speciei sit
 naturalis aut secunda species universalis redit in
 item cum prima et auget eam . et sic cognitio
 universalis poterit in infinitum intendi . et etiam
 sequeretur quod quanto plura singularia uideret
 tantum cognoscam perfectius ipsum universale
 quorum utrumque est manifeste falsum . Contra
 intellectus complexus presupponit incomplexum sed
 intellectus componit universale cum singulari .
 dicendo scilicet est homo . et cognoscit compositionem
 esse ueram uel falsam . ergo cognoscit utrumque
 extremum incompletum alias componeret igno-
 rans . Respondetur ista questio est meth-
 aphysica . querit de intellectione simpliciter sin-
 gularium et est etiam aristoteli .a. pertinens ad librum
 de anima . quatenus querit de intellectione singu-
 larium respectu intellectus nostri . primo ergo quod per-
 tractabitur ut methaphysica . secundo ut aristoteli .a.
 Quantum ad primum primo promittam bre-

distinctiones . secundo ostendam tres conclusiones
 De primo sit ista prima distinctio . singulare
 est triplex . quoddam abstractum ab existentia . non
 enim singulare determinatur quantum est de se
 ad existentiam sicut nec universale et tale particu-
 re est . per se in genere nihil includens propter natu-
 ram speciei et proprietatem in diuinalem per quam
 est hoc . quod autem coordinatum . predicamentum ab-
 strahit ab existentia secundo modo sumit quantum est
 existens et non includens aliquid accidentis . et tale singu-
 lare potest dici simul totum . ut dictum fuit super
 existentiam autem non est de ratione alicuius nec in quantum quod
 nec in quantum participat quod quod existentia est omnino extra
 quoditatem formalem saltem in creaturis . 3° sumit
 singulare quantum includens non solum existentiam sed
 alia accidentia circumstantia ut quantitatem quali-
 tatem locum tempus et huiusmodi . et sic est ens ag-
 gregatum et unum per accidentis . Secunda distinc-
 tio est quod intellectus est duplex . quoddam que dicitur
 quoditatem seu abstractam . et hec abstractum ab
 existentia respiciens solum quoditatem eius ut quod
 tas est . alia est intellectus que dicitur intuitiva et
 uisiva . hec respicit per se obiectum prout in sua exis-
 tentia . ita quod est existens ut existens est . Tertia
 distinctio sit ista . obiectum intellectus quoddam est
 primo intellectum . quoddam non primo dicitur
 obiectum primo intellectum quod adequat actum intel-
 ligendi . non primo autem intellectum dicitur quod non
 adequat . exemplum in simili . quoniam uidetur quan-
 tum bipedale ipsum totum adequat uisionem . aliter
 autem pars eius per se uidetur non tamen adequat ui-
 sionem . Similiter autem est de intellectu
 cum intelligitur species puta homo ipsa species to-
 ta intelligitur et adequat intellectionem et est
 primo intellectum . sed partes speciei puta non
 genus et differentiam . licet utrumque per se intelligitur
 primo . quia neutrum adequat per se intellectum
 nem talem . De secundo sit ista prima con-
 clusio . Singulare quodlibet modo sumptum est
 per se intelligibile quantum est ex natura sua
 hanc ostendo sic . singulare est uere ens . ergo ue-
 re per se intelligibile . manifestum patet . quia intelli-
 gibilis absolute sequitur entitatem cum ens sit
 obiectum intellectus ut probatum fuit sexto li-
 bro . probatio autem singulare includit totam en-
 titatem quoditativam . superiorum et includit ul-
 tra hoc proprietatem individualement et existentiam
 uel aliquid accidentis quorum neutrum dimittit sed
 addit ad entitatem ergo ad intelligibilitatem ergo et
 Kai

Preterea probatur de singulari primo modo specialiter .nam tale singulare nihil includit aliud ultra uniuersale nisi gradum ultime actualitatis et unitatis que est ipsa forma individualis sed a tali singulari non excluditur intelligibilitas ratione alicuius inclusi in uniuersali superiori .quod tunc uniuersale non esset per se intelligibile .nec ratione alicuius additi .quod tunc angelus particularis non esset intelligibilis .nam si repugnaret singulari ut singulare est posse intelligi .angelus non posset seipsum intelligere .nec deus seipsum cum sit singularissimus

Secunda conclusio sit ista singulare quolibet modo sumptum est .primum intelligibile quantum est de se .hoc apparet ex significato nominis quod est primo .quodcumque ei aliud a singulari intelligitur non includit singulare complete quantum ad quicquid intelligibilitatis est in eo .quod non includit illum gradum seu differentiam in individuali qua singulare est singulare sed ipsum singulare includit complete quicquid est intelligibilitas in quocumque superiori cum includit in suo conceptu omnia superiora et non e converso .singulare .ergo non est natum intelligi ut pars inclusa in primo intellectu .sed tantum ut primum in quo alia superiora per se includuntur .**T**ertia conclusio sit ista .singulare primo modo est intelligibile per se respectu intellectionis abstracte tantum .et singulare primo et tertio modo est primum intelligibile intellectu intuitiuo tantum hec conclusio habet duas partes ut patet ex secunda distinctione .nam intellectio abstractiua abstrahit ab existentia obiecti .intuitiua autem est existentis obiecti ut existens est .ergo singulare primo modo quod abstrahit ab existentia est obiectum intellectionis abstractiue solum .et singulare secundo modo et tertio modo quia includit existentiam est obiectum cognitionis intuitiue solum .consequentia est euiciens de se ex significato terminorum .**Q**uantum ad secundum ostendam tres conclusiones .prima conclusio sit ista .singulare quocumque modo sumptum est per se intelligibile a nobis pro statuto saltem intellectione abstractiua .hanc ostendo sic .nam cognoscens per se deum extremorum per se cognoscit ista extrema differentie nam cum deus sit per se quedam relatio non potest cognosci non cognitis extremis .sed

intellectus noster per se cognoscit differentiam inter singulare et uniuersale .ergo per se cognoscit utrumque extremum .Sic enim arguit Augustinus .secundo de anima de sensu communi .**P**reterea intellectus discurret a singulari ad uniuersale et e converso .ergo cognoscit utrumque extremum discursus .consequentia patet .quia aliter discurreret ignorans .probatio consequentie .quia sicut per syllogismum cognoscimus conclusionem ita per inductionem .principia ex primo posteriorum .sed nulla potentia arguit discurrendo inductiue nisi intellectus quod notiores sunt sibi premisse quam conclusiones ergo per se intelligit singularia a quibus arguit discurrendo .**P**reterea intellectus non imponit nomina rebus quas ignorat .sed intellectus imponit et attribuit nomina singularibus quibus etiam attribuit secundas intentiones .puta singulare individuum et huiusmodi de his facit etiam propositiones et opiones que omnia pertinent ad intellectum .ergo intellectus noster non ignorat singulare .**P**reterea incognita non possumus diligere .secundum Augustinum .sed magis et plus diligimus singulare quam uniuersale .quia preceptum de dilectione magis est singularis quam uniuersalis unde primo ioh . qui non diligit fratrem suum quem uidit . deum quem non uidet quod poterit diligere .ergo intelligimus singulare .**C**onfirmatur quia nisi intellectus per se intelligens singulare uoluntas non posset per se uelle actum singularem .nec per consequens posset peccare .consequens est falsum consequentia patet quia uoluntas non potest per se uelle nisi quod est per se actu ab intellectu cognitum .

Preterea quicquid perfectionis est in potentia inferiori .scilicet sensitui est in potentia superiori que est intellectus .sed perfectionis est in sensitui cognoscere singulare per se ergo multo magis in intellectu .**P**reterea species per se representat illud a quo gignitur sed quolibet species intelligibilis gignitur a singulari .patet quod non ab intellectu agente quia tunc esset eius species et principium intelligendi ipsum intellectum agentem .ergo per se representat ipsum singulare .**P**reterea nullus est distincta memoria nisi cuius precessit distincta apprehensio .sed intellectus habet distinctam memoriam actuum suorum qui non sunt sensibiles . et ergo ignotum

singulares p³ . g^o habet distinctā notitiā eorū
qñ insunt . ¶ Secūda conclusio sit ista in
tellectus noster p statu isto non per se intelli
git singulare sub p³ria ratione singularitatis
nec sensus sentiet . hoc pbat sic omnis po
tē cognoscens aliquod obicm sub p³ria rōe
pōt illud cognoscere et ab aliis distinguere oī
alio circūscripto ipso solo manente . sed nec
intellectus noster nec sensus est huiusmodi re
spectu singularis g^o nec intellectus noster nec
sensus intelligit singl^{re} sub rōne singularita
tis . maior est euidens . sed prima pars mino
ris pbat^{ur} . q^{ia} omnis potentia cognoscens su
um obicm secundu aliquam unitatem potest
illud distinguere ab omni alio qd non ē unum
tali unitate . sed intellectus noster non potest
hoc respectu singularis . pbatio huius q^{ia} oī
stinctissima cognitio singularis videtur esse ali
cuius intentionis quā intellectus distincte co
noscit sit illa . sed posita illa sola amota oīa
t³pis et loci et amoto alio et alio gradu intentionis
et sic de aliis accidentibus illi intentōi non videt^{ur}
q^{ia} intellectus sciat distinguere si ostendat sibi
aquacūq³ alia re eiusdem intentionis et eius de
spectu . g^o intellectus non cognoscit singulare
scdm rationem seu unitatem singularitatis .
Secunda pars minoris p³ per idem q^{ia} si hec
albedo ponitur in eodem loco cum hac albedi
ne . manet quicquid hec hec et illa illa . q^{ia} hec nō
est hec . nec distinguitur ab illa . per esse in alio
loco . nūquā tamē sensus discernit duas esse
numero has albedines si sunt eque intense . si
militer non distingueret intellectus inter duo
singulares circūscripta distinctioē accidentali que
est per locam magnitudinem et figurā et huius
modi . puta si essent simul tempore et haberet
eandem figuram et magnitudinem et eundem
colorem . talis enim tam intellectus quam se
sus iudicaret esse unum . patet etiam quia sen
sus non discernit diversitatem rationum sola
rum . licet ponantur communiter continue va
riari . Ratio huius minoris principalis assign
natur . q^{ia} potentia cognitiva in nobis cogno
scit rem non secundum suam absolutam cogno
scibilitatem inquantū . s. in se est inī manifesta
sed solum inquantum est motiva potentie .
q^{ia} potentia cognitiva pro isto statu movetur
ab obiectis . sed natura singularis nō movet^{ur}
scdm gradum singularitatis . cum q^{ia} ille gra

us non est principium actionis sed limitativum
principiorum actōis . cum . quia item est prin
cipium agentis et assimilandi . gradus autē singu
laritatis non est principium assimilandi . sed
magis principium distinguendi . nullo autē
modo est principium assimilandi . ¶ Et ar
guas contra . quia operationes sunt primo singu
larium . ¶ Respondeo . aut dictum fuit in
primo huius q^{ia} si intelligatur de principio g^o
q^{ia} illud est natura non tamen sine singulari
tate . ita q^{ia} singularitas concurrat sicut cau
sa sine qua non . eo modo quo color non videt^{ur}
nisi in quantitate . ergo intellectus et sen
sus cognoscunt singulare secundum unitatem
nature que unitas est minor unitate numerali
prior tamen unitate universalis ut probatum
fuit supra . non tamen sine singularitate .
¶ Tercia conclusio sit ista . intellectus no
ster p statu isto intelligit singulare p lineam
reflexam reflectando ad fantasmata nam secū
dum A² . tertio de aīa . intellectus intelligit
singulare per lineam reflexam . comē . vero h³
per lineam spalem . et ipse sic exponit . q^{ia} in
tellectione singularitatis quiditas abstrahitur
a quiditate donec restet quiditas a qua nō po
ssit abstrahi ulterius . ¶ Contra q^{ia} tunc est
linea recta et non spalis nec reflexa . Aliter
ergo exponitur q^{ia} sicut natura in agendo
non per se intendit universale . quia tunc cor
poris generatio qd est universalis quam aīa et
homo . non pcederet ultra ad generationem
animalis vel hominis . nec intendit primo in
dividuum signatū . q^{ia} tunc generatio uno tali
puta sol . cessaret actio nature quod est falsū .
sed intendit primo inducere nam in aliquo sup
posito . et hoc est individuum vagum . Sicut
et in pposito spēs in fantasia ad quas se cō
vertit intellectus primo representat individuum
vagum . in quo primo fitur cognitio in
tellectus q^{ia} p³ q^{ia} quod intelligitur singulare
ignorando in qua spē sit . et in hoc primo sig
no in ipsa fantasia est confusum subiectū cū
accidentibus vel multa accidentia se mutuo con
trahentia . secundo reprēntatur naturam absolu
te . s. qñ intellectus abstrahit universale et fit
tur in naturam p³cale non considerando eius
singularitatem . tertio reflectando considerati
onem nature ad circūstantias signatas ut . s.
intelligat singulare . idest naturam que in est
Riff

boi cōpoit subcū cū accitibus ppiis de fin
nantibus talem naturam .7 per tales circūsta
tias puta qd est hic 7 nunc 7 cū tali figura 7
cū tali colore 7 huiusmodi . ita qd illius reflec
tionis terminus a quo 7 terminus ad quē est
quid confusū 7 in medio est distinctū . natura
g^o intelligitur determinata istis . et est ibi cō
ceptus non simpliciter simplex ut ens nec etiā
conceptus simpliciter quoditativus ut homo .
sed tū decept^o p accidens . 7 ille est determi
nator conceptus ad quem devenimus in vita
ista nā ad nullū deceptū singularis devenimus in
vita ista cū dictione repugnat inesse alteri
conceptus aut singularis secundū rōem singu
laritatis repugnat contradictori e inesse alteri
sed illum non habemus . ille ergo conceptus
p accis est quo magis distincte possumus intel
ligere singulare . ¶ Ad argumenta in opo
sitū ad 2^{am} in lra p3 qd loquit^r de singulari
ut exis est 7 de tali verū est qd non est scien
tia ppiē dicta alias scia fieret . non scia . quia
mutato obiecto mutaretur et habitus idē ma
neris . Ad aliud de secundo de aia 7 ad oēs
suctoiteres cōsimiles dicendū qd sensus ē sin
gulariū cū pscissione . qd non est universaliū
intellectus aut est utriusq³ . ¶ Ad rōem d
mutata ppositione . dicendū qd ille motus
arguendi non valet interminis se hñtus secū
dū supius et inferius . exemplū arguitur sic .
Sicut se habet homo ad non hominem sic
aial ad non aial . ergo per mutatiōem . sicut ho
mo ad aial . sic non homo ad non aial s3 ois
homo est aial . g^o ois non homo est non aial
qd est falsum . qd asinus est non homo 7 tū ē
est non aial . iō est falsa dñtis arguendo a de
structione aitis ad destructionem dñtis . nam
nō homo in plus se habet quā non aial . Simi
liter in pposito qd obcū intellectus est cōsus
quā obiectū sensus cōitate universalitatis 7 p
dicationis . qd obiecta sunt subordinata sicut
7 pōne . iō non pōt inferri qd sic se habeat
obiectū ad obiectū sicut pōne inter se . sicut
nec7 in aliis subordinatis secundū sub 7 sup
nam obiectū continetur sub obiecto . ¶ Ad
confirmationem dicendū sicut fuit dictum in
primo huius . 7 in quinto ca^o de uno qd pōn
tariū disparatū sunt oio obiecta disparata . ut
p3 de sono 7 colore respectu . s. visus 7 audī
tus sed in pōntis subordinatis o3 qd sicut

pōne sunt subordinate ita 7 obiecta ita quod
obiectū potentie inferioris ē etiā obiectū pōne
superioris . sic se habent sensus 7 intellectus
¶ Ad secundū principale dicendum qd singu
lare non habet qd quid est ppiū distinctum
a qd quid est spci . qd non h3 qd quid est per
se primo habet tū per se ut dictū est . nō ergo
non plus pbat nisi qd singulare non intelligi
tur a nobis sub ratione . ppiā singularitatis
qd non habet aliud quā a quid spci . aliud ē
qd addit ultra spem magis pōtinet ad hęcita
tē quā quiditatem . et sic concedo qd singula
re non est diffinibile nec scribibile alia diffinitōe
vel scia quā spci . et sic nō sequitur infinitas ēē
scias singulariū infinitorū . quia una est omni
um cōis . ¶ Cum etiam arguitur de noti
cia imperfecta 7 in potentia . dicendū qd arti
fer primo intelligit de mū in supposito uago
et ex consequenti 7 per accis intelligit de mū
hanc . qd naturā domus per se intellectam se
quitur singularitas in esse . 7 iō facit de mū
singularem per accis . qd per accis facit qd nō
p se cognoscit . cognatio enim universali p ac
cicens singulare intelligitur . ¶ Ad tertium
nego dñtam . ad probationem dicatur qd p
eantem spetiem cognoscitur universale 7 par
ticulare . aliter tamen consideratū . qd ut dic
tum est illa . species siue sit impressa intellectui
siue in fantasmate secundū duas opiones priā
reppat naturam in aliquo supposito uago se
cundo naturam absolute . tertio singulare sig
natū quod est ipsa natura circūstantionata ac
cidentibus . 7 tunc non habeo pro inconuenie
tiā qd eadem species sic et sic accepta aliquā
sub ratione distincti 7 indistincti reppat . si
cut etiā eadem species que est universalis est
omnium singularium . ita quod est eadē spe
ties 7 ratio cognoscenti plura secundum alia
7 aliam rationem . uel posset dari alia pars qd
quēcūq3 species est alicuius singularis sit etiā
universalis . nec sequitur tot esse intellectiōes
universaliū quot singularium . nam oēs speti
es singularium non representant nisi unū uni
versale . ¶ Quid ergo additur qd an bo ui
versale . s. 7 particulare simul semp intelligi
tur . dico qd non oportet sed p imperiū uo
luntatis intellectus pōt uti specie nunc ad f
nunc ad illud . qd intelligimus cum volumus
ex tertio de anima . 7 cum dicis qd illū usum

precedit cognitio huius et illius. dico quod preceps est
vnde precepto quod illa species per se repitatur natura in
supposito uago. scilicet natura absolute. tertio
singulare signatum. Cum addit quod illa species est ip-
sius ut sit per se. per idem quod sit et endum
nam per se est ipsius in se uagi. nec est hoc sequi-
tur quod quot sunt species singularem tot sunt uni-
uersalia. quia omnia singularia non repitant nisi
unum uel nec omnes species multiplicari in infinitum ni-
si forsan successiue si omnia singularia debet cog-
noscere et quodlibet intelligat propria specie. scilicet illa
eadem species repitatur illa natura uniuersale abso-
lute. et ex istis et per accensum singulare signatum
modo perposito. Aliter dicitur ad hanc tertiam rationem
quod uidetur probare quod per nullam intellectum quod
modo habemus extrahere sit possibile dare. modo
quod uel per se intelligit et singulare per se et facit
per secundam conclusionem secundi articuli principalis.

Item conceptus generis sit alius a
conceptu speciei uidetur quod non. nam
hic in ista dicitur quod genus nihil est
preter eas que sunt generis species.

Preterea si sit genus non posset de
specie. non est falsum genus et alius probatur tunc ge-
nus esset per speciem sed per non posset formaliter
de toto. genus nec genus de specie. Contra si non
aut conceptus generis est idem conceptus unius
drum uel speciei tamen aut conceptus cuiuslibet drum
et speciei si per genus non posset nisi de
una specie tamen quod est falsum si secundum totum conceptus
generis quot drum et si tamen est unus conceptus
generis illi uni conceptus erunt omnia idem conce-
ptus differentiarum. genus inter se erunt idem.
quorum utrumque est falsum. genus nec conceptus ge-
neris est alius a conceptu drum et per non speciei

Primo in ista questione per tractabo unam opinio-
nem scilicet aliter dico ad questionem. Quantum ad
primum est una opinio quod dicitur per negatiua propter
rationes positas in premissis quod ad hoc ponendi est
iste. genus et drum non sunt synonyma. drus est
per se modo concipiendi eundem conceptum. quod sunt
rationes determinabiles et determinantis. ita quod ratio ge-
neris est ratio determinabilis ratio drum uel speciei est ratio
determinantis. Secundo contra quod si sit genus in ratione
ne est negatio. non est falsum genus et alius. non per
nam secundum te id conceptus dicitur per genus et drum.
genus idem bis dicitur. Rationes quod excusat nega-
tio propter diuersos modos concipiendi. Contra
quod tunc est negatio quod positis duobus per non

minibus istis dicitur. ut sit probum hic in ista pa-
ra post. si positis nobis generis et drum idem con-
ceptus bis dicitur non obstante obiecto modo concipiendi
per genus et drum. Confirmatur quod per probum hic
in ista para post hic est negatio bis per rationes huius
tamen est alius ratio concipiendi. genus diuersa ratio concipiendi
non excusat negationem. Preterea. isti modi
concipiendi qui sunt essentialiter inter conceptus gene-
ris et drum. aut non sunt essentialiter proprietates
sub quibus concipiuntur si ratio non uincit. negatio
ex quo ille rationes sunt extra conceptum quod per
unum. Si per ratio aut genus utrumque ratio est essentialiter
inter conceptus speciei. aut non genus. de essentialiter
ter idem quod non pertinet ad speciem. essentialiter si sit
genus conceptus generis et drum sit simpliciter alii quod
per alias rationes qui essentialiter includuntur sunt de per
se conceptus speciei. Preterea dico dicitur esse per
adequate eadem est distinctio. si conceptus generis non est
per idem. genus alii conceptus generis et drum supponit
dico quod alii sufficeret. illa genus ratio non est bona et
stat ratio de opinionibus. Quantum ad secundam per omnia
duas conclusiones. primo duo dubia excludemur
De primo si ista prima conclusio conceptus generis est in
se unus hanc ostendo sic omnia intellectus huius in se erunt
dines de alio et dubium de omnibus determinatis
illis huius. de illo quod est certus conceptus unum alii ab
alio de quibus dubitat alioquin alii certus de na-
hilo quod de non conceptus intellectus potest esse certus
de ibidem conceptus generis alii dubitans
de quocumque conceptu speciei ut si per proprietates
conuertibiles cum genere determinaret. per genus de
alio determinaret. quod si per mouere determinaret de alio
quod sit alii de quo nescit. alii species generis sit
dubium genus intellectus huius de illo genere aliquez unum
conceptus alii a conceptibus speciei de quibus dubi-
tat. Preterea. drus sunt diuersa aliquid idem an-
tis. et per. huius et per. ita quod magis sunt unum drus
in illo quo conueniunt quod sunt in illo quo differunt ali-
oquin non essent. drus si per diuersa. genus alii in
quo sunt idem in se magis unum quam illa in quibus
differunt. si species generis proprie dicitur drus et sunt
idem genere genus est magis unum quam drus et
bus drus. quod non est nisi generis alii unum co-
ceptus. nam si plures. ita essent alii diuersi sicut
conceptus drum quo ad huc quod species ut unum
essent. Preterea genus proprie in quo per
dicitur de specie. genus secundum aliquem conceptum non est
de species quod tunc alii posset excusare de se. ergo
secundum alii conceptus a conceptu speciei et similiter est de
huius

quacumque. Spē est unus i se. alios tot essent gna
quot spēs. qd est absurdū. Cōfirmat ultio qd
alios nomē generis n̄ est uiuocū nisi significa
ret unū conceptū. Si querat quō concept⁹ gene
ris ē un⁹. Rñō qd gen⁹ duplici⁹ concipit un⁹
p se p⁹ ut obem accipit itellm. alio⁹ p se n̄
p⁹ qm. s. concipitur i aliquo concepto adequatē
itellctōz i quo genus includit. puta i spē uel in
diuino. p⁹ conceptus generis ē unus numero
sicut itellctio est una nūero. 7 gñali⁹ ita unū
itellctōe nūero itelligit magis uel sicut mi
nus uel e. 1⁹ conceptus generis distinguit diuer
sis ita qd i se sit un⁹ nūero n̄ tñ ut ibi concipit
tur. s. ē tot numero i quot includit. ita 7 con
ceptus generis natus ē esse unus nūero qm cō
cipit p se p⁹ 7 indūit ad oēs alios. 7 est disti
ctus nūero ut inclusus i aliis 7 concipit p se n̄
p⁹. 7 scdm hoc est uerū illū qd dicit p. b. qd
genus scdm se est diuersū i diuersis spēs. scdm
conclusio sit ista. conceptus generis ē alius a cō
ceptu drē. hoc statim p qd drā n̄ picipat gñs
nec cōuerso. scdm sūt oīo alterius rōis. un con
ceptus generis ē ita alius a conceptu drē qd
est p⁹ diuersus in n⁹ cōueniēs cū eo ut ptebāt
i sequenti qōe 7 ex hoc sequit qd ē alius a cō
ceptu spēi sic ptebāt a totali. nā spēs cōualit
7 forālī includit cōceptū generis 7 drē si g⁹ ē
alius a conceptu drē 7 spēi n̄ totalitē s. ptebāt
De scdo ē unū dubiū expmīssio. s. qd dēriate
concipit p gñs 7 drām. Rñō p drām concipit
tur ultimus actus quo spēs ē illū qd est. 7 p
genus concipit pōnale respctū illius act⁹ ultimi
hoc declaro sic. nā scdm phūm ca⁹ pcedenti
Sicut rō. i. dīo se h̄z ad rē. sic ptes dīois ad
ptes rei 7 ē octauo h̄z dicit qd tminū. i. dī
oēs oī esse oīes longā 7 expmēre qd 7 qle
i spē at que pprie diffinit n̄ sūt nisi due ptes
cōuales. s. actus ultimus quo spēs ē illū qd ē
7 pōnale respctū illius actus ultimi. g⁹ drā ul
tia spēcifica a qd ē uitas rei 7 dīois includit psci
seice suo p se itellcū actū ultimū i re qd est cō
unitatis rei cōpletis. gen⁹ aut pprimū psci
includit p se pprimū pōnale respctū illius actus
¶ Scdm dubiū occurrit qd istis conceptibus
gener⁹ 7 drē cōmūt i re. Rñō qdaz qd in re
sufficit drā itentōis que quidā drā nullā drām
nec cōpōez actu ponit i re sed tñ pōnalez sic
intelligit qd ipa res est nata facere diuersos
cōcept⁹ in itellcū. ita qd ista drā actu ē solū in

itellcū concipere. nec ut dicit sufficit ad h⁹ drā
rōis que ē qm res n̄ est nata facere nisi unū cō
ceptū qui tñ concipit sub diuersis modis dīce
rātū. un scdm istā oploez. drā rōis n̄ sufficit
ad drāz generis 7 drē ut argutū est i p⁹ arti⁹
7 pprimā oploez. ¶ Sed d. qd nec ista drā in
tentōis sufficit. nā concipit gñs aut concipitur
aliquo rei i spē aut nūbīl. similī de drā. si nū
bīl. g⁹ isti cōcept⁹ uidet fictici nō reales nec
p gñs dicit de spēie Si aliqd. aut id aliqd
aut aliud Si id tūc erit id cōceptus generis 7
drē. qd est falsū Si aliud hēo ppositū qd i re
ē aliq drā prior drā cōceptuū Dices qd aliqd
rei concipit 7 id nec sequit g⁹ id cōceptus. qd
ead res nata est facere diuersos cōceptus. Cō
tra una res nata est facere unū conceptū adequatū
qd alias n̄ est unū cognoscibile nec uico actu
cognoscibile s. illū cōceptū sibi adequatū formā
tū uidet imutare itellcū qntū natū est ipsū
imutare g⁹ n̄ forābāt nisi unū conceptū Pretere
a ad pncipale oīs drā nālī oī actu rōis ē drā
ex nā rei. s. obcā nālī pcedūt actus. 7 distic
tio obcōz distictōez actū. maxie qm hec illa
cāt ut hic pōit. g⁹ drā itentōis que ē i cōcep
tibus cōcludit drāz pōit in obcā que est realis
t saltē aliq ex nā rei. Aliū g⁹ dīoū qd ne habe
amus cōcedere cōceptus simpliciter diuersos gñe
ris 7 drē esse fictitios. oī qd illis cōmūtāt alī
q i re realitē diuersa t distincta aliq⁹ ex nā rei
sic qd cōscripta oī opatōe itellcū agēis uel
possibilis in oī actu in itellcū psupposito t cō
cōitātē est in re illa drā s. talis drā h̄z grad⁹
scdm qd gñs 7 drā pnt sumi ab alia 7 alia re
puta si sint diuersē forme in aliq spē sicut in
hoīe ita qd ab una suat genus 7 ab alia drā t
pnt sui ab alia 7 alia realitate puta si sit spēs
sipler ut aliter pnt dicit drā realis. scdm dī
cīt drā forālī utraqz tñ ē ex nā rei. ¶ Ad
pimū in oppositū iā dcm ē sup i sūando qd au
toritas allegata ē trūcata un addit aut si ē ē
qd ut mā 7 hec scdm pō distictiue est uera ut
pōcm ē. Ad scdm nego dnam. ad pōcm cō
cept⁹ qd cōceptus generis est ptebāt. pō aut h̄z
n̄ pōit d toto p mōm ptebāt. tñ significat d
noiatie pōitāt gñs at h̄z sit pō spēi tñ dnoiatie
pōitāt 7 sic significat totū t pte p mōz totū
ut ait auct. v. meth. in abstracto aut ultra ab
stractōe n̄ pōitāt un ista ē falsa hō est aialitas
t huaitas ē aialitas Cōtra qd pōit dnoiatie

excludit predicatorem i. qd s3 gna predicat o spe
i qd g^o rē. Rñō duplex ē dnoatio una ē sba
ab accite. alia totius a pte cēnali. priā ipsoit
predicatōes i qd r scōa n cōcludit ipsā r talis ē
dnoatio spēi a gñere. gen^o at est pā cēnat spēi
p dñā dñā generis iheria is
icluat forālū dñā supiorē utet
Q sic naz qd predicat o alio p se
p^o icludis formalit i illo s3 dñā supior ē h
moi respēu iherionis g^o rē. mi. pbat hic i lra
ubi dicit q i dñe generis o3 pcedere p vñs
p se r tūc scōa dñōit pōit p se nā fālio pōit ē
pbalitas qd aut predicat o alio i abstracto pōi
cat p se p^o pcedere si n g^o dñē spēificē cēnt
priā predicata dñs ē falsū g^o rē. pñō dñe q
tūc n hērent genus aliqd dñm o eis p se q ge
nus supior n predicat o: eis nec dñā supior p te
illa aut sūt priā predicata r p dñs gñalissā. de
qbus n predicat pōia p se r tūc sequit q pñō
negatia negās dñāz unā ab alia puta rōale nō
ē irōale ē imediata pcedere. q si nō g^o dñā
iherion n diuersificat ipsū gñs p se dñs ē falsū
q alio hoc ipsū qd ē. est diuersū p pñs diuer
sas aut dicitur r. h^o pñō dñe q i genere dñs
si sit in mediū n est nisi genus supior r dñā cō
stitutia eius. s3 genus n icluditur i dñāis su
pioribus p3 nec dñā cōstitutia puta scēbile cō
stitutū aīal n distiguit p dñāz ultiores q ipa
n icludis i illis scōm te. g^o genus i mediū se
bz ad ipas dñāz iheriores sicut pñā ad actū
pñāle n distiguit scōz suā cēntiā p actū que
ē extra rōem eius r ecōuerso g^o rē. Cōtra q
si sic g^o i dñāis erit pcessus i iñitū dñs est
falsū g^o rē. pñō dñe q si dñē iheriores iclu
derent supiores g^o essent dñātes nā dñā sūt dī
uersa aliqd rō entis in aliquo g^o cōuenirent. s.
i dñā supiori r differēt dñāis r tūc quēdā de
illis utz icludat dñā supiorē uel nō qre uel
pcedet i iñitū uel stabit ad aliqd dñāz que
i nullo cōueniūt nec icludat aliqd cōe: pcedere
si sic g^o dñā iherior erit spēs. dñs est falsū
q tūc essent plura gñā quā r. cū talis dñā n sit
spēs aliquis illoz genēz. pñō dñe. oē qd h3
predicatū dñm o eo in qd r dñāz dñāz in qle est
spēs. q cōpositū ex gñe r dñā. s3 talis dñā ihe
rior h3 supiorē dictā de eo i qd scōm te r aliā
q differēt ab opposita dñā que dicit o eo i qle
g^o uere est spēs Rñō hic ē una opio que dicit
Q dñā supior icludis i iherion. qd pbat p

leptū phi. tū q hic dicit Q ultia dñā scī fi
nalis est subā rei qd n esset nisi icluderet alias
pcedentes alit nō esset subā rei tū q hic dicit
tur qd i dñe n o3 ponere alias dñāz s3 solū
ultimā q si alie opponat cū prima erit nūga
ut dñō aīal bipes hñs pcedes trāspōit dñōes
nā dñō bipeze supflūū ē ponere hñs pcedes tū
q hic dicit Q i subā n est ordo. sed si iherior
dñā n icludat supiorē erit ordo. q una ē pñā
alia posterior. cōtra istā opioz arguit rēduco
rōes. r p^o pñā. qñ dicit Q ultia dñā ē sba
rei. cōtra q dñō iherior sba totā rei. s3 de sub
stācia dicit n solū sē oēs dñē s3 ē gñā g^o gen^o
ut ē de p se itellcū dñē ultie. l gñs supfluit i
dñōe. quoz utrūz ē falsū g^o illō ex q^o seqt. s.
Q fiat dñā sit tota sba rei. pcedere oia dñō
h3 pces r sic tota dñō totā rē ex pmit. sic pā
pñē. s3 dñā fālis ē pā dñōis. g^o expmit pñē rei
r n totā sba rei. Cōfirmat q eod mō trac
tat hic ph. o dñōe r i octa h^o. ubi dicit Q in
dñōe duo ponūt respēu quoz unū ē ut mā ali
ud ut forma. Ad formā dico Q sic dñm. ē
exponēdo lñāz. Q ph. n itelligit Q dñā sit to
ta sba rei nisi cōpletie. qñē ab illa dñā ē tota
sba rei cōpletie. Scōa rō rēduat. s. Q ad
dñā suā seqt nūga^o r nō nobis nā ois dñō ul
dāt p gen^o pñū r dñāz iheriores usq3 ad ul
tiaz l p gñs pñū r dñāz ultiaz spēificā s3
p^o seqt cōtra te nūga^o q tūc dñā iheriores
ponet i dñōe r dñā ultia icludat oēs iheriores
ut tu dñāis ergo. differentia intermedia dñātur
bis semel in se r semel in ultima dñā. Si scō
mō seqtur idem. nam genus pñū icludat
differentiam suā cōstitutiam r ultima iclu
dit eam sicut. ut tu dñāis. ergo bis dñātur pu
rā dñōo animal rōnale. q scēbile icludatur
in animali qd cōstitutit r icludat ē in rōna
li scōm te ergo bis dñātur. Dices Q diffinitō
nō sic datur s3 p genus pñū r differentiam ul
timam. cōtra tū q ē cōtra ph. hic in littera q
dñāis dñō. l dñāis p genus pñū r ultimam
differentiam l p pñū genus cū aliis iheriores
tū q hoc uult hoc. expse libio dñōum ubi di
cit Q pñō in diffinitōe accipiendū est genus
cū differentia r uidendū est de diffinitōe si
sit cōuertibilis cum specie diffinienda r si mi
nus fuerit accipienda est alia differentia r ge
neris cū dñā pñū erit loco generis r sic quous
que reddat species diffiniendā g^o nō solū pñū

genus ponendū est cū ultimā drā sed et cū oībus
intermediis. ¶ Ad formā dicendū sicut dcm
ē exponendo lram q̄ n̄ est intentio p̄bi qn̄ sine
negatōe posset dari vīo p̄ genus 7 drās mul
tas. sed q̄ ultima drā ē cōpletia 7 p̄fecta sub
stantie rei. q̄ si n̄ sequit̄ negatio ut dictū est
in exponendo lram. ¶ Tercia rō reducit̄ p̄
bando q̄ in subnā est ordo. nā oīs subnā dis
tinctibilis p̄ponit̄ ex quid 7 q̄li: ex octauo hui⁹
7 forma est p̄ior materia 7 magis ens. ut vi
ctū ē sup. 7 actus est p̄ior pōna tpe 7 p̄fē
ne. ex nono hui⁹. sed in dīoe unū est pōna
ut materia aliud actus ut forma g° ibi ē ordo
7 p̄ oīs in subnā diffinibili est ordo. Ad for
mā iā dictū est in exponendo lram. s. q̄ p̄hūs
intelligit̄ q̄ alius 7 alius ordo non facit nec
tollit negationē. qn̄ sp̄ sequitur nuga° negan
do hoc q̄ ab ultima drā sit ultas 7 subnā rei
cōpletie. Aliter g° dicendū ad qdē q̄ drā
inferior non includit formalit̄ supiorē p̄p̄ rō
nes tactas. tū q̄ esset p̄cessus i infinitū i diffe
rentiis. tū q̄ drā esset una spēs. tū q̄ sp̄ nuga
tio esset in dīone. ¶ Ad argumēta i oppositū
ad primū dīco q̄ mī. ē falsa ad p̄bōez dīco
q̄ auctoritas Ay. intelligēda est n̄ p̄dicatue
sed dīctue. nō ei uult p̄hūs plus q̄ drā supior
videtur p̄ drās inferiores p̄ se. q̄ fūlio p̄ois
solū vidit hīs p̄tes 7 n̄ q̄ p̄ualitas p̄dicet̄
de fūllione p̄ois p̄ se p̄o. ¶ Ad secūdū ne
go nām. ad p̄bōem dicendū q̄ h̄rē p̄oica
tū in qd̄ oringit dupliciter formaliter 7 dīcē
uel solū de noīatue 7 indirecte. drā aut̄ n̄ h̄z
p̄dicatū in qd̄ formaliter. q̄ drē non h̄rē cō
munē p̄dicatū de eis in quid p̄ se p̄o. itellige
de drā que solū ē drā. nā omīs talis est se ro
ta diuersa. sed tū drā h̄z p̄dicatū in qd̄ n̄ for
maliter sed de noīatue. s. ipm̄ genus q̄tenus
salte indirecte ē in genere. 7 p̄ter hoc nulla
drā ē generalissimū. q̄ esse in genere quocūq̄
mō repugnat ḡnālissimū. ¶ Ad tertū nego
nām ad p̄bōem dicendū q̄ genus siue iferi
us siue supius se h̄z ut pōnale ut distiguit̄ p̄
drās sicut materia p̄ formā. nec reputo icon
ueniens imo necariū q̄ pōnale videt̄ p̄ actu
ale 7 q̄ ē extra rōez ei⁹ 7 sic sit dcm̄ ad qdēz
Tū ule sit aliqd̄ i rebus. uidet̄
q̄ sic nā oē q̄ ē tale p̄ p̄icipa
tōez reducit̄ ad aliqd̄ tale p̄ essen
tiā. aliqd̄ tale p̄ p̄icipatōem

erit primū tale p̄ essentia. s. singulare est tale
p̄ p̄icipatōem. ut hic hō p̄ p̄icipatōem ho
mis alioquin hō n̄ p̄dicaret de singularibz g°
hō utis est hō p̄ essentia. 7 p̄ oīs est i rebus.
¶ Preterea subnā est primū ens ut dictū fu
it supra. 7 est ens reale. q̄ itelleū noster nō
cāt nisi accēs. s. scōa subnā ē subnā. 7 pōit
utis. ule est aliqd̄ ens reale. ¶ Contra p̄bōem
hic i lra. tū q̄ subnā uniuscuiusq̄ ē p̄p̄ia sibi
7 nō inē alteri. tū q̄ subnā non dicit̄ de
subcō uniuersale aut̄ sic. tū q̄ alias logica que
est de uti esset sciā realis qd̄ ē falsū. ¶ Rō
in ista qdē p̄ q̄soā opiones p̄tractato. scōa
ad qdē aliter r̄tēbo. ¶ Quātū ad primū
ē una opio plōnis scōm q̄ Ay. ipōit sibi q̄
pōit p̄tes p̄p̄ triplice rōem. tū p̄p̄ entit̄
tē formalē rex. ut uidet̄ p̄bare p̄iā rō de p̄
ticipatōe posita i p̄te. tū p̄p̄ter sciāz que est
tū de accēs. singularis aut̄ sūt corruptibilis
tū p̄p̄ generationē. nā scōm plōnē generā
p̄ticulare n̄ sufficit. Sed ista opio si ponat̄ ita
am esse q̄nō subnām separatā a motu 7 ab ac
cētibz p̄ accēs. nihil h̄rē in se nisi nāz sp̄
eificā p̄fectā q̄ntū pōt esse p̄fē 7 p̄fectōis for
te p̄ se sp̄i aliqd̄ de ipsa nihil sciret̄. si iquā
sic ponat̄ nō pōt h̄rē i p̄bāt q̄ nō uidet̄ repu
gnare absolute rōi entitatis tale singulare sic
naturā h̄rē nec absolute hoc i p̄bat Ay. s. q̄
tenus ponit̄ incorruptibile 7 eiusdē rōe cū cor
ruptibilibz ut arguit Ay. cōtra hoc i fine ha
et hoc q̄ corruptibile 7 i corruptibile dr̄it
plus quā genere. s. i septiō ut dictū fuit sup̄
arguat̄ n̄ impossibilitas sed nō necitas. q̄ ei n̄
nō manifestū ponendū est a philosophatibus
nisi necitate sō Ay. arguit cōtra p̄tes oīdē
q̄ nō sūt necarie p̄pter illa p̄pter que ponū
tur. qd̄ ei nō p̄p̄ entit̄ nec p̄p̄ sciāz p̄
batū ē sup̄ ca° q̄to C̄t̄ aut̄ idē ē. qd̄ aut̄ n̄
p̄p̄ generationēz p̄bat̄. c. sequenti. hōz aut̄
que sūt 7 ita similis n̄ sūt ponente p̄te Si aut̄
ulterius pōat̄ plato ut sibi ipōit q̄ dē itea
ē formalit̄ ule ita q̄ p̄ iōritatēz p̄dicat̄ de
isto corruptibili p̄dicōe dicente hoc est hō sta
ti uidet̄ icludere dōcōem. s. q̄ sō numero sic
q̄ritas multoz diuersoz. 7 sit extra ipsā q̄ ali
ter n̄ esset incorruptibile. scōz g° primū mōm il
la opio n̄ uidet̄ impossibilē s. n̄ sit necā. s. rō ē i
possibilis. Alia est opio loquendo de uniuersali
scōm intentionem Ay. que ponit q̄ uniuers

1
fale est in re p qm tripliciter arguitur pmo sic
uniuersale est aptu natu dici de pluribus er
go uniuersale est res. pbatio minoris q si no
tuc rat aptitudo repugaret rei nec posset sibi
conferri ab intellectu q tunc intellectus pos
set dari sorti hanc aptitudinem qd est falsu.

¶ Preterea. secundo. sic uniuersale pre
dicatur de re. s. de singulari p dicatione dicen
te hoc est hoc. ut soi. est homo. sed impossibi
le est aliquid p dicatione de re nisi sit in re. ergo
uniuersale est aliquid in re.

¶ Preterea ter
tio q quid e absolute sumptu e uere res q e
principiu 7 causa. ut habetur infra ca. sequen
ti. sed ip. q qd est absolute sumptu est. uiuer
sale. ergo uniuersale est uere res. pbatio mio
ris q quid est absolute sumptu exprimitur p
diffinitione. sed diffinitio non est nisi uiuer
salia. ut dictu fuit supra g. 7c.

¶ Adodus
ponendi talis q in re est gradus limitationis
quo singulare est hoc. qui est ipsa p p rietas
scu ora indiuidualis. est etia ipsa natura p ip
su gradu limitata. et ista non solum e intelli
gibilis sine illo gradu indiuiduali sed etia na
tura est prior in re tali gradu. et ut sic pri
or non repugnat sibi esse in alio. quia ut
sic non est adhuc limitata ad hoc singula
re. 7 natura ut sic prior est uniuersalis.

¶ Sed contra istam opionem arguitur tripli
citer primo sic. uniuersale est unu obiectum
intellectus numero 7 una intellectioe nuero
intelligitur. ut dictu fuit supra. ita q intel
lectus attribuendo ipsum diuersis singularibz
attribuit obiectu idem numero pluries conce
ptu ut p dicatione diuersis subiectis dicendo hoc
est hoc. sed impossibile uidetur q aliquid in
re sit idem intelligibile numero 7 sic attribua
tur diuersis. g. uniuersale nihil est in re.

¶ Preterea secundo cuiusq inesse subiectum
sub ratione qua est subiectum ei inest 7 passio
si ergo homo inest sorti. sub ea ratione qua
homo est uere uniuersale. ut tu dicis g. soi.
erit uere uniuersale qd est falsum.

¶ Preterea tertio si sic segtur q sensus ha
bet p p se obiecto uniuersale quod e falsum.
pbatio consequentie. q natura non mouet
sensem inquantu hoc licet non nisi hoc. ut
dictum fuit de intellectu singularis. uidet
etia q intellectus agens oio supfluat si omne
uniuersale iam est in actu in re ex se.

¶ Contra modu ponendi arguitur duplici
tu q sequitur q tot sint uiuersalia quot sin
gularia q quousq natura in quocunq indiui
duo hz illam rationem uniuersalis que assigna
tur scilicet illam indram ad plura. tu q in p
dicatione uniuersalis de singulari idem p d
catur de seipso.

¶ Alia est opio in extremo
q uniuersale tantum est in intellectu pro q
arguit p comē. q intellectus est qui facit ui
uersalitate in rebus. sed intellectus agens n
est potia factiua sed actiua. ergo nihil cat ex
tra intellectu.

¶ Preterea uniuersale e unu
in multis 7 de multis ex primo. post. g. inclu
dit essentialiter copationem ad supposita. ut
p dicabile ad subicibile. sed talis copatio no
est in re sed tantum. in intellectu copante g.
7c.

¶ Sed contra istam opionem arguit
nam obiectu naturaliter pcevit actu. sed uni
uersale est obiectu intellectus. ergo uniue r
sale naturaliter pcevit intellectionem qn intel
ligitur. sed non est actu i intellectu nisi p intel
lectionem. g. uniuersale non e i intellectu tñ.

¶ Preterea subiectu sciē inquantu subiectum

pcevit intellectionem. sed subiectu sciē ut sub
iectu est uniuersale. g. 7c. pbatio minoris 2

q subiectu sciē ut sic est primo tale copando
ipm ad passionē. 7 si primo tale. ergo de oi.

7 sic pot esse scia de eo.

¶ Quantum
ad secundum primo premitam aliquas disti
ctiones. secundo inferam aliquas conclusioes

¶ De primo sit ista prima distinctio duplex e
intentio scilicet prima et secunda. dico prima
intentionem ipsam rem positam in esse intelle
cto et cognito. dicitur prima q res dicitur i
tentio non quocunq modo res. sed ut intelle
cta 7 cognita. uoco intentionem secundam

quando relationem seu copationem intellectus
quando intellectus copat una prima intentione
ad altera seu unu p intellectu alteri. exemplū

intellectus intelligēs hoīem 7 intelligēs alal com
parum ad aliud scdm rōem p dicabile 7 sub
icibile. que copatio ex pte alal dicit genus

7 ex pte hoīs dicit spēs 7 sic scdm diuersas co
pationes forat diuersas scdas itēdoes puta gene
ris spēs 7 indiu 7 huiusmodi ita q ois scda in
tētio e forālī relō rōis.

¶ Scda distinctio sit
ista q cū uniuersale sit qdā cōcretū pot accipi
duplici. amo. p p se significato qd est uiuer
salitas. et secunda intentio que est quedam

relatio rationis in predicabili ad illud de quo est predicabile: et hunc respectum rationis significat hoc nomen uniuersale in concreto. et uniuersalitas in abstracto. Alio modo sumitur uel pro illo quod denotatur ab illa intentione ultimatius que est aliqua res prius intentionis. nam secundum intentiones applicantur primis. et hoc secundo potest ad huc accipi dupliciter. uno pro illo quod est quasi subiectum remotum denotatum ab illa secunda intentione. et sic natura absolute superius dicitur uniuersale quatenus non est de se hoc. et ideo non repugnat sibi ex se dici de multis. et natura sic accepta est indeterminata priuatue siue negatiue. Alio modo potest sumi pro ipso subiecto propinquo quod est ipsa natura indeterminata contrarie. ut scilicet coniuncta indeterminati accidentiali quasi habitui contrario. et hoc modo non est uniuersale nisi natura sit actu indeterminata. ita quod sit unum intelligibile numero dicibile de omni supposito. et illud est complete uniuersale. Tertia distinctio sit ista esse in intellectu contingit dupliciter. uno subiectiue ut species et habitus sumuntur a maiori modo obiectiue sicut modo loquimur. et hoc modo potest esse dupliciter. uno modo habitualiter siue in actu primo quando scilicet est ibi per speciem manentem in intellectu ut immediate motum ad intellectionem. alio modo actualiter siue in actu secundo quando scilicet actu mouetur et intelligitur. secundum modum inferentis. primum et non econuerso sicut patet. De secundo sit ista prima conclusio quod uniuersale sumptum primo modo scilicet per intentionem nihil est in rebus sed in intellectu tantum. hanc probo sic. purum ens rationis nihil est extra in rebus. sed uniuersale sic acceptum est huiusmodi. aut per ex dictis ergo etc. Pro ista conclusione potest intelligi optimo prius recitata. nam ista copatio que est intentio secunda non est nisi subiectiue in intellectu copante et sic concludunt rationes ibi posite pro opinione tamen sicut patet hec opinio incomplete loquitur de uniuersali sicut procedunt rationes contra eam. Secunda conclusio sit ista uniuersale sumptum secundo modo scilicet per subiectum remotum intentionis est aliquid uere in rebus. hanc probo sic. illud quod circumscribitur omni actu in intellectu est uere est aliquid in rebus. sed uniuersale sic acceptum est huiusmodi. nam circumscribitur omni actu intellectus natura lapidei

est que ex se non est hec: sed indeterminata negatiue ergo tale uniuersale est aliquid in rebus. Et per ista conclusio potest intelligi secundum opinionem recitata prius. et sic concludunt rationes ibi posite. tamen hec opinio incomplete loquitur de uniuersali. quia licet natura sic sumpta sit indeterminata priuatue uel negatiue et contra dictorie. non tamen contrarie. quod requiritur ad complementum uniuersalis. sic procedunt rationes ibi contra opinionem. Sed iuxta istam conclusionem oritur dubium. utrum natura sic superius determinata et inordinata que non est de se hec habeat aliquam unitatem realem minorem unitate numerali. ex quo ponitur non esse hoc. Respondeo quod sic. propter quod tertia conclusio sit ista uniuersale sumptum secundo modo est unum aliquam unitate reali minori tamen unitate numerali hanc ostendo sic. unius potentie est unum obiectum. sed potentia sensitiua puta uisus est una potentia: ergo habet unum obiectum non unum numero. quia tunc non posset uicere nisi unum colorem numero. nec unum per intellectum. quia precedit actum intellectus. sicut et sensus ergo est unum aliqua unitate reali. quia sicut obiectum sensus in quantum obiectum precedit intellectum ita etiam secundum suam unitatem realem precedit omnem actum intellectus. Dices quod obiectum primum et adequatum sensus est aliquid commune abstractum per intellectum ab omnibus aliis particularibus obiectis. et ita non habent unitatem nisi continentis illa plura obiecta particularia. ita quod obiectum sensus respectu unius actus utique precedit intellectum. et tunc est quid singulare tamen obiectum primum sensus adequatum est aliquid uniuersale abstractum ab omnibus particularibus per intellectum. Sed contra. quia unitas actus sensus est unum obiectum secundum aliquam unitatem realem ut et tu concedis. sed non secundum unitatem numeralem. ergo secundum aliquam unitatem realem que non est numeralis. probo mihi. quia potius cognoscens obiectum secundum aliquam unitatem distinguit ipsum ab omni alio quod non est hac unitate unum predicatum includitur in subiecto. scilicet sensus non cognoscit obiectum in quantum est distinctum a quolibet quod non est unum illa unitate numerali. ergo sensus non cognoscit obiectum secundum unitatem numeralem ergo secundum aliquam unitatem assumptam. quia nullus sensus discernit hunc rationem solius differre numeraliter ab alio ratione

licet continue uariantur in medio quatenus ac
 cidentia non migrant similiter, si per potentiam diui
 nam ponatur duo corpora equalia et oio similia i
 albedine. tunc uisus non distingueret illa duo
 alba, sed iudicaret eē unū albu tantū sensus
 ergo non cognoscit obiectū scdm unitatē nu
 merale. ergo scdm alia unitatē reale ita qd et
 unius actus sensus non ē unū obiectū scdm uni
 tatē numerale. ¶ Preterea ad principale in
 oī genere est unū primū qd est mensura oīm
 que sunt illius generis. ex f. huius, et illa uni
 tas est realis. alioquin non esset mensura nisi
 scdm considerationē rōis et non eēt aliqua
 entia posteriora que dependerent a mensura
 nisi esset rō. et tunc et intellectus posset attri
 buere alteri rōem mensurę. sed illud tale non
 est unū numero. tū qd nullū singulare alicuius
 generis est mensura oīm illorū que sunt in illo
 genere. qd i ioiduis eius dē sp̄i non est hoc pri
 us et hoc posterius. ex tertio huius. tū qd sub
 sp̄e albedinis pnt dari duo indidua eque alba.
 et tunc unū non esset mensura alterius. 8o illū
 primū qd est mensura est unū aliqua unitate
 reali que non est numeralis. ¶ Preterea id
 simile et equale fundant super unū ex quinto
 huius. ca. de ad aliquo. tunc sic nullo intel
 lectu existente est similitudo realis huius
 albi ad illud albu scdm albedinē. 8o aliq real
 unitas est primū fundamentū huius relatio
 nis. qd talis relatio non fundat sup ens rō
 nis formaliter. non est aut unitas numeralis.
 p3 qd hoc album et illud album non sūt adē
 numero qd nihil unū et idē est simile sibi ip̄i
 ergo est aliqua alia. ¶ Preterea circūscrip
 to oī intellectu hic ignis generat hūc ignē simi
 le sibi in forma qd generans generat sibi simi
 le ppter formā ut dictū est in hoc septio. et
 illa generatio est uniuoca. sed generatio uiuo
 ca requirit unitatē forme in generante et ge
 nerato. ista unitas non est numeralis. 8o ali
 qua alia et est realis qd circūscripto oī intellectu
 ut dictū est. ¶ Preterea si oīs unitas realis
 est numeralis. ergo omnis diuersitas realis
 est numeralis. oīs est falsū 8o et 9o. pbatio
 consequentie. qd unum et multa item et di
 uersū sunt opposita ex f. huius et ectiens dici
 tur unū oppositorū quotiens et reliquū: ex p
 thopicoz. et sic si tantū est unitas numeralis.
 tantū est diuersitas numeralis. ¶ Itēz oī

diuersū est in se unū. qd unū dicit qd est ab
 illo diuersū. sicut ergo est unū sic et diuersū
 ergo si unū numeraliter et diuersū numeralit
 et n plus falsitas oīis pbat. tū qd oīs diuer
 sitas numeralis inquantū numeralis est equalis
 et tunc tantū differret sortes a plarone qntū
 a brunelo. tū qd sequit ex hoc qd tūc itellctis
 non posset abstrahere a sorte et a platone aliū
 cōe magis quā a sorte. et a brunelo et tūc qd
 libet uniuersale esset pure significatū. p ista
 conclusione sunt etiam alie rōnes sed iste nūc
 sufficiant. ¶ Quarta conclusio sit ista uni
 uersale tertio modo sumptum scilicet quod ē
 indeterminatum contrarie non est in intellectu
 actualiter de necessitate. p illa conclusione fa
 ciunt rationes contra tertiam opinionem. tū
 scilicet quia obiectum naturaliter preceoit ac
 tum. tum quia subiectum scientie inquantū
 subiectum preceoit intellectum et habitum. ¶
 Quinta conclusio sit ista uniuersale tertio
 modo sumptum est in intellectu habitualiter
 de necessitate. p illa conclusione fatiunt ratio
 nes contra secundam opinionem spectantē pri
 ma. f. qd uniuersale est unum intelligibile nu
 mero. ¶ Sexta conclusio sit ista uniuersale
 tertio modo sumptum secundum illud quod
 est in rebus. probatio huius. tum quia relatio
 addita nature quod est esse in intellectu habitu
 aliter habet fundari in re quia illud quod est
 in re habet istam relationem. ergo illud qd
 est ut est in re. tū. qd aliter cum scia sit de
 utibus sciēto aliq de utibz nihil sciremus de
 rebus. sed tū de conceptibus nostris. et tūc
 opinio nostra non immutaretur a uero in fal
 sum propter immutationem existentia rei.
 unde dici potest qd uniuersale est in re sic acci
 piendo qd eadem natura que est in existentia
 determinata per gradum singularitatis est idē
 determinata negatiue et in intellectu obiectiue.
 et ut habet hanc relationē ad intellectū ut ad
 cognoscentem est indeterminata contrarie in
 determinatione sibi addita per intellectum et
 tunc est completum uniuersale. sic ad questi
 onem. ¶ Ad primum in appositum patet
 qd equiuocatur de uniuersali. unde concedo
 totum argumentum. concludit enim de ipsa
 natura que secundum id qd ē utique ē in rebus.
 ¶ Ad scdm p idē. nā scdm subū est subū
 et est in re extra secundum id quod est in re.

No alia in oppositū p3 qd argumēta phi
pcedunt contra opinionē plonis 7 concedo qd
ut e non est i rebus eo mō quo puebat plato

No illud de logica dicendū qd logicus n̄
considerat res p se nisi quatenus fundat scōas
intentiones qd logic⁹ per se considerat . 7 rōe
huius non dicitur artifex realis sed intentōalis.

In distinctio formalis pti
um organicū aialis sit pp
ter plures formas substantiales
realiter aut specificē distinctas

videt qd non nā si sic g⁹ manus mortua nō
est manus equivoce . n̄is est falsū ut p3 supra
hic in septiō 7 in q̄to methauroz . g⁹ 7 aīa
p̄bō n̄e . qd quēcūqz dñt realiter uno corrup
to n̄ est necariū reliquū corrupi . s3 hoc posito
forma totius 7 forma p̄tis realiter sunt distin
cte . g⁹ corrupta forā cōi puta aīa uel quēcūqz
alia . pōt remanere pp̄ia forma manus 7 sic
eadem que prius **C**ontra actio quē notifi
cat formā . qd forma dat eē 7 agere g⁹ diuerse
actiones 7 specificē distincte . arguit formas
specificē distinctas . sed partes aialis organice
hnt opationes specificē distinctas . g⁹ 7 forās
specificē distinctas **C** Respondeo l3 ista qd
posset h̄re magnū tractatū . quatenus querit d
multitudine 7 pluralitate formarū de qua ma
teria recolo me p̄lius dixisse in quadā qōne
ordinaria . tñ quantū ad p̄ns sufficit sic pcedā
primo premittā unā opinionē . Secundo di
cam aliter ad questionem . **C** Quantum
ad primū est una opio tenens partes negatiuā
modus ponendi est iste . qd in bruto aut i qd
cūqz alio uiuo esto qd est aliqua forma mixti
p̄cedens aīam . ista ē una realiter sed spēs uir
tualiter continens multas perfecōes secundum
quas constituit diuerse organa que sūt princi
pia imp̄scā diuersarū opationū . ulterius etia3
si cetur qd aīa continet talē formā mixti non
o3 ponere p̄ter unā formā . s. aīam que sit di
uersarū opationū 7 perfectionū uirtualem cō
tentiuā **C** Arguitur aut p̄ ista opione mul
tipliciter . primo qd pluralitas non ē ponenda
sine necessitate . sed in p̄posito nulla est necitas
ponendi tales formas plures cū una perfecta
forma possit quicquid ille plures quarū est uir
tualiter contentiuā **C** Preterea . maior ap
paret distinctio in corporibus organicis inq̄ntū

aīata sunt quā inq̄ntū mixta sunt . p3 d̄ ui
dere audire 7 huiusmodi . sed p̄pter illam di
uersitatem non ponūtur tales p̄tiales forme
integrantes unā animam sensitiuā g⁹ n̄ o3
ponere hanc diuersitatem in forma mixti .

C Preterea diuerse spēs non continuantur .
sed animal non est unum continuum . g⁹ non
constat ex partibus specificē distinctis . maior
p̄batur . qd quelibet illarum formarum perfici
ceret materiā . que g⁹ esset ratio continuādi
non uidetur posse dici . **C** Confirmatur qd
ex duobus distinctis numero non fit unū nul
ro . ut patet . g⁹ multo minus ex duobus spe
cificē distinctis que magis differunt

C Pre
terea diuiso uerme utraqz pars uiuit sicut p3
uel ergo est anima unius sp̄ciei in utraqz pte
uel alterius sp̄ciei . si primum . ergo in toto
erat prius una forma sp̄ciei . et habetur p̄po
situm Si secūdo mō g⁹ unus uermis diuisus
erit multa aīalia secundum spēm qd n̄ uidet
C Preterea sicut aliquis est ens sic est unū
7 p̄ficius ē p̄ficius ē unū . sed aīal ē p̄ficius ens
q3 ignis . ergo p̄fectius est unum . qd n̄ uidet
si aīal tot formas h3 et ignis nisi unam .

C Preterea quelibet forma substantialis cum
sua materia constituit suppositum d̄ genere
substantie . g⁹ animal unū esset plura suppo
sita si tot habet formas substantiales specificē di
stinctas . sic enim arguit p̄būs contra ponen
tes elementa manere in mixto secundum suas
formas perfectas uel imperfectas . qd tunc mix
tum est plura supposita **C** Preterea ex du
obus entibus in actu non fit unum ut dictū
est supra . sed plures forme sunt plura i actu
nā forma cēntialiter est actus animal aut est
aliquō unū . g⁹ non pōt constare ex pluribus
p̄tibus hntibus plures formas **C** Quātum
ad scōm est alia opio tenens prem̄ affirmati
uā quam reputo ueram pro qua sic arguitur .
pe aliq̄ animalis potest separi ab animali s3
generatione . sed non manet in actu post sepa
tionem per formā totius hoc est euitens . g⁹
p̄ formā pp̄riā quā hēbat prius . maior p3 p
sensum ut si os extrahatur a corpore animalis
n̄ pōt dici qd noua forma generetur . qd ita su
bito potest esse illa abscāsiō si sit in instāti nō
potest ab agente naturali noua forma introdu
ci sine alteratōe p̄cedente . Dices qd forma
diuiditur sicut in animalibus annulosis .

Contra qd os non uiuit sepatum g^o non
h3 formam aīati nec ptem eius. **C** Dices
q^o h3 ptem forme mixti que non est anima.
Contra qd diuerse mixtiones sunt in diuersis
ptibus que non uiuentur esse ab eadem forma
mixti sed ab alia 7 alia saltem ptiali.

C Preterea una forma mixti non uidet^r pos
se iformare materiā dispositam contrariis 7 re
pugnantibus mixtionibus sed in cope animalis
sunt tales mixtiones ex primo de anima. 7 p3
qd cerebrū ē frigidū 7 cor ē calidū. **C** Prete
rea scdm uia^m A3. l. bro. de. animalibus: cor aīale
pau^s ē tpe generatur quā alie ptes aīalis. et
sic est assignare multas mutationes cōpletas
unā aīa alia in generatione aīalis terminatas
ad plures formas g^o 7c. Si dicas q^o nō ge
neratur nisi una forma mixti sequit^r q^o gene
ratio aīalis ē unus motus plurimū. 7 quod
multe mutationes consequenter se hñtes ad
unā formā terminent^r. quorū utrūque ē falsū
7 spēcialiter scdm. quia plurimū mutationum
numero plures sunt forme terminantes. Est
autem unum duplum a qua forma animal h3
unitatē: ē ne sicut aceruus. Rñō q^o h3 unitatē
a forā mixti 7 a forā aīati que ē ultia et specifi
ca. s3 magis uidetur a forma mixti prop^o ui
tatem carueris seruandā corrupta aīalis sep
ata. **C** Sed contra quia unius perfectionis ē
unum perfectibile p̄suppositum. ita q^o unitas
perfectibilis p̄supponit^r unitati perfectionis
nec est ab ea sed talem unitatem non pōt da
re in perfectibili p̄cedentem formā mixti qd
illa uidetur aceruus uel cumulus quidem.

C Confirmatur qd sequendo uiam istam nō
pōt im pbari quare totius uniuersi non ē una
materia cōis 7 forma uel quorūcūq3 dispatōz

C Rñō ad primū q^o ptes iste materiales p̄ce
dentes formā mixti nō hñt tantā unitatē quā
eā hñt postea a forma. dico igit^r q^o sufficit ui
tas ordinis in illis ptibus. s. q^o materia cū
illis formis pluribus ordinat^r ad formā illam
dūem aliqūter illimitatā ut ad actū adeqū
respcū cuius nulla eaz seorsū est pōna adeqūta

C Ad confirmationē dicendū q^o non est si
mile opatio ei arguit formā. ubi igitur uide
mus ultra p̄prias opationes corātes ptibus
scdm p̄prias formas aliquā cōem sicut ī aīali
ē sensatio. ibi necō arguit^r aliqua forma cōis
actuās cōis oēs formas. in toto sūt uniuerso

hoc non apparet: que ei est opatio ignis p̄ter
ignire. aut que opatio cōis ignis 7 aque 7 sic
de aliis non uideamus. **C** Dico g^o ad qdēz
q^o in quolibet uiuo p̄ter formā aīati est alia
forā cōis corpis 7 mixti 7 p̄ter has que sūt cō
munis toti aīali uel uiuo sūt alie parciales spe
cifice distincte et tot quot organo distincta nec
rōnes alterius opionis cogūt. **C** Ad primū
dico q^o ponere istas plures formas ē necessitas
uitā de contradicōis. que ē maxima necessitas. nā
aliter p̄s separata sine generatione ut priā rō
p̄cedit sit eēt 7 non esset cū esse non possit
sine formā p̄pria. **C** Ad scdm cū dicit^r de
maiore distinctione apparēte in organis ī quā
cū aīata sunt 7c. dicendū q^o non ē simile hic
7 ibi nā ibi non apparet necessitas uitante cōtra
dictiois. sicut hic que est necessitas ponendi
plures formas tales. **C** Ad tertium cū dī
cit^r q^o diuersa sp̄tie non continuantur hoc
autem manifeste falsum est. nam manus arbor
continuat^r corpori uiuo animalis. 7 ramus
siccus rāno uiuo in arbore. cum tamē mortu
um 7 uiuū sp̄tie distiguantur. 7 cū dicit^r q^o
aīal est unum continuum. dico q^o non est ue
re continuum nisi solum secundum lineam re
flexam. quia elus non est necessario unus mo
tus potest etiam moueri manus p̄te quiescen
te. sed ē mediū inter uere continuum 7 con
tiguū. 7 cū queris que forma esset ratō cō
continuari dīco q^o forma cōmunis que est
alia ab illis. **C** Ad confirmationem cum dī
citur q^o ex duobus numero 7c. nego cōsequē
tiam. qd quanto aliqua sunt magis unū unita
te īcōmitatis tanto minus nata sunt uniri ad
constituendum unum per se. Exemplum albu
7 nigrum magis sunt īcōm quam materia et
forma que sunt omnino alterius rationis. 7
tamen ex materia 7 forma fit unum per se nō
autem ex albo 7 nigro licet sint īcōm genere
proprio. **C** Ad quartum quod procedit d
uerme diuiso dicendū q^o partes ille diuise
habent animam eiusdem sp̄tie. sed si forsan
habent organa distincta habent formas distin
ctas p̄ter illam cōmunem. que quidem non
sunt forme aīmati nec p̄r consequens ueris
est plura animalia. **C** Ad quintum dīco q^o
compositum est uerius unum sed non īdīstī
duplex est enim unitas. s. perfectionis 7 īdī
sibilitatis. 7 cū dicit^r q^o aīal non ē p̄fectum

uum quā ignis si tot haberet formas . dico
 qd falsum est qd maior unitas non tenet per esse
 magis simplex. ¶ Ad sextum qd procedit
 de suppositis dico qd in eodem esse supposita
 et plura et in potentia ut sunt partes in composito et
 secundum aliam et aliam partem materie non est in
 conueniens sic est in proposito sed bene argu-
 mentum procedit contra illam opinionem de mixtione
 quia cum quelibet pars mixti sit mixta in qualitate et
 parte mixti esse quatuor supposita et quatuor
 forme quarum una ad aliam non ordinaretur
 ut perfectibilis per eam. ¶ Ad ultimum cum
 dicitur qd ex duobus entibus in actu non fit
 uere unum . dico qd uerum est quod sunt in actibus
 ultimatis et non carent perfectioni actualitate .
 sed non est sic in proposito . nam omnia prece-
 dentia sunt in potentia respectu forme compositae et
 perfectionis. ¶ Ad argumentum principale .
 cum inferitur quod manus mortua non esset
 manus equiuoce cum uiua . dicendum qd ma-
 nus potest dupliciter considerari scilicet in manu
 ut manus uel manus ut organum officiosum ad
 exercendum opus uite . sicut est de oculo et aliis
 similiter Si primo modo dico qd est manus
 uniuoce quā diu manet sub forma manus et in
 secundo modo sic est manus equiuoce . quia siue ani-
 ma non potest exercere opus uite . sicut nec ocu-
 lus uidere . sic intelligitur illud quod metha-
 zorū . et septimo metha . sed hoc nihil contra-
 nos . quare etc.

Item compositum per se unum
 dicitur formaliter aliquam entitatem
 distinctam realiter ab en-
 titate partium . uidetur qd non
 primo per compositum . primo philosophi . ubi uidetur dicitur
 re qd totum est aliud a qualibet parte non tamen
 ab omnibus simul sumptis . ¶ Preterea
 ad idem arguitur sic . quia si sic generatio distinctio non
 dicit totam quidditatem distinctam consequens
 est falsum ergo et antecedens probatio conse-
 quentie quia tunc in composito essent tres res . scilicet
 materia et forma uel genus et dicitur et illa est
 entitas quam ponis . Distinctio autem non est nisi
 si due res . scilicet materia et forma uel genus et dicitur
 ¶ Preterea si sic . ergo forma unitur materie
 mediante tertia entitate . consequens est falsum
 quia tunc uita uniretur uiuo mediate . et per consequens

circularitas erit magis intrinseca circulo quam
 uita uiuo . quia illa circularitas non unitur cir-
 culo per medium . sed uita unitur uiuo per medium
 quod est in conueniens . sequitur et processus in infi-
 nitum . quia in illa materia et entitate est alia me-
 diante qua materia unitur sibi et sic ulterius in
 infinitum . ¶ Cuius autem alius arguitur sic . quia
 si sic generatio ternarius erit quaternarius . quod est eundem
 falsum . contra probatur . quia tunc ternarius ultra tres
 unitates que sunt partes eius habet aliam quam tam-
 quam tu ponis aliam a partibus que est entitas tota
 sed quia unitas addita tribus facit quaternarium generatio
 ternarius erit quaternarius et similiter poterit argui
 qd quaternarius erit quaternarius et sic de aliis
 ¶ Contra probatur hic in littera . quod est possibile uult
 qd caro est aliq(uod) aliud per ignem et terram . et
 qd hec syllaba ab est aliud ab elementis que sunt
 a . b . ¶ Respondeo ad uidendum mete philosophi in
 hoc declarabo tres conclusiones . quarum prima
 est hec Compositum per se puta compositum ex mate-
 ria et forma dicitur formaliter aliquam entitatem
 distinctam realiter a suarum partium entitate . hoc esse
 de sic compositum est terminus generationis per se primo
 generatio dicitur aliquam entitatem realiter a partibus distinc-
 tam . ante philosophum et hoc septimo supra probatur ostendit
 quia terminus generationis habet aliquam partem en-
 titatem productam per generationem . aliquam enim
 nascitur ad nihil . ¶ Confirmatur . quia si am-
 be partes existerent nihil minus esset productio
 compositi . exemplum in resurrectione nam resusci-
 tatio et similis generatio est ad esse compositum non
 ad esse huius uel corporis . ¶ Preterea . entita-
 tes partium possunt existere corrupto composito . generatio
 distinguitur realiter a composito . contra est eundem . quia
 aliter non sin . uel esset et non esset quod est oppositum primo
 principii sed ante philosophum per philosophum hic in littera de illa
 syllaba ab corrupta potest moueri a . b . Simili-
 ter est de toto composito et partibus eius uel realiter
 uel saltem apud intellectum . et in sua ratione
 non repugnat partes manere non manente toto
 composito . ¶ Preterea . cause intrinsece compositi
 aliquid continent . non se nec altera alteram . quia
 per se non sunt ex alterutris . ex primo philosophi . generatio
 continent aliud scilicet compositum . sed contra est eundem
 tum causa . tunc realiter distinguitur a causis . quia
 nihil causat se ipsum generatio etc. ¶ Preterea . ois
 propria pars et propria operatio habent aliquod subie-
 ctum cui pars inuenitur sed illud non est materia nec for-
 ma patet igitur aliq(uod) aliud aliud est et per consequens

Preterea hoc est expressa intentio philosophi in primo philosophi. ubi primo mouet dubium de parte et toto. utrum unum aut plura sunt partes et totum. sequitur et soluit. et si totum unum utique. id est si utraque pars est unum et idem cum toto. est sicut indivisibile. id est ipsum totum. quoniam eadem essentiam. id est tunc partes erunt idem inter se sicut sunt idem toti. quare sequitur totum esse indivisibile cum non habeat distinctas partes. Et uero si totum est sicut unum indivisibile. nullum erit quantum neque quale. quod est absurdum. **S**ecunda conclusio sit ista. entitas composita ab entitate partium est entitas absoluta hoc apparet per rationes precedentes. tu enim quod generatio non est per se ad respectum nec corruptio est per se a respectu. tu enim tertio quod absolutum et maxime intrinsecum non causat aliquid formaliter respectuum. quod absolutum non est pars essentialis respectui. materia autem et forma sunt intrinsece et absolute partes compositi. **P**reterea si non ergo omnis entitas composita sit unius generis consequens est falsum. ergo et antecedens. consequentia probatur quod respectus a respectu intrinsecus adueniente qualis esse. iste non distinguit genere. Confirmatur quod tunc omnia entia essent formaliter respectiva. quod tanquam inconueniens infert philosophus in quarto huius contra opinionem de ueritate apparentium. **P**reterea si non ergo nullum compositum erit per se unum consequens est falsum ergo et antecedens. consequentia probatur. quia ille respectus est si sit essentialis dependentie non sufficit ad unitatem per se quia etiam inest uni per accidens. accidens enim essentialiter dependet ad subiectum cum quo facit unum per accidens. **C**ontra istam opinionem arguit Aureolus. quia omne absolutum potest deus facere existere sine quocunque alio a quo realiter distinguitur. Sed compositum est absolutum per se et distinguitur realiter a materia et forma. ergo compositum potest existere sine materia et forma. quod est euidenter falsum. quod tunc aliquid esset ignis vel igneum sine forma ignis. **R**espondeo quod maior est uera si illud absolutum est prius non dependens essentialiter ad aliud. et sic in proposito deus potest facere materiam et formam sine composito. sed tunc minor est falsa. quod compositum

est posterius essentialiter dependentia. **C**ontra. tunc deus non posset eadem facere sine subiecto. quod est posterius et essentialiter dependens ad subiectum. **R**espondeo. quod non est simile quod accidens non habet subiectum per causa intrinsecam sicut compositum habet materiam et formam. nullus autem effectus simpliciter dependet ad causam extrinsecam preterquam ad primam. quod est omnem causalitatem extrinsecam potest deus supplere sine causa secunda. non sic de intrinsecis. cum cause intrinsece includunt imperfectiones. id est esse partem causati. id est expositionem maioria illius dico quod non est uerum si sit posterius essentialiter et intrinsece constitutum ab absoluto priori. **T**ertia conclusio sit ista. entitas composita distincta a partibus est forma totius que est quidditas. **N**o cuius euentiam declarabo quinque per ordinem. primum dictum est quod forma totius non est alia a forma partis puta in homine ab anima que sit superueniens illi et aliquid ipsius totius et dicat esse forma totius eo quod perfectius constituit compositum quam forma partis. probatio huius quod tunc in homine esset aliqua forma constituens hominem que esset perfectior quam anima intellectualis. quod est absurdum dicere. **S**ecundum dictum est quod forma totius non est aliquis medius unicus materiam forme ad constituendum per se unum cum materia. probatio quod quero de illo quod facit per se unum cum materia et forma partis quod non est dare medium. sed etiam ipsa ex se unitur et standum fuit in primo uel est processus in infinitum. **T**ertium dictum est quod forma totius non est aliqua forma ultra formam partis quasi perficiens materiam et formam. probatio huius quia omne quod perficitur ab aliquo una forma habet rationem unius perfectibilis. sed materia et forma non sunt huiusmodi generis ratione. **E**u primo quod sunt alterius rationis. tu secundo quod unum est proprie perfectibile. et aliud est actus perfectus ens et hec est ratio quare faciunt unum per se. ex octavo huius ergo materia et forma non perficiuntur ex qua una forma est. **Q**uartum dictum est quod forma totius est ipsa tota natura siue quidditas constituens totam entitatem ita quod non est forma informans. sed forma quod suppositum est ens quidditative non sit

itelligēdo q̄ forma totius sit cā ipius totius
 q̄si cāns totū cū m̄a 7 forma ptis .s3 ē ipsū
 totū p̄fise et absolute consideratū eo modo
 quo loquit̄ Auic. q̄nto metha . q̄ equitas
 est tantū equitas . ¶ Quintū dictū est
 q̄ forma totius est alia realiter a forma par
 tis . hoc app3. ex his dictis 7 ex prima cōclu
 sione . q̄ totū dicit aliā entitatē illa sed enti
 tas est forma totius . 7c . ¶ Sed contra
 ista arguit Aureolus . quarto inquit quā ima
 ginaris istā entitatē . aut ei sic q̄ ipsa funde
 tur super materiā 7 formam ptis . ant sic q̄
 solū sup materiā . ita q̄ materia sit eius prin
 cipiū subiectiū et forma principiū formale n̄
 primo . q̄ tūc forma i cōposito entificaretur
 7 quāderetur . non aut entificaret . q̄ uide
 tur falsū . nec secundo . q̄ effectus formalis n̄
 differt a forma sed forma illa scōm te esset ef
 fectus formalis . igit̄ non differt a forma ptis
 cuius ē effectus . Sed ista rō peccat multipli
 citer . tū primo q̄ querit fundamentū illius cō
 non est fundamentū pprie . tū secundo quia
 ego dico q̄ fundamentū eius non ēt mate
 ria 7 forma nec alterū illorū . sed eius funda
 mentū ppriū et primū est ipsū suppositum
 uel cōpositū q̄ pbatū est esse aliud a ptibus
 oī enim entitati formali corr̄det aēq̄te ali
 quod q̄ sicut corr̄det humanitati hoc . q̄
 dico homo . non corpus uel aīa et hoc dato
 totus p̄cessus rōnis erit nullus . tū tertio q̄
 dato q̄ eius fundamentū ēt materia et for
 ma principium formale ad hoc nihil probat̄
 sumit et falsū q̄ dicit effectū formalem non
 differre a forma oīs enim effectus realiter dis
 tinguitur a sua cā . nihil enim cāt se . unū uolo
 q̄ effectus formalis non sepat̄ a forma q̄
 impossibile est aliquid esse formaliter album
 sine albedine . sed non sequitur ergo non dis
 tinguit̄ 7 sic ad questionem . ¶ Ad primū
 in oppositū dico q̄ cōmē ibidem non distin
 guit inter illud quod est per se . 7 q̄ necessa
 rio concurr̄ . sit aut se h3 unio ptium 7 esse
 totius q̄ necessario concurr̄ . non tamen o3
 q̄ sint idem . ¶ Ad secundū de diffinitōe
 dicitur uno mō . q̄ diffinitio dicit totā qui
 ditatem diffiniti . non cōprehēsiue sed expla
 natue 7 indicatiue quatinus exemplificat pri
 cipia intrinseca essentialia diffiniti .
 Aliiter dicitur q̄ diffinitio est quoddā totū

hīs partes sicut et diffinitū Sicut igitur par
 tes diffinitionis se hnt ad ptes diffiniti . sic
 totum ad totum . sicut supra dictum est in
 hoc septimo et sic tota diffinitio est aliud a
 suis ptibus sicut totum diffinitū est aliud a
 suis ptibus . tota ergo diffinitio indicat totā
 essentiam diffiniti . non obstante q̄ diffinitū
 sit aliud a suis partibus . ¶ Ad tertium
 dicendum q̄ procedit ex falsa imaginatione
 non enim forma unitur materie mediante en
 titate totius ut dictum fuit in secundo de dō
 tertie conclusionis . nam illa entitas sequitur
 unionem causarū sicut effectus causam . nec
 illud q̄ addit est pprie dcm̄ quia tunc uita
 uniretur uiuo mediate . nam uita non est for
 ma que unitur . sed magis est sequēs unionē
 anime cum corpe . q̄ uiuere uiuentibus ē cē
 scō3 ph3 i 3o de aīa . ¶ Ad quartū nego
 cōsequentiam . ad p̄bationem dicendum q̄
 non omnis unitas addita facit alium numerū
 sed tantum unitas ptialis et materialis . qua
 lis non est unitas totius et ideo n̄ ponit i nu
 merum cum aliis .

Explicit septimus liber .

7RCA Octauum
 librum queritur ut
 in motu alterationis
 oportet manere idē
 subiectū simpliciter
 sub utroq3 termino
 rum . uidet̄ q̄ sic

per phūm hic in lra ut habet̄ item primo de
 generatione . ubi distinguitur generatio simpli
 citer ab alteratione p hoc q̄ in alteratione
 manet item subiectum simpliciter sub utro
 q3 termino . non sic in generatione sed totus
 transmutatur in totum . ¶ Contra nam
 si ex aqua generetur ignis precedit alteratio
 in materia tanquam dispositio ad formam ignis
 sicut calefactio . illa alteratio durat usq3
 ad instans quo introducitur gradus ultimus

forme ignis illa aut calefactio cum sit mutatio finita 3° terminetur 3° uel terminabitur in instanti quo introducit forma ignis uel in alio instanti extra. si datur primum hoc propositum quod tunc est ignis et non aqua que facit subiectum alterationis in termino a quo. Si datur secundum cum inter quolibet duo instantia sit tempus medium sequitur quod in isto tempore intermedium cesset illa dispositio siue alteratio non magis est disposita materia aque ad formam ignis quam in primo quod est inconueniens. quia tunc frustra fuisset alteratio. Sed si dicatur quod manet dispositio inducta per alterationem 3° alteratio cesset hoc nihil ualet. quare ei non statim in fine alterationis introducit forma ignis cum facta sit in materia perfecta dispositio frustra ei expectaret per illud tempus medium. Dicitur quod ista alteratio terminatur in ultimo instanti quo incipit esse ignis et in eodem desinit esse aqua quia non est inconueniens in eodem instanti unum incipere esse et aliud desinere esse sine aliquo tempore medio immobilitate est necessarium in omni generatione. quia in eodem instanti in quo desinit forma corrupta incipit forma generari aliter esset quicquid dare materiam sine forma. similiter est in opposito. nam ista alteratio habet item subiectum. scilicet aqua sub utroque termino. Sed non euadit quia non loquor de incipere et desinere sed de esse. quia certum est quod alterabile in termino alterationis non desinit esse. sed desinit esse tale. alias mobile in termino motus ad quem non requiesceret. quod est contra philosophum sexto philosophi. sic quod sunt in eodem instanti item sit aqua et ignis est impossibile.

¶ Preterea ad principale arguendum sic secundo. tota aqua calefacta sit. a. a. alteratur quidem et tamen sit continua deinde et resoluta substantie aqua ita quod reuenitur ad ultimam partem ipsius a. sit b. certum est quod a. et b. non est eodem subiectum simpliciter et tamen a. est terminus a quo et b. terminus ad quem. 3° in ista alteratione non manet idem subiectum simpliciter sub utroque termino.

¶ Ad questionem primo sic duplex est alteratio quedam pura cui non est annexa generatio simpliciter. puta cum homo mutatur de albedine in nigredinem sine aliqua corruptione sue substantie. quedam est non pura cui est annexa simpliciter generatio eorum quo dicitur quod alteratio disponit materiam ad formam substantie. et quod generatio est terminus alter-

rationis. in prima alteratione manet eodem subiectum simpliciter sub utroque termino. et sic loquitur philosophus primo de generatione et in isto loco. in secundo uero non. sed hoc accidit alterationi ut alteratio est. quia hoc est ratione generationis annexa. et ideo philosophus ubique loquens de alteratione simpliciter et de his que sibi ipse conueniunt non curans de his que accidunt. conuenit simpliciter quod in alteratione manet idem subiectum sub utroque termino. licet non maneat aliquod idem ratione generationis annexa. et sic alteratio que est calefactio in exemplis supra positis non terminetur ad calorem aque sed ad calorem ignis. ita quod terminus a quo est in aqua. sed terminus ad quem est in igne generato.

¶ Contra si sic uel accens migraret a subiecto in subiectum uel gradus forme acquisitus in principio alterationis non erit item numero cum forma terminante alterationem eo quod accens corrumpitur ad corruptionem subiecti. et si sic qualitas simula corrupta 3° aqua corrumpitur gradus caloris precegens quod in utroque uidetur impossibile. Respondetur secunda pars distinctionis est uera nec reputo inconueniens in tali casu quod gradus precegens. sit idem numero cum forma terminante.

¶ Tunc ad formationem corporis plus mater actiue aliquid cooperatur. uidetur quod non. nam materia nihil agit ad generationem uel transmutationem. nam ut dicitur per et in. huius materia non se ipsam transmutat ad formam. sed hoc habet facere agens sed mater non operatur ad formationem corporis plus nisi mediante menstruo quod se habet ut materia ut hic dicitur ergo etc.

¶ Contra quia si non. ergo non magis esset mater plus quam aliquid aialis puta uermis generati ex putrefactione in matrice. dicitur est entitenter falsum 3° et aliis. dicitur per quia tunc equaliter se haberet hic et ibi in potestate pure passiva.

¶ Rpondeo in ista questione sunt due opiniones. secundum quod recitat Avicenna primo canon. seu prima causa de membris. una est Avicenna. secundum. de aialibus. quod femina in tali potestate generatione non cooperatur actiue sed solum se habet passive. modus ponendi est iste. quod solum pater habet rationem actiui et mater rationem passiuam ita quod ipsa mutat totam materiam plus

et in solo semine patris est uis actiua formati-
 ua plis. Cū ibidem in decio quinto de aiali-
 bus cōpat uirtutem in semine patris arti et
 materia mīstrata a matre cōpat ligno de q^o
 artifex facit statuā scdm hoc g^o tota formati-
 actiua est a pte uiri cuius semen non cedit in
 subnā plis sed conuertitur in spiritū et ca-
 lorem quibus mediantibus agit in semē muli-
 eris est tota subnā plis. Sed contra hanc
 opi. arguitur nā formā eiusdem spei consequē
 pōna naturalis eiusdē spei. sed masculus et fe-
 mina sunt eiusdem spei. et decimo huius g^o
 si forma unius consequitur generatiua actiua
 similiter alterius. ¶ Confirmatur quia
 aliter pōna generatiua huius et illius differret
 sicut actiua passiua et ita essent pōne alterius
 rōis. ¶ Preterea pater naturaliter diligit
 filiū suū sicut unusquisq; diligit suū op^o ex q^o
 eto ethi. Sed mater plus diligit filiū suū. et
 octauo ethiconū. g^o uidetur q^o filius sit aliq^o
 modo opus eius. ¶ Preterea filius qm
 que plus assimilatur matri quam patri ergo
 in matre est aliqua uirtus actiua aīa. sed
 dīa pbat^r q^o agens intendit assimilare
 sibi effectum. ita q^o effectus nulli assimilatur
 nisi ppter aliquā eius actionem. ¶ Alia ē
 g^o opi. Saltem quā puto uerā q^o mater est
 cā actiua cū patre respēu formationis corpis
 plis. tñ minus principalis et secundaria que
 cū prē integrat unā cām totālē. Sed ad hoc i-
 telligendū distīguo de pluribus cāis concu-
 rentibus ad eundē effectū. quodā ei exequo
 concurrant. sicut duo hoīes trahentes aliq^o
 item corpus. puta nauē. quedā concurrunt
 nō ex equo sed hñtes ordinē cēntialē qd po-
 test ēē dupliciter. uno mō q^o cā supior mo-
 ueat inferiorem ita q^o inferior non agat nisi
 q^o mota a superiori. exemplū de pōna motia
 que est in manu et baculo mouentibus aliq^o
 item corpus. alio mō sic q^o cā supior non
 moueat inferiorem nec dat ei uirtutē quā mo-
 uet sed supior hñt de se uirtutem pfectionē a-
 gendi et inferiori ipfectionē quā non reci-
 pit a cā supiori que est uirtuti pfectionis. Ex-
 emplū huius ē i pposito q^o uirtus actiua ma-
 tris et pōna actiua patris concurrūt in gene-
 ratione plis ut due cēptiales ordinate qdēz
 q^o altera est pfectior reliqua. non tñ ipfectior
 recipit cālitatē a pfectioni. nec etiā tota cau-

salitas est in cā pfectioni sed aliquo addit.
 cā ipfectioni. intantū q^o effectus pōt esse per-
 fectior a cā pfectioni cū ipfecta et non pōt esse
 a sola pfectioni. hanc opi. teneo ppter rō-
 nes contraprimā factas. ¶ Ad argumētum
 in oppositū factū dicendū ad minorem q^o
 mēstrua non solū sunt materia sic. q^o in eis
 nulla sit uis actiua. Ad phūm exponitur quod
 mater non est cā agens principalis. ipsa enim
 mīstrat materiā plis q^o corpus plis plus for-
 matur de materia mīstrata a matre quam de
 materia mīstrata a patre. et ppter hoc
 appropriate mēstrua dicuntur materia p^o
 aliter negetur phū i pposito q^o Salie. qui
 fuit magis exp^o in talibus dicit oppositum
 et ita exp^ois magis credendum est.

Et tū in oī generatōe et cor-
 rūptōe simpliciter fiat resolu-
 tio usq; ad materiā primā
 uidet^r q^o non. q^o uel in cor-
 instanti est in mā forā corrupti et forma ge-
 nerati uel in alio et in alio. Si in eodem g^o
 simul erunt contrarie forme in materia. qd ē
 absurdum. si in alio et in alio cum inter que-
 libet duo instanti sit tps medium esset al-
 qd tpus in quo materia prima est sine omni
 forma et cum ipsa de se sit indrīs ad omnes
 formas nō magis generaretur ex eo una forā
 quam alia. et p^o nō natura frustra. egiss^r ad
 disponendū materiā in toto tpe pcedenti.
 Sed contrariū uidetur uelle phū hic in lra.
 ¶ Respondeo q^o in oī generatione et corru-
 ptione simpliciter oī fieri resolutionem usq;
 ad primā materiā et hoc statim uel non statim
 statim qdē ibñtibz tñ unā formā s; nō statim
 in hñtibz plures formas. in hoīe tñ in quo nō
 dubito esse plures formas sepata ultima for-
 ma specifica et corrupto hoīe. puta in morte
 remanet materia sub forma incōpleta corpis
 que nō est in aliqua spē spālissima sed est na-
 turaliter in continuo fluxu usq; ad materiā
 primā aīquā de illa materia aliqūo specificē
 distinctū generet. q^o corruptione cōpleta pri-
 ordine nature. introducitur ab agente natu-
 rali forma aliqua specifica. puta forma ueris
 uel plante. ¶ Sed contra generatio unius
 est corruptio alterius. sed homo in morte cor-
 rūpitur. g^o statim aliqūo generat^r q^o scdm

te non o3 fieri resolutionē usq3 ad materiam primā. ¶ Respondeo q3 hō in morte nō corrūpitur corruptōe ultimata. s. quantū ad o3 illud qd est aliquo eius q3 adhuc remanet forma aliqua que fuit de essentia hoīs. pfectū aut ultimata corruptōe necō aliud generatur q3 materia naturaliter non existit sine forma. 7 sic corruptio unius est generatio alterius 7 econuerso. sed inhētibz una solā formā nō o3 tm expectare sed corruptio uere statim generatur ignis si ignis debeat ex aere generari. ¶ Ad aliud qd obicit dicentū q3 pcedit ex falsa imaginatōe. n̄ ei est intelligendū q3 in eodem instanti uel alio 7 alio sint in materia forma corrupti 7 forma generati. sed in eorū instanti una desinit esse 7 alia incipit primo eē nec ex hoc sequit3 qd in eodē instanti sint i materia forme contrarie sed q3 in uno instanti una incipit et alia desinit. et iō non est dare instans nel tps i quo sit materia sū forma nec p oīs natura frustra agit q3 in illo instanti mā ē ita disposita ad unā formā q3 nō ad aliā. nec est dare materiam nudam.

¶ Cum substantia corporis sempiterni puta celi sit uere cōposita ex materia et forma. uideatur q3 sic. nā in oī eo quod mouet3 o3 imaginari materiā ex secūdo huius motus ei docuit materiā sed celum ut p3 mouet3. 1. g. celū h3 materiā. ¶ Preterea corpus celeste ē aiatū. 3. cōpositum ex materia et forma. aīa p3 p phūm sedo de celo 7 mdo et cōme. ibidē et pī. metha. ex intentione similiter hūic. nono metha. sue expse dicit q3 celū est aiatū. aīa p3 sedo d aīa. q3 aīa est act3 corporis phīi. 7c. ¶ Contra hic dicitur in textu q3 nec oīs rei est materia sed quorū est generatio 7 trāsmutatio adinuicē quēcūque ei sine trāsmutari sūt ēr non ē horū materia. tunc sic. illa que n̄ sunt trāsmutabilia adinuicē non hnt materiā sed corpa celestia sunt huiusmodi p3 g. 7c.

¶ In ista questione ppter argumenta scō duo sunt uidenda. p. utriū corpus celeste sit uere cōpositū ex materia et forma. scō utriū sit aiatū. ¶ Ad utriūque istorū pōt dupliciter rōderi. s. scōm uia 1. p. 7 secundū uia

theologorū. ¶ Si scōm uia 1. p. Tūc dico duas conclusiones. prima conclusio sit ista in celo non ē cōpositio ex materia et forma. hanc pōdo sic. oīs pōna passiva materie est in pōtētia dīctōis ex nono huius. sed nec celus nec aliquid in celo est in pōna dīctōis. ergo in celo non est materia. pbatio mī. nullū sēpiternū ē in pōna contradictionis q3 quodcūq3 sempiternū est necessariū ex nono huius. sed celū est sempiternū scōm phūm in pluribus locis. 2. celū non est in pōna contradictionis nec aliquid qd sit in ipso. ¶ Confirmatur rō. q3 si materia sit in celo g. celum est naturaliter corruptibile. aīa est falsum 7 contra phūm p. celi et mudi. aīa pbat q3 materie est annexa priuatō que sp imaginat3 ad maleficiū. p. phīi. materia ē est q3 res potest eē 7 nō esse. ex septimo huius ca. vii. ¶ Respondeo uno. q3 i celo ē materia nō tñ est corruptibile. q3 non h3 cōtrariū agēs qd possit ipm corrūpere 7 iō remanet incorruptibile. q3 omne qd corrūpit3 a suo contrario corrūpitur. ¶ Contra dupliciter. tūz q3 illa solū tō nō euectat qn celū sit corruptibile quātū est de se. quia habet i se pīcipiū corruptōis sed materiā q3 res pōt eē 7 non esse. sicut igit3 esto q3 n̄ corrūpatur qd phūs negaret. tūz q3 secūdum phūm omni pōne passivē rōcent in natura aliqua potētia actiua si igit3 celum est corruptibile de se ut habes cōcedere ponem3 ibi materiā. o3 in natura dare aliqd agēs qd possit ipm corrūpere. ¶ Alii rōcent q3 in celo est materia nō tñ clūd3 rōis cū materia istorū inferiorū. 7 iō illa materia nō ē i pōtētia cōtradictōis nec potest quātum est de se trāsmutari ab una forma ad aliam. ¶ Contra q3 si sic. g. erunt due materie p me alterius 7 alterius rōis. aīa est falsū g. 7 aīa. p. falsitatis dīctis. tum quia non sunt due fines primi nec duo efficientes primi alterius rōis g. simplicit3 nec due materie alterius rōis. tum q3 dubiū ē ut sit illa alterius aīa i hac materia 7 in illa cum sola forma distiguit3 7 sepat. ex septimo huius. tum q3 cōcessio hac alteritate saltem illā materia in celo ē in potētia ad hanc formā quam habet 7 ad priuationem huius forme. 7 ita de se erit in potētia cōtradictōis. sed materia non est de se iō corruptibilitatis in quātū est pīa ad aliā for

mam ab eo quā h3. sed in quantum est: po-
tentia ad priuatōem forme quā h3. 6° cū lum
est corruptibile. Aliter rñetur q̄ in celo est
materia 7 eiusdem rōis nō tñ est in pōia con-
tradictōis. q̄ forma eius cōplet 7 satiat totum
suū appetitū. 7 iō ista sibi sufficit. ¶ Con-
tra q̄ nulla forma cōplet appetitū sue mate-
rie respēctū alterius forme nisi q̄ dat actū op-
positū priuatōi istius forme. sed forma celi nō
dat actū oppositū priuatōi forme ignis p3
aliter celum esset formalit̄ ignis 6° forma ce-
li non cōplet appetitū sue materie respēctū
forme ignis. maior p3. q̄ si materia in celo
est eiusdem rōis. est capax forme ignis et cuius-
libet alterius. ¶ Preterea nulla forma cō-
plet appetitū sui materie nisi formalit̄ t̄ sal-
tem uirtualiter contineat in se cōmēs formas
quibus sua materia est priuata. si d̄ forma ce-
li n̄ est huiusmodi 6° 7c. p̄ bō mino. q̄ non
formaliter p3. q̄ et non uirtualiter p3 de aīa
intellectiua. nullum ei īfectius continet uir-
tualiter pfectius se aīa aut̄ intellectiua ē forma
pfectissima oīm. ¶ Secunda conclusio sit
ista corpus celeste scōm. uīa p̄bi non est aīatū
hoc appar. t̄ ex prima conclusione. q̄ si sic
necō h3 materiā cum aīa sit actus copis 7c.
¶ Preterea uel esset aīatum formalit̄ aīa
intellectiua tñ uel cum hec aīa aīa. pura sē-
sitiua quicquid res sequit̄ q̄ h3 materiā cuius
aīa sit actus copis ut dictum est. et per oīs
corruptibile ut deducit̄ prima conclusio.
¶ Preterea uel celum esset tñ aīa. s. intelle-
ctiua q̄ p̄bi non ponerent sibi animā nisi intel-
lectiua. uel preter aīam que esset de essentia ce-
li erit aliquid aliud p se pfectibile p aīam. nō
pōt dare primum q̄ cum celum sicut p3 sit
formaliter quantum sequitur q̄ solus intelle-
ctus erit quantus. qd non est intelligibile nec
pōt dari scōm q̄ tunc celum esset in potentia
passiua 7 in pōia contradictōis. 6° 1. non erit sē-
piternum et necessariū. ¶ Sed contra phīs
scōdo de celo et mūdo dicit celum esse aīatum
¶ Respondeo. si h3. siue cōmē. ponat ce-
lum aīatum formalit̄ aīa que sit per se de es-
sentia celi statim recedit a prima conclusione 7
contradicit sibi ipsi. et ponit̄ tñ ubi sciētū
q̄ aīa h3 duplex esset respectu copis. s. i-
nformandi 7 mouendi. nā 7 ē forma copis
et est motrix corporis ubi cūq3 6° phīs uocat

aīam celi exponendū est scōm cor. dicit̄ em q̄
aīa est motrix 7 non forma. 7 illa aīa est in-
telligentia p̄pria cōiuncta huic oībi in rōe
mouentis 7 non in rōe informantis. Et q̄ hec
sit intentio p̄bi uideatur posse p̄bari ex octauo
phīs. ubi dicit phīs q̄ primū mobile uidit̄
in duo. quēz unum per se mouetur 7 aliud ē
p se mouens imobile oīo 7 p se 7 per accīs.
illud qd mouet̄ ē celū. sed mouens imobile
est intelligentia. sed si intelligentia esset for-
ma celi tunc mouet̄ saltē p accīs. s. ad mo-
tum celi. ¶ Scōm aut̄ uīa theologoz dico
duas conclusiones. p̄ria conclusio sit ista cor-
pus celeste est uere cōpositū ex materia 7 for-
ma. nā scōm eos illud chaos qd ab eis ponit̄
attigisse usq3 ad celū empyreū erat materia oī-
um corruptibilium contentez sua celo. empy-
reo 7 ista materia quantum ē de se ē eiusdem rō-
nis in oīs. uī illud genū. p̄ in p̄rio creauit
deus celum et terrā 7c. celū illud fuit celum
empyreum plenum angelis 7 terrā a. materia
informē oīm de terra usq3 ad celum empyreū
ita q̄ de ista terra deus fecit p̄ lucem. 7 sic
de aliis scōm opa sex diez. Sed tunc est du-
bium quō celum sit incorruptibile si h3 materiā
am eius ē rōis. ¶ Respondeo q̄ celum
simpliciter loquendo ē corruptibile cum heat
materiam quā potest esse 7 non esse. uī theo-
logi hñt discordare a phō in p̄pōe illa q̄ ce-
lum est necariū 7 incorruptibile q̄ quantum
est ex natura sua est simpliciter corruptibile.
q̄ sibi inest est pōia ad actum contrariū. tñ
est incorruptibile scōm quō q̄ corpus celeste n̄
h3 contrarium agens. 7 ita non pōt corrupti
a contratio agente. tum q̄ forma celi est alte-
rius rōis a formis elementorum. 7 iō celum n̄
est capax q̄litate contrariarum. 7 iō nō est
alterabile nec corruptibile p naturā. tum q̄
forma que non pōt p̄duci a natura non pōt
corrupti a natura. sed forma celi est huius-
modi 6° est ei pfectissima inter oēs formas co-
pales excludendo corpus huānum cuius aīa
non pōt cārī a natura. sicut 6° forma aīa a so-
lo deo creatur. sic a solo deo pōt corrupti.
uī dam. quarto de tri. cao p. dicit q̄ celum
de se est corruptibile tñ uoluntate dei est incor-
ruptibile. q̄ deus disposuit illud non corrup-
pi. sed p̄ tuo conseruari. 7 iō tñ subē uolū-
tati dñe. uī simili mō elemento quātū ad se

tota pnt dici incorruptibilia. tñ qñ non hñt
contrariū agens corrupens totā formam ele
menti. tñ qñ deus disposuit elementa ppetuo
conseruari. licet sint corruptibilia scdm ptes
sue. 7 et totaliter quantū est de se.

C Secunda conclusio est ista corpus celeste
non ē cōpositū ex corpe et aīa. ita qñ sit aīa
tum. hoc pz p dam. ca. xii. ubi dicit expse
qñ corpa celestia sūt inaiata. Similiter Jerō.
sup illud Ysaie. audite celi 7 auribus pcepe
terra 7c. dicit ibi in glosa. qñ ppheta nō al
loqr inaiata. s. celū 7 terrā. sed hitatores
celi et terre. **A**d primū in oppositū vi
cendū qñ phūs sicut nūquā posuit formam
nisi quā arguit opatio. ita non posuit mate
riā nisi quā pōt arguere motus. i. celo aut se
cundū ipsū non ē motus ad formā sed tantū
ad ubi. g. in celo non est materia nisi que ē
in pōia. ad ubi. 7 un quo. ut dicitur pī. hu
ius. et cōmē. de subia orbis seo talis pōia
non ē materia que ē altera pā cōpositi. talis
ei materia est idē qd esse subz. susceptibile
motus. 7 iō talis materia ē in pura forma si
pura forma puta angelus sit p se mobilis. s3
non loquimur hic de tali materia. **A**d
secundū nego aīa ad pbōm dicendū pphē
loso. et cōmē. 7 Huic uel sūt negendi oīa
dicentes sibi. uel sunt ex ponendi modo prē
dicto in corpe qōis.

Tñ accūs sit cōpositū ex
ptibus cēntialiter distinctis
uicē qñ sic nā oē genera
bile 7 corruptibile est cōpo
sitū ex materia 7 forma sed accūs sunt cor
ruptibilia g. 7c. maior pz ex septimo huius.
ubi dicitur qñ materia est qua res pōt esse 7
non esse. **P**reterea si accūs est forma
simplex. g. ē pfectius quā subia. dñs ē fal
sum. g. et aīa pbō dñe. qñ simplicitas ē si
pliciter pfectionis in entibus. un tēo sūme
attribuitur. g. qd est simplicius est pfectius
si g. accūs est oīo simplex erit pfectius simili
ter quā subia cōposita ex materia et forma.
Confirmatur qñ cā 7 cātū dīdūt ens sicut
pfectū 7 ipsectū. ita qñ cātū tenet ibi rōes
ipsecti quatenus est dependens. qd g. ē ma
gis cātū est impfectius sed posito qñ acci

bens sit pura forma. subia cōposita erit ma
gis cātū. qñ scilicet intrinsece et extrinsece ac
ciōes aut tñ extrinsece g. subie cōposita erit
impfectior. **C** Contra phūs hic in lra
vult qñ accūs non hñt materiā ex qua. sed
in qua. **I**tem auctor sex principiorum
dicit qñ forma est simplicia essentia consistens.
Respondeo. in questione sic pcedam
p. unā opi. ptractato scdm ad qōes aliter rñ
debo. **Q**uantū ad primū est una opi.
que dicit qñ accūs est realiter cōpositū ex du
obus. p ista opi. arguitur. nā simpliciter si
plex a quocūq3 distinguitur uidetur esse priō
diuersū 7 non dñs ut pz de materia respē
forme. sed accūs nō sunt huiusmodi. g. 7c.
maior pz ex significato uocabuli. qñ alias es
set dñs non p. diuersū. minor pz de duobz
spēbus accūs. nā albedo et nigredo realiter
dñt p. dñs pptias. et realiter conueniūt in
genere. s. in colore. g. sunt differentes 7 nō
primo diuerse. **P**reterea oē diffinibile
est uere cōpositū. sed accūs est uere diffinibi
le g. 7c. maior pz in hoc octano supius ubi
concludit phūs contra platōē qñ pte si sit
forme simplices non sunt diffinibiles. qñ o3
diffinitōem esse oīem longā. et hoc esse ut
materiā illo uero ut formā. minor pz. ex
septimo huius ubi oñit qd accūs sunt di
ffinibilia. nec obstat qñ diffiniuntur ex addi
tione qñ h. non est ppter simplicitatem. s3
ppter dependentiā ad subiam. **P**reter
ea septimo huius dicitur qñ cōpositū p se
generatur. et hoc uerū est de oī generatione
g. et in genere qualitatis. sed illud cōpositū
nō est tñ ex accūs et subiecto. cū illud
sit ens p accūs set per dñs non erit per se ter
minatus alicuius motus. qñ oīs motus per se ē
terminatus ad rem alicuius generis p quam est
in eodem genere ens aut per accūs non est per
se in genere. ergo o3 qñ accūs sit aliquis cō
positū intrinsece qd per se generetur.
Preterea p. huius capitulo decimo. uult
phūs qñ forme que hñt adinulcem trāsmu
tatiōem cuiusmodi sunt cōtraria 7 media sūt
eiusdē generis phīsici. 7 qñ non est trāsmu
tatio inter formas alterius generis phīsici. 7
dicuntur forme eiusdē generis phīsici que ha
bent idē susceptiūm primū. ex septio huius
tale g. susceptiūm hñt media et contraria.

inter se item et non item cum aliis alterius co-
traheantur puta colores habent id susceptum inter
se sed non item cum saporibus sed quodcumque
subiectum siue ponale alterius generis a genere q-
litate sumatur illud sicut est item color .
ita et est item colorum et saporum ut patet de substantia
et quantitate quia utraque subest eidem colori et
sapori .g. item susceptum penes quod distingu-
tur genera physica est aliquod intrinsecum ipsis esse
tibus ipsorum accidentium .v. habetur propositum.

¶ Sed contra istam opinionem arguitur tripliciter a
primo sic si accens est compositum essentialiter .
accipio gratia exempli albedinem cuius principia
sunt a et b ita .g. a. sit principium ponale b. actua-
le tunc sic cum albedo informet subiectum aut tan-
tum a. informat illud subiectum aut tantum b. aut
utrumque .p. aut neutrum . si neutrum .g. nihil for-
mat subiectum . si b. tamen uel a. .g. albedo non in-
formabit se tota set tunc propria passio puta
informare non inuenit .p. subiecto suo . sed tantum
per partem sui . nec utrumque primo . p. b. primo et
a. quod ponitur principium materiale . quia si sic .
tunc materia subiecti cum sit perfectior quam a po-
terit aliquid informare . et sic proceditur in in-
finitum . p. b. scdo de b. quia actus adequatus
materie proprie non potest dum ipsum informat ali-
ud informare aliter non esset adequatus sed
b. informat a. cuius capacitas adequat actua-
litate b. aliter non fieret unum ex eis .g. actua-
litas b. non extendit se ad substantiam

¶ Preterea scdo sic iter illa potest esse motus que
habent item proprium susceptum circumscripto quo-
cumque alio susceptuo accidentali sed due forme
duarum spirituum contrariarum scdm te habent item
susceptum et per se quia eiusdem generis ut tu di-
cis .g. circumscripto subiecto quod est susceptum
aliud et accidentale eis potest esse motus inter
contrarias species . et per duas ex albedine fit ni-
gredo . sicut ex aere fit aqua . quod est contra phi-
losophum in multis locis . qui uult subiectum ita
esse necessarium intransmutatorem accidentali . si
cut materia in transmutatorem substantialem .g. ex
albedine non fit nigredo sed ex albo fit nigrum
ex primo philosopho . **¶** Preterea tertio . omne
illud quod est immediatum principium agendi scilicet
quo primo agens agit . est tamen actus ita quod
non includit duo scz ponam et actum . quia tunc
non esset quo primo agit sed ageret per partem
que est actus . aliquod autem accens puta calce ponit

in immediatum principium quo primo agens agit in
aliqua actione ut in calefactione .g. tale accens
est tamen actus . **¶** Quantum ad scdm .p. primam
ita una distinctio . scdo ostendam duas conclu-
siones de primo sit ista prima distinctio . quod
compositio que est ex natura rei circumscripta il-
la que est rationis est duplex . quedam est rei et rei
et hec compositio potest dici realis alia est rea-
litas et realitatis . et hec compositio dicitur scdm
rationes reales et scdm formalitates . uoco autem co-
porem rei et rei istam que est ex aliquibus quorum
separatio mutua non includit repugnantiam ex
terminis qualis est compositio ex materia et forma
uel ex subiecto et accidente . uoco autem coporem rea-
litas et realitatis istam que est ex aliquibus
quorum separatio includit contradiccionem propter
eorum reale identitatem . tamen unum non est aliud
formaliter ita quod unum includatur in alio in pri-
mo modo dicendi patet . ita quod potest esse distincta
obiecta formalia et distincta conceptibilia distin-
cte terminantis actum intellectus . qualis est co-
positio ex genere et tamen ubi est species est realis
simplex . **¶** De scdo sit ista prima conclu-
sio accens est forma simplex simplicitate oppo-
sita prime compositi . propter hoc per rationes factas co-
tra primam opinionem . **¶** Confirmatur quia non est ponere
de pluralitas sine necessitate quoniam . scilicet . per paucitatem
potest saluari apparetur iuxta sententiam philosophi . per phi-
losophum ubi comendat Empedocle . preterea . per pauci-
tatem principiorum ratio habet quod magis non facit frustra
sed non apparet in accidentibus propter quod necesse est be-
ant poni composita ex duabus partibus realiter
distinctis ut patebit intendendo ad argumenta .
¶ Scda conclusio sit ista accens non est forma
simplex simplicitate opposita scdo compositi sed est com-
positum ex realitate generis et realitate dicitur habere per
banc due rationes per primam opinionem . tamen quia . scilicet . accidentia
non sunt prius diuersa . tamen . quia sunt distinctibilia
¶ Ad primum in oppositum tamen quod generabile
et corruptibile dicitur dupliciter . scilicet . per se et per ac-
cidents . per se generabile est illud cuius aliquod
preest quod postea est per se generis ex septimo huius
causae septimo . Similiter corruptibile per se est
cuius manet aliquid post corruptionem quod fu-
it per se compositum . et hoc modo compositum generat
tamen et corruptum in omni generatione et habet est oporitur quod
constat ex ista forma que per generationem indu-
ditur . et per corruptionem expellitur et ex il-
lo quod transmutatur quod quidem in transmutatio

ue subtili est materia. In accidentali est subiectum. et ita compositum ex ipso subiecto et forma subtili est per se generabile et per se corruptibile. compositum ex subiecto et accidente est per se corruptibile eo quod est per se. accidens autem non est sic corruptibile sine subiecto. per accidens autem potest dici corruptibile uocando corruptibile quicquid per transmutationes naturales non est postquam fuit. et sic accidens est corruptibile et etiam forma substantialis materialis.

Ad secundum nego consequentiam. ad probationem dicendum quod non est inconueniens quod aliquod quod est simpliciter perfectionis absolute loquendo non semper includat illud esse simpliciter perfectius in quo est excellentius illud contractum ad aliquod sed tamen secundum quid. exemplum sapientia in se et absolute accepta est simpliciter perfectionis. tamen si aliquis canis esset sapiens et cum sapientia non posset habere rationem conuenientem cani. esset canis imperfectior cane non sapiente. licet non esset ens imperfectius. quia canis est limitatum ens et potest repugnare cani illud quod in entitate potest nobilitatem. similiter in proposito licet simplicitas sit perfectionis simpliciter loquendo et absolute tamen in rebus corruptibilibus contra simplicius est imperfectius. non propter maiorem simplicitatem cum illa sit perfectionis. sed quia talis natura scilicet corruptibilis non potest habere tantam actualitatem cum simplicitate quam cum compositio. et actualius uel uelut est imperfectius. **A**d confirmationem per idem. licet enim catum sic simpliciter imperfectum quia dependens tamen illud ens limitatum cuius entitas propriis requiritur necesse est quod si catum potest esse perfectius ens si est a pluribus catum quam aliud ens quod est a paucioribus catum. quia scilicet non recipit tantam perfectionem nam in dependentibus potest bene dependens esse perfectius quod dependet a pluribus. a quorum quolibet recipit aliquam perfectionem ad quam nullum per se sufficeret. unde contra catum perfectionis que non immediate sunt a deo a pluribus catum dependent. quia propter eorum maiorem perfectionem non sufficiunt ad catum ita paucum esse sicut ad catum alia imperfecta.

Ad primum et ad secundum per priam opinionem. videtur quod faciunt per secundam conclusionem ut iam dictum est. Sufficit ei ad saluandum ista ponere compositum ex realitate et realitate. nec oportet ponere compositum ex re et re. **A**d tertium dicendum quod licet ens

per accidens non sit unum sicut substantia non tamen est nullo modo unum nec ita multa sicut quod subiectum et accidens manent separata. ut habetur septimo huius capituli de unitate definitionis. sicut enim est unitas aliqua ita illud totum est aliquod ens. et istius totius est generatio et hoc per se sicut in illo genere est generatio per se et tamen per accidens respectu generis substantie que est simpliciter per se sicut totum est ens per accidens respectu substantie. **A**d quartum dicendum quod licet tres sit substantie in se acceptum respectu colorum et saporum puta substantia tamen differt ut est substantia horum et istorum secundum diuersum modum mixture nam cum unumquodque elementum multas habeat qualitates. iteo secundum diuersam mixturem istarum qualitatuum elementarium sequitur inmediate aliud et aliud genus qualitatuum mixtarum puta si commixtionem ignis inquantum lucet cum terra inquantum terminat et aere et aqua inquantum perspicua consequitur genus colorum sed commixtionem ignis et aeris inquantum calida digerentia humorem aqueum commixtum terrestri sicco consequitur genus saporum et sic de aliis. non ergo oportet querere aliud et aliud substantiam prout in intrinsecum colorem et saporem. sed ad hoc sufficit idem subiectum extrinsecum puta substantia. **Q**uod sit primum et proprium horum et illorum secundum diuersam mixturem qualitatuum diuersarum elementarium et sic saluatur. **A**d octavo huius.

Trum in quoditate formarum naturalium suscipientium magis et minus sit dare gradus essentielles intrinsecos secundum quod ipse suscipit magis et minus. uidetur quod non nam hic in littera dicitur quod forme sunt sicut numeri. et sicut numerus stat in indiuisibili ita quod nihil potest sibi addi uel diminui quin mutet speciem. sic est de forma et per omnes non habet gradus.

Preterea ille gradus additus uel pertinet ad quoditatez specificam forme uel non si sic gradus albedo remissa non est perfecta in specie albedinis. quod est falsum. si non ergo intensio albedo erit unum per accidentem. quia includeret gradum qui non pertineret ad essentiam eius. Item species non diceret totam essentiam indiuidui cum

ille gradus non pertineret et spiritum.

Contra impossibile est aliquam formam concipere se alicui secundum magis et minus nisi in sua essentia habeat gradus. alioquin secundum eundem gradum participaret a quocumque subiecto. sed forma qua queritur concipat se alicui secundum magis et minus. igitur in sua essentia habet gradus.

Respondeo ista quod magnum habet tractatum. supponit enim aliquas formas suscipere magis et minus. et est dubium que forme sint tales. utrum forma substantialis de quo alias et spiritualiter de forma substantiali dicetur forsitan aliquid in xi. libro.

Et quod de ista materia recolit me plinius et ipse alibi in quadam quodam ordinaria. id quantum ad prius sufficit sic procedam primo per probationem quarundem optime conclusiones aliquas declarabo. scilicet ad quodam aliquid iterum tractabo. **Q**uantum ad primum sit ista prima conclusio. appropriatio vel remotio a suo contrario non est causa suscipiendi magis et minus. hanc ostendo sic. quod si sic igitur ubi nullum est contrarium ibi non est magis et minus. contra est falsum. igitur et ante. contra per. falsitas contraria probatur: tunc quod lumen in medio potest esse secundum magis et minus. et cum in medio nullum est contrarium. tunc secundum. quod eandem virtutem prout diversimodum participare secundum magis et minus non participat ad aliquod de vitio contrario puta temperantia vel iusticia. **E**t quod in statu innocentie secundum magis et minus fuisse gratiam in diversis et est hodie de facto in beatis. ubi tamen nullum est contrarium peccati. tunc quod hic sepe mur ab invicem in predicamento hitus. ubi secundum auctoritatem sex principiorum nullum est contrarium et tamen secundum eundem hitus suscipit magis et minus quod armator est eques per dicitur. **P**reterea ad principale. accipiat aliquid ad primum nigredinis fiat intensior et perfectior et tollatur nigredo tunc sic aut illa aliquid intenditur per adventum alicuius positiui vel tamen per remotionem nigredinis. si primum habetur propositum. si secundum. contra quod nullius effectus positiui potest esse causa privativa. sed intendi est effectus positiuus. amotio aut nigredinis est tamen causa privativa. igitur illa non potest esse causa illius intensioris. **C**onfirmatur quod motus denotatur a tercio ad quem. ex quinto philosophi. sed illa intensio albedinis est dealbatio ex eodem quinto igitur terminus eius est aliqua albedo et per contra non ista separatio nigredinis.

Secunda conclusio est ista. nulla forma

suscipit magis et minus secundum dispositionem subiecti vel secundum esse in subiecto remanente eius essentia mutata. hanc ostendo sic quod illud esse seu dispositio vel est item cum essentia forme vel non si item habetur propositum. quod cum illa dispositio sit maior et minor. igitur et essentia forme cui ponitur esse idem suscipit magis et minus. si non est idem quero de illo utrum secundum suam essentiam suscipiat magis et minus vel non. si sic habetur propositum si non habetur processus in infinitum. **P**reterea. hito termino sub ratione qua terminus. cessat motus. quod hitibus presentibus in materia cessat omnis motus et generatio. per de generatione. sed per te in principio calefactionis habetur caliditas secundum rationem qua est terminus calefactionis igitur in principio cessabit motus quod est absurdum dicere probum mihi. quod omne quod movetur habet aliquod terminum a quo et aliquid de termino ad quem. ex vi. philosophi. igitur in principio calefactionis in ipso calefactibili est aliquid de essentia caloris si igitur essentia caloris non suscipit magis et minus in principio erit calor perfectissimus secundum quem modum est terminus motus. **D**ices quod calor non est terminus secundum perfectionem essentie sed secundum perfectionem esse in subiecto. **C**ontra quod si motus est ad perfectius vel ad perfectum esse in subiecto illud quod est esse in subiecto vel est item cum essentia caloris aut aliud si idem igitur si illud esse non est perfectum. igitur nec essentia caloris et sic habetur propositum. si est aliud et accedens cum illud suscipit magis et minus habet propositum. **C**onfirmatur quod inter calorem maiorem et minorem est per se motus ex quinto philosophi. Sed calor maior et minor sunt que de forme de genere qualitatis. igitur aliquid de genere qualitatis est per se terminus motus et tunc item quod prius.

Tertis conclusio sit ista. radicatio maior vel minor forme in materia non est causa suscipiendi magis et minus. hanc ostendo sic. quia illa radicatio vel est quidam distinctus a forma vel non. si non habetur propositum quia cum ista radicatio sit maior et minor. ergo et forma. si est aliquid distinctum vel est forma absoluta vel respectiva. si absoluta habetur propositum. si respectiva. similiter habetur propositum. quia magis et minus in forma respectiva oritur ex magis et minus in absoluta. **P**reterea. si sic est ergo ubi forma est magis radicata. ibi

subiectum est magis tale. Omne est falsum nam secundum medicos febris ethica est magis radicata quam tertiana. cum tertiana est intentior. ideo tertianarius est magis febricitans similiter ueritudo est quicquid rubicundior et tamen rubor est in eo minus radicatus quam in aliquo qui non est tam rubeus puta sanguineus. ¶ Quantum ad secundum primum ad euentum tituli aliqua premittuntur. scilicet ex dictis ueritas conclusionis concludetur. ¶ De primo quod ponitur in questione utrum in quidditate forme ratio. Notandum quod duplex est quidditas quodammodo specifica quodammodo individualis. Ad cuius euentum notandum quod in hac albedine individualis est tria considerare. primum naturam specificam. scilicet gradum individualis essentialis que est tantitas entis individualis. tertio ordinem individualis le qua individualis albedo est hec. ¶ Ponitur scilicet quod sit dare gradus et quod gradus arguit quantitatem. ¶ Notandum quod triplex est quantitas. scilicet quantitas mobilis uel dimensionis et quantitas perfectionis que respicit esse rei et quantitas uirtualis que respicit agere et forte secunda coincidit cum tertia quatenus agere sequitur esse. ¶ Hoc uero de gradibus fore de quibus queritur. primum uidentum est an isti gradus sint. scilicet qui sint. tertio quales sint. Si queritur an sint. probum quod sic. nam impossibile est eandem formam esse simul in diuersis secundum alias et aliam rationem participatam nisi illa forma copartatur secundum pluralitatem illarum rationum. sed aliquid forma puta albedo participatur a diuersis secundum aliam et aliam rationem. ergo ratio. illas rationes dico esse gradus. ¶ Preterea impossibile est aliquam formam simul pluribus concitari nisi in se sit aliquid limitatum. exemplum de entia diuina que una etis concitatur tribus. sed omne illimitatum habet rationem quantum gradualis. ergo omnis forma que sit pluribus concitatur habet gradus. ¶ Preterea. omnis forma que in realiter distinctis realiter uidetur. est in se realiter uisibilis. Sed aliqua forma puta albedo realiter uidetur in pluribus individualibus albedinis realiter distinctis. ergo ipsa est in se realiter uisibilis et partes illas in quas uidetur uoco gradus. ¶ Si queritur quid sit isti gradus. assigno tale rationem. gradus forme de quo nunc est sermo est portio perfectionis fore specificam extra eius conceptum quidditatum ipsam formam specificam infra suum conceptum essentialiter includens inclusa realiter intra conceptum individualis

ista descriptio est satis euidens intuenti. ¶ Si queratur isti gradus quales sint. Notandum quod gradus quidam sunt forme quidam essentialium. quidam perfectionum unitarie contentarum in aliquo uno. et hoc ultimum modo intelligo gradus de quibus nunc queritur. Ex his concluditur quod diuersitas horum graduum non diuersificat speciem cum sint portiones eiusdem forme specificae. ¶ Item quod forma specifica est indissolubilis quantum ad gradum specificum. dissolubilis uero quantum ad gradum perfectionalem. ¶ Item quod pluralitas horum graduum non est posibile intra conceptum positum specificam forme specificae. sed solum premissum. sed infra conceptum individualium positum. redvento singula singulis per quod individualium compositum ex forma specifica et proprietate individuali continet unitarie istos gradus. ¶ Ponitur tertio magis et minus ubi sciendum quod magis et minus et maius et minus conueniunt et diuisi. conueniunt dupliciter. tunc quod utrobique est quodammodo copatio. tunc scilicet quod utrobique est copatio disquiperantie ex diffinitione extremitatum. sed diuisi multipliciter. quod maius et minus important copationem unius ad unum in se precise. sed magis et minus important copationem unius ad alterum non precise. sed in copatione alicuius tertii quod participat puta alicuius forme. quia magis et minus sunt aduerbia ideo distinguuntur sicut modi. sed maius et minus sunt nomina ideo sumuntur non modaliter sed nominaliter et significant formas non modos forme tertio. quia magis et minus non dicuntur de forma participata. sed de ipsis participantibus. sed maius et minus econuerso sicut patet. quarto quia magis semper presupponit in forma magis. sed non econuerso. sicut patet de quantitate. quia aliquid non dicitur magis quantum quous maiorem habeat quantitatem. ¶ De secundo dico ad questionem ad partem affirmatiuam. scilicet quod forma suscipiens magis et minus habet intrinsece dictos gradus. dico etiam quod precise ratio suscipiendi magis et minus est latitudo graduum in forma siue quod idem est illimitatio forme que participatur probatio huius. tum ex improbatione omnium opinionum precequentium nec uideretur aliquis uis probabilis nisi ista. tum quia impossibile est formam participari secundum magis

& minus nisi in se sit aliquantulum illiminata quod
 oppositum in predicato infertur oppositum subiecti. Dato
 ei quod non sit illata quod precipitur secundum
 alium gradum et alium. Tunc tertio quod secundum simpli-
 cium super predicamenta. et qualitate ubi re-
 citat multas opiniones. de causis suscipiendi
 magis et minus et eas in propriis comedat opus.
 Archite dicens sic. mirabiliter Architeas bre-
 vi sermone cam eius quod est magis et minus in
 sinu dicens. qualitas ei quod infinitatem quodam
 precipat id secundum rationem eius est quod suscipiat
 magis et minus et non ex precipitantibus. et
 sic ad quodam. Ad primum in oppositum dicen-
 dum quod philosophus loquitur de forma seu de quodi-
 tate in quantum exprimitur per definitionem. hec
 est quoditas specifica. que ut sic abstrahit ab
 omni gradu ut dictum est prius. unum parum post sub-
 dit. et quemadmodum nec numerus habet ma-
 gis et minus nec que secundum speciem substantia. sed
 siquidem cum materia. ita quod si siquidem est
 due rationes ut sit sensus quod si forma specifica
 habet magis hoc quidem est cum materia. uel est una
 octo et tunc sensus est. siquidem cum materia. id est
 individuis in diuisis que respectu eius sunt ma-
 terialia nulla igitur maiestas est in quoditate
 ut quoditas quod ut sic abstrahit ab omni con-
 ditione materiali et individuali. Ad secundum dicendum
 quod si te gradus non pertinent ad quoditatem speci-
 ficam ut dictum est. et cum dicitur quod forma inter-
 erit unum per accidens non sequitur. quod ille gradus
 et si non sint de essentia speciei sunt tamen de essentia
 individui. ut predictum fuit: ulterius cum inferitur
 ergo species non dicit totam essentiam individui. non
 sequitur quod natura specifica et si in suo concep-
 tu abstrahit a quolibet gradu tamen est idem cum
 quolibet gradu realiter et includitur realiter
 in quolibet gradu.

Tunc et materia et forma con-
 stituatur per se unum. uidetur quod
 non. nam ex duobus in actu non
 fit unum per se ex septimo huius
 sed materia et forma sunt duo in actu quod tunc.
 probatio minoris de forma patet quod forma est ac-
 tus de materia est patet ex septimo huius quodone
 de entitate mate- rie. Preterea que magis di-
 stant minus sunt nata facere unum. sed materia
 et forma maxime distant eum sint alterius rationis

quod ex eis nunc est natum fieri unum probum malo. quod
 partes continui faciunt per se unum que sunt eius-
 dem rationis. partes autem in toto eterogeneo minus
 faciunt unum. quod non sunt eiusdem rationis. Contra
 philosophum hic in littera. Rpondeo ad quodam. dicendo
 cum philosopho quod sic. cuius non est alia causa nisi quod habet
 est actus illud uero posita ut dicit philosophus.
 Ad cuius euidentiam sciendum quod sicut unum
 in compositum immediate consequitur ens in compositum ita quod
 illa propositio ens est unum est immediata. quod nullum est me-
 dium nobis notum: ad hoc demonstrandum nec
 forte aliquod medium aliud in re a quoditate et
 teoriam. ut deum fuit per habet quod prius. ita singu-
 la entia secundum proprios gradus entitatis conse-
 quuntur immediate propria unitas. nec est alia ratio
 diuerse unitatis nisi alia entitas quam consequi-
 tur immediate. exemplum simplicia sunt unum. et compo-
 sita sunt unum. tamen aliter et aliter quod alia et alia est
 entitas. sicut quod est simpliciter se toto est ens et
 unum. ita compositum est ens et unum ex principis es-
 sentialibus cuiusmodi sunt materia et forma ex
 sola nata sunt aliquod ens per se constituere. un-
 tale compositum est per se unum propria unitate alterius
 rationis ab unitate simplicis sicut et eius entitas est
 alia ab illa entitate. Si quod queratur quare et
 materia et forma fit unum per se dicendum sicut
 dicit philosophus quod hoc est posita illud uero actus
 Si autem queratur quare et materia et forma fit
 unum per se et non ex subiecto et accidente cum sub-
 iectum sit ut posita. accidens uero ut forma et acci-
 dens. Rpondeo quod sicut in generali non est ra-
 tio quare ens est sic unum ita etiam non est causa
 quare ex istis partibus fit hoc unum nisi quod
 sunt tales partes. quare enim ex quatuor ele-
 mentis natum est fieri mixtum secundum unam
 opinionem. et ex lapide et carne non est natum
 fieri. non est causa scilicet nisi quia iste sunt
 partes tales et ille tales. Sic ergo in propo-
 sito ex materia et forma fit unum per se. quod
 forma substantialis est talis actus et materia
 tale potentiale. ex subiecto autem et acciden-
 te fit unum per accidens. quia accidens est ta-
 lis actus. substantia talis potentia. ita quod
 actus et posita intelligatur proportionabiliter
 unitati si per se per se. Si per accidens per ac-
 cidens. sed quare ille actus est per se actus
 et ille per accidens. non est nisi quia iste est
 forma substantialis. Et ille accidentalis. et
 hec sunt propositiones per se primo note.

Contra qd totum hōgeneū cuius ptes sūt uni
us rōis est magis unū etiā unitate unionis .
quam totū etherogeneum cuius ptes sūt alie
rius rōis . et sic pcebebat pbatio maio
ris ¶ Respondeo in toto homogeneo licz
contingat qd dicitur tamen per se ptes in q̄s
est dīo totius . que pprie dicuntur essentiales
sicut pōnale ppriū ⁊ actuale nūquā pnt esse
unius rōis . sed necessario sunt primo di
uerse . quecumque aut sunt unius rōis sūt tā
tum integrales ⁊ continentur oēs sub una p
te essentiali . s. sub materiali et pōnali ut in p
posito de ptribus homogeneis que omnes se
tenent ex pte materiali et potenciali ⁊ nō sub
illo quo est aliquid actuale a quo est unitas
cōpositi cōpletur .

TRCA nonū librū
queritur utz aliquo
possit moveri a se ip
so nides q non. tū
q dicitur in lrā q
nihil aptū est pati
ipm a se ipso .unūz

Preterea si sic tunc tale sp ageret in se ip
su oñs est falsū g^o 7 añs. p^obō oñe q^o actio
naturalis et passiuo sufficienter approximatis
et non impositis necō sequitur actio ut dicit^r
infra capitulo tertio. sed sic esset in pposito
scōm te q^o actio illa non dependet ab extra

unā opi. pertractabo. scdo ad questionē aliter
rñcebo. ¶ Quantū ad primum ē una opi.
que generaliter tenet illā conclusionem nega
tiuam q. s. nihil mouet se nisi forte per par
tem. ex eo. s. q. una ps mouet alias 7 hoc
non est q. aliqua pars eēntialis moueat alias
sed quia una pars quantitatis mouet aliam

distincta loco ¶ Pro ista opi. arguitur tri
pliciter primo p rōem sumptam ex septimo
phi. ubi dicitur Quod nihil mouetur a se ipso. qz
tunc non quiesceret ad quietē alterius. sed qd
libet mobile quiescit ad quietam alterius. qz
ad quietem ptiē. nā oē mobile hz ptem qua
quiescente hz Qd totū non mouetur. ergo ni

bil mouetur a se ipso primo ¶ Preterea :
scdo impossibile est idem secundu idem esse si
mul in potia et in actu .scd mouens mouet i
quantu est in actu ⁊ mobile non mouetur nisi
inquantu est in potentia ut p3 ex diffinitione
motus .gº impossibile est qd idem moueat se

ipm ¶ Confirmatur q^a agens 7 patiens sūt
contraria .ex primo de generatione .scd idē
nō oriatur sibi ipsi . ¶ Preterea 3^a impossibile
est relationes reales oppositas fūdari i fūda
mēto uno limitato s; actiū et passiū siue
motiū 7 mobile referūt scd; relatōes reales
eo oppositas ptnētes ad scd; mōz relatiōz ut
p3 ex v. huius ca^o v̄ ap̄ aligō. 8° impossibile ē
foē esse actiū 7 passiū siue motiū 7 mobile

maior declaratur qd fundare relationes reales
oppositas attribuitur essentie dñe rōe sue il
limitatōis. ¶ Ex hac conclusione generali di
citur in spali per ordinē: primo qd nullū subie
ctū est effectiū sui accētis siue sit accētis coe
uum 7 per se siue p accētis: Secūdo qd nihil mo
uet seipsū ad ubi. Tercio nihil mouet se ad
quantitatem. un aiata uegetatiua nō mouet
se in nutritōe uel augmentatōe sed mouent a
limentū qd iu se conuertūt. Quarta qd ni
hil mouet se ad qūitatē un nec aqua calida fit
frigida a se effectiue. nec semen aiati al er. t
se ipsū. sed semen maris disunctū loco 7 sub
iecto agit in semen a mare mīstratū: Quito
qd nulla pōna cognitiua est principiū actiui
cognitionis sed tm passiū. obiectū aut ē ac
tiū. item dicitur de pōna appetitiua. 7 ad
singula ipsoz adducunt diuersa.

¶ Quantū ad scdm est alia opio. quā teneo
que tenet ptem affirmatiua. ad cuius euiden
tia declaro tres conclusiones. prima cōclusio
sit ista generalis. possibile est qd aligo agat
in se ipsū: que conclusio est contradictoria p
me conclusionis alterius opi. hanc oñdo sic
extrema actiui 7 passiui sunt adequata. sic in
telligendo qd quocūqz actiū respicit p pri
mo obiecto tale passiū. uerbi grā tā calefac
tiū in cōi quā quocūqz calefactiū pūcula
te respicit pro p^o obco calefactibile in cōi et
non hoc uel illud. Ex his hētur ista pposi
tio qd quodlibet contentū sub primo obco
alicius. ē per se obcm eiusdem lz non priū
ut quocūqz calefactū respicit quocūqz cale
factibile p per se obco. 7 econuerso. quocū
qz calefactibile respicit qdūqz calefactiū
huc usqz maior sed possibile est qd aliquid sit
actiū scdm a. eo^o quo aliud est actiū scdm
a. ut p a. intelligatur forma pducibilis idē
etiā sit passiū secundū a. sicut quocūqz ali
ud passiū scdm a. g^o illud in rōne actiui
ita h3 se ipsū p obco in ratione passiui. sicut
quocūqz aliud. g^o ita pōt in se ipsū agere
sicut in aliud. maior est manifesta ex hoc qd
relatio actiui 7 passiui in cōi hñt extrema cō
munia adequata. pbo minoris multi effec
tus sunt nati pducī ab actiū equiuoco 7 in
uniuoco aut p3 de leuitate in igne generato.
istaz formā actiua equiuocā oz ponere formā
subnalem aut aliquā aliā qūitatē. hñs g^o ista

formā est p se leuificatiū a: effectiū leuifi
catis. sed forma pōt esse in aliquo leuificati
ut p3 in ex^o predicto de igne nā quocūqz for
ma i igne generante poneretur actiua respē
leuitat^{is} ead ē i igne geito. 7 ē pōt naturalit^{er}
ipā leuitate p3 cū sit principiū actiū. g^o nō
est contradco qd ipsa insit igni genito leuita
te non exñte. 7 tñ p3 qd pōt in esse illi. ergo
sine contradcone item pōt esse leuificatiū
et leuificabile. ¶ Rñdetur ad mī. qd ipsa
concessa negatur ultima dñs. ex eo qd agens
dicitur esse approximatiū passo et ita diffici
litu. sic aut non pōt se hēre item ad seipsum.
¶ Contra. tū quia hec approximatio nō
uitur necessaria ad agendū ut includit. dis
tinctionem situs nisi qñ maior pñtia non est
possibilis inter actiū et passiū si ergo hec
presentia sufficit. ergo multo magis maior
presentia sufficit. ista. s. que est sine distinc
tione situs. tum qd alioquin si poneretur ig
nis inextns aque sicut angelus in exñs celo. lz
non ut forma tunc nec ignis calefaceret aquā
nec angelus moueret celū que sunt absurda
tum quia non oz agens esse pñtis patienti.
nisi quia uirtus agentis non pōt tringere in
distantiam i pportionatam ut aliquid pficiat
sed si passum esset secū. perfectius attingere
tur a uirtute agentis. sicut ergo item est uer
us sibi pñtis si est actiū et passiū. se
cundū id quā aliud possit esse sibi pñtis. sic
uerissime saluatur illa conditio ppter quam
appropinquat. realiter ei non potest esse ma
ior pñtis quam eiusdem ad se. ergo uerissime
erit actio. ita igitur ratio quā reputo achille
ex qua ratione si attendis descent o in genera
li patet qd ratio dicta non probat item pos
se in se agere nisi actione equiuoca. 7 hoc qñ
est capax forme. que nata est terminare acti
onem equiuocam forme actiue. nā bite. 7 sic
intelligendū est regulariter qd scilicet tunc 7
uiuersalit^{er} potest aliquid in se agere. quando
concurrunt illa duo scilicet qñ habet formam
que est principium agentis equiuoce 7 quāto
cum hoc est capax talis actionis. ¶ Secū
da conclusio sit ista nihil potest se mouere
cān in se formā subnalem. hanc oñdo nullum
ipfectius ē principiū actiū respē pñtis qd
siue sit actō equiuoca sine uniuoca sp principū
actiū ē eq3 pñtis ut pñtis tñtio pductio

sed nulla forma substantialis potest nominiter ad
uenire ut faciat compositum per se unum quin illa
sit perfectior quacumque entitate precedente ipsam
quod in formis substantialibus semper ulterior est per-
fectior. igitur nihil potest se mouere causando in
se formam substantialem. Tertia conclusio sit
ista nihil potest in se aliquid agere quacumque uni-
uoca actione hanc ostendo quod si sic igitur duo indiui-
dua absoluta et eiusdem speciei possunt simul esse in
eodem consequens est falsum ut patet quinto
huius probatione. quod tunc ratio seu principium quo
agendi et terminus actionis essent eiusdem spe-
ciei ex quo ponitur actio uniuoca. et tamen dif-
ferrent numero quod nihil est principium agendi
se. et per igitur utrumque tamen ratio agendi se igitur est actio
his essent foris absoluta. Ex dictis concludo cor-
relarie primo quod cum argumentatio et motus
ad ubi sit ab agente siue mouente equiuoco
quatenus nec quantitas aliqua nec ubi est forma
actiua. cum etiam multe alterationes sit ab agente
equiuoco. ut uniuersaliter ille que sunt ad qua-
litates non actiuas stricte loquendo de actis
ois etiam qualitas potest esse ab agente equiuoco
licet aliqua possit esse ab uniuoco quod inquam
sic est sequitur quod in genere non repugnat ali-
cui subiecte care in se quantitatem et qualitate
et ubi concurrentibus aut duobus conditionibus
supra dictis in prima conclusione cabitur et hoc
uel actus coeui sibi et ita sine mutatione uel
non coeui sibi et ita per motum uel mutationes
Secundo descendendo ad spiritualia et dico quod
subiectum causat in se propria passionem pro-
pter causam dictam et additur alia ratio quod omnis
passio pure passiva est in passio contradictionis
ut dicitur in hoc uono infra sed subiectum non
est in passio contradictionis ad passionem aliter
inest ei contingenter et per omnia non est sci-
bilis per demonstrationem igitur et hoc ergo
subiectum aliquam passionem actiuam intrinsecus respec-
tu passionis. Secundo dico quod graues et le-
uis mouet se ad ubi effectiue aialia et mouet
se ad ubi motu progressiuo sicut per ex dictis.
Tercio quod animatum mouet se effectiue ad
quantitatem motu augmentationis.
Quarto quod aqua calefacta seipsam frigefa-
cit. et semen seipsam alterat effectiue. Quinto
passio appetitiva et cognoscitiva mouent se
ad actum saltem partialiter concurrente obiecto
ut alia causa partiali. de quibus omnibus discutere per

lingula esset primum nimis et ideo sufficit sic esse
breuiter tetigisse per ergo ex omnibus his in primo
prime operis. nec eius rationes cogunt. Ad
primam que sumitur de septimo philosophi. dicendum
quod equiuocat de primo nam primo dupliciter
dicitur ut dictum est septimo huius. uno ut
dicitur contra partem et ideo quod sic inest primo
remouetur ab eo cui inest et si remouetur ab eo
quod est aliquid eius et ideo nihil sic primo mo-
uetur si aliqua eius per quiescat. Alio modo
dicitur primo ut dicitur precisa adfectionem esse
eo modo quo triangulus habet tres primo. quod autem
sic inest primo alicui non remouetur ab eo si
remoueret ab eo quod est aliquid eius nam triangu-
lus nihil minus habet tres licet partes trianguli pu-
ta unus angulus non habeat tres. Est ergo
ibi intentio philosophi quod nihil mouet se ipsum primo
utraqque primitate. quod sequeretur contradictio. scilicet
quod quiesceret ad quietem partem et non quiesce-
ret. nam quiescente parte non potest moue-
ri primo prima primitate et tamen non repugna-
ret sibi moueri primo secunda primitate. ut per
ex dictis. Sed ex hoc nihil mali sequitur contra
nos quod potest esse aliquid moueri a se per secunda pri-
mitate ut puta quod habet in se uirtutem quam potest
se mouere effectiue et equiuoce. quod non sic per
mouetur non oportet quod quiescat ad quietem per
que est aliquid eius. Ad secundum dicendum
quod duplex est actus. scilicet formalis et uirtua-
lis. exemplum primi ignis est actu calidus for-
maliter. exemplum secundi sol est actu calidus
non formaliter sed uirtualiter per quod sol in uir-
tute est calidus. isti autem duplici actui innotet
duplex passio passiva. scilicet formalis et uirtualis
Ad formam cum dicitur impossibile est item se-
cundum idem simul esse in passio et in actu eodem
modo istam accipiendo actum et passionem uniformi-
ter si formaliter formaliter. si uirtualiter uir-
tualiter tunc minor est falsa in proposito nam
quod aliquid mouet se cum sit actio equiuoca non
uniuoca non potest dici quod sit in actu formali sed
est in actu uirtuali et in passio formali. et illa non
repugnat bene autem reputo impossibile idem esse in ac-
tu et in passio uniformiter accipiendo. Ad eodem
firmationes dicendum per idem nam cum agens et patiens
dicantur esse contraria intelligendum est de agente
uniuoco. sic et agens et patiens habent formas con-
trarias formaliter et tunc nihil contra nos.
Ad tertium dicendum et non est inconueniens

relationes reales oppositas fundari in eodem fundamento non simpliciter sed aliquoties illimitato ubi notandum quod quedam sunt relationes reales opposite que sunt incompatibiles in eadem natura et supposito ut sunt relationes cause et causati. huius ratio est quia causa tum dependet realiter a causa item aut non potest essentialiter dependere a se ipso. Quedam sunt relationes reales opposite que sunt incompatibiles in eodem supposito non tamen in eadem natura illimitata. ut sunt relationes prouocantes et prouocati patet in diuinis ratio huius incompatibilitatis est quia prouocans est prius origine quam prouocatus item autem suppositum non potest esse prius origine se ipso. Quedam sunt relationes opposite tales que neutro modo sunt incompatibiles. ut sunt relationes mouentis et mobilis cuius ratio est quia omnis incompatibilitas relationum realium reducenda est ad aliquam priorem. et ubi sita prior non inuenitur ab i nec illa posteriora concludit. nunc incompatibilitas in illis duobus membris reducitur ad ordinem seu dependentiam essentialem uel originis. sed in illo tertio reducitur dependentia talium relationum ad dependentiam accidentalem. non est autem inconueniens idem in supposito dependere a se accidentaliter. ¶ Ad formam dicendum quod fundamentum relationum mouentis et mobilis quando aliquod mouet se hoc non sit simpliciter illimitatum est tamen aliquoties illimitatum quatenus idem habet rationem mouentis et mobilis aliter et aliter. ¶ Ad primum in oppositum dicendum quod ille auctoritates solunt seipsas negare in prima additur in quantum simul natum est et in secunda in quantum aliud. licet enim idem moueat se in secundum aliam et aliam rationem mouet se et mouetur. ut patet ex dictis. ¶ Ad rationem que additur ne consequentiam ad primum dicendum quod actiuo et passiuo appropinquatis non semper sequitur actio. quod potest contingere ex quinque causis. primo quod habito termino agens non agit. exemplum graue quando est in termino non potest se mouere secundo quandoque etiam non habito termino potest impediri ne agit propter uirtutem contrariam fortioris exemplum. aqua bullens prefert igne calefaciente non frigidat seipsam tertio si non est totalis causa actiua sed aliud cum

ipso si illud aliud non adsit non agit. exemplum pluu tenendo quod in potentis cognitio obiecti agat cum potentis non poterit potentia agere si ne obiecto. quarto si aliqua actio naturaliter pre-supponat sue actioni. quia illa non posita non agit. exemplum ubi nihil intelligens nihil uult. et eo quod actus uoluntatis presupponit naturaliter actum intellectus. quinto sit agens liber tunc. non ex se potest non agere. exemplum intellectu ostendente aliquid. uoluntas potest illud non uelle propter sui libertatem. dato ergo quod idem agat uel moueat se ipsum. non sequitur quod semper agat. quia potest impediri aliquo modo motorum.

¶ Tunc differentia quam assignat philosophus inter potentias rationales et irrationales sit conueniens. scilicet quod ille sint oppositum. ille uero unius oppositi tamen uideatur quod non. et primo de rationabilibus. quia si sic ergo aliqis potest simul agere opposita consequens est falsum ut dicitur hic in littera. ergo et antecedens. probatio consequentie. quia habens potentiam potest illud cuius est illa potentia. ergo habens potentiam ad opposita potest simul ad opposita. ¶ Preterea secundo nulla est potentia que non potest in aliquid. scilicet potentia rationalis cum non possit simul in opposita non uideatur posse in aliquid nisi determinetur. ut dicitur hic in littera. determinata autem non uidetur esse nisi unius oppositi. ¶ Secundo eorum alio membrum arguitur. scilicet de potentis irrationalibus. primo sic potentia solis est potentia irrationalis patet. sed potentia solis est oppositorum ergo potentia irrationalis est oppositorum non unius tamen. probatio minoris. quia sol potest in oppositos effectus dissoluit enim glaciem et in durat lutum.

¶ Confirmatur. quia inferius in hoc nono dicitur quod omnis potentia contradictionis est. et declarat hoc prius etiam in actiuis.

¶ Preterea secundum prius ponit irrationalis ponit esse oppositorum frigus enim non tantum frigat. sed etiam est causa per accidens caloris. ut dicitur quarto philosophi. similiter prouocans prouocatum ad pietatem est causa refutationis. uidetur ergo quod dicta differentia non sit conueniens.

¶ Contra prius hic in littera. Respondetur

tenentis cū phō drā esse bene assignatā in
ista qōne sic pcedit qd p^o quō sit intenden
da hec drā exponet. scōo de cā huius drē in
gref. ¶ Quantū ad primū dico trīs primū
dēm ē qd ista drā intelligens ē de potentia ac
tius tm ut sit sensus qd pōna actius irōnat
cūcūqz cōpetur siue actioni quā elicit siue ē
imino quē pducit sic est illius qd manente ea
dē natura ipā non pōt esse actia alterius quā
eius cuius ex se potest. frigiditas cū manens
frigiditas non pōt esse pductiva caloris nec
elicitia calefactionis si tm ē de se actia. nā quie
quid circa ipsā frigiditātē fieret. lz illud pos
sit aliquid facere ad eē caloris. nūquā tm fri
giditas faceret ad hoc. Similit^r pōna rationalis
sic ē actius oppositorū. siue sint contraria
siue contradictoria. qd manēs natura una qm
tū ē de se ē sufficiens pductui oppositorum
pductoy si ē oppositorū pductoy 7 sufficiens
illicitiū oppositorū actionū si est oppositorū
actionū. ¶ Scdm dēm est qd illa drā sic est
intelligenda ut p3 ex primo dicto qd pōna ra
tionalis sit oppositorū actionū siue actionis 7
negationis eius scz qd possit agere 7 non age
re. Si aut actio accipiat^r etiam p re-acta ul
producta tunc sicut ē oppositorum actorum
sic est oppositorum actionum. primo tm mō
intelligenda est hic. ut scz est actionis 7 nega
tionis ut patebit in sequenti articulo.

¶ Tertium dictum est qd potentia actius
accipienda est non pro respectu potentie que
est ad oppositos effectus sed pro fundamento
respectus quod ē principii actionis.

¶ Quantū ad scdm supposita illa cā que ui
det^r phi posita supius in scōa le. huius no
ni. Ad maiore ad huc euidentiā p^o uident^r. ē
de drā in se scōo de intēlione phi cires ipsaz

¶ De p^o sciendū ē qd prima discretio potē
tie actiue est scdm diuersum modum elitiendi
operationem qd enim pōna agat circa hoc ob
iectū uel circa illud lz aliquo modo disēguat
7 oīdat discretiōem positorum non tm ita ime
diate non enī potentia comparatur ad obiectū
circa qd opatur nisi mediante operatione quā
elicit hoc uel illo modo. Itē autem modus
elitiendi propriam operationem non potest
esse in genere nisi duplex nam potentia actia
aut est de se determinata ad agendū ita qd
quid est ex se n potest n agere qm n ipedit

ab ex triseo. aut non ē ex se determinata
sed pōt agere hūc actū uel oppositū pōt ēē
agere uel non agere. priā potentia dicitur cō
muniter natura. scōa uero dicitur uoluntas.
Ante prima dīo principiorū actiuorū ē in na
turā 7 uoluntatē seu ppositū. sicut p3 ex 1°
phi. ubi phūs ponit duas cās mouentes p
accidens. s. casum iuxta naturā et fortunā iux
ta ppositū 7 uoluntatē. Si g^o queratur tā
huius drē quare scz natura est unius tm det
minante. cūcūqz uel quorūcūqz est deteria
te. est ex se illius uel illorū. uoluntas est oppo
sitorum. i. ex se indeterminate est huius actiois
uel opposite aut actiois uel non actionis p
quanto pōt agere uel non agere. ¶ Dicen
dū qd huius nulla ē cā. sicut ei effectus ime
diatus ad cām cōpatur ex se et p^o siue cā me
dia alioquin iretur in infinitum. ita cā actius
uicet. imediate se hōrē quātū ad suā actionem
inquantum ipm elicit. nec est dare aliquā cāz
quare sic elicit nisi qd est talis cā. sed hoc ē
illud cuius cā querebatur. Sicut g^o calidū
calefacit qd calidū. nec ista ppo calidū. cale
facit est mediata sed ē imediata in p^o uel in
quarto mō per se. sic 7 hec calidū ex se deter
minate calefacit. Similiter ista uoluntas uult
et uoluntas non uult determinate determinatōe
ex se uel intra se. Sed hic est unū dubiū quō
uoluntas reducitur ad actū si ē in determinata
ex se ad agendū. et non agendū. ¶ Rūo du
plex est indeterminatō una est que est ex insuffi
cientia. que est ex pōnalitate 7 defcū actuali
tatis. sicut materia non habens formā est inde
terminata ad actū forme. Alia est indetermina
tio suphabūdantis sufficientie que est ex illa
tione actualitatis uel simplicis uel quodāmod
p^o indeterminatū non reducitur ad actū nisi
prius determinetur p formā ab alio. scōo inde
terminatū pōt se determinare. si ei hoc posset
habendo actum limitatum multo magis se
habet illimitatū. qd tunc non caret aliquo
qd fuit simpliciter principii agendi alioquin
deus qui est sume indeterminatus ad quācūqz
actionē indeterminatōe illimitationis. non
posset aliquid agere. qd est fallū. indeterminatio
aut^r que ponitur in uoluntate nec est materia
lis nec ipfectionis inquantū ipā est actius.
sed est excellentis pfectionis 7 potentie aliq
liter illimitate non Alligatē ad determinatū ag
ad i

tū ē ideo pōt se ipsā determinare ¶ De scōdo
videtur dubiū quō ea que dicta sunt fatiant
ad intentionem phī. nā ipē non pōt dēam
drām inter naturā 7 uoluntatē. sed inter po
tentia rōnalē 7 irrōnalē p rōnalē itelligēs
solū intellēm uel sciām ut patet in lra.

¶ Respondeo intellectus et uoluntas pnt
cōpari ad actus ppios quos eliciunt uel ad
actus aliaz pōnaz īferiorū i qbus hnt aliquā
cālitatē puta itellect^o dñdo 7 dirigēdo uolū
tas uero i uolēdo īpēdo. 7 p3 q priā cōpa
tio ē essentialior. p^o intellectus cadit sub na
tura. ē ei de se determinat^o ad intelligendū
7 non h3 in potestate sua intelligere 7 non in
intelligere assentire 7 non assentire pposito
obieto. uoluntas aut opposit^o se h3 ad p^o
priū actū eliciendū 7 non eliciendū. 7 p
pter hoc in dñis ponuntur due pductiones
una p mōm nature cuius principū est intelle
ctus. ita q intellectus est itēm principū cum
natura. alia ponitur per modū uoluntatis lo
quendo g^o sic intellectus cadit sub pōna irrō
nali. nihil ei formaliter est libez nisi uolūtas
scōm g^o hanc primā cōpationem non loq^r
phūs hic de intellectu. Scōa uero cōpatione ut
retur qī accñtalis qī ille pōne non cōparē ad
actus aliaz pōnaz nisi mediantibus actibz p
prie ut uidet q ppii illis aliis sunt priorē
7 h^o nūquā intellectus est principū alicuius
opationis exterioris sine uolūtate cōcurren
te 7 dētinante intellectu. 7 h^o loquitur. hic
phūs de intellcū 7 alibi frequenter. sūm de uo
luntate nūquā uel pax loquit^r phūs ut disting
uitur ab intellectu practico qui est principū
opatois exterioris dirigēdo potētiā exequē
tes ubi semp concurrat uoluntas īprens ex
ecutionem operis. unde phūs aliqñ distiguit
naturā contra artem 7 contra intellēm aliqñ
contra ppositum seu uoluntatē. p qd p3
q p oia illa intelligit unū principū in artifi
cialibus. nā ad opus artis concurrūt illa tria i
regantia unū principū pfectū artificialium
Ex quo p3 q pōna rōnalis dupliciter pōt su
mi. s. incōplete 7 cōplete. incōpleta quādam
pōna rōnalis est intellectus uel ars ut prece
dunt uoluntatē 7 o tali uidetur hic loq phūs
cū dicit q o3 illam determinari p uolunta
tem uel pheresim. uoluntas ē dētinatua
intellectus est potētiā rōnalis completa uel

saltem cōcurrit ad cōpletā 7 sic uer^o est potē
tiam rōnalē esse oppositoz mō p pposito.
qñ g^o phūs hic allegatur in textu. p3 q loq
tur de pōna rōnali incōpleta ¶ Ad primū
in oppositū nego oīam pōna ei rōnalis p ut
dicitur esse uoluntas est contrariet^o non simul
fatiendoz. sed pōt se terminare ad alterut^o
¶ Ad phōem dicendum sicut h3. uidet i
lra q hns pōnam rōnalē non h3 pōnam sati
entis opposita simul h3 hēat pōnam simul ad
opposita ¶ Contra in illo nunc in quo est
unū oppositoiū. quero aut est pōna ad alte
rū oppositoz. aut non si sic hētur ppositum
ut uidetur. q pōt opposita simul. si non. g^o
pōna illa in hoc nunc non est nisi unius op
positi ¶ Respondeo q in eodem nunc po
test agere ad oppositum. non in sensu cōpo
sitionis sed in sensu dionis. q sicut contigen
ter se h3 ad unū ita ad reliquū. sicut in eodem
nunc quo fortee scet pōt non scere in sensu
dionis. nā contingenter scet 7 id n sequitur
q possit in opposita simul. ¶ Ad scōm
dicendū q si arguitur de uoluntate illa pōt
in actū nullā dētinatōē in illa pcedente ac
tum. ita q prima dētinatio 7 tpe 7 na
tura est ppositōe actus. cū dicitur q nihil
pōt nisi prius dētinetur. falsū est de uolūta
te si aut arguit^r de intellcū cognoscente oppo
sito qui est pōna rōnalis incōpleta tunc ē uer^o
q respectu intrinseci. non pōt aliquid nisi dē
minetur aliunde q illorum ex se est p modū
nature non potens se ad alterū dētinare uel
g^o ambo ager uel nihil. sed si de intellectu cō
cludatur q non est sufficiens potētiā rōnal
conceditur scōm pdicta. immo si per spōssi
bile solus intellcū esset cum uirtutibus īferiorū
bus sine uoluntate nihil posset fieri nisi dēter
minato modo nature. q nulla esset potētiā
sufficiens ad faciendū alterum oppositoz.
¶ Ad aliud argumen um de sole. iam supe
ri^o dictum est q forma solis 7 quēcūque for
ma naturalis si est illimitata 7 principū op
positoium in diuersis materiis sic est illorum
dētinatē. sicut illa forma que est unius est
illius dētinatē. nā nō est in potestate sua
alterut^o illorum agere pnte passo receptiuo
forme huius et illius sicut nec si esset unius
tū. unde sol presente passiuo liquefactibili sic
liquefacit q non pōt non liquefacere. similē

est pñte passio constringibili. pñta aut rōna
lis puta uoluntas agens siue circa hoc oppo
situm in qđ potest siue circa illud. nō est pñ
cipium determinatū ad unū. sed inordinatē est
determinatum sui ad alterutrum. ita etiam
qđ circa quodlibet pōt agere et non agere.
Ad confirmationem sicut dicitur inferius
omnes pñte passioe sunt ex se contradictōis
actiue uero sicut ibidem dicit phīs non ex se
sed qđ p accēs et aliū de qtenus passioe potest
uolere uel non uolere. sed hoc accōit pñte ac
tie. nā si sit irrationalis nccō agit pñte passioe et
remoto oī impedimento. non sic potentia rōna
lis. **A**d ultimum p3 ex p° articulo qđ frigus
nunquā facit ad esse caloris p se. facit tñ ali
quid quo facto aliquis aliud pōt magis cale
facere. puta qđ constringit poros ne calor ite
rior diffundatur et ex alet et ita calor uni
tus magis calefacit frigus autem nunquam
calefacit directe. de projectione pile. di
cendum qđ mouens uiolenter aliquis ad ubi
mouet ad omne ubi possibile acquiri per illuz
motum. et si indirectū pōt sic mouetur si nō
repiat. et hoc donec factus fuerit motus ppor
tionalis pñte mouentis. hoc aut nullā talem
indrām ponit uel contingentia qlis est in po
tentia rationali p3 ex dictis.

Tñ uerū sit qđ actus sit
prior potentia scđm rōnem
uicet qđ non reducendo. rō
nem phi. nā illud uicet pri
us aliquo die p qđ aliud h3 diffiniri. sed nō
solum potentia diffinit p actū sed actus per
potentiā g° rē. pbatō mī nā actus et pote
tia referunt. o3 aut in relatis in utroq3 rō
nibus utriq3 uti. scđm porphīrium.

Contra phīs hic in lra. Dicendū qđ si
cut p3 ex quinto hūns relatiue opposita pñte
dupliciter itelligi. s. uel mutuo uel non mu
tuo. illa quidē mutuo referunt quorū utrum
q3 h3 hitudinem p se ad alter. non mutuo re
ferūt illa quorū unū p se h3 hitudinē ad alter
et non econuerso. **A**d ppoitū dico qđ ac
tus et potentia non opponūtur relatiue primo
mō. nā cū talia sint simul natura et diuine se
queretur qđ actus non esset prior rōe quā po
tentia nec rō pñte sumeretur ab actu magis
quā econuerso. qđ est contra phīm in littera

opponunt aut scđo. nā potentia dicit oī
nem ad actū. et ille ordo eēntialiter est respec
tū ad actū et non econuerso. qđ ratio actus ē
absoluta. qđlter aut possit esse p se relatio. ad
aliquid absolutū. p3 quinto huius ca° de ad
aliquid de scā que eēntialiter refertur ad sci
bile et non econuerso. nā non itēm est referri
et relatiōem terminare. imo ubi conueniūt in
eodem uiuentur p accidens coniuncta. sicut
forsan est in relationibus mutuis. hoc scđo
pōt dici creaturam referri ad deū sine oī corre
latione in deo unde potentia et actus deus
et creatura et oīa similia uiuentur ptnere ad
tertium modū relatiōis. qđ igitur potentia eēn
tialiter ad actū dependet et non econuerso. sō
habet diffiniri p actum et non econuerso. et p
oīs ut dicit phīs actus est prior pñte rōe et
non econuerso. **A**d argumentum in op
positum dicendū qđ minor est neganda ad
pbatōem dico qđ porphīrius loquitur de re
latis que mutuo referuntur cuiusmodi nō sūt
actus et potentia.

Tñ actio sit in passio sicut
in subcō. uidetur qđ sic per
phīm in lra qui dicit qđ he
dificatio est in hedificatio. et
tertio cōtēpto. hoc idem dicit exp̄se in scio
phīsi. **C**ontra pā est in passio. g° actō
est in agente. et p oīs non in passio. oīs p3
a simili. qđ forma uidetur esse in eo qđ deno
minat actio aut non denoiat passum s3 agēs
Rñō in ista qōe primo pmittā duplicem
distinctionem. scđo oīdam triplicem conclu
sionem. **Q**uantum ad primum suppo
nendo distinctionē de actōe quā pōit phīs
de trāseunte et inuante. Sit ista prima distin
ctio. qđ actio quantū ad phīs spectat triplici
ter dicitur. uno pro respectū transmutantis
ad trāsmutatū iuxta illam descriptionē libā
set principiorū. actio est scđm quā in to qđ
subicitur agere dicimur. et hec est actio pdu
ctiue de genere actionis que est pōicamentuz
p se. que formaliter est forma respectiua fun
data sup principii quod est potentia actiua
unde phīs quito metha. et ex ix. de describit
potentiam actiuam que est principii trāsmu
tationis in alio in quātū alio. per qđ dat in
ad u

telligere qd actio p qua potentia actiua agit
est respectus transmutantis ad transmutatum
alio dicitur actio de passione immanente p ut
uisio et intellectus. et uoluntas dicitur actio ut fu
it la dem. et actio ista supra est forma abso
luta et acta seu producta p actionem p^oo sic
cam. unde in intellectu et similiter in uolunta
te distinguitur duplex actio una productiua
de genere actiua que in intellectu uocatur. dicitur et
in uoluntate uocatur inspirare. alia acta seu pro
ducta que est forma absoluta. que in intellec
tu uocatur intellectio. In uoluntate uero
uocatur uoluntas seu amor. Alio sumit actio
p operatione transeunte que quandoqz est
forma absoluta et acta et producta p motum et
actu de genere actiua puta quantitas aut qualitas
aut ubi ibi sit forma respectiua. Secunda
distinctio sit ista qd respectus est duplex i ge
nere. unus intrinsecus adueniens alius extrin
secus adueniens. uoco respectu intrinsecu ad
uenientem illum qui necesse sequitur suum funda
mentu posito termino et talis respectus est de
generis relationis. uoco aut respectu extrinse
cu aduenientem qui non consequitur necesse ex
trema ambo simul posita in actu et sub h^o me
bro cadunt illa sex principia de quibus agit il
le auctor. p^o ei de actione et passione. q^o pos
sibile est actiuu et passiuu esse. et etia appropi
mata et t^o non habere istum respectu. s. q^o agens
sit illud a quo transmutatur nec passum sit illud
qd ab ipso transmutatur. puta si sit aliquid impedi
ens. et p tanto illa sex principia non sunt spe
ties relationis. q^o relatio dicit respectum intrin
secus aduenientem. illa uero dicunt respectus ex
trinsecus aduenientes. Quantum ad secundum sit ista prima conclusio. actio
accepta p^oo que est respectus de genere actio
nis est in agente subiectiue non in passio. hac
ordo sic in eodem est respectus in quo est fun
damentu hoc apparet ex ratione fundamenti. nec
oppositu est intelligibile. sed posita actiua qz
est fundamentu h^o respectus et actionis. est in agente
sicut eiciens est q^o talis actio et respectus est
in agente. non aliter quam subiectiue p^o.

Preterea in quocumqz est forma aliqua forma
liter. illud est simpliciter tale p istam forma
impossibile est ei effectum formalem separari a for
ma et q^o forma sit in aliquo formaliter et q^o
non constituat ipsum informatu secundum ipsam. q^o

non est in se respectus intrinsecus
et respectus extrinsecus

si actio est formaliter in passio sequitur quod
passum erit formaliter agens qd oio est extra
rationem. q^o erit in agente. Preterea impossi
bile est respectus oppositos esse. simul necesse in eo
dem. sed passio uel respectus passionis uiuer
saliter est in passio. q^o non necesse erit in eodem re
spectus oppositus qui est actio. Sic q^o intelli
go conclusionem qd actio est respectus extrin
secus adueniens in agente ut in supposito ut
subco. in forma sunt que dicitur posita actiua
ut in fundamento primo. similiter p^oo dicit
respectu oppositu contrarium isti que est in
passio ut in supposito et in subco. in posita pas
siva ut in fundamento. Secunda conclu
sio sit ista actio accepta secundo modo que est ope
ratio et forma immanens absoluta. est in agente
ut in subco hoc apparet p phum hic qui di
cit qd uisio est in uidente et speculatio in spe
culante. Preterea p rationem ois perfectio. p
ducta per actionem de genere actionis est im
perfectibili qd est in potentia ad ipsam non ei
est intelligibile qd aliquid sit in posita ad ali
qua formam que non sit in ipso qn est produ
cta. sed actio seu operatio secundo dicta est hu
iusmodi. et ipsum agens siue operans est perfecti
bile qd est in potentia ad ipsam. q^o qn est pro
ducta est in agente minor p^o. q^o talis actio est
perfectio agentis. puta uisio uidentis et specula
tio speculantis. At uertendu t^o qd respec
tu talis operationis ipsum capere h^o rationem agen
tis et passio. t^o secundum aliam et aliam rationem
omnem ei fuit supra in quadam genere qd qn in
agente est aliqua forma que est principium
actionis equiuoce et cum hoc est. capax termi
ni illius actionis potest se ipsam mouere ad ip
sam formam que est nata terminare actionem
talem et ppter hoc in intellectu distinguunt
intellectus agens et possibilis. ut per unum ip
sia sit productiua intellectionis et per aliud sit
receptiua eiusdem. Similiter in uoluntate et
in sensu potest distinguere agens et potens de qua
alias r^o. Tertia conclusio sit ista actio
accepta tertio modo que est operatio et for
ma transiens absoluta seu respectiua est in pas
sio ut in subco hoc apparet p rationem factam ad
secundam conclusionem. nam talis actio seu
operatio est ipsa forma acta seu producta per
motum et ideo necesse est in ipso passio et mobili
qd mouet. et ubi est fluens est item ut puta

cum ipso motu nam motus est forma fluens
motus autem est in mobili .et tertio philosophorum
¶ Ad argumentum in oppositum dicendum quod
philosophus nono methaphisice . et in tertio philosophi . loquitur de
actione secundum tertiam acceptionem que est ipsa
forma acta seu producta . et hoc facit pro ter
cia conclusione . non autem loquitur de actione
primo modo que est predicamentum et formalis
respectus . talis autem actio est in agente subiecte .

Explicit nonus liber

¶ **TRIA** Decimum
librum occurrit dubium
que sit substantia illa
una que est prima et me
sura omnium substantiarum di
citur a quodam expo
sitorum et est in fine com
mentarii . et commento ubi philosophus dicit esse unam pri
mam substantiam que sit mensura aliarum . et uult com
mentum . quod illa sit deus uel primus motor . sed
hec expositio nulla est . cum quod non uidetur habere
intentionem . Aristoteles . qui sicut philosophus ex libro querit an
in substantiis sit aliquod unum quod est mensura ali
orum . et an hoc sit ipsum unum probatur ex intentio
ne contra platonem quod non sit ipsum unum . sed ali
quid cui conuenit ipsum unum . sicut est in omnibus
aliis generibus et concludit in fine quod si quidem
in passionibus et qualitatibus et quantitatibus et
ipsum unum aliquid unum . sed non hoc ipsum
substantia . et in substantiis necesse est simpliciter si habere
supra quam legem ponit commentator uerba pale
gata . sed si primus motor ponatur mensura ip
sius generis substantie . hoc ipsum unum poneretur me
sura . quod primus motor propter suam simplicitatem
multo uerius esset hoc ipsum unum quam idea pla
tonis . cum quod sic . ergo sicut in aliis generibus pri
mu est aliquando illius generis . ita primus mo
tor esset aliquid de genere substantie . quod est erro
neum . quod deus non cadit in genere propter sui infi
nitatem . quid . ergo est mensura prima illius ge
neris . ¶ **R**espondeo . aliqua substantia illius generis
prima cui conuenit unitas sit . et non autem pri
mus motor est mensura intrinseca illius gene
ris sicut nec aliorum .

¶ **T**ra unum et multa opponantur
ut contraria nunc est quod non . nam
unum contrarium non constituit
aliud contrarium in esse . sed

• unum constituit multa in esse . quia unita est
pars et principium multitudinis . ergo et

¶ **P**reterea unum et multa opponuntur relative
ergo non contrarie . autem philosophus . quod habent se sicut mensura
et mensuratum . dicitur probatur . quod aliter frustra po
nerentur quatuor species oppositis distincte si una co
lliceret cum alia ¶ **C**ontra philosophus hic in libro .

¶ **R**espondeo et dico duo primum est quod contraria differunt
secundum formam sub eodem genere ut dicitur
infra . et ideo cum aliqui dicuntur esse contraria quod
libet eorum sumendum est secundum quod habet formam . et
non secundum quod est pars habentis formam ¶ **S**ecundum
dictum est quod non est inconueniens aliqua esse
opposita uno modo . puta si considerentur secundum
se ut habent formas suas proprias et alio modo non
esse opposita si considerentur ut alterum inclu
ditur in altero et est pars alterius . sic ei est pars
habentis formam . exemplum corpus secundum se et ut est
absque forma consideratur ut habens aliquam formam
propriam et hoc modo opponitur animi sicut in
animato secundum uero quod consideratur ut
pars animalis et informatum animam . sic non opponitur
animi sed est eius materialis pars . Similiter est
de duabus speciebus numeri puta quaternario et
ternario . nam quaternarius consideratur secun
dum se et suam formam propriam est diuer
sa species a quinario . si uero consideretur ut in
cluditur in quinario et est pars ipsius . sic non
distinguitur species ab ipso . ¶ **A**d propositum
dico similiter quod ipsum unum in se acceptum
ut habens suam formam propriam opponitur
multitudini . quis nec unum est multa nec
e conuerso opponuntur autem non aliter quam
contrarie . ut preostensum fuit per definitionem
si uero unum consideretur ut quoddam in com
pletum et ut includitur in multitudine et est
pars ipsius . et sic non opponitur sibi . et hoc
modo procedit primum argumentum .

¶ **A**d secundum nego consequentiam ad pro
bationem dico quod non est inconueniens diuer
sas species oppositionis concurrere in eodem
subiectiue . quatenus item diuersimode sum
ptum potest diuersis oppositionibus opponi
nihilominus tamen ille diuerse opposites erunt
inter se formaliter distincte .

Tru pluralitas seu divisibile
 sit prius indivisibili secundum rationes
 videtur quod non quod si sic. ergo erit
 circulus in rationibus. Unde est
 falsum. quod tunc idem esset notius et ignotius eodem
 ergo et ens. probatur unde. quod indivisibile et unum est id
 ratione multitudinis. nam multitudo diffinitur quod est
 aggregatio unitatum. **C**ontra philosophus hic in
 libro. Rationes et dicitur satis habere quod nihil pro
 hibet aliquid secundum rationem esse prius et posterius
 eodem aliter tamen et aliter consideratum. multitu
 do igitur potest considerari vel quantum ad illud
 quod multitudo est vel quantum ad ipsam rationem que
 consequitur. ratione rationis multitudo est prior secundum
 rationem quam unum. nam unum diffinitur quod est illud
 quod non diffinitur. secundum autem illud quod multitu
 do est sic est posterius secundum rationes quam ipsum unum
 nam multitudo diffinitur quod est aggregatio unitatum.
Advertendum tamen. quod ut dicebat quidam huius
 ratione que presupponitur rationi seu rationi unius quod con
 vertitur cum ente non est ratio continua que per
 telligitur uni quod est principium numeri. sed est
 ratio quia caret contradictione. id est. quod hoc ens et illud
 ens dicuntur diversa eo quod hoc ens non est illud
 ens ergo iste ordo ex natura rei quod in primo signo
 intelligitur ipsum ens. et in secundo ipsa ratio et in
 tertio ipsum unum quod privat rationem. et in
 quarto ipsa multitudo que ex unitatibus ag
 gregatur. Item ea que diversa sunt multa sunt non
 tamen habent rationem multorum nisi postquam isti et illi ac
 tribuitur quod sit unum. **A**d argumentum
 in oppositum per quod dicendum sit expositis.
Notandum tamen quod item unum et multa divisibile et in
 divisibile ut sic non opponantur relative nihilominus
 tamen secundum quod habent rationem mensuram et mensu
 rati. et unum mensurat multa. et indivisibile divisibi
 le. si utique opponuntur relative.

Tru sit possibilis transmuta
 tio a privatione in habitum
 videtur quod non. nam a privatione
 in habitum non est transitus ut
 dicitur in predicamentis. **C**onfirmatur. quod
 in omni transmutatione fit transitus a termino
 a quo ad terminum ad quem. sed privatio non
 potest esse terminus a quo respectu habitus. nam ter
 minus a quo precedit terminum ad quem. sed pri
 vatio non precedit habitum sed econverso. ergo

non poterit esse transmutatio a privatione in ha
 bitum. **C**ontra philosophus hic in libro qui dicit quod
 mutationes sunt non solum ex forma seu habitu forme ad
 privationem sed et econverso a privatione in formam et
 habitum. **C**onfirmatur quod quinto philo
 sico. dicitur quod est aliqua mutatio a non subiecto
 in subiectum. id est. a privatione in habitum.

Respondeo et primo declarando tres disti
 ctiones secundum rationem ad quodam. **Q**uamvis
 ad primum sit ista prima distinctio quod motus est
 duplex. quidam acquisitivus. quidam deperdi
 tivus. dicitur motus acquisitivus ille per quem
 aliquid positione acquiritur. et ille largo modo dici
 tur generatio. puta siue sit ad substantiam. ut
 cum generatur ignis. siue ad accensum ut cum gene
 ratur albus. et sic de aliis. motus autem deperdi
 tivus dicitur ille per quem aliquid deperditur
 et nihil acquiritur positione. ut motus qui est ab
 albo in non album et ille motus largo modo dicitur
 corruptio siue sit in substantia siue in accidente. est
 autem distinctio inter istos duos motus quantum ad ter
 mines nam in motu acquisitivo terminus a quo
 est privatio et terminus ad quem est habitus. in
 motu autem deperditivo est econverso per quod et ideo
 quod motus deiciatur a termino ad quem ille vi
 citur acquisitivus. ille vero deperditivus.

Secunda distinctio sit ista. termini mo
 tus sumuntur dupliciter. nam quidam sunt primi
 quidam concomitantes primos. termini primi sunt
 habitus et privatio. et de istis dicitur quidam philo
 sico. quod sunt impossibiles. termini autem concomi
 tantes dicuntur quod annectuntur istis. ut sunt duo
 contraria albus et niger. nam nigredini est annexa
 privatio albi et econverso. quoniam ergo aliquid subie
 ctum sit de nigro albo. si ille motus consideren
 tur penes terminos primos. dicitur esse a non
 albo in album et econverso a non nigro in nigrum.
 Si vero considerentur penes terminos concomi
 tantes. dicitur esse a nigro in album et econverso.

Tertia distinctio sit ista. privatio est du
 plex. quedam que habet immediatum ordinem ad subie
 ctum nec respicit subiectum mediante forma. exem
 plum tenebra respicit medium istud. quedam est pri
 vatio que habet ordinem ad subiectum non tamen nisi me
 diante forma. quatenus est quedam corruptio illius
 forme. exemplum cecitas respicit oculum istud
 mediante visum. et mors corpus mediante vitam
 non sic est de privatione per se. nam dato quod aer
 nunquam fuisset luminosus. nihilominus esset

tenebrosus. ¶ Quatuor ad secundū dicen-
dum qd loquendo de priuatione p^o sicut ē
transitus uel motus ab hitu in priuationē sic
pōt esse econuerso. ser ei de lucido fit tenebro-
sus et lucidus tenebroso. sicut materia trāsit
de forma ignis ad priuationem et a priuationē
ad formā ignis unū dato qd nulla aliqñ fuit
set forma in materia nihilominus tñ materia
esset susceptiva forme cuiuscūq; et priuata q
cūq; et similiter ē de quāq; forma que potest
acquiri p mutationem naturalem. loquendo
nūc de priuatione scdo modo sic non est trā-
situs a priuatione in hitum nisi forte p reso-
lutionem usq; ad primā materiā ut dcm est
qto huius. ¶ Ad argumentū i. oppositū dñdū
qd phis loquitur in pōicamentis de priuati-
one scdo modo. ¶ Ad confirmationem
dicendū qd non sp priuationem preceit ho-
bitus loquendo de hitu qñ p motū acquiri
unū quito phis. pbat phis qd quies est priua-
tio motus non illa que est inter terminos ad quē
sed que est in termino a quo. declarum est
qd priuatio que est in termino a quo pcedit
motū si g^o illa ppo qd hitus pcedit priuati-
onē hz ueritatem intelligenda est de priua-
tione secundo modo. Aliter dicitur qd pri-
uatio est posterior hitu scdm cognitōem. nā
priuatio hz cognosci p hitū. hz inesse qñque
priuatio pcedit hitū. ¶ Sed contra rōem
phi quā hic in ducit in hā arguitur. nā uide-
tur arguere in quatuor terminis qz termini ex
quibus arguit non eodē mō sumuntur i maiori et
i minori. qz i maiori sumuntur termini cōcomi-
tantes i minori uero termini primi ut p3.
¶ Rñō qd contraria non sunt termini motus
nisi inquantū includunt hitum et priuationem
cum ergo dicitur i maiori qd contraria sūt ex
quibus accipiuntur ut includunt priuationem
et hitum et sic hñt rōem terminorū. g^o unisonē
nec arguit ex quatuor terminis.

¶ Tñ media contrariorū sunt
uere cōposita ex extremis ut
dicitur qd sic. per phūm hic
in hā et item dicit de sensu
et sensato ca^o de colore qd media colores sūt
cōpositi ex extremis. item ē dicitur ibidem
de saporibus et odoribus mediis. ¶ Item p

rōem illud qd ptiāpat aliqua scdm magis et
minus est cōpositū ex illis. sed media cōtra-
riorū sunt huiusmodi respcū extremorū. g^o me-
dia contrariorū sunt cōposita ex extremis.

¶ Contra qd auctor sex principiorū dicit qd
forma est cōpositiōi contingens simplici et inuari-
bili essentia consistens. sed media contrariorū
sunt quedā forme. g^o sunt i essentia simplici
non cōposita. ¶ Respondeo et pmitam
primo aliquas distinctiones. scdo ostendam
aliquas conclusiones. ¶ Quantum ad pri-
mū sit ista prima distinctio qd cōpō ē duplex
quedā totalis et essentialis quedā ptialis uoco
cōpōem totalem et essentialē illam qua ali-
quid cōponitur ex aliquibus essentialiter et to-
taliter. sed uoco cōpositionem ptialem illā
qua aliquid cōponitur quantū ad sui ptem et
non quantū ad sui totū. exemplū primi hō
cōponitur ex aia et corpe. exemplū secundi.
homo cōponitur ex carnibus ossibus manibus
et pede et c. que non cōponunt nisi ptem hois
scz corpus. ¶ Secunda distinctio sit ista cō-
positio essentialis totalis est duplex scz quedā
ex ptibus realiter distinctis uel eēntialiter di-
stinctis. quedam ex partibus formaliter tan-
tum distinctis. exemplum primi cōpō subie
ex materia et forma puta hominis ex aia et
corpore. exemplū secundi cōpō spēs accētis
ex genere et drā. ¶ Tertia distinctio sit ista
cōpō ptialis est duplex quedā homogenea
ut caro hominis que componitur ex partibz qz
etiam sunt carnes. quedā eterogenea. et hec
est duplex una ex partibus distinctis formaliter
et situ. alia ex partibus distinctis formaliter
sed non situ. ex emplum primi cōpō ma-
nus hominis ex ossibus neruis et carnibus. Si-
militer cōpositio parietis que est pars domus
ex cemento et lapidibus. exemplum secundi
cōpositio elementorum in mixto secundum
opī quem ponit miscibilia manere in mixto
tunc enim ipsa elementa distinguuntur formaliter
ut patet. non tamen situ. eo qd quelibet
pars mixti est mixta. primo de generatione.
Istis dictis quia cōpositio opponitur simpli-
citati et quot modis dicitur unum oppositorū
tot modis et reliquum. ex primo thopicorum
sczo possunt dari distinctiones de simplici ita
te correspondentes istis. Et sit ista pri-
ma. quod simplicitas est duplex. quedam

prius cōpositiōem totalem essentialē que
 dā prius cōpositiōem ptialem que pōt di
 ci simplicitas ptialis. exemplū primi. aīa se
 cundum se sumpta. exemplū secundi. speti
 es accētis. puta albedo cuius ptes scz genus
 7 drā sūt simpliciē simplicitates saltē drā q̄cqd
 sit de genere. ¶ Secunda distinctio sit ista
 simplicitas essentialis uel totalis ē duplex que
 dā prius cōpositiōem ex ptibus realiter
 7 essentialiter distinctis. quodā prius cōposi
 tiōem ex partibus formaliter distinctis primo
 modo species accētis ē forma simplex. scdo
 mō drā ultima specifica quēcūqz sit. est forma
 simplex isto cū habeat cōceptum simpliciter
 simpliciē. ¶ Tercia distinctio sit ista. sim
 plicitas ptialis ē duplex quodā que puat com
 positōem ex ptibus hōgeneis. ut ē unitas uel
 pūctus. quodā que priuat cōpositiōem ex pti
 bus etherogeneis tācū. ut ignis 7 alia elemē
 ta 7 generaliter q̄libz totum hōgeneū. ¶ Ex
 predictis infero correlarium q̄ item potest
 dici simplex 7 cōpositū scdm diuersos modos
 exemplum ignis 7 quodlibet aliud elementū
 est corpus simplex simplicitate opposita mix
 tioni. 7 tamen est uere cōpositum ex mate
 ria et forma. unde phīs sepe uocat elementa
 corpa simplicia. ¶ Quantum ad secundiū
 sit prima conclusio ista. forme medie cotrari
 orum non sunt cōposite. cōpōe essentiali totali
 que est ex ptibus realiter 7 essentialiter distin
 ctis. pbatio huius. nam omne cōpositum
 isto ē de genere subie generabile 7 corrupti
 bile per se nam omne tale habet materiam p
 tem sui qua pōt esse 7 non esse. ex septimo.
 metha. sed forme mediate contrariorum nō
 sunt huiusmodi patet enim q̄ non sunt de
 genere substantie. nec sunt per se generabiles
 7 corruptibiles. sicut nec ipse forme extreme.
 ut patet septimo 7 octauo metha. sed sunt 7
 non sunt sine generari 7 corrumpi. 7 gō tales
 forme medie non sunt cōposite isto modo.
 ¶ Ex hoc infero unum correlarium
 q̄ media contrariorum sunt simplicia simpli
 citate opposita isti cōpositiōi.
 ¶ Secunda conclusio sit ista. forme medie
 contrariorum sūt res cōposire cōpositiōe to
 tali essentiali que est ex ptibus saltem forma
 liter distinctis. pbatio huius. nam quicquid
 est per se in genere est cōpositum isto modo.

cum ome tale. sit species 7 p consequens cō
 positum ex genere 7 differētiis. que sunt sal
 tem formaliter distincta. sed forme medie cō
 trariorum sunt per se in genere. ut patet de
 cimo metha. ergo erunt cōposite isto modo.
 ¶ Ex hoc infero correlarie q̄ media contra
 riorum non sunt simplicia simplicitate oppo
 sita isti cōpositiōi. ¶ Tercia con
 clusio sit ista. forme medie contrariorum nō
 sunt cōposite aliquo modo quēcūqz compo
 sitione partiali. pbatio huius quia omne sic
 cōpositum uel est quantitas continua. uel
 habens quantitatem. sed forme contrariorum
 non sunt huiusmodi. q̄ quantitati nihil est
 contrarium aut dicitur in pōicatis. ergo ta
 les forme medie non erūt cōposite compo
 sitione partiali quēcūqz. ¶ Ex hoc infero
 correlarium. quod media contrariorum
 sunt simplicia simplicitate opposita isti com
 positioni. 7 per consequens ulterius q̄ forme
 medie non sunt uere cōposite ex extremis
 immo sunt eque forme simplices sicut extre
 ma enim non se habent ut genus 7 disfe
 rentia respectu mediorum ut sic possēt dici cō
 poni ex extremis cōpositione eis possibili 7
 competente. ¶ Ad phūm in opposi
 tum dicendum q̄ decimo metha. in libro d
 sensu et sensato accipit cōpositiōem pro
 quadam conuenientia et quasi continentia uir
 tuali eo quod media magis conueniunt cum
 extremis quam extrema inter se. eo modo q̄
 secundum aliam opinionem. mixtum dicit
 componi ex elementis non q̄ maneat i mix
 tis secundum esse intensum nec remissum sed
 quodlibet mixtum habet maiorem conuenien
 tiam cum elementis quam elementa habent i
 ter se. unde et forme elementorum dicuntur
 uirtualiter manente in forma mixti ut in per
 fectione.
 ¶ Ad rationem concedo maiorem sit uera
 participatio. et tunc minor est falsa quia me
 die forme non uere participant extrema secū
 dum magis et minus nisi tantum propter cō
 uenientiam predictam quare. 7c.

Item formalis repugnancia
 que est inter formas substan-
 tiales sit repugnancia contra-
 rietatis: uincetur qd non na-
 a contrario in contrarium deuenit p medium
 et motu. sed in substantia non est motus. ex quo
 philosophi. qd nec contrarium maior p3 supra in
 precedenti ca. huius decimi. ¶ Confirmatur
 qd quito philosophi. probat philosophus qd in substantia non e-
 motus ppter n esse substantie diuina. Contra o-
 qd corripit a suo contrario corripit. ex p. celi
 et motu et ex p. de generatione. sed in substantia e-
 ue-
 ra corruptio. qd contrarietas. ¶ Confirmatur
 tur qd cu forma corripenda a materia expelli-
 tur. quero a quo non a se. nec ab aliquo si-
 mili. p3 relinquatur ergo qd contrario.
 ¶ Respondeo in ista qoe est una opi. eois te-
 nens ptem negatiua. p q sic arguitur contra-
 rietas est quoda maxima distonuenientia hns
 quanda continuitate ut ab extremo non per-
 ueniat i extremu nisi transiendo p oia me-
 dia. tunc sic a contrario in contrarium non pue-
 nit nisi p medium. Sed nulle due forme sub-
 stantiales sunt huiusmodi. qd non sunt contra-
 rie. pbo minoris qd materia exuta una forma
 substantiali immediate pot i diu qcuq3 alia. un-
 sedo de generatione dicitur qd si ex igne fiat a-
 qua uel terra non o3 transire p media eleme-
 ta. ¶ Preterea a contrario in contrarium
 puenitur p medium et motu. sed in substantia n-
 est motus. qd nec contrarium. pbo mi. qd si sic
 in medio motu puta si ex igne fiat aer ma-
 substantia tm. heret de forma ignis qntu o forma aeris
 et secus duo inconuenientia primu qd erit aliqd
 corpus qd n est i aliq spe determinata. sedo qd
 ipm erit ip3 na i o medio punctu aer n e aer
 nec ignis erit ignis ¶ Preterea tria sunt ca-
 ita. s3 forē substantiales n sunt circa item. qd no
 sunt contrarie. pbo mi. qd materia sub di-
 uersis formis non est eadem simpliciter. sed di-
 uersa cu heat diuersa esse. ¶ Confirmatur
 qd ppter hoc qd substantie nihil est contrarium
 mutatio substantie dicitur esse a non subiecto
 in substantia uel econuerso. ut hetur ex quinto
 philosophico. Sed ista opi. non placet si absolute
 et uniuersaliter intelligat. nec rōes concludunt
 inferius onet. ¶ Ad qdem igitur aliter di-
 du. Ad cuius euentia declarabo p. una distic-
 tione 1o probabo duplici conclusionē. Quantum ad

pmu sciendu qd contrarietas dupliciter pot sus. s.
 stricte et large si contrarietas accipit stricte sic
 uincet hre sex conditiones ut pot colligi ex p. dica-
 mentis. et ex hoc p. metha. prima e qd con-
 trarietas est oppo distinctio spe eonde aut
 genere. contraria at dicunt que sunt sub eo
 de genere et materie distant. ¶ Secda condi-
 tio est qd contrarietas est tra extremoz dice-
 tiu natura positia et p hoc distinguit ab op-
 positoe priuata. ubi aliter extremu. s. priua-
 tio nihil potest. sed est formaliter pura ne-
 gatio.
 ¶ Tertia e qd contrarietas e maxima distantia ut
 dicebat supra ubi qm aut differre 7c. et ex hoc
 infert ibi philosophus qd est tra pfa. qd si maxima
 e pfa. ¶ Quarta e que sequit ex tertia
 qd unu unū contrariet solū ut superius dcm
 e. ubi multipliciter dictis contrariis 7c.
 ¶ Quinta e qd contrarietas e oppo eoz que
 circa item susceptibile non simul sed uicissim
 existunt. et mutuo se expellunt nisi aliter insit
 determinate a natura caliditas igni. s3 hoc po-
 lit saluari qd uicissim insunt si referantur ad
 priariu subem qd e materia priā. ¶ Sexta
 conditio qd in contrariis hñebus mediu non
 puenit ab ex remo in extremu nisi transendo
 p oia media. ut supius dcm fuit et declaratu
 p exempla ta in sonis qua in colonibus ibi.
 Quonia aut contrarior. Si aut contrarietas
 accipiat large. sic dicitur contrarietas cui de-
 ficit aliq istaz conditionu. istro est in substantia
 contrarietatis. qd est ibi repugnancia que tm
 non est contradco. nec secundu priuationem
 et huius. nec secundum relationem. et id ne-
 cessario habet reduci ad oppositionem contra-
 rietatis. si duo specierum oppositionis quam
 ponit philosophus sit sufficiens. ¶ Quantum ad se-
 cundum sit ista prima conclusio. repugnancia
 formarum substantialium non e repugnancia
 contrarietatis stricte accepta. hanc ondo sic
 illa oppositio non est contrarietas stricte ac-
 cepta cui. deficit aliqua conditio de predictis
 s3 oppositio seu repugnancia formarum substantia-
 lium est huiusmodi ergo 7c. minor patet discus-
 rendo per singulas conditiones. prima qui-
 tem uel secunda non deficiat quia due forme
 substantiales repugnantes possunt accipi sub
 eodem genere proximo. et utraq3 dicit quito
 positium deficiat tm tertia et quarta. non eni e

accipe duas formas substantiales sub eodem genere que maxie distant .ita q̄ claudat in medio oēs alias eiusdem generis . q̄ sicut arguit *Az.* tñ unū uni dtrariatur qd̄ est falsū i pposito . p̄bo q̄ cum oīs generatio sit ep̄ōris uel meoris ex p̄o phisī . 7 ex terra generetur ignis 7 aq̄ 7 aer . 7 et econuerso . sequitur qd̄ terre contrariantur ista tria 7 econuerso s̄ oīs elementa 7 oīs generabilia 7 corruptibilia dtriant sibi iuxta ista . sic multa unū q̄ igitur q̄ta conditio sequitur ex tertia . cui non inest q̄ta nec tertia a destructione dtritis

¶ Quinta aut̄ conditio cōpetit formis subn̄tialibus uno . alio . non . nā si identitas susceptiui accipiat̄ p̄ identitate simpliciter ēt̄ entis in actū p̄fco . sibi non cōpetit q̄ materia non h̄z tōem esse p̄fco sub diuersis formis si aut̄ accipiat̄ p̄ identitate subn̄tiali quocūq̄z mō . cōpetit sic q̄ materia una numero in essentia manet successiue sub utraqz forma .

¶ Sexta aut̄ conditio si forme subn̄tales h̄nt mediū non cōpetit eis . q̄ ut arguebat materia ex una forma imediate pōt̄ īformari q̄ cūqz alia nec oīs forsan transire p̄ n̄c̄ia . si aut̄ diceretur q̄ forme subn̄tales sunt cōtraria imediate tunc illa conditio nihil est ad p̄positū .

¶ Secūda conclusio sit ista repugnantia formay subn̄tialium est repugnantia contrarietatis largo mō sumpte . hanc oīdo sic . nam scōdo de generatōe ca° 1° oīs aut̄ mixta ubi p̄batur oīs elementa concurrere ad generatōem mixti dicitur sic aer aut̄ 7 ignis sūt cōtraria terre 7 aque . terre aut̄ aeri . aq̄ aut̄ igni contraria est ut contingit subn̄tam substātie esse contrariā . ita q̄ si ut uidetur additio diuens non distrabens oīo .

¶ Preterea p̄o phisī . dicitur q̄ in genere substātie ē una priā contrarietas ad quā oēs reducuntur

¶ Preterea hic in lra p̄bat phūs ex intentione q̄ dīa scōm spēm est dīa contrarietatis qd̄ p̄bat inductie 7 sillogistice ut dictū est in exponendo lram .

¶ Respondetur ad has auctoritates 7 similes q̄ *Az.* loquit̄ de contrarietate ut reducitur ad priuationem 7 hitū q̄tenus una forma h̄z tōem ip̄ci 7 priuationis resp̄cū alterius

¶ Contra q̄ priuatio nihil est formaliter . sed due forme sunt formaliter aliquid positū . g° cū formaliter opponatur oīs q̄ aliter forme opponantur quā priuatio

7 hitus . l̄z ei una forma includat priuatōem alterius non tñ p̄fise . sed aliquid ultra addit .

¶ Confirmatur q̄ hoc eadē mō oīs opposita se h̄nt ut hitus 7 priuatio 7 ut contradictoria q̄tenus unū extremū includit priuationem 7 negationē alterius . sed hoc dicitur in p̄prie . nā aliter non essent quorū spēs oppositorū realiter distincte .

¶ Preterea ad principale due forme subn̄tales opponunt̄ g° aliq̄ spē oppōis . sed ut apparz discursu nulla cōpōe opponit̄ . g° relinquatur q̄ contrarie opponantur .

¶ Dices forte q̄ iste forme n̄ sūt oppositae sed dispate

¶ Contra q̄ uel sunt dispate ut duo individua eiusdem sp̄ci . uel ut dispata diuersarū sp̄c̄y uel diuersorū generū . non primū q̄ nullus phūs uiceret quin plus opponatur forma ignis aque . quā sotes platoni nec scōm q̄ plus opponitur due forme quā sotes et brunellus . nec tertii q̄ plus opponunt̄ quā lapis 7 albedo p̄z

¶ Preterea ad principale cōtrariorū motuū seu mutationū sunt contrarii termini . ex quibz to . phisī . sed generatio 7 corruptio sunt contraria . g° 7 eorū termini qui sunt forme substantiales generande 7 corrupende

¶ Preterea contrariorū sunt contrarie cē . scōdo de generatione . s̄ d̄ calor 7 friguitas sunt contraria . g° 7 eaz cē que sunt forme substantiales nā mā cū forā est cā oīm accētū . ex p̄o phisī .

¶ Ad primū alterius op̄ est dicendū q̄ maior est uera ubi forme h̄nt mediū . sed forme forsan substantiales sunt contraria imediate . et iō nihil ad p̄positum

¶ Aliter pōt̄ dici q̄ argumentū p̄cedit de contrarietate stricte sumpta . ut p̄z ex primo articulo 7 iō nihil facit contra scōam conclusionem .

¶ Ad scōm nego minorem . q̄ in substātia est uere motus ut cōstentam in p̄i . huius . et concedo q̄ in medio pūctali materia aliqua liter haberet . de utraque forma . 7 cum infera primum inconueniens q̄ aliquod corpus nō est in aliqua sp̄cie determinata . dico q̄ nō est inconueniens . immo necessarium quāz diu est in fieri 7 in fluxu sicut etiam conceditur de embione quousqz perueniat ad formam specificam ultimam que est anima .

¶ Secundum inconueniens nego . imo eodem quo est est ip̄m . nō simpliciter sed scōm qd̄ ignis g° in illo pūcto scōm quā non ē ip̄s

simpliciter et aqua simpliciter. sicut de scuto
cuius medietas est alba et medietas nigra est
dicendum quod nec est albu nec nigr simpliciter
sed utruque secundum quid. per primo elencorum.
Ad tertium nego minorem quod tunc materia cir-
ca quam fiunt forme subiales non sit idem sus-
ceptiuum in esse formali et specifico ut est sub
diuersis formis est tamen idem secundum esse proprium
quatenus una materia secundum eentiam susceptiva omnium
formarum. Ad confirmationem ostendit. quod in
substantia dicitur esse mutatio a non subiecto in subiectum
uel econuerso appropriate non quoniam possit sic
esse in quolibet mutatione si considerentur termini
primi mutationis que sunt huius et priuatio.
ut per. huius amplius ostendit. Ad probati-
onem de quinto philosophi. dicendum quod philosophus lo-
quitur de substantia appropriate quod in ea non sit
motus. ut et patet in per. huius. sed in substantia
vere sit motus. loquitur et de contrarietate stri-
cte sumpta de qua concedo quod non est in sub-
stantia ut dictum est. quare etc.

Item corruptibile et incorrupti-
bile dicitur genere. videtur quod
non. nam sunt in eodem predicamen-
to. ergo in eodem genere. contra est
evidens philosopho aristoteli. quod substantia predicamentalis
dicitur per corporea et incorporea. aliqua autem
corporea est corruptibilis. omnis autem incorporea est
incorruptibilis. Preterea quod predicatur
uniuoce de aliquo non distinguitur genere in
eis alioquin non predicaretur uni uoce de eius
sed substantia predicatur uni uoce de corruptibili et
incorruptibili ergo etc. Contra philosophum hic in
libro. Respondeo per primum una distinctio est
secundo ostendit duplicem conclusionem. Quantum
ad primum sciendum quod duplex est genus. quoddam
est philosophicum. quoddam logicum. primum genus di-
citur subiectibile secundum dicitur predicabile. uoco
genus philosophicum siue subiectibile ipsam materiam
siue subiectum. unde illa dicunt eadem genere istud
quecumque habet idem subiectum. uel eandem materiam
eodem circa quam potest habere transmutationem. et
que non habent non sunt idem genere istud. unde
superius in hoc per. dictum est quod genere dicitur
quorum non est eadem materia. uoco autem genus
logicum uel predicabile aliquod commune quod est predica-
bile in quo de pluribus specie dicitur. unde illa

dicuntur idem genere hoc que continentur
sub aliquo tali communi predicabili in quo de ipsis.
Et hoc infero correlarie quod non est inconueni-
ens aliquid esse idem genere logico et differre ge-
nere philosophi. sed nunquam contingit econuerso.
Quantum ad secundum sit ista prima conclusio
corruptibile et incorruptibile dicitur genere phi-
losophi. philosopho huius. ista sunt idem genere phi-
losophi. que habent idem subiectum uel materiam circa quam
potest uicissim transmutari. sed corruptibile et in-
corruptibile non sunt huiusmodi ergo etc. ma-
teriam per ex ois. philosopho mihi. quod incorruptibilia uel non
habent materiam secundum uiam philosophi. ut dicitur est octa-
uo huius. et habetur propositum. uel si habent non
tamen habent talem circa quam possit esse corruptibilis
habere transmutationem. quia non essent incorrup-
tibilia ergo etc. Secunda conclusio sit ista
corruptibile et incorruptibile non dicitur gene-
re logico hoc per. quod habent aliquod commune predicabile
de eis in quo. puta substantiam ergo sunt idem
genere logico. contra per ex dictis et intelligitur
de corruptibili cato et finito ad excludendum
primum esse quod ratione sue illimitatis est ois extra
genus. Ad argumenta in oppositum per. quod con-
cludit de genere logico et facit per secundam
conclusionem.

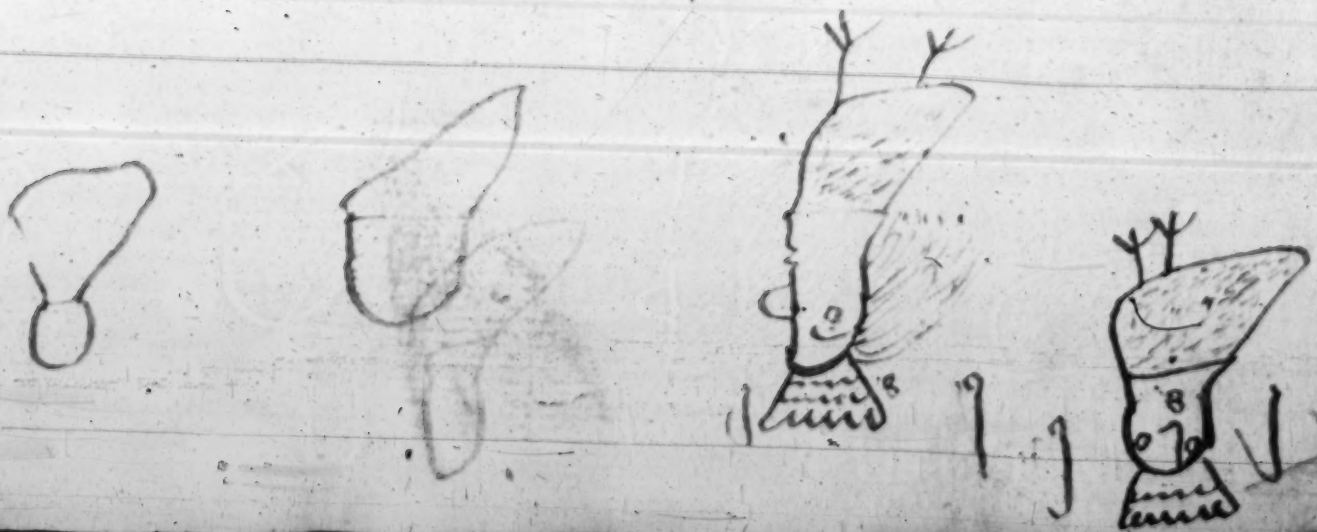
Explicit Decimus Liber.

Item undecimus
liber querit utrum
generatio et corruptio
sit motus successiuus
uidetur quod non. quod si sic
ergo generatio est motus
contra est falsum. ut per in
libro. ergo et aristoteles contra per. quod motus et mutatio ui-
dentur differre penes successiuum et instantaneum. nam
motus est in tempore. mutatio uero in instanti.
Contra nullum agens cuius substantia est in tempore
agit in non tempore ut dicitur penultima propositio de causis.
sed substantia generat est in tempore. ergo et agit in tempore.
et per contra generatio mensuratur tempore. ergo est
successiuus. Respondeo in ista questione quod
tenet quod non quod tenet. quod sic. per ergo peracta
est opus. negatis. secundo affirmatis. Quantum ad

primum dicitur quod forma substantialis introducitur
 in instanti et per omnia generatio erit in instanti
 item intelligendum est de corruptione. Ad
 duo ponendi est iste quod si ex aqua generetur ignis
 in toto tempore preterenti precessit alteratio. puta ca-
 lefactio dispositio materie aque ad introduc-
 tionem forme ignis et in ultimo instanti alteratio
 nis forme ignis introducitur et forma aque re-
 mouetur uel corrumpitur. ita quod generatio ig-
 nis est terminus alterationis preterentis.
 ¶ Pro ista conclusione arguitur sic. quod si gene-
 ratio est successiva uel esset ex parte materie quod
 subicitur uel ex parte forme que acquiritur. non
 ex parte materie. quia ipsa est indivisibilis. nec ex
 parte forme. cum quia ipsa est simplici et inuariabili
 essentia consistens secundum auctorem sex principio-
 rum. tum. quia forme sunt ut numeri. ex oc-
 tauo huius. sicut ergo ratio numeri stat in diuisi-
 bili ita quod nihil potest addi uel diminui a nu-
 mero quoniam mutetur species. sic de forma ut ibi vi-
 citur. tum. quia successio in motu secundum comen-
 tum philosophi. causa de uacuo est ex resistencia mobi-
 li ad motum et mediū ad mobile. sed in generatione non
 potest dari primum. quia mobile est ipsa materia que non
 habet de se unde resistat cum forma uniatur mate-
 rie summe et ultimate dispositio. nec secundum potest da-
 ri quia nullum mediū est in generatione forme. tum quia
 forma immediate unitur materie. et agens imme-
 diate passio iungitur. tum quia termini generationis
 sunt contradictorii. scilicet esse et non esse. ut dicitur
 hic in littera. sed si est successio et ergo mediū
 inter contradictoria autem non est mediū ex se. huius
 ergo in generatione non est successio. ¶ Prete-
 rea ad principale si sic. ergo forma substantialis su-
 scipit magis et minus. omnis est falsum ergo et omnia
 probatio omne quod si generatio talis forme esset suc-
 cessiva. necesse ista forma haberet gradus et per con-
 sequens potest participari secundum magis et minus
 falsitas consequentis per philosophum in predicame-
 tis causa de substantia. ubi dicitur quod substantia non
 suscipit magis et minus. ¶ Preterea si sic
 forme substantiali est aliquid contrarium. con-
 sequens est falsum ut dicitur in littera parum
 post. probatio omne quod generatio esset motus omnis est
 motus est intercontraria uel media. ut dicitur
 est supra Sed istam opinionem. non teneo cuius im-
 probatio quantum ad conclusionem patet ex
 confirmatione opinionis. sequentis. ¶ Contra
 modum ponendi arguitur sic. quod si sic. ergo ac-

cidentis naturaliter est sine subiecto omnis est falsum
 ergo et omnia. probatio omne quod alteratio uel forma
 ista secundum quam est alteratio precedens si fundatur
 in aliquo subiecto habet. erit mediante forma sub-
 stantiali. calor ergo precedens formam ignis secundum te-
 fundabitur in materia aque mediante aliqua forma
 substantiali. quero mediante quam non mediante
 forma aque. quia cum forme aque repugnet calo-
 ri magis erit ratio corruptionis calorem quam cendi ip-
 sum in materia aque. nec est ibi mediante forma
 generanda ignis. quia illa nondum est. et est quod acci-
 dens est posterius forma substantiali mediante quam
 fundatur in subiecto. ¶ Calor autem iste pre-
 cit formam ignis secundum te. ergo erit sine sub-
 iecto. Nec rationes huius opinionis cogunt.
 Ad cuius eundem est notandum quod motus
 potest accipi dupliciter. scilicet. et detractum eo quod
 loquitur philosophus primo theophrasti de proprio. nam pro-
 prium secundum eum ibi coram acceptum conue-
 nit diffinitioni et proprie passioni. et tamen illud nomen
 conue contractum appropriat. proprie passioi et
 retinet nomen conue et dicitur appropriata proprie
 diffinitio autem nominis terminus simpliciter in p-
 posito motus quoniam sumitur coram ad omnem mutationem
 neque sicut hic inferius et in 3o philosophi. ubi diffinitio
 motus est actus entis in potentia et ceterum. unde 3o phi-
 losophi ex planans. diffinitiones motus per exemplum et
 explicat de generatione et alteratione et omnia alia
 mutationes quandoque autem accipitur motus contra-
 te ut distinguitur contra generationem et corrup-
 tionem ut hic et in v. philosophi. ¶ Et notan-
 dum quod generatio et motus contracte accep-
 tus non differunt penes successum et instantane-
 um. sed tantum penes terminos. ¶ Cuius sci-
 endum quod termini cuiuscunque mutationis
 dupliciter possunt sui. scilicet. ut ut termini primi et
 termini concomitantes. termini primi in quocunque mu-
 tatione dicuntur habitus et priuatio. Exemplum ex non
 albo fit album et econuerso. sed termini coneo-
 mitantes dicuntur quia ambo sunt affirmatiui quod
 tamen unum includit priuationem alterius dicuntur
 concomitantes priuationem et habitum qui
 sunt termini primi exemplum ex nigro fit album et e-
 conuerso. et ex aqua fit ignis et econuerso.
 ¶ Ad propositum omnis mutatio dicitur genera-
 tio accipiendo terminos primos alla enim est
 mutatio a non subiecto in subiectum uel econ-
 uerso. que ab Aristotele generatio et corruptio nomi-
 natur in quocunque genere sit omnis est mutatio

dicitur motus accipiendo terminos concomi-
 tantes et illa est mutatio a subiecto in subiec-
 tum que ab *Az.* dicitur motus. Quod autem
 generatio et motus non distinguantur penes succes-
 sionem et instantaneum per *p.* *Az.* quanto phisici ubi
 distinguens generationem a motu collocat mu-
 tationem a non albo in albo sub generatione que
 tamen mutatio est alteratio et per omnia successiva
 nullo dubitante. Contra igitur omnis mo-
 tus est generatio si sumatur termini prius qui sunt
 hitus et privatio et econverso omnis generatio
 est motus si sumantur termini concomitantes qui
 sunt ambo affirmatiui. Ratio deinde quod inferat
 Contra quod in subiecta spalius negat
 esse motus hic infra et in tertio phisici plus quam
 in aliis generibus cum in quolibet genere possit
 dici esse generatio et motus secundum terminos sic
 uel sic acceptos. Ratio quod subiectum generati-
 onis subiectalis scilicet materia est minus ens quam
 in aliis mutabilibus. unde hic et per de generatio-
 ne materia dicitur esse non ens simpliciter. sed in
 subiecta dicitur magis apud proprietatem mutatio a non sub-
 iecto in subiectum uel econverso quam in aliis gene-
 ribus. propter hoc non ita perfecte in subiecta dicitur
 esse motus qui est iter duos terminos posi-
 tivos contrarios distinguendo gradum motum a gene-
 ratione penes terminos. dico ut patet quod in subiecta
 est motus et generatio et similiter in quantitate et
 quantitate accepto quod in subiectis est generatio
 similiter et in aliis secundum quod ut dicitur in littera.
 Ad primam rationem dico quod potest esse successio
 ex parte utriusque. cum dicitur de materia quod ip-
 sa est indivisibilis dico quod uerum est de se. tamen est di-
 visibilis per actionem rationis quantitatis. cum postea dicitur
 de forma quod est indivisibilis et simplex. dico quod
 est indivisibilis secundum esse specificum quod sic abstrahit
 ab omni gradu. et sic intelligit ille auctor et *Az.*
 octavo huius. ut ibidem dictum fuit. sed hoc
 non obstante ipsa habet gradus individuales eter-
 nes secundum quos potest intrinsece participari.
 Ad secundam probationem dico quod successio potest
 esse in opposito tam ex parte materie quam forme.
 cum arguitur de materia quod non habet unde resistat
 dico quod uerum est de se sed tamen ut est sub forma
 et dispositione contraria forme inducente habet unde agere
 et resistat. et sic est resistentia mobilis ad
 motorem. Est etiam resistentia medii ad mobi-
 le pro ut dispositio contraria tenet locum medii.
 Cum autem addit quod forma immediate unum meum et cetera.

dico quod uerum est corrupta prima formatum
 tamen prius et natura rei corrumpitur prius quam se-
 cunda introducat. et illud prius mediat iter
 formam et formam et agens et passum. Ad quod
 tam probationem cum dicitur quod termini generationis
 sunt contradictorii. dico quod falsum est sed sunt
 privatio et hitus. unde per esse et non esse intelli-
 gitur. *Az.* privationem et hitum ut declaratum fuit
 quarto huius in quodam quod est. Ad rationem se-
 cundam principalem cum inferat. gradus forma sub-
 stantialis suscipit magis et minus. concedo con-
 sequens. ad illud de predicamentis quod subiecta
 non suscipit magis et minus intelligendum est de
 subiecta secundum esse specificum et non secundum esse in-
 dividuale. quod sic includit gradus. ut probabitur.
 Ad tertium dico quod subiecta est aliquid contra-
 rium accipiendo large contrarietate ut fuit omni-
 sium. huius ad probationem dicendum quod loquitur
 de contrarietate stricto modo ut ibidem fuit dic-
 tum. Quantum ad secundum ut melius appa-
 reat optime affirmatio declaro tres conclusiones
 primam sic ista quod forma subiectalis habet gradus in-
 trinsecus essentielles secundum quos suscipit magis
 et minus et intrinsecam rationem hanc ostendo sic per
 ex quantitate propria comparata ad subiectum cuius est et
 arguo sic. calidum intendit et remittit. gradus ignis.
 et dicitur oppositum autem per se sensum proba-
 tionem cum naturali similiter se habet. et eadem si-
 militer se habet sed calor in diversis individuis ip-
 sius ignis non similiter se habet. nam unus calor est
 intensior alio. per gradum ignis qui est cum naturalis
 caloris non similiter se habet. sed unus est intensi-
 or quam alius. maior probat. quod omnis cum naturalis
 agit quantum potest et secundum ultimum potest. et sic
 omnis cum eque perfecta cubit effectum eque perfectum gradus a
 est ructio. tantis effectum naturali non eque perfecte et
 non similiter se habet. nec cum naturalis similiter
 se habet. Sed diceret quod diversitas calo-
 ris eadem accit propter contrarium agens impediens
 nam ipse ignis quantum est de se se caret calorem
 eque intensum sed impeditur per contrarium. id quod
 totum intensum quod remittit eadem. Contra ex-
 cludat omne contrarium per quod individua ignis sibi
 derelicta non sunt eque calida. quod maior ignis
 calidior est pro igne ceteris partibus. Alii
 ter dicitur negando minorem. quod calor non est
 ab igne effectus. sed ignis est in sola posita pas-
 siua respectu caloris. maior autem ratio habet verita-
 tem de causis naturalibus effectibus.

Contra qd ois poia materie passiva .e. co-
 tradicōis . nono huius sed ignis non ē i poia
 contradicōis ad formā caloris . aliter ei posset
 esse calidus ⁊ non calidus . g^o n̄ est in poia
 materie passiva ad calorem . g^o erit cā eius esse
 cū ⁊ tunc item qd prius . **S**ecundo p^{ri}ci-
 paliter arguit ad idē ex q^uitate p^{ri}pria cōpa-
 ra qd aliud subcōm sic i alteratōe pcedēz cor-
 ruptionē aque in ignē itroductū calorem . g^o ⁊
 forma ignis . non p^{ri}ca . g^o remissa ⁊ sic hētur
 ppositū . aⁿis ē p^{ri} p^{ri} s^{co}m eos . prima o^{mn}ia pro-
 bat . tū qd nullū p^{ri}riu accēis est . sine p^{ri}pria
 forma sui subcō . unū corpa in aq̄ uel aere non
 tangūt se imediate . qd hūiditas aeris non est
 sine aere nec aque sine aq̄ . ex 1° de aia . s^z ta-
 lor est p^{ri}riu accēis ignis ⁊ maxie calor . gene-
 ratus in alteratōe facta ab igne . tū qd eadē
 rōe totus calor igneus posset esse in aq̄ sⁱ n̄ for-
 ma ignis qd uidet^r oio extra rōem . **S**e-
 cunda o^{mn}ia principalis pbat qd forme specifi-
 ce repugnantes impossibiles ē qd sint i eadē ma-
 teria s^{co}m esse intensū g^o hnt ibi esse s^{co}m eē
 remissū . puta forma aque ⁊ forma ignis i p-
 posito . **P**reterea tertio arguit sic omē
 qd mutat^r p^{ri}im est in terio a quo . p^{ri}im est
 in terino ad quē . ex sexto phisⁱ . ubi dicit cō-
 men . qd h^z ueritatem in q^utuor generibus . et
 p^{ri} ois in mutatōe subnali . aliter non esset nī
 si in tribus . tunc quero li p^{ri}im ⁊ p^{ri}i aut acci-
 pitur p^{ri} disibilitate forme s^{co}m quā ē motus
 aut p^{ri} disibilitate subcō qd mouet^r . si p^{ri}imū
 hētur ppositū . qd forma subnalis ē disibilis .
 Si s^{co}m contra . tū qd p^{ri}o p^{ri}i erit flā nam
 illa una pars mobilis sit a . puta pedalis illa
 a . permutat^r ⁊ tū s^{co}m rem n̄ est p^{ri}im subu-
 troq^z terino . sed in altero solū . tū qd attingit
 aliqd totū simul alterari ex octauo phisⁱ . ⁊ in
 de sensu ⁊ sensato . igit^r in tali alteratōe p^{ri}is
 ⁊ p^{ri}im non p^{ri}it accipi ex p^{ri}e mobilis . tū qd
 A^z . petet p^{ri}ncipiū . uult enī ibi p^{ri}bare qd
 oē mobile . ē disibile . accipet ei qd uult p^{ri}bare
 nā si mobile h^z p^{ri}im ⁊ p^{ri}i ē disibile . **P**re-
 terea q^uarto arguit sic ois p^{ri}co q^z p^{ri}er nūerari
 i pluribus maiorem p^{ri}fectōem dicit in plurib^z
 quē in uno s^{co}m Augustⁱ . q^uarto de tri . ca^o p^o
 sed forma ignis ē numerabilis in pluribus in
 oiois . patet igit^r 1° . si igit^r duo ignes
 iungant^r et fiet unus . qd deberet ambigere qn
 ille unus ignis p^{ri}fectiorem ⁊ intensiorem formā

h^z quā duo ex quibus cōponit^r seorsū sūpti .
 nā duo p^{ri}fecta p^{ri}fectius aliquo ponunt quā
 unū tm ceteris partibus . **S**ecunda conclusio
 sit ista forma subnalis naturalis est actu iten-
 sa h^zis p^{ri}tem extra p^{ri}tem . hanc o^{mn}do sic oia
 forma que non respicit materiā indissibilib^r ex-
 tendit^r ad extensionē materie h^z p^{ri}tem extra
 p^{ri}tem . sed quēdā forma subnalis naturalis ē
 huiusmodi . g^o 1° maior p^{ri} qd de aia brutoz
 de quibus forte minus uidet^r dicit A^z . 1° ex
 s^{co} de aia qd uidet^r ad diem corpi sicut i
 ducit in aialibus anulosis que disa in p^{ri}tes se-
 tiunt ⁊ mouent^r ⁊ p^{ri} ois aia uidet^r in eis . vi-
 co aut formā subnalem naturalem que est de
 mā coucibilis p^{ri} naturā ad excludendā aiam
 rōnalem qd illa non est extensa nec disibilis in
 essentia . **T**ertis conclusio est ista . gene-
 ratio forme subnalis est successiua . hoc p^{ri} ex
 p^{ri}oictis . qd cū hēat gradus ⁊ sit extensa h^zis
 p^{ri}te extra p^{ri}te non pōt induci in instanti .
Preterea tertio phisⁱ . data die motus ex-
 emplificat ph^z de g^uatōe ⁊ corruptōe qd . sⁱ .
 generatio ē actus generabilis inq^untū generabi-
 le . ⁊ corruptio actus corruptibilis inq^untū cor-
 ruptibile . tunc sic ois motus ē successiua trās-
 mutatio . sed generatio est motus . ut dicit
 A^z . 3° phisⁱ . g^o 1° s^z dices qd A^z . 3° phisⁱ .
 loquitur de motu large p^{ri} oī mutatōe . sed 2°
 dicit eā in spēs quinto phisⁱ . ⁊ ibi sepat gene-
 ratōem a motu p^{ri}bis qd generatio que est a
 non subcō in subcō non ē motus . qui ē a sub-
 iecto in subcō . **C**ontra qd sic . g^o usq^z ad
 locū illū ubi uidet^r mutatōem in suas spēs leg-
 tur de mutatōe large ⁊ cōiter . sed prius an
 illud capitulū dicit^r iuxta p^{ri}ncipiū quinti et
 hētur hic in l^{ra} qd in oī motu requirit^r t^{ri}p^us
 g^o in oī mutatōe ⁊ p^{ri} ois ois mutatō erit suc-
 cessiua . ⁊ sic hē^r ppositū p^{ri} ista dⁱclusiōe h^zi
 tur multe auctoritates tā in sexto quā in sep-
 tiō phisⁱ . q^z cā breuitatis omittō Recolo ei^um ē
 hāc materiā p^{ri}lixius p^{ri}tractasse in q^uā q^uē or-
 dinaria . itellige de corruptōe qd dⁱcⁱm est de
 generatōe in ista q^uē qd eadē rō ē utriusq^z .
Ad argumētū in oppositū cū ife^r qd ge-
 neratio ē motus ⁊ ceto o^{mn}am ⁊ ipm ois p^{ri}o
 exposito i corpe q^uois . ⁊ ibidē dⁱcⁱm ē ad id qd
 allegabat^r de ph^o . hic . ⁊ in quinto phisⁱ

Explicuit vntedimus vter .

TR **CA** duodecimū
librū querit utz ois
pductio uel i ductio
cuiuscūqz forme sit
uniuoca . utet q n
nā ois pductio uni
uoca regit similitu

dinem forme inter pducens et productū p
hoc enim distinguitur ab equiuoca sed n om
nis pductio forme est huiusmodi g^o 7° . mīa
p3 in pductione caloris uel plante facte a so
le. **C** Contra phis hic in lra et item habe
tur septimo h^o. **C** Rñō primo premittam
triplicem distinctionem . secundo concludam
unā conclusionem **C** Quantum ad primum
cū omnis pductio uniuoca necō requirit simi
litudinem forme aliquo mō inter pducens et
pductū . sit ista prima distinctio q^o similitu
do realis est duplex . quedā formalis quedā
virtualis . prima est quando agens habet for
mam quā poucit formaliter in se ut hō gene
ret hoīem . equus equū . secundo mō est quā
do agens habet formam quam poucit in se
virtualiter non formaliter ut cū sol generat ca
lorem in medio **C** Secunda distinctio sit
hec similitudo formalis est duplex quedā secū
dum spēm . quedā scdm aliquū cōiū . ex
emplū primi . homo generat hoīem . exemplū
secundi cū equus generat mulū quibus ē for
te genus aliquod cōe puta iumentū uel aliqd
tale quo conueiunt equus et mulus dicebat
septimo huius **C** Tertia distinctio sit hec
similitudo secundū spēm specialissima est du
plex quedā in forma et mōo eēndi forme
quedā in forma solū et n in mōo eēndi forme
exemplum primi hō generat hoīem p3 . exem
plum secundi artifex pducens archā . nam li
cet forma arche sit in utroqz tñ in artifice ex
istit scdm mōū intentionalem . in archa autē
scdm mōū realem **C** Et his pñt haberi
quatuor gradus in similitudine et generatioē
uniuoca . primus est pfectissimus qñ sc3 est si
militudo inter generas et genitum in forma et
in mōo eēndi forē . secundus aliqñtū deficit
a primo qñ sc3 ē similitudo i forma non autē
in mōo eēndi . tertius qñ est similitudo i for
ma non scdm spēm spālissima . sed scdm ali
quū cōiū . quartus qñ est tñ similitudo uir
tualis et n^o formalis et talis uniuocatio est im

ppriissime dca et scdm quid Et his conclu
do correlariū q^o aliqua pductio est uniuoca
scdm unum gradū et tñ equiuoca scdm alium
gradum inquantū deficit ab alio cuius rō est
q^o qñ inter duo extrema ponunt plura media
quāto medium recevit ab uno extremo tanto
accedit ad alterū et eōuerso nūc aut uniuoca
tō et equuocatio stricte sumpta sūt quedā extre
ter que conuēit predictis gradus uniuocationis
ut media et iō quāto aliquis gradus recevit ab
uniuocatione stricte sumpta que est scdm pri
mū gradū tanto accedit ad equiuocationē q3
est secundum ultimū gradū . et iō generatio
mulī ex equo pōt dici equiuoca si cōpet ad
generationem hominis et hoīe . pōt et dici ui
uoca si cōpetur ad generationem plante et uir
tute solis **C** Quantum ad scdm sit ista cō
clusio responsiua ad questionem . q^o ois pro
ductio cuiuscūqz forme est uniuoca accipiendo
large uniuocationem scdm aliquē gradū pde
rū et sic intelligit phis **C** Ad argumentū in
oppositū conceto maiorem accipiendo uniuo
cationem stricte . aliter neganda est ut patet
ex dictis .

Tū primū celū moueat im
mediate a primo principio
dicendū scdm rei ueritatē q^o
primū mobile h3 duo mouē
tis unū sepātum qd est deus mouens in rōne
aāti et desiderati . aliud coniūctum qd est in
telligentia scda immediata post deū . et que ime
diate mouet rōne amantis et mediante illa de
us celū mouet et hec ē expssa snia Aulc . nono
metha . Sed quid te intentōe Ayl . dicit un
expositor q^o snia sua est q^o celū mouet ime
diate a p^o pri^o qd est deus Sed hoc non ut
des ualere q^o superius dixit qd primū mouēs
mouet primū motū in ratione amati o3 ergo
q^o sit aliqd mouens qd moueat i ratione amā
tis de quo dixit supra q^o ipm conseqt maria
telectatio ex hoc q^o intelligit et amat primū
mouens et illud est alia scda intelligentia que
uocatur aia celi non in ratione informantis
sed in ratione mouentis ut oñsum est octauo
huius et hec ē expssa snia cōmen . octauo phi
sicoz ubi exponens phūm assignans primo ce
li duplex mouēs unum coniūctū et aliud se
pātū hec ē utet expssa snia Ayl . in octauo
711

phil. qd pōna īfinita non pōt mouere corp
in tpe. qd sicut alia pōna finita posset mouere
in eqli tpe eo qd augmentate uirtute motiua
minuitur tps i qd mouet scōz hoc. g^o hēf qd
deus n̄ pōt īmediata cāre motū pprie dcm q
necō erit i tpe posuit g^o duo mouētia ordiā
ta quoz primū mouet mediate. qd dat uirtu
tem 1° 7 qd ppetuo dat istā uirtutē. iō ē cā
ppetitatis in motu. finitas aut uirtutis rece
pte si finita sit qz non ē aliud a natura ange
li qui est scōm mouens ē cā successionis i mo
tu. qd illi uirtuti si pōna finita pōt esse aliq
resistentia īmobili que non posset ēē uirtutis
īfinite hec uidet intentio Ay. ipse tñ utrū
qz mouens uidetur accipere p uno 7 illud pter
mittere i cōputatōe subnāz īmaterialiū qrum
numerus accipitur secundū numerum mobi
lium celestium ut patebit infra.

Trū Ay. posuerit oēs itel
ligentias uirtutis īfinite 7 p
ōns quosdā deos. uidet qd
sic. nā supius. ca^o q^{to} re
petit oñsū esse octauo phis. qd non conuenit
primū mouens hē magnitudinem ex eo qd
h3 pōnam īfinitā 7 pōna īfinita non pōt ēē
in magnitudine finita uel īfinita. Item post
illud capitulū statū in principio quinto ca^o
querit utz ponendū sit tñ una talē subnāz ēē
aut plures 7 determinat qd plures scōz nuēz la
tionū. g^o uidet esse intentio sua cōpando cō
clusionē pcedentē ad conclusionē sequentē qd
plures sūt subnē sine magnitudine qd plures
pōnt īfinite. ¶ Preterea in eodē quinto ca^o
p^o p^o p^o dicit qd tot subnās ē necē ēē nā sē
p^o p^o p^o 7 īmobiles scōz se 7 sū magnitudinē p
pter pōictā cām. s^o que dicta sūt ca^o q^{to}
que est hē. pōnam īfinitā qd illa non pōt esse
i magnitudine finita uel īfinita. 7 h^o fuit lra
prius exposita. ¶ Preterea in fine hui^o ca
pi. dicit qd si quis accipiat hoc solū a pri
phis qd primas subnās deos existauerūt di
ne itaqz dcm ēē putabit 7 scōm uerisimilitu
dinē. in quibus uerbis uidet approbare sni
am illoz qui subnās sepatas posuerūt deos ēē
7 pōnt īfinite. ¶ Preterea q^{to} qd
phis in plogo 7 sexto huius uocat istā sciam
theologia 7 dīnā qten^o ē dī subnāz sepatis

a motu 7 materia non solū scōm cōsideratio
nem. sed et scōm esse. qd non ualet nec uide
tur ualere nisi oēs ille subnē ēēnt dū ppter is
tas auctoritates quidā tñ tenēt pte affirmati
uaz huius qōis. ¶ Contra qd nulli auctori
uicetur ēē īponenda falsa snia nisi expōse ha
beat ex dictis suis. sed itelligentiā seu āge
lum ēē pōnt īfinite seu ens īfinitū 7 a se et
qōdā necē esse sine deū. non solū est falsū sed
ualde absurdū. qd eius oppositū pōt demrari
ut ptebit infra. nec illud legitur ex lra phi.
g^o non uidet hoc sibi rōnabiliter īponendū
¶ Rñō sequendo doctrinam scoticā declaro
duas conclusiones. priā conclusio sit ista in
telligentias alias a prima nō esse pōnt īfinite
est uerū qd pōt demrari. p^o huius īpossibi
le est ēē plures deos g^o plures naturas. s^o p^o
ter īfinitas. añs supponit qd nunc qd īferi^o
in fine huius operis ē 3 demrari per sex uias
qōe de unitate principis uniuersi. 7 dīa ē eui
dens qd quilibet deus si ēēnt plures hēret po
tentia īfinitam 7 ēēnt qōdā necē esse. ¶ Se
cunda conclusio sit ista non esse plures deos
seu plures subnās pōnt īfinite est uerū ex iten
tione phi concessū. hanc oñdo qtuor. pri^o ex
intentione eius in hoc pū. metha nā inferius
ca^o ultio concessit oīs entia hē inter se croi
nem ad unū primū. sed īfinitū intensiue n̄
pōt ēē subordinatū cōualiter alicui alteri nec
sicut ad finē qd bonū īfinitū non est p^o ali
ud sed bonū totius uniuersi utroqz mō se h3
sc3 7 in ordine entū inter se 7 in ordine eo
rū ad optimū sepatū. nec īfinitū pōt esse al
teri subordinatū ut principanti qd ipsū h3 uir
tutem īfinitā 7 tñ secundū Ay. in fine hui^o
pū. entia non uolunt male dīponi unus ergo
princeps. 7 pōnt non erunt plura īfinita
qd non ēēnt ordinata dco mō. Respondetur
qd Ay. concedit ordinē in entibus sepatis.
qd cā scōa dependet a prima. 7 non sit cāliter
ab ea. sicut est in speciebus figuraz 7 numero
rū. qd posterior species numeri 7 sine non est
cāliter a priori specie 7 dependet ab ipsa
¶ Contra qd nihil est dependens ab alio in
eīendo a quo nō habeat esse in aliquo genere
cause oppositū p^odicati uidetur inferri opposi
tū subci. 7 cōsimiliter de pmanentiā. nec ob
stat illud de numeris. qd numerus minor ma
terialiter 7 pōnaliter acceptus est p^o numeri

maioris .ps aut h3 rōem materie .ut p3 quā
to h3 ca° de cā ptes in quit totus ut ex q° cē
sunt .7 ibidē hōz aut hoc qī subcōm .i. mate
ria ut ptes .numerus uero minor actualis et
formaliter acceptus non est ps maioris nec
ab ipso sic accepto dependet maior numerus
in essendo. ¶ Preterea superius ca° q̄to
dicit de primo mouēte q̄ mouet sicut appe
ribile 7 intelligibile mouet non motū .sic aut
mouet intelligentiā sibi proximā .g° cāt itel
ligere illius s3 illud intelligere scōm h3 .ca° se
quēti ē id cū subnā intelligere .g° cāt subnām
scōe intelligere .7 p̄ nō intelligentia est cāra
ab ipso .g° non ē deus nec pōne infinite . ¶ Di
ces q̄ illud mouere primi est metaphoricū
7 nō est pprie aliquis cāre ¶ Contra oīs in
tellectio que non ē eadē obcō capis ab obcō
7 uidet q̄ effectiue p cōmen .qui uult q̄ hab
neū in mente mouet ut effectus ¶ Secūdo p
bat idē ex intentione h3 . octauo phisī . ubi
pbat q̄ mouens pōne infinite non pōt ime
diatē mouere celū .g° mouet imēdiatē ab a
liquo mouente finito illud est intelligentia p
pria motū . uult g° q̄ intelligentia sit finita .
7 p̄ nō deus ¶ Preterea ibidē octauo
phisī . uult q̄ mouens pōne infinite mouet celū
motu infinito 7 non imēdiatē ut dicitur est .g°
mediante intelligentia . 7 hanc asserit cōmē .
esse itentōem eius in hoc p̄ .i. q̄ mouens fi
nitū mouet imēdiatē . sunt g° illa duo mouen
tia ordiāta tunc sic q̄cūq3 sūt agentis essen
tialiter ordinata aut scōm accipit esse a p° ex
emplū de celo 7 agente p̄ticulari corruptibili
aut accipit aliquā influentiā a p° . exemplū ba
culus accipit motū a manu ut moueat lapidē
aut 3° abo agētia attingūt eūdē efficiē imēdiā
te . exemplū de p̄ 7 m̄re resp̄u generatōis p
lis ut oīsū fuit quero vūi . h3 g° q° istoz triū
mōrū se hnt illa duo agētia in mouendo celū
non 3° q̄ statī sequit 7 i eqli tpe imo i eod
moueret uirtus finita 7 infinita qd est 3 sup
positū . Si uel scōm hēt p̄positū scōm h3 .
nihil recipiat in intelligentia aliud ab etus na
tura si uel primū p3 eutent qd hoc est p̄po
sitū . p3 g° q̄ h3 . sic itellepit illa agentis sic
ordinata q̄ scōm esse dependeat a p° 7 tunc
primū mouet imēdiatē q̄ dat esse 7 uirtutem
primū mouenti . 7 q̄ p̄petuo dat esse illud et
uirtutē . iō est cā p̄petuaria i motu 7 finitas

sūt uirtutis recepte que nō est aliud a natura
āgeli est cā successione i motu . q̄ illi uirtuti
pōt esse aliq̄ resistentia immobili que non posset
esse resp̄u uirtutis infinite . ut iā supis dēm fū
it exponendo lram ¶ Tertio pbat idē per
cōmen . qui de intentōe h3 . loquans i de sub
stantia orbis ca° tertio dicit q̄ corpus ceeste
non idiget tm uirtute mouente in loco . sed ē
uirtute largiente i se 7 in subnā pmanentiā
eternā . 7 sequit dicitur aut ipm s3 h3 . nō
dicere cām agentē totū .i. celū . sed tm cām
mouētē et tm illud scilicet celū dicit ē forāli
ter necariū . ut p3 nono h3 capitulo septimo .
est aut nihil pōne sempiternū . g° ista pō pōt
gare cū intentōe phi q̄ deus esset cā esse 7 sub
stantie ip̄us itelligetie sicut scōm cōmē . fuit
intentio eius de celo . ¶ Quarto ppter idē
p̄ hūc nono metha . ca° q̄to q̄ uult ex clientō
ne q̄ oīs intelligentia creata est a p° . sed se
cundū quēdā ordinē . nā scōm intelligentiā
esse cātā a prima . 7 terciā a scōa . 7 sic de aliis
7 forte i hoc non solū non dicit phō . s3 ex
plicat illud de mō 7 ordine pductionis quod
h3 . non explicat . uel si dicat h3 . posuisse
omnem intelligentiā esse imēdiatē pductā a
p° . tūc hūc . contradicit sibi q̄ntū ad ordinē
quem ponit . sed i p̄posito concordā s3 q̄
intelligentia sit pducta . 7 p̄ nō non est deus
nec pōne infinite . de mō aut illius cātōis scōm
itentōem h3 . 7 hūc non est p̄ntis speculatio
nis iquirere . sufficit ei habere intentōes h3 .
q̄ntū ad conclusionē de q̄ querit qd ¶ Ad
primā auctoritatē que allegatur dicendū q̄
ultima conclusio illius q̄nti ca . nō ē illa q̄ pri
mū mouens est sine magnitudine 7 pōntie i
finite . sed post istā sequit alia q̄ sc̄ . subnā
imaterialis est impossibilis 7 inalterabilis oīs enī
alii motus sunt posteriores eo qui est scōm lo
cū . hec aut est maior . 7 suplet minor . q̄ illa
subnā non est mobilis scōm locū ut hētur ex
p̄dīs 7 seq̄t dclur . g° nō ē mobilis aliq̄ mo
tu posteriori 7 ita inalterabilis . 7 ita . seq̄t p̄ci
piū quinti . c. Cū aut unā talē 7 ē ita q̄ illa qd
referēda ē ad subnāz inalterabilē de q̄ mediate
p̄cessit sermo . nō ad illā subnāz que ē pōne infi
nite de q̄ fuit sermo pri° . 7 tūc dēcto sōnā
alterabiles ē plures iuxta nūerū latōnū scōū
vū itētoez phi ¶ Ad secūda auctoritatē
dicendū q̄ . nō aliq̄ pōt dclur de aliq̄ p̄p̄
Tm

quid p tot media q pnt esse cē in ipso repug
nantie a d affirmatores opposita . q si unū est
cā aequa repugnantie illud erit mediū aequ
tū ad oñdū talem negatores . exemplū ad oñ
ten dū q hō non est lapis pōt sui p meo q
hō est aial . q est risibilis . q est rōnale . 7 for
te rōnalis qō est drā specifica hoīs est hō ne
gatores 7 repugnantie cā aequa . ¶ Ad p
positū dico q infinitas intensiua est cā unā re
pugnantie ad hrē magnitudinem . s3 n aequ
ta . puz ei intellectuale non pōt hrē magnitu
dinē . q forā intellectualis non est extensibil
seō si aliqō intellectuale sit qntū h3 materiā
que pficit a forma intellectuali . 7 tūc recipit
q nritatem non rōe intellectualitatis . sed rōe
materie quā pficit forma intellectualis sicut est
i hōie . o3 gō illa duo coniūgi . s. intellectualita
tes 7 imālitatē ad hñdū mediū sufficiens . q
sicut non sufficit sola intellectualitas ut p3 in
hoīe . sic nec sola imālitatē ut p3 in celo qō
non h3 materiā scōm mentem . ¶ ut pba
tū est octauo hō . hec gō ppō est uera hñs in
finitā pñam non h3 magnitudinem . 7 hec
est uera intellectuale nō hñs materiā nō h3 ma
gnitudinem . ibi igit uersus finem qrti ca . p
bat nō hrē magnitudinem p hrē pñam infi
nitā . sed illud nō est mediū aequū rēpū p
dicati . ut dcm est supius 7 . c . 3o post pñcipiū
de sepatīs 7 subñtīs hēt q o3 eas sine mā
eise sempiternas ei esse o3 . si 7 aliquid aliud
sempiternū . actu igit 7 postea i pñmo qrti . c .
hētur quō ille subñe mouentes sūt intellectua
lis nature . q o3 a pñā mouent 7 appetētes
7 intelligentes . Ex istis gō duobus hēt unū me
diū ad remouendū magnitudinem qō est itel
lectualitas sine mā . 7 hec est mediū aequū re
spēū hō pñcati qō est non hrē magnitudines
qn gō dicat cao quinto . qō o3 tot eē subñas
sine magnitudine pñt cām pñcām . hoc d3
intelligi de illa cā aequa que est intelligibilitas
sine mā que dca est in pñmo . 3 . iiii . c . Et scōm
hoc ista lra alit exponenda est quā exposita
sit prius i iniano lram . s . qō n d3 referri ad
illā ppōem que tacta est i fine qrti . c . de ifini
tate pñe q hrē pñam ifinitā uel nō est cā t
saltem nō est aequa . q pñcati cōuenit oī i
telligentie . hrē aut pñam ifinitā soli deo cō
uenit . ¶ Ad tertiā auctoritatem oñdū q il
lud nō dicit assertie . q si qd ingt hō accipiat

putabit dñe ē se dcm loquū gō nō qō ipse hō
itēat s3 q aliq aliō forte hoc putabit dñe
eē dcm q mlti atq 7 maxie uulgares ut ibid
inuit putauerūt . q o3 dā hoīes sepatos deos esse
Ad quartū dīcedum q ista scia dicitur dñs
seu theologia . q ē de sbñciis sepatīs . n q o3
sint qdā dñi pñter pñmū mouēs nisi forte deo
miatē qtenus ille sbñe sūt pñpñqōes deo i o3
dñe entīū . s3 dicitur theologia 7 dñs pñpñe
qtenū ē de pō mouēte q solus 7 unū est deus

Trū intellectus pñm mouen
tis itelligat aliud a se . uidet
q n . p rōne pñi . in textu . q
si sic gō aliqō aliud ē nobiliū

eo . dñs ē falsū . gō 7 añs falsitas cōsequētis p3
q ipm est nobilius quocūq3 cōsequētia pbat
q o3 mouēs ut sic est nobiliū 7 pñs moto op
pñtū aut est mouēs pñas . Preterea pñas hñs
aliqō p obiecto aequo nō pñt i aliqō ultra q
aliter nō esset aequū . si potētia excederet ob
iectū . s3 intellectus pñm q est deus h3 essentia
suā p obiecto aequo . gō n itelligit aliud ab
essentia sua . ¶ Cōtra sicut se h3 intellectus ar
tificialis ad artificialia sic intellectus dñus ad oīa
creabilia . nā deus oīm est artifex oīm hñs uir
tutē 7 c . sed intellectus artificis itelligit art
ificialia oīa que ab ipso pducūtur cū opetur
p cognitionem . ergo intellectus dñus itelli
git oīa creabilia ab eo . ¶ Preterea si non n
erit intellectus infinitus . dñs est falsū ut p3
ex dictis dñs p3 q aliter posset itelligi ex
di ab aliquo intellectu cui oīa itelligit 7 per
dñs nō esset intellectus infinitus . ¶ Rñō circa
istā materiā sex conclusiones declarabo .

¶ Prima conclusio sit ista . pñmū mouens
est formaliter itelligens . hanc oñdo sic . o3
agens p se agit pñter finē . ex scōo phisicorū
ibi phūs hoc pbat de natura de qua minus
uidet . sed pñmū agens p se agit alioquin n
esset pñmū . q oī cā per accñs est pñor aliq
cā per se . ex scōo phi . gō agit pñter finem
tunc sic o3 agens pñter finem uel cognoscit
finem uel ab alio dēteriatur ad finem . sed pñ
mū agens non pōt dēterminari ad finem ab
aliquo q illud dēterminās esset prius 7 nobili
us eo . gō ipm est formaliter itelligens .

¶ Confirmatur 7 est . q . item q pñmū effici
ens . dirigit effectum suū ad finem . gō uel na

turaliter dirigit non cognoscens ut ignis uel
cognoscendo finem. no p^o qⁱ nō cognoscēs
nō dirigit nisi in nirtute cognoscentis. qⁱ sa
pientis est alia ordinare. ex p^o h^o in plogo.
Iz primū efficiens in nullius uirtute dirigit si
cut nec cāt qⁱ aliter nō est primū. g^o dīgit
cognoscens 7 intelligens forālīe ipsum finem
Secda conclusio sit ista primū mouens ē for
malit uolēs. hāc cōdo sic p^omū mouēs agit p
p^o finē ut dēm ē aut g^o fia moēt ipsū ut aat^o
tū nālīe aut ut aat^o actu uolūtatis nō p^o dari
p^omū qⁱ p^omū agēs nō aat nālīe finē alio a se si
cut graue dicit appetere siue aare centz nālīe
7 mā forālīe. qⁱ p^omū agēs est isto^o ad finē. qⁱ i
cl natus ad istū finē qⁱ est alius a se q^o est ipo
ssibile qⁱ sic est ip^oscūs carens aliq^o p^ocōe extra
se nec amat tū nālīe finē qⁱ est ipse qⁱ hoc nā
hū aliud est quā ipsū ēē ipsū nec hoc uideretur
saluare rōez cē i ipso. g^o p^oz dare primū. f. qⁱ
finis mouet agens primū ut aatus actu uolū
tatis 7 hēt. p^opositū **P**reterea aliquo cāt
i rebus contingēt. g^o priā dīgēt cāt. g^o uo
lens forālīe cāt. aas est eutens. p^obō cōe pri
me. quelz cā scda cāt iqtū mouet a priā et
g^o si pā cā necō moēt. quelz alio necō mouet
7 quelz necō cāt. si igit^r aliq^o cā scda dīgēt
mouet. seq^r qⁱ priā cā nō cāt nisi i uirtute
p^ome qⁱ iqtū mouet ab ipsa p^obō cōe scde
qⁱ nullū est p^oicipiū dīgēt opandi nisi uo
lūtas uel aliquid dōitās uolūtate. qⁱ q^olz a
liud agit necitate nature. si igit^r priā cā con
tingēt. cāt. seq^r qⁱ uolens **T**ertis conclu
sio sit ista uolūtiō pri uolentis resctū sui ut
obci nō est aliud ab eius eētīa. hāc cōdo sic
cālitās finis est simpliciter priā. g^o cālitās pri fi
nis est simpliciter incābilī. aas p^oz p^o Auic. sexto
metha. qui dicit qⁱ si de q^olz cā esset scia. al
la que esset de cā finali esset priā. cōa p^oz qⁱ si
esset cābilis ab aliquo nō esset priā nec p^omi f
nis. ē g^o penitus incābilis scdm quācūq^z cātī
onem in quolz genere cē. tūc sic. cālitās pri
finis est mouere primū efficiens sicut primū
amatū. sed iō est primū finem mouere p^omū
efficiens ut aatū ab ipso q^o est primū efficiēs
aare primū finē. qⁱ nihil aliud ē obcm amari
a uolūtate quā uolūtate aare obcm: g^o p^omi
mū efficiens amare primū finē est penitus in
cābile 7 p^o cōa ex se necē esse 7 ita cāt iō p^oriē
nāe. **C**onfirat^r qⁱ si primū aare est aliud a

nā pri. seq^r qⁱ illud ē cābile. 7 p^o hāc est effi
bile. g^o ab aliq^o p^o se efficiente amate finē. 7
sic aā primū aare est alio aare. q^o est ipossi
bile. Ex hoc ifero correlariū qⁱ uolūtas pri est
iō sue nature 7 essentīe p^obō h^o. tū qⁱ uolūtiō
p^osuppoit uolūtate qⁱ uelle nō est nisi uolūtate
g^o si uolūtiō est incābilis. multo magis uolūtas
c^o est illa uolūtiō. g^o erit necē esse. 7 ita iō na
ture priē. g^o magis ipsa uolūtas que p^ointelli
git ut p^op^oiquor ipsi nāe p^ome **Q**uarta cō
sio sit ista. itellcō pri mouētis resctū sui ut sui nō
ē aliud ab eius essentīa. hāc cōdo sic uolūtiō
pri resctū sui est iō eētīe sue. g^o itellcō. aas
p^oz ex fcia dclusione. cōa p^obat qⁱ nō aat^o nisi
cognitū. g^o itellcō pri itelligit ut p^op^oiquor
illi nature quā uolūtiō. g^o si aare se est ex se
necē esse. 7 p^o cōa iō nāe p^ome seq^r qⁱ itellige
re se est necē esse 7 iō illi nāe **P**reterea p
rōem p^ohi i textu qⁱ si nō. g^o primū nō est optiā
subnā cōa est fallū. g^o 7 aas. cōa p^obat qⁱ
p^o intelligere est uenerabile 7 honorabile 7 de
clarat^r sic qⁱ ois entis i actu p^o ultia p^ofectō est
in actu scdo quo dīgēt optiō maxie si sit ac
tiū 7 nō tū factiū 7 primū mouēs est nāe
itellcūalia 7 p^o cōa actiū. g^o ultia eius p^ofectō
ē in actu scdo. si ergo ille actus nō sit eius
subnā. seq^r qⁱ eius subnā nō erit optiā qⁱ ali
q^o aliud est suū optimū. Alia rō est p^ohi qⁱ si
nō. ergo laboriosa esset cōtinuatio itellcōnis
hoc declarat^r sic qⁱ pōna solū receptia ē pōna
dōcōis ad pōnam aut dōcōis seq^r labor scdm
ipsū. Sed ista rō nō ē demrātia 7 tū p^obabī
ut ipe met p^ohūs dicit. 7 dēm ē i exponēto līe
terā. Ex hac q^ota cōclusione ifero duplex cor
relariū qⁱ itellcūs pri ē iō sue eētīe q^o p^oba
tur sicut prius de uolūtate qⁱ p^ointellit ut pro
p^oiquor eētīe quā itellcō qⁱ itelligere nō ē nisi
ipsū itellcūs. si g^o itellcō ē incābilis 7 iō eēt
īe pri. multo magis itellcūs. Scdm ē q^o rō
itelligendi se est iō nāe priē. q^o p^oz qⁱ si ipm
intelligere est ex se necē est 7 iō essentīe p^omi.
multo magis rō itelligendi se cū p^ointelligat^r
ex natura rei ipi actui itelligendi ut itellcūi
p^op^oiquor **Q**uinta cōclusio sit ista unū in
telligere resctū. cuiuscūq^z obiecti pōt esse acci
dens essentīe seu nāe prime. hāc cōdo sic pri
mū mouens est primū effectiū. g^o ex se h^o
unū possit cāre q^odcūq^z cābile circūscripto omī
alio a se saltē ut p^oma cā illius cābilis. sed

circūscripta intellectu illius nōn hz un pōt
 sit illud cābile cāre g^o intellectio cuiuscūqz al
 terius non est aliud a natura sua p bō mī qz
 nihil pōt cāre nisi ex amore finis uel illud ali
 oquin non ageret ppter finem .nec p dñs ef
 set p se agens sed ipsi uelle alicuius ppter fi
 nem pntelligitur ipm intelligere :g^o sequit
 q an primū signū in quo intelligitur causās
 huiusmodi pntelligit necō intelligens :7 p
 dñs circūscripta intellectu non posset illud
 cābile cāre . ¶ Preterea oēs intellectiones
 eiusdem intellectus hnt similem hitudinez ad
 intellectu sedm idem tatem eēntialem uel ac
 cidentalem .sicut p3 de oi intellectu creato et
 de eius intellectiombus .cuius rō est qz uidē
 tur pfectiones eiusdem generis :g^o si una est
 idem essentialiter 7 oēs .7 si unū ē accñs .7 om
 nes sed aliq intellectio non potest esse accñ
 talis in p^o ut illa qne est sui ipsius .ex qrra cō
 clusione g^o nulla alia erit sibi accñs . Sexta
 conclusio est ista intellectus primi mouentis
 intelligit sp 7 necario oia intelligibilia actu
 distincto 7 prius naturaliter quā illa sūt i se
 hec conclusio est directe ad qdē prima p
 sez q intelligit qdūqz intelligibile p bō sic
 qz hoc est pfectionis i intellectu posse distictē
 7 actu cognoscere qdūqz intelligibile .hoc igit
 tur attribuendū intellectui p^o .sed intellectus
 primi nullā potest hēre intellectiōem nisi ean
 dem sibi ex quinta conclusione .ergo cuiusqz
 intelligibilis hz intelligere actuale 7 distinctū
 7 p dñs necō cū illud ut idem sibi .scdā pars
 sez qd prius naturaliter quā illa sit in se .pba
 tur sic qz quicquid est idem sibi ē necē esse .7
 p dñs prius naturaliter oi intelligibili alio a se
 cū nullū tale sit necē ēē sed intelligere res pū
 cuiuscūqz est idem sibi .igitur est prius natu
 raliter quā quodcūqz aliud intelligibile sit in se
 ¶ Confirmat tota conclusio qz artifex disti
 cte cognoscit omē agendū anquā fiat aliter n
 pfecte operef :qz cognitio est mensura iuxta
 qua opatur .sed deus est pfectissimus artifex
 oim alioz a se g^o oim pducibiliū a se hz ncti
 riā distinctā 7 actualem 7 priorem eis ¶ Ad
 primū in oppositū nego dñam .ad p bōm di
 cendū q nullū aliud a deo hz rōem motui
 nec pfectis respectu intellectus diuini .7 hoc
 mō intelligit phūs q intellectus primi nō in
 telligit aliud a se qz tūc ualesceret .7 tñ hō n

obstāte intelligit oia alia a se intelligēdo eē
 tiam suā in qua uirtutē 7 eminetissime cōti
 netur .7 intellectui diuino clarissime 7 strictissime
 putat ut tactū est in exponēdo hūm . ¶ Ad
 secūdu cōcedo maiore sic intelligēdo q sit
 aliqd qd sub subiecto eius adeqto nec formali
 ter nec uirtualit cōtinetur .et tūc minor est sū
 quis in eēntia diuina oē aliū a se et uirtualiter
 eminetissime cōtinet . ¶ Notādum q i
 lectus primi ent p se intelligit se ipsū
 ut obiectū adeqto 7 itelligēdo se itelligit
 qdūque aliud nobiliori ē modo quā heant
 esse in se : nam essentia diuina uirtualit cōtinet
 pfectionem 7 entitatem cuiuscūqz rei .un cū
 res simplicis sic quēdo nobilior ē habent i eē
 tia diuina quā in seipis .7 iteo pfectissime pnt
 tur intellectui diuino i essentia ut in speculo pfecto
 7 iteo ipsa res creature hz forte terminēt actū
 intellectus diuini non tamen mouent ipm ad itel
 ligendū .qz hoc argueret ipscōm in ipso itel
 lectu qz oē mouēs ut sic ē prius 7 dignius ip
 so moto .

¶ Queritur utrū prius p^o 7 reg
 no uniuersi presit tm uno p
 cept qui est deus bñdictus .
 uidet q non .7 arguit sic
 deus est g^o dii sunt . p bō dñe qz singulare et
 plurale idem significant hz differant in modo
 significandi g^o includunt idem significatū p
 portionaliter .g^o sicut singulare includit singu
 laritatem ita plurale pluralitatem Si g^o esse
 conuenit deo singulariter . conuenit diis plu
 raliter ¶ Preterea omne ens per picipati
 onem reducitur ad aliqd tale per essentia .sed
 ididua cuiuscūqz spetiei create sūt eēntia p p
 ticipationē qz aliter n eēnt plura g^o reducūt
 ad aliqd tale per essentiam erit igitur ali
 quis . homo per essentiam 7 non per picipa
 tionem . sed quicquid est ens p essentiam n
 per picipationem est deus . ergo sunt plures
 dii . ¶ Preterea quēcūqz sunt meliora sunt
 ponēta in uniuerso . sed plures deos esse est
 melius quam paucos qz plura bona sunt meli
 ora paucioribus bonis . ergo plures dii sūt po
 nēdi in uniuerso . ¶ Contra phūs hic
 in littera 7 superius ubi probat unitatem pri
 me cause ex unitate primi mobilis .
 ¶ Respondeo in ista qōe conclusio affirmat

ita est certa et scdm fixam et scdm phiam. un
ad pbandum ista conclusionem. p^o pmittam
multiplicem suppoem. 1° ex illis suppoibus
deducam una conclusionem. ¶ Quatu ad pri
ma prima suppositio e q^o deus est itelle^o
ifinitus et infinitu itelligibile. ut patere potest
ex ca^o pcedenti. ¶ Secdo suppono q^o deus
est uoluntas ifinita et ifinitu diligibile. hoc
apparet q^o est formaliter uolens et e ifinitu
bonu ut patz ex p^odictis in hoc duodecimo.

¶ Tertium q^o suppono est q^o deus est in
finitum bonu q^o ifinitu ens et pfectissimum

¶ Quartu q^o suppono e q^o deus e infinite
pone ut p^o ex viii. p^odictis. et ex hoc ead p^o su
pra.

¶ Quintu q^o suppono est q^o deus
est necesse esse. hoc onsu fuit et pbatu supra

¶ Septu q^o suppono q^o deus est oipotens
ut p^o ex scriptura sacra. Iste aut sex suppoes
sunt q^osi ut e ad pbandum conclusionem q^ois ut
patebit.

¶ Quantum ad scdm ex pri^o uis
arguitur sic si non est tm unus deus. da op
positu sit duo sit a. et b. tuc arguit sic duo
iur diu g^o intellectus ifinitu n itelligit o^o itelli
gibile q^ontum itelligibile est o^ois est falsum
g^o et a^ois. falsitas o^ois p^o q^o intellectus ifinitu
cognoscat q^ocuq^o pfectissime q^ontu in se itelli
gibile est. alias non est intellectus perfectus
et ifinitus. p^obo o^one ipm a. itelligit b. g^o
p essentia istius b. uel non. si non. g^o cu b.
hic itelligibile p essentia ipm a. non cognos
cat pfectissime ipm b. quatu est cognoscibile
nihil ei itelligibile p essentia pfectissime cog
noscat nisi cognoscat p essentia uel per ali
q^o pfectius in quo sua essentia includat per
fectius qua ipa sit in se. essentia aut ipius b.
in n^o includitur pfectius qua b. alioquin non
erit deus. si aut cognoscat b. p essentia ipius
b. g^o actus itelligendi ipius a erit posterior
naturaliter essentia ipius b. q^o actus cognos
cendi qui non est id obco est posterior obiec
to. non ei est prior neq^o simul natura cu tali
obieto q^o tunc posset actus itelligi sine obie
cto sicut econ^o. sequit q^o g^o ipm a. non e
deus q^o suus actus itelligendi sit id simpliciter
ipm a. si ille actus est posterior b. et ipm a. e
posterior et p o^ois non e deus. ¶ Dices q^o itel
ligit ipm b. p essentia ipius a. que simul est
ipm b. aut q^o a. itelligit ipm b. in roe spei
cois ipm a. et b. ¶ Contra q^o cognitio alie

stia i simili tm siue in uti non est cog^o pfect
tissima. q^o n est ituitia ipius rei i se. et ita a.
non cognosceret b. ituitie nec pfectissime neutra
g^o m^oio saluat q^o a. itelligat pfectissime ipm
b. et h^oet ppositu. ¶ Preterea ex ead uia ar
guir 1° sic. duo sunt diu g^o unus actus itelli
gendi sit duo obco aequa. o^ois est falsu g^o
et a^ois. falsitas o^ois p^o q^o tunc actus aequat a
licui obco sub aliq roe q^o subtracta non m^oio
aequat q^o adduc remanet aliud obiectu aequa
tum probatio o^one quia. a. est obiectu aequa
tu suo intellectui cu sit ininitu itelligibile et
b. est obiectum aequatum eisdem i a. pos
set simul itelligere ipm b. ipossibile est g^o q^o
itelligit unica intellectio simul a. et b. p^oce

¶ Dices q^o a. habet intellectones duas rea
liter distinctas ita q^o alia intellectone itelli
git se. et alia itelligit ipm b.

¶ Contra q^o tunc a non est deus ipossibile est emz dare
i deo duas intellectones distinctas realit. q^o hoc
n stat cu suma simplicitate. ¶ Ex scda uia ar
arguit sic duo sit diu g^o uoluntas ifinita n di
ligit o^o diligibile q^ontu diligibile e o^ois o^olum
g^o et a^ois. falsitas o^ois p^o quia uoluntas ifini
ta est recta g^o diligit q^olibet diligibile quatu
diligibile est p^obo o^one. si a. est unus et b. alio
deus. g^o b. e diligendum i ifinitu cu sit obco
ifinitu a uoluntate potete diligere ifinitu q^o
lis e uoluntas ipius a. s. hoc e ipossibile. q^o a.
naturalit plus diligit se quaz b. probato huius
quia unumquodq^o naturaliter plus diligit ee
suum quam ee alterius cuius nou e pars uel
effectus rone pri dicitur q^o ps naturalit plus di
ligit totu qua se ipm a. nam pro salute ipm
us totius cuius est pars. exponit se. periculo
ratione secundi creatura plus rebz ee natura
liter diligere deum quam se ipm a. sed a. nihil
est ipm b. nec pars nec effectus. g^o plus di
ligit se quam ipm b. sed uoluntas libera q^o
est recta o^oformatur uoluntati naturali alioquin
uoluntas naturalis non est semper recta. g^o si
habet uoluntatem liberam rectam plus diligit
se actu elicto quam ipm b. sed uoluntas libera q^o
b infinite. et per o^ois non quantu diligibile e
¶ Preterea ex eadem uia arguit sic. si duo
sint diu i. a. et b. aut a. fuit b. aut utitur
si utitur. g^o uoluntas in ordinata. quia utitur
fruendo. si fruatur ergo a. est beatus tam m
b. ut in obiecto quam in a. et ita est beatus

In duobus obiectis quorum neutrum ab altero
 dependet. sed hoc dñs est falsum et impossibi-
 le. qd nichil potest esse actu beatum in duobus
 obiectis beatificis totalibus. quia utroqz eorū
 destructo nichilominus est beatū. gº in neutro
 beatificatur. videtur etiā necessariū qd totaliter
 quietatū in uno obiecto adeqto nō possit tota-
 liter in alio subiecto quietari. Ex tertia via
 arguitur sic. duo sunt dñi. gº bonū infinitum
 nō potest quietate perfecte uolūtatē nostram
 dñs est falsū. qd hoc est contra rationē boni in-
 finiti qd non sit quietatiū cuiuscūqz uolūta-
 tis. pbo dñe qd uoluntas ordinata pōt appe-
 tere maius bonū sed plura bona infinita si sit
 possibilia plus includūt bonitatē quā unū infi-
 nitū. gº uoluntas posset ordinate plus amare
 plura bona infinita quā unum bonū infinitum
 et per dñs unū bonū infinitū nō posset eā quie-
 tare. Ex quarta via arguitur sic. duo sūt dñi
 gº eiusdem effectus sunt due cē totales in eodē
 ordine cause. dñs est falsum. gº et añs. falsitas
 dñtis pbat̃ qd tūc aliqd posset esse semper
 causa alicuius a quo non sp̃ dependet. nihil
 enī essentialiter dependet ab aliquo quo non ex-
 istēte nichilominus erit. si gº. c. h3. duas to-
 tales causas. s. a. et b. in eodem genere et ordi-
 ne. tunc destructo a nichilominus erit ipm c.
 ab ipso b. et similiter destructo b. ipm c. erit ab
 ipso a. ex quo utrumqz ponitur causa totalis
 eius. pbat̃ dñe qd potentia infinita est to-
 talis cā respectu cuiuscūqz effectus. si gº a et
 b. non sunt dñi quilibet est potentie infinite
 et per consequens cā totalis cuiuscūqz effectus
 et per dñs erunt due prime cause et totales in
 eodem ordine cause. Ex quinta via argu-
 itur sic. duo sunt dñi. gº per necessitatem sunt in-
 finiti numero. dñs est euidenter falsū. gº et añs
 dñs pbat̃ qd sp̃s multiplicabiles siue plu-
 rificabiles in indiuidis nō deteriant ex se ad certū
 numerum indiuiduorum. sed quantum est ex se
 nō repugnat sibi esse in infinitis indiuidis sicut
 p3 de sp̃e humana et de aliis oībus corruptibi-
 lius sp̃ebus. gº si ratio ipsius veritatis et plu-
 rificabilis in indiuidis non determinat se ad
 certū terminum sed quantum est ex se cōpatit̃
 secum infinitatem sed si possunt esse infinita
 necesse esse. per necessitatem sunt infinita ali-
 as non essent necesse esse sed possibilia esse gº
 erunt infiniti dñi quorū quilibet est necesse esse

Preterea ex eadem via arguitur sic. si sint
 plures dñi et per consequens plura necesse esse. qd
 aliquibus pfectionibus realibus distinguat̃
 sint a. et b. tunc sic. aut illi duo dñi distincti
 per a. et b. sunt formaliter necesse esse per a. et b.
 aut non. si non. gº a. et b. non sunt formaliter
 rationes essendi necesse. gº per consequens nec
 deus includens a. est necesse esse pbo qd includit
 aliquā entitatem que formaliter non ē necessi-
 tas essendi nec necesse ex se scz ipm a. similiter
 est de deo includente b. Si uero illi duo dñi
 distincti sunt formaliter necesse est per a. et b. et
 ultra hoc utrumqz est necesse esse p illud in quo
 conuenit unū cū alio qd ex quo abo sunt dñi
 in aliquo conueniunt in aliquo dñit. gº uter
 q3 deus h3 in se duas rōes quaz utraqz ē necesse
 ē includit. s3 hoc est impossibile qd neutra istarū
 in alterā ergo utraqz circūscripta deus ille esset
 necesse esse per reliquam. et sic aliquis eēt forali-
 ter necesse esse p aliquā rōem q circūscripta nū-
 lomius esset necesse esse qd est impossibile

Ex sexta via arguitur sic. omnipotens est q
 suo uelle potest qd habet possibile facere esse
 uel non esse. ita qd suo uelle pōt pducere oē
 possibile et suo uelle pōt impedire omē possibi-
 le uel destruere oē possibile. si ita h3 esse se-
 cundū sniam Rich. scdo de tri. ca. ultio tūc
 sic duo sunt dñi. gº nullus istorū est omnipotēs
 dñs est euidenter falsū p dñe qd a. potest
 suo uelle pducere oia in esse ex quo ponitur
 omnipotens sed non est necesse qd b. uelit oia
 illa esse qui uelit a. qd noluntas ipsius b. con-
 tingenter se h3 ad illa sicut uoluntas ipsius a
 ex quo deus est gº b. pōt nolle illa esse et per
 consequens nullū istorū erit gº si duo sunt oī-
 potētes ut q3 faceret aliū nullipotētem pbi-
 dē. s. p suū uelle qd aliū uellet ē. Dices
 qd abo cōcordāt in uolūtatē suā. h3 nō de necita-
 te s3 qsi fecerūt pactū ut qd uelit unū uelit
 aliū. Sed cōtra. tū pº qd illō pactū nō ē
 necariū gº p dñs pōt se alit̃ hē. ut scz dñrū
 pat̃ pactū et tūc id qd prius. tū 1º qd esto
 ad huc sequit̃ qd neut̃ eorū esset oīpotens.
 nā si a. est oīpotēs potest pducere suo uelle
 omē possibile et b. simpliciter qd est impossibile. nā
 impossibile est duas cās totales esse eiusdē effec-
 tus ut pōssū est gº seq̃t̃ qd b. nō est oīpotēs et
 sic ad qd nē. Ad p̃mū in oppositū nego dñi
 am Ad pbatōem dicendū qd in gramatica

1051

numerus non est totalis mōs significandi. q̄les
sūt alii mōi grammaticales nā alii dñt p̄cise
modū concipi absq̄ aliquo reali cōtēte tali
mō concipiendi. sed numerus uere includit
rē substratā. un̄ sequit̄ hoīes sunt. gō realiter
plures hoīes sunt. gō plura aīalia rōnabilia
sunt. sed non sequit̄ deus est generans. gō de⁹
realiter masculini generis. q̄ ad masculinita
tē sufficit aliquid in re a quo ille modus possit
accipi. puta actitas. dico gō q̄ plurale secu
dū q̄ includit illa duo includit rōem q̄i i se
falsā. 7 dico q̄ illud solū ex pte subci qd̄ vi
citur dū includit contradicōem. ut pbatū est
p̄ plures rōes. 7 iō mōpus concipiendi repu
gnat ei qd̄ concipitur sub mō. cū gō pbat̄
oīa q̄ idē significat plurale 7 singulare 7 idē
includit. dico q̄ non ē simile. q̄ singulare i
cludit conceptū. 7 modū concipiendi sine re
pugnantia. 7 iō singulare includit q̄i in se
rōem uerā p ut includit conceptū 7 modum
concipiendi. plurale aut̄ p ut icludit illa duo
includit q̄i in se rōem falsā. cuius ptes repug
nat. 7 iō non sequitur q̄ plurale sit uerū o
plurali sicut singulare de singulari. q̄ o sub
iecto cuius rō de se est falsa nihil uere pōt p
dicari. ista ei ē falsa hō irrōnalis insensibilis
currit 7 sic de aliis similibus. ¶ Ad scdm
dicendū cū dicit̄ q̄ oē ens p̄ticipatōez re
ducit̄ rē. dñdū q̄ illa ppō maior n̄ ē priā. s̄
reducit̄ ad istā rōē ens ip̄fectū reducit̄ ad p
fctm̄ s̄ q̄ oē ens p̄ticipatōez ē ip̄fctm̄ 7 iō
illud ens est p̄fctm̄ qd̄ est ens p̄ essentia. iō
sequitur illa maior q̄ oē ens p̄ticipatōem
rē. illa aut̄ ppō oē ip̄fectū reducitur ad p
fectū sic intelligendū est. nā aliquid est ip̄fe
ctū dupliciter. uno scdm̄ ip̄fectōem simpliciter
que. s̄. non necōbz ip̄fectōem ānerā q̄ non
includit in se limitatōem. ut hoc bonū. 7 hō
unū. et hoc ens. hoc sapiens. 7 similia. alio
mō est aliquid ip̄fctm̄ non scdm̄ p̄fectōem si
plicit̄ que. s̄. de rōe sui includit limitatōem
ut hic hō hic bos. hic asinus rē. 7 iō necōbz
ānerā ip̄fectionē. ip̄fectū p̄o reducitur ad
p̄fctm̄ eiusdē rōis. puta ad bonū. ad unū. ad
ens. ad sapiens. que important p̄fectōem sim
plicit̄. 7 ista pōt dici redu⁹ uniuoca. sed im
perfectū p̄o non reducitur ad p̄fectū per essen
tiā eiusdē rōis. puta ad p̄fctm̄ specifiā q̄ ipsa
aliquid icludit ip̄fectōis q̄ limitatōem. 7 iō

scdm̄ illā non pōt esse aliquis p̄fectū simpliciter
ppter limitatē. sed reducitur ad p̄fectum
primū qd̄ est p̄fectū simpliciter equiuoce tñ et
eminenter includēs illā p̄fectōem. 7 ista ponit̄
tur reductio equoca. bonū gō ip̄fectū reducitur
ad bonū p̄fectū. sed hic hō qui ē ip̄fectus.
7 similiter hic bos non reducitur ad hoīem uel
bouē simpliciter p̄fectū sed ad sumū ens 7 ad
sumū bonū qd̄ ē deus quē illā p̄fectōem uirtu
aliter icludit. non gō ē dare hoīem nec bouē
per essentia. qui dñt p̄ticipari. ¶ Ad e
ciū qñ dicit̄ q̄ quēcūq̄ sunt meliora sunt
ponenda in uniuerso. dico q̄ uerū est si illa
pōt sit possibilis 7 non icōpossibilis. sed v̄ plu
res deos est icōpossibile 7 includens repugnā
tiā ut oīsum est multiplex. 7 iō non est meli
us esse plures deos. qd̄ ei non est melius nisi
expōe icōpossibilitū non est melius imo nec bo
nū simpliciter. sicut illud qd̄ non nisi expōe in
possibili 7 repugnantia includente non ē oīno
sed ip̄possibile est ip̄m esse uel poni inesse bene.
gō concludit ph̄s q̄ non est bonum in uni
uerso pluralitas principatū. unus gō est prius
ceps totius uniuersi qui est deus benedictus
uiuens 7 regnans super uniuersam creaturam
a seculo usq̄ in seculum.

Ad Et

¶ Excellentissimi sacre theologie p̄fessoris
Anthonii Andree ordinis fratrum minorū su
per duodecim libros d̄ Bethaphisice questionū
bus per uenerabilem uirū magistrū Thomā
penketh ordinis fratrum Augustinensium emen
datis finis impositus est. per me Johannem
lettou ad expensas Wilhelmi Wilcock impres
sis. Anno r̄pi. ad. LXXX. lxxx.

Mccc lxxx
Mccc lxxx

Langley

Langley me
possidet

Questiones Anthonii in libros
metaphysicos Questiones primi

1. An est simpliciter super cor deo et
creaturae sit subiectum in metaphisica
2. Vnde des huiusmodi sit desideratum
3. Vnde in eis sensus visus facit
maxime sit
4. Vnde prudentia in sit huiusmodi
5. Vnde ex experientia generatur ars
6. Vnde experientia non habens artem certam
est arte artificis in experientia
7. Vnde actiones ac generationes ovis
sunt circa singulare
8. Vnde obiectum est se sensu sit aliquid
aliquid sit ratione singularitatis
ita q singularitas sit formalis
ratio obiecti sensus
9. Vnde ad metaphisicam metaphisicam sit p
et cognoscere qm dicitur esse p
10. Vnde magis vniuersalia sit difficultiora
ad cognoscendum
11. Vnde metaphisica sit theoretica practica
vel speculativa
12. Vnde theoria speculativa sit nobilior practica

Questiones secundi libri

1. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
2. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
3. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
4. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
5. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
6. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
7. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
8. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
9. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
10. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
11. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
12. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis

Questiones tertii libri

1. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
2. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
3. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
4. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
5. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
6. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
7. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
8. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
9. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
10. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
11. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
12. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis

Questiones quartii libri

1. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
2. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
3. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
4. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
5. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
6. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
7. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
8. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
9. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
10. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
11. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
12. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis

Questiones quinti libri

1. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
2. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
3. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
4. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
5. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
6. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
7. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
8. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
9. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
10. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
11. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
12. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis

Questiones sexti libri

1. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
2. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
3. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
4. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
5. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
6. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
7. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
8. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
9. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
10. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis
11. Vnde sit ponere statum in
et esse est est
12. Vnde in finem possit cog
noscere a vobis

hisce

Langley
possidet

Langley
possidet

Langley
possidet

1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 1488
 1489
 1490
 1491
 1492
 1493
 1494
 1495
 1496
 1497
 1498
 1499
 1500
 1501
 1502
 1503
 1504
 1505
 1506
 1507
 1508
 1509
 1510
 1511
 1512
 1513
 1514
 1515
 1516
 1517
 1518
 1519
 1520
 1521
 1522
 1523
 1524
 1525
 1526
 1527
 1528
 1529
 1530
 1531
 1532
 1533
 1534
 1535
 1536
 1537
 1538
 1539
 1540
 1541
 1542
 1543
 1544
 1545
 1546
 1547
 1548
 1549
 1550
 1551
 1552
 1553
 1554
 1555
 1556
 1557
 1558
 1559
 1560
 1561
 1562
 1563
 1564
 1565
 1566
 1567
 1568
 1569
 1570
 1571
 1572
 1573
 1574
 1575
 1576
 1577
 1578
 1579
 1580
 1581
 1582
 1583
 1584
 1585
 1586
 1587
 1588
 1589
 1590
 1591
 1592
 1593
 1594
 1595
 1596
 1597
 1598
 1599
 1600
 1601
 1602
 1603
 1604
 1605
 1606
 1607
 1608
 1609
 1610
 1611
 1612
 1613
 1614
 1615
 1616
 1617
 1618
 1619
 1620
 1621
 1622
 1623
 1624
 1625
 1626
 1627
 1628
 1629
 1630
 1631
 1632